కళాపూర్ణోదయము

రచయిత:

పింగళి సూరనార్యుఁడు.

ప్రకాశకులు:

మహారాజా రావు వేంకటకుమార మహీపతి
సూర్యారాయబహద్దరువారు
పిఠాపురసంస్థానాధిపతులు.

సంపాదకుఁడు:

సాహిత్యవిశారద
కాశీభట్ట సుబ్బయ్యశాస్త్రి.
పిఠాపురసంస్థానపండితుఁడు.

1943.

ర్వస్వావ్యాఖ్యోపేతము]   [వెల, రు **2-8-0**

కాకినాడ:
రావుసాహేబ్ పట్టమట్ట శేషగిరిరావుగారి
శార్ఙ్గిముద్రణాలయమందు ముద్రింపఁబడెను.
1943.

సంపాదకోక్తి.

మానవసమితి కేకకాలమున హృదయంగమసంగతిని విజ్ఞానానందముల నందఁజేయుటకు సమర్థము లగుపదార్థములలో నగ్రగణ్యము వరేణ్యసాహిత్యమే. సందియము లేదు. కాని సుదీర్ఘకాలమునకుఁగాని యర్ధోదయపుణ్యసమయము సమకూరనేరనట్లు చిరకాలమునకుఁగాని దివ్యకావ్యోదయము కలుగనేరదు. సత్కావ్యసుధామాధురి నిత్యసేవ్యము. నిస్తులము. "సుకవితా యద్యస్తి రాజ్యేన కిమ్" (సుకవితాసంపదకు రాజ్యవైభవముగూడ సాటి కాఁజాలదు) అని సాహితీరసాభిజ్ఞులు దెలిపి యున్నారు.

నిజాసమానమాధుర్యగరిమచే రసికహృదయముల నానందముగ్ధములనుగాఁ జేయునదియే సుకవిత. అట్టిసాహితీభారతి నితరభాషాసాహిత్యరచనలకంటెఁ దేటతేనెనీటుమాటలతో నలరారు తెనుఁగుఁగైతలయల్లికలు పరిమళమిళితమృదులసుమదళసుందరము లగుప్రసూనవల్లీమతల్లికలతీరునఁ జదువరులయుల్లముల నానందభరితములనుగాఁ జేయు ననుట నిక్కమగుమాట.

గీర్వాణవాణీనిర్మితము లగుకావ్యములు భావప్రౌఢములయ్యుఁ బదలాలిత్యగరిమను దెలుఁగుఁగబ్బములవన్నెకు సరిరాకున్నయవి. ఈయది సామాన్యజనభావము గాదు. ప్రాకృతసంస్కృతాదిభాషాసౌకుమార్యములఁ జక్కఁగ నెఱింగినరసజ్ఞుల

యభిప్రాయము. కాని కేవలాంధ్రపదకదంబమునకంటె సంస్కృతమిళితము లగు తెలుఁగునుడులపలుకుబడి శ్రుతిలీన మగుగాన నినదము కైవడి వీనులకు నింపు జనింపఁజేయు ననుటకు సందియము లేదు. సంస్కృతకృతులయందలి ఘనతను బాగుగ నెఱిఁగిననన్నయభట్టారకాదిపండితకవితల్లజులు దెలుఁగునుడికారంపుసొంపులకుఁ బరవశులై తెలుఁగునాఁటిమాటలపూఁదోటలలో లలితమోహనము లగుత్రిలింగసాహితీకృతిలతికల మొలకలెత్తించిరి.

మున్ను నన్నయనాఁట నాంధ్రకవితావసుంధరను నాఁటఁబడినయీ తెలుఁగు లేఁగైతతీఁగియ నానాఁటికి విరివిగఁ బెరిఁగి మహదామోదసుందరము లగుసాహితీసుమమంజరుల వెల్లివిరియఁజేసినది. ఈరీతి లలితకవితావ్రతతీప్రసూనసౌరభములతో నలరారు నాంధ్రసాహిత్యోద్యానవాటికను బింగళి సూరనార్యునికవితావల్లరి మల్లెతీవియచందాన నన్నివిధముల మిన్నగా నెన్నికఁ గాంచియున్నది.

ఈకవితల్లజుఁ డనేకామూల్యకావ్యముల విరచించియున్నాఁడు. కాని నేఁడు మనకందోయికి విందొసంగుచున్న పసందుఁగబ్బములు "రాఘవపాండవీయ" "కళాపూర్ణోదయ" "ప్రభావతీప్రద్యుమ్న" ములు మాత్రమే. వీనియం దాద్యంతములు పురాణేతివృత్తశోభితములు. నడిమికబ్బ మన్ననో చిత్తహారము లగుకొంగ్రొత్తకతలవిన్నాణములతో నలరారుచున్నది. పెక్కుపలుకు లేల? తెలుఁగుబాసలో నిదివఱకిట్టిప్రశస్తవస్తుసుందర మగుపుస్తక ముదయించి యుండలేదు.

నిరుపమానకావ్యనిర్మాణచాతురీవిలసిత మగునీకళాపూర్ణోదయకావ్యము ప్రాజ్ఞు లగుభాషాభిమానులచే నేఁటి కాఱుతడవ లచ్చొత్తింపఁబడినది. కాని యీముద్రితప్రతు లన్నియు ఛందోదోషమిళితము లై పాఠసంశయకలితము లై వ్యాకృతిచ్యుతివలితము లై యుండుటచేఁ బాఠకమహాశయుల కక్లేశముగ రుచ్య మగుకావ్యరసము నాస్వాదించుభాగ్యము సందీయఁజాలకున్నవి. అందుచేఁ గళాపూర్ణోదయమునకు వేఱొకనిర్దుష్టముద్రణ మావశ్యక మైనది.

'పద్యనవల' యనఁ దగునీకళాపూర్ణోదయమునకుఁ బరిశుద్ధ మగుప్రతిని ముద్రింపింప నెంచి సత్కావ్యపఠనప్రకటనాభిలాషులును, సలక్షణాంధ్రభాషాపోషణమనీషులును, అస్మత్ప్రభువరేణ్యులు నగు శ్రీ శ్రీ పీఠికాపురమహారాజ రావు వేంకటకుమారమహీపతి సూర్యారావుబహద్దరువారు నన్నాదరము మీఱ సంబోధించి "కళాపూర్ణోదయమునందలిసందిగ్ధపాఠముల ముద్రితాముద్రితప్రతులసాహాయ్యమున సవరించుటయే కాక క్లిష్టము లగుఘట్టములకు లఘువ్యాఖ్యను వ్రాసి, అకారాదిక్రమముగఁ గఠినపదముల కర్థముల సమకూర్చి యిచ్చునకు సిద్ధము చేయుఁడు. వీనితోఁ గళాపూర్ణోదయమును దిరుగ ముద్రింప నెంచితిమి" అని సెల విచ్చిరి.

తోడనే నేను శ్రీవారియాజ్ఞానుసార మముద్రితకళాపూర్ణోదయప్రతులకై సంచారము సాఁగించుచుండఁ బరమేశ్వరకృపచేఁ బశ్చిమగోదావరీమండలములోని యేలూరుపురనివాసులును నాంధ్రభాషాభిమానులును న్యాయవాదకోవి

దులు నగు శ్రీమాన్ నల్లానిచక్రవర్తులకృష్ణమాచార్యులయ్యవార్లంగారిదర్శనభాగ్యము సంప్రాప్తమాయె.

అంత నేను వారితో నాప్రయత్నమును దెలుప వెంటనే "మాతాతగారు సంపాదించి యుంచినయాముద్రితగ్రంథములలోఁ గళాపూర్ణోదయప్రతి యొకటి గలదు. మీరు మాయింటికి వచ్చినచో నిచ్చెదను" అని సౌహార్దముతో సెలవిచ్చిరి. అంతనేఁ బేదకుఁ బెన్నిధి దొరకినచందాన నుప్పొంగి వారిభవనమునకేఁగితిని. తోడనే శ్రీయాచార్యులవారు కళాపూర్ణోదయము యొక్క వ్రాఁతప్రతిని గొనివచ్చి నా కందిచ్చి గౌరవించిరి.

ఆప్రతిలో నిదివఱకు ముద్రితము లైనకళాపూర్ణోదయములలోఁ జూపట్టనిచక్కనిపాఠభేదము లనేకములు గన్పట్టినవి. పిమ్మట శ్రీసూర్యరాయాంధ్రనిఘంటుకార్యాలయమున నున్నపరవస్తుచిన్నయసూరిగారివ్రాఁతప్రతులలో నిఁకఁ గొన్ని సునిశితము లగుపాఠములు చూపట్టినవి. కాని యింకను సంగ్రహింపవలసినపాఠములు మిగిలియుండుటచేఁ బ్రస్తుతము తిరుపతిలో నున్నప్రభుత్వమువారి ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకభాండాగారములోనియముద్రితప్రతులను, తంజనగరములోనిసరస్వతీమహాలునందలివ్రాఁతప్రతులను బరిశీలింప మఱికొన్ని యనుకూలపాఠములు గానవచ్చినవి. తరువాత శబ్దరత్నాకరసూర్యరాయాంధ్రనిఘంటువులలోఁ గొన్నిసరసము లగుపాఠములు గోచరము లైనవి. ఈరీతిగ సంప్రాప్తము లైనపాఠము లెనిమిదివందలకుఁ బైగా నిందుఁ బొందుపఱచితిని. ఇందుచే నీకళాపూర్ణోదయేందుబింబము పాఠసంశయనీహారముక్తమై యనాయాసాస్వాద్య

మగు నిజకథాసుధామాధుర్యముచే విబుధామోదమును సము కూర్పఁ జాలు నని నమ్ముచున్నాఁడను.

ఈకవితిలకునికవితాఘనతనుగూర్చి వివేకనిధు లగు శ్రీశ్రీపీఠికాపురాధిపతు లిందుఁ బొందుపఱచినపీఠికవలన సూరనార్యునిరచనావైభవము చదువరులకు సాకల్యముగ విదితము కాఁగలదు. నిజముగ నాపింగళికులనలిన హేళికవితా ప్రతిభ నెన్న నీసూర్యరాయన్రుపాలమౌళియే యన్నివిధముల నర్హులు. మఱియు నీప్రభుచంద్రునకు సూరనార్యకావ్యరచనలపై గౌరవాదరములు మెండు. కావుననే మొదట వావిళ్ళవారు "రాఘవపాండవీయ" "కళాపూర్ణోదయ" ముల ముద్రించునాఁడును బిమ్మట పురాణపండమల్లయ్యశాస్త్రిగారివ్యాఖ్యాసముతో "ప్రభావతీప్రద్యుమ్నమును" ప్రకటించుపట్టునను, పిదప శ్రీమల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు కళాపూర్ణోదయము సచ్చాత్రించుపదనునను నేఁడీసంపుటమును వెల్లడించువేళను వలయుధనముల నొసంగుటయే గాక యీ నూతనప్రతికి సూరనార్యకవితాఘనతనుగూర్చినచక్కనిపీఠికనుగూడ వ్రాసియున్నారు.

నిజమే. నళినీముకుళములకృత్యము నీటినుండి వెలికి వచ్చుట. ఆపైని వానిని వికసింపఁజేసి ఘనామోదశ్రీసుందరములనుగా నొనర్చుట తామరతేనిపని. ఆతీరుననే సాహితీకోశములకార్యము కవివరునికలమునోటినుండి వెలువడుటయే. అనంతర మాకోశములఁ బ్రకాశింపఁజేసి యమందానందేందిరామందిరములనుగాఁ జేయుట వసుంధరారమణులకార్యము. కావున నట్టిపద్మినీముకుళదిననాయకులును, ఇట్టికవితాకోశ మేదినీశు

లును లోకానందసంధానకార్యపరాయణులై తేజరిల్లుదురు గావుత.

నే నీనూతనప్రతిని సమకూర్చుటలో వావిళ్ల వారియచ్చుకూటమునను సరస్వతీముద్రణాలయమునను బ్రకటితములైన కళాపూర్ణోదయములఁ బ్రమాణముగాఁ దీసికొంటిని. వీనియందుఁ జూపట్టని పాఠముల మీఁదఁ బేర్కొనఁబడిన గ్రంథములనుండి చేకొంటిని. మఱియుఁ గ్లిష్టఘట్టములకు మూలసంఖ్యల నిచ్చి "వెన్నెల" అను పేరుతో లఘువ్యాఖ్యను, కఠినపదముల కకారాదిక్రమముగ నర్థవివరణమును, క్రొత్తగాఁ జేర్చినపాఠముల నేయేప్రతులనుండియు నేయేగ్రంథములనుండియుఁ దీసికొంటినో తెలుపుటకై పద్యసంఖ్యలతో నాయాపాఠములను వానిమాతృకానామములను గ్రంథాంతమునఁ బ్రకటించితిని.

ఈనూత్నపాఠసంగ్రహోద్యమమున నాకు బాసటయైనపండితమండలికి గౌరవపూర్వకముగా ధన్యవాదముల సందఁజేయుచున్నాఁడను. మఱియు లఘువ్యాఖ్యను వ్రాయుటలో బ్రహ్మశ్రీ ప్రయాగ వేంకటరామశాస్త్రిగారు చేసినసాహాయ్యము ప్రశంసార్హము.

నేను సర్వజ్ఞుఁడను గాకుండుటచే నిం దేవియేని ప్రమాదము లుండనోపు. వానిని సహృదయు లగుపాఠకసోదరులు పాటింపకుందురుగాక.

ఓం తత్సత్.

విబుధ విధేయుఁడు,

కాశీభట్ట సుబ్బయ్యశాస్త్రి.

పింగళిసూరన.

శ్రీమదాంధ్రసారస్వత మమృతతుల్యము. ఈభాష విశేషశ్రవణీయమై సర్వాంగసుందరమై ప్రస్తుతికిఁ బాత్రమగుచుఁ బ్రకాశించుచుండును. సంస్కృతకవియైనసుధాకరుఁ డాంధ్రభాషాసుధామాధుర్యము నిట్లు మిక్కిలి మెచ్చుకొని యాడినాఁడు.

శ్లో॥ "యో వేత్త్యాంధ్రమయీం వాణీం
శిరీషసుమపేశలామ్
కిం తస్య సుధయా కార్యం
మాధుర్యరసనిర్ఘ్ణః॥"

మనతెలుఁగు ప్రాగ్దేశభాషలంతెల్ల నెక్కుడు శ్రావ్యమైనదని పాశ్చిమఖండవాసులచేఁ బొగడఁబడినది. ఐరోపాదేశీయుఁడైన 'బిషప్ కాల్డువెల్' అనుదొర మనదక్షిణహిందూదేశమునకు వచ్చి యిచటిదేశభాషల నెల్ల మిగుల బాగుగ నేర్చికొని భాషాతత్త్వవేత్తలలో నగ్రగణ్యుఁడుగ నెంచఁబడినవాఁ డాంధ్రము దేశభాషలలో నెల్ల మిక్కిలిశ్రావ్యమైనదని శ్లాఘించెను. తెలుంగుబాస సంగీతమునకెంతయుఁ దగియున్నది. గాయకు లాంధ్రులు కాని యనాంధ్రులుకాని యర్థము తెలిసినను, తెలియకున్నను, తెలుఁగుపాట లనేకములు పాడుదురు. ఇట్టియత్యధికమాధుర్యగరిమ గలమనయాంధ్రభాషయొక్క యౌన్నత్యము పురాతనాంధ్రకవిప్రవరులచే స్తుతింపఁ

బడినది. అఖండపండితుఁడు, అనేకగ్రంథావలోకనకుశలుఁడు, వివిధదేశభాషాకోవిదుఁడును, రసగ్రహణపారీణుఁడును, కవిశిఖామణియు నైనకృష్ణదేవరాయభూపాగ్రణి

ఆ. "తెలుఁగదేల యన్న దేశంబు తెలుఁగేను
తెలుఁగువల్లభుండఁ దెలుఁగొకండ
యెల్లనృపులుఁ గొలువ నెఱుఁగవే బాసాడి
దేశభాషలందుఁ దెలుఁగు లెస్స."

అని దీనిని మెచ్చినాఁడు. కొండొకపురాతనకవీంద్రుఁడైన వినుకొండ వల్లభరాయఁడో లేక శ్రీనాథుఁడో రచియించిన క్రీడాభిరామము నందు

ఆ. "జనని సంస్కృతంబు సకలభాషలకును
దేశభాషలందుఁ దెనుఁగు లెస్స
జగతిఁ దల్లికంటె సౌభాగ్యసంపద
మెచ్చుటాఁడుబిడ్డ మేలు గాదె"

అని దేశభాషలందుఁ దెనుఁగు లెస్స యనియే కాక సంస్కృతముకంటెఁ గూడ నుత్కృష్టమైన దనియు వచింపఁబడినది. ఈభంగిని మనభాషాప్రాశస్త్యము ప్రశంసింపఁబడియె. ఇట్లు మహత్తరముగ భాసిల్లుమనభాషయం దనేకసత్కావ్యములు వెలయుచున్నవి. వీనిలో నెల్ల నుత్తమోత్తమము లైన సుప్రశస్తప్రబంధములు కొన్ని గలవు. వీనిని మించినచెలువము గల రచనలు ప్రపంచమునం దెందును గోచరింపవు. ప్రభావతీప్రద్యుమ్న, కళాపూర్ణోదయ, ప్రబంధరాజము లీగఁణరాజి

లోఁ జేరి రాజిల్లుచున్నవియు. ఇట్లు పేర్కొనఁబడినగ్రంథద్వయమును నకుఁ గర్త సూరనార్యకవివరేణ్యుఁడు. ఇతఁ డత్యుత్తమకవి వతంసులలోనివాఁ డని మఱి వేఱె వక్కాణింప నక్కఱ లేదు.

ఉ. "ఎంగిలిత్రోవలం బడక యెప్పటికప్డు నవీనకల్పనల్
సంగతముం బొనర్చి సరసప్రకృతిం గృతిఁ గూర్చునట్టి పీ
రంగులు రిక్తు లెవ్వరికి రావుగదయ్య తలంచిచూడ నో
పింగళిసూరనార్యసుకవీ! శుకవిభ్రమకృల్లసద్గవీ!"

అనెడి వోలేటి వేంకటరామశాస్త్రి విద్వత్కవిసత్తముని వాక్కులు నిక్కువములు. ఈపింగళి సూరనార్యుఁడు మహాకవివర్యుఁడు. కళంకరహిత మైనకవితాకళాకౌశలవైశాల్యము గలిగి విలసిల్లువాఁడు. అత్యద్భుతప్రతిభాశాలి. విశ్వకవి. మృతిరహితుఁ డైనరచయిత. ఆచంద్రార్క మీతనికావ్యములు ప్రకాశించుఁగాక! ఇతఁ డాంధ్రకవీంద్రులందఱలో నగ్రగణ్యులలో నొకఁడు. ఇంతియ కాదు. హిందూదేశ మందలి యితరమండలములందే కాక ప్రపంచమునందు సర్వదేశముల, సర్వభాషల, సర్వకాలములయందు, వెలసినకవిశిరోమణిశ్రేణిలోనివాఁడు. ఈతనిమించినకవిని విశ్వమునం దెందును గానము. ఇతఁడు బహుగ్రంథరచనాధురంధరుఁడు. నిర్దుష్టకవితాదక్షుఁ డైనమహాలాక్షణికుఁడు. వింతవింతత్రోవలు త్రొక్కిన తేజశ్శాలి. తనప్రతిభావతీప్రద్యుమ్నమునఁ దా నిటులు చెప్పుకొనియె.

మ. "జనము ల్మెచ్చఁగ మున్ రచించితి నుదంచద్వైఖరిం గారుడం
బును శ్రీరాఘవపాండవీయముఁ గళాపూర్ణోదయంబు న్మఱిం

చెనఁగుంగబ్బము లెన్నియేనియును మత్ప్రౌఢి[illegible]
ర్ణస క్షేమం బరితుష్టి నా కవి దొనర్పం జాల వత్సాతిలేమున్".

ఇందు వచింపఁబడిన నాలుగింటిలో 'రాఘవపాండవీయము', 'కళాపూర్ణోదయము', 'ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము' అను మూఁడు ప్రబంధరత్నములు మాత్రము మనకు లభించుభాగ్యము గలిగినది. తదితరగ్రంథములు మాదురదృష్టవశమున మనకుఁ దొరకలేదు.

ఈగ్రంథత్రయమునందు మొదటిదైన 'రాఘవపాండవీయము' ద్వ్యర్థిప్రబంధము. ద్వ్యర్థిదైన నర్థము సులభముగ బోధపడదు. రామాయణభారతగాథలలోఁ జేరిన [illegible] మున నుంచి వచ్చునదియో దానికిఁ దగినవ్యాఖ్య [illegible] దెలియును. ఇట్టిపుస్తకమునుగూడ [illegible] నాఁడు. ఇది మిక్కిలి క్లిష్టమైనది. దీనిని సరి [illegible] వ్యము వేఱొకటి లేదని వచింపవచ్చు. రెండవది యగు 'కళాపూర్ణోదయము' స్వకపోలకల్పితము. అనిర్వచనీయరచనాసముచితమైన కావ్యరత్నము. మూఁడవదియగు 'ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము' పురాణకథ యైనను నూతనరీతులు గలిగి రమణీయములగు వర్ణనలతో విరాజిల్లుచున్నది. లలితశైలీ విలసితము. ఇది మిగుల మనోహర మగు మహాకావ్యము.

కవిత్వతత్త్వ మీతీరున నుండఁదగు నని సూరనార్యుఁడు తనకావ్యములలో నీలీల నిర్వచించె.

సీ. "శబ్దసంస్కార మెచ్చటను జాఱఁగనీక
పదమైత్రి యర్థసంపదలఁ బాపెడిఁ
దలఁపెల్ల నక్లిష్టతను బ్రదీపితము గాఁ
బునరుక్తిదోషంబుసొంతఁ బోక

యాకాంక్షితసుప్రాప్తి యాచించుటను శా
ఖాచంక్రమక్రియఁ గడవఁ జనక
ప్రకృతార్థభావంబు పాదుకొని నిలుపుము
సుకవిత్వము [illegible] గ
గీ. నొకటఁ బూర్వోత్తరవిరోధ మొందకుండఁ
దత్తదవయవవాక్యతాత్పర్యసరణి
ములు మహావాక్యతాత్పర్యమునకు నొసఁగఁ
బలుకనేర్చుట బహుతపఃఫలము గాదె?”

(ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము)

సీ. “పొసఁగ సత్కవిపుస్తకాల్ సోహించినట్లెలఁ
దమలోన దొరయుక్తులఁ గూర్చి
యర్థంబు వాచ్యలక్ష్యవ్యంగ్యరూపంబు
తెలియఁగ శ్రోతల నెసఁగఁ జేసి
రసభావములకు స్థానంబుగ నైవచ్చి
కొదవ లేనిఁకీర్తు లిమ్ముగ సమర్చి
పదులు సుచితంబు నైతన రాలెపు
ప్రాసంబు లింపు గాఁ బాదుకొల్పి
గీ. యమకము సుకుమారమునను యనుప్రాసంబు నగు
సద్గుణాలంకారక్రియలు ఘటించి
కవితఁ జెప్పంగ నేర్చుసత్కవివరులకు
వాంఛితార్థంబు లొసఁగనివారు గలరె?”
లయవిభూతి :-
“చలువ గలవెన్నెలలచెంగ్రపునకు సౌరభము
గలిగినను సౌరభము చలువయుఁ దలిర్పం

బోలు పెసఁగుకప్పురపుఁబలుకులకుఁ గోమలత
నెలకొనిన సౌరభముఁ జఱుపపసయుం గో
మలతయును గలిగి జగముల మిగులఁ బెంపెసఁగు
మలయపవనంపుఁగొదమలకు మధురత్వం
బలవడిన నీడు మఱి కల దనఁగవచ్చుఁ గడు
వెలయఁగలయీసుకవిపలుకులకు నెంచన్."

(కళాపూర్ణోదయము)

సీ. "విశ్రామవిహతి గావింపక సారవ
త్సాహిత్యసౌమనస్యంబు లెఱిఁగి
సమయంబు దప్పక శ్రవణకఠోరంబు
లైనశబ్దముల నత్యాకులాత్మఁ
జేయక సత్ప్రాచితసుకుమార వా
క్సరళితాభిప్రాయఁ గా నొసర్చి
పదబంధశిథిలత వాటిల్లఁగా నీక
యేచందములయందు నేమరిలక

ఆ. పరఁగుకవియు దోషాకరుఁడును యశము సు
ధ్గమును బడయు నట్లు గాని నాఁడు
కృతియుఁ దాఁపుమొదవుఁ గీర్తియుఁ బాలు నీ
కుంట కాదు హాసయోగ్యుఁ జేయు."

(కళాపూర్ణోదయము)

సూరనరచన సురుచిర మైనది. సత్కావ్యములకుఁ
దవలసినసకలసద్గుణమణిగణములు గలిగి యగ్రగణ్య మైనది.

మృదుమధురపదగుంఫితము. సాధుజాతీయదేశీయపద తేజోవి
రాజితము. అనర్గళధారాశుద్ధి గలదై శోభిల్లుచుండును. సరస
సారస్వతాంశప్రశస్తితోఁ బ్రకాశించును. శబ్దార్థాలంకారసం
కలిత మై కలకలలాడుచుండును. వ్యర్థపదకళంకరహిత మైనది.
తేట తెనుఁగుమాటలతోఁ దేజరిల్లుచుండును. పలుకుపలుకున
కుఁ దేనియ లొలుకును. రసపోషణమునకు మిగుల బాగుగఁ
దగినయంద మైనపదములపొందికయు, వృత్తములవరుసయుఁ
గలిగి వెలుఁగొందుచుండును. వేఱువేఱురసములు వర్ణించు
నపుడు భిన్నభిన్నభంగులపలుకులకూర్పును బద్యములపోకడ
లును నొప్పారుచుండును. సాధారణముగ మనము వాడుచుం
డుసాధుప్రయోగములతో నిండి కరము రమ్యముగ నుండును.
మొత్తమునమీఁద ద్రాక్షాపాకము. ఇందు సుప్రసాదశక్తి
యసదృశము. శ్లేష యల్పవటఁ గాననగు. దాని నాయాప
ట్టులఁ గవియే సూచన చేయుచుండును. ఈకవితల్లజుఁడు చిత్ర
విచిత్రము లైనపోకడలఁ బోయె. అపూర్వాల్పకల్పనాజల్పి
తములఁ జేసె. అత్యంతచమత్కారము లైనరచనలచాతుర్య
ముఁ గనఁబఱచె. ఈమహనీయునిభావనాశక్తి మిక్కిలి సంభా
వితము. ఈతనికవితను విశేషవిస్మయావహములును సముదీర్ణ
ములు నైనసహజవర్ణనలు సంపూర్ణరసభరితము లై భాసి
ల్లును. వర్ణనావైదగ్ధ్య మమితాశ్చర్యకర మై రాణించును. వర్ణి
తాంశము మనకనులకట్టెదుటఁ బటముగట్టినట్లు కన్పట్టును.
ఎవరెవ రెచట నేయేపట్టుల నెటులు వచింపవలయునో చరింపవ
లయునో యనువిషయములు చక్కనియౌచిత్యముతోఁ బాటిం
పఁబడెను. ఇక్కడి మానుషప్రకృతి కూలంకషముగఁ దెలిసి
కొనినశేముషీవిభవాభిశోభితుఁడు. లోకజ్ఞానసంపన్నుఁ డైన

ప్రిజ్ఞాశాలి. ఈశ్వరసృష్టిరహస్యమును స్పష్టము గ గ్రహిం చినప్రతిభావంతుఁడు. "రవి గాననిచోఁ గవి గాంచునే కదా" అనునార్యోక్తి యిట వ్యక్తమయ్యె. రస మీమాంసీషివృషభు నిచే మహాహర్షదాయకము గఁ బోషింపఁబడి పొంగిపొరలు చుండును. ప్రపంచమందలిమానవప్రకృతి యీకవితయందుఁ బ్రతిఫలించును.

'కళాపూర్ణోదయము' నందు సర్వరసములు విశేషభా సురభాతిఁ బరిపోషితము లయ్యె. పరమరమణీయము లగువర్ణన లతో సొంపారుచున్నది. ఇందు ముఖ్యమైనది శృంగారరసము. అయిన నది యెంతమాత్ర మతివేల మన వీలులేదు. 'కళాపూ ర్ణోదయము,' 'ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము' హృదయాహ్లాదకరము లైనప్రబంధరత్నములు. చదువరులడెందముల సమ్మోదసు ఖాంబుధి నోలలాడించుచుండును. వీనిం జదువఁ జదువఁ జవు లూరుచుండును.

ఈ కవికులతిలకుని చతురకవితావిలాసము గణనాతీత మై రసోచితశయ్యతో నతిశయిల్లుచున్నది. ఎన్నితడవులుఁ దిల కించినను దనివి తీఱదు దీనం గలుగునమందానంద మనవద్య మై యనుభవైకవేద్య మైనది. ఇట్టిసుప్రశస్తప్రబంధములు గల యాంధ్రభాష ధన్యాతిధన్యము. ఆంధ్రులై మైనమనము కృతా ర్థులము. ఈసత్కావ్యములరసాస్వాదన మొనర్చి బహులాభ ములఁ బొంది తరింతుము గాక! సూరనార్యకవీశ్వరా! గౌరవ పురస్సరములును ననేకములు నైననానమోవాకములు కై కొనుము

రావు వేంకటకుమారమహీపతిసూర్యారావు.

శ్రీరస్తు.

కళాపూర్ణోదయము

—:o:—

పీఠిక

శ్రీలావణ్యవతీకుచద్వితయకాశ్మీరప్రభాచారువ
క్షోలంకారమణిప్రకాండము నవీనార్కుండుగా సన్మనో
నాళీకావిరతప్రభాత మగుచు న్భాసిల్లుతత్త్వంబు నం
ద్యాలశ్రీనరసింహకృష్ణవిభు నిత్యశ్రీయుతుం జేయుతన్.

చ. ప్రమదవిలాసనర్తనవిభాసురగోపకిశోరమూర్తి తోఁ
దమ కిలువేలు పై వెలయుతాండవకృష్ణపదాబ్జసేవ ను
త్తమతనయాదిసంపదలు తామరతంపర లై ప్రవర్ధిలన్
రమణఁ దనర్చుఁగావుత ధర న్నరసింగయకృష్ణుఁ డెంతయున్

మ. వలకేల్దాపలికిం గుచస్తబకసేవాలోలతం బోవ డా
పలికేల్స్నిగ్ధనమాన్న నల్కసవి దత్పార్శ్వంపు లేఁజెక్కుఁగో
మలపాదంబును ముట్టుచు న్వలచుబ్రహ్మాం బర్ధనారీశ్వరుం
డెలమిన్నిత్యముఁ బ్రోచుఁగృష్ణవసుధాధీశున్ నృసింహాత్మజున్

చ. అనయముఁ బ్రేమసంధిలఁగ నాస్యచతుష్టయయాగపద్యముం
బనఘనకాంక్షఁ బోలె నిగమంబులపేరిట నాల్గురూపులం
దనరెడుభార్యమాట జవదాఁటక సృష్టి యొనర్చువారిజా
సనుఁడు నృసింహకృష్ణవిభుఁ జాలఁ జిరాయువుఁ జేయుఁగావుతన్

చ. ఒనరఁగ నూర్ధ్వలోకమునుండి ధరిత్రికి డిగ్గుగంగకు
న్మనసిజవైరిమౌళియు హిమక్షితిభృత్కటకంబుఁబోలె శో
భనరసభవ్యకావ్యమయభారతికి న్వసతిస్థలంబు లై
తనరెడువామలూరుభవతాపసు సాత్యవతేయుఁ దెల్చెదన్.

చ. పలుకఁ దలంప దవ్వ లగుభారతరామకథార్థముల్ విభా
సిలఁగ నరంటిపం డొలిచి చేతికి నిచ్చినరీతి నంధ్రవా
క్సులలితశక్తి నందఱకు సుప్రథితంబులు చేసినట్టిధ
న్యుల నుతియింతునన్నయబుధోత్తముఁ దిక్కనమఖిసత్కవిన్.

ఉ. మెచ్చి యొకింతగౌరవము మెచ్చకయుండి లఘుత్వలేశముం
దెచ్చుటకు న్సమర్థులె కృతిక్రియకుం గుకవిత్వగర్వితుల్
తచ్చరితం బుపేక్ష కుచితం బగుఁగాక నగంగ నైన వా
క్రుచ్చి యజాగళస్తనసగోత్రుల వారల నెన్న నేటికిన్. 2

సీ. విశ్రామవిహతి గావింపక సారవ
త్సాహిత్యసౌమనస్యంబు లెఱిఁగి
సమయంబు దప్పక శ్రవణకఠోరంబు
లైనశబ్దముల నత్యాకులాత్మఁ
జేయక సత్పరిచితసుకుమారవా
క్సరళితాభిప్రాయఁగా నొనర్చి
పదబంధశిథిలత వాటిల్లఁగా నీక
యేచందములయందు నేమరిలక

ఆ. పరఁగుకవియు దోషాకరుఁడును యశము దు
గ్ధమును బడయు నట్లు గానినాఁడు

కృతియుఁ దాఁపుమొదవుఁ గీర్తియుఁ బాలు నీ
కుంట కాదు హాసయోగ్యుఁ జేయు. ౮

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబు గావించి సుకవుల సేవించి కుకవు
లుపేక్షామాత్రదండ్యు లగుట భావించి సకలలక్షణలక్షితం
బైనమహాప్రబంధంబు కీర్తికారణం బనియు నితరం బపహాస
కారణం బనియు నూహించి యెద్దియేనియు నొక్క సరస
ప్రబంధనిబంధనంబునకు జాతకౌతూహలుండ నై యుండు
నంత. ౯

సీ. తనకీర్తి సకలదిగ్దంతిదంతానంత
కాంతిపంక్తికిఁ జెలికత్తె గాఁగఁ
దనప్రతాపంబు మార్తాండమండలచండి
మోపదేశమునకు నొజ్జ గాఁగఁ
దననీతిపస యుగంధరభట్టిచాణక్య
ఘనచాతురికి నిదర్శనము గాఁగఁ
దనవిలాసంబు కందర్పేంద్రనందన
వార్తకు ఖండనవాది గాఁగఁ

గీ. వెలయు మనుమార్గవర్తనావిరతవిహిత
ధరణిపరిపాలనాపరిస్ఫురితరాజ్య
వైభవుండు నృసింహభూవరసుతుండు
జిష్ణుతుల్యుండు నంద్యాలకృష్ణవిభుఁడు. ౧౦

వ. అనర్ఘ్యమణిమయాభరణకిరణకిమ్మీరితదిగంతరుండును గం
ధసారకస్తూరికాద్యనులేపసౌరభసంవాసితపర్యంతభాగుండు

నగుచుం జెలువుమీఱి కొలువుకూటంబున గురుశుక్రనీతిచా
తురీఖ్యాతివంచనాచుంచుపంచాంగ నయజయాతిశయభూ
షితశేముషీవిశేషవైయాత్యు లగునమాత్యులును సదనూ
చాన సంప్రదాయ సిద్ధాధ్యయన శుద్ధిగరిమపరిపూర్ణశక్తి వి
భ్రాజమాన నానా వేదమంత్ర తంత్రసంతాయమాన శాంతిక
ర్మదూరవారితదైవికాత్యాహితు లగుపురోహితులును గా
ణాదకాపిలగౌతమీయజైమినీయవైయాసికపాతంజలతంత్ర
రాద్ధాంతపూర్వపక్ష వైపరీత్యకరణచణయుక్తికల్పనానల్ప
కల్పితప్రతివాదిబుద్ధివిధ్వంసు లగువిద్వాంసులును బ్రాహ్మ
పాద్మవారాహవైష్ణవమాత్స్యమార్కండేయభాగవతబ్రహ్మ
కైవర్త కౌర్మగారుడస్కాందవాయవ్య వామన బ్రహ్మాండాది
నిఖిలపురాణకథాకథనపాండిత్యపరితోషితాంతర్వాణికు ల
గుపౌరాణికులు నాశు మధురచిత్రవిస్తారకవితావిజృంభణ
స్తంభితబాణభవభూతిభాసకాళిదాసముఖ్య విఖ్యాతిగౌరవు
లగుకవులును బహువిధపురాతనజ్యౌతిషసిద్ధాంతసంఘర్షనిశి
తమతిచతురిమ సమధిగతకళాకాష్ఠానిమేషాదిసూక్ష్మసూక్ష్మ
తర సూక్ష్మతమ కాలకలనా కౌశలప్రకాశకీర్తికు లగుమౌ
హూర్తికులును ధన్వంతరిదస్రచరకప్రముఖనిఖిలాద్యవైద్య
వైశారద్యదృష్టాంత భావభాజనాయుర్వేద వేదిత్వవైభవా
లంకారు లగునగదంకారులును విశ్వావసుతుంబురునారదాం
జనేయభరతమతంగకోహలదత్తిలప్రభృతిగాంధర్వకౌశలగౌ
రవ స్మరణకారణగానమాధురీధురీణతాప్రీణిత బుధశ్రేణికు
లగువైణికులును రూపలావణ్యవిభ్రమవిలాసవిభవవిస్మాపిత

వివిధజనస్వాంత లగువారకాంతలును నిరంతరపరిణతబహు
విధప్రహరణవ్రణకిణగణకాఠిన్యఖండిత కంకటాపేక్షవక్షో
విభాగజోఘుష్యమాణశౌర్యసాహసోద్భటు లగుభటులు
ను యథోచితప్రదేశవర్తు లగుచుం గొలువ వేత్రహస్తజనస
నామాఖ్యానసందర్శితసామంతకుమారులసేవలు కటాక్ష
హాసభాషణాదులనాదరింపుచుగీతవాద్యతాళానువర్తి నర్తకీ
నర్తనప్రవర్తనంబు లవధరింపుచు ననేకవిధరాజ్యకార్యవిని
యుక్తులైనయధికారపురుషులవిన్నపంబు లాలింపుచు వంది
బృందపఠ్యమానబిరుదావళి ప్రబంధబంధురశబ్దార్థచమత్కా
రంబులు పరికింపుచు నొడ్డోలగంబై కూర్చుండి కావ్యప్రసం
గవశంబున. ౧౧

సీ. శోభితాపస్తంబసూత్రు గౌతమగోత్రు
సుచరిత్రుఁ బింగళిసూరసుకవి
పౌత్రు నన్నపపతి భావనదౌహిత్రు
నమరధీనిధికి నబ్బమకుఁ బుత్త్రు
ననుజన్ములైనట్టియమరనయెఱ్ఱనా
ర్యులు భక్తిసేయంగ నలరువాని
సత్కావ్యరచనావిశారదుం డగువాని
సూరననామవిశ్రుతుని నన్నుఁ

ఆ. బ్రియము సంధిలంగఁ బిలిపించి బహువస్త్ర
భూషణాదిదానములఁ గరంబు
సంతసం బొనర్చి యెంతయు గారవ
మొసఁగ మధురఫణితి నిట్టు లనియె. ౧౨

శా. నీచే నొక్కమహాప్రబంధము౯ గడు న్నిర్ణిద్రసారస్యలీ
లాచిత్రం బగు దాని నోయనఘ వాలాయంబు౯ జేయించుకో
మాచిత్తంబున వేడ్క యుండు నది నీమాధుర్యధుర్యోరువా
గ్వైచిత్రి న్సఫలంబుసేయుము సుధీవర్గంబు లోహో యనన్

మ. ఇట ము న్గారుడసంహితాదికృతు లీ వింపొందఁగాఁ బెక్కొన
ర్చుట విన్నారము చెప్పనేల యవి సంస్తుత్యోభయశ్లేషసం
ఘటనన్ రాఘవపాండవీయకృతి శక్యంబే రచింపంగ నె
చ్చట నెవ్వారికి నీకె చెల్లె నది భాషాకావ్యముం జేయఁగన్

క. అని యాదరణము మిగులం
దనర నియోగింప నేను నాకొలఁది గనుం
గొన కీయకొంటిఁ దగ నా
యనఘుఁడు సంకల్పసిద్ధుఁ డనునమ్మిక చేన్. ౧౫

వ. ఇవ్విధంబునం బూని యమ్మహాప్రభువుసగౌరవనియోగం
బునకు ననుగుణంబుగ మదీయశక్త్యనుసారంబున విచా
రించి యత్యపూర్వకథాసంవిధానవైచిత్రీమహనీయంబును
శృంగారరసప్రాయంబును బుణ్యవస్తువర్ణ నాకర్ణనీయంబును
నగుకళాపూర్ణోదయం బనుమహాకావ్యంబు నిర్మింపం గడం
గితి నిట్టిమహనీయ కృతి కధీశ్వరుం డగుచుం బెంపొందునం
ద్యాలభూవిభునిగృష్ణరాయనివంశావతారం బభివర్ణించెద.

గీ. సకలకువలయపాల నైశ్వర్యయుతుఁడు
చండధామకృతశ్రీఘనుండు నైన
రాజచంద్రుండు జగతిఁ గరంబు వెలయు
సంతతోదయసౌభాగ్యశాలి యగుచు. ౧౬

గీ. అత్రిలోచనభవుఁ డయ్యె నతఁడు మీఁద
నపరిమితతారకావళి కధిపుఁ డగుచుఁ
దాఁ ద్రిలోచనభవుఁ డయి ధరఁ గుమారుఁ
డేకతారకజయ మొందు టేమియరుదు. ౧౮

క. ఆచంద్రునివంశంబున
భూచంద్రుం డారుపిటిబుక్కనరేంద్రుం
డాచక్రవాళశైల
ప్రాచక్రస్ఫూర్తికీర్తిసాంద్రుఁడు పుట్టెన్. ౧౯

క. ఆబుక్కనృపాలునిబా
హాబలముకొలంది తదసిహతరిపువీర
ప్రాబల్యనిరాకృతనల
కూబరునకుఁ దెలియుఁ దెలిసికొనఁగలఁడేనిన్. ౨౦

చ. మతినజుఁడంచురూపమున మన్మథుఁడంచునయోన్నతిన్బృహ
స్పతియనుచున్వదాన్యతను భానుసుతుండనుచున్నుతించు నా
ర్యతతి 'నిరంకుశాః కవయ'యంచది యోర్చుటగాని బుక్కభూ
పతికి సముండు లేఁడు తలఁప న్భువనంబుల నేగుణంబులన్.

క. పావనగుణ యగునబ్బల
దేవిని గులశీలగుణనిధి న్మాచి బల్లా
దేవిని వివాహమయ్యె మ
హావిభవుఁడు బుక్కనరవరాగ్రణి వేడ్కన్. ౨౨

క. అందును బల్లాదేవికి
నందను లుదయించి రింద్రనందనసదృశుల్

చందనవిశదయశుల్ సం
క్రందనవైభవులు రామరాజప్రముఖుల్. ౨౩

ఉ. భూమహనీయశీలుఁ డగుబుక్కయయగ్రవధూటి కబ్బలాం
బామణికిన్ జనించిరి సమస్తగుణాఢ్యులుసింగరయ్యయున్
రామనిభుం డహోబళధరారమణుండును విక్రమాన్వయో
ద్దామత నొప్పు నీతికి నుదగ్రజయాభ్యుదయంబులుం బలెన్.

ఉ. అందును సింగభూరమణుఁ డౌబళదేవిని బెండ్లియాడి సం
క్రందనతుల్యవైభవులఁ గాంచెఁ దనూజుల ముప్పురన్ సుధా
నందవిధాయినిర్మలగుణప్రకరు న్నరసింగరాజు శ్రీ
నందనతుల్యు నారవిభు నవ్యపురూరవుఁ దిమ్మపార్థివున్.

ఉ. వాలినకీర్తిఁ బెంపెసఁగి వారలలో నరసింగరాజు నం
ద్యాలపురాధిపత్యవిభవాతిశయంబు వహించి మించె ను
ద్వేలనిరూఢి నెల్లెడల విశ్రుత మై తనవంశ మెల్ల నం
ద్యాలపదప్రసిద్ధిఁ దనరారుచు నెంతయుఁ దేజరిల్లఁగన్. ౨౬

క. ఆనరసింగక్షితిపతి
మానవతీతిలక మైనమాదమదేవిన్
భూనుతసమస్తగుణల
క్ష్మీనిధిఁ దగఁ బెండ్లియాడెఁ గీర్తి దలిర్పన్. ౨౭

సీ. మందారమందాక్షసందాయిదానప్ర
సిద్ధుండు సింగరక్షితివరుండు
గర్వితారాతిదోర్గర్వనిర్వాపణో
దీర్ణుండు నారధాత్రీవిభుండు

భూభువనప్రశంసాభిశోభితమహా
ప్రాభవాఢ్యుఁడు కుమారాభఖుండు
శరదిందుచంద్రికాపరిశుద్ధివిహసన
స్ఫురదనర్గళకీర్తి వరదరాజు

గీ. ప్రచురవిక్రమరఘుపతి రఘుపతియును
దనయు లేవురు గల్గి రుదాత్తసకల
గుణగరిష్ఠులు నరసింగకుంభినీత
లాధినాథున కమ్మాదమాంబయందు. ౨౮

క. నరసింగవిభునిసింగరి
నరవరుఁ డసమానుఁ డధికనయసారత ని
ర్భరశూరత నతిధీరత
నరు దగుదానక్రియావిహారత నిలలోన్. ౨౯

క. నారాయణభక్తుఁడు సుజ
నారాధనపరుఁడు జలరుహాక్షీసుమనో
నారాచుఁడు నరసింగయ
నారావనిపాలకుండు నరనిభుఁ డాజిన్. ౩౦

సీ. స్వారాజభావంబు కారణంబుగ నేమొ
శక్రుండు నెలవున జడియ కునికి
మిత్త్రిపుత్త్రితఁ దాను మిత్త్రుండ నని యేమొ
యముఁ డాత్మపురమునఁ దెమల కునికి

వారుణీసేవామదారూఢిచే నేమొ
జలభర్త దనపీటఁ గలఁగ కునికి
తల్లడం బేల యే ధనదుండ నని యేమొ
ధనరాజు నిజపురిఁ దలఁగ కునికి
గీ. తమకు మఱి దిక్కు లేమిని దలఁకి యేమొ
కడమనలువురు మూలల నడఁగి యునికి
వీరవరుఁ డైనసంద్యాలనారవిభుని
యాజి ఘోరభేరీధ్వను లడరునపుడు. 31

చ. పగ లనుశబ్దమాత్రము నభఃకుసుమంబు నిజంబు నారభూ
జగదధిపప్రతాపగుణసంపదచే రవిఁ దత్సమానుఁగాఁ
దగు నె నుతింప నారవిప్రతాపమహత్త్వముచేతఁ బేర్చుచుం
బగ లొకనాఁడుఁ దప్పక యపారతఁ జొప్పడుఁగాక మానునే

చ. వదలక యుత్కలేంద్రునిసవాయిబరీదు నడంచుదుర్జయుం
గుదుపనమల్కుఁ దల్లడిలఁ గొట్టె మహాద్భుతసంగరంబులో
నెదిరిచి కొండవీటికడ నెవ్వరు సాటి విచిత్రశౌర్యసం
పదపస నారసింహవిభుపట్టికి నారనృపాలమౌళికిన్. 33

సీ. శ్రీవిష్ణుపదభక్తిచే ధర్మసంపత్తి
ధర్మసంపత్తిచేతను జయంబు
జయసిద్ధిచేత నుజ్జ్వలబాహుశౌర్యంబు
శౌర్యగౌరవముచేఁ జతురనీతి

నీతిపెంపున మహనీయసామ్రాజ్యంబు
సామ్రాజ్యమహిమచే శాంతిగుణము
శాంతిచే వేదాదిసకలసద్విద్యలు
విద్యలచే బుద్ధివిలసనంబు
గీ. దానఁ బాత్రవివేకంబు దాన నీగి
దానఁ బ్రవిమలకీర్తియు దానఁ గులముఁ
బ్రేమ నత్యంతము నలంకరించుకొనియె
భళిర నంద్యాలనారభూపాలకుండు. 38

చ. ఘనతరదానచాతురిని కాదు శ్రుతిస్మృతిశాస్త్రనైపుణం
బునను బుధానురంజనుఁడు భూరిశుచిత్వమునందఁ గాదు శో
భనపుఁబ్రతాపసంపదను బావకుఁ డానరసింగభూపనం
దనుఁడుకుమారయోబవసుధాతలనాయకుఁ డీవ్వసుంధరన్

ఉ. సాత్వికతాపరాయణుఁడు సత్యవచస్కుఁడు దానశాలి దో
స్సత్వవిజృంభితుండు రణసత్వధురీణుఁ డకల్మషుండు ధీ
రత్వముమన్కిపట్టు చతురత్వనిధానము నీతిపద్ధతిం
దత్వవిశారదుండు వరదక్షితిపాలుఁ డలోలుఁ డెయ్యెడన్.

క. కరుణాఘనవీక్షణమున
శరణాగతరక్షణమున సంగరశౌర్యా
భరణాహితశిక్షణమునఁ
దిరముగ రఘుపతియ రఘుపతిం దలపోయన్. 39

ఆ. అందు సింగరయ్య యనవద్యగుణ గౌర
మాంబఁ బెండ్లియాడి యాత్మజులను

గనియె నారసింహాజననాథు రఘుపతి
క్ష్మాతలేంద్రు నోబమనుజవిభుని. ౩౮

క. ఆనారసింహవిభుఁ డస
మానగుణుఁడు రఘుపతిక్షమావరుఁడు యశ
శ్శ్రీనిధి యహోబళాఖ్యధ
రానాథుఁడు సకలగుణవిరాజితుఁ డయ్యెన్. ౩౯

క. ఆముగ్వురలో నగ్రజుఁ
డై మించునృసింహునకుఁ దదంగన యగుశ్రీ
రామాంబకు నుదయించి మ
హామతి హావళిచినౌభళాఖ్యుఁడు వెలయున్. ౪౦

ఉ. దేవవిభుండు భోగమునఁ దీవ్రమయూఖుఁ డఖండచండతే
జోవిభవంబునం దపనసూనుఁ డనూనవితీర్ణిపెంపునం
దైవతమేదినీధరము ధైర్యమహత్త్వమునం దలంపఁ గా
నావళిచిన్నయోబమనుజాధిపముఖ్యుఁడు రాజమాత్రుఁడే.

క. ఇది సింగరయ్యసంతతి
తదనుజననుజుఁ డగునోబధరణిపువంశా
భ్యుదయక్రమ మభివర్ణిం
చెద నిఁక భువనప్రసిద్ధి చెన్నెసఁగంగన్. ౪౨

ఆ. ఆకుమారయోబభూకాంతుఁ డింపుతోఁ
బెండ్లియాడె గుణగభీరచరితఁ
దిరుమలాంబ నెందుఁ బరమపాతివ్రత్య
పావనతఁ దనర్చుభాగ్యనిధిని. ౪౩

సీ. నానాగుణైకనిధానంబు నా నొప్పు
నరసింగ మేదినీనాథవర్యు
నిద్దంపుఁగీర్తులఁ దద్దయు విలసిల్లు
నట్టిపెద్దయహోబళాధిపతిని
నాదిమనృపగతి మేదినీజనములఁ
బ్రోదిసేయుచు నొప్పుమాదవిభుని
సన్నుతోన్నతవృత్తి నెన్నికఁ గన్నట్టి
చిన్నయహోబళక్షితితలేంద్రు

గీ. సారతరచారుచారిత్రు నారనృపుని
నాకుమారాబళుండు తిమ్మాంబయందుఁ
గనియె నేవురుసుతుల సత్కాంతియుతుల.
విష్ణుసేవాభిరతులఁ బ్రవీణమతుల. ౪౪

క. అందు నరసింగవిభుఁ డిం
పొందఁగఁ దాఁ బెండ్లియాడె నుభయకులశ్రీ
సౌందర్యగుణచరిత్రము
లం దిర మై తనకుఁ దగినలక్ష్మీదేవిన్. ౪౫

స్ర. ఆలక్ష్మీదేవియం దాయతమతి నరసింగావనీశుండు గాంచెం,
త్రైలోక్యస్తుత్యుల న్నందనుల నురుయశోధన్యు నోబాహ్వ
యక్ష్మా, పాలోత్తంసుం గవిత్వప్రముఖబహుకళాపారగుం
దిమ్మరాజుం, బాలాదిత్యోపమానప్రచురతరరుచిస్ఫారు
నారక్షితీంద్రున్. ౪౬

ఉ. వైభవజృంభణావమతవాసవుఁ డిందుముఖీనవీనచే
తోభవమూర్తి కల్మషవిదూరుఁడు నిత్యరమావిహారలీ
లాభవనాయమానసువిలాసకటాక్షనిరీక్షుఁ డాకుమా
రౌభళునారసింహసుతుఁ డౌభళుఁ డెన్నికకెక్కు నెంతయున్

శా. అత్రాసోజ్జ్వలశూరతాగుణకుమారాహోబళక్ష్మాపస
త్పుత్త్రిశ్రీనరసింహతిమ్మవిభుకీర్తు ల్మీఱి యత్యంతవై
చిత్రిం దిక్తటుల న్నటింప నది దా శీలింపుచున్నట్లు తత్
స్తోత్రాకారసరస్వతీసతి నటించున్ సూరిరాడ్జిహ్వలన్. ౪౭

క. ఏసీమ నెదురు లేక వి
భాసిలు సంధ్యాలతిమ్మపార్థివుబలముల్
వాసి గలయతివిభాసి
ప్రాసాదులతోడ సత్ప్రబంధములగతిన్. ౪౮

ఉ. భూలలనాలలామ కడుఁ బొల్పెసలారెడు వేడ్కతోడ సం
ధ్యాలకుమారయోబనరనాథునృసింహునినారశౌరియు
త్తాలభుజాగ్రమెక్కటయుఁ దక్కక యెక్కెఁ దదీయకీర్తియుం
బాలసు మేరుశృంగము సపత్నికి మచ్చర మెచ్చకుండునే.

ఆ. అతనిపిన్నతండ్రి యగుపెద్దయోబభూ
నాయకుండు గాంచె నందనులను
సారసుగుణమణిపయోరాశి నుద్దండ
యోబళేంద్రుఁ జిన్నయోబళునిని. ౫౧

ఉ. ధీరజనాభివర్ణ్యుఁడు తదీయకనిష్ఠపితృవ్యుఁ డుజ్జ్వలా
కారుఁడు పిన్నయోబళుఁడు గాంచెఁ దనూజుల మువ్వురన్మనో

హారిగుణోన్నతుం దిరుమలయ్యను రాజమనామునఁ గృష్ణభూ
వీరమణోత్తముం దిశల మించి నిజాన్వయకీర్తి వర్తిలన్.

క. ఇల నంద్యాలకుమారా
బళువంశచరిత్ర మిది సుపావనవృత్తిం
బొలు పొందుతదనుజన్ముని
విలసితవంశక్రమంబు వివరింతు నికన్. ౧౩

ఉ. సంగరపార్థుఁ డావరదశౌరి సుతత్రితయంబుఁ గాంచె నా
త్మాంగనయైనశ్రీతిరుమలాంబికయందు మహాగుణాఢ్యు శ్రీ
రంగజనాధిపు న్బుధవరప్రణుతు న్నరసింగమేదినీం
ద్రుం గవిపోషణాతిచతురుం గనకక్షితిపాలశేఖరున్. ౧౪

గీ. అందు శ్రీరంగరాజు సమస్తగుణని
కేతనుం డాశ్రితసుపర్ణకేతనుండు
తనకుఁ గులరూపగుణములఁ దగినయట్టి
తిరుమలాంబికఁ బెండ్లియై తేజరిల్లె. ౧౫

సీ. శోభనజయలాభసౌభాగ్యభూరిగు
ణాభిశోభితుఁ డైనయాభశేంద్రు
నిర్మలసత్కర్మధర్మనిర్మితబుధ
సమ్మోదుఁ డైయొప్పుతిమ్మవిభుని
సురదంతిశరదభ్రహారిదంతిరిపునిభ
స్ఫురదుదంచితకీర్తి వరదవిభుని
విష్ణుసేవాధ్యంభవిష్ణు నిత్యాచార
నిష్ణాతహృదయుని గృష్ణనృపుని

గీ. నందనులఁ గాంచె నలువుర నందనద్రు
మానువర్తనకీర్తనీయానవరత
దానముదితార్యతతుల ననూనమతుల
రమణఁ దిమ్మాంబయందు శ్రీరంగరాజు. ౫౬

గీ. అట్టి శ్రీరంగవిభుద్వితీయానుజునకుఁ
గనకవసుధాధిపతికిని గలిగె సుతుఁడు
ధరఁ గనకగిరియాబళేశ్వరుఁ డనంగ
నభినుతాహ్వయుఁ డగుచుఁ బెంపారు ఘనుఁడు. ౫౭

వ. ఇది వరదరాజువంశక్రమంబు. ౫౮

గీ. ఇట్టి వంశాభివృద్ధికి హేతువులయి
తనరుసౌజన్యనిధు లన్నదమ్ము లెపుడుఁ
దనదుసౌభ్రాత్రమునకుఁ జిత్తములు నలర
వెలసె నంద్యాలనారపృథ్వీవరుండు. ౫౯

క. ఆనారక్షితిపాలుఁ డ
నూనశ్రీవిభవసముచితోద్వాహవిధిం
బూని వరియించె నిజరూ
పానుగుణం దిరుమలాంబ నధికప్రీతిన్. ౬౦

గీ. పుణ్యకులశీలమహిమలప్రోక యనఁగ
నిష్కళంకపాతివ్రత్యనిధి యనంగ
వెలయునంద్యాలనారభూవిభునిదేవి
పరమశుభగుణనికురుంబ తిరుమలాంబ. ౬౧

క. ఆతిరుమలాంబయందుఁ బ్ర
భూతయశుఁడు నారవిభుఁడు పుత్త్రులఁ గనియెం
బూతాత్ముల నరసింగ
క్ష్మాతలవిభు మాదనృపుని గనకక్షితిపున్. ౬౨

ఉ. ఉన్నతిఁ బేర్చి యెందు వెలయు న్నరసింగవిభుండు శౌర్యసం
పన్నుఁడటంచు విద్యఁ బ్రతిపన్నుఁడటంచుఁ గవీంద్రకోటికిన్
సన్నిధి యంచు నిత్యహరిసన్నిధి యంచు విపన్నరక్షణా
సన్నుఁడటంచు నెప్పుడుఁ బ్రసన్నుఁడటంచు జనుల్నుతింపఁగన్

క. నారయనరసింహుఁడు మహి
నారయ నరసింహుఁడే యథార్థము కరజ
శ్రీరచితార్యస్థితి యై
భూరిప్రహ్లాదభరణమున శోభిలుటన్. ౬౪

శా. స్ఫూర్తిప్రౌఢి నిరంతరం బగుచు నెచ్చోటం బ్రకాశింపఁగా
వర్తిల్లు న్భువనంబులందును సహావస్థానవత్కౌముదీ
మార్తాండద్యుతి వైభవంబుల ననిర్మర్యాదవైచిత్రితోఁ
గీర్తింప న్వశమే నృసింహవిభుసత్కీర్తిప్రతాపోన్నతుల్.

ఉ. భానుసమానతేజుఁడు విభాసురరూపమనోజుఁ డుజ్జ్వలా
నూనయశోవిభాసి విభవోదయనిత్యవిలాసి విశ్వస
న్మానితవర్తనుండు కవిమండలనిర్మితకీర్తనుండు ల
క్ష్మీనవమాధవుండు నరసింహునినారయమాధవుం డిలన్.

క. వితరణమున రణమున ను
న్నతవినయంబున నయంబునం దన కిలలోఁ

ప్రతి లేక నారభూపతి
సుతుఁ డౌమాదప్రభుండు శోభిలు మిగులన్. ౬౭

క. కనకమహీభృద్వరుఁ డల
కనకమహీభృద్వరుండ గట్టిగ శౌర్యం
బున విబుధాధారత్వం
బునఁ బరహితధర్మభావమునఁ దలపోయన్. ౬౮

శా. స్థానం బెన్నఁడుఁ బాయ దుత్సవఘనస్వస్త్రీసుఖక్రీడ పై
పై నొంద న్భువి నర్థిలోకము దివిం బ్రత్యర్థిలోకంబు న
న్యూనుం డాకనకయ్యయుద్యతకృపాణుం డైనమాత్రంబునన్
దానక్షాత్త్రము లింతయంతయనుచుం దర్కింపఁగా శక్యమే

సీ. సంతానసురధేనుచింతామణిశ్రీకి
లజ్జఁ దా నొనరించు నొజ్జ యగుచు
నలకాధిపతిసూనునలకాములకు దర్ప
రహితత్వ మొనరించు మహితలీల
నరభీష్మకోదండగురుభీష్మసమరంబుఁ
దక్కువ యనిపించు నిక్కువముగఁ
గుంభీనసక్రోడకుంభీనగిరులకు
విశ్రమం బొనరించు నశ్రమమున

గీ. సంతతౌదార్యసౌందర్యశౌర్యధరణి
భరణనైపుణగుణములఁ బ్రౌఢి మెఱసి
వరుస నరసింగమేదినీశ్వరుని నార
నరవరేణ్యునికనకభూనాయకుండు. ౭౦

క. ఆముప్పురందు నగ్రజుఁ
డై మించిననారసింహుఁ డతులితవిభవ
శ్రీ మెఱయఁ బెండ్లియాడెం
బ్రేమం బెదకొండమాంబఁ బినకొండాంబన్. ౨౧

చ. నిరుపమవిక్రమంబును వినీతియు నీతియుఁ బోలెఁ దత్త్వవి
త్పరిచయమున్విరక్తియునుభక్తియుఁబోలెసుయోగవర్తనా
దరవిభవంబు శాంతియును దాంతియుఁబోలెఁ గరంబలంకరిం
చిరి తమనిత్యసేవ నరసింగయ నిద్దఱుకొండమాంబలున్. ౨౨

ఆ. అందుఁ బెద్దకొండమాంబయం దానర
సింగభూవరుఁడు విశిష్టమతులఁ
గాంతియుతుల సుతులఁ గనియె మూర్తిమా
రమణుఁ దిమ్మవిభుని రమణ మీఱి. ౨౩

ఉ. ఆనరసింగభూపతి ప్రియం బెసఁగం బినకొండమాంబయం
దానమితాఖిలాహితసమాజుఁ దనూజుని గాంచె బంధుసం
తానసురావనీజు సముదంచితభోగబిడౌజు సూరిమై
త్రీనవభోజు భానునిభతేజుని గృష్ణమరాజు నున్నతిన్. ౨౪

వ. అందు. ౨౫

సీ. శేషుదర్పము చివ్వ శీతాంశురుచి నవ్వ
పాలమున్నీటిపైఁ గాలు ద్రవ్వ
యాదిత్యుపస యాఁచి హాలహాలంబును లోఁచి
హుతవహుగర్వ ముజ్జూఁతలూఁచి

కల్పశాఖిని గెల్చి కర్ణుకీర్తి మరల్చి
ఖచరువార్తఁ దరల్చి ఘను సదల్చి
కందర్పు మఱపించి యిందుని నిందించి
నలకూబరు హసించి నలుని మించి

గీ. తనరుకీర్తిప్రతాపవదాన్యతాసు
రూపవిలసనములచేత రూఢి కెక్కె
ధరణి నంద్యాలనరసింగనరవరేణ్యు
పట్టి యైనట్టిమూర్తిభూపాలకుండు. ౭౬

వ. తదనుజుండు. ౭౭

క. తిమ్మక్షితిపతి శోభిలు
నిమ్మహిలో మిగుల వాసి కెక్కెడుగాంభీ
ర్యమ్మున ధైర్యమ్మున శౌ
ర్యమ్మునఁ బ్రఖ్యాతుఁడై జనావళి పొగడన్. ౭౮

సీ. శ్రీపుత్త్రితులనానురూపంబు రూపంబు
నిర్మలాంగిరసవినీతి నీతి
మహనీయతానుపమానంబు మానంబు
భూతిమద్రిపుదావహేతి హేతి
ధాత్రీసురశ్రీనిధానంబు దానంబు
తులితమారుతిభీమబలము బలము
గోవిందచింతాస్వభావంబు భావంబు
కోవిదబంధుసంకులము కులము

గీ. తరమె నుతియింప ఘనకుభృత్తటకుటీర
కటురటఝ్ఝల్లికాచ్ఛటాఘటితబిరుద
కాహళారావశంకాప్రకంపితప్ర
తీపనృపజాలు నంద్యాలతిమ్మవిభుని. ౨౯

ఉ. చెన్నెసఁగెన్నృసింహనృపశేఖరుతిమ్మనృపాలమౌళియ
భ్యున్నతకీర్తి ముజ్జగము నూనఁగ మానవకన్యలట్ల తా
రెన్నఁడుఁ బోనిపున్నమసమృద్ధులు గాంచితిమంచునుబ్బుచు
న్వెన్నెలకుప్ప లాడుదురు వేలుపుఁగన్నెలు నాగకన్యలున్

ఉ. శ్రీయుతుఁ డైనయట్టినరసింహునితిమ్మనికీర్తివైభవ
శ్రీ యనుమౌక్తికావళికిఁ జెల్వధికంబుగ దిక్కుల న్నిజ
స్ఫాయదకీర్తినీలపటసంవరణం బొనరించు మున్నుగా
నాయన శత్రువర్గము ప్రియుం బిఁక నెవ్వఁగు సేయకుండెడున్

మ. క్షితి నంద్యాలనృసింహుతిమ్మవిభుసత్కీర్తిప్రతాపంబు లు
న్నతిఁ బర్వెన్నవఫేనవిద్రుమము లై నానాబ్ధులన్ సింహాసం
తతిధాతుప్రకరంబు లై వలయగోత్రంబున్ శ్రవశ్చామరో
ర్జితసిందూరము లై దిశాగజతతిం జెన్నొందఁ గై సేయుచున్

మ. అతిధన్యుం డగు నారసింహవిభుతిమ్మాధీశుహస్తాబ్జసం
గతిచే వింతగ దానవారి సముదగ్రప్రౌఢిచే విప్రసం
తతియందు న్నెఱపున్ ధ్రువస్థితినిదానత్వంబుఁ బ్రహ్లాదపో
షితయుం గాకయ శేషభోగపదతం జెన్నొందుసౌభాగ్యమున్

ఆ. ఇట్టితిమ్మమేదినీశ్వరుం డనుఁగుఁద
మ్ముఁడు సభక్తివినయమోదగరిమఁ

దను భజింప నలరుఁ జినకొండమాంబగా
రాబుఁబట్టి కృష్ణభూపవరుఁడు. ౭౪

సీ. ఆఖండలాహంక్రియాఖండనోదంచి
తాఖండవిభవోదయాంచితుఁడు
వారణారిత్రపాకారణాజిస్థలా
వారణాంచద్భుజాపౌరుషుఁడు
మందేహరిపుదీప్తిసందేహఘటనాత్మ
మందేహతేజస్సమన్వితుండు
బంధురాజీపయస్సింధురాజీభవ
ద్బంధురాజీజయభ్రాజితుఁడు

గీ. వెలయు నిఖిలదిగంతపృథ్వీతలాధి
పతిశిరఃకంపకంపితశ్రుతివలక్ష
మణిమతల్లీఘృణిప్రతిమల్లఫుల్ల
కీర్తివిభవుండు నంద్యాలకృష్ణవిభుఁడు. ౭౫

మ. అనఘాత్ముం నరసింహకృష్ణవసుధాధ్యక్షున్ విరాజద్గుణ
కనిధిన్ వర్ణనసేయఁగాఁ దరమె దిక్చక్రంబునం దెల్ల శో
భనతత్కీర్తినదీమతల్లి ప్రవహింపం బూన మున్మున్నగా
ఘన మై యుబ్బుఁ గవీంద్రు లన్చెలమలం గావ్యామృతం
బెంతయున్. ౭౬

చ. అవిరళనిత్యభోగవిభవాతిశయోల్లసితుండు నారపా
ర్థివునరసింహుకృష్ణజగతీపతి నిత్యసువర్ణవర్షముల్
కవినికరంబుపైఁ గురియఁగాఁ బ్రవహించుచు హృద్యగద్యప
ద్యవివిధకావ్యరూపత ననంతసువర్ణమహాప్రవాహముల్.

ఉ. దానమునందుఁ గృష్ణవసుధావరుఁడప్రతిముండు యుక్తముం
దీని గణించినన్ సురమణీతతి గొల్చుచు నున్కి సప్తసం
తానసమృద్ధి చేకుఱుటఁ దద్వినయాదిగుణంబు లన్నియున్
బూనికమీఱఁగాననయమున్సురభిత్వముదాల్చియుండుటన్

మ. తమి నంద్యాలనృసింహకృష్ణునిమహాదానక్రియాకౌశలం
బు మహత్త్వంబున నర్థిబృందము ధనంబుం జెందఁ బ్రత్యర్థిబృం
దము చెందు న్నిధనంబు నింతయుమఱిందఱిం పయుక్తంబ త
థ్యము వర్ణాధికులెందుఁ గోరుదురు వర్ణాధిక్యవద్యోగమున్

మ. ఒకప్రద్యుమ్నుని గాంచెఁ దొల్లి యదువంశోద్భూతిఁ బెం
పొందుచున్, సకలక్ష్మాసురులం గరం బిపుడు శ్రీనంద్యాల
కృష్ణక్షితీం, ద్రకరాబ్జాన్వయసంభవంబుకతనం బ్రద్యుమ్ను
లం జేయుచుం,బ్రకటం బయ్యెడు దానవారి యవతారంబొం
ది ధాత్రీస్థలిన్. ౯౦

చ. కలన నృసింహకృష్ణుఁ డతికౌశలతన్ జళిపించుఖడ్గ మ
గ్గలికఁ దటిల్లత ల్వెడలఁగాయు నరాతినరాధిపు ల్మనన్
వలసిన వీనిఁ గైకొనుఁడు వక్త్రములం దని పండుఁబూరిపు
ల్లలు వెదచల్లెనో యనుతలంపులు చూపఱకుం జనింపఁగన్

క. బల్లిదుఁడు కృష్ణభూపతి
పెల్లుగ జళిపించువాలు పెనుధాకను భీ
తిల్లినపగవాఁ డడవిని
భిల్లవిలాసినులచూపుబెళుకుల కులుకున్. ౯౨

చ. పొలుపుగ నారసింహనృపపుంగవుకృష్ణుఁ డనంతవైభవో
జ్జ్వలుఁడు ప్రతాపకుంకుమపుఁజర్చలఁ బాండుయశఃప్రసూన
పూ,జలనలరించువిశ్వమును జక్రివిరాడ్తను వొంటెతింగి యూ
భళి యదివో మహాద్భుతపుభక్తి మనంబున నెన్నిచూడఁగన్

చ. సుమధురమూర్తిఁగృష్ణవిభుఁజూడనియింతులెటన్ననంద్రుగా
ని మది యొకింత చేర్చియతనింగనుఁగొన్నతుదన్సుధాంశురూ
పము ప్రియ మన్నవారు మఱి భావజు మే లనువారుఁగల్గుట
బ్ర మిదియ సాక్షి యానృపతిరాజమనోజులరూపువాసికిన్

మ. అవనీకాంత కరంబు రంజిలెడు నంచాల్యాధిపుం గృష్ణపా
ర్థివునిం జేరి సదా యనంతవిభవాధిక్యంబు సొంపు న్వరా
హావసతౌఁ-శలజృంభణంబుఁ గులగోత్రౌన్నత్యము న్మానసో
త్సవ మైనట్టియనేకపావనగుణోదారత్వముం గల్గుటన్. ౘ౫

సీ. శ్రీవిష్ణుభజనైకశీలుం డలోలుండు
వైదికమతరక్షణాదరుండు
నెఱబంటుతనమున మెఱయుజోదులయందు
గజహయారోహదీక్షాగురుండు
కీర్తిప్రియుండు సంగీతసాహిత్యాది
సకలకళావిచక్షణుఁడు రసికుఁ
డీవిపట్టునఁ గొంచె మెఱుఁగఁడు తగవరి
కలనైన నెఱుఁగఁడు కల్లలాడ

గీ. ధీరుఁడు గభీరుఁ డుచితవిహారుఁ డార్య
వర్తనుఁడు శరణాగతవత్సలుండు

శేషునకు నైన వర్ణనసేయ వశమె
యనఘు నంద్యాలకృష్ణధరాధిపతిని. ౯౬

—♦ షష్ఠ్యంతములు ♦—

క. ఈదృశగుణరమ్యున క
న్యాదృశధరణీవరదురభినయసామ్యునకున్
వైదికపథరక్తునకు న
లాదికనృపనయతిరస్క్రియాదక్షునకున్. ౯౭

క. ఆధునికరామభద్రున
కాధిక్యచణాహవక్రియారుద్రునకున్
మాధవపదపద్మసమా
రాధనవిధిసాధితావిరతభద్రునకున్. ౯౮

క. జయలక్ష్మీపరిణయసహ్యా
దయకీర్తిసతీసమర్పితస్ఫుటతేజో
మయహారిద్రాక్షతసం
చయమధురితదిక్పురంధ్రిజననిటలునకున్. ౯౯

క. దానోదకధారామహి
మానారతశీతలీకృతాంగణభూభా
గానుష్ఠితయాచకసం
తానాకించన్యజన్యతాపక్షతికిన్. ౧౦౦

క. ఇభకర్ణతాళవృంత
ప్రభవానిలసుఖితపరనృపప్రహితసువ

స్తుభరవనా జనసమాకీ
ర్ణభవనగోపురబహిర్ధరాభాగునకున్. ౧౦౧

క. శ్రీనంద్యాలనృసింహ
క్ష్మానాథతనూజునకు సముంచితవిభవ
శ్రీనవ్యబిడౌజునకును
దానకళాతులితదైవతక్ష్మాజునకున్. ౧౦౨

క. ఆత్రేయమానిగోత్రప
విత్రునకు విరోధిమదలవిత్రునకు దిశా
జైత్రునకు లోచనోత్సవ
గాత్రునకును గొండమాంబికాపుత్త్రునకున్. ౧౦౩

క. విశ్రుతతిరుమలతాతా
ర్యశ్రేష్ఠాన్వయసుదర్శనాచార్యతనూ
జశ్రీనివాసగురుచర
ణాశ్రయణసమార్జితాఖిలాభ్యుదయునకున్. ౧౦౪

క. జిష్ణుయశోధిక్షేపణ
ధృష్ణుమహాశౌర్యపద్ధతీఖేలునకున్
వైష్ణవమతశీలునకుం
గృష్ణమహీపాలునకును గృతిలోలునకున్. ౧౦౫

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధియు నాయురారోగ్యసమృద్ధియు
నగునట్లుగా నాయొనర్పంబూనినకళాపూర్ణోదయం బను
మహాప్రబంధంబునకుం గథాక్రమం బెట్టి దనిన. ౧౦౬

క. శ్రీలకు నాకరమై వి
ద్యాలతలకు నాలవాలమై హరికి సదా
కేళీభవనంబై మహిఁ
జాలన్ ద్వారవతి యొప్పు సౌభాగ్యములన్. ౧౦౭

ఉ. తోయధియంకభాగమునఁ దోరపుఁబెంపులతోడఁ దత్పుర
శ్రీ యతఁ డూర్మిహస్తములచేఁ దను నిట్టటు ముట్టిలాలసల్
సేయఁగ నొప్పు నంగగుణలీలల నెంతయుఁ బెద్ద యయ్యు నే
ప్రాయము లైనఁ దండ్రియెడఁ బట్టరు వేఱొకరీతిగా జనుల్.

చ. సురుచిరవస్తుసంపదలసొంపునఁ బెంపు వహించుచున్న య
వ్వరపురి యాత్మసామ్యపృథ్వివాదము దీర్చుకొనంగఁబిల్చు ని
ర్జరనగరిన్ సువర్ణమయసౌధకరప్రసరంబుచేత నం
బరము గ్రహించిభూరితరపౌరజనారవగౌరవంబునన్. ౧౦౯

చ. అహిమకరప్రచారసుదురాసదమై నిబిడాంధకారస
న్నహనముపోల్పు దెల్పుచుఁదనర్చుసముద్రమహోదకంబుచే
బహిరభివేష్టితం బగుచుభాసిలుఁ దత్పురికోట మిక్కిలిన్
మహిమనుజక్రవాళగిరిమాడ్కి నిజాడ్కికి వేడ్క సేయుచున్

చ. నలుగడలందుఁ గంబములనం దగి రైవతకాదిపర్వతం
బులు పయి కప్పుఱాచలువపోలికి నింగియు నందు చిత్రభం
గులు పచరించుసౌధమణికూటమరీచులు నొప్ప నొప్పు మి
క్కిలిఁ బురలక్ష్మి కొల్వుచవికెం గొలువున్నగతిన్ శుభస్థితిన్

చ. కొలఁదికి నెక్కుడై వరణకోటలు మేడలు గోపురంబులుం
గొలువఁగ వచ్చి యప్పురముకోటల మేడల గోపురంబులన్
జలనిధి తుంగ భంగచయసంగతతత్ప్రతిబింబసంతతి [వ్యాన్·
చ్ఛలమున నంత మ్రొక్కు ధరఁజాఁగిలి యీడను వ్రాఁచిన్న

ఉ. శైవలనీలముం గమలశాలియు నైనయగడ్తనీరు ప
ద్మావళి వ్రాఁతతోడికరకంచుగ నొప్పుచుఁ గోట శాటిలా
గై వలులంగ హర్మ్యకనకాంశుని కాయము పేరఁ దత్పుర
శ్రీ విలసిల్లు నభ్రచరసింధువు మాళికి మల్లెదండగన్.౧౧౩

చ. విలసితవీచికాయతరవిప్రతిబింబమిషంబున న్మహా
జలనిధిలక్ష్మ్యపార్శ్వశయచక్రిక్షయిం జెయిసాఁచి యొప్పు సం
ధ్యలఁ బురలక్ష్మి ధర్మవిధు లన్నియు నోజ్జలపుచ్ఛ కాయ గా
వలయు విడం డతాఁడు రసవత్పరిఖామిష బాహుబంధమున్.

చ. అగణితలీల నప్పురమునందు విరాజిలుచుండు నెంతయున్
మృగమదపంక లేపముల మేలిమికోటలుఁ బువ్వుఁదోఁటలు
న్నిగనిగ మన్విటంకములనీలపు మేడలుఁ బైఁడిగోడలుం
బగడపుటాచుపొంకములపచ్చలతిన్నెలు వింతవన్నెలున్.

లయ. అలికులము నీలములచెలువము వహింప నవ
దళములు హరిన్మణులపోలుపునఁ దలిర్పం
దలిరుగమి కెంపులుగఁ బలుదెఱఁగుక్రొవ్విరుల
విలసనము ముత్తియపుగుళికలకుఁ దక్కం

గలమణులకుం బసిఁడికళుకులకు నీడగుచు
వెలయఁగఁ బరాగములు లలితపుషితానం
బులుగ గృహముఖ్యముల చెలువు ప్రతిబింబములు
బలెఁ బురమునద్దెసలఁ బొలుచును వనంబుల్.

చ. అనుపమితస్వవాద్యనివహంబులతో సరిప్రమోయుటల్ సహిం
పనియది యై పురంబెదురుపోఁజులుదీర్చెనో మచ్చరంబున
న్వనధి కనంగనయ్యుపవనంబులుపొల్చు మిళిందబృందముల్
ఘనమకరాకృతిం దనర గాడ్పులఁ జింద మరందబిందువుల్.

చ. కొలఁదికి మించు కెంజిగురుగుత్తుల మొగ్గలఁ బుష్పగుచ్ఛకం
బులఁ బుప్పుఁదేనెఁ బుష్పోద్గములఁ బూపలఁబిందెలఁ గాయలన్
ఫలం, బుల నెపుడున్ సమగ్రపరిపూర్తి వహింపుచుఁ దద్వన
వ్రజం, బెలమిఁదలిర్చునందనసమృద్ధికిఁగోటిగుణాధికంబుగన్

శా. చాతుర్యాధిగతాఖిలశ్రుతిచయుల్ షడ్దర్శనీపారగుల్
శ్రౌతస్మార్తవిధిప్రసిద్ధపదవీసంచారసన్మార్గణుల్
చేతోనామవిలోచనాచలితలక్ష్మీనాథసంజ్ఞాదిమ
జ్యోతిర్నిత్యనిరీక్షు లప్పురములో నున్నట్టియుర్వీసురుల్.

శా. నానాయుద్ధవిహారశూరులు గుణానందజ్ఞమ్రశీనఖాం
కానూనభ్రమదాయుధవ్రణకిణోదంచచ్ఛరీరుల్ సదా
దానప్రౌఢియశోవిశేషజితమందారుల్ గభీరుల్ మహా
మానాధారులు రాకుమారు లతిభూమన్నింతు రవ్వీటిలోన్

చ. తమతమపెద్దవారు మునుదాఁచినద్రవ్యములున్నయట్లయుం
డ మితములేక యెప్పుడుధనంబులు దారు గడించి యుర్వి ని
త్యము సమితంబుగా నవనిధానము లున్పుచు నప్పురంబులో
నమరెడుకోమటుల్ నగుదు రల్లకుబేరునిధీశ్వరత్వమున్.

క. ద్విజులను శాస్త్రనియుక్తిని
భజియింపుచు నిండ్ల సకలభాగ్యవిభవ మ
క్కజ మై తనర సుఖింతురు
సుజనులు తత్పురములోనిశూద్రులు నెమ్మిన్. ౧౨౨

క. ఎప్పట్టున ఘనసారపుఁ
గుప్ప లగుగజాశ్వసుభటకోటులచేతం
గప్పురపుఁగ్రోవి యనఁ దగి
యప్పురము కరంబు వెలయు నవనీస్థలిపై. ౧౨౩

బంధు. అరుదుగఁ బిడికిట నడఁగెడునడుముల్
హస్తిసమానపుయానములున్
గురుజఘనములును గుచములభరముం
గొప్పలగొప్పతనంబులు మే
గరగరికలు సిరి గలనగుమొగముల్
కల్కిమెఱుంగుఁగనుంగవలున్
దొరయఁగ వెలపడఁతులు విటధనముల్
దోఁతురు చొప్పడ నప్పురిలోన్.

చ॰ అమరఁగ వింతయిం పొసఁగు నందు విటాలికి వేశవాటిహా
ర్మ్యములు విమానమానహరహారిశిరోగృహభాగభోగభా
గమరభుజంగసంగహృదయంగమరంగదనంగసంగర
క్రమరమణీమణీమణితకల్పన నేర్చినపారువాలచేన్. ౧౨౫

ఉ॰ మాటలు వేయు నేటికి రమావిభుఁ డందు పదాఱువేలపై
నూటెనమండ్రుభార్యలు దనుం బరిపూర్ణరతోత్సవంబులన్
గాటముగాఁ దనర్చుకుతుకంబులఁ గొల్వఁ గడున్ సుఖించు నే
నాఁట నెఱుంగు నివ్విలసనంబు లతం డల తెల్లదీవిలోన్.

ఉ॰ అందును వారు వీరనక యందఱు ధర్మధురీణు లైనవా
రందఱు శుద్ధభాగవతు లందఱు వేదనియామకుఁ గన్నవా
రందఱు సాత్త్వికప్రవరు లందఱుఁ దత్త్వ మెఱింగినట్టివా
రందఱు సత్కృపానిరతు లందఱుఁ బావను లెన్నిచూడఁగన్

క॰ ఇట్టట్టన నేటికిఁ ద
త్పట్టనమున నున్నయట్టిప్రజ లేజాతిం
బుట్టినవారలు వంద్యులు
గట్టిగఁ దద్వినుతి నెల్లకలుషము వాయున్. ౧౨౮

క॰ అం దొకనటముఖ్యునిప్రియ
నందన శైశవమునంద నానాగుణరే
ఖం దనరారుచుఁ గ్రమమున
నందంబుగ యౌవనోదయముఁ బ్రాపించెన్. ౧౨౯

క. కలభాషిణి యనుపే రా
వెలఁది మును వహించు సహజవిలసత్కలభా
షలకుఁ దగఁ జాల దిపు డది
కలికితనముఁ జతురతయును గలపలుకులకున్. ౧౩౦

వ. ఆ సమయమున. ౧౩౧

క. బాలిశకేలిశతాలస
తాలసదచిరావతరణతరుణిమతరుణీ
లోలాలసాలసవిలస
నాలోకనములు విటాళి నట్టిటు చేసెన్. ౧౩౨

ఉ. కూఁకటి వేణితోఁ గురులు కూడకమున్న కుచప్రరోహముల్
పోఁకలతోడిసామ్యమును బొందకమున్న నితంబసీమకున్
వ్రేఁకఁదనం బొకింత ప్రభవింపకమున్న ప్రసూనబాణుఁ డ
ట్టాఁకలఁ బెట్టెఁ దా నఱవ నా వెలబాలికకై విటావళిన్.

చ. తనదుమెఱుంగుఁజెక్కులు దాఁకఁగనీక మొగంబు నాఁపు
చున్, జనుబాగడల్ నఖాకలనఁ జక్కిలిగింతలువోవ లోఁగు
చున్, మనసిజుమించుభీతియును నానయుఁ బూనుచు నీ
మృగాక్షి యిం, పొనరుచు నెన్నఁ డొక్కొ యని యువ్విళు
లూరుదు రత్తఱిన్ విటుల్. ౧౩౪

క. తొలుఁ బ్రాయపు మగకొదమల
తలఁపులతగులములు మిగులఁ దను నెదురుకొనన్

జలజాక్షి జవ్వనము గడు
వెలసెఁ బ్రతిక్షణము వింతవింతగ నంతన్. ౧౩౫

ఆ. మొదల బలురేఖ గల దఁట యదియుఁ గాక
వయసు క్రొత్తఁట వెలయాలివంగడ మఁట
వనిత చక్కఁదనంబును వన్నెలాఁడి
తనముఁ గల్కితనంబును దరమె పొగడ. ౧౩౬

సీ. మెఱుఁగుటద్దముమించుమించు బాగుల నింపు
నింపు చక్కనిముద్దునెమ్మొగంబు
నవచంద్రికల నవ్వునవ్వుతీవులఁ జూపు
చూపులచ్చొక్కపుసోయగంబు
నారూఢిఁ బలుమారు మారువిండ్లకు నేర్పు
నేర్పుకన్బొమదోయి నెఱతనంబు
కటికిచీకటికప్పుకప్పుపూనిక కొప్పు
కొప్పుతోరంపుఁ బెక్కువ బెడంగు

గీ. గుబ్బపాలిండ్లు లేఁగౌను గొప్పపిఱుఁదు
బాహులతికలు మృదుపదపల్లవములు
బంగరుసలాకపస భంగపఱచు మేనుఁ
గలిగి చెలువొందుచుండు నాచెలువ మిగుల. ౧౩౭

చ. బెళుకులఁ జిమ్ముచుం గలికిబిత్తరిచూపు సరత్నకుండలాం
చలకవణోజ్జ్వలత్వముపస ల్నెఱపం జళిపించున్ భుజం

గులహృదయస్థలుల్వ్రాడిచికొంచకతోడన పోటుగంట్లఁదూ
ఱె లలనయూరయొక్కకతటింబువుఁబోండ్లుకటారికత్తియల్

ఉ. కీర్తనపాత్రచిత్రమృదుగీతకళాకలనప్రవీణతన్
నర్తననైపుణీవిలసనంబుల పెంపున నత్యపూర్వని
ర్వర్తితపంచబాణసమదక్రియలన్ హరిణాక్షి యప్సరః
కీర్తిబలెన్ హరింపఁదొడఁగె న్విటసంచయచిత్తవిత్తముల్.

ఉ. ఆరమణీశిఖామణి మహావిభవంబున నొక్కనాఁడు సిం
గారము లెంతయు న్మెఱయఁగాఁ జెలికత్తెలతోడఁ జేటికా
వారముతోడ వింతచెలువంబు నయంబుఁ దలిర్పఁగా వసం
తోరువిలాసభాసురపురోపవనంబున కేఁగి యచ్చటన్.

సీ. క్రొన్నన ల్వలరాచమన్ననల్ గనఁ గర
మల్లిక ల్గొనియున్నమల్లికలును
సంతానముల కళిసంతానములయాట
పాటల ములుచూపుపాటలములు
ఠీవి చేకొన్నపూఁదావిచేఁ బథికాంత
రంగముల్ నొంచునారంగములును
మారుమే లైనబంగారుమేడలఁ బోల్ప
భంగి యై మించుసంపంగిగములు

గీ. మంజులము లై కనంబడువంజులములుఁ
గుంధ్దములును వాసంతికాబ్బృందములును

గేసరములును నవనాగకేసరములుఁ
గాంతలార కంటిరె కడువింత లనుచు. ౧౪౧

పూఁబోఁడి యొరసికొని చనఁ
గాఁ బయ్యెద యొడిసి పట్టెఁ గనుఁగొంటె చెలీ
లేఁబొన్నను భళిరా యిది
గోఁ బురుషాహ్వయము నిలుపుకొనుసమయంబున్. ౧౪౨

ఆలికుచంబులు నాగ
య్యాలికుచంబులును వాదులాడెడురొద గాఁ
బోలు ననఁ దనరె నూపుర
కోలాహలచకితకీరఘోషము వింటే. ౧౪౩

క. లేఁగురువలిచే ముందటి
పూఁగొమ్మలు పాయవడుచు భుజగతి నెఱపం
గాఁ గురవక మిదె తివిరెడుఁ
గౌఁగిటికి స్త్రీకుఁ దగునె కైకొనవె చెలీ. ౧౪౪

చ. పయఁటచెఱంగు శాఖ యనుపాణిఁ దెరల్చుచు నోలతాంగి
తాఁ బ్రియమున భృంగకైతవనిరీక్షణము లుఱ్ఱచకుట్మలంబు
లం గయికొన నొప్పుపల్లవశిఖామణి మామిడి రిత్తవోవునే
భయ మిఁక నేల యే మిచటఁ బత్త్రముఁ బుష్పము వేడ్కఁ
నందితో. ౧౪౫

వ. అని యీప్రకారంబుల మఱియుఁ దాను జెలికత్తెలు నొం డొరులతో ననేకవిధసరససల్లాపంబులం బిసాళింపుచు సిం పుదళుకొత్తఁ గ్రొత్తవిరిగుత్తులచేత నేత్రపర్వం బగుచున్న యాపువ్వుఁదోఁట దఱియంజొచ్చి. ౧౪౬

సీ. అరవీడుకొప్పులవిరులవాసనకుఁ దో
రపు టూర్పుఁదావులు ప్రాపు గాఁగఁ
నడలమందతఁ బెంచుబడలికలకుఁ బిఱుం
దులబ్రేఁగుఁ జనుబ్రేఁగుఁ దోడుపడఁగఁ
జెమటచిత్తడిఁ గ్రొత్తచెలువు గాంచినవళుల్
మొలనూళ్లకాంతికి బలిమి నొసఁగఁ
బయ్యెద లాడింపఁ బ్రభవించుకంకణ
నాద మందెలమ్రోఁతఁ బ్రోదిసేయ

గీ. మిగుల రొదగాఁ గికాకిక నగుచు రతుల
యాయములు సోఁక నెద్దియే నాడుకొనుచు
సందడింపుచుఁ బుష్పాపచయము సలిపి
యంతఁ గడఁగిరి డోలావిహారములకు. ౧౪౭

వ. అప్పు డాకాశమార్గంబునం గృష్ణసేవాలాలసుం డగుచు నేఁగుదెంచునారదమహామునీంద్రుని మణికంధరుం డనుగం ధర్వకుమారుండు గానవిద్యావిశేషాభిలాషంబునం గొలిచి వచ్చుచు నుండి యమ్మగువలప్రగల్భతాగరిమకు వెఱఁగం దుచు శతానందనందనున కిట్లనియె ౧౪౮

మ. తమిఁ బూఁదీఁగెలఁ దూఁగుటుయ్యెలలఁ బంతాలాడుచుం
దూఁగు నా, కౌమరుంబ్రాయపుగబ్బిగుబ్బెతలయంఘ్రుల్
చక్కఁగాఁ జాఁగి మిం, టిమొగంబై చనుదెంచుకేవి గనుఁ
గొంటే దివ్యమానీంద్ర నా, కమృగీనేత్రలమీఁదఁ గయ్యా
ములకుం గాల్చాఁచులా గొప్పెడున్. ౧౪౯

వ. అనుటయు నారదుండు. ౧౫౦

మ. బళిరా సత్కవి వౌదు నిక్కమ తగ న్భావించి నీ వన్నయా
యెలప్రాయంపుఁబిటారికత్తెలఁ బెడం గే నెందునుం గాన వా
రలడోలాచలనోచ్చలచ్చరణముల్ త్రైవిష్టపస్త్రీలయా
దలఁ దన్నంజనునట్లు మించెననినం దప్పేమి యొప్పేయగున్.

క. అని పలుకునపుడు నికటం
బున నలకూబరుఁడుఁ దాను మొగులుమఱుఁగునన్
ఘన మగుదివ్యవిమానం
బునఁ జనుచున్ రంభ విశదముగ నది వినియెన్. ౧౫౧

ఆ. విని యొకింత కనలి మన సొకలా గైన
నతని నారదుఁ డని యాత్మ నెఱిఁగి
భావవికృతి యెఱుకపడనీక యడఁచి య
మ్మగువ తనదుప్రియునిమొగము చూచి. ౧౫౩

క. ఆలించితె యాపలుకుల
పోలిక దెలియంగఁ గలహభోజనముని గాఁ

బోలు మన మితనిఁ గని యుచి
తాలాపము లాడి చనుట యభిమత మనియెన్. ౧౫౪

ఉ. నారదుఁడుం దదీయవచనంబు వినంబడుదిక్కుఁ జూచె నె
వ్వారలొ మాటలాడుచును వచ్చుట తోఁచె నటంచు నచ్చ
టన్, వారివిమానరత్నమును వారిధరంబుమఱుంగు వాసె
బాలారుణభానుబింబ ముదయాద్రిమఱుంగునఁ బాయుచా
డ్పునన్. ౧౫౫

క. ఆ రంభయును గుబేరకు
మారుఁడు నవ్వేళఁ దమవిమానోత్తమమున్
నారదమౌనీంద్రుపదాం
భోరుహములక్రిందిచాయఁ బోనిచ్చి తగన్. ౧౫౬

ఆ. పారిజాతకుసుమసౌరభంబులు వెద
చల్లుతమశిరంబు లల్లనల్ల
నద్దుచును దదీయ మగుపాదయుగళి వా
సించి రంతఁ గొంతసేపు నిలిచి. ౧౫౭

క. ఆ వరమౌనియు నొండొరు
పై వదలనిప్రేమ కలిగి భాసిలుఁ డనుచున్
దీవించె రంభ యపు డా
దైవతమునివర్యుఁ జూచి దరహాసమునన్. ౧౫౮

క. ఓమునివర మీదీవన
చే మాపైఁ బ్రేమ కొంత చెడక నిలుచునో

యేమో కాని యిఁక న్నర
భామలపోఁడుముల కితఁడు భ్రమయక యున్నే. ౧౫౯

వ. అని తనమనంబునం గలయీరసంబు సైరింపంజాలక యెక్కసక్కెంబుగా నాడుమాటలకు సందియంబు నొందుచు నిది యేమి యనుట వివరింపు మని మునివరుండు నిలిచి యడుగుటయు దేవరకుం బ్రస్తుతగమననిరోధంబు గాకుండ విమానంబుమీఁదికి విచ్చేయుఁడు మీవంటిమహానుభావులం గొంతమేరయైనం గొలిచివచ్చుట భాగ్యంబుగాదె యనుచుశిష్యసమేతంబుగా నతనిం దమవిమానమునందు నునుచుకొని తదలంకారచామరంబులు రెండును విడిచి పుచ్చుకొని తన ప్రియుండునుం దాను నిఱుగెలంకుల నిలిచి యల్లనల్లన వీచుచు నప్పుడంతి మౌనివర్యా యిప్పుడు మీరలాడోలికావిహారిణులప్రసంగంబున శిష్యుతోడ నే మనిపలికితి రది యానతీయవలయు ననుటయుఁ జిఱునగవుతో నతండు.

మ. బళిరా సత్కవి వౌదు నిక్కమ తగ న్భావించి నీ వన్నయా
యెలప్రాయంపుమిటారికత్తెలబెడం గే నెందునుం గాన వా
రలడోలాచలనోచ్చలచ్చరణముల్ త్రైవిష్టపస్త్రీలయా
దలఁ దన్నంజనునట్లు మించెననినం దప్పేమి యొప్పేయగున్.

క. అని పలికితి నిం దేమై
నను గాని తెఱుంగు గలిగినం జెపుమా యో

వనజాక్షి యింక దాఁపం
బని యేమి మనంబులోనిభర మని పలికెన్. ౧౬౨

వ. పలికిన నవ్విలాసిని యతనిం జూచి. ౧౬౩

క. మీరలు పెద్దలు త్రైలో
క్యారాధ్యుల రేమియన్న నంటిరిగా కె
వ్వారలు మాన్పెద రిదియే
మారసి యాడితిరొ యనుచు నడిగితి ననఘా. ౧౬౪

ఉ. ఊహ యొనర్పరో యతిశయోక్తులవర్ణనలందు నిట్టియ
వ్యాహతి చెల్లు నంచునో యి టాడితి రింతియ కాక యేవరా
రోహలు మమ్ముఁ బోలమికి రూఢిగ నిమ్మెయి నున్నయీజగ
న్మోహనమూర్తి యర్థపతిముద్దుకుమారుఁడె సాక్షి నాపుడున్

ఉ. అల్లన నవ్వుచున్ముని సురాంగనఁ జూచి యెటాడుకొన్న నుం
జెల్లుఁగదమ్మ నీకుఁ గడుఁ జెల్వఁడు నిబ్బర మైనప్రేమ రా
జిల్లఁగ నిట్లు వర్తిలుటఁజేసి మృగేక్షణ యైన నిట్ల రా
వెల్లదినంబులున్ సవతి యేగతిఁ గల్గునొ మీఁదు గంటివే.

క. నినుఁ బోలువనిత నీకును
వనజముఖీ యితనిఁ బోలువాఁ డితనికి నెం
దును గల్గి కలఁచునో యి
ట్టినిగాఢపుముదముసొంపుఁదీవులు చను నే. ౧౬౭

క. అనుటయు నవ్వుల కనినన్
మునివర యీమాట యి ట్లమోఘం బగునో
వినలే నిట్టివి మానుఁడు
నను మన్ననచేసి యనుచు నాతుక మ్రొక్కెన్. ౧౬౮

వ. అంత నమ్మహామునీంద్రునియాజ్ఞానుసారంబునం దద్విమానంబు కలభాషిణి విహరించుచున్నయెలదోఁటలోనికిం దిగిచె నట్టియెడ రంభానలకూబరులు వినయపూర్వకంబుగా నతనిచేత ననిపించుకొని యప్పు డెదుటఁ గాన్పించువాసుదేవుని ప్రాసాదరాజంబునకుం జెయ్యెత్తి మ్రొక్కి తమ విమానంబుతోడ నిజేచ్ఛం జనిరి. కలభాషిణియు నట మున్ను తన కనతిదూరంబున వినంబడువారలసల్లాపంబు లాలకించియుఁ దదనంతరంబ ధగధగితదిగంతరం బగుచుం జేర నేతెంచువిమానంబు నవలోకించియు నాశ్చర్యంబు నొందుచుండి యప్పుడ ట్లరుగునలకూబరునిరూపలావణ్యాది సౌభాగ్యంబులకు మిక్కిలి మెచ్చుచుఁ దదాలోకనంబులం దనియక కొంతమేర తద్విమానంబుక్రిందటిచాయఁ బూఁబొదరిండ్లయీరమిమఱుంగున వారిసల్లాపంబు లాలకింపుచుం జని యంత నది మిక్కిలి దూరంబుగా నేఁగుటయుఁ దిరిగి వచ్చుచుఁ దనమనంబున. ౧౬౯

ఆ. ఇంతరూపవంతు నెంతయుఁ దనకుఁ గై
వసము చేసికొని యథావార్యగర్వ

మతిఁ జెలంగుభాగ్యవతి యీలతాంగి యె
వ్వతె యొకో మనంగవలదె యిట్లు. ౧౭౦

చ. మునుపు నిజేశు నర్థపతిముద్దుకుమారుఁ డటంచు నానితం
బిని పలుకంగ వింటిని గుబేరతనూజునికిం గరంబు మో
హనయగుకాంత రంభయని యాడుకొనంగ వినంబడు న్మనం
బున నిపుడెన్న నామెఱుఁగుఁబోఁడియ కావలయు న్నిజం
బుగన్. ౧౭౧

క. ఇప్పు డిది నిశ్చితంబుగ
నప్పరమమునీంద్రుఁ జేరి యడుగఁగవలయుం
దప్పక తఁ డమరమౌనియ
యప్పటి కప్పటికి వచ్చు యదుపతికడకున్. ౧౭౨

క. అని చింతించుచు నాయం
గన తా నొక్కతియ యేఁగి కడుఁ జేరువ నా
యనుపమతేజుని నారద
ముని గాంగ నెఱింగి వినయమునఁ బ్రణమిల్లెన్. ౧౭౩

వ. ప్రణమిల్లి లేచి విరచితాంజలి యై. ౧౭౪

క. మానీంద్రచంద్ర యిపుడు వి
మానముతో నేఁగినట్టిమహితాత్మ్మలు రం
భానలకూబరులే యన
నానారదుఁ డట్ల యగుదు రని యాయకతోన్. ౧౭౫

క. నీ వెల్లెఱిఁగితి చెప్పుమ
నావుడు మీరాడుకొన వినంబడుమాటల్
భావింప నట్లయై నా
భావమునకుఁ దోఁచె ననుచు భామిని పలికెన్. ౧౭౬

చ. పలికిన మింట నాడుకొనుపలుకులు వింటివొయన్న వింటినో
యలఘుతపోనిధాన తనయత్యధికం బగురూపసంపదం
జెలువుఁడు కైవసం బనుచుఁ జెల్లుఁబడిం బచరించి పల్క నా
కలికి తదుక్తి కోర్వమి ప్రకాశిత మయ్యెను మీవచస్స్థితిన్.

క. అనుటయు మునినాయకుఁ డో
వనితా యొట్లోర్వవచ్చు వలవనిగర్వం
బునఁ గన్న గాన కాడెడి
యనుచితవాక్యంబు లేరికైనఁ దలంపన్. ౧౭౮

క. తరుణీ యేరికిఁ జెల్లునె
యరయఁగ నే మింతవార మనుకొన నిదిగోఁ
బిరువీఁకు గ నున్నది తాఁ
గర మద్భుత మైనసవతికయ్యము చేతన్ ౧౭౯

క. సవతి యన నింక నొకతెన్
భువిలోపల వేఱ వెదకఁ బోవలయునె యో
ధవళాక్షి నీవ కానే
రవె దైవనియుక్తిఁ గొంత ప్రాప్తి గలిగినన్. ౧౮౦

క. నావుడు సంతతిరూప
శ్రీవైభవవతికిఁ గాక సిద్ధించునె యా
దైవనియుక్తియు మాబోం
ట్లేవిధమునఁ బాట్లఁ బడిన నిద్ధవివేకా. ౧౮౧

గీ. అనుడు నామాట కేమి యోయంబుజాక్షి
రంభ మొదలైనయేయచ్చరలకు నైనఁ
దక్కువే నీదురూపసౌందర్యమహిమ
లెక్కడే కాక మిగుల నూహించి చూడ. ౧౮౨

ఆ. అది యటుండనిమ్ము ముదిత నిన్ను జూచి
నట్లు దోఁచుచున్నయది యొకింత
నలిననాభుకొలువునకు వత్తువో యన
వత్తు మిమ్ముఁ జూతు వరమునీంద్ర. ౧౮౩

సీ. అని యింతి పల్కిన మునిపల్కె నవునవు
నెలఁత నిన్నెఱుఁగుదుఁ దలఁచుకొంటి
మాశిష్యుఁ డైనయీమణికంధరాహ్వయుఁ
డిట గొన్నినాళ్లక్రిందటను గ్రొత్త
గాఁగ హరిం బాడఁగానంగఁ దా వచ్చి
దండకరూపసంస్తవనరచన
యొనరింప నేకసంధన గ్రహించి పఠించి
నట్టినేర్పరివిగదమ్మ నీవు

గీ. పేరఁ గలభాషిణివిగద బిరుదుచదుర
వగుదు బళిబళి యిపుడు నీ కది ముఖస్థ
మగుచు నున్నదియే శక్యమగునె చదువ
ననుడు శక్యంబు గాకేమి యనుచుఁ బలికి. ౧౮౪

వ. అమ్మందిరాక్షి మధురగంభీరస్వరంబున నిట్లని చదివె. ౧౮౫

దండకము. శ్రీకామినీకామితాకార సాకారకారుణ్యధారాన
వాంకూర శంకాకరాశోణరేఖామయూఖాళికిమ్మీరితాలో
కనాలోకలోకైకసంస్తుత్యనిత్యప్రభావా విభావైభవాధిక్య
ధిక్కారితానంత మార్తాండకోటీక యాటీకమానామలా
స్తంభ శుంభద్యశః పూరకర్పూరసౌరభ్యమైత్రీపవిత్రీకృతా
మ్నాయవాయుప్రచారాని శాపాదితాపారసంసారసంతాప
నిర్వాపణా పాపనిర్వాపణోపాయ నామప్రశంసానుభావా
భవాభావలోభాకులీభూతచేతస్సుధీవ్రాతనిర్ణీత సంప్రాప్తస
ద్భక్తి మార్గైకవిశ్రామ భూమీభవ త్తత్త్వరూపా సురూపా
వళీమూర్ధ్నిరూఢస్వరూపా గుహూపాసనాసాదితానారతానన్య
సాంకర్యకైంకర్యమాధుర్యధుర్యప్రసన్నా ప్రసన్నావళీమా
నసోద స్తభోగాపవర్గాభిలాషా హృషీకేశ యీశానవాణీ
శముఖ్యు ల్సువిఖ్యాత మైనట్టినీదివ్యచారిత్రచారుప్రచారం
బు పారంబుముట్ట న్నుతింపంగ లేరంచు నెంచంగ నించుం
బ్రపంచస్వభావంబు భావంబున న్మాన కిట్టేము నీమ్ముం
దటం జాటువాచాటత ల్చూపుచున్నార మిన్నేరము ల్గన్న

నంజేసి సైరింపు మోవాసుదేవా సదానంద గోవింద నీ
విందు మారంద మై డెంద మానంద మొందింప నెందు
న్విచారంబు లేమి న్వచోగోచరాగోచరత్వంబు లూహింప
లే మైతి మోదేవ మీపాదసేవాదరంబు న్మదిం గోరుచు
న్వేదవాదు ల్యమాదు లకుడుం జాలనార్జించి భోగేచ్ఛ
వర్జించి నానాతపశ్చర్య లాశ్చర్యతాత్పర్యపర్యాకులత్వం
బునం గైకొన న్మాకు నేయత్నము ల్లేక యోకృష్ణ యీ
కైవడిన్ మీకృపాలోకసంసిద్ధి సిద్ధించుట ల్బుద్ధిఁ దలంప
నత్యంతచిత్రంబు గాదే జగన్నాథ యీరీతిఁ జెన్నార ము
న్నే బుషు ల్మిమ్ముఁ గన్నారఁ గన్నారు మాకన్ను లెన్నంగ
నేపుణ్యము ల్సేసెనో యీవిశేషంబుఁ గాంచె న్విరించోదయ
స్థాననాభీసరోజాసరోజాతజాతాండము ల్తండతండంబు లై
యుండ నొండొండ నీరోమకూపంబు లేపారఁగాఁ దాల్చుట
ల్చెప్పఁగా నీవు గోవర్ధనం బెత్తి తంచు న్వరాహావతారంబునన్
ధారుణీచక్రమున్ దాల్చి తంచు న్మహాకూర్మభావంబునన్మం
దరగ్రావము న్మోచి తంచు న్నగంబు ల్సమస్తంబుఁ ద్రైవిక్ర
మ ప్రక్రియావేళఁ బాదత్రయిం జాలఁ బూరించి తంచు
న్నుతింపంగ యుక్తంబె భక్తప్రజాధీన దీని న్వివేకించి లో
కంబులోఁ గొంద ఱార్యోత్తము ల్సర్వవేదంబులు న్సర్వ
వాదంబులు న్సర్వయాగంబులు న్సర్వయోగంబులు న్సర్వ
మానంబులు న్సర్వదానంబులుం జూడ నీదాసదాసానుదా

పాంఘ్రిసంసేవలోఁ గోటికోట్యంశము నోఁపలేఁగాఁ జాల వంచుం దదాచారముం బూనివర్తింతు రత్యున్నతిన్ సత్య సంకల్పనిత్యోదయా యేము నీనామమాత్రంబు మానాలుకం జేర్చుటల్దక్క నొక్కింతయుం దక్కఁ ద్రోవన్ భవన్మాయ దాఁటంగలే మవ్యయా భవ్యయోగీంద్రసాంద్రాదరా కాంక్షితైకాంతసంసేవనా భావనాతీత కల్యాణనానాగుణ శ్రీసముద్భాసితాంగా మముం గేవలం బైనకారుణ్యదృష్టిం గటాక్షించి రక్షించు లక్ష్మీమనోవల్లభా దేవదేవా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. ౧౮౬

మ. అని యీవైఖరి నంతయుం జదివి దైత్యారాతి యీదండకం
బునకు న్మెచ్చుచు నిచ్చినట్టిదిగదా భూరిద్యుతి న్నిదుశి
ష్యునికంఠంబున నొప్పునావిమలరత్నోదారహారంబు స
న్మునిలోకోత్తమ యంచుఁ బల్కి మఱియుం బూఁబోఁడి
దానిట్లనున్. ౧౮౭

సీ. పొసఁగ ముత్తెపుసరు లొప్పహాణించినలీలఁ
దమలోన దొరయుశబ్దములు గూర్చి
యర్థంబు వాచ్యలక్ష్యవ్యంగ్యభేదంబు
లెఱిఁగి నిర్దోషత నెసఁగఁ జేసి
రసభావములకు నస్థానంబుగ వైదర్భి
మొదలైనరీతు లిమ్ముగ నమర్చి
రీతుల కుచితంబులై తనరారెడు
ప్రాసంబు లింపుగాఁ బాదుకొల్పి

గీ. అమర నుపమాదులును యమకాదులు నగు
నట్టియర్థశబ్దాలంక్రియలు ఘటించి
కవితఁ జెప్పంగ నేర్చుసత్కవివరునకు
వాంఛితార్థంబు లొసఁగనివారు గలరె. ౧౮౯

లయ. చలువ గలవెన్నెలలచెలువునకు సౌరభము
గలిగినను సౌరభముఁ జలువయుఁ దలిర్పం
బాలు పెసఁగుకప్పురపుఁబలుకులకుఁ గోమలత
నెలకొనిన సౌరభముఁ జలువపసయుం గో
మలతయును గలిగి జగముల మిగులఁ బెంపెసఁగు
మలయపవనంపుఁగొదమలకు మధురత్వం
బలవడిన నీడు మఱి కల దనఁగవచ్చుఁ గడు
వెలయఁగలయీసుకవిపలుకులకు నెంచన్.

వ. కావున. ౧౯౦

క. ఊరక యటు మిముబోఁటుల
చేరువఁ జరియింపఁగనిన సిద్ధింపవె యే
కోరిక లైన నజస్రముఁ
గోరుదు మీపీఠ మోచుకొని కొల్చుటకున్. ౧౯౧

సీ. మునినాథ యిటమున్ను వనజదళాక్షుని
యంతఃపురంబున కరుగువేళ
మణికంధరుని దదంగణమున నిల్పి మీ
వీణియ మీరలే పాణిఁ బూని

పోవఁగాఁ జూతు నప్పుడు దాని నేఁ బుచ్చు
కొని కొల్చివత్తునో యని తలంతు
దేవరచిత్తంబు దెలియమి నట్లు సే
యఁగ నేమి దోఁచునో యనుచు వెఱతుఁ

గీ. గరుణ నంతమాత్రపుటూడిగంబు నాకు
మొదలవెట్టుఁ డటంచుఁ గేల్మొగిచి మిగుల
వినయ మొప్పఁగ నాయింతి వేఁడుకొనియె
నతఁడు నట్ల కాని మ్మని యనుమతించె. ౧౯౨

వ. అనుమతించుటయు నిమ్మహాత్మునియనుగ్రహం బీపాటిగలిగె దీనం జేసి నావాంఛితంబును సఫలం బగునని సంతసిల్లి రంభానలకూబరులవలనఁ గడపట వినంబడినవాక్యం బొకటి దలంచుకొని యది తెలియుటకుఁ గృతాంజలి యై వినయ భరంబునఁ గొంకుచు దానను మణికంధరుండు రహస్యశంక నెడ గలుగఁ జనఁగ నమ్మహాముని కిట్లనియె. ౧౯౩

సీ. మహితాత్మ మీర లిమ్మహినుండ సంకోచ
పడి యేమొ మిక్కిలి పొడవు చనఁగ
నీక విమానంబు నిలచేర్చునన కొంత
మేరఁ బోనిచ్చె నమ్మిథున మిప్పు
డేను వృథాభ్రాంతి నింతనంతను దాని
వెంబడిఁ జని పల్కు వింటి నొకటి

వినుఁ డది యర్థేశతనయుఁ డోయబల యి
న్నారదుమాటలనడుమ వేఱ

గీ. పొడమె నే మయ్యె నలకళాపూర్ణుసుద్ది
కడమచెప్పు మన్న రంభ యప్పుడ తెలుపనె
నీకు మఱి చెప్పరాకుంట యీకథయును
నీకు నాతోడుసు మ్మబ్బనీకు మనియె. ౧౯౪

గీ. ఏ నెఱుఁగ వేడ్క పడుచున్నదాన నోత
పోధనోత్తమ యాకళాపూర్ణుఁ డనఁగ
నెవ్వఁ డాతనిసుద్ది మున్నేమి చెప్పె
నెద్ది చెప్పరా దనియె నాయిగురుఁబోఁడి. ౧౯౫

వ. ఇది యానతీయవలయు ననిన నతండు వెఱఁగంది యిదియం తయుఁ గడునపూర్వంబు దీనిఁ దెలిసెదంగాక యని కొంత తడవు నిశ్చలుం డగుచు విశ్వప్రపంచంబునం గలభూత భవిష్యద్వర్తమానవర్తనంబు లన్నియు విమర్శించి తత్ప్రకా రంబుఁ గాంచి కలభాషిణిం జూచి యారంభ ప్రియునకుఁ జెప్పరా దనినకథ యత్యపూర్వంబు నాకునుం జెప్పఁ దగ దని పలికిన. ౧౯౬

గీ. అనఘ చెప్పరానికథాంశ మట్ల యుండ
నిమ్ము నలకూబరునకు నయ్యింతి యేమి
కారణమ్మున నీప్రసంగము వచించెఁ
దెలుపుఁడన దానికి ట్లని తెలిపె మౌని. ౧౯౭

సీ. ఈరంభయును వీఁడు నేవేళయును రతి
క్రీడాపరాయణుల్ కేవలమును
వీరి నొండొరుహాసవీక్షణోక్తులు దక్షి-
ణత్వచేష్టితములు నెట్టివైన
మన్మథోద్దీపనమహిమఁ జొక్కించు నొ
క్కొక్కప్రేమచొప్పిది యుర్విఁ గలదు
కావున మము నేఁడు కనుఁగొనుటకు మున్న
రంభ నవీనమార్తాండుదండ

గీ. శుభ్రఘనరేఖ వర్తిల్లఁ జూచి నగుచు
బ్రహ్మతోనున్న శారదారమణిఁ బోల్చె
ధనదసుతుఁడు నమ్మాటకుఁ దరుణిమోవి
దంతశిఖ నొత్తె నత్తఱిఁ దనరుతమిని. ౧౫౪

క. ఒత్తుటయు నెందుఁ గలుగని
క్రొత్తతెఱంగునఁ జెలంగుకోమలకలవా
గ్వృత్తి యపు డొకటి బహువి
ధ్వృత్తిక మై దానికంతసీమన్ బొడమెన్. ౧౫౫

ఉ. ఏయెడ నెన్నఁడుం గననియింపులు గుల్కెడుతద్గళస్వనం
బాయత మైనకౌతుకము నద్భుతము న్మొలపింప నేదియే
దీ యిది చాలఁ గ్రొత్తబళి యింకొకమాటఁ నొక్కమా
ఱటం,చాయలినీలవేణి నలకాధిపసూనుఁడు వేఁడె వేఁడినన్

క. నాచేత నింకఁ గాదిది
యోచెలువుఁడ యనఁగఁ గాకయున్నన్ విడనే
నోచెలువ యనఁగ వచనా
గోచరసల్లాపరసము కొంతపు డోదవెన్. ౨౦౧

వ. అంత నక్కాంత కాంతునికి సంతసంబుగాఁ గొంతకొంతతత్ప్రా
ర్థనంబు సఫలంబుచేసె నతం డంత నింతకు మున్నిది యెన్నఁ
డును విన్నయది గాదిప్పు డెప్పగిది నోదవెఁ జెప్పుమని గ్రుచ్చి
గ్రుచ్చి యడుగ నిది నేఁడు నేర్చినది కాదు తడవులనుండి
నే నెఱింగినదియ యొక్కకారణంబున నిది యెఱుకపఱుపక
నెఱయ మఱచియు నేఁడు బాలభానుపొందు మేఘసంసర్గ
విశేషవీక్షణంబునం దలంపైన మానసంబులోనన పూని
యుండి యిప్పటినీదుండగంబువలనఁ గలఁగి వెలివిరియనిచ్చి
తినని పలికిన నతం డిట్లనియె. ౨౦౨

గీ. ఏమికారణమున దాఁచి తిన్నినాళ్ళు
తరుణి యెఱిఁగింపు మనుడు నేతత్ప్రసంగ
మునఁ గళాపూర్ణకథలు వచ్చునో యనియెడు
తలఁపుచే దాఁచితి నటంచు వెలఁది పలికె. ౨౦౩

సీ. పలికి యోపౌరుషాభరణ తత్కథలు వ
చ్చిన నేమి యంటేని వినుము తెలియ
నాకథ లిఁకఁ జెప్పినట్టివారును విని
నట్టివారును ధాత్రియందుఁ బుత్త్రి

పౌత్త్రప్రపౌత్త్రాదిబహుసంతతిని దన
ర్చుచుఁ జిరకాలఁబు ప్రచురసంప
దభివృద్ధిశోభితశుభసౌఖ్యములు గాంతు
రనుమాట యున్నది యాదియందు

గీ. యేను నీ కది చెప్పిన వానికొఱకు
నవనిఁ బుట్టంగవలయునో యని వెఱచెదఁ
బ్రాణవల్లభ యవి తావకాంగసంగ
సౌఖ్యమునఁ బేర్చునాకు నిష్టంబు లగునె. ౨౦౪

గీ. ఆది నీకథ వింటి వె ట్లనియెదేని
యేను వినినట్టిపిమ్మట నిట్టిమాట
పలికె నొక్కయమోఘవాగ్విలసనుండు
కావున వచింప విన నీకెఁ గాదు నీకు. ౨౦౫

వ. అని చెప్పె నని చెప్పి నారదుండు. ౨౦౬

గీ. అతివ విను రంభకును గలయట్టిభయము
నాకుఁ గల్గుటఁ దత్కథ నీకుఁ జెప్పఁ
గూడ ద ట్లయ్యు మిక్కిలిఁ గువలయమున
వెలయఁ గల దది వెలయుత్రోవలును గలుగు. ౨౦౭

వ. అది యట్లుండె రంభానలకూబరు లవ్విధంబున సల్లాపం
బొనరించినయనంతరంబ తద్విమానంబు మత్సమీపంబున
కేతేర మీఁదోలికా ప్రసంగంబులు వడియె నని కలభాషిణికిం

జెప్పి యప్పుడు తద్వనలక్ష్మివిలోకనకౌతుకంబున నెడగాఁ
జనియున్నమణికంధరుం బిలిచి యంబుజాక్షునికొలువువేళ
దప్పకుండఁ బోవలయు రమ్మనుచు నచ్చటు గదలిచనియెం
గలభాషిణియు నంతఁ దనుఁ జేరవచ్చిననెచ్చెలులుం దాను
ను నిజగృహంబున కేఁగి వేగంబ కొలువుసింగారంబు సంఘ
టించుకొని కృష్ణనగరి కరిగె. ౨౦౮

శా. శ్రీనంద్యాలపురాంక వాగ్విభవలక్ష్మీనాథపర్యంక సు
జ్ఞానశ్రీమిథిలేంద్ర సూనృతవచస్సంధాహరిశ్చంద్ర వి
ద్యానైపుణ్యసముద్భటార్భటికవిద్వద్వాదవాచాలితా
స్థానీమందిర యిందిరారమణపత్పంకేరుహేందిందిరా. ౨౦౯

క. అంభోనిధిసాధారణ
గాంభీర్య యరాత్యసుప్రకంపనచయకు
జ్జింభరితరవారిమహా
కుంభీనసవర్య సమరగురుభుజశౌర్యా. ౨౧౦

మానిని. శేషసుభాషణ శీలవిభూషణ సేవకపోషణ చిత్తరిపూ
న్మేషనివర్తన నిర్మలకీర్తన నిత్యసువర్తన నీతికళా
పోషవిచక్షణ పుణ్యనిరీక్షణ భూసురరక్షణ భూరిమద
ద్వేషణశాసన ధీజలజాసన దీప్తివిభాసన ధీరమతీ. ౨౧౧

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళి యమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామ ధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను మహాకావ్యంబునందు

ప్రథమాశ్వాసము.

కళాపూర్ణోదయము

—:౦:—

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీఖండాద్రిహిమాచల
మేఖలికావిలసదపరిమితహయరింఖా
లేఖితజయలాంఛన నృప
శేఖర నంద్యాలనారసింహునికృష్ణా. ౧

వ. అవధరింపు మవ్విధంబునం గలభాషిణితోడ సంభాషించి
యరుగుచు నారదుండు తనమనంబున. ౨

చ. హృదయము వేఁగొకింత శమియించెను జెల్వపుఁగ్రొవ్వు
పెంపునం, బొదలెడురంభకున్ సవతిపోరు ఘటించుట కంటు
కార్పణం, బిది యిటు గొంత చేసితి నపేక్షిత మంతయు నైన
యట్ల యీ, సుదతియ చాలు దీనికి నసూయయు నున్నది
మాట లారయన్. 3

క. ఎంచఁగ నాగమనమునకు
నించుక చుట్టయిన నయ్యె నిది యోగ్యమ సా
ధించుట కెవ్వారిని బో
రించనిక్షణ మొక్కటియుఁ దరింపఁగ వశమే. ౪

వ. అని తలపోయుచు శిష్యులుం దానును బురప్రవేశమార్గం
బున నడుచుచుండె నప్పుడు. ౫

సీ. దవుదవ్వులనె నేఁడు ధరణికి దిగి వచ్చు
చున్నవాఁ డిది యేమి యొక్కొ యనియుఁ
గయ్యంబు లిడ నెంచు గతి గల్గునో యని
వెదకుచు నేతెంచు నిక్షమొ యనియుఁ
బవనేరితము లైనపాదపాంసువుల నిం
దఱుఁ గృతార్థులఁ జేయుకొఱకొ యనియు
నీమార్గమహిపుణ్య మెట్టిదియో ఫలం
బునకు రాకది రిత్త చనునె యనియుఁ

గీ. దను నెఱుఁగువార లతిదూరమునన లేచి
రెండుచేతులు మొగిచి వర్తిల్లుచుండ
నికటమునఁ గన్నవారలు నేలఁ జాఁగి
యాదరమునఁ బ్రణామంబు లాచరింప. ౬

చ. అలఘువినీతిసంభ్రమసమాకులత న్వెసఁ బల్లకీలు సం
దలములు వారువంబులును దంతులు నాదిగఁ గల్గువాహనం
బులుడిగివచ్చి మ్రొక్కు-దొరమూఁకల పెల్లునఁ ద్రోవచాలసం
కులముగ నందు గొంద ఱొకకొంత బరాబరిచేసికొల్చిరాన్

మత్త. కొందఱుం గడకంటిదృష్టులఁ గొందఱున్నెఱచూడ్కులం
గొందఱుం జెఱునవ్వుడాలునఁ గొందఱుం దగుదీవెనం

గొందఱం జేయిసాఁచి లెమ్మని కొందఱం గయిదండ గొం
చుం దపోధనుఁ డాదరించెను సొంపుగాఁ బ్రణతాత్ములన్.

వ. ఇవ్విధంబున సకలజనసేవ లాదరింపుచు శిష్యుండునుం దాను నమ్మునివరుండు పరస్పరవిఘట్టనవాచాల వీచీహస్త సమార్జితచర్చరిమచర్చికాచర్చాంకురంబులవలనను సంకులకలహంసచక్రవాకపుష్కరాహ్వయప్రముఖజలపక్షిసందోహకోలాహలంబులవలనను నవిరళపరిష్కాకమానడిండీరఖండమండలీపాండిమచ్ఛలవిలసితప్రహసితంబులవలనను నికటంబునం బొదలుజలధివిలసనంబులం జెలరేఁగి గేలిసేయుసోయగంబునం బరఁగుపరిఖావలయంబులును బరిఖావలయసలిలనిధిసముత్తాలకల్లోలశీకరాపకీర్యమాణంబు లగుచుం దమయం దుభయతస్సమాకృష్యమాణభోగీంద్రభోగవేష్టనప్రికారానుకారపారీణంబులై రాణింపుచుం దిరుగుమెఱుఁగుఁదీఁగెలు ప్రకాశింప వైశాఖపర్వతనితంబడంబరవిడంబనచతురంబులై చూడ నొప్పు వైడూర్యప్రాకారంబులును బ్రాకారవలయవిపులకపిశీర్షసముదయసముత్కీర్యమాణ మాణిక్యనివహవివిధకాంతిసంతానసౌమనసమాలికాస్తోమాభిరామపర్యంతభాగం బగుచుం బౌరవిభవలక్ష్మికిం బట్టిన యాతపత్త్రంబురీతి నుద్యోతించుగగనమండలంబునకుం బాండురత్వసంపాదనంబున సొం పొనర్చుసమున్నతశిఖరసంసక్తనిర్ణిక్తమౌక్తికభక్తివిశేషంబుతోడం బసిండికామచెలువు నలవరిం

చు వాసుదేవప్రాసాదరాజంబును వాసుదేవప్రాసాదరాజకై
తవద్యోతమానశాతకుంభకుంభినీధరంబునకుఁ బ్రత్యంతప
ర్వతభంగి నంగీకరించి యలంకారంబు గావించువసుదేవసం
కర్షణ సాత్యకిప్రద్యుమ్నాదియాదవసంఘ సౌధయూథంబు
లును సౌధయూథభూధరవ్రాతజాతమహాతరంగిణీబృందసం
దేహంబు ప్రభవింపం జేయునుభయపార్శ్వభాగగేహరమ్య
గృహాభిత్తి సంతతతంతన్యమానమరీచినిచయ పరిపూర్ణ రాజ
మార్గంబులును రాజమార్గసజ్జత శైవాలినీ శైవలభావభాసు
రంబులై పాలుపారుగారుత్మతబహిర్వితర్దికానికాయంబును
బహిర్వితర్దికానికాయవిరచిత కురంగనాభిగోముఖోపరితరం
గితరంగవల్లీమతల్లికామనోజ్ఞమౌక్తిక మండలీ పాండిత్యంబు
లత్యంత కాంతంబు లగుచు నుత్తుంగహర్మ్యశిఖర కేతుసంఘ
సంఘర్షణశకలితపతితాంతరిక్షఖండలక్ష్యమాణనక్షత్రసము
త్ప్రేక్షాసంధుక్షణవిచక్షణంబులై ప్రేక్షణపర్వంబు నిర్వహిం
ప బొంపుమీఱుచుం దదవలంబనలంబమానవివిధాంబుదక
దంబకంబు డంబుఁ జూపు కలువడంబులును గలువడంబులం
దవిలినమిళిందంబుల చందంబు నందపఱచు చంద్రశాలాఖేల
నాలోల నాళీకలోచనాలోచనంబుల మరీచి వీచికల పెల్లుబి
ల్లునం జిమ్మసగ్రోవులఁ జిమ్ముగంధసారకస్తూరికానీరధారా
ప్రసారంబుల తెఱం గెఱింగింప బంగారురంగుపసలఁ బసుపు
వసంతంబు లాడుభావంబున ఠీవి నెఱపు ధర్మహర్మ్యశ్రీలఖే
లాసంభ్రమోచ్ఛ్వసితవిశరారుకేశబంధంబులో యనంగబం

ధురంబు లగు మంథరగంధవహవిహరణవిస్మృమర కాలాగరు ధూపధూమంబులును ఘనాపఘనాను శ్యామికామిషంబున నిజ స్వామి కొలువునకు నిబ్బరంపుఁ బేరుబ్బునం బ్రబ్బికొనుచుఁ జేరిన శృంగారరస సముద్రంబునకు నిర్ణిద్ర విద్రుమకుడుంగ సంఘసాంగత్యసౌభాగ్యంబు ననుగ్రహింపుచుఁ బ్రత్యగ్రజా గ్రదగ్రస్థలస్థాపిత కురువిందకలశ కందళ చ్ఛవిచ్ఛటాజటాలి తంబులగుగోపురంబులును గోపురద్వారతోరణవ్యాజవిభ్రా జమానమంగళసూత్రసువ్యక్తనిర్వర్తితపరిగ్రహాగృహా వైభ వ శ్రీసముపభోగనిస్తంద్రు లగుసకలజనులును నత్యంతచిత్ర తరమహాత్త్వంబునం బ్రవర్తిల్ల నుత్తమోత్తమ కీర్తులంబొంగ డొందుతద్ద్వారకానగరంబుఁ దఱియం జొచ్చి యంత ౯

సీ. మహనీయకురువిందమాణిక్యకాంతుల
చేతఁ బల్లవితమై చెలువుమీఱి
మరకతమణిసముత్కరమరీచిచ్ఛటా
పత్రసంతతిచేత బాగుమీఱి
నకలంకనవ్యమౌక్తికచాకచక్యప్ర
సూనసంపదచేత సొంపుమీఱి
నింద్రనీలజ్యోతిరిందిందిరశ్రేణి
విలసనంబులచేతఁ బొలుపుమీఱిఁ

౧. దనసమున్నతిచే నభస్తరువుఁ బ్రోచి
విమలశిఖరాగ్రకనకకుంభములచేత

సఫలితంబుగఁ జేయుచుఁ జాల వెలయు
నంబుజాక్షునికొలువుకూటంబుఁ గాంచె. ౧౦

క. కాంచి మణికంధరునితోఁ
గాంచనగర్భజుఁడు వలికెఁ గలకాలము వీ
క్షించిన నిది నిచ్చలు నొక
యంచితరుచి నెఱపుచున్నయది కనుఁగొంటే. ౧౧

శా. ఆవైకుంఠముఁ జూచినట్లు కడు నింపై యీసభామండప
శ్రీవిస్ఫూర్తికతంబున న్మిగుల నాచిత్తంబు నానందము
ద్రావైచిత్రిఁ గరంచుచున్నయది యేతద్ద్వారకాపట్టణం
బీవిశ్వంబునఁ గల్గుమే లిదియపో యెందు న్వివేకించినన్. ౧౨

వ. అని పలుకుచుఁ జేరంబోవునంత. ౧౩

క. ఆఋషియాగమనం బవు
డారసి చని చెప్పి రంబుజాక్షునకు బహి
శ్చారిణు లగుపరిచారిక
లారీతిని జెప్ప నతనియానతికల్మిన్. ౧౪

సీ. బంగారుగొలుసులుఁ బవడంపుఁదటిమెన
కోళ్లును వింతబాగులబొగడలు
రత్నంపుఁజిలుకలు రాయంచపతిమలుఁ
బసిఁడిపువ్వులభ్రాఁతపనులసొబగు

వివిధంబు లగుచిత్రవిరచనలును దసి
లీనూలిపట్టెయల్లిక బెడంగుఁ
బలుదెఱంగులపట్టుతలగడబిల్లలు
మవ్వంపుఁగుంకుమపువ్వుపఱపుఁ

గీ. గలిగి మెఱుఁగులు దిక్కులఁ గడలుకొనఁగ
మించుదంతపుటుయ్యెలమంచమునను
బొలుపుమీఱుచుఁ దనయంతిపురముసతుల
యూడిగంబులు గైకొంచు నున్నశౌరి. ౧౫

ఉ. అప్పలుకుల్ చెవింబడినయంతన దిగ్గన లేచి యెట్టటూ
యప్పరమేష్ఠినందనుఁడె యతానె హజారపుఁద్రోవ వచ్చెనే
యెప్పుడు నంతరిక్షగతి నిచ్చటికే చనుదెంచు నివ్విధం
బిప్పుడు చాలఁ జిత్రమిది యేమొకో యంచు ససంభ్రమంబునన్

సీ. తూఁగుటుయ్యెలఁ దూఁగుచోఁ గొంత చెదరిన
యరవిరివన్నెబాగట్ల యుండ
నడపంబుతొయ్యలి మడిఁచి యిచ్చినతెల
నాకుఁజీలిక చేతియంద యుండ
నట్టిటు దొడిగినయంఘ్రుల రత్నంపు
సమ్మాళిగలు సారె జాఱుచుండ
రాణివాసపుఁజామరగ్రాహిణులు గూడ
నరుగుదెంచి తమంత మరలుచుండఁ

గీ. దనకుఁ గైదండ యొసఁగినతరుణికేలు
వదల నెఱుఁగమి నది తోన వచ్చుచుండఁ
గనిసవా రెల్ల నొదుఁగుచుఁ గలఁగుచుండ
మురరిపుఁడు వాకిటిమహాద్వారమునకు వచ్చె. ౧౭

తే. ఇట్లెదు రొక్కని ప్రణమిల్లి యింపుఁ బెంపుఁ
దనరఁ గైదండ యొసఁగి తోడ్కొనుచు నేఁగి
యతనియాజ్ఞ వెంబడిని శుద్ధాంతనికట
భాసి యగునొక్కమణిసభాభవనమునను. ౧౮

మ. జగదీశుండు తపోధనాగ్రణికిఁ బూజావర్తన ల్వాఁడ క్రొ
త్తగ నేతెంచినవానికిం బలె మహాతాత్పర్యసంయుక్తుఁడై
తగఁ జేసెం గడుఁ గ్రొత్త క్రొత్తగుచు సత్యాంతాదరం బెక్కు ధ
ర్మగరిష్ఠాత్ములబుద్ధి పూజ్యు లగువార ల్పల్మరు న్వచ్చినన్

ఉ. అప్పుడు తత్సభాగృహసమాగమనార్హులు కొల్వుసేతకై
యెప్పటియట్ల యందఱుబహిస్స్థితులై యెఱిఁగించి పంపఁగా
నప్పురమర్షి పీడ్కొలుపుసంతకు రమ్మనఁ గొంకి యచ్యుతుం
డప్పులకు ల్గణింపక తదంచితగోష్ఠిన యుండె నింపుతోన్.

వ. అప్పు డది యెఱింగి. ౨౧

ఉ. మానివరేణ్యుఁ డిట్లనియె మా కొకపెద్దతనం బొనర్చి రా
జ్యానుగుణప్రవర్తనల కక్కట యిమ్మెయిఁ గొంకితేని న

న్నోనలినాక్ష పొమ్మనుట యుక్తము నీకిపు డట్లుగాక మీ
వానిఁగఁ జూచితేని గొలువం బిలిపింపుము వారి నావుడున్

మ. చెలులం జుట్టల దండనాథుల విపశ్చిద్వర్యులన్ సత్కవీం
ద్రులమంత్రీశులవారముఖ్యలముకుందుం డెంతయుం బ్రీతితోఁ
బిలిపించెం బొడగాంచి రవ్విభవశోభి న్వారలు న్వేత్రహ
స్తులు దమ్మందఱనప్డు పేరెలుఁగుతోఁ దోడ్తో నెఱింగింపఁగన్

తే. కమలనాభుండు నపుడు శీఘ్రంబ తనదు
కొలువు వీడ్కొంచు వానిఁ దోడ్కొనుచు నేఁగె
నంతిపురమున కాతండు నాత్మశిష్య
వెలుపలన నిల్పి తాఁ దన వీణెఁ గొనియె. ౨౪

ఆ. అప్పు డతనిచేతియావీణెఁ దాఁ బుచ్చు
కొనియె సంభ్రమమునఁ గూడ నేఁగి
కరము వినయ మొప్పఁ గలభాషిణి ముకుందుఁ
డపుడు దానిఁజూచి యల్ల నగుచు. ౨౫

క. ఏమీ శిష్యత్వంబున
నీమునివరుసేవ సేయ నిచ్చ వొడమెనో
యోమగువ యనిన విని యది
యేమియు లేదని వినీతి నిటు నటు నొడిఁగెన్. ౨౬

ఉ. ఒదుఁగుటయున్ యదుప్రవరుఁ డోహరిణాక్షి తలంక నేల నీ
కిది కడు లెస్సబుద్ధి కృప నిట్టిమహామహులాత్మసేవకున్

హృదయమునందు నియ్యకొను టెవ్వరికున్న దివేయు నేటికిం
బ్రదికితి సేవసేయుము శుభప్రదు నిమ్మునినిట్లమెప్పుడున్

ఉ. నీమతిపెంపుఁ బాడుకొను నేరుపులున్ మృదుమంజులస్వర
శ్రీమధురత్వముం గనుచుఁ జిత్తములోపల నేను నెంతు ని
క్కోమలి గొంత నారదునకుం బరిచర్య యొనర్చు నేని వి
ద్యామహిమం గడున్వెలయునంచు నినుంగనుఁగొన్న వేళలన్

మ. అనుచుం జాంబవతీగృహంబునకుఁ దా నమ్మౌనిలోకాధినా
థునివెంటం జని శిష్యురాలి నొకతెం దోడ్తెచ్చితిం దీనిఁగై
కొని శిక్షింపు మటంచు నల్ల నగుచుం గోవిందుఁడాయింతిఁబి
ల్చి నయంబొప్పఁగఁ బల్కె నమ్మగువయుం జిత్తంబురంజిల్లఁగన్

క. నాకు మును మీరు చెప్పెడి
యాకలభాషిణియె యిది యటంచును వినయో
త్సేకమునఁ బలికి మునికి వి
వేకిత నుచితోపచారవిధు లొనరించెన్. 30

సీ. అంతట గోవిందుఁ డాయింతిఁ జూచి యో
వనజాక్షి యిచటికి మునివరేణ్యుఁ
డేతెర దొరఁకొని యెన్నియో నాళ్లయ్యె
నేమేమి దిద్దితి వెఱుఁగఁ జెపుము
గానచాతురిఁ దాను గడుఁ బ్రోడ యయ్యుఁ దుం
బురుమీఁదిమత్సరంబునను జేసి

మనవిద్య సాధింతు నని పూనినాఁ డిది
యెందు నెవ్వరును మ న్నెఱుఁగకునికిఁ

గీ. గావున విశేషములు నీకుఁ గలవి వరుసఁ
దెలిపి నీ నేర్చిన ట్లెల్ల దిద్ది మనుచు
నొప్పగించితి నిమ్మహాయోగివర్యు
ననుడు జాంబవతీసతి వినయ మొప్ప. 31

క. ఎప్పుడును మీవచస్స్థితిఁ
దప్పక యే నడపుచున్నదాన నిపుడు నా
తప్పొప్పులు మీ రరయుట
యొప్పు న్నీవన నవధరింపుఁ డొకకొం తనుచున్. 32

క. కుందనపుఁగమ్మిఁ దిగిచిన
యందంబున జవరఁదనము నలరుందేనె
ల్చిందినగతి మాధుర్యముఁ
బొందుపడ న్వీణె మ్రుట్టి పొలఁతుక పాడెన్. 33

సీ. ప్రౌఢితో సరిగమపధనిస్వరంబుల
ప్రతినియతశ్రుతిక్రమము లెఱిఁగి
రాగభేదముల వర్జములు దొలంగించి
లయతాలశుద్ధి నెంతయుఁ దలిర్ప
గ్రామవిశేషమూర్ఛన లేరుపడ మంద్ర
మధ్యమతారసామగ్రి దనర

ధాతుమాతుపులు గీతప్రబంధములందు
నసమానలీలమై నతిశయిల్లఁ

గీ. దోర మగుప్రేమరసమునఁ దోఁచి తోఁచి
వీనులకు నింపుఁ జలువయు విస్తరిలఁగ
నాకరణిఁ దనకాంత యనేకగతుల
నాత్మగుణగానములు సేయ నచ్యుతుండు. 38

ఆ. ముదిత మేలుమేలు కొదవలే దెందు నీ
యనఘచరితు దిద్దు మనుచుఁ జనియె
జాంబవతియు నొక్కసంవత్సరము దాఁక
బాట నేర్పె మునికిఁ బాటవమున. 39

ఉ. అంతఁ గ్రమంబునం బ్రియుని యాజ్ఞను సత్యయు భోజకన్య
యున్,సంతస మొప్ప నప్పరమసంయమి నొక్కొక యేఁడు
దిద్దెర, త్యంతమనోజ్ఞగానపటిమాతిశయోన్నతుఁ గాఁగ న
వ్విభుం, డంతటఁ దాను దిద్దె నొకయబ్దము పూర్ణముగాఁగ
నాతనిన్. 40

వ. అప్పుడు మణికంధరుండు కలభాషిణికింబోలె నంతఃపురకాం
తలవలనిశిక్ష యేమియు లేకుండియుఁ బుండరీకాక్షునియను
గ్రహవిశేషంబున సకలరహస్యసంగీతవిద్యాసంపన్నతచేత
నారదకలభాషిణులయట్ల యత్యధికుండయ్యె. 41

క. అమ్మగుఱకు గానము హరి
యిమ్మెయి నఖిలంబు నేర్పి యిఁక మీసంగీ
తమ్మునకు నీడు లేదు జ
గమ్ముల నని పలికి మోదగరిమం దేల్చెన్. ౩౮

ఆ. అంతిపురములోని కరిగినప్పుడు తదీ
యాంగనలును దత్ప్రసంగ మైన
వానితోడ నీదు గానవిద్యకు సరి
లే దటంచుఁ బలికి రాదరమున. ౩౯

వ. అంత. ౪౦

క. మణికంధరుఁడును గలభా
షిణియుఁ గొలిచి రాఁగ నాఋషిప్రవరశిఖా
మణి యొక్కనాఁడు యదుభూ
షణు వీడ్కొని వేడ్క నవని సంచారమునన్. ౪౧

ఆ. చనుచునుండి తనదుసంగీతచాతురి
గరిమపసకు మున్ను సరసిజాక్షు
చెలువ లాత్మ మెచ్చి సలిపినయట్టిప్ర
శంసచందములప్రసంగ మైన. ౪౨

వ. వారితో నిట్లనియె నివ్విధంబున నవ్వరవర్ణినులు మున్నప్పరుం
బెక్కుమాఱులు మదీయసంగీతచాతుర్యంబురీతు లతినూత
నంబు లనియు నీతెఱంగు లెవ్వరికిని దొరక వనియుఁ బలు

కుట గల దది నిజహృదయంబునఁ గలవిధంబో నాదుమదికిఁ ముదంబొనరించుకొఱకునో యెఱుంగరాదు చదువు లెఱిఁ మదికి నెట్టిపగిది నైన సమ్మోదం బొదవించుట పరమధర్మం బని తలంతురు గావున నట్టికథలు గట్టిగ నమ్మరాదు తమచెలుల తోడ నేతత్ప్రసంగమున నేమి పలికి రది నిజంబు తదవబోధంబు గలుగునందాఁక డెందంబు సందియంబు నొందుట తప్ప దనుటయు నప్పరమతపోధనునకుం గలభాషిణి యిట్లనియె. ౮౩

క. మీవెంట రాకపోకలు
గావింపఁగ నగరిలోనఁ గలజనములు న
న్నో వాచంయమ యెఱుఁగుదు
రావనితలకడకు నాకు నరుగఁగ వచ్చున్. ౮౪

గీ. ఇట్లరిగి వారు సఖులతో నిష్టగోష్ఠి
నాడుకొనుమాటలను వినఁగూడు నైన
నేను మీదాన నగుట మీగానకథలు
వడిన నవ్వేళఁ గొదవలు దడవరేమొ. ౮౫

సీ. నాకపేక్షిత మైననాతిరూపు ధరింప
సామర్థ్య మబ్బిన నామగుపల
సఖులరూపముఁ దాల్చి సముచితం బగువేళఁ
జని వారిహృదయంబు గనఁగవచ్చు

నన నిది నెపముగాను నిధీశసుతుని దా
రంభ నై కూడుట రమణికోర్కె
యదియు మదీయకార్యానుకూలమ కదా
యని యాత్మ నలరి యాయతివఁ జూచి

గీ. ఉవిద నీ కిట్టిసామర్థ్య మొదవుటకును
వర మొసంగితి నేను నీవలసినట్టి
యంగనలరూపుఁ దాల్చి యాయబ్జనాభు
వనితలతలంపుఁ దెలిసి రమ్మనుచుఁ బనిచె. ౪౬

సీ. పనిచిన నాచెల్వ వనజదళాక్షుని
సతులపాలికిని దత్సఖులరూపు
ధరియించి వారలొద్దను లేనివేళలఁ
జని ప్రసంగము దెచ్చి సంయమీంద్రు
సంగీతచాతుర్యభంగు లనన్యసా
ధారణం బగుట తద్వాక్యసరణి
చేత నెంతయు సునిశ్చితముగాఁ దెలిసి య
మ్ముని కది యెఱిఁగించి ముదితుఁ జేసె

గీ. సంయమియు నాయకం జూచి జాంబవతియు
సత్యభామయు భోజాత్మజయును హరియు
గురువులుగఁ గానకళ లెల్ల గరిడిముచ్చుఁ
దనముతో నేర్చితివి గద యనుచుఁ బలికి. ౪౭

గీ. కొమ్మ మున్ను నీవాత్మలోఁ గోరినట్టి
కాంతు రంభామనోహరాకారుఁ డగుచు
మెఱయువానిని గూడి రమింపఁగలవు
నమ్ము పొమ్మిఁక నీభవనమునఁ కనియె. ౪౭

వ. అని యవ్వనిత ననిపి మణికంధరుండును దానును సముచిత
భాషణంబులు గొంతతడవు నడపి నారదుండు నిజేచ్ఛం జని
యె మణికంధరుండును దదాదేశంబునఁ దీర్ఘయాత్ర కేఁగె నట
మున్ను కలభాషిణియు నట్లు నారదుచేత ననిపించుకొని నిజ
గృహంబునకుం జని గానాభ్యాసనం బుడుగుటం జేసి మున్ను
వోలె నగరిరాకపోకలతగులంబు చాలమిఁ గ్రమంబునఁ దన
చిత్తంబు నలకూబరచింతాయత్తం బగుచుండఁ దత్సమీప
గమనంబున కుపాయంబు గానక బహుకాలంబు గడపి కాల
యాపనంబు దుష్కరం బగుటయు నొక్కనాఁడు దానొక్క
తియ వీణెఁ గొని గృహారామంబున కఱిగి యుండునంత. ౪౮

చ. లలితపుభూతిపూఁతయును లాతపుఁగోలయుఁ గక్షపాలయు
న్నలగొను చిన్ని కెంజడలుమందులపొత్తము నాగబెత్తమున్
లలిఁగను పట్టుకిన్నెరయు లాహిరిమోదము సింగినాదముం
జెలువలరంగ నొప్పునొకసిద్ధుఁడు సింగపువారువంబుతోన్.

గీ. అభ్రపదవి నేతెంచి యయ్యబల యున్న
తోఁటలోనికి డిగియె నద్భుతము గాఁగ

నదియుఁ దన్మహిమను వెఱఁగందుమనము
నల్ల నూల్కొల్పి యర్ఘ్యపాద్యాదు లొసఁగె. ౫౧

గీ. అతఁడు నోకలభాషిణి యాత్మగురుని
కృష్ణుఁ గొలువఁగ నేఁగుదే గీతవిద్య
పూర్ణముగఁ నేర్చితే రాక పోక లిపుడు
మానినాఁడుగదా దివ్యమానివరుఁడు. ౫౨

క. దానంజేసియు నీకును
మానస మితరప్రచింత మాని తిరముగా
నానలకూబరునంద య
ధీనం బై నిలిచియున్నదియె. తరళాక్షీ. ౫౩

చ. కడపటినాఁడు నిన్ను నిటు కాంచనగర్భతనూజుఁడంపుచోఁ
గడమయభీష్టసిద్ధియును గాఁ దగుదీవన యిచ్చెఁ గావునం
బడఁతి యమోఘ మాయనఘుపల్కు చలింపఁగనీకు తాల్మి
నీ, బడలుట చూడ నోపుదురె ప్రాణసఖుల్ క్షణమాత్రమే
నియున్. ౫౪

సీ. తడవులనుండియుఁ దపము సేయఁగఁ బూని
మణికంధరుఁడు పాట మాని యునికి
నుపవాసఖేదంబు నపనయింపఁగ లేక
ప్రేఁగుచున్నవి నాదుపీను లిపుడు

వీణె వాయింపు మోవెలఁది నేఁడైనఁ దు
ష్టిగ విని పారణసేయుఁ గాని
ఈభువనముల మీయిరువురగానంబ
కాని యన్యము లింపు గావు నాకు

గీ. నని పలుక మాటమాటకు నద్భుతంబు
చాలఁ బ్రబలంగ విని విని యాలతాంగి
కరసరోజము ల్ముకుళించి కరము వినయ
మతిశయిల్లఁగ ని ట్లను నతనితోడ. ౧౧

క. ఓయనఘ దేవుఁడవో యో
గాయతకపిలాదిసిద్ధులందు నొకఁడవో
నీయనుభావం బద్భుత
మై యున్నది నామ మెద్ది యానతి యీవే. ౧౨

క. అని పలుక మణిస్తంభుం
డనుసిద్ధుఁడ నేను జలరుహానన నీ వెం
చినవారలలో నెవ్వాఁ
డను గానని యతఁడు పలుకుటయు వినయమునన్. ౧౩

ఉ. ఓమహితాత్మ మీవచన మొక్కొకటే పరికించి చూచినన్
నామదిలోన నెంతయు ఘనం బగుచున్నది యద్భుతంబు మీ
రేమహిమన్ యథార్థముగ ని ట్లిది సర్వము గంటి రిట్టిమీ
కేమహిఁ గానరానియది యేమియు లేదు గణించి చూడఁగన్

గీ. నాకుఁ దార్కాణమైనయంతయును దిరుగఁ
నడుగఁ జెప్పంగవలవ దోయనఘచరిత
యిపుడు మణికంధరుని మీరు తపము సేయఁ
జెప్పితిరి మొదలొ్కొని యది చెప్పవలయు. ౫౯

వ. అనుటయు నతం డాయింతిం జూచి యోకాంత నాకు దూర
దృష్టిదూరశ్రవణంబులు గలవు దానం జేసి యే నున్నచో
టన యుండి సమస్తంబునుం గంటి నిందు నీ యెఱింగినయర్థం
బెల్ల సరిదాఁకెనే కదా యింక నీ వనిపించుకొనిపోయిన వెను
కటినారదమణికంధరసంభాషణ ప్రకారంబును దపఃపర్యం
తం బైనమణికంధరవర్తనంబును వివరించెద వినుమని యిట్లని చెప్పందొడఁగె నట్లు నారదుండు గానశిక్షాపరిపూర్తి
యైనవెనుక నిన్ను నీగృహంబున కనిపి యంత మణికంధరుం
జూచి. ౬౦

క. నీసంగీతవిశేషా
భ్యాసము సఫలముగ విష్ణుఁ బరమేశ్వరు న
త్యాసక్తితోడఁ బాడుచు
వేసరక భజింపు మెల్లవేళలయందున్. ౬౧

క. ఆదేవున కెంతయుఁ బ్రియ
మై దురితవినాశహేతు వగు నిది యని యే
నాదరమున నామోక్షా
పాదిన్ వీణియ ధరించి పాడుదు నెపుడున్. ౬౨

సీ. బృహతీసమాఖ్యతోఁ బెంపు మీఱెడువీణె
వహియించి యెప్పుడు విశ్వావసుండు
జగతిఁ గళావతిసంజ్ఞ నొప్పెడువీణె
తోడ నేప్రొద్దును దుంబురుండు
మహతీసమాహ్వయమహనీయ మీవీణె
మానక నిత్యంబుఁ బూని యేను
గచ్ఛపి యనుపేరఁ గరము శోభిలువీణె
సవరించి జగదంబ శారదయును

గీ. బాయ కెంతయుఁ బాటించుభంగు లరయ
విద్యలం దెల్ల సంగీతవిద్య మిగుల
నుత్తమము గాదె యది పురుషోత్తమునకు
నర్పితం బగు నేని యే మని నుతింతు. ౭౩

ఉ. నీదుకృతార్థతామహిమ నెమ్మది నెన్నఁగ నంతయింత నా
రాదు తపంబులం గనఁగ రానిజగత్పతి కృష్ణుఁ డెట్టిభా
గ్యోదయశాలికిం దొరకు నుల్లమునం బరికించి చూడు మా
శ్రీదయితుండు నీకుఁ గృప చేసెఁ గురుం డయి గానసత్కళల్.

క. కావున నీవిద్య సదా
యావర్తింపుము కుమార యది సకలాభీ
ష్టావాప్తికిఁ గారణ మిం
పావహిలం జేయు నప్పు డటు మనమునకున్. ౭౫

శా. ఏనున్ వేగమ యేఁగి నాపడినపాట్లీడేర నాకంబులోఁ
గానీ కాంచనగర్భుకొల్వునడుమం గానీ పురద్విట్సభం
గానీ తొల్లిటివిష్ణుదేవుకడనే గానీ మదీయోల్లస
ద్గానప్రౌఢిని వాదుఁబూని గెలుతు న్గర్వోన్నతుం దుంబురున్

వ. అనిన నాపలుకు లాకర్ణించి మణికంధరుం డమ్మునీంద్రునకు ముకుళితకరకమలుం డగుచు ని ట్లనియె మీకు గానవిద్య చేతఁ దుంబురుని గెల్చుసంభ్రమం బిప్పటిమాటలవలన నెఱుంగంబడియె నతనియం దిట్టిబద్ధమత్సరం బేల పుట్టె తజ్జయంబున కేమిపాట్లుం బడితిరి నాకు నింతయు నెఱిఁగింపవలయు ననుటయు నతం డిట్లనియె. ౬౭

ఉ. వైకుంఠంబున నొక్కనాఁ డతులిత్రైశ్వర్యుండు విష్ణుండు నా
ళీకప్రోద్భవముఖ్యదేవగణముల్ సేవింప యోగీశ్వరా
నీకంబుల్ నిగమాంతసూక్తులను వర్ణింపంగ నొడ్డోలగం
బై కూర్చుండె మహాసభన్ సదవనవ్యాపారపారీణుఁడై.

వ. అప్పుడు. ౬౯

శా. కౌండిన్యాత్రిమరీచిదక్షకపిలాగస్త్యాక్షపాదాంగిర
శ్శాండిల్యక్రతుకణ్వకుత్సభృగువిశ్వామిత్రమైత్రేయమా
ర్కండేయాసురివామదేవకపిదుర్వాసోబకవ్యాఘ్రపా
న్మాండవ్యాదిమహామును ల్చనిరి ప్రేమ ల్మీఱఁ దత్సేవకున్

క. అరిగితి మపు డేనును దుం
బురుఁడును విశ్వావసుండును మొదలుగ వీణా
ధరుల మొకకొందరము త
త్పరతయు భక్తియుఁ దలిర్పఁ దత్సేవకునై. ౭౧

వ. ఇవ్విధంబున దేవమునిసంఘంబులు వచ్చి సేవింప విష్వక్సే
నుండు వేత్రహస్తుం డగుచు సందడి యెడగలుగ జడియుచు
బరాబరి యొనరింప దివ్యవారాంగనానాట్యంబు లవలోకిం
చుచు న ద్దేవదేవుండు పేరోలగమ్మున నున్నసమయంబున.

ఉ. వారిదపంక్తిలో వెడలివచ్చు మెఱుంగులపిండు నా సఖీ
వారముతో రమారమణి వచ్చెను హెగ్గడికత్తె లెందఱేఁ
గోరి భజింప నాకొలువుకూటముముందరివంక నొప్పు సిం
గారపుఁదోఁట నుండి యధికం బగు వైభవ మింపుమీఱఁగన్

ఉ. నెచ్చెలిపిండుఁ దానును వనీస్థలిదండ నొకింత గానఁగా
వచ్చెనొ లేదొ యాకమలవాసిని యంతనె యేమి చెప్పుదున్
హెచ్చినసంభ్రమంబున ననేకులు బద్దలవార లెక్కడన్
వచ్చిరొ మోఁది రాకొలువువారిఁ గకావికలై చన న్వడిన్

క. అప్పుడు మముబోంట్లకతల్
చెప్పఁగ నేమిటికిఁ దారసిలి వేత్రధరుల్
రొప్పఁగఁ జనియె న్నిలువక
యప్పర మేష్ఠియును నచటి కతిదూరమునన్. ౭౪

క. ఆతఁడిని వేత్రహస్తు లో
హో తుంబురుఁడా యటంచు నుచ్చైస్స్వర ము
ద్ద్యోతింపఁ బిల్చి క్రమ్మఱ
నాతనిఁ దోడ్కొనుచుఁ బోయి రతివేగమునన్. ౭౯

వ. అట్లు తోడ్కొని పోవుచుండ. ౭౭

చ. కని తమలోనఁ దా రితనిఁ గ్రమ్మఱఁగాఁ బిలిపించె నేమొకో
యనియెడువారు గానవిధులందు ప్రసంగము లేమి గల్గెనో
యనియెడువారుఁ దచ్చతురు లన్యులు లేరె యితండె కాని
యిం, దనియెడువారు నై మనములందును సంశియమొంది
రందఱున్. ౭౮

ఉ. అప్పుడు నేను నామనమునం దితనిం బిలిపించు టెట్లొకో
యిప్పు టడంచు నిల్చి యరయుంప వినంబడియె న్నిజంబుగా
నప్పురుషోత్తముండు దనయంగనతో వినుచున్న వాఁడు సొం
పొప్పఁ దదీయగాన మని యొద్దఁ జరించెడువారు చెప్పఁగన్

క. మ మ్మెల్లఁ దోలి యొక్కని
నిమ్మెయిఁ బిలిపించి హరియు నిందిరయుఁ గడున్
సమ్మోదమునఁ దుంబురుగా
నమ్మాను వినుచునికి విని మనం బెరియంగన్. ౮౦

వ. ఏ నొక్కమఱుంగునం గొంతతడవు గనిపెట్టుకొని యుండ

సీ. అనిషెనా యే మిచ్చె ననుచును సంభ్రమం
బున సందడించుచు మూఁగువారు
సర్వేశ్వరుండు శ్రీసతితోడ గానంబు
వినునఁట యడుగనే లనెడువారుఁ
గడు ననుగ్రహము నెక్కడ లేనియీయాగి
పసయుఁ దెల్పెడు నంచుఁ బలుకువారు
నీ వొక్కఁడవొ మఱి యెవ్వార లైన న
య్యెడ నుండిరో యని యడుగువారు

ఆ. నగుచు సురలు మునులు నరుదంద మేపూఁత
డంబుతోడ వచ్చెఁ దుంబురుండు
కడలవారిని గనకస్నాన మ్మాడించు
పదకమును సునేత్రపటముఁ దాల్చి. ౧౨

వ. అప్పుడు. ౧3

క. ధగధగ యనుపదకంబున
నిగనిగ యనుక్రొమ్మెఱుంగు నేత్రపటమునన్
భుగభుగ యనుమేపూఁతన్
భగభగ యనిపించె నతఁడు నాహృదయంబున్. ౧౪

సీ. తనుఁ గ్రమ్మఱంగఁ బిల్చినవేళయందు నా
తో విచారింపక పోవు టెట్లు
పోయెఁబో ననుఁ బిల్వఁజేయక తా నొక
నెఱగాణ యై విద్య నెఱపు టెట్లు

నెఱపెఁబో ప్రభువు మన్నించినాఁ డని మీఁదు
పరికింప కీసొమ్ము పట్టు టెట్లు
పట్టెఁబో దొంగఁ దేల్గుట్టిన ట్టివి డాఁచి
కొంచుఁ బోవక మెఱయించు టెట్లు

గీ. లేఁడు తగవరి యెందును మూడి చొచ్చి
వాత వెడలెడువాఁడె యెవ్వాఁడు నంచుఁ
బాఁపి తుంబురుఁడా యంచుఁ బండ్లు గొఱుకు
కొంచు లోలోన నుడికితిఁ గొంతతడవు. ౮౫

క. నాకంటెఁ దాను ఘనుఁడే
యాకొలఁదియు బయలుసేయునంతకు నేయే
పోకలఁ బోయినఁ బోని
మ్రాకరణిం జుణిఁగి పోవనిత్తునె వీనిన్. ౮౬

వ. అని యాగ్రహించుచు నతనితోడ నెందేనియు వాదు పెట్టు
కొని భంగపఱచి యతులితం బైనమదీయసంగీతచాతుర్యం
బువార్తలు క్రమంబున నిజగన్నాయకునకు వినంబడునట్టి
యుపాయంబు వెట్టెదంగాక యని యూహించి తదనంతరంబ.

చ. తలఁగక యిప్పు డిట్లు సముదగ్రతఁ బేర్చినయీర్ష్య బుద్ధిలో
పలన యడంచి మైత్రి గనుపట్టఁగ నింకను గొంత రాకపో
కలు ఘటియించి యే నతనిగానములో గుణదోషవర్తనల్
దెలియుట నీతి యా తెలివి లేకగునే జయ మంచు నెంచితిన్

ఆ. ఎంచి యతనియింటి కేఁగితి నొక్కనాఁ
డతఁడు నపుడు పాట కాయితముగ
వీణె మేళగించి వెలుపలిమోసల
నునిచి లోని కరిగి యున్నవాఁడు. ౮౯

ఉ. ఏనును దుంబురుం డెచటి కేఁగె గృహంబునన్నవాఁ డెయం
చానికటంబున న్మెలఁగునట్టిజనంబులఁ బల్కి వీణె యి
చ్చో నిడి లోని కేఁగె ననుసుద్ది వినంబడ నీవిపంచి యె
వ్వానిదొ యంచు నుండితిమి వారిదె చూతమటంచు నల్లనన్

గీ. పుచ్చుకొని పలికించి యపూర్వ మైన
శ్రుతులపెంపు నిర్దోషత నతుల మగుచుఁ
గడు చెలఁగ నొనర్ప దాని నక్కడన పెట్టి
మిగుల లజ్జించి వచ్చితి మగిడి యపుడు. ౯౧

వ. ఆసమయంబున నంతరంగంబున. ౯౨

మ. కడుఁ బ్రావీణ్యధురీణుఁ డీతఁ డయినం గాంధర్వసంపూర్తినె
ల్లెడఁ బ్రఖ్యాతి వహించునాకు సకటా యీతుంబురుండం
తయె, క్కుడుగాఁ గానము నేఁటిదాఁక నని సంక్షోభించుచుం
దాడిఁ ద, న్నెదువానిం దలదన్నువాఁడు గలఁ డన్వేషింప
నంచెన్నితిన్. ౯౩

చ. అటమును చెల్మిపెంపు దనరారఁగ నేనును దాను నప్పట
ప్పటికిని గూడి పాడుదుము పద్మభవాదులయొద్ద నప్లు డె

చ్చటఁ దన కింత గానకళసంపదకల్మి యెఱుంగనీఁడ ము
చ్చటపడి యిట్లు విష్ణుఁడు ప్రసన్నతఁ దాఁబిలిపించునంతరున్

క. తమవిద్య నెవ్వ రేమా
త్రము గనఁజాలుదురు వారిదండను దన్మా
త్రమ ప్రకటింతురు బుధు లు
త్తములమహిమ నీరుకొలఁది తామర సుమ్మా. ౯౫

క. ఇటు గాక విను జనంబుల
పటిమకు నెక్కుడుగ విద్య పచరించుట య
క్కట విఫలము గాదే యె
చ్చటఁ జెవిటికిఁ బట్టినట్టిసంకును బోలెన్. ౯౬

వ. అది యట్లుండె నేను నది మొదలుగాఁగ నెక్కడెక్కడ నక్క
జపుగానవిద్య గలవారు గలరు వారి నరసి యరసి తద్విద్య
సాధించుచు నెందునుం దుంబురునకు నీడు గాఁజాలమి యెడ
నెడం బరికించుచుం బెద్దకాలంబు ప్రవర్తిల్లి యీమనోర
థంబు సర్వజ్ఞుం డైనపుండరీకాక్షుని యనుగ్రహంబుననకాని
ఫలియింప నేర దని నిశ్చయించి తద్దేవునిం గూర్చి చిరకాలం
బు తపం బొనర్చితి నంత. ౯౭

సీ. అంజనాచలగర్వభంజనాచలలీల
నీలవర్ణపుమేనిడాలు దనరఁ
బుండరీకముల నుద్దండరీతుల గెల్చి
చెన్నొందునిడువాలుఁగన్ను లమర

మకరకుండలరుచిప్రకరకుంఠితము లై
దినకరప్రభలు వెన్వెనుక కొదుఁగ
నురమురత్నమునందుఁ గరము రంజిలునీడ
తోడునీడగ లక్ష్మి క్రీడలాడ

గీ. శంఖచక్రాదిపరికరసహితుఁ డగుచు
మఘవముఖదేవతాసేవ్యమానుఁ డగుచుఁ
బతగరాజాధిరోహణోద్భాసి యగుచుఁ
గృప దలిర్పంగఁ గాన్పించెఁ గేశవుండు. ౯౮

ఆ. కానుపించి యేమి కావలయును వర
మడుగు మనిన నేను నాత్మశక్తి
కొలఁది నతులు నుతులుఁ జలిపి తుంబురు గాన
కలనవలన గెలువవలయు నంటి. ౯౯

చ. అనుటయునన్నుఁజూచికృపనచ్యుతుఁ డిట్లను నేనుద్వాపరం
బున వసుదేవనామునకుఁ బుత్రుఁడ నై యుదయించి శిష్టపా
లనమున దుష్టశిక్షను నిలాస్థలిఁ బ్రోవఁగ నష్ట ద్వారకా
ఖ్యనగరియందు నీయభిమతార్థ మొనర్చెద రమ్ము నాఁటికిన్

క. అని యంతర్ధానము నొం
దినఁ జిరకాలంబు నేఁ బ్రతీక్షించుచు నం
తను వాసుదేవుకడ ని
ట్లనుపమసంగీతకౌశలాఢ్యుఁడ నైతిన్. ౧౦౧

వ. అని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. ౧౦౨

క. ఏ నిన్నిపాట్లఁ బడి యీ
గానమహిమఁ గంటి నీవుఁ గలభాషిణియున్
మేను చెమర్పక యుండం
బూనితి రిది యప్రయాసమున హరికరుణన్. ౧౦౩

క. అనుడు మిముఁ గొలుచుపుణ్యం
బున కిది యరుదయ్య ఘనతపోధన త న్నం
దినవారు తనంత లనన్
వినరే లోకోక్తి మీరు విశ్వంభరలోన్. ౧౦౪

మ. అది యట్లుండె నొకప్డు తుంబురుని దా నారీతిఁ బిల్పించి యిం
పు దలిర్పన్ హరిపాటవింటమిగులం బూజ్యంబుగాఁ జెప్పి తే
కొదయున్ లేక సదానివాసముగ వైకుంఠంబులో నుండియా
సదయు న్విష్ణుని గొల్వఁగల్గెడుమహాసౌభాగ్య మె ట్లబ్బునో

క. అనుటయు నమ్మాటకు నె
మ్మన మలరఁగ నతనిఁ జూచి మణికంధర య
త్యనఘుఁడవు మేలు మే లీ
యనుపమసద్బుద్ధి యేరికైనను గలదే. ౧౦౬

క. వినరే యెవ్వరుఁ బాపం
బనఁ బుణ్యం బన నిషేధ మన విధి యనఁ గీ

డస మే లనఁ నిహా మకఁ బర
మనఁ దలఁపఁగ లేరుగాక యాత్మహితంబున్.		౧౦౭

చ. అలయక వేదశాస్త్రసతతాభ్యసనవ్యసనప్రసంగతిం
దెలివి యొకింత కాంచినగతి న్మతి కెక్కియు వెక్కి దీరె రోఁ
కలి దలఁ జుట్టు మన్నక్రియగా నొకకొందఱు తాత్త్వికొప్పఁడు
న్గలుషపథప్రవర్తనమె కర్మపువాసన లన్ను కొల్పఁగన్.

సీ. వినుము గంధర్వనందన భూతములయందుఁ
ప్రాణు లుత్తమములు ప్రాణులందు
బుద్ధిజీవులు మేలు బుద్ధిజీవులయందు
మనుజులు శ్రేష్ఠులు మనుజులందు
బ్రాహ్మణు లధికులు బ్రాహ్మణులందు వి
ద్వాంసులు ఘనులు విద్వాంసులందు
విదితార్థకృతిలోలహృదయులు ముఖ్యులు
విదితార్థకృతిలోలహృదయులందుఁ

గీ గర్తలెంతయుఁ బూజ్యులు కర్తలందు
బ్రహ్మవిదు లెక్కుడామీఁదఁ బరమ మొకటి
గలుగ దనుచును మున్ను దాఁ బలికె మనువు
ధర్మశాస్త్రప్రసంగవర్తనలవేళ.			౧౦౮

ఉ. నీవిధ మారయం బరిగణించినయిప్పటితారతమ్యపుం
ద్రోవ కరంబు దూరముగఁ ద్రొక్కినవాఁడవు నిక్కువంబు ల

క్షీర్మవరనిత్యసన్నిధివిశేషమహత్త్వ మెఱింగినంతనే
యావిభవంబుఁ గాంచుటకు నాసయొనర్చితిగాన నిమ్మెయిన్.

క. కావున నీ వడిగినయ
ద్దేవునియనవరతసన్నిధిమహత్త్వవిశే
షావాప్తికిఁ బెద్దలచే
నే వినినయుపాయ మిప్పు డెఱిఁగింతుఁ దగన్. ౧౧౧

క. అధికారి కానివానికి
నధికపదవి దెలుపఁ బ్రాప్త మయ్యెడుపాపం
బధికారి యైనవానికి
నధికపదవి దెలుప కున్న నగు నిక్కముగన్. ౧౧౨

వ. అని యి ట్లని చెప్పె. ౧౧౩

సీ. తనశక్తికొలఁది సత్కర్మము ల్ఫలవాంఛ
మాని కృష్ణార్పణమతిఁ జలుపుట
ప్రతిషిద్ధకర్మంబు పరిహరించుట విష్ణు
భక్తి పైక్రమమునఁ బాదుకొనుట
తద్భక్తి గలపుణ్యతములసంసర్గంబు
దుర్జను లున్నట్టిత్రోవఁ జనమి
విష్ణుసన్నిధికళావిఖ్యాతవివిధది
వ్యక్షేత్రతీర్థయాత్రాచరణము

గీ. బ్రహ్మచర్యంబుఁ దపము వైరాగ్యగుణము
వలయు వైకుంఠమును గోరువారి కెల్ల

వీనిలోఁ బలఁ గొన్ని గావింపఁ గనిన
వృథ చనవు చేర్పఁ గ్రమమున విష్ణుపదము. ౧౧౪

వ. అని చెప్పి నీవు నిజశక్తికొలఁది నిందు బ్రవర్తిల్లుము కృష్ణా
నుగ్రహంబునం గలిగినయీయనన్యసాధారణసంగీతచాతు
ర్యంబు వృథసేయక శ్రీపురుషోత్తమశ్రీరంగాదిదివ్యక్షేత్రము
లందు ముకుందసన్నిధిం దద్దివ్యగుణనామసంకీర్తనగానంబు
గావింపు మది సకలశ్రేయోనిదానం బని పలికి తత్ప్రసంగవ
శంబున. ౧౧౫

ఉ. అక్కజ మైనభక్తి దనరార నతం డనయంబుఁ గృష్ణునిం
దక్కక యాత్మఁ జూచి ప్రమదంబునఁ బొంగుచుఁ జెంగలిం
చుచుం,జొక్కుచు మ్రొక్కుచుం బొగడుచుం బులకించుచుఁ
గన్నుమోడ్చుచున్, మిక్కిలి చోద్యమందుచును మెచ్చు
చుఁ బాడుచు నాట్య మాడుచున్. ౧౧౬

క. కేవలము నతిప్రేమర
సావేశవశంవదాత్ముఁ డై తద్గుణముల్
భావింపుచు నొకరీతిం
ద్రోవ గనుచు నేఁగె నారదుండు నిజేచ్ఛన్. ౧౧౭

వ. మణికంధరుండును దచ్చరితంబులకు నతివిస్మయప్రమోద
హృదయుం డగుచు నితం డింతధన్యతామహిమంబున నొప్పు
నే యని కొనియాడుచుం దనదృష్టిమార్గంబు గడచునందాఁ

క వీక్షించి యంత నెట్టకేలకు నాలోకనంబులం ద్రిప్పకొని
యె నివ్విధంబున గురుం డరిగిన నతండుఁ దదుక్తప్రకారం
బునఁ బుణ్యకర్మంబులు నడుపుచుఁ గ్రమంబున విష్ణుభక్తి
హృదయంబునం బొదలఁ దీర్థయాత్ర గావించె నంత. ౧౧౮

మ. యమునం జూచెను వీచికాచయమునం బ్రాంచద్ఘనశ్యామ
తోయ,యమునన్ సారసకైరవోచ్చయమునన్ సారావభృంగీ
నికా,యమునం జక్రమరాళసంచయమునన్ వ్యాఘోషితా
ఘవ్యపా,యమునన్ సంతతపుణ్యనిశ్చయమునన్ హర్షప్రక
ర్షంబు గన్. ౧౧౯

శా. నిధ్యానోత్సవకారణంబు లగుచు న్మించెం గరం బాసదిన్
మధ్యేతీరవసద్ద్విజప్రకరసమ్యగ్వర్తితారణ్యక
స్వాధ్యాయాధ్యయనస్వరాభియలీలాందోళనభ్రూలతా
బుధ్యాపాదననైపుణీవిలసితాంభోవీచిచాంచల్యముల్.

చ. ఇరుగడలందు మించినయహీశ్వరశయ్య తెఱంగుఁ దాల్చి క్రొ
న్నురువులపంక్తి రాజిలఁగ నూతనపీతపటంబుగా వడిం
దరళసరోజరేణుసముదాయము సొంపెసఁగంగఁ జూడ్కికా
తరణితనూజ యొప్పె శయితంబగువిష్ణునిమూర్తియోయనన్

క. ఆవైణికుండు తత్తీ
ర్థావళిఁ దగువిధు లొనర్చి యాయాచోట్లన్

శ్రీవరుగుణములు వీణా
ప్రావీణ్యము పొలుపు మీఱఁ బాడుచు సంతన్. ౧౨౨

వ. మధుర సేవించి యంతట హరిద్వారంబును సాలగ్రామపర్వ
తంబును బదరికాశ్రమంబును నైమిశారణ్యంబును గురుక్షే
త్రంబును బ్రయాగయుఁ గాశియు నయోధ్యయు గంగాసాగ
రసంగమంబును స్నానదానాదివిధు లనూనంబుగా నడుపుచు
దర్శించి యంత నుదధితీరంబున నీలాచలసన్నిధికి నేతెంచి.

క. ఇది సాక్షా ద్వైకుంఠం
బిది నానామునితపస్సమృద్ధివిపాకం
బిది పరమం బిది శరణం
బిది పుట్టినయిల్లు సిరుల కెల్లఁ దలంపన్. ౧౨౩

తే. అని నుతించి యింద్రద్యుమ్న మనుసరసిని
రోహిణీకుండమున సమారూఢభక్తిఁ
దీర్థమాడుచు నాతఁ డాత్మీయగాన
నైపుణి వెలార్చుచును జగన్నాథుఁ గొలిచి. ౧౨౪

సీ. ఇత్తెఱంగునఁ బురుషోత్తమశ్రీజగ
న్నాథునిసంసేవనమునఁ దనరి
శ్రీకూర్మవిభునియంఘ్రిసరోరుహంబులు
గనుఁదమ్ములకు విందుగా నొనర్చి

సింహాచలాధీశసేవావిశేషలీ
లలను జన్మంబు నలంకరించి
శ్రీమదహోబలస్వామిపాదనఖోడు
జాలసంఘము ఫాలశశికి నొసఁగి

గీ. వేంకటేశ్వరచరణారవిందగంధ
నందదిందిందిరశ్రేణి నైల్యమునను
నిజశిఖాకాంతికిని బుష్టి నిర్వహింపఁ
జనియె నాదరమేదురస్వాంతుఁ డగుచు. ౧౨౬

మ. కమనీయోజ్జ్వలశీలశాలి యగునాగంధర్వుఁ డంతన్ ఘన
ప్రమదప్రేమవిశేషసంభృతపరీరంభక్రియాసంభ్రమ
భ్రమకారాభిముఖప్రసారలహరీబాహాసమూహాసమా
నమనోజ్ఞం బగుస్వామిపుష్కరిణికి న్వచ్చెం గడు న్వేడుకన్

తే. అంత హరిసంతతాశ్రితస్వాంత మైన
స్వామిపుష్కరిణియును నాశౌరిభక్తు
తనువు నన్యోన్యపావనత్వము భజించె
మిగుల మజ్జనసమయసమ్మేళనమున. ౧౨౮

ఉత్సా. అంత నిత్యనియమములు సమస్తమును నొనర్చి యా
చెంతఁ జెలువు మీఱియున్నక్షితివరాహమూర్తి శ్రీ
కాంతఁ గొలిచి భక్తివినయకౌతుకప్రమోదసం
క్రాంతి శబలతావిశేషకలితచిత్తవృత్తి యై. ౧౨౯

సీ. మణిమయపాత్రికాకమండలుగోపురో
దీర్ణకాంతులచేతఁ దేజమునకుఁ
జారునదీహస్తచామరవీజన
వ్యాపారములచేత వాయువునకు
నారాధనార్థయాతాయాతజనవిభూ
షారజోవృష్టిచే ధారుణికిని
హృద్యచతుర్విధవాద్యస్వనోఘయో
గప్రవర్తనముచే గగనమునకు

గీ. నిజనవాగరుధూపజనీరవాహ
జననసంబంధమహిమచే సలిలమునకుఁ
బావనత్వంబు గలుగంగఁ బరఁగు వేంక
టేశునగరు దాఁ జేరి యిం పెసక మెసఁగ. ౧౩౦

క. మునుపు పరివారదేవత
లను దగ సేవించి నిర్మలప్రేమభరం
బున మేను గగురుపొడువఁగ
ననఘుఁ డతఁడు లోని కరిగి యగ్రమునందున్. ౧౩౧

సీ. మృదుపదాంబుజములు మెఱుఁగుటందెలుఁ బైఁడి
దుప్పటియును మొలముప్పిడియును
మణిమేఖలయు బొడ్డుమానికంబును వైజ
యంతియు నురమున నలరుపేరియు

వరదహస్తముఁ గటి వర్తిల్లుకేలు శం
ఖముఁ జక్రమును దాల్చుకరయుగంబుఁ
దారహారంబులుఁ జారుకంఠంబు ని
ద్దపుఁజెక్కులును నవ్వుఁదళుకుపసలు

గీ. మకరకుండలములును డామరలఁ దెగడు
కన్నులు మనోజ్ఞనాసయుఁ గలికిబొమలు
ముత్తియపునామమును రత్నముకుటవరము
నెసఁగఁ గనుపట్టు శ్రీవేంకటేశుఁ జూచె. ౧౩౨

వ. ఇట్లు చూచి. ౧౩౩

శా. ప్రత్యంగంబును మిక్కిలిం దడవుగా భావించి భావించి యా
దైత్యారాతితనూవిలాసము సమస్తంబున్ విలోకించెఁ దా
నత్యంతంబును వేడ్కఁ బొంగుచు నితాంతాశ్చర్యముం బొం
దుచుం, గృత్యంబేమియుఁ గొంతప్రొద్దెఱుఁగ కక్షీణప్రమో
దంబుతోన్. ౧౩౪

వ. పదంపడి నిజానుభవం బిట్లని యుగ్గడింపం దొడంగి. ౧౩౫

సీ. పదపద్మములఁ జిక్కి పాయదు నాదృష్టి
కనకాంబరమున కేకరణిఁ దెత్తుఁ
గనకాంబరమునఁ గీల్కొనినఁ జలింప దే
నుదరబంధమున నె ట్లొనరఁ గూర్తు

నుదరబంధమున నిం పొంది భేదిల్లను
శ్రీవత్సమున కెట్లు చేరఁ దిగుతు
శ్రీవత్సమునఁ దారసిలిన రా నేరను
కేలుఁదామరల కేక్రియ మరల్తుఁ

గీ. గేలుఁదామరలను గళశ్రీల మోవి
మకరకుండలముల గండమండలముల
నాసఁ గనుఁగవ బొమలఁ గుంతలములందు
నెందుఁ బస్వీన విడఁజాల దేమి చెప్ప. ౧౩౬

వ. అని పరమానందంబున నితరప్రపంచంబు సర్వంబునుమఱచి కొంతతడవు నిరీక్షించి తదనంతరంబ దండప్రణామంబు లనేకంబులుగావించి విపంచీసమంచితమృదుమధురనినదంబును గంఠస్వరంబును నేకం బగుచు లోకుల నస్తోకసమ్మదాశ్చర్యసంభృతస్తంభభావులఁ గావింప నద్దేవునిదివ్యమంగళగుణగానంబు లొనరించె నివ్విధంబున మూఁ డహోరాత్రంబులు సేవించి వేంకటనగంబు డిగ్గి చని చని ముందట. ౧౩౭

సీ. ఏపట్టణము ముక్తిహేతుసప్తపురాంత
రభిగణనాతివిఖ్యాతిశాలి
య్యేపట్టణము ఖేలదేకామ్రవిభుశిర
స్సింధుమత్సరిసరశ్శ్రీవిభాసి

యేపట్టణము సముదీర్ణకామాక్షీత
పఃపరిపాకసంపద్విధాయి
యేపట్టణము సరిద్రూపవాగ్దేవతా
సంశ్రయాంచితసమస్తద్విజాళి

గీ. బ్రహ్మయజ్ఞవపాహోమపరిమళసహ
జాతసాక్షాత్పరబ్రహ్మసన్నిధాన
భాగ్యసౌభాగ్యయోగ్య మేపట్టణంబు
పుణ్యతర మైనయాకాంచిపురము గనియె. ౧౩౮

గీ. కని మనంబున మోదంబు గడలుకొనఁగ
నందు నేకామ్రనాథుఁ గామాక్షిఁ దక్కఁ
గలుగువేల్పుల దర్శించి కరిగిరీంద్ర
మునకుఁ జని యుక్తగతి నెక్కిపోవ నెదుట. ౧౩౯

సీ. తనశంఖరుచికి నాతనిమనస్సత్త్వోద
యంబు ప్రత్యుత్థాన మాచరింపఁ
దనచక్రమునకు నాతనిదివ్యతేజంబు
గురుభావమున నెదుర్కోలు సేయఁ
దనకృపాలక్ష్మికి నాతనిభక్తి నెనరు పెం
పెసఁగఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యెత్తుకొనఁగఁ
దనకౌస్తుభమున కాతనిశుద్ధచిత్ప్రకా
శము మైత్రి నెఱపుచు సరస మాడ

గీ. వరదరాజదేవుఁడు భక్తవత్సలుండు
మిగులఁ గనుపట్టె నతఁడు సజ్జగదధీశుఁ
గని పులకితాంగుఁ డగుచును వినుతి చేసి
పాడుచు భజించె నెంతయు భక్తి మీఱ. ౧౪౦

వ. అంత. ౧౪౧

శా. ఆకాంచీనగరంబు వెల్వడి సముద్యత్పూగపున్నాగరం
భాకంకేళిరసాలసాలసుమనఃపాళీజధూళీమధూ
ళీకేళీవరగంధవాహపృథుకాళీచంక్రమాలంకృత
క్ష్మాకప్రాంగణచోళమండలమహాగ్రామంబు లీక్షింపుచున్

చ. చెఱకును రాజనంబువరిచేలును దట్టపుఁబోఁకమ్రాఁకులుం
దఱ చగుపూవుఁదోఁటలును దమ్మికొలంకులు నేటికాల్వలుం
బఱపగునారికేళవనపంక్తులు మామిడితోఁపులుం గడున్
మెఱయుచు నాత్మకు న్ముదము మెచ్చును నచ్చెరువున్ ఘ
టింపఁగన్. ౧౪౩

శా. ఆవీణాధరుఁ డేఁగి కన్గొనియెఁ బుణ్యఖ్యాతిదగ్రోల్లస
ద్దైవద్వీపవతీసమత్సరవినాదప్రౌఢిమానర్గళ
వ్యావల్గత్కరభావభృల్లహరికావర్గావృతవ్యోమముం
గావేరీతటినీలలామము నఘౌఘక్షాళనోద్దామమున్. ౧౪౪

ఆ. కని తదీయ మైనయనితరసదృశపా
వనతరప్రభావఘనత దనరుఁ

గరము మెచ్చొనర్పఁ బరమనిరూఢి నా
దరముతోడిభక్తిగరిమఁ దనరి. ౧౮౫

క. పావనగుణానుభావము
భావన గావింప నెట్టిపరమునదులు నీ
కావేరికి సదృశంబులు
గా వేరికి నైనఁ బొగడఁగా వెర వగునే. ౧౮౬

లయ. ఈనది ప్రవాహయుగళీనిభవిభాసితభు
జానియతరంగసదనూనపరిరంభం
బీనది భజన్నిఖిలమానవమనఃకలుష
తానిరసనాతిపటుతానుతజలౌఘం
బీనది సమస్తతటినీనికరదుష్కరత
రానుపమచిద్విభవదానమహనీయం
బీనది పవిత్రతర మీనది శుభైకనిధి
యీనది విముక్తికి నిదానము గణింపన్. ౧౮౭

ఉత్సా. అమితరంగధామలక్ష్మి నరయఁ బృషతమణినికా
యములఁ బూజసేయఁ దాల్చినట్టినేత్రభుజసహ
స్రములు గాని జలరుహములు జలరుహములు గావు భం
గములు భంగములును గావు గణన సేయ నీనదిన్. ౧౮౮

మాని. బంగరుచేలయుఁ బద్మనిభాక్షులు
బాహుచతుష్కము భవ్యవిభో

త్సంగితశంఖసుదర్శనశార్ఙ్గగ
దాముఖచిహ్నము తత్త్వము నీ
లాంగము నీనది యాఱ సృజించు ని
జాశ్రితదేహికినంతికస
ద్రంగశయానుఁ డిరంబుగఁ జూచి క
రం బిడివో చతురత్వ మనన్. ౧౪౯

వ. అని ప్రశంసించుచున్న యచటిజనులవాగ్జన్మసాఫల్యంబునకు నుల్లసిల్లుచు నరవిందకుముదకహ్లారతల్లజసముల్లసితగంధసంబంధబంధురగంధవహకిశోరవారంబులు దూరంబునన యెదుర్కొనఁ జక్రచక్రాంగబకక్రౌంచసారసారావంబులు సారస్యవికస్వరస్వాగతభాషణంబు లశేషంబు నుపచరింప నుత్కంపమానకల్లోలజాలంబులు సమాలింగనలీలాలోలబాహుకాండపాండిత్యంబు లత్యంతంబుఁ బ్రకటింపఁ దటస్థలస్థాపితస్థూలడిండీరఖండమండలవిలాసంబులు రజతాసనసమర్పణప్రకారంబు నేర్పరింప నింపుమీఱుచు నిష్టబంధుసందోహంబులలాగున నాగంతుకజనసంతతులు సంతసంబున నుపశ్లోకింపఁ బెంపు మీఱుచున్నయాకావేరియం దుచితవిధులు దీర్చి యందు మిక్కుటం బగుపెక్కువ నుక్కుమిగులుజక్కవలచక్కఁదనంబును వెక్కిరించునిరుత్తరీయవర్తులోత్తుంగరంగత్కుచయుగంబులసరస సరసంబు లాడం జేరిన తెఱంగునం గానుపింపఁ జంకల నిడినకనత్కనకకళశంబులతోడఁ బ్రా

లుపారుచు నీరాటరేవున కీవి నెఱపు ద్రావిడయువతీవితతు లయతులచతురిమపరిమిళితలలితవచనరచనలరుచులు గొన వలసి తెలిసియుఁ దెరు వడుగుతెరువరులం గూడుకొని పు రంబు ప్రవేశించి వేదాధ్యయనశబ్దంబులతోడియుద్ధు లై యు ద్దీపించుషడ్దర్శనవ్యాఖ్యానఘోషంబులచేతఁ బూతాలిధిక్ స్త్రోత్రంబు లగుబ్రాహ్మణగృహవాటికలు దాఁటి కోటానఁగో టులై కోటకొమ్మలయందు సవ్యుత్పన్ననిర్వాణంబు లగుమా ణిక్యదీపంబులు మార్తాండమండలమునకు మాఱుమూఁడు చు ఖండితబహిరంతరతమస్సముచ్చయంబు లగుచు హెచ్చు నచ్చెరువున విలోకించుచు శ్రీరంగరాజ భజనయాతాయా తవ ర్తనన ర్తకీమణివిభూషణ ఘోషణపోషణంబుల నినుమ డించి యేపారు పారావ తారవాపార పారంపర్యంబులం బ ర్యాకులాంకణంబు లగువిశంకటవిటంకంబుల నలంకృతంబు లగుగోపురంబులు విలోకించుచుఁ బ్రాకారంబులు సొత్తెంచి యథోచితక్రమంబున వైనతేయాదుల సేవించుచు రంగసం జ్ఞితం బైనదివ్యధామంబు డగ్గఱ నేఁగి యందు. ౧౫౦

సీ. ఒసపరిపస మించుపసిఁడిదుప్పటివాని
శుభ మైనయురముకౌస్తుభమువానిఁ
దెలిదమ్మిరేకులఁ దెగడుకన్నులవానిఁ
గమ్మకస్తురితిలకంబువాని
తొలుఁబలుకు-గిలుకు-పావలఁ జరించెడువానిఁ
జలువతావులసెజ్జ నలరువాని

నింద్రనీలపుడాలు నేలువర్ణమువాని
సిరి మరుగ్గోలుపుమైచెలువువాని

గీ. మకరకుండలదీప్తిడంబరమువాని
డంబు నెఱపెడుమణికిరీటంబువాని
రంగనాయకుఁ గాంచి సాష్టాంగనతులు
సలిపి తన్మూర్తియంతయుఁ గలయఁజూచె. ౧౫౧

వ. ఇత్తెఱంగునం జూచి. ౧౫౨

చ. తమి యమరంగ నొక్కొకటి దక్కఁగ నేలెడు నార మద్విలో
కముల మణికిరీటమును గస్తురినామము నవ్వుమోము హా
రములును వైజయంతియు నురస్థలరత్నము శంఖచక్రము
ఖ్యములును బొడ్డుఁదామరయుఁ గంకణకాంచిపదాంగదా
దులున్. ౧౫౩

సీ. దివ్యసంయమిమనస్థితిఁ బొల్చుమక్కల
దైవంబుపదములఁ దలఁపుఁ జేర్చు
నఖిలలోకస్రష్ట యగుబ్రహ్మఁ గన్నమ
త్ప్రాణబంధువునాభి నాత్మఁ జేర్చు
దైతేయకంఠనిర్దళనంబు లైననా
స్వామిహస్తముల భావంబుఁ జేర్చు
లక్ష్మిచన్గవకు నలంకార మైననా
తండ్రివక్షమునఁ జిత్తంబుఁ జేర్చు

గీ. నుల్లమునకును జూడ్కికి వెల్లిగొలుపు
నావరదుమోమునందు మనంబుఁ జేర్తు
ననుచు గీతరూపములుగా నాశుకవిత
నుతుల రచియించి పాడుచు నతఁడు గొలిచె. ౧౫౪

వ. అంత నాగంధర్వుం డచ్చటు వాసి యొక్కించుక తూర్పుగాఁ జని చని. ౧౫౫

చ. అలరుచుఁ గాంచె ముందట నహామ్మతినిర్మథనప్రవీణమున్
విలసితసౌధవజ్రరుచినిర్ఝరనిర్ఝరిణీప్రవాహసం
వలనమిళత్ప్రమత్తఝషవారమతిప్రదచంద్రశాలికా
లలితవతీవిలోలదృగలంక్రియమాణముఁ గుంభఘోణమున్.

వ. అందు కందళదమందసందీప్తిప్రవాహసంక్షాళితదిగంతరాళసంతమసజాంబాలంబు లగుగోపురప్రాకారంబుల దీపించుమాణిక్యమయమందిరంబునందు. ౧౫౭

సీ. నునుగాడ్పుదూది నించినయట్టిచల్లని
పానుపుపై లీలఁ బవ్వళించి
పటువు లై హారాంబట్టుబటువులో యన నొప్పు
రమచన్నుదోయిఁ బాదములు చేర్చి
చెలువు దీపింపఁగ శిరముక్రిందట నొక్క
కేలు దలాడగాఁ గీలుకొలిపి

బంగారువలువున రంగారుకటిమీఁదఁ
జక్కఁగా నొక్కహస్తంబు చాఁచి

గీ. యన్యకరయుగ్మమునఁ బాంచజన్యమును సు
దర్శనంబును దాల్చి సుదర్శనమున
నచటిజనములచూడ్కి ధన్యముగఁ జేయు
శార్ఙ్గపాణిని గొల్చె నుత్సవ మెలర్ప. ౧౫౮

వ. మఱియు నందు కుంభేశ్వరుని సేవించి దర్భశయనంబునఁ కరిగి యందు రామభద్రు నిర్నిద్రభక్తితాత్పర్యంబుల సేవించుచు వీణావాదనానువాదమేదురగానకౌశలంబుతోడ నిట్లని స్తుతించె. ౧౫౯

తురగవల్గనరగడ.

దశరథావనీశవిమలతరతపఃఫలావతార
నిశితశరలఘుప్రయోగనిహతతాటకావిహార
కపటపటుసుబాహుదళనఘటితగాధిసూనుయాగ
అపరిమేయగౌతమాంగనాఘదమనపదపరాగ
కోమలేక్షుదళనసదృశఘోరశంభుచాపభంగ
భూమిజావివాహవిభవపూర్ణసమ్మదాంతరంగ
పరశురామగర్వపవనపానపీనబాహునాగ
గురువచోనుపాలనాతికుతుకవిసుతరాజ్యభోగ
పాదభజనవితరణాతిఫలితగుహసమస్తపుణ్య
పాదుకాప్రదానవిహితభరతసౌహృదానుగుణ్య

ఘనవిరాధమదవినాశకలితబహువిపన్నిరాస
వినుతపదనివేశపూతవివిధమౌనికులనివాస
తతనిశాచరీవిరూపతాకృతప్రియావినోద
అతులబలఖరాదిదనుజహననజనితవిబుధమోద
హరిణరూపధారిదారుణాసురాసుహరణబాణ
పరమఘోరబాహుబలకబంధమర్దనప్రవీణ
అమలశబరికాఫలోపహారరుచిఘనాభిముఖ్య
సమదవాలిదర్పదమనసఫలితార్కతనయసఖ్య
శరణవరణపరపరానుజప్రదీపితప్రసాద
అరుణితాక్షికోణవిరచితాంబురాశిగర్వసాద
పర్వతౌఘరచితసేతుబంధసుతరసింధుకాండ
గర్వపంక్తికంఠకంఠఖండనప్రచండకాండ
సకలదివిజనుతచరిత్ర జానకీమనోజ్ఞగాత్ర
సకరుణాతరంగనేత్ర సాధుభవలతాలవిత్ర
యతిజపార్హపుణ్యనామ యతివితీర్ణభక్తకామ
సతతసితయశోభిరామ సర్వలోకపూర్ణధామ
అహితవిదళనాతిరౌద్ర యార్తపాలనావినిద్ర.
మహితనిఖిలగుణసముద్ర మమ్ముఁ బ్రోవు రామభద్ర

క. పరమం బగుమీనామము
కర మామ్నాయములు తారక బ్రహ్మముగా
నిరతి న్వినుతింపఁగ నా
తర మే మిము నభినుతింప దశరథరామా. ౧౬౧

వ. అని వర్ణించి యచటు గదలి సేతుబంధంబునకుం జని యందు రామేశ్వరు బహుభక్తివిశేషంబుల నారాధించి యనంతశయనంబున కరిగి యందు పద్మనాభునిం గొలుచుచు నతనిసన్నిధిం గొన్నినాళ్లు దనదుగాంధర్వవిద్య హృద్యంబుగా నెఱపె. నేను గానప్రియత్వంబునం జేసి చెవియొగ్గి తత్తత్ప్రదేశంబుల నతండు పాడెడుపాటలు వినుచు దృష్టియుం బొఱవిడిచి యిది యంతయుం గనుంగొంటి నివ్విధంబున ననంతపద్మనాభునిసన్నిధి నుండి యతం డంత. ౧౬౨

క. ఆపడమటిదిశ దళకళి
కాపుష్పఫలాదిగరిమకతన సమీప
శ్రీపకలాపమణీపట
లీపటిమస్పర్ధ వర్ధిలెడువనవాటిన్. ౧౬౩

క. హరిఁగూర్చి తప మొనర్పఁగ
దొరఁకొనియెను దానఁ జేసి తోయజముఖి యా
సరసునిగానకళామా
ధురి యేమియు ననుభవింప దొరకదు నాకున్. ౧౬౪

క. అని యాదిక్కునకు విలో
కనములు నిగుడించి యదె నిగాఢపుఁబద్మా
సనమునఁ గూర్చున్నాఁ డో
వనిత యిపుడు దృఢసమాధివర్తన మీఱన్. ౧౬౫

చ. అనుటయు నాలతాంగి కడు నద్భుతమింతయు నో మహాత్మ మీ
కనుఁగవ కిప్పు డిమ్మెయిఁ బ్రకాశతఁ దత్సకల ప్రవర్తన
ల్గనఁబడుచున్న వే యనినఁ గంజముఖీ యనుమానమున్న ని
ష్ఠనుపుము దవ్వుగాఁ జెలుల నచ్చటి తత్క్రియ లెల్లఁ జెప్పెదన్

సీ. అనుడు మహాత్మ మి మ్మంత నే నొరయంగ
నర్హా నే మీపలుకులందుఁ గలదె
యనుమాన మనుటయు నైన నిందేమి త
ప్పిదియు వినోద మోయింతి యనుచు
బలిమి నాయకచేతఁ జెలుల నిద్దఱిఁ గడు
దవ్వుగా నంపించి తత్క్రియలను
దద్వాక్యములుఁ జెప్పి తార్కాణచేసి యో
యబ్జాక్షి యిది యెట్టు లట్టు లతని

గీ. తీర్థయాత్రయుఁ దపమును దేటపఱుప
నొదవినపుడు గదా మది కొదవ దీఱు
దూరతాతారతమ్యవిచార ముండు
నేమొ లే దొక తెరువది యెఱుకపఱుప. ౧౬౭

చ. అన విని యట్టివేళ నికటావనిజంబున నున్న చిల్క యో
యనఘచరిత్ర నీపలుకులం దొకచోట నసత్యశంక గ
ల్గునె మును చెప్పినట్టికతలుం దలపోయ యథార్థము ల్మనఁ
బున సరిదాఁకె నాకనినఁ బుల్గుఁ గనుంగొని యద్భుతంబుతోన్

క. కలభాషిణి యి ట్లను నీ
తలఁపున కెట్లు సరిదాఁకెఁ దథ్యము చెపు మో
చిలుక మును పెచట నుండుదు
తలపోయఁగ నీవు చతురతరమతివి కదున్. ౧౬౯

సీ. అనుడు నాపక్షి యి ట్లనియె నోపూఁబోఁడి
నానివాసంబు నందనవనంబు
వనజాక్షుఁ డిచటికి మును పారిజాతంబు
దెచ్చుచోఁ దత్పక్షు లిచ్చ గలిగి
మరలి పాఱుచునుండ మద్భార్య యవ్వేళఁ
బ్రసవార్త యైయునికిఁ బఱవలేక
యె ట్లైన నయ్యె నే నిచటన యుండెద
నని యొక్కతొఱ్ఱలో నడఁగియుండె

గీ. వెనుకఁ దోడ్కొని పోవ నా కనువుపడదు
పిల్ల లీఁకలు వచ్చి వర్ధిల్లుదాఁక
నంతఁ బలుమాఱు వచ్చి రమ్మనుచు మిగుల
నెత్తు లిడియెడునన్ను నాయింతి చూచి. ౧౭౦

క. ఈభవ్యోద్యానంబుల
సౌభాగ్యముగతిని మానసమునకుఁ గడు నిం
పై భాసిల్లదు నందన
వైభవమం దెట్లు ప్రేమ వదలదో నీకున్. ౧౭౧

గీ. అనుడు నీవనినట్ల యూరైన మనకుఁ
గలుగుబంధువు లెల్ల నక్కడనె యునికి
నచట నెఱయంగఁ బాయలే నని యొనర్తు
రాకపోక లిప్పటికి నాకమునకు. ౧౭౩

వ. అట్టియే నిప్పు డుప్పరవీధి నేఁగుచుండి మణికంధరుం డనుచు మీర లాడుకొనుమాట చెవింబడిన నతని సుద్ది యిక్కడఁ గలుగుటకు నిమిత్తం బేమి గలిగెనో తెలిసెద నని నిలిచితి నీసిద్ధుండు నీకుం జెప్పినతీర్థయాత్రాతపశ్చర్యలవృత్తాంతంబు నిక్కువంబుగాఁ దెలిసినప్రకారంబు వివరించెద వినుము.

సీ. శచియును దాను వాసవుఁ డలనందన
వనములోనికి నేఁడు వచ్చియుండ
నొకచారుఁ డేతెంచి యోదేవ నే నున్న
వనములోనికిఁ దీర్థవాసి యొక్కఁ
డిట కొన్నినాళ్ళకిందట వచ్చి యచ్చోటఁ
దపముసేయఁగఁ బూనె దానికొలఁది
యెఱుఁగునంతకు నేను నిన్నినాళ్ళాలసిం
చితి నది నానాటి కతులమైనఁ

గీ. జెప్పవచ్చితి నతఁడు కాశీగయాప్ర
యాగపురుషోత్తమాహోబలాదు లైన
పుణ్యభూములు బహుతీర్థములును జూచి
నాఁడఁట వచించె మొదల నే వేఁడుకొనఁగ. ౧౭౪

ఉ. ఉగ్రతపఃప్రభావవిభవోద్ధతి నుద్భవ మందె నోసుప
ర్వాగ్రణి యిప్పుడాతపసి యాఁడల నిత్యజలావగాహని
ష్ఠాగ్రిమహాణాభిపాటలజటాపటలస్ఫుటలాలనాభృశ
వ్యగ్రసమగ్రదీప్తినివహప్రవహద్దహనాంకురచ్ఛటల్.

క. ఇది మాసాష్టకమున సి
ద్ధిద మిచ్చటి కెవ్వ రేఁగుదెంచి తపమునం
బొదలినఁ జెప్పుము నా కని
త్రిదశేశ్వర నన్ను నంపితిరి తద్వనికిన్. ౧౭౬

క. అని చెప్పినఁ గలదు కలదు
నిను నట్ల వచించి యందు నిలిపితి ననియా
యనిమిషవిభుండు చారుని
ననుపుచుఁ బిలిపించె రంభ నచటికి వేగన్. ౧౭౭

క. పిలిపించి యవ్వధూటికి
నలఘుతరం బైనయట్టియాతపసితపో
బలమెల్లఁ దాను జారుని
వలనన్ వినినట్లు చెప్పి వాసవుఁ డంతన్. ౧౭౮

ఉ. ఓలలితాంగి యీతపసి యుగ్రత నింత నితాంతదుర్దమా
భీలతపోధురంధరతఁ జేస్పుట నాసురరాజ్యలక్ష్మిఁ దా
నేలఁగఁ గోరి కావలయు నిప్పుడ దీనికిఁ బ్రత్యుపాయముం
జాలఁగ నెంచి చేయఁదగు సంశయ మంతయుమానునట్లుగన్

క. చింత యొనర్పక యిది యొ
క్కింత యుపేక్షించి యున్న నెట్లగునో గో
రంతాలస్యంబునఁ గొం
డంతప్రయోజనము దప్పు ననఁగా వినమే. ౧౮౦

క. విను మిట్టిపనుల కెంతయు
ననుకూలం బగుసహాయ మచ్చర లిపు డీ
పని కరయ వారిలోనన్
ఘనతరముగ నీకు నేర్పు గల దని తోఁచెన్. ౧౮౧

సీ. కడు నల్లికలుగొనుకలికిబిత్తరపుఁజూ
పులక్రొమ్మెఱుంగులు వలలు గాఁగఁ
నెఱయంగఁ బర్వెడునిద్దంపు లేనవ్వు
తెలినిగ్గుతరఁగలు తెరలు గాఁగఁ
గొమరొందునవవిలాసములకన్నొమ లులి
వాడుచొప్పుడుగోల లగుచుఁ దనరఁ
దేనె లుట్టెడుమాట తేటలపసలు వా
కట్టుమంత్రంబులకరణి నమర

ఆ. నీవు గడఁగి యమ్మునీంద్రశార్దూలుత
పోమహత్త్వదర్పమును హరించి
కీరవాణి యతనిఁ గ్రీడామృగంబుగాఁ
జేయవలయుఁ గుసుమసాయకునకు. ౧౮౨

వ. అనిన విని సూరంభ జంభవైరి జూచి యమ్మునీంద్రుం
డనఁగ నెవ్వాఁడని దేవరచిత్తంబున నున్నదియో యతండు
నారదశిష్యుం డైనమణికంధరుం డని మాకు వినంబడియె
నతని నిటమున్ను పరికించుచుండుదు మస్మదాదులవిలాసం
బులెవ్వియు నెన్నండును సరకుగొని చూచినవాఁడు గాఁడు
నేఁడు విశేషించి తపశ్చర్యాతాత్పర్యంబునఁ బ్రవర్తిల్లుచున్న
వాఁడు గావున నవశ్యంబు దేవకార్యంబు నిర్వహింతు ననతే
ననుటయు నతం డవ్వాలుఁగంటిం జూచి సకుఁ దొంటికంటె
వయోరూపలావణ్యవిలాసంబు లెక్కుడుగ వరం బొసంగితి
నందియంబు వలదు పొమ్ము కార్యసిద్ధి యయ్యెడు నీచా
తుర్యమహిమంబు నెఱపుము. ౧౮౩

క. అనుపలుకుల నలరించుచు
ననుప మహోత్సాహ మాత్మ ననుపమలీలం
దనర మణీభూషణములు
దనరమణీయాంగకాంతిఁ దద్దయు మెఱయన్. ౧౮౪

క. నెచ్చెలులుఁ దాను ధరణికి
నచ్చెలువ కృతప్రయాణ యయ్యె నపుడ యా
యచ్చరపదువు బెడంగు వి
యచ్చరపదవికి మెఱుంగులై కనుపట్టెన్. ౧౮౫

వ. అని చెప్పి దీనరంజేసి యోకొమ్మ యిమ్మహాత్మునివాక్య

పద్ధతి యంతయు సత్యంబ యగుట యేర్పడియె నని పలికి
యిట్లనియె. ౧౮౬

శా. ఏ నానందన మంతటన్ వెడలి యిం దే తెంచితిన్ మున్నుగా
నో నారీమణి యిప్పు డేఁ గెడువిధం బూహించినం దత్తప
స్థానం బింతకుఁ జేరఁబోవుదురు తద్రంభాదులు న్నావుడుం
దా నాచిల్క వచోవిలాసమున కత్యంతంబు రంజిల్లుచున్.

సీ. అఖిలంబునందు సత్యంతంబు వెలసి వ
రిల్లెడుశుకసంజ్ఞఁ దేజరిలుచు
నత్యుదారాగమాధ్యవ్యాసనందన
భూయోర్జితానందమునఁ దనరుచు
ఘనపక్షవిలసనంబున హరితత్వంబు
తెల్లంబుగాఁ జేసి యుల్లసిలుచు
నరయ నైసర్గికం బైనవిష్ణుపదైక
గతికత్వమునఁ జాల నతిశయిలుచు

గీ. నున్న యోచిల్క నీమధురోక్తిమహిమ
వీనుల కమృతరసములు వెల్లిగొలుపు
చునికి యుచితంబ మిగుల నీయోగవిభవ
మింత యం తని పొగడ నే నెంతదాన. ౧౮౮

క. కావున నినుఁ బెడఁబాయఁగ
నోవిహగవరేణ్య కొలుపదుల్లం బైనం

భోవలయుఁగదా నీకును
నీవనితం జూడ ననుచు నెలఁతుక యనిపెన్. ౧౮౯

ఉ. వాసుకిపూర్వజన్మకిటివర్యదిశాగజకచ్ఛపేంద్రసే
లాసుఖసక్తతత్తదబలాహృదయాంతరసంతతాదరా
శాసితనిత్యభూభరణశక్తిలసద్భుజదండ కీర్తిసం
వాసితపద్మజాండ పరివర్ధితభూసుర కాంతిభాసురా. ౧౯౦

క. కృష్ణతృష్ణానాయక శ్రీ
కృష్ణధ్యానామృతాబ్ధిఖేలనలీలా
తృష్ణ జ్ఞాననయావహ
ధృష్ణద్బాహాబలావధీరితభీమా. ౧౯౧

మంగళమహాశ్రీ.

శీలితశుభాచరణ శిష్టజనతాశరణ
చిత్తవిజయాభరణ యుద్ధా
భీలభుజవిస్ఫురిత భీరుదనయత్వరిత
ప్రేమపదసచ్చరిత భావా
లోలకరుణాసహిత లోకభరణావహిత
లోభకలనారహిత విద్యా
ఖేలనసముచ్ఛ్వసిత కేవలసుఖోల్లసిత
కేశవనుతిప్రసితధీరా. ౧౯౨

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవ పింగళియమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయ సూరయ నామధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను మహాకావ్యంబునందు

ద్వితీయాశ్వాసము.

•

కళాపూర్ణోదయము

———:o:———

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ నిత్యవిహారస్థల
తానుతలీలాకటాక్ష ధర్మవిధా నా
నూనాపేక్ష విలాస
శ్రీనవ్యమనోజ నారసింహతనూజా. ౧

వ. అవధరింపుము. ౨

క. అంతట సిద్ధుం డాసీ
మంతిని నీక్షించి యేను మదిరేక్షణ నీ
చెంతకు వచ్చుట చెవులకు
వింత చెలువు గులుకు పాట వినుటకె సుమ్మీ. ౩

క. కావున విపంచి గైకొని
నీ వించుక గానపటిమ నెఱపంగవలయున్
నావుడు నట్టుల కా కని
యావిద్యం బ్రౌఢవుచ్చె నతనికి మిగులన్. ౪

వ. ఇవ్విధంబునం గలభాషిణి తనగానవిద్యాకౌశలంబున నతని నుబుసుపుచ్చె నంతకమున్న రంభాదులును మణికంధరుని తపోవనంబు డగ్గఱం జని యవనికి డిగ్గి రప్పుడు. ౫

చ. వనదచయంబుతో నలిగి వచ్చుచునున్న మెఱుంగుఁ దీఁగెలో
యనఁగఁ దనూలత ల్మెఱయ నవ్విరహంబునకోర్వ లేక వెం
టన చనుదెంచుచుం బుదగణం బన వేణిభరంబు లింపుగా
నన యము భూజనంబులకు నచ్చెలువల్ గనుపట్టి రంతటన్

చ. కరపదపల్లవద్యుతు లకాలపుసంజ ఘటింపఁ దన్నఖ
స్ఫురణలు తారకానికరముం దలఁపింపఁగ వారిమోముఁదా
మరల బెడం గనేకవిధుమండలవిభ్రమకారి యై మహీ
చరులకు నెల్ల నద్భుతముసౌఖ్యము నెంతయుఁ జేసె నయ్యెడన్

క. ఇలమీఁదికి దిగి వేలుపుఁ
బొలఁతులు మణికంధరునితపోవనమున కిం
పలరఁ జనిరి తమచూడ్కులు
తొలుతగ నీలోత్పలములఁ దోరణకట్టన్. ౮

వ. అంత. ౯

చ. ప్రసవపరాగము ల్పసుపుఁ బయ్యెదచాడ్పున నుద్గమింప ను
ల్లసదళిపుంజము ల్కచకలాపములీలఁ జలించుచుండఁ బ
క్షిసముదయంబు భూషణవిశేషములుం బలెమ్రోయ వారికిం
పొసఁగె వనాంతలక్ష్మి ప్రియమొప్ప నెదుర్కొన లేచెనోయనన్

చ. అళులుఁ గచంబులున్ లతలునంగములుం బువుగుత్తులుం గుచం
బులును జిగుళ్లుఁ బాణులును బుష్పవిలాసముమందహాసముం

గలసి తడంబడన్ ఋషికామినులు లావణలక్ష్ములంచు శో
భలు మిగులం బ్రవర్తిలెఁ బాలును నీరును బోలె నేకమై.

సీ. ఆవులు నాకఁ గన్నరమోడ్చు పులులును
బులులచన్గుడువంగఁ బోవు లేళ్లు
లేళ్ల చెల్గాట రంజిల్లెడుహరులును
హరులు గోళ్లను గోఁక నలరుకరులుఁ
గరులకటాళి వైఖరి నాడుపాములుఁ
బాముల లాలించుబభ్రుతతులు
బభ్రుతతులప్రక్కఁ బాయనియెలుకలు
నెలుకలఁ బెంచుపిల్లులును గలిగి

గీ. యపుడు వెరగొనరించె నాయంగనలకుఁ
గింభాషితపోషితాఖిలతపస్వి
షటలతారకబ్రహ్మవిభావనాబు
భావితసుభావనంబు తపోవనంబు. ౧౨

సీ. ప్రత్యక్ష మైనట్టిపావనత్వంబు నాఁ
బుంజీభవించినపుణ్య మనఁగ
సాక్షాత్కరించినశాంతరసంబు నాఁ
గరుడు గట్టినతపోగరిమ యనఁగఁ
గరువునఁ బోసినపరమసత్త్వంబు నా
రాశియై యున్నవైరాగ్య మనఁగఁ

గరచరణాదులఁ గలయోగవిద్యనాఁ
బూదె గట్టినతత్త్వబోధ మనఁగఁ
గీ. బరఁగునమ్మౌనిఁ గనిరి తచ్చరణనఖర
చంద్రచంద్రికాముకుళితచారుహస్త
నలినసంగభృంగాయమాణభ్రమరక
నికర లగుచు నావేలుపునెలఁత లంత. ౧౩

క. కని యాతనియసమసమా
ధినిశ్చలత నుగ్ర మైనదృష్టి కెదురుగాఁ
జనఁ గొంకుచు భయవశమున
వెనువెనుకకుఁ జని రొకింత వేలుపుచెలువల్. ౧౪

ఉ. అప్పుడు రంభచాలభయ మందుచు నిమ్మునియుగ్రరూపము
స్తప్పకచూడ మేను గరుదాల్చుచునున్నదియింద్రుకార్యమే
చొప్పున నానొకో యరసి చూడఁగ నేరక యియ్యకొంటి నే
నిప్పని కంచు బుద్ధిఁ బొరయించె దృగంచలచంచలత్వమున్

క. తదనంతరంబ మగుడం
ద్రిదశాధిపకార్యమునకు ధృతి పాదుకొనన్
మది నిలిపి చెలులు దానున్
ముదిత మెలఁగెఁ దత్సమీపమున వనకేళిన్. ౧౫

ఉ లోఁగక వార లవ్వనములో విహరించి రొక క్లొకళ్లకై
యేఁగుచుఁ గమ్మపూఁబొదరు లీఁగుచుఁ దేనియసోనవానలం

దోఁగుచుఁ దూఁగుటుయ్యేలఁ నూఁగుచు నొకర్తె కో
యుగు త్రిక్కి, వ్రాఁగుచుఁ గంతుపెణౌలన మ్రోఁగుచు నొండొ
రుచేతు లాఁగుచున్. ౧౮

సీ. చిగురాకుఁబోఁడి యీచిగురాకు పోఁడిమి
మఱి లేదె యచటికి మరలె దేమె
కయ్యంబు వలదు నీ కయ్యాంబుజాక్షితోఁ
గేలికి మఱియుఁ గంకేళి గలదు
లీలాగుళుచ్ఛంబు లీలాగునఁ దలిర్పఁ
గలహంసగమనరో కలహ మేల
కుందరాజికి నింకఁ గుంద రాజీవాక్షి
యేటికిఁ జాలు నీయేఁటి కెల్ల

గీ. ననుపలుకు లెంతయును హాళాహళిఁ జెలంగ
రహి వసంతహిందోళాదిరాగకలిత
గానములు మీఱ భూషణక్వణన మమర
నమరకాంతలు విహరించునవసరమున. ౧౯

ఉ. అంచితలీల రంభ మునియగ్రమున న్విహరించె నెంతయున్
మించునొయారము న్గులుకు నెన్నడయు న్విడఁబాఱుకొప్పునో
క్కించుక జాఱుపయ్యెదయునిట్టటుఁ దూలెడుహారముల్మిటా
రించుకుచంబులుం జలదరించువలగ్నముఁబొల్పుమీఱఁగన్

వ. అట్టియెడ. ౨౦

ఉ. దైవనియుక్తిఁ జేసి చిరతం బగుచున్న మనస్సమాధిలోఁ
బావసమూర్తి యాతపసి భామలయాదొద వించు సల్లప
ష్మాళము లంత విచ్చుచుఁ దదంగనఁ గన్గొని దానిరూపు చే
తో వికృతిన్ ఘటింపఁ ధృతితోఁ గనుమోడ్చి హరిం దలంచుచున్

ఉ. కొమ్మ బెడంగుసొంపుఁ గనుఁగొన్న కనుంగవ తత్తఱింపఁగా
నమ్మని యాఁపనోప కపుడల్లన ఱెప్పలు విచ్చుఁ గ్రమ్మఱం
గ్రమ్మఱఁ గృష్ణకృష్ణ యని క్రక్కున మోడ్చు మగుడ్చుఁ గ్రమ్మఱం
గ్రమ్మఱ మాయుమన్మథవికారము ధైర్యముఁ బ్రమ్ములాడఁగన్

ఉ. అంతట భావికార్యఘటనానుగుణంబుగ నీశ్వరేచ్ఛచేఁ
గంతుఁడు మిక్కిలిం బ్రబలి కాంతపయిం బరఁగంగఁ జేసె న
త్యంతము మౌనిమానసముఁ దఘ్నన ధైర్యకఠోరశృంఖలా
సంతతి యెంతయుం గుసుమశస్త్రికలం దెగఁగోసివైచుచున్

గీ. దర్పకోగ్రప్రతాపసంతప్త మైన
తాపసునిచిత్త మప్పు డాతలిరుఁబోఁడి
చెలువ మనియెడు నమృతంపుఁగొలనిలోన
నోలలాడుచుఁ దిరిగి రాఁజాల దయ్యె. ౨౮

వ. ఇత్తెఱంగున బద్ధానురాగుం డగుచు మణికంధరుం డాగంధ
గజయానయాకారరేఖావిలాసంబు లెంతయుం బరికించి.

గీ. రంభయో యిది కాదో లేఁబ్రాయపుఁ జెలు
వంబు నుజ్జ్వలరూపలావణ్యములును

నగుమొగము సొంపు నింత యెన్నఁడును గాన
దీని కీమంతమహిమ సంధిలుట చెల్లు. ౨౩

వ. అని యాపల్లవాధరసల్లాపపరిరంభణాదులకు నుల్లసిల్లుచుఁ దదీయలీలావిహారంబు లత్యాదరంబున విలోకించుచుఁ దన మనంబున. ౨౪

సీ. చెలువ మో మొత్త నాసికఁ జూచియో వింత
గతులపువ్వులు చంపకము సృజించె
వెలఁదికౌఁగిట నది వికసించెఁ దొలుమేనఁ
గురవకద్రుమ మెంతపరమమునియొ
ఘల్లున నందియ ల్గదలంగ నది తన్నెఁ
గాంత యకుజ మశోకంబ యగును
నాతి కెంగేల నంటఁగఁ బులకించుచు
న్నది చూత మెంతపుణ్యంపుఁదరువొ

గీ. యెంతజాణయొ పేరింకణ మింతిపాట
కలరె నూర్పుఁదావులకు వావిలియుఁ బోలె
మగువనగుచూపులఁ దనర్చుఁ బ్రమాఁకులార
పురుషతిలకవిఖ్యాతి మీ కరుదు గాదు. ౨౫

క. ఆనెలఁత తేటమాటలఁ
దేనియ లుట్టుటలు తేటతెల్లమ యదిగో

దానికి గుఱు తామాటల
చే నలరెడుగోఁగులందు చిప్పిలెఁ దేనెల్. ౨౯

క. మగువముఖాసవవాసనఁ
దగ నలరఁగ నేర్చురసికతకు సుకవీంద్రుల్
పొగడం బొగడం బొగడం
బొగడంబుల కలరుతరులు పొగులవె లజ్జన్. ౩౦

క. ఈనెలఁతతోడిసంగతిఁ
గానరియపవర్గపదము గలుగుటకంటెన్
దీనివిహారంబుల నిం
పూనెడువనతరువు లగుట యుత్తమ మరయన్. ౩౧

మ. మునిధర్మంబుల కెల్ల దవ్వని జనంబుల్ నవ్వఁ న్నవ్వనీ
ఘన మైనట్టితపోధనంబు నెఱయంగాఁ బోయినం బోవనీ
మునుముట్టంగఁ బ్రబోధవాసనలపెంపు ల్మాసిన న్మాయనీ
వనితారత్నముఁగూడ కెట్లును దమిన్ వారింపలే నియ్యెడన్

క. అని సాహసమున నాతం
డనుమానము లెల్ల విడిచి యచటు గదలి యా
వనజాక్షి వనవిహారం
బొనరించుసమీపమునకు నొయ్యన చనియెన్. ౩౩

గీ. చని చకోరాక్షి యివ్వనంబునకు నెచట
నుండి వచ్చితి నెచ్చెలిపిండుతోడ

రాకకు నిమిత్త మెయ్యది నాకుఁ జెప్పుల
పండువుగ వినిపింపు నీపలుకు లనియె. ౩౪

గీ. అనుడుఁ దనరాక క్రీడార్థ మనియె రంభ
వినుచు నది యెల్లఁ గల్ల యోవెలఁది నాత
పఃఫలంబవు నీ వని పల్కె మౌని
ముదిత ముసిముసినగవుతో మోము వంప. ౩౫

ఉ. చంచలనేత్ర యిట్లు తనసంగతి గొప్పుటఁ గాంచి మౌని దాఁ
గొంచక పట్టెఁ బైచెఱఁగుఁ గొప్పుయు మీఱె రెటువంటిపెద్దవా
రెంచ రొకింతయుం గెలనియింతుల నంచు బెనంగె నాత్మచే
లాంచలముం దదీయమగుహస్తముఁ జన్నులనూఁదిపట్టుచున్

ఉ. అయ్యెడ నింతనంతఁగుసుమాపచయంబొనరించుపువ్వుఁబోం
ట్లొయ్యనదవ్వుగానరిగి రొండొరు మోములుచూచియద్దిరా
యయ్యకు మన్మథాభ్యుదయ మంచు గరంగనివాఁడుకల్గునే
యెయ్యెడరంభదాను మెఱయించుబెడంగులకంచునవ్వుచున్

చ. బలిమిఁ దపోధనాగ్రణియుఁ బైకొనుకోరుకలఁదత్తఱిల్లుచుం
జెలువను గౌఁగిలించుకొని చెక్కను జెక్కను సంఘటిల్లఁ
దొ, ట్రిలుచుఁ బదంబు లొక్కటొకటిన్బనఁగన్మొలుపొప్ప
దార్చె లేఁ, దలిరులజొంపము ల్గలుగు దట్టపుఁబూఁబొదరిం
టిలోనికిన్. ౩౬

వ. ఇట్లు తార్చి. ౩౭

గీ. క్రొవ్వి కలహించుచును మ్మొదకొదమకడుపు
రాయిడిని గడు దళముగా రాలినట్టి
ప్రసవదళములు పఱువనిపఱుపు లగుచు
నెసఁగ నింపొందు నాపొదరింటిలోన. ౮౦

సీ. బెరు కెఱుఁగనిగాఢపరిరంభముల నల్లి
బిల్లిగొంచుఁ బెనంగుపెనఁకువలను
బెరిఁగెడిపేరాసపేర్మి ననర్గళ
లీలఁ బర్వెడుకుచాస్ఫాలనముల
నడ్డమాఁకలు లేక యబ్బినయ ట్లెల్ల
నమరించునఖరరేఖాంకములను
గొదగొన్నతమిఁ గొంకు కొసరు లే కొనరించు
వివిధదంతక్షతవిభ్రమముల

గీ. మన్మథావేశవిలసనమహిమ నెఱపు
తపసిఁ గని సాదు రేఁగినఁ దలపొలాన
నిలువ దనుమాట నిజమయ్యె నేఁ డటంచు
మగువ నవ్వుచుఁ జేతకు మాఱు సేసె. ౮౧

వ. ఆ సమయంబున నటమున్న ద్వారకానగరంబునం గలకల
భాషిణిగానంబు వినుచున్నసిద్ధుండు తత్ప్రశంసాప్రసంగం
బున మణికంధరునిమాట దడవుటయుఁ దలఁచుకొని యా
చంచలాక్షి సిద్ధుని నభివీక్షించి. ౮౨

గీ. అమరపతిపంపునను వచ్చినట్టిరంభ
కతన నే మయ్యెనో మణికంధరునిత
పం బిపుడు మీర లటు దృష్టి పఱపి చూడుఁ
డనిన నొకకొంతతడ వతఁ డట్ల చేసె. ౪౩

వ. ఇట్లు దివ్యదృష్టింజూచి. ౪౪

క. నగుచు నిఁక నేమి తపమో
మగువ సలుపుచున్న వాఁడు మణికంధరుఁ డా
మృగలోచనతో నదె యొక
చిగురుంబొదరింటిలోనఁ జిత్తజులీలల్. ౪౫

వ. అనిన విని కలభాషిణి యమ్మణిస్తంభునిబోధమహిమకు వెఱఁగందుచు ననేకప్రకారంబులఁ బ్రశంసించి యోమహాత్మ యొకటిరెండుపూఁటలు మాయింట నిలిచి యేము సేయుపరిచర్య గైకొనవలయు ననిన నతండు గానలోభంబున నీభవనంబునకు వచ్చు టింతియకాని మఱి మీరు వారునుం బలెఁ బట్టణంబుల నెట్టుకొని యిట్టునట్టు మహిమలు పచరించువారముగాము గూఢప్రకారంబున నిలువ నోపుదేని నిసేయు నుపచారంబులు గైకొనియెద ననుటయు నట్ల చేయుదు నని తనగృహారామంబునంద నిలిపి యతిరహస్యంబుగా నాసిద్ధునకునిష్టంబు లైనయన్నపానాదుల మోదంబొనర్చుచు నచ్చటికి నెవ్వరిం బోనీక తాన పరిచర్య సేయుచు రెండుమూఁడు

దినంబులు హృదయంబు రంజిల్లఁ జేసి యంతరంగంబున నల
కూబరసంగమాభిలాషం బతిశయిల్ల నతనిప్రియవనిత యైన
రంభ తెఱం గెఱుంగుటకుఁ గ్రమక్రమంబునఁ బ్రసంగంబు ది
గిచి సిద్ధునితో నిట్లనియె. ౭౬

గీ. అనఘ మణికంధరుం డట్లు తనదు తపము
విఘ్న మొందించుకొనుటకు వెఱ పొడమెడుఁ
దిరుగఁ దప మొనరింపంగ దొరఁకొనియెనొ
యిపుడు రంభతో నున్నాఁడొ యెఱుఁగవలయు. ౭౭

క. అనుటయు నతఁ డమ్మునివెస
దనదృష్టి నిగిడ్చి నగుచుఁ దరుణి యిఁకఁ దపం
బనుమాట గలదె యిదె యా
ఘనుఁ డున్నాఁ డిపుడు రంభకౌఁగిటిలోనన్. ౭౮

ఆ. అనిన వార లెంక సచ్చోటు వాసి పో
యెదరొ యుండువారొ యెఱుఁగవలయు
మఱియుఁ జూచి చెప్పుఁడు మాటికిఁ దదభిప్సి
క్షణము వెలయ నేఁడు శంక విడిచి. ౭౯

ఆ. అనుడు లేవు నాకు నాశంక లెవ్వియు
నెన్నిమార్లు చూడు మన్నఁ జూతుఁ
బడఁతి కలదె ఱాతిపతిమకుఁ జక్కిలి
గింత నాదుధృతికి గెంటు లేదు. ౮౦

సీ. అని పల్కి మణికంధరునిదిక్కు గాంచు దృ
ష్టి సిగిచ్చి యొక్కింత చెవియు నొగ్గి
యొకకేల మాటలాడకయుండఁ గలభాషి
ణికి సంజ్ఞసేయుచు నిశ్చలత్వ
మున నాకించుకసేపు విని యౌర వారకా
మినుల మే లిట్టిదె యనుచు నగిన
నది యేమి యెఱిఁగింపు మని యాలతాంగి త
న్నదయంబు నడుగ ని ట్లనియె నతఁడు

గీ. నీకు నేమని చెప్పుదు నీరజాక్షి
యడఁచుకొనియెద ననిన న వ్వడఁపరాదు
పరమసంయమిఁ దా నట్లు పరము చెఱచి
మిగులఁ దుది రంభ చేసినతగవు వినుము. ౧౧

క. కళలంటి కరఁచి తనచె
య్యూలఁ జొక్కెడుతపసిమని చివుక్కురు మనఁగా
నలకూబర విడు విడురా
యలసితి నని పల్కె మన్మథాతివివశతన్. ౧౨

మ. అని చెప్ప న్విని సిద్ధుఁ జూచి నగనేలా యింతభవ్యాత్మయా
వనజాతేక్షణ యేమిసేయుచు మహావాల్లభ్యసౌభాగ్యవ
ర్తన నర్థేశుకుమారుఁ డంతరహింగాఁ ద న్నేలుకోఁబోలు నా
యన దా ని త్తఱి నట్టివల్లభను ద వ్వై యొందునున్నాఁడొకో.

వ. అతనిఁ బరికించి చూడవలయు ననుటయు సిద్ధుఁడు నన్వచు
నీ కిదియే కదా ప్రధానప్రయోజనంబునని పల్కి యిటునటు
పరికించి చూచి యతఁడున్న చోటు గని కలభాషిణికిట్లనియె.

ఉ. తా వెనువెంటఁ బాయక సదా చరియించినఁదద్వినోదమో
దావృతిఁ జిక్కి రంభ తగినట్టితపోహతి సల్ప లేదు కో
పావహ మింద్రుబుద్ధి కదియట్లగుటం బ్రియఁగూడి యట్టి కా
ర్యావసరంబులందుఁ జనఁడాతఁడు మాసఁడు పెన్విరాళిచేన్.

క. కావున మణికంధరునిత
పోవనముసమీపభాగమున నొకవనచూ
తావళిలో నున్నాఁడదె
పూవులను జిగుళ్ల నొప్పుభూజముక్రిందన్. ౧౬

వ. అని చెప్పి యిట్లనియె. ౧౭

క. తరుణీ యిపుడాతనిపైఁ
బరాకుచే నీవు గానపాటవగుణముం
గరము మెఱయింపలే వే
నరిగెద మఱి లేద యితర మగుపని యిచటన్. ౧౮

గీ. అంపితేఁ బోయి వచ్చెద ననుటయుఁ గల
భాషిణి మహాత్మ నిన్ను నా పాలిభాగ్య

దేవతగ నమ్మియుంటి నాజీవితంబు
నేమిగాఁ జేసి పోయెద వెఱుఁగఁ జెప్పుము. ౫౯

చ. అనుటయు నన్ను నిప్పుడనునట్టిది యెయ్యది నాకుఁ జెప్పుమా
వనిత క్రమక్రమంబునను వచ్చినయట్టుల వత్తుఁ గాక నా
విని భళి లెస్సమాట యిది వేఱొకనాఁ డిఁక మీరువచ్చియే
ననుఁగృపఁగాచుటల్వినుఁడు నామదిలోపలిచంద మేర్పడన్

క. ఈవేళన యాతని కడ
కేవిధమున నైనఁ జేర్చు టింతియ తక్కం
ద్రోవ మఱి లేదు నన్నుం
గావన్ క్షణభంగురములు కాంతలతాల్ముల్. ౬౧

క. తదుపాయము దిద్దుటకున్
మది నెన్నఁ బ్రభావఘనులు మఱి లేరు మహా
భ్యుదయానుభావగుణసం
పదఁ బొదలిన మీరు దక్కఁ బావనచరితా. ౬౨

చ. అన విని సిద్ధుఁ డిట్లనియె నంబుజలోచన నిన్ను నేఁడ యా
యనకడఁ జేర్చునంతటియుపాయము నేర్చిన నేను డాఁతునే
యనుకొనరాదుగాక నినుఁబ్రాణవిభుందగఁగూర్చిప్రోచియా
వెనుకటినీదుపాట విను వేడుక నెట్లగుచున్న వాఁడనో. ౬౩

గీ. చింత సేయుము నీవ యనంతశయన
పద్మనాభసమీపభూభాగవర్తి

యైనకౌబేరి యెక్కడ యతని ద్వార
కాజనులు నేఁడ చేరు టెక్కడ లతాంగి. ౬౪

క. మించుగ మాగురువులు శి
క్షించినయామెక్కి రింతసింగమునకు నూ
హించ నొక నాల్గుగడియల
సంచారము వలయు నతని సన్నిధిఁ జేరన్. ౬౫

వ. దీని కెంత వలసిన నేమి యిది దడవం బని లేదు నిన్ను దీని
పై నునిచికొని పోయెదనంటినేని యోపూఁబోఁడి తొడి
సిద్ధు లిది వేఁకొకలాగుగా నెంతు రెవ్వరియంతస్సారం బె
వ్వ రెఱుఁగుదు రదియునుం గాక మీబోంట్లసంస్పర్శమా
త్రంబు నస్మదాదులకు సమ్మతింప నుచితంబుగాదు మఱి
వే ఱొండుసామర్థ్యంబు లేదు. నాకుఁ గల దూరదృష్టి దూ
రశ్రవణంబు లేమియు నుపకరింపలేవింక నీవు చెప్పినప్రకా
రంబు గావించెదఁ జెప్పు మనుటయు నాసిద్ధునకుఁ గలభా
షిణి యిట్లనియె. ౬౬

సీ. ఓసిద్ధపురుష మీకేసరణిని గాని
చన్న నేమగుఁ దక్కుశంక గలదె
నీమహత్త్వముఁ గాననిజడాత్ము లే మన్న
నేమి కన్నమహాత్ము లించుకయును

వేఱొక్కగతిగ భావింపర మముబోంట్ల
సంస్పర్శమాత్రంబు సమ్మతింప
నుచితంబు గా దంటి యుచితంబె మఱి నాకు
ప్రాణహానికి నోర్చు టరసి చూడఁ

గీ. బలుపలుకు లేల యింక నాచెలులు గిలులు
నేఁగుదెంచి విఘ్న మొనర్తు రిత మెఱుఁగక
కావునం గొనిపొమ్ము శీఘ్రంబ నీదు
వెనుక నిడుకొని నన్ను మద్విభునికడకు. ౬౭

సీ. అన నియ్యకొని సిద్ధుఁ డరు దైనపులితోలు
పల్లంబుతోడ నిబ్బరపుబిగిని
బొట్టపట్టెడ గాఁగఁ గట్టినపెనుఁబాఁప
తట్టంబుతోడ వాదపుఁబసిండి
యుంకవన్నెలతోడ సంకుపేరులతోడ
వశ్యౌషధపుఁదీఁగెవాగెతోడ
నేకపార్శ్వమున భల్లూకచర్మపుఁబొఱ
ఘటియించినట్టిబల్గత్తితోడ

గీ. వఱలు నేనిక దిండివార్వమును దొలుత
గాఁగఁ దా నెక్కి నన్ను దాఁకకయ దీని
కటివిభాగంబు నెక్కి రాఁగలవె యబల
వెనుక మరగొమ్ము నూఁతగాఁ గొనుచు ననియె. ౬౮

క. అన విని యాపాటిగ మీ
యనుగ్రహము గల్గియుండ నక్కట యిఁక నేఁ
జనుదేర నేమి యని తన
కనువుగ వారి నతఁడు నిలుప నంగన యెక్కెన్. ౬౯

గీ. ఎక్కి సిద్ధేశ యెవ్వరు నెఱుఁగ కుండ
నెట్లు గొనిపోయెదో యన నేల శంక
రెండు నెద్దులు బండియు నేక మైనఁ
గొండమీఁదికిఁ బోవు నోకొమ్మ యనుచు. ౭౦

క. నింగికి ధే యని కదలిం
చెం గడు వడి గలుగుతనదుసింగముఁ బలుమా
ఱుం గలభాషిణిఁ దిరిగి క
నుంగొని పదిలంబుసు మ్మనుచు శీఘ్రగతిన్. ౭౧

ఆ. మదురుగోడమీఁద మ్రాఁకులు చిగురుజొం
పములు వానిమీఁదఁ బ్రచురదోహ
దములధూపములును దనకుఁ మాటుగ గూఢ
గతిని గాంతఁ గొనుచు నతఁడు సనియె. ౭౨

చ. చనిచనియొక్కచోనతఁడు చాలుగనక్కజమందుచుంగనుఁ
గొనఁ దమమేఘరంజిఁ బొదిగొన్నఘనావళిలోననుండిదా
రున నెదురైరి వైభవనిరూఢిఁ జెలంగెడుకొంద ఱంగనల్
ఘనతరచాతురీమధురగానకళాకలనాకలాప లై. ౭౩

క. తమపాటఁ జినుకుచినుకుల
దుమదుమగాఁ దడిసినట్టిదువ్వలువలఁకో
ఘుమఘుమ యనుపరిమళబృం
దముతో నప్పుడొకయిం పొనర్చిరి వారల్. ౭౪

వ. ఇట్లిం పొనర్చుచు నెదురైన నతండు వారిని సంభాషణక్రమం
బున రంభాసఖు లగుట యెఱింగి యిదియేమి యనుఁగు నె
చ్చెలి నచ్చట విడిచి వచ్చితి రచ్చెలువ మణికంధరుమీఁది
యనుగ్రహంబు వదలక యింకనుం గొన్ని నాళ్లు తద్వనంబున
నిలుచునో యనుటయును నగుచు వార లిట్లనిరి. ౭౫

క. ఎక్కడిమణికంధరుఁ డతఁ
డెక్కడ వోయెనొ యెఱుంగ మిపుడు ముదముతో
నక్కొమ్మ పొదలుచున్నది
తక్కక నలకూబరుండుఁ దానున్ రతులన్. ౭౬

చ. ప్రియునిసమాగమోత్సవము పెంపుననింపలరాఁ గనామృగా
క్షి యిపుడు తద్వనిన్ రతివిశేషము సొంపులఁ జిక్కియుక్కియా
రయుచుఁ దదిష్టమున్విడిచి రమ్మనఁ జాలక యాకె నుంచి యే
మ యరుగుచున్న వారమని మానిను లచ్చటు వాసిపోవుచున్

క. వేళాకోళపుఁ దీఁగెలుఁ
బేలికలుఁ గళాసములును బీఱజడలునుం

దాలుచు టెక్కెఁ గొమింటన్
లీలాహరిఁ దోల నింత నేర్పరి యయ్యెన్. ౭౮.

క. ఎక్కడ దొరకెనొకో యీ
చొక్కపుగుబ్బెత వెడంగుజోగికి నహహా
యిక్కలికి గుత్తగొనుఁ బో
తక్కక దివి నిమిష మున్న దైవతవిటులన్. ౭౯

వ. అని చెప్పికొని రంత. ౮౦

క. నలకూబరుండు రంభం
గలయుట విని చిన్నవోవుకలభాషిణికే
తులు దిరిగి చూచి దీనిం
గలఁచెర యివ్వార్త తాపకర మై యనుచున్. ౮౧

ఉ. సిద్ధుఁడు నవ్వి యో చెలువ చింతిలఁ గావల దిప్డె యింతయున్
బుద్ధిఁ దిరంబు గాఁగ ధృతిఁ బూను మొకించుక సేపులోన నే
శుద్ధముగాఁగ నీమనముశోకము సర్వముఁ బుచ్చివైచెదన్
సిద్ధము నాదుపల్కులనఁ జెల్వయుమోము వికాసమందఁగన్

క. ఏరీతి వింత మిక్కిలి
చేరికగా నాడి తనియె సిద్ధుఁడు చూడం
గారాదె కొదువఁబోవుచుఁ
గూరలచవు లడుగ నేల కోమలి యనియెన్. ౮౩

క. కంఠీరవమట్టి యెడం
గంఠం బెగనెత్తి చూచి కదలక నిలిచెం
గుంఠితగతి నై యొందు న
కుంఠితగతి యసురఁ దొల్లి గుణము నెఱపియున్. ౮౪

వ. అప్పుడు. ౮౫

సీ. హుంకారములతోడ నుచ్చాటనపుబద
నికతీఁగతఱటునన్ వ్రేసి వ్రేసి
కడు ఘోర మీఱంగ మడమలు తాటించు
చును ముందటికి లివ చూపి చూపి
మొగము పార్శ్వములకు మగుడింపకుండ వా
కట్టుమూలికవాగెఁ బట్టి పట్టి
వడి నూర్ధ్వగతిని లేవకయుండఁ దననాగ
బెత్తాస మూర్ధంబు మొత్తి మొత్తి

గీ. సిద్ధుఁ డధికప్రయత్న సన్నద్ధుఁ డగుచు
నెంత చేసిన నాసింహ మెదుటికడుగు
వెట్టదయ్యెను గర్జావిభీషణముగఁ
దోఁకఁ ద్రిప్పుచుఁ గడు వెనుకకుఁ ద్రొక్కుఁ గాని. ౮౬

ఉ. అప్పుడు చాల సంక్షుభితయై పడఁజాఱి యిదే మిదేమయా
యిప్పుడు దీనిచంద మని యొంగలభాషిణి యై చెమర్పఁగాఁ
గొప్పు విడంగఁ బాఱఁ జనుగుబ్బలఁ బయ్యెదవాయ సుస్థితిం
దప్పి పిఱుందు పల్లటిలఁ దా మరగొమ్మిరు గేలఁ బట్టుచున్

వ. సిద్ధుండు నంతఁ దద్గమననిరోధకారణంబు దలంచుకొని యాం
చంచలాక్షితోడ. ౮౮

క. తరుణీ వెఱవకు పల్లవ
మరగో మ్మెఱుకు నాకు మర్యాదావి
స్మరణం బైసది మాటల
పరాకుచే ననుచుఁ దనదుపారీంద్రంబున్. ౮౯

వ. కొన్నియడుగులు దిరుగఁబట్టి ధరణికి దిగఁ దోలుకొని వచ్చి
యచ్చట నచ్చెలువతోడ నవరోహణంబు సేసి కేసరిని మేఁ
తకు విడిచి యోపడఁతి యీముందట మృగేంద్రవాహన
యనుశక్తిగలదు తన్మందిరంబుముందఱ నున్నమృగేంద్రం
బునకుఁ గ్రింద మీఁదం జుట్టుపట్టున నెట్టిబెట్టిదంపుసింగం
బులుం జన వెఱచు నిది నుఱచి యే నెంత తోలిన మన
వాహనం బెట్టిదిరి నడచు మనము నమ్మహాశక్తికి నభివంద
నంబు చేసి పోయినం గార్యసిద్ధియగు ర మ్మనుచు నల్లన తన
భల్లూకచర్మకోశంబుతోడిఖడ్గంబు పుచ్చుకొని సింగంపుఁబ
ల్లంబు సంజోకలతోడన యొకమఱుంగున డాఁచి యాచపల
లోచనను మృగేంద్రవాహనగుడికిం దోడ్కొని చని తద్బా
హ్యమండపంబున నునిచి యద్దేవిపూజకుఁ బువ్వులు దెచ్చె
దనని బూఁదోఁట కరిగె నప్పు డత్తెఱంగు గనుంగొని. ౯౦

సీ. పసిమి పో నెండినకసవుబుట్టయుఁ బోలె
నరపెండ్రుకలు పచ్వశిరమువలన
నులిగొన్న చెలఁదిపుర్వులనూలివళ్ళు నా
నమరెడుముడుతకన్బొమలవలనఁ
గడుఁ జిట్లినట్టిబంగరుపూఁతపొక్కిళ్ల
వడువు చూపెడిమేనివళులవలనఁ
దునిసి వ్రేలెడుమ్రాఁకుతునుకలఁ దలఁపించు
బహులవక్షోజలంబనమువలన

గీ. ఘూకరవములచాడ్పున ఘోరవృత్తిఁ
దనరుఘనకాసకుహికుహిధ్వనులవలన
భావజుఁడు వెళ్లి పోయినపాడు మేడ
పగిదిఁ గాన్పించుముదుసలిపడఁతి యొకతె. ౯౧

క. కలభాషిణిఁ జేరఁగ వ
చ్చి లతాంగి యెచటనుండి చేరితి వకటా
కలుషపుబావురుఁబిల్లిని
జిలుకయుబలె నిద్దురాత్మ సిద్ధుం డనుచున్. ౯౨

ఉ. ఎంతయు వింతచెల్వమున నివ్వన మెల్లనలంకరించుచుం
గాంతత నొప్పు మేనిపసఁ గన్నులపండువు సేయునిన్ను న
ల్లంతన చూచి దైవ మకటా దొరకించెనె యిట్టినిర్దయ
స్వాంతునిచేతి కీభువనసారము నంచుఁ గడుం గలంగితిన్.

క. ఆకలుషాత్ముఁడు క్రిమ్మరి
రాకమునుపె తొలఁగి పోవరాదా యెటకే
నోకూన యీమనోజ్ఞత
రాకృతి యేఁ జూడఁజాల నసిపాల్గాఁగన్. ౯౪

గీ. అమ్మ విను మింక నొకయించుకంతతడవు
నీచెలువుఁ జూడ నీపేరు నీతెఱంగు
నడిగి పరికింప మది నున్న దైన వాఁడు
రాకమును నీవు తొలఁగుట నాకుఁ బ్రియము. ౯౫

శా. నీకెంతే నితఁడాప్తుఁడో జనకుఁడో నెయ్యంపుఁదోఁబుట్టువో
నీకార్యార్థమె పూని తా నెచటికేనిం గొంచుఁ బోచున్నవాఁ
డో కాఁగా దిటువంటిపల్కనక తోడ్తో నింత బెట్టాడ నే
నోకాంతామణి వెఱ్ఱిగా నితని చెయ్వుల్మున్ను వీక్షింపుదున్

వ. అనుపలుకులన్నియు విని కలభాషిణి తనమనంబున. ౯౭

క. ఈయువ్వవాక్యములు దల
పోయఁగ నాయుల్లమునకుఁ బొందుపడినయ
ట్లైయున్నవి యీసిద్ధుఁడు
మాయావియె యొక్కమాట మది నూహింపన్. ౯౮

గీ. ఇంక నొక్కింతసేపున కెల్లవగపుఁ
బుచ్చినైచెద నని పల్కె నిచ్చటికిని

జేరునప్పు డది యీయమ్మ చెప్పినట్లు
శక్తి కిడియెడు ననుట నిస్సంశయంబు. ౯౯

సీ. ప్రజల కందఱకు నాపదలు వాపెడునట్టి
చక్రిపట్టణములో జనన మంది
వారకామిని నయ్యు గౌరవంబున సభ్య
జను లిటు చేర ర మ్మనఁగ బ్రదికి
త్రైలోక్యగురుఁడు నారదమౌని ప్రియశిష్య
నిశ్శేషముగ మన్నింప నలరి
జగదీశురాణివాసపుసతుల్ శిక్ష గా
వింపంగ సంగీతవిద్య నేర్చి

గీ. తుద కొకానొకకపటసిద్ధుం డొనర్చు
శక్తిపూజకుఁ బశు వైతిఁ జర్చ సేయ
నెంతవారికిఁ దప్పింప నెట్లు వచ్చు
బ్రహ్మ దా మున్ను వ్రాసిన వ్రాఁతఫలము. ౧౦౦

క. అని మది నడలుచుఁ బ్రియసఖు
లను మొఱఁగుట దలఁచి కడుఁ గలంగుచుఁ దెగునే
యనుభావ్య మెంత యంతయు
ననుభవమునఁ గాక యనుచు ననయముఁ గుందెన్. ౧౦౧

వ. తదనంతరంబ డెందంబు డిందుపఱచుకొని ధైర్యబలంబునఁ గంఠగద్గదిక వారించుచు నావృద్ధభామినితో నిట్లనియె.

శా. అమ్మా నీపలుకెల్ల నెంతయు నిజంబై యిప్డు గాన్పించె నే
నిమ్మాయావిప్రకార మిట్లగుట యూహించంగలే కొక్కయ
ర్థమ్మున్ వీనికృపం గడింతు నని యత్యంతాశఁ బ్రేరేఁపఁగా
నిమ్మాడ్కిం దెగి వచ్చితిం దెరువులే దీపాటు దప్పింపఁగాన్.

క. ఎక్కడికిఁ బాఱిపోయెదఁ
జిక్కఁబడక యేను వీని శీఘ్రగతికి నో
యక్క యిఁక దూరదృష్టియు
నెక్కడు వీనికిని గాంచు నెచ్చట నున్నన్. ౧౦౪

సీ. అన విని యాకె యోవనిత నీవు నెఱుంగు
దే వీని యాదూరదృష్టి యనిన
దానన కాదె యీతఁడు నన్ను భ్రమయించి
యీగతిఁ దోడ్తెచ్చె నిచటి కనుచుఁ
బలికి యాతఁడు దన్నుఁ బ్రథమంబునందు గృ
హారామమునఁ గాంచు టాదిగాఁగ
నది తుదగాఁగ సమస్తంబు వినిపించి
తత్ప్రసంగంబునఁ దనదు పేరు

గీ. కులము విద్యయు నప్పటికోరికయును
జెప్పి యాకోర్కి సాధించుచింతఁ దక్క
చింత యెఱుఁగక యేఁగుదెంచితిఁ గొఱుకుకుఁ
బోవ బడిగల్లువడియె నోపొలఁతి యనియె. ౧౦౫

చ. అనవిని యట్లయూనిది యథార్థము నీకటు లానచూపి తో
డ్కొనిచను డెంచెదాఁ దనదుకోర్కె యొనర్చుటకీవినింద్యవ
ర్తనుఁడుమనుష్యయత్నమునఁదక్కఁగ నేరఁడుమారదృష్టిసా
ధన మయినట్టిపిమ్మట నితం డొనరించు విచార మారయన్.

వ. అది యెద్ది యంటే చప్పు డితండు. ౧౦౬

గీ. ఇంతపాట్లను బడి కన్నయీవిచిత్ర
మహిమకుం దగ రాజ్యసంపదలు గనిన
నెంత యింపగునో యని యేచు వినఁగఁ
బలుమరును వీఁడు ముచ్చటపడుచు నుండు. ౧౦౭

క. ఆకోరికకై కలదొకొ
లోకోత్తరగానయుతయు లోకోత్తరర
మ్యాకృతియు నొకతె వార
స్త్రీకులమున ననుచు మారదృష్టిన్ వెదకున్. ౧౦౮

క. తానును గిన్నర మొకటి మ
హానందత మీటుచుండు ననిశంబును ద
ద్గానరసజ్ఞత నిలఁ గల
గానము మారశ్రవణముకతమున వరయున్. ౧౦౯

వ. అని చెప్పిన వృద్ధవనితకుం గలభాషిణి యిట్లనియె. ౧౧౦

సీ. తొల్లి యిచ్చటన యీమారదృష్టియును మా
రశ్రవణము నిద్దురాత్మకుండు

సాధించి నాఁడె తత్సాధన కెంద కేం
దఱుకుత్తుకలు గోసి చెఱచె నొకొ-
యది కొంత యెఱుఁగుదే నంగన యెఱిఁగింపు
వినియెదఁ గాలయాపనముకొఱకు
మీఁదటఁ గాఁగలమేలుగీ ల్లోకికిఁ
దప్పింపరామి యెంతయు ధ్రువంబు

ఆ. ఇంక వాఁడు వచ్చి యేమేమి సేయునో
చచ్చు టెట్లొ యనువిచారమునను
బెగడుచుండ నేల జగదంబ యాశక్తి
సేయవలసినట్లు సేయుఁగాక. ౧౧౨

క. అన విని యాయమ మెచ్చుచు
ఘనధైర్యవివేకమహిమ గలయుత్తమభా
మిని వోదు మేలుమేలీ
వనినట్ల వచింతు నీకు నని యిట్లనియెన్. ౧౧౩

క. ఓరమణి దూరదృష్టియు
దూరశ్రవణంబుఁ బడయుత్రోవ లితరముల్
ఘోరములయైనఁ బరహిం
సారూపంబు లవి గావు సాహసపువిధుల్. ౧౧౪

క. ఆరెండు నితఁడు వడసెం
గోరిక నలగోరుగల్లు గొని నిజనయనో

ద్ధార మొనర్చియు పేసుల
ఘోరపునారసముఁ బట్టుకొని మునిన్ వదసన్. ౧౧౫

వ. అనుచుఁ దన్మందిరాగ్రభాగంబున మృగేంద్రవాహనంబు దండ నేకాక్షరపంక్తిచిహ్నితశిలాస్తంభంబున వ్రేలఁగట్టిన యాశస్త్రయుగ్మంబును మఱియు నచ్చట గంధపుష్పాద్యర్చితంబు లైయున్నయొక్కసురియయు గండకత్తెరయు దగ్గఱం దోడ్కొనిపోయి చూపి యిట్లనియె. ౧౧౬

క. ఈకోరిక కిది తెరువిది
యీకోరిక కనుచు వ్రాసి యుడినా రెపె యా
ఆకంబంబునఁ జదువుము
నీ కాలిపి తెలియునేని నీరజవదనా. ౧౧౭

సీ. అనుడు నమ్మాట దా విని కలభాషిణి
యందు నున్నర్థ మి ట్లనుచుఁ జదివె
నిచట రెండేండ్లు జితేంద్రియత్వంబున
భువనేశ్వరీమంత్రమును జపింప
నెల్ల కోర్కులు నిచ్చు నిద్దేవి మఱి యట్లు
గాక సద్యస్సిద్ధి గావలసిన
దూరపీఠార్థి యీగోరుగంట వ్రాతాక్షుఁ
డయ్యు దూరశ్రవణార్థి చెవిని

గీ. ఘోర మైనట్టియీజాలునారసంబు
పటువుగొనియు సారస్వతప్రౌఢిమార్థి
యీసురియచేత నాలుకఁ గోసికొనియు
నిమ్మహాశక్తి మెప్పించి యిష్ట మొందు. ౧౧౮

క. ఈమెఱుఁగుగండకత్తెర
చే మిడిదల యిచ్చుసాహసికుఁడు శిరం బ
ట్టే మగుడఁగ నదుకుకొనం
గా మనుఁ జంపుఁ దనుఁ జంపఁగడఁగినవానిన్. ౧౧౯

క. పదిలముగ నిర్విపత్యా
భ్యుదయమహారాజ్యలక్ష్మిఁ బొందున్ వశతన్
సదమలరూపసుగానా
స్పదవారవధూటి నిచట బలిగా నిడినన్. ౧౨౦

గీ. అని చదివి దానఁ దలఁపులో నాత్మనిధన
శంక నిస్సంశయం బయి చాలఁ బ్రబలఁ
గలఁగి చలియించుతద్ధైర్యగౌరవంబు
నంతన మగుడ్చి కడమ యిట్లనుచుఁ జదివె. ౧౨౧

ఉ. ఈవిధులందు నెందును నొకింత సమర్థత లేనివృద్ధు లి
ద్దేవతయొద్ద నిర్భయత దేహము నెమ్మెయిఁ బాసినన్ లస
ద్యౌవనరూపసిద్ధి యగు నప్పుడ యంగవిమోక్షవేళ ని
చ్ఛావృత మెద్ది వారి కది సంఘటిలుం దిరమై తదాదిగన్.

క. అని చదివిన నందు తుదన్
వినఁబడినవిధానమునకు వృద్ధాంగన యిం
పున నవ్వుచు నిది విని సు
మ్మనిశము నే నిచట నునికి యంబుజవదనా. ౧౨౩

గీ. అబ్జముఖి సుముఖాసక్తి యంద్రు నన్నుఁ
గరముఁ గాశ్మీరభూమిఁ బ్రఖ్యాతమైన
శారదాపీఠమున సరస్వతిని గొల్చు
నట్టిపూజరిబ్రాహ్మణుపట్టి నేను. ౧౨౪

వ. అనునంతట సిద్ధుండు దేవీపూజకుఁ దగినగంధమాల్యాదులు సంపాదించుకొని వచ్చి యమ్ముదుసలిపడఁతిం జూచి యో యవ్వ కుశలంబున నున్న దానవే నిర్మనుష్యం బైనయీశక్తిస్థానంబునఁ జిరకాలంబునఁబట్టి యెట్లు వేగించుచున్న దానవని పలికి కలభాషిణిం బిలిచి యోచెలువ మనకు నవ్వల చనవలయుఁగద మిక్కిలి ప్రొద్దుపోవుచున్న యది శక్తింబూజించి పోవుద మాయమ్మచేత ననిపించుకొని రమ్మనుటయు నది భయాకులమానస యగుచు వృద్ధాంగనంజూచి.

క. ఏ నొంటిఁ బోవ వెఱతున్
లోనికి నోయమ్మ నీవునున్ రాఁగదె నా
తో నన నెవ్వరు నేటికి
నేనుండఁగ ననుచు సిద్ధుఁ డింతిం బలికెన్. ౧౨౫

సీ. పలికి యప్పటిదానిభయచేష్ట భావించి
యిమ్మదిజంతచే నిది యొకింత
యేమైన నాతలం పెఱఁగెఁ గాఁబోలు వి
ఘ్నం బేమి యగునొ విలంబ మైన
నని సిద్ధుఁ డాత్మలో ననయంబు వేగిరిం
పుచు నోసి చెల్లి యిమ్మనలివగ్గు
నీకుఁ దోడై వచ్చునో కలదో మఱి
యేమైన ననుచు నాయిగురుఁబోఁడి

గీ. కొప్పు వట్టి తివంబోవ నప్పడంతి
ప్రాణభయమునఁ గలఁగి యోయవ్వ నీకు
బిడ్డనే కావనే నాకు నడ్డపడవె
యనుచు నావృద్ధనారిమాటునకు నొదిఁగె. ౧౨౭

క. ఆవృద్ధనారియును గరు
ణావిలమతి యగుచు నాభయార్త మృగాక్షిం
దా వెనుక నిముడుకొనుచుం
గావుము కావు మని వానికరములు వట్టెన్. ౧౨౮

సీ. పట్టిన నతఁడు లోపలికి రాకుండ వి
ఘ్నము సేసె దింతియకద యటంచుఁ
దద్దేవి కిచటు ముందర గాదె యంచు న
ప్పడఁతిచేతులు డుల్చి పాఱఁద్రోలి

బలిమిఁ దాఁకొని కలభాషిణి వేనలి
యొకకేలఁ బట్టి వేఱొకకేల
నొఱఁ గత్తి వెఱికి నీకొప్పు నఱికెద ననుచు
సత్తికిఁ గత్తి యెత్తి మ్రొక్కి

ఆ. వ్రేయఁబూన దీని వ్రేసిన నిద్దేవి
యాన సుమ్ము నీకు ననుచు డాసి
యా నెలంత మెడకు నడ్డంబుగా మెడ
యొగ్గె వృద్ధసతి యనూనకృపను. ౧౨౯

వ. ఇవ్విధంబునం గలభాషిణిగంఠమునకుఁ దనకంఠంబు నడ్డంబుచేర్చి వ్రేటున కను వీక దాని నిజకేలం బాముగఁ బట్టుకొని పరమకరుణాపరవశత్వంబునఁ దొలంగక యావృద్ధభామిని యోయి సిద్ధుండ నీకుం గార్యసిద్ధి గాదు సుమీ యిద్దేవిమీఁదియాన నతిక్రమించిన ననుచు నోమహాశక్తి నన్ను సత్యవచనం గావింపుమీ యనుచునుండ నతం డఖండరోషంబున మున్ను దానిమెడ ఖండితంబు చేసి విచిత్రవేగంబునఁ గలభాషిణికొప్పు వట్టి పట్టంబు జళిపించి వ్రేయ నెత్తుటయు నెత్తినచేయి తత్క్షణంబ యందుకొని మృగేంద్రవాహన నిజశపథసముల్లంఘనోత్సాహసాహసదోషదూషితు నతని నతిదూరంబునం బడవైచె సుముఖాసత్తియు నట్లు సంప్రాప్తం బైనయసివిఘాతంబునం దనజరద్దేహంబు వడి నట్టిక్షణంబునం దు. ౧౩౦

సీ. నిండుచందురు నవ్వునెమ్మోముసిరితోడ
నిరులు గ్రమ్మెడువేణిభరముతోడ
నాకర్ణలోలంబు లగునేత్రములతోడఁ
దళుకొత్తుచెక్కుటద్దములతోడఁ
మిగుల మిటారించుబిగిచనుంగవతోడ
లలితంపుబాహువల్లరులతోడ
నతికృశత్వమున జవ్వాడుమధ్యముతోడ
నభినవంబైననూఁగారుతోడ

గీ. వలువమీఁదికిఁ దొలఁకుసువర్ణపులిన
గురునితంబప్రభాపరంపరలతోడ
మహితసర్వాంగలావణ్యమహిమతోడ
నమరుప్రాయంపురూపు చిత్రముగఁ దాల్చె. ౧౩౧

గీ. తాల్చి యావికచోత్పలదళనిభాక్షి
కనుఁగొనియె నభ్రమున శక్తికరవినున్న
గాత్రు సిద్ధుని నొకకేలఁ గత్తి యొక
కేలఁ గలభాషిణిని విడకే చనంగ. ౧౩౨

క. ఆకరణిఁ జూచినదియై
యాకలభాషిణియవస్థ కాత్మఁ గలఁగుచున్
వ్యాకులత నొందెఁ దనదుచి
రాకాంక్షితసిద్ధి పెంపు నరయనిమదితోన్. ౧౩౩

సీ. అంతఁ గ్రమంబున నాసరోజాక్షి సం
సారస్వభావవిచారమహిమ
వలనఁ దద్దుఃఖంబు వారించుకొని దానఁ
దాను భోగ్యార్థచింతనము వదలి
దేవిసత్కృపఁ బ్రసాదించినయట్టిజ
ప్వసపుసత్వము వృథా చనకయుండ
యోగవిద్యాభ్యసనోపయోగంబునఁ
గడపెదఁగా కంచు విడువ కెపుడు
గీ. యమనియమవర్తనములతో నాసనాదు
లభ్యసింపఁగఁదొడఁగె నత్యాదరమునఁ
దాను మును విఘ్నభంగులు దాఁపుగాఁగ
నచటిశక్తిని గురువుగాఁ నాత్మ నునిచి. ౧౩౮

వ. అంతటం గలభాషిణి యచ్చటి కేఁగుదెంచి యాచంచలాక్షి నీక్షించి నీ వెందుండి వచ్చి తెట్టిదాన వని యడుగుటయు నప్పుడంతి యేను మును నీకు నడ్డపడి సిద్ధునిచేత ఖండిత యైనసుముఖాసక్తి యనువృద్ధవనితం జుమ్ము క్రమ్మఱ ని మ్మహాశక్తికారుణ్యంబున నిట్టియెలప్రాయంపుసొంపు వడసి యున్నదాన నని తత్ప్రకారం బెఱింగించి యోకలభాషిణీ యట్లు సిద్ధునితోడ నిమ్మహాశక్తిచేత దూరవిక్షిప్తవై యె చ్చటంబడి తేమియు నొవ్వక యిట్లు తిరిగి వచ్చుట యద్భు తం బగుచున్నది యనుటయుఁ గలభాషిణి యోయమ్మ

ధర్మగుణంబున నిమ్మహాదేవుని మెప్పించి యిప్పగిది నీవు తిరుగం బ్రాయంబు గనుట యద్భుతంబుగాక యింతటిమహా· పుణ్యనిధి వైననీ కారుణ్యంబు గలుగ నేఁ దిరిగి వచ్చుట యే మియద్భుతంబు నావిధం బంతయు విన్నవించెద నని పలుకుచుండ. ౧౩౫

క. బంధురవీణాసహిత
స్కంధముతో రత్నమాలికాకలితజటా
బంధముతో నంతట మణి
కంధరుఁ డచ్చటికి వచ్చె గంభీరగతిన్. ౧౩౬

క. వచ్చినఁ గని మది మోదము
నచ్చెరువుఁ దలిర్ప బ్రమొక్కె నతని కతఁడు దా
నచ్చెలువఁ జూచి మోదము
నచ్చెరువుఁ దలిర్ప వికసితాననుఁ డగుచున్. ౧౩౭

క. ఓహోహో మాబంధు
ప్ర్యాహం బంతయును వచ్చి యున్న ట్లయ్యెన్
నాహృదయమునకుఁ బరమ
స్నేహనిధిన్ నిన్నుఁ గనుట నేఁడు లతాంగీ. ౧౩౮

మత్త. మచ్చెకంటి మముందలంతువె మానసంబున నిందు నీ
వచ్చుటెట్లు కడున్ విచిత్రము ద్వారకాపురి వాయు నీ

కిచ్చు పుట్టుట యెన్నఁడేన్ మఱి యిట్టి తీఁగె యెఱుఁగనీ
వచ్చెలుల్ మణిగేహముల్ నీవు లట్ల యున్నవి యేకదా.

సీ. ఉత్తమశ్లోకుఁ బయోజాక్షు సేవింప
నేఁగితే యీవెన్క నెన్నఁడైన
నాజగత్పతి తొంటియలవజ్రమణిసభ
కేతెంచి కొలువు సేయుచుకొను నె
తనసేవగాఁ బురందరుఁడు కట్టించుకెం
పులహజారము కడముట్టె నొక్కొ
మనవీణియ లడంచుకొని బ్రమయించుస
లపుటరంగులకుఁ బో నిపుడు గలదె

గీ. యంతకంతకు వర్ధిల్లుహరికొమాళ్ళ
బలఁగమున కిది చాల దన్తలఁపుతోడఁ
దిరుగఁ గట్టింత మనుపైఁడిగరిడిసాల
యట్ల యున్నదియే వికచాబ్జవదన. ౧౪౦

మ. చిగురుంబోఁడి యెఱుంగుదే యదుపతిస్త్రీ లెవ్వరే నిందు లే
రుగదా యంచును శంకఁ గ్రమ్మఁజితిఁ జూదుద్యూతగేహంబు
క్రొత్తగ నీ వాకిటి చూపఁ దోడ్కొని చనం దచ్చోక
చౌవంచ యిత్తిగ బారా దుగ యంచుఁ జిక్కరొద లుద్దీ
పింప దాదవ్వులన్ ౧౪౧

చ. కుటిలకచా యెఱుంగుదువె గొబ్బున నేఁ జని కొల్వుకూట
మొ,క్కటికడనుండి యారయక కట్టెదుటం బటికంపుగో
డఁ బ్రబ, స్ఫుటముగ దానియందు హరిఁ జూచుచు మ్రొక్కఁగ
వెక్కనుండి యె, ట్టెటు మొగ మంచు నవ్వె సభ యెల్లను
దన్మణిభిత్తి యున్నదే. ౧౪౨

క. అని యడిగిన నన్నియు శో
భనవర్తనఁ దొంటియట్ల భాసిల్లెడు నో
యనఘ సురరాజుసేవయు
ననుపమముగఁ బూర్ణమయ్యె నని యది వలికెన్. ౧౪౩

వ. పలికిన నతండు. ౧౪౪

సీ. సంగీతవిద్యాప్రసంగంబునం దైన
మముఁ దలంతువొ లేదొ మనసునందు
దనుజారి కే నొనర్చినదండకంబు నీ
వెం దైన మఱి వెలయించి తొక్కొ
యిప్పుడు నారదుం డప్పటప్పటికి వ
చ్చునో రాఁడో వసుదేవసూనుఁ గొలువ
నాలోకవిభుసతుల్ మేలెర్చి యిచ్చిన
వీణె యేమయ్యెఁ దే విచ్చుటికిని

గీ. నేమి యేమియొ నాఁడు నీహృదయమునను
గోర్కె యొక్కటి గలుగుట కొమ్మ వింటి

నది ప్రవృద్ధంబుగాఁ బెంచి యాత్మలోన
విడిచిపెట్టితొ వీణపై వేడ్క లెల్ల. ౧౪౫

చ. అనుటయు లజ్జ నజ్జలరుహాక్షన యించుక యోరగాఁగ వం
చిన మొగ మొప్ప నేమనుచుఁ జెప్పెద దానఁ జేసి కాదె యో
యనఘచరిత్ర నాకుఁ గలయట్టిబలంగము లెల్లఁ బాసి యీ
ఘనగహనప్రదేశములఁ గష్టపుఁబాటులఁ గుందితిం గడున్

వ. అని పలికి తమగానవిద్యాభ్యాసపరిసమాప్తి మైనకపిస్థుడఁ
దనయున్నచోటికి మణిస్తంభుఁడు వచ్చినప్రకారం బెఱిం
గించి యతండు దూరదృష్టిదూరశ్రవణశక్తిబలంబునం దన
కుం జెప్పినయర్థము సకలంబునుం జెప్పి తన్నతండు మృగేం
ద్రవాహనాభవనంబునకుం దెచ్చిన తెఱంగును బలిపశూప
కరణోద్యమప్రకారంబును సుముఖాసత్తి తన్నురక్షించుట
యువివరించి యాపుణ్యసాధ్వి యీయమ యని యాయకం
జూపి తత్కులస్థానవర్తనంబులు దెలిపి యోగంధరోత్తమ
యింక నాకు నీచందంబు వినవలయు నవ్విధంబున రంభచేత
నీతపంబు విఘ్నంబు నొందుట యామణిస్తంభునిచేత నేను వి
న్నప్రకారంబు వింటివి కదా యటమీఁదటిభవదీయవర్తనం
బెఱింగింపు మనునంత మణిస్తంభుండు వచ్చుటయు నిప్పు
డేఁ జెప్పినసిద్ధుం డితం డని చూపిన నితండా యని దరహాసి
తవికసితాననుం డగుచు మణికంధరుం డతనిం దగుతెఱం
గున సంభావించె నతఁడును. ౧౪౭

క. ఇచ్చఁ దదాగమనమునకు
నచ్చెరువు జనింప నిది మహాశ్చర్యము మీ
రెచ్చోట నుండి యిచటికి
విచ్చేసితి రని వినీతవృత్తిం బలికెన్. ౧౪౮

సీ. పలికి యంతటఁ గలభాషిణిఁ జూచి యో
యింతి నిన్ వెదకితి నెల్లచోట్ల
నెందుఁ గానక చోద్య మందితి నప్పు డే
కడ నుండి యిప్పు డిక్కడికి వచ్చి
తని పలుకుచును సుముఖాసత్తిఁ జూచి యె
చ్చటనుండి వచ్చి తిచ్చటికి నీవు
పే రెగ్ది యని తత్ప్రకారంబు దానిచే
తన విని వెఱఁగంది వినుతిచేసె

గీ. నాసతి యతనిఁ గనుఁగొని యరుదుపడుచు
నిట్లనియె నోయిసిద్ధుండ యెచటఁ బడితి
నీవుఁ గలభాషిణియును నిద్దేవిచేత
నట్లు సరభసవిక్షిప్తు లగుచుఁ బోయి. ౧౪౯

వ. మీర లేమియు నొవ్వక తిరిగివచ్చుటయు నచ్చెరువై యు
న్నయది నాకు నింతయు వినిపింపవలయు ననిన విని మణి
స్తంభుం డోయంబుజముఖీ నీకు నట్ల వినిపించెద విను మది
య కాదు మఱియు నెన్నియేని విచిత్రంబులు గని వచ్చి

నాఁడ నది యొక్కరితోడం జెప్పెడుసందాఁక హృదయం
బు వేగిరపడుచున్నది కావున నన్నిటం బూజ్యురాల వైన
నీకు వినిపించెద నని యిట్లనియె. ౧౫౦

ఉ. ఆవిధి నీపయిం దెగి మదాతిశయంబునఁ గన్ను గానమిన్
దేవతమీఁదియానయు గణింపక యాకలభాషిణిన్ శిరో
జావళిపట్టి త్రుంచుటకు నాయుధ మెత్తితి నెత్తినట్టికేల్
దేవి గ్రహించి వైవఁ జనితిం గడుదవ్వుగ నివ్వఘాటితోన్.

మ. అనుడు న్నీవిది చెప్పఁగా వలవ దే నామున్న యాయూపుఁగై
కొని వీక్షించితి నిన్ను నీచిగురుటాకుంబోఁడిమూర్ధంబు వ
ట్టినకేల్ పట్టినయట్లు యుండ దృఢముష్టిం బూని బల్లెత్తియె
త్తినకేలెత్తినయట్లు యుండ దివి నుద్వేగంబునం బోవు చోన్

క. వినిపింపు నాకు నటమీఁ
దన నతఁ డిట్లనుచుఁ జెప్పె నట్లురువడి దం
చనమున వైచినగతి నభ
ఘునఁ జని మణికంధరునితపోవనభూమిన్. ౧౫౩

క. ఇత్తరుణియు నేనును నొక
మెత్తని క్రొత్తలిరుఁబాన్పుమీఁదఁ బడితి మో
మత్తేభగమన యట్లే
సత్తియ కృపసేయఁబోలుఁ జావక యుండన్. ౧౫౪

క. మునుపటిభయమున భ్రమాన్వడి
యునికి నపుడు చేతికత్తియును దనదుశిరం
బును విడువఁగ నెఱుఁగనినను
గనుఁగొని నెమ్మేను మిగుల గడగడ వడఁకన్. ౧౫౫

సీ. అమృతంబు దొలఁకున ట్లమరంగ వెల్వెలఁ
బాఱుముఖేందుబింబంబుతోడఁ
జాలఁ గర్ణద్వయీకూలంకషంబులై
తల్లడం బందునేత్రములతోడఁ
గడుఁ జెమర్చినయట్టికలికిలేఁజెక్కుల
నంటెడువిగళత్కచాళితోడ
వలిగుబ్బపాలిండ్ల నిలువ కిట్టట్టు సం
క్షోభించుపయ్యెదకొంగుతోడ

గీ. వెఱపు నొకయొజ్జయై వింతవిలసనములు
గఱపఁ జూపట్టుసౌందర్యగరిమతోడ
సరభసాకర్షణాక్షోభచకితయైన
మదనుజయలక్ష్మిలీల నిమ్మగువ దనర. ౧౫౬

క. కనుఁగొంటిం గనుఁగొనునం
తన మన్మథవశుఁడ నగుచుఁ దగఁ బరిరంభం
బును గావించితి నేఁ జే
సినపాపముఁ జెప్పవలయు శీతాంశుముఖీ. ౧౫౭

మ. అది సైరింపక చాలఁ బేరెలుఁగుతో నాక్రోశముం జేసె న
న్నిదె యీపాతకి బల్మిఁ బట్టెడుఁ గృపన్ వీక్షింపరే కావరే
సుదయత్వంబున నొప్ప సత్పురుషు లిచ్చో నెవ్వరున్ లేరె యా
పద వారింప శరణ్యులార యని యాపద్దాక్షి యత్యంతమున్

వ. అప్పుడు. ౧౫౯

క. నెఱయఁగ నసహ్య మగున
మ్మొఱ వీనులఁ బడిన మిన్నుముట్టు నెలుఁగుతో
వెఱవకు వెఱవకు మే నిదె
పఱతెంచితి సత్వరముగ భామిని యనుచున్. ౧౬౦

క. వెఱవక యెవ్వఁడురా వెత
పఱపెడు ని ట్లతివ నెందుఁ బాఱినఁ గూడం
దఱిమెదఁ దల నరములతోఁ
బెఱికెద ననుచున్ నితాంతభీషణగితితోన్. ౧౬౧

చ. ఒకపొదరిల్లు వెల్వడి రయోద్ధతుఁడై నలకూబరుండు రాఁ
బ్రకటముగాఁ గనుంగొని యభంగురభీతిఁ గలంగి దీని నే
వికలమనోధృతిన్ విడిచి వేగమ దప్పఁగఁ బాఱిపోయితిం
బ్రకుపితుఁడై యతండు ననుఁ బాయక వెన్కొనిపట్టె నుగ్రతన్

వ. ఇట్లు కూడముట్టి పట్టుకొని. ౧౬3

శా. ఓరీ యెవ్వఁడ వీవు పోతరముతో నున్మాదివై యిప్పు డే
నారిం బట్టితి బెట్టుగా మొఱయిడన్ నాదండ నీదుండగం

బా రారమ్మటు చానిఁజూపుదువు ప్రాయశ్చిత్తమామీఁదనీ
కేకీతిం దగు నల్లొనర్తు నని తా నెంతే నమర్షంబునన్. ౧౬౪

వ. కొంతమేర నన్నుం గ్రమ్మఱఁ దెచ్చునంత. ౧౬౫

సీ. తిరముగా ముడువమి విరియఁబాఱెడుకొప్పుఁ
దోడ్తోన నొకకేలఁ దుఱుముకొనుచు
వల్లెవాటుగఁ గొంత వలువ చక్కవ నిల్పి
పెఱచేత నీవిఁ గల్పించుకొనుచు
నుదుటిపై నొక్కించుక చెదరినముంగురుల్
పాపటకును బొందుపఱచుకొనుచుఁ
సారెకు జాఱెడుశ్రవణకల్హారంబు
లందంద మూఁపున నానుకొనుచుఁ

గీ. చెమట నంటినపానుపుచివురుఁదునుక
లెడనెడ నఖక్షతాశంకఁ దడవుకొనుచు
రంభ యేతెంచె మిగుల సంరంభ మమరఁ
దొలుతఁ బ్రియుఁ డేఁగుదెంచినత్రోవపట్టి. ౧౬౬

శా. ఈలీలం జనుదెంచి యక్కటకటా యేమంచు నిద్దాఱుదుం
గేలం గైదువు గీదు వేమియును లేకే యిమ్మెయిన్ వత్తురే
చాలున్ దూరముగాఁగ నేనిదెపరిశ్రాంతిం గడు న్నొచ్చితిం
జాలుంజాలుఁ గరంబు మెచ్చఁదగు నీచందంబు ప్రాణేశ్వరా.

వ. అని తనదుప్రియుం బలికి నన్నుం గనుంగొంచు నతనితోడ.

క. పీఁడా యట్లన్యాయపుఁ
బోఁడిములకుఁ బూనినట్టి పుణ్యుఁడు పూవి
లాఁకఁ గోవల్లభ యొంతటి
వాఁడైన నగు న్విశంకవర్తనుఁ డెందున్. ౧౬౯

క. ఆయింతి యొందు వోయెనో
కో యనుటయు దానిఁ జూపుకొనుకుసె కాదే
యీయయ్యఁ బట్టి తెచ్చుట
యోయంగన యిప్పు డనుటయును గృప వొడమన్. ౧౭౦

వ. ఆయింతిం జూపక యితం డింక నేముందట నొందుఁబోయెడుఁ
జెయి వదలు మనుచుఁ బ్రార్థించి. ౧౭౧

గీ. విభునిచే విడిపించె నవ్వేలఁది నన్ను
నేను వారలఁ దోడ్కొని యీనెలంత
యున్నచో టారయుచు మును పున్నతలిరుఁ
బోన్పుఁ జూపితిఁ గాన నిప్పుడంతి నచట. ౧౭౨

వ. అట్లు చూపినం దనయింతితోడ. ౧౭౩

క. తానును మనతో ల్తటియా
పానుపుఁ జేర్చుకొనఁబోలుఁ బడఁతుక నచుచుం
బోనీ సిద్ధుఁడు గాన న
నూనం బగుసిద్ధశయ్య కుచితుఁడ యనుచున్. ౧౭౪

క. అట్టియెడ నచ్చటను నా
పట్టెముఁ గని పుచ్చుకొనియెఁ బౌలస్త్యసుతుం
డిట్టివియుఁ దనకుఁ గొన్నియె
గట్టిగ నీజోగి బంటుగాఁడె యని నగుచున్. ౧౭౫

గీ. బంటు గాకున్న నిది యిందు పాఱవైచి
వెళ్లునే యని నవ్వ నవ్విబుధకాంత
యంత నన్నియు నయ్యె నయ్యతివ నెచట
నడఁచి తని నన్ను దట్టించి యడిగె నతఁడు. ౧౭౬

సీ. కినుకతో న క్కాంతయును బెదరించుచుఁ
బిరుసేఁకు సేయఁ దత్ప్రియవధూటి
పేనితోఁడిది యేమి విడిచిపెట్టుము వీఁడు
తను నట్లు డించి వెళ్లిన నెడ గని
యాయింతి డాఁగి యెం దరిగెనో యెచటఁ జూ
పెడు నంచు నను విడిపించి దాని
మన మిఁక వెదకుద మని తాను నాతండు
నేఁ దొల్తఁ బాఱిపోయిన తెరువునఁ

గీ. జనియెఁ గడుదవ్వుగాఁ గుచస్తబక మొకటి
వరునిభుజముతో నొరయ నవ్వలితదంస
భాగమునఁ దనకోమలపాణిఁ జేర్చి
యనుపదంబును రోమాంచితాంగి యగుచు. ౧౭౭

ఉ. ఏనును వారివెంబడిన యేఁగితిఁ బాయక యంతకంత నెం
దేని మనోభవక్రియలనింపున నేమఱి పెట్టి పోవునో
యానలకూబరుండు మదుదగ్రకృపాణము నంచు దాని న
న్న్యాన గురుప్రసాద మహిమోన్నతిఁ గాంచుటఁ బాయఁ
జాలమిన్. ౧౭౯

చ. అదియునుగాక యాఁపిన మంతయు నెంతయు సావధానతం
బదిలము గాఁగ నప్పడఁతిఁ బాయక యప్పుడు దూరదృష్టిచే
వెదకి కనంగ లేక కడువిస్మయ మందుచు నేమి మాయయో
యిది యని పీఁకైన నొకయీగడ వెళ్లునో యంచు నేఁగితిన్

క. అంతట నాయిరువురు న
త్యంతము నంగాంగసక్తి నాత్మలు గరఁగం
గంతుక్రీడలు సైకొని
రెంతయు నెడ గలుగ నేఁగి యేను నిలిచితిన్. ౧౮౦

శా. ఆలీలన్ రతికేళిఁ దేలి తుదయం దా యిద్దఱుం గేళిభి
న్నాలంకారము లొక్కరొక్కరికి నింపౌనట్లుగా దిద్దుచున్
లోలత్వంబున నుండ నచ్చటికి నాలోఁ దత్పదశ్రేణిచా
ప్పాలోకించుచు రంభ వేఱొకతె డాయన్వచ్చెఁ జిత్రంబుగన్

ఆ. వచ్చి ఱిచ్చవడియె నచ్చెరు వందుచు
నచ్చకోరనయన వచ్చు టరసి

యద్భుతంబు నొందె యక్షేశసుతుఁడు న
వ్విధముఁ జూచి యేను వెఱఁగుపడితి. ౧౮౨

ఉ. అంతట యక్షరాజసుతుఁ డాకరణిం జనుదెంచి యున్నయా
కాంతప్రకారముం దనదుకాంతప్రకారముఁ గొంతప్రొద్దు వి
శ్రాంతమహావధానమునఁ గ్రమ్మఱిక్రమ్మఱిచూచె నెందునో
క్కింతవిభేద మేర్పడమి కెంతయు నద్భుత మావహిల్లఁగన్. ౧౮౩

క. ఈమాడ్కిఁ జూడ నను న
కామినిఁ గడుఁ దిరిగి తిరిగి కనుఁగొనియెదు నీ
వేమి యిది నాకుఁ జెపుమా
నీమది యని యతని నతనినెలఁతుక పలికెన్. ౧౮౪

వ. ఇట్లు పలికిన నతండు. ౧౮౫

గీ. నీదుప్రతిబింబ మదియొ దానిప్రతిబింబ
మీవొ యేమని చెప్పుదు నిగురుఁబోఁడి
యేర్పఱుపరాకయున్నవా రీవు నదియు
దీని కరుదంది చూచెదఁ దిరిగి తిరిగి. ౧౮౬

క. తుద నేమిచెప్ప నాదం
డ దొలంగిన దాని నినుఁ దడంబడకుండన్
మదిరాక్షి యేర్పరించుట
సుదుర్లభ మటన్న నతనిసుదతి గలఁగుచున్. ౧౮౭

సీ. అక్కైనఁ బ్రాణనాయక నిన్నుఁ గౌఁగిటఁ
బాయ నే వెఱతు నీమాయలాఁడి
యీరూపుతో మఱి కెడసేయ నేతెంచె
నదియొ తొల్లియు నొక్కయసురజాత
జనకనందనకు రామునకును నెడసేయఁ
గడఁగి వచ్చుట వినఁబడుచు నుండుఁ
గావున దీని నిక్కడఁ జుట్టుపట్టున
నుండంగ నిచ్చిన నొప్పకుండు

గీ. వట్టిమొగమోట చాలించి గట్టిగాఁగ
నదర వైచుచుఁ జను మంచు నౌర నీవు
గదలెదుసుమంచు సంభ్రమం బొదవ నపుడు
కాంతుకంఠంబు నొకకేలఁ గౌఁగిలించె. ౧౮౪

క. క్రొత్తగ వచ్చినరంభయు
నత్తెఱఁ గంతయును గని కరాంగుళి నాసన్
హత్తించి తల గదల్చుచు
నుత్తలపా టేర్పడంగ నుస్సురు మనియెన్. ౧౮౫

ఉ. అక్కమలాక్షిఁ జూచి యలకాధిపనందనుఁ డోపడంతి నీ
వెక్కడనుండి వచ్చి తిది యేటికి నుస్సురు మంటి నీకు నీ
యక్కజ మేల వచ్చెను మదంగనరూపముఁ దాల్చి తేగతిన్
రక్కసివో పిశాచివో కరం బిది చిత్ర మెఱుంగఁ జెప్పుమా.

క. అన నయ్యంగన నాకే
మన నో రున్నయది మీర లనినంతయుఁ జె
ల్లును మీ కౌగాములు చె
ల్ప నుపాయం బొకటి గానఁబడునందాఁకన్. ౧౯౧

ఉ. రక్కసి వస్నఁ గా ననఁగరాదు పిశాచియు నౌదు నాదురూ
పెక్కడఁదాల్ప నేరిచియొయిమ్మెయి నెంతయుహత్తుకొన్నయీ
చక్కనిముద్దరాలు తనసత్యము లోక మెఱుంగ నింకఁ దా
రక్కసియో పిశాచియొ తిరంబుగ నేర్పడిపోవునంతకున్.

క. విను మాయేర్పాటు దనం
తన యగుచున్నయది యెట్లుఁ దప్పదు సత్యం
బనఁగా దైవం బనఁగా
జనులకు లేకున్న నెట్లు జగములు నడుచున్. ౧౯౩

క. దైవం బనఁగా నా కిఁక
నోవల్లభ వేఱ యొక్కఁ డున్నాడే యా
దైవమవు నీవ కావునఁ
గావలసినయట్లు చేయఁగల వేర్పాటున్. ౧౯౪

సీ. అల్లవ్వ డొకచోటఁ జల్లనిసురపొన్న
నీడ మెచ్చుచును నాతోడఁ గూడి
యందు పల్లవశయ్యఁ గందర్పకేళి నిం
పొందుచోఁ బడమటియందు నొక్క

వనితయాక్రందనధ్వని వినఁబడుటయు
నీవు డిగ్గన లేచిపోవుచుండ
నేను నీతోడన యేతెంచుచోఁ గాక
యిట్టె డాపలివంక నేఁగుటయును

గీ. జూచి నిలిచితి నేను నిల్చుట గనుఁగొని
యెచట నె ట్లిది హాత్తనో యెఱుకపడదు
వేగిరించక నీవ భావించుకొనుము
కల్లనిజములు క్రమమునఁ గానవచ్చు. ౧౫౫

చ. అనుడుఁ గుబేరసూను మొగమారసి తత్ప్రియయొక్క కేలనా
తని మెడఁ గౌఁగిలించియు యుదంచితహాసముతోడ నిట్లనున్
మనచరితంబుఁ జెప్పెను సమస్తము వేల్పులసాని చెప్పిన
ట్ల నిజముగాఁగ నివ్వరవిలాసిని యెచ్చటనుండి చూచెనో.

గీ. అచట నపు డట్ల నినుఁ గూడి యలరినదియు
నట్లు నీ వేఁగుచో వచ్చినదియుఁ దాన
యగుచుఁ దోఁప సందదికి యెట్లాడ నేర్చె
మగువ గాదుర యిది పెనుడగర గాని. ౧౫౬

ఉ. ఇప్పుగిదిన్ మదాకృతి వహించి నిను న్ననుఁ బాయఁజేయ నే
చొప్పున నైనఁ దాఁగలయఁ జూచుదురాశలమాయలాఁడి వా
తప్పక యింకఁ దత్తదుచితంపుఁగుయుక్తులమాట లెన్ని యే
నొప్పగ నాడుకో నెఱుఁగ కుండు నె యిట్టివి చెప్ప నేటికిన్.

క. విను వల్లభ కన్నుండం
గపుపాపం బివియ నేప్పు గలమునిము చ్చీ
వనిత తగ బిచట నుండన్
వెనుకను దిద్దుకొనవచ్చునే యొక పైనన్. ౧౯౯

వ. అని యచటం దన్ను నిలువనీక పోందోలుటకు నిజవల్లభుని సత్వరంబుగా బోధించునాచంచలాక్షి పలుకులకు నలుక బలియ మనంబున సైరింపలేక యాకంబుకంఠి దాని నధిక్షేపించుచు ని ట్లనియె. ౨౦౦

క. త్రుళ్ళంగ నేటికి నిలునిలు
మి ల్లలికినం బండు వగునె యింతటిలోనే
వల్లభునకుం గడు నచ్చిన
యిల్లాలవె యేను లాంతినే పోందోలన్. ౨౦౧

క. మగం డాపట్టెంబునం దల
దెగంగొట్టినం గొట్టుంగాక తెకతేరగ నీ
కగవిడిచి పోయెదనె ప్రా
వగ నాకాణాచి యైనవలపులపంటన్. ౨౦౨

క. ఈరీతిని మద్వల్లభుం
గోరిక మెడం గౌంగిలించుకొని నీ వుండన్
సైరించుట కొఱగా దిది
రా రమ్మిక నోర్వం జుమ్ము రావే యనుచున్. ౨౦౩

క. వెడదెరువు లిచటఁ జెల్లవు
పుడమి నహహా దొంగ లౌనవొ శిచిఁ గోకల్
విడుతురె గణింతురే యె
క్కడిగతిమాలినపిశాచికపా సిమాటల్. ౨౦౪

వ. అనుటయు నాయింతి సైరింపక. ౨౦౫

మాని. అంత మదింపకువే యని పల్కిన
నంత మదింపకువే యనుచుం
గంతు లడంచెద లెమ్మని పల్కినఁ
గంతు లడంచెద లెమ్మనుచున్
రంతుల నేమిఫలం బని పల్కిన
రంతుల నేమిఫలం బనుచుం
బంతము చూడఁగదే యని పల్కినఁ
బంతముచూడఁగదేయనుచున్. ౨౦౬

సీ. ఒట్టుసుమీ యన్న నొట్టుసుమీ యంచు
నే మేమి యనిన నే మేమి యనుచుఁ
గానీగదే యన్నఁ గానీగదే యంచు
నిం కేల యనిన నిం కేల యనుచు
నోసి పోవే యన్న నోసి పోవే యంచు
నా నంటి వనిన నా నంటి వనుచు
మఱవకు మిది యన్న మఱవకు మిది యంచు
నీ వెంత యనిన నీ వెంత యనుచు

గీ. నొకతెమగనికి నాశించు టొప్పదనిన
నొకతెమగనికి నాసించు టొప్ప దనుచుఁ
బట్టి యూడె నారంభతోఁ బ్రథమరంభ
ప్రియుఁడు నిలు మన్న నిలువక పెద్దరొదగ. ౨౦౭

వ. అంత. ౨౦౮

చ. జగడపుఁగూటిసత్తరువు సారెకుఁ గోరుచు వీరి వారినిం
దగిలెడుతఁద నాలజడదారి పొరిం బొరిఁ గుంచె వీచుచున్
మిగులఁగ వీణె మీటుచును నేఁడు షడంతులయొద్దనుం గడు
న్నిగడెను వింము గల్గెనని నెమ్మది మెచ్చుచువచ్చెఁ జెచ్చెరన్

క. వచ్చినఁ గుబేరసూనుఁడు
నచ్చెలువలు నెదురుగాఁగ నరిగి యతనికిన్
నిచ్చలు మగుతాత్పర్యం
బచ్చుపడఁగ మ్రొక్కి రతఁడు నల్లన నగుచున్. ౨౧౦

క. నలకూబర నీ కిం దే
చెలువ ప్రియవధూటి నాకుఁ జెపుమా దానిం
దెలియక దీవింపఁగ రా
దలరుఁ డొక రొకళ్ళ ప్రేమ ననుచున్ మిమ్మున్. ౨౧౧

మ. తనకంటెం బ్రియ నీకు లేదు తనసౌందర్యంబె సౌందర్యమం
చును గర్వించుచు నున్నరంభమదముం జూడంగ లే కిట్టిదా

నిని నీవే సృజియించితో యిదియ తా నీతోడఁ గ్రీడింపఁగాఁ
దనమే నొక్కటి చాల దంచుఁ గడఁకన్ వైరూప్యముం
దాల్చెనో. ౨౧౨

గీ. ఎట్లయిన నీదుప్రేమ యీయిరువురందు
సమ మగునొ కాదొ చెప్పుమా చాలఁదడవు
వీరిఁ బోరించి తవ్వేడ్క విరియఁజిమ్మ
లేక కనుఁగొంచు నుంటి నే నాకసమున. ౨౧౩

క. అనుటయు నే నెక్కడ వీ
రిని బోరించితి నహో విరించితనయ నా
కును వీరలసమరూపత
యును బోరును వెఱఁ గొనర్చుచున్నది మిగులన్. ౨౧౪

వ. అని పలికి మున్ను దా నందు నొక్కరంభఁ గూడి క్రీడించు
చున్నయెడ కనతిదూరంబున వనితాకృతం బైనయాక్రంద
నంబు వినంబడినఁ గారుణ్యసంభ్రమంబున నద్దిక్కునకై
చనుటయు నంతం దనదృష్టిపథంబునం బలాయమానుండ
నగు నన్నుం దఱిమి పట్టుకొని యొకకొంతదవ్వు దిరుగఁ
గొంపోవుటయు నచ్చటికిఁ దనకాంత గూడ వచ్చుటయుఁ
దత్ప్రార్థనంబున నన్ను విడిచి యిచ్ఛావిహారంబుల నది
యుం దానుఁ గొంతప్రొద్దు పుచ్చుటయు నంత రెండవరంభ
వచ్చుటయు దానివచనప్రకారంబును గలహాభంగులుం
జెప్పి యానలకూబరుం డాయిద్దఱురంభలయందు. ౨౧౫

సీ. తా నటమున్న క్రొత్తగఁ దీర్చినట్టిక
స్తూరికాతిలకంబుసొంపుతోడఁ
గన్నెగేదఁగిఱేకు లన్నువగాఁ గొనల్
గాన్పింప నిడినకీల్గంటుతోడ
బంగారుపస మించుపసనిపుప్పొడిరేఖఁ
జూపట్టుపాపటసొబగుతోడ
సరివాటుగాఁగఁ గేసరములు గ్రుచ్చిన
కురువిందవిరిగుబ్బసరముతోడ

గీ. నొప్పుమీఱుచు నున్నట్టియొకతెఁ జూపి
యీసరోజాయతాక్షియు నేను నున్న
చోటి కింతకు మున్నావధూటి వచ్చె
ననుచు రెండవయింతి నమ్మునికిఁ జూపె. ౨౧౬

ఉ. చూపిన నాలతాంగి యజసూనున కంజలి చేసి యోమహా
తాపస యల్లనాఁడు మము ద్వారకచేర్పున నాడినట్టిమీ
యోపలు కింతచేసె నన నన్యయు నట్ల యనన్ మునీశ్వరుం
డాపువుఁబోండ్ల నిద్దఱ యథార్థమపల్కితి రంచు నవ్వుచున్

క. ఆమాటలు సరిదాఁకెఁ గ
దా మా కీవీక్షణోత్సవాతిశయంబుం
బ్రేమమునఁ జూడఁగల్గెను
వామేక్షణలార పోయివచ్చెద నింకన్. ౨౧౭

క. అనుటయు నలకూబరుఁ డా
మునివర యిద్దఱ యథార్థముగఁ బల్కితి రం
చును బల్కితి రెట్లొకొ యిది
వినవలయుం దేటపఱచి విప్పియుఁ దనక్. ౨౧౯

సీ. నాఁడు తా నాత్మసౌందర్యవైభవశక్తి
వాల్లభ్యమహిమఁ గర్వమున నాకు
కొను వాక్యములు నేను వినలేక సవతి యే
గతిఁ గల్గునో మీఁదఁ గంటివె యని
నట్టిమాటఁ దలంచి యూఁపలు కొంత సే
సె నటంచుఁ బ్రాహ్మాణసేసె నొకతె
యొకతె రంభాస్వరూపయుక్తిచేఁ బ్రియుఁ గూడఁ
గాంక్షించి యొకకార్యఘటనవేళ

గీ. నాదియందును నాచేత నది వరముగఁ
దనకు నిచ్చితి ననిపించుకొనుట యిప్పుడు
హృదయమున నిల్పి యూఁపలు కొంత సేసె
ననుచుఁ బ్రాహ్మాణసేసె రెండును నిజంబు. ౨౨౦

క. నా విని యిపుడీభావం
బీవనితకు నీవనితకు నిది యనుచు బయ
ల్గావించి తథ్యమిథ్యా
భావంబులు మీర లేరుపఱుపఁగవలయున్. ౨౨౧

క. నావుడును దథ్యమిథ్యా
భావంబుల కేమి నీకు భావింపఁగ స్వా
భావికమే యీయాకృతి
భావము నిజ మెద్ది యీప్రపంచమునందున్. ౨౨౨

క. నీప ట్టురువడ నొక్క తెఁ
జూపి యొక తెగర్వ మడఁచుచున్ వలయుగతిఁ
బ్రాపింపవచ్చు భోగము
నీపుణ్యం బినుమడించి నేఁడు ఫలించెన్. ౨౨౩

ఉత్సా. అనుడు నోమహాత్మ పెద్ద లైనవారిఁ దడవుగా
నునిచి యిట్టు నట్టు పలుక నొప్ప కేమి వచ్చునో
చనుఁడు నిలుప వెఱతు ననినఁ జనియె నాతఁ డట్ల యా
ననుచు నుచితలీల నుండు మనుచు నల్ల నవ్వుచున్. ౨౨౪

సీ. అర్ధేశనందనుఁ డంతట నెప్పటి
తనపువ్వుఁబోఁడికై దండ గొనుచు
నిది యెంత లేదు నెమ్మది నిట్టివిఘ్నముల్
గుఱిచేసి మన కేలి మఱవ నేల
రమ్మంచు రెండవరంభఁ గనుంగొని
నీ వెంత నేర్పులు నెఱపితేని
మాయలే యని తోఁచు మాకుఁ గావున నీదు
సత్య మెఱింగింపఁ జాలినట్టి

గీ. సాక్షిఁ దెమ్ము ప్రొమ్మని తిరస్కారసరణి
దోఁపఁ బలికెఁ దాత్కాలికదుర్నివార
మారకేళీకుతూహలమహిమచేత
నెచటి కేనియు సపుడు దా రేఁగఁ దలఁచి. ౨౨౫

ఉ. ఆసుదతిం గనుంగొని తదంగన యప్పుడు హెచ్చినట్టిపే
రీసున నీసడించుచు నొకించుక నీకును సిగ్గు లేదొకో
దోసము గాదె యిద్దఱు వధూవరు లేకత మున్నచోటికిం
డాసిన నిట్టియాసలఁ గడంగిన నే మని చెప్ప నావుడున్.

వ. ఆరంభ యమ్మాటకు నలిగి రోషకషాయితవీక్షణంబుల నా
పక్ష్మలాక్షి నీక్షించి. ౨౨౬

శా. ఓసీ నీకొఱగామియే యిది నిజం బూహింప కిట్లంగజ
వ్యాసక్తుం డగునాథుచేష్టితముగా నైనం గుబేరుండు లేఁ
డో సుత్రాముఁడు లేఁడొ పద్మజుఁడు లేఁడో ధర్మపుంబ్రావు లే
దో సత్యంబుగ నిల్వ నింతన కడుం బ్రమ్ముంగ నీ కేటికిన్.

క. అనిన విని నాయకాదర
ఘనగర్వము నిరసనంబు కడుఁ జిత్తములోఁ
దనరఁగ నవ్వులు కించుక
యును గైకొన కవ్వధూటి యుద్ధతిఁ బలికెన్. ౨౨౭

క. అఱపు లుడిగి పో పో నీ
యఱచేతం బట్టు వచ్చినప్పుడు మమ్ముం

గఱచెదవుగాని తగునెడ
మొఱ యిడ మఱి యెట్టిసేవనములు వినియెడినో. ౨౩౦

వ. అనుటయు. ౨౩౧

క. కానిమ్ము వేగిరింపకు
నీనుదుటనె ప్రొద్దు వొడిచెనే యే దైవం
బైనను విన కిప్పుడ యిదె
నానిజ మేర్పఱచి నీ కొనర్చెద శిక్షల్. ౨౩౨

వ. అని పలికి యచ్చోటు వాసి కొన్నియడుగు లరిగి యంతటఁ దనకోపంబును మించి దీపించుప్రియవియోగదగ్ధితానల్ప కందర్పహేతిఘాతజాతచేతస్తాపంబున కోపక యాపడఁతి కడుం గృశించి గళితకంకణ యగుచు నిలిచి యొక్కయుపాయంబు చింతించి తిరిగి వచ్చి యిట్లనియె. ౨౩౩

క. నీ విచ్చో మొఱయిడుత వై
కావరమున వలసినట్లు గయ్యాళింపం
గా వెఱచి పేదమొఱగా
నే వీరిని వారిఁ దగిలి యేల వచింతున్. ౨౩౪

క. నీవును రా ర మ్మిప్పుడు
దేవసభం దేఱి యేఁగుదెంత మనుచుఁ జా
నావనజాక్షిని డగ్గఱి
తీవరమునఁ గొంగు వట్టి తిగిచెం గినుకన్. ౨౩౫

చ. తిరిగి చూఁ జూచితే విను మఱిం గణియింపక యెం తకేఁతను
వెగియె భయంబు దక్కి పెను ప్రియుమ్మురికిం గసిగాక మానిలో
మగువయె యీ గణాళి ప్రఘమించుబు వ్రోచ్చిన తజ్జాపూన
యీ, పగిది ఫలించె నంచుఁ బ్రియుఁ బట్టఁగ నెంచి జడి సం
భ్రమించుచున్. ౨౩౩

క. పలికిన మన కేమిరా విబు
ధులసభలోపలన తనదుమండఁగ నెల్లం
దెలిపి తగుశిక్ష చేయుద
మలిగి యిపుడు పదర వేల యని యతఁ డాడెన్. ౨౩౪

గీ. అంతఁ బ్రతిరంభ చూచి నీమాహాత్మ్యమున
నింత యుండిన నీసత్య మెఱుఁగవలయుఁ
దిరుగఁబడినను విడువఁ జూ దేవసభకుఁ
బద మనుచు దానిఁ గూడి పోఁగదలుటయును. ౨౩౫

వ. కొంత చింతించి యతనినంత యతని కిట్లనియెం. ౨౩౬

సీ. అప్సరస్త్రీలలో నగ్రగణ్యత్వంబు
జగదుపశ్లోకితంబుగ వహించి
యూర్వశీ మేనకాద్యుత్తమస్త్రీలు నా
వమ్మ పోవమ్మ నా నతిశయిల్లి
యెన్నండు నెచ్చోట నేవారిచే వ్రేలఁ
జూపించుకొనక ప్రస్తుతికి నెక్కి

నలకూబరుండు ధన్యతరుండు నా గలు
వతఁంబుచే నీకు వన్నె దెచ్చి

గీ. యొప్పనే యింకఁ గడపట నిప్పిశాచి
నాకు సరిచేసికొని దేవలోకసభను
నీవుసూ నీవు సుమ్మని యేవిధమునఁ
గలహ మాడెద నిది నీవె తలఁచి చూడు. ౨౮౦

క. కోపము పాపమునకుఁ బా
త్రీపెనుదగవునకుఁ దగఁగ నేతిట్లాటల్
ప్రాపించునో పడంతుల
కోపురుషశ్రేష్ఠ యవియు నొక్కబ్రతుకు లే. ౨౮౧

వ. అదియునుం గాక. ౨౮౨

క. రంభకు నహహా యొకప్రతి
రంభ గలిగి తిగిచి తెచ్చె రచ్చల కని సం
స్తంభింపనీరు హాస్యా
రంభణ మీపోరు నిర్జరవిటుల్ నగుచున్. ౨౮౩

క. నానడకలకును యోగ్యము
కానిది యిపుడిచట నైనగలహము బ్రదు కై
నైన నగుఁ గాని యిఁక నీ
యాన ధరణి విడిచి దివికి నడుగటు వెట్టన్. ౨౮౪

క. ఈకలహ మప్పుడ వినఁబడు
నాకంబున సురలయానసము లేగతి నా
లోకింతుఁ దెగినఁ దెగనీ
నాకు మఱఁదు నిన్ను నిలు మనన్ రాకునికిన్. ౨౮౫

వ. అనుడు రెండవకొమ్మ యమ్మాట లాకర్ణించి యోకాంతుండ యీకాంత నేర్పు చూచితే వేల్పులకడకు నేతెంచినఁ దనమాయ బయటంబడు నని యెడుతలంపున రాఁగూడక సురలయానసంబు లేగతి నాలోకింతు నని నాకగమనంబు పరిహరించె నాదును ధరణి విడిచి దివికి నడుగు వెట్టనని తొడిఁబడ నీమీఁదియాన పెట్టుకొనుట వివేకింప ఖేచరత్వంబుకలిమియు సంశయంబ యింతతడవు ప్రియకాంత యనుచు నెట్లు నమ్మితని పల్కిన నది వివేకమార్గంబ యగు నని నలకూబరుండు తద్వాక్యంబులకు నిరుత్తరమై యున్న తనదండ చెలువ నుండనీక యోసి మాయలాఁడివిగదే యని మెడపట్టి పాయంద్రోయుటయు నదియు నందుగా నాయిందుముఖి యందాంద దట్టించి యిట్టివెడసేఁతలచేత నాథుని కెడసేసి చేతోజాత హేతిఘాతంబులపాలుపఱచి తని పలికియా తరళాక్షిని హేతిఘాతనిమిత్తంబుచేతన కాయవియోగంబు నొందుమని శపించె నలకూబరుండును దత్కాలగుణంబెట్టిదియో కాని యాఁగాములు వివేకింప లేక యిది యిట్టిశాపంబునకుఁ దగు నని పలికి యోసి నీపే రెద్ది యెట్టిదానవనియడిగె నప్పుడు తత్ప్రతిరంభ సైరింపక. ౨౮౬

శా. ఇంపారఁగ న్నినుఁ జేరనీక నను న ట్లింతే మనోజవ్యథం
గుందం జేయుట చాల కేమిడి గెదీ గొంటున్ వృథా యంచు నా
కందర్పత్వర గానలే వనుచు నాకంజాక్షిఁ బోద్రొబ్బెఁ దా
నెంచు న్నిల్వఁగనీక పేరలుకతో నెంతేఁ గడుం దవ్వగన్.

వ. అని చెప్పి మణిసిద్ధుఁ డాసుముఖాసక్తి కిట్లనియె. ౨౮౮

గీ. అట్లు పోద్రొబ్బుటయు నతఁ డాత్మ నిచ్చ
గించుకొని యుండెఁ గాని తా నెంచఁడయ్యె
రంభ మోహంగాము లాప్రతిరంభ మీఁది
ప్రేమఁ గాముకుల్ నూతనప్రియులు గారె. ౨౮౯

క. అనుటయు నీ వం దేమిం
తిని సత్యపురంభ యనుచుఁ దెలిసితి వాలా
గున భంగ మొంది యూరక
చను టరయఁగ నాయ కపటసతి కావలయున్. ౨౯౦

క. త న్నట్లు పలికి ద్రొబ్బఁగ
మిన్నక చన నంత నోరుమోఁగయె యది యా
ము న్నాడినమాటలబిసు
సెన్నఁగ నిది గనియె యతఁ డుపేక్ష యొనర్చెన్. ౨౯౧

క. అది యట్టిద కానిమ్మా
తుదచెప్పుము సిద్ధపురుష తొల్లి యెచటఁ గ

న్నది విన్నది గా దద్భుత
మిది వినవలయు నన నాతఁ డిట్లని పలికెన్. ౨౫౨

సీ. ఇటమీఁద నింక నొక్కటి యద్భుతము విను
మోహరోజానన యోపడంతి
నాకీర్తి నెంతయు దూరంబుగాఁగఁ బో
ద్రోబ్బి యేతెంచి యాతోయజాక్షి
ప్రియుఁ జూచి మగవారిప్రేమ లిట్టివి గదా
యెట్లు నమ్మఁగవచ్చు నిచ్చలోనఁ
బ్రాణేశ యటు దండవాసినమాత్ర నీ
ద్రిమ్మరి నెచ్చోటఁ దెచ్చుకొంటి

గీ. నిన్ను నేమన నున్నది నిరభిమాన
గుణత నినుఁ జేసిన న్ననుకొనుట గాక
నాకు నా యున్నిపా ట్లంచు నాకులమతి
నడలెఁ గన్నులఁ బొటపొట నశ్రు లొలుక. ౨౫౩

చ. అడలిన నాదరంబునఁ దదశ్రుజలంబులు కేల నొయ్యనం
దుడుచుచు నాయెడంగలదె దోసమొకింతయు నెంచిచూడనో
పడఁతుక దాని నీవ యనుభ్రాంతిఁ గరం బిటులాచరించి యే
ర్పడినఁ బరిత్యజించితిని బట్టఁగరా దిది తప్పుగా మదిన్.

మ. అని యింతిన్నలకూబరుం డురముతో హత్తించుచుం దుఃఖమా
ర్చి నికుంజంబునకున్ రతిక్రియకునై చేర్పంగ వేఁజొక్కఁడం

తన వచ్చె న్నలకూబరుం డచటికి న్నారూపముం దాల్చి వం
చన నెవ్వాఁ డుర చేరినాఁడఁట మదాశన్ రంభ నంచు న్వెసన్

గీ. ఇట్టు వచ్చినఁ గనుఁగొని యేను మిగుల
నుల్లమున వెఱఁ గందితి నొకటి వెనుక
నొకటి రాఁ జొచ్చె మాయ లీయుర్విమహిమ
తెలుఁగు గాదుగదా యని ధృతి చలింప. ౨౧౬

సీ. అళ్లుఁగుదెంచుచో నతని గన్గొని రంభ
బెదరు నాశ్చర్యంబు మది జనింప
విభున కిట్లనియె వల్లభ యిది యొక్కమా
యాప్రపంచము చూడు మద్భుతంబు
నీదురూపముఁ దాల్చి భేద మొక్కించుక
యును లేక కాన్పించుచున్నవాఁడు
తనదురూపము నీవు ధరియించినాఁడ వం
చున్నవాఁ డిది గెల్వ యుక్తి చెపుము

గీ. యపుడు నారూపుతో నది యన్నివెతలఁ
బెట్టె నది గడచితి మన బెట్టిదముగ
నిపుడు నీరూపుతోడ నీఁ డేఁగుదెంచె
దిరుగఁ డొకమాత్రమున వచ్చుబిరుసు చూడ ౨౧౭

క. మనయభిమతఖేలనములు
మనమున నైరింప కెన్నిమాయ లకట యే

దనుజుఁడొకో సమాత్సర్యం
బొనరఁగఁ జలపట్టి పన్నుచున్నాఁడు కడున్. ౨౭౮

వ. అని పల్కుచుండ. ౨౭౯

శా. అంతం జేరఁగ నేఁగుదెంచి యతఁడో యబ్జాక్షి యేమంచు వి
భ్రాంతిం బల్కెదు కల్లయు న్నిజము నీడ్పాటొందఁగా నిప్డు నీ
కాంతు న్నన్నుఁ బరిగ్రహింపుము మహాకారంబు నీఁడెవ్వఁడో
యెంతే నొప్పఁగఁ దాల్చె వంచితవు నీ వేతన్మహామాయచేన్

మ. మది నామాటలు నమ్మవేని యునికన్ నమ్మిష్ఠజన్ ధైర్యసం
పద పెంపారఁగ దవ్వుల న్నిలిచి యోపద్మాక్షి వీక్షింపుమే
నిదె ఖండించెద వీని మాయకమహాహేతిప్రకాండంబుచేఁ
దుద శోధించెదుగాని నీకుఁగలయుక్తుల్ మీఱునా సత్యమున్

చ. అన విని చాలఁ దల్లడిలి యాయుక నాయకుకంఠమున్ ర
యం, బునఁ దనకౌఁగిటం బొదివె భూరికృప న్ననుఁ గావరే
ప్రియున్, మనుపరె వేల్పులార యొక మాయపు రక్కసుఁ
డాక్రమించి తాఁ, దునుముచు నున్నవాఁ డలుకతోడ నిరా
యుధు నంచు నేడ్చుచున్. ౨౮౧

చ. అది గని వాఁడు నవ్వి యిది యారవివేకముగట్టిగాఁగన
న్నె దనుజుఁ జేసితే మగుద నీవు దలంకకు నేసి రాయుధున్
మదమఱి పాఱువానిని బ్రమత్తుని జంపెడువాఁడఁ గాను నా
కెదిరించి నిల్చునో యనుచు నీతనిఁ ద్రుంచెద నంటినిత్తరిన్

వ. ఎదిరించి నిల్వ నోపు నేని తన కైదువెచ్చట నున్నది తెచ్చు కొమ్మను మోకొమ్మ నెమ్మనంబున నితండ నిక్కపునల కూబరుండనియు యుద్ధంబున జయాపజయంబు లెంచినట్లు రావు తొడింబడ నితని కొక్కటి యయ్యెనేని యే నేమియ గుదాన ననియు విచారించితేని నితనితథ్యమిథ్యాభావంబు లేర్పడునందాక నేనును యుద్ధంబునకు వేగిరింపక సహిం చెద నింకను మాయిరువుర వాక్యప్రకారంబులు వినియు నీ వెఱింగిన పూర్వరహస్యంబు లడిగియు మఱియు నుచితమగు తెఱంగులవలన మాకపటాకపటవర్తనంబులు దెలిసికొను ము నాకుం బ్రియవనిత వైననీవు నాయెదుటన యిట్లు పరు నికంఠాలింగనం బొనర్చి యుండ నిచ్చలోన మచ్చరంబు పె చ్చుపెరుగక యుండదు పెచ్చుపెరిగెడుమచ్చరంబు సత్యా సత్యవివేచనపర్యంతంబు నిలువ కెట్లొనర్చునో యెఱుంగ రాదు కావున నాత్మహితంబుఁ గోరితేని యతని విడిచి యెడ గలుగ నిలిచి నాపలుకులు వినుమనిపలికిన. ౨౬౪

క. ఆచెలువ తనదుప్రియునిం
గాచుకొనఁగ నప్పు డదియె గతిగా మది నా
లోచించి చూచి మఱి త
ద్వాచాగతి నతని కెడగఁ దాఁ జని నిలిచెన్. ౨౬౫

క. ఆతఁడు నోతొయ్యలి యిపు
డీతనియీకత్తి గిత్తి యేను గణింపన్

భీతిలకు మన్న మానవు
భీతప్రకృతి వని యొప్పెఁ బ్రియ యటు చనఁగన్. ౨౩౩

శా. ఆరీతిన్ గడకేఁగి తా నిలిచి ప్రేమాంచత్కటాక్షంబులన్
ఘోరాసూయనిరీక్షలన్ వరుసఁ గాంతుం దత్సమాకాశగ
న్యాకీర్తిత్వము చూచుచుండె నెచటన్ వ్యక్తంబులత్యుజ్జ్వలా
కారశ్రీసమతల్ జనించు ననురాగంబుల్ మమత్వంబుచేన్

సీ. రెండవనలకూబరుం డంత రంభఁ గ
న్గొని చెల్వ భావించుకొనుము నీవ
యమరేంద్రుఁ డంప నిం దనుగుదెంచితికద
మణికంధరునితపోమహిమఁ జెఱప
నతని నేచెట్లగట్టితి వీతఁ డెచ్చోట
లంకించుకొనియె నలంఘ్యమైన
విరహతాపంబునఁ బొరలుచు నీరాక
కెదురు చూచుచున్నయే నటుండ

గీ. నకట సురకార్యవిఘ్న మౌ యనుభయమున
వెంటరాలేనిపాప మివ్వేతలు దెచ్చెఁ
దేరకాఁ డిట్లు నిన్ను భ్రాంతిని బొరల్చి
బాససేయంగవలసె నే భర్త ననుచు. ౨౩౫

మత్త. వెంట వచ్చిన నీవు నాపయి వేడ్కఁ జిక్కి తపఃక్రియల్
గెంటఁ జేయ నెఱుంగకుండినఁ గీడు వాసవు చేత నే

వెంటరాకటు నిల్చినన్న నవింటివానికిఁ గోప మీఁ
రెంటఁ జింతలు కొంతప్రొద్దానరించినం బిఱుపేఁకుగాన్.

మత్త. అంతఁ గంతునిపంత మెంతయు నంతకంత కనంతవి
క్రాంతిఁ బర్వఁగ నోర్వ కెట్టటుకానియింద్రునియల్కసై
రింతు నంచును సాహసం బొనరించి యే నిటువచ్చితిం
గొంత వెండియు నింద్రు నెంచుచుఁ గొంచితి న్నినుడగ్గఱన్

చ. తపసి తపఃక్రియల్ చెఱిచి దైవతకార్యము నిర్వహించి నీ
వెపుడెపుడేఁగుదెంతు నిను నెప్పుడు కౌఁగిటఁ జేర్తునంచు నే
నపరిమితాశ నోజలరుహాసన యివ్వనిచేరువం బ్రయా
సపడుచు నిల్చుకొంటిఁ బికసంచయపంచమవంచితాసువుల్

క. ఇక్కడ నిను వీఁ డెవ్వఁడొ
యిక్కరణిన్ మోసపుచ్చి యేలుకొనంగా
నక్కట యెలవనిశంకల
నక్కడ నేఁ బొడుకాపులాగతి నుంటిన్. ౨౭౩

ఉ. ఇంతకుమున్ను నారదమునీశ్వరుఁ డచ్చటి కేఁగుదెంచి నీ
వెంతయు మన్మథార్తిఁ బడి యేమిటి కిచ్చటనున్నవాఁడవో
భ్రాంతుఁడ నీదురూపమున రంభ నొకం డపలంగరంబు వి
భ్రాంతిని ముంచుచున్వివిధభంగుల నేలుచునున్నవాఁ డనన్

క. విని వచ్చితి నేనమయం
బున నేగతి నందుకొనియెఁ బొలఁతుక యితఁ డీ

తని తెఱంగుఁ జెప్పు మన నే
మని చెప్పిన నను చూఁ జూచె నది ప్రియు మొగమున్. ౨౨౪

తే. చూచుటయు నేమి చూచెను శోభనాంగి
నిన్నుఁ జెందినపాల్లెల్ల నున్నఁ జెంద
కుందునే నాఁటియుపలనారదోక్తి యునయ
నాఁడు నీతోడ నమ్మనినాయకుండు. ౨౨౫

క. నినుఁ బోలువనిత నీకును
వనజముఖి యితనిఁ బోలువాఁ డితనికి నెం
దును గలిగి కలంచునో యి
ట్టినిగాఢపుసొంపుచుదముఁ గృపులు చనునే. ౨౨౬

క. అని పలికెఁ గాదె యువిద వృథ
చను నే నైనను లతాంగి శంకింపకు నీ
మనమున నీతని నిప్పుడు
తునిమెద నాఖడ్గమునను దుర్దమలీలన్. ౨౨౭

వ. ఆఖడ్గం బపుడల్లయచటి కేగినకుంజంబునం బెట్టినవాఁడ నిదె
తెచ్చుకొనియెద నని పోవం జూచినఁ దత్ప్రతిభటుండు నీకిం
తబీరంబు గలిగినం బోపు దూరంబు చేసి యిటు నటుం జన
నేల నిరాయుధుండ నంటేని నేను నాయుధంబిదె విడిచితి
నని విడిచి యడ్డంబుగా నడిచిన బెడిదంపుటీరసంబును వీరర
సంబును ఘోరంబు లగుచు నుల్లసిల్ల మల్లయుద్ధం బాయిద్ద

అటుం దద్దయుం బ్రవర్తిల్లె నప్పు డొండొరులయుద్దండదో
ర్దండచండాస్ఫాలనాభీలఘోషవిజృంభణంబులు కుంభినీధ
రగహ్వరసముద్ధతప్రతిధ్వానంబులచేతనినుమడించి ప్రళయ
జలధరవర్గనిర్గళితంబు లగుబలుపిడుగులమ్రోఁత ననుకరింప
నిశ్శంక నిరంకుశా హంకార హుంకార గంభీరా రావంబుల
యార్భటులునిర్భరసముద్భటంబు లై దిగ్భిత్తులఁ బిక్కటిల్లు
చు ప్రక్కలింప నొక్కరొక్కరిమిక్కుటపు విక్రమంబులపె
క్కువలెక్క గొననియక్కజపుఁబేరుక్కున మిక్కిలి పేర్చుని
చ్చలపుటగ్గలికలఁ దగ్గుమొగ్గు లేక డగ్గఱి యాగ్రహంబు
నెఱప నొడ్డారించుచు గడ్డుఱుకనీక యడ్డంబుగా నొడ్డుకొని
యెడనెడఁబిడికిలి పాయం దట్టి బెట్టిదంపుటురువడిం దోడిం
బడఁగఁ దీసి కీలాగరిష్ఠనిష్ఠురముష్టిఘాతప్రయోగ నై పుణం
బుల దీపించుచుఁ గోపంబున నేపుచూపెడునాటోపంబుల
నాఁపరాని యనూనంపుబిరుసునుం బరుసఁదనంబును హె
చ్చఁజెచ్చెరఁజొచ్చి పట్టికొని హెచ్చరికం గచ్చు వదలక పె
రిఁగెడియచ్చలంబులు బలంబును బ్రబలంబుఁజేయ గళంబు
ల ముంజేతులిడి పెడమఱనొక్కి త్రెక్కవిఱిచి పడ వైచియుఁ
బడవైచిన విడువక తోడస పసనిం బడందిగుచుచు దిగిచిన
బిగివదలక పయింబడి కదలమెదలనీక పొదివిపట్టుచుఁ బట్టిన
నిట్టట్టు పెనంగి పట్టు వదలించి కరంబుల నురంబులనడిమికి
ముడించి యొడముకొని బడిబడిం బొడుచుచుఁ బొడిచినఁ

బొడుపనీక కడిందికడిమి నడంగం బట్టి పగతుచేతులు త్రో
డల నిఱికి పరాక్రమించుచుఁ బరాక్రమించిన విక్రమంబు
దక్కక వెనుకటిదట్టికట్టు పిడికిటఁ దొడికి యెత్తి తెఱపిగొని
పఱపి మోఁకాళ్లువక్షస్థలంబుల నాని వెలికిలఁ ద్రెళ్ళి బిళ్ళ
మీఁటు గాఁ జిమ్ముచుఁ జిమ్మిన మమ్మరపు వేగంబుతోడఁ
దోడన లేచి పైఁ బడఁ గడంగిన నెడ యూఁక పదంబులు చాఁ
చి యెదురొడ్డుమ నఱిముఱి నొక్కంతతఱిఁ గని యద్భుతర
యంబున దిగ్గన లేచి మెడ యొడిసిపట్టి గ్రుల్ల వెలికుఱుక
నొక్కుచు నొక్కినఁ జిక్కువడక యొక కేలఁ గోకకట్టునొక్క
కేలఁ దొడయుఁ బట్టి కూలవైచి మఱియు మల్లచఱిచి క్రమ్మ
ఱ లెమ్ము హుమ్మని గర్జిల్లుచు గర్జిల్లిన నూర్జితరయంబున
మగుడఁ దలపడి పౌరుషంబు సేయుచు వ్రేఁడియుఁ బాయు
చు లాయుచు డాయుచు ననేక ప్రకారంబులఁ బోరుచుండె.

ఆ. అట్టియెడను బచ్చుపట్టుదట్టీచేత
నొప్పుతనదుప్రియుని నుజ్జ్వలాంపు
క్రొవి నెఱపుచంద్రకావిదట్టీచేతఁ
బరుని గుఱుతెఱింగె సురవధూటి. ౨౭౯

క. ఇక్కరణి నించుకంతయు
నెక్కువతక్కువలు లేక యిరువురు సరిగా
నుక్కునఁ బోరాడి శ్రమం
బెక్కుడుగాఁ జేసి నిలిచి రెడగా నంతన్. ౨౮౦

ఉ. రంభయు వారిమాపు గని బ్రాంతియుఁ దుల్యతఁ బోల్చి సంశ
యా,రంభ మొకప్పు నెవ్వరిఁ జిరంబుగ నమ్మ కహో నిలుం
డు సం,రంభము మాని యే నడుగు ప్రాక్తనవర్తన మొక్క
టిన్ రహా, స్సంభవమైన దాని వయస న్వచియించు పుడు మీ
ర లిత్తుఁరీన్. ౨౮౧

క. దానన్ సత్యాసత్యత
లే నామతికొలఁది నిశ్చయించుకొనఁగ నె
వ్వానికి నెయ్యది యుచితం
బౌనియతి నతండు పోవు టర్హం బనియెన్. ౨౮౨

వ. అని యావనిత యామాట నియ్యకొనువారల నిద్దఱం బా
యం బాయఁ బిలిచి యొకఁడు వినకుండ నొకనితోడ మన
కుఁ దొల్లి కళాపూర్ణుం డనువాని ప్రసంగం బెచ్చటఁ గలిగెఁ
దత్ప్రకారం బేమి నీవు వింటి వని యడుగుటయు నందు
ద్వితీయుండు దానికి సమ్మతంబుగా నుత్తరం బిచ్చెఁ బ్రథ
ముండు వెలవెలంబాఱుచు నూరకుండె నయ్యతివయు నత
నిం జూచి కటకటా యిందాఁక నేను నిన్ను నిక్కపుఁ బ్రియుం
డనుచు నమ్మియుండితి నీవ కపటరూపధరుండవే యని య
ద్భుతంబును జుగుప్సయు భీతియు నాకారంబున దీపింప న
తని విడిచి యితరునిం బరిగ్రహించె నతం డమ్మాయావి నా
లోకించి యతని నల్పావశిష్టాయువుగా శపియించె నప్పుడు
రంభ యకపటవర్తనుం జూచి నీ వెవ్వండ వెవ్విధంబున

నిట్టిరూపంబు ఘటియించి నన్ను వంచించి తని యడుగుట
యు సత్యనలకూబరుండు. ౨౮౩

సీ. ఇందాఁక నిను జేరనీక నన్నిట్టుల
యించుట చాలక యింక నిలిపి
వాని నే మడిగె దెవ్వఁడు గాక నీకేమి
యిది కాకదంతపరీక్షసుమ్ము
నామన్మథార్తి యెన్నఁగ వలదే చాలు
రా ర మ్మటంచు నారంభ నపుడ
తోడ్కొని చనియెను వేడ్కతో మోముఁదా
మరవికసింపఁగా సురపథమున

గీ. నంత నితఁడు చింతతో సంతసింతఁ
గొంతవడి నిల్చి దీనతఁ గొమరు దఱుఁగఁ
జనియె మణికంధరునిపర్ణశాలపిశకు
నల్లనల్లన మిక్కిలి నలసగతిని. ౨౮౪

వ. అట్టియెడ మున్నతండు తన కేళికానికుంజంబునం బెట్టిన నా
పట్టెంబుఁ బుచ్చుకొని తత్సంతోషంబున నుబ్బుచు నిచటికి
వచ్చితి నిది యిచ్చు నప్పుడు మద్గురుండు నాతోడ దీన నె
వ్వరిఁ బ్రేయం బూనితి నవశ్యంబును నారినివధియింపక మా
నదని యానతిచ్చినవాఁ డేను నిమ్మహాయుధంబు కలభాషి
ణికంఠంబు ద్రేయ నట్లు పూన్చితిం గావున నప్పటికిఁ దప్పి

చనియు మీఁదట నవశ్యం బగు నని పలుకుచు నంతం గల
భాషిణిం జూచి కడమపలుకక తక్కటయు నాకలభాషిణి
యతని నీక్షించి సంకోచం బేల భవితవ్యతావశంబునఁ గా
నున్నయర్థంబు గాక మాన దనుటయు నమ్మాటకు మెచ్చు
చు నతండు. ౧౮౫

క. నీవు వివేకధురీణవు
గావున నిమ్మాట యంటి గాక యవశ్యం
భావి యగుదుఃఖమును జను
సే వాక్రువ్వంగ నిజము నిష్ఠుర మెందున్. ౧౮౬

గీ. ఇంక నీవృత్త మెఱిఁగింపు మేను బలిమిఁ
బట్టి మొఱవెట్టునిను డించి పాఱిపోయి
క్రమ్మఱంగ వచ్చి మఱి నిన్నుఁ గాన నెచట
నుండి తది మొదలొక్కని చెప్పు మువిద యనిన. ౧౮౭

శా. మేఘాంభోనిధికామధేనుసురభూమీజాతచింతామణి
శ్లాఘాలంఘనజాంఘికత్వసముదంచద్దానలీలాసఘుం
టాఘోషానిశఘోష్యమాణపరిపూర్ణశ్రీకటాక్షోదయ
ద్రాఘీయోఘసంపదూర్జిత యనంతప్రాభవస్ఫూర్జితా.

క. కంజముఖీలోచనజీ
వంజీవాజీవ మృదుసవస్మితశోభా

మంజులముఖచంద్ర సదా
రంజితవిద్వత్కవీంద్ర ప్రణుతోపేంద్రా. ౨౮౯

స్రగ. నిర్వైరామధరణీధరణాంతా గర్వితారాజయకర్మవిశంకా
సర్వదిక్చరవిశంకటకీర్తీ శర్వాకీరమణసన్నిభమూర్తీ. ౨౯౦

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళి
యమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామ
ధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను
మహాకావ్యంబునందుఁ
దృతీయాశ్వాసము.

కళాపూర్ణోదయము

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ సౌభాగ్యవిభూతివి
లాసాలంకార నిత్యలలితాకారా
భాసురయశఃప్రసూనసు
వాసితసకలాశ కృష్ణవసుధాధీశా. ౧

వ. అవధరింపుము. ౨

సీ. అవధూమణి నవ్వి నావర్తనము నీవ
చెప్పితి వింక నేఁ జెప్పఁ గలదె
గురుసత్వుఁ డగునలకూబరుచేఁ బట్టు
వడి నీవు ననుఁ జూపఁ గడఁగి యట్లు
వచ్చుచో నెదురుగా వచ్చినరంభ నేఁ
జుమ్ము నిన్ విడిపించి యమ్మోయిఁ జని
యభిమతం బైన యట్లాఁగజలీలావి
హారంబు సలిపితి నంతలోన

గీ. నరుగుదెంచినయదియ సుమ్మాద్యరంభ
యారమణిఁ బ్రాణవిభుదండఁ జేరనీక
యవ్విధంబునఁ బోరాడి యంతమునను
దద్గతిని శాప మొందినదాన నేన. ౩

చ. అన విని నార లందఱును నత్యధికం బగువిస్మయంబునన్
మునుఁగుచు నెట్టిటూ చెపుము ముద్దియ యేగతి నిట్లు నద్భుతరూ
పును ధరియింప నేర్చితివి పొందుగ నెమ్మెయి నందుకొంటివా
యనఘుని నట్లు గూడఁగఁ జిరాభిమతం బిఁక నీకు నాప్రభున్

సీ. ఆకాంత సిద్ధు నాలోకించి నిన్ను న
వ్విశేషమునఁ దలఁచెను వేళఁ దనదు
ప్రాణేశు వెంటన యారంభ గదలి తా
నేతెంచినంతట నిజ్జి యొకటి
యెదురుగా వచ్చుట కెంతయు శంకించి
యటముందు పోవక యచట నిల్చె
నప్పు డే నీక్షించి యదియ వచ్చిన యట్లు
గాఁ దదాకృతి గట్టిగాఁగఁ దాల్చి

గీ. వచ్చితి నతండు నినుఁ బట్టి తెచ్చుచోటి
కాచెలువ రాక మసలుట యతని కెఱుక
పడక యునికి నాకృతి వేషభాషణాదు
లాగతిన యున్కి నాచేత లమరె నట్లు. ౫

గీ. ఆచెలువ రూప మెట్లట్ల యగుచు నూడఁ
దాల్చు నేరుపు మున్నొకతఱిని నాకు
నారదుం డిచ్చె నదియు వినంగఁబడియెఁ
గద యతఁడె చెప్ప నీకు మాకలహా వేళ. ౬

క. అమ్మెయిఁ జెప్పియు నతఁ డపు
డమ్మాయారంభ యిదె యటంచు నను బ్రకా
శమ్ముగఁ జేయక కారు
ణ్యమ్మున మన్నించె మన్ముఖాకృతిఁ గనుచున్. ౭

వ. అది యెల్లఁ జెప్పనేమి గడపట నట్టిశాపంబునకుఁ గారణం
బైనయామాపు రోసి యది యంతయు నుజ్జగించి యవశ్య
భోగ్యం బైనతచ్ఛాపఫలం బిద్దేవిసన్నిధి ననుభవించినఁ బరో
పకారం బగు నని వచ్చితి నని చెప్పి కలభాషిణి యమ్మణి
స్తంభున కి ట్లనియె. ౮

తే. నీదుగురుఁ డన్నయట్ల నీనిశితఖడ్గ
మవితథోద్యమ మగుట సువ్యక్త మయ్యెఁ
దిరుగ నన్నును నిన్నును దెచ్చె దైవ
మిచ్చటికి ధన్య నైతి నీయిష్ట మొందు. ౯

చ. అని యటులుండె నాపదుప్రయాసము లూరక పోక యుండ న
ట్లొదవెఁ బ్రియు న్భజింపనని యుండఁగఁ జెప్పితినీవు దానికిం
గొదగలుగంగ సత్యనలకూబరుఁ డొక్కఁడు వేఁటవచ్చియా
తుద నతనిన్ శపించె నని తొల్లిటియాకపటాత్ముఁ డెవ్వఁడో

క. అన విని యేమియు మిక్కిలి
యనఁబోయెదుసుమ్ము తరుణి యట్లారూపం
బున నున్నవాఁడ నేఁ జు
మ్మని మణికంధరుఁడు వల్కె నల్లన నగుచున్. ౧౧

వ. ఇట్లు పలికినం గలభాషిణి యాశ్చర్యంబు నొందుచు. ౧౨

క. విని నీ వపు డా స్త్రీరూ
పును దాల్చితి చెప్పు మని తపోహతి గావిం
చిన నేర్పునంద రంభయు
ధనదసుతుఁడు గూడె ననిరి తత్సఖు లెదు రై. ౧౩

సీ. అన రంభ నట్లు గూడినవాఁడ నేనె యే
ర్పడ విను మట్లు తపంబు చెఱిచి
మును నన్ను నది గూడి తన రెమతఱి నూన
సము నలకూబరాసక్త మగుట
ప్రకటంబుగాఁగ గోత్రస్ఖలితత్వంబు
చే నెఱింగించిన నేను రోసి
దాని వీక్షించి యొందేనిఁ బోయెద నని
వీడ్కొని చనుచు నవ్వేళఁ బరతులఁ

గీ. దనియమిఁ దదాత్మరంజన దనరఁ గలయు
వలయు నని యంత మత్తపోవ్యయముచేఁ ద
దీయవిభురూపుఁ దాల్చి వే తిరిగి వచ్చి
పొసఁగఁ బల్కి రమించితిఁ బూర్ణరతుల. ౧౪

వ. అత్తెఱంగున నద్దివ్యాంగనతో రమించు చునికిం జేసి తత్ప్రకా
రంబున నొదవిననీతోడి క్రీడ లనుభవించి యమ్మాయారూ
పంబునకు సద్యఃఫలంబుగా నట్టిశాపంబుఁ దెచ్చుకొని యుం

తట బుద్ధిమంతుండనై యప్పటిపర్ణశాలకుఁ జని యెల్లమా
య లుజ్జగించి నావీణెయు రత్నమాలికయుఁ బుచ్చుకొని
యిచ్చటిమహిమలు తొల్లి యెఱింగిన వాఁడనై యిం దేమి
విశేషంబులు దొరకునో యని వచ్చితి నని చెప్పి నగుచు నిట్ల
నియె.

చ. నెలఁతుక రంభ పొందు విడనేరక యెంతఘనప్రయత్నతన్
నెలకొని యే రమింప నది నీవయి తేమని చెప్ప నీవు న
త్యలఘుతరప్రయత్నపరతన్నలకూబరుఁ గూడఁ గోరి రం
జిలఁగ నతండ యే నయితిఁ జక్కఁతి వెట్లును నాదుకోర్కెకిన్

చ. జలజదళాక్షి యేను మునిశాపభయంబున నెందు నేరికిం
దెలివిపడంగనీక మది ధీరతఁ ద్రిప్పుదుఁ గాని నీవయిం
గలదుసుమీ తలంపు మనగానకళాభ్యసనంబువేళలన్
ఫల మిటు లొందె దానికిని భాగ్యవిశేషవశంబునం దదన్.

చ. అనుడుఁ గృతార్థనైతిఁ గుటిలాత్మకుఁ డెవ్వఁడు నన్ను నిట్లువం
చనమునఁ గూడెనో యనువిచారము వాసెను నీదు పొందు నా
కనభిమతంబె నీకుఁ దగ నన్న తలంపున నీతలంపు నేఁ
గనమి నిద్రిప్పుదున్ హృదయకాంక్ష నినున్మనుజూచువేళలన్

శా. నీసౌందర్యవిలాసభాసురతనూనిర్ణిద్రసౌభాగ్యమున్
నీసంగీతవిశేషకౌశలము నీనిర్దోషనానాగుణో

ల్లాసంబు న్ననుసప్పు డెంతపరమాహ్లాదంబు నొందిఁ జెసో
యూసుద్దుల్ హృదయైకసాక్షికము లేమన్నన్ వృథా
యిత్తఱిన్. ౧౯

ఉ. ఆవిధి నుండునంతట నొకప్పుడు నిన్నను జూచుచో మణి
గ్రీవుని పేరు దోఁచె మదికి న్మణికంధర యేకదేశనా
మ్యావగుణంబుచే నతని నాతనియన్నను మద్దిచెట్లుగా
దైవతమౌని తిట్టినవిధంబు తలంపునఁ బాఱె నంతటన్. ౨౦

ఉ. దానవ గుండెగుబ్బుమన దానెఱిఁగెన్ విడిచెం ద్వదంగసం
గానుభవేచ్ఛ యొట్టిడిన యట్లు తదాదిగ నాదుచిత్తమో
మానితశీల యంతట సముంచితతాపకరూపరేఖవో
ప్పే నొకకొంతగల్గఁ గని యిచ్చఁ గుబేరతనూజుఁ గోరితిన్.

క. శాపభయంబున నెఱయఁగ
నీపై కోరికె మరల్చి నిధిపతిసుతు నే
పాపపువేళను జూచితి
నో పరుసాబ గేను మఱికమంగొన గుఱిగాన్. ౨౨

క. ఆయక్షతనయుఁడని ని
న్నే యేఁ బొందితిఁ దుద న్వినిర్మలభాగ్య
శ్రీ యే మని చెప్పుదుఁ బడఁ
బోయినఁ బూఁబాన్పునఁ బడుపోలిక యయ్యెన్. ౨౩

ఉ. శ్రీయుత మైనదివ్యమణి చేతికి నబ్బఁగఁ బాఱవైచి త
చ్ఛాయయొకింతయున్కిఁగని చాలఁగ్రుశించితిగాజుపూసకై
నాయవివేక మే మనుకొనం దుదఁ దన్మణి యబ్బె నన్నన
త్యాయతతత్సమాగమసుఖాప్తికి నోఁచమి నెంచి కుందెదన్

ఆ. ఇట్టిమాట లిప్పు డే నాడుకొనుటయు
ననుచితంబు వారవనితపలుకు
లిచ్చకంబు లనక యెవ్వరు నమ్మెద
రదియుఁ గాక దృష్ట మన్యవాంఛ. ౨౫

వ. అని లజ్జాశోకంబు లడర నవనతముఖి యైనకలభాషిణిం జూ
చి మణికంధరుం డిట్లనియె నోయుత్తమవిలాసిని నిన్ను నితర
వారవనితలయ ట్లసత్యవాదినిగాఁ దలంప నంతవింతవాఁడ నే
నీపలికినట్లు నీకు మున్ను నాయందు గోరిక గలుగుటకు గుఱు
తొకటి యున్నది యది యెద్దియం టేని నారదుండు కడపట
నిన్ను నింటికి ననుపుచు నేను విన నీతోడ. ౨౬

గీ. కొమ్మ నీ వాత్మలో మును గోరినట్టి
కాంతు రంభామనోహరాకారుఁ డగుచు
మెఱయువానిని గూడి రమింపఁగలవు
నమ్ము పొమ్మంచు నీభవనమున కనియె. ౨౭

క. నలకూబరుఁ గూడెద వని
పలుకక య ట్లనిన సత్యభాషణుపలుకుల్

ఫలసిద్ధిని నరయఁగఁ దా
య్యలి నను మును నీవు గోరి టుత్కృతి జగతిన్. ౨౮

క. ఆకోటిక శాపభయో
ద్రేకవిశేషమున నెఱయఁ బెగ టురుమును గా
దో కామిని లోకమున వి
వేకింపఁగఁ గలవ యిట్టివియు నొక్కొక్కచోన్. ౨౯

వ. రంభాసాన్నిధ్యశోభితాభినవవిలాసభాసురుం డైన నలకూబ
రునిరూపున హత్తినట్టిచిత్తంబునకుం దదన్యుం బెట్టిది యైన
ను మఱి యింపు గామియుఁ జిత్రంబు గాదు పురుషులందు
నొక్కొకవేళగుణంబున నిట్టివి గలవు తత్ప్రకారేకిం బైనది
యొక్కకథ గల దది పాపనాశనం బై యొప్పుచుండుఁ గావు
నఁ దాత్పర్యంబున నాకర్ణింపుము తన్మూలంబు మొదలు
కొని చెప్పెద నని యిట్లనియె. 30

సీ. కాంత యేఁ దొల్లి యనంతదేవవ్రతో
ద్యాపనకొఱకు ననంతపద్మ
నాభునిసన్నిధానమునకు వచ్చితి
వచ్చి యచ్చటఁ గొంత బచ్చెన నగు
కవితచే నద్దేవు వివిధభంగుల నుతి
సేయుసత్కవుల నీక్షించి యిట్టి
సౌభాగ్య మేగతి సంభవించునో యను
వాంఛతో నచ్చటివారివలన

గీ. సీమృగేంద్రవాహనసుద్ధ లెల్ల వినుచు
ంచటి కిద్దేవి యనతిదూరాంతరస్థ
యగుటయు నెఱంగి యేతెంచి తగ శిలాక్షు
రోక్తసాహసవిధి నిష్ఠ మొంది తిరిగి. 3౧

వ. అరిగి యద్దేవునియగ్రమండపమున. 3౨

ఉ. అంతముగాఁగ గౌతమకణాదమతంబులు భేదవాదిసి
ద్ధాంతము జైమినీయ మురగాధిపశాస్త్రముఁ గాపిలంబు న
త్యంతము నాకలించి యవి యాత్మలమెచ్చనిపాంచరాత్రరా
ద్ధాంతవిధానసమర్థనసమర్థకృతార్థమతిప్రదీప్తులన్. 33

సీ. శ్రీమహితాష్టాక్షరీమంత్రజపపరా
యణుల నారాయణధ్యానపరుల
దేవతాంతరచింతనాపిదూరులఁ గామ
రోషాదిరహితుల హర్షమతులఁ
జడచిదీశ్వరతత్త్వవిదులఁ ద్రైలోక్య పా
వనచరిత్రుల బుధవంద్యపదుల
సకళంకశీలుర సఖిలశ్రుతిస్మృతి
శాస్త్రపురాణవిజ్ఞానఘనులఁ

గీ. దమకుఁ జక్రికి నిత్యసిద్ధంబు లైన
శేషశేషిత్వములు చింత చేసికొనుచు
నతనిదాస్యంబు గతిగాఁగ నరయుపరమ
వైష్ణవులఁ గంటి సభ యై ప్రవర్తిలంగ. 3౪

క. కని యే దండనమస్కృతు
లనేకము లొనర్చి వార లడుగఁగ నాపే
రును గంధర్వత్వంబును
వినిపించి మహిస్త్రవేచ్ఛవిభవము దెలిసితిన్. ౩౭

ఆ. తెలిపి యోగబోధవిలసితులార విహా
రాయతాంతరాయునట్లు నాకు
నాకనిత్యసేవ గైకొనఁ డని తగు
వర్ణనకుఁ గడంగ వారు చూచి. ౩౮

సీ. ప్రకృతిపూరుషులును బహిరంతరంగుల నె
ప్పుడుఁ జరించక యప్పూర్ణుఁ డగుచుఁ
దనకు నాదియును మధ్యంబు నంతము సహా
నుఁడు నధికుండు నెందును గలుగక
సర్వజ్ఞుఁ డై సర్వశక్తి యై సర్వని
యంత యై సర్వాత్ముఁ డై వెలయుచు
సర్వంబుఁ దనకు శేషముగ సర్వమునకు
శేషి దా నగుచు లక్ష్మియును దాను

గీ. రుచియు రవియుఁ జంద్రికయుఁ జంద్రుండు వోలె
నయుతసిద్ధత్వ మొప్పంగ నాదిమిథున
మనఁగ సకలవేదాంతవేద్యతఁ దనర్చు
పరమపదనాథుఁ బొగడు నీ ప్రౌఢిఁ గొలఁది. ౩౯

క. అని యిట్టటు నాచేఁ ద
ద్వినుతులు సేయించి మెచ్చి విశ్వహితార్థం
బును జెప్పించిరి త్రిజగ
జ్జననీపరమపదనాథసంవాదకథల్. ౩౮

క. చెప్పించి యీకవితచే
నిప్పుడు గాకున్న నీకు నిఁక నొకమేసం
దప్పక యొదవుఁ జిరంబుగ
సప్పరమునిపరమభక్తి యని రధికదయన్. ౩౯

వ. ఏనును దాదృశం బైనమదీయకవిత్వాధార శారదాపీఠంబు
నందలియందఱివినుతి కెక్కునందాఁక మిక్కిలి మెచ్చుకొన
రా దని యచ్చోటికి నంత నరిగితి నని పలికి యింకఁ బ్రకృత
కథ వచ్చుచున్నది యాకర్ణింపు మట్లు శారదాపీఠంబునకు
నేఁ జనునప్పుడు తత్సన్నిధియందు. ౪౦

సీ. ఋగ్వేదఘోషసమృద్ధిపెం పొకచోట
నొకచోట యాజుషాభ్యుదయమహిమ
సామగానధ్వానచాతుర్య మొకచోట
నొకచోట నాథర్వణోక్తిగరిమ
గృహ్యసూత్రనిపాఠఖేలనం బొకచోట
నొకచోట శబ్దతంత్రోపచయము
జ్యౌతిషసిద్ధాంతసంఘర్ష మొకచోట
నొకచోట ధర్మశాస్త్రకలనంబు

గీ. యుభయమీమాంసలప్రసంగ మొక్కచోట
నొక్కచోటను బహుతర్కయుక్తికథలు
యోగసద్గోష్ఠి యొకచోట నొక్కచోటఁ
గావ్యకలకల మొప్పారఁ గనుచు నంత. ౭౧

సీ. పదవర్ణసౌష్ఠవప్రకటనం బెంతయు
నింపు మీఱంగ రువ్వచ్చి యిచ్చి
తగ నుదాత్తాదిభేదములు గెంటక పర్వఁ
గనుబొమ్మచేష్టలఁ గఱపి కఱపి
యెడనెడలఁ గవ్వ్రఁ దడబడకుండంగ
గుఱుతులు మదిఁ బాదుకొలిపి కొలిపి
నిజశిక్షలో బుద్ధి నిలక విస్వరములు
పలికిన బుగ్గలు నులిమి నులిమి

ఆ. యొక్కమండపమున నుజ్జ్వలబ్రహ్మవ
ర్చసముతోడ బ్రహ్మచారులకును
బరమనియమవృత్తిపరత వేదముఁ జెప్పు
చున్నయట్టియొక్కయొజ్జఁ గంటి. ౭౨

క. కని డగ్గఱఁ బోయిన నా
యన రా రమ్మనుచు నెవ్వరయ్యా మీరల్
ఘనతేజంబున నొప్పెద
రనుచుం జోటిచ్చి మత్కులాఖ్యలు వినియెన్. ౭౩

క. విని పూజ్యులు వచ్చిన యపు
డుపాధ్యాయ మని యప్పుడు వటుప్రకరం
బును జనుప నూన్చి నాతో
ననుగుణవిహితోపచారుఁ డై వర్తిలఁగన్. ౭౭

సీ. మెఱుఁగారుమౌంజియు మేనికోమలికంబుఁ
గడుదిట్టతనము గుల్కెడు మొగంబుఁ
బసుపుగోచులమెప్పు బ్రహ్మతేజంబును
జానుకృష్ణాజినధారణంబుఁ
దళుకుజన్నిదము మేధావిబొట్టును జిన్ని
పట్టెవర్ధనమును జిట్టితడుపు
మొలవంకయుంగరంబులసొంపు దండపుఁ
గోలయు సన్నపువ్రేలుసికయు

ఆ. నొప్ప బ్రహ్మచారి యొకఁ డేఁగుదెంచెఁ బు
స్తకముఁ గొంచు మిగుల సంభ్రమమున
నొజ్జ యతనిఁ జూచి యోరి యేమిర కడు
నాలసించి తనిమె ననిన నతఁడు. ౭౮

వ. ఏ నాలసించుటకు నిమిత్తంబు చాలఁ గలదు మీ కేనియు
వినఁబడదు గావలయు వినిపించెద వినుం డని పలికి యిట్లని
యె నట్లు మీరు ననిచిన నేఁ జనునప్పుడు శాలీనుండు తమ
పుప్పొఁదోఁటలోన నొక్కలతాగృహంబునందుఁ దనపాదం

ను సుగాత్రి వేడుకతోడఁ దోడులవారాడ వినుకొని యొత్తు చుండ నిష్టసల్లాపంబుల నుండ నిందుకొని తన్నుఁ జూచి నగుచు నుపాధ్యాయులు పుస్తకంబు కిఁ బాచి చేయది యెక్కడనే యిదే డాఁచినాఁడవని తమయుపాఖ్యాశాఖఁ జూపి కొంచుఁ బోవుచున్నగాని యటఁ గూర్చుండుమని యెదుట నున్న యొక్కవిహారవేదికతోడి లేమావిసెడఁ జూపిఁ గూర్చుంటి నంతఁ దనయింతిమూఁపునఁ జేయిడి సాయము కీల్గెడయె.

క. అమృతము సేవించితివో
రమణీ యేమైన సిద్ధరస మబ్బెనో నీ
కోమపుంబ్రాయము మిక్కిలి
గోమునఁ బొందెడు దినముఁ గ్రొత్త క్రొత్తగ నెలమిన్. ౪౭

క. మగవానికంటె మునుపుగ
మగువ కెడలుఁ బ్రాయ మట్టు మానవతీ నీ
జిగిబిగువు లంతకంతకు
మిగులఁగ బాలుపొందుటకు నిమిత్తము చెపుమా. ౪౮

వ. అనుటయు నవ్వనిత చిఱునవ్వుతోడ నాయనఁ జూచి. ౪౯

లయ. ఏ నెఱుఁగ నేమియును దీనికి నిమిత్తము న
నూనమమతామహిమచే నైనఁ దోఁచున్
లేనికోమదనము లేని చెలువంబు నన
నో నెలఁత యాఁగలిన లేనియవి గావి

మ్మోహకరం బీ వెలఁదిగ వేని వినిపింతు విను
కినకి నచిత్తమది యేమ యనుచున్ శా
టించుచు సుగాత్రిఁ దనపై నొరగ వచ్చి చెవి
లో నొకటి యే మనుచునో నగుచుఁ జెప్పెన్.

ఉ. చెప్పిన మోముఁ ద్రిప్పి కడుఁ జిత్రము నొందుచు నాధువ
క్త్రముఁ, దప్పక చూచి యే నొకటి తన్నును వేఁడిన నమ్మ
తిఁ జెలి, నప్పలు కేలిసేయునొకో యాజగదంబ యిఁక
న్నెవ్వఁ డవిఁ, జెప్పెద నంచు మోము చెవిఁ జేరిచి యేమియొ
చెప్పెఁ జెప్పెనన్. ౧౧

కం. ఘనరోషఁ డగుమనుతఁడా
వనితయుఁ బోనపుగుదేర వడిఁ జని యాచే
ష్టనదు తలతాళదష్టుం
బనుపేరం బరగుచున్న హ్రదమున నుఱికెన్. ౧౨

కం. వడఁతియు నాకుం గతి తన
యడుగుందామరల కాక యన్యము గలదే
విడిచెడి నే తనుననుఁ దా
విడిచిన దని పాఱి యుఱికె విభుఁ డుఱికినచోన్. ౧౩

కం. కను నెడ తావ్రన నడి యి
కర్హడ నినఁబడ దేమొ పిటఁ గలవా రెల్లన్

వడి నేఁగి వలలుచేన
మ్మడుఁ గిటు నటు నరసి యిప్డు మగిడితి నగతోన్. ౧౪

వ. ఏను నచ్చం జిరిగి శాలీనుఁడు సుప్తుఁ జూపినచోటిపుస్తకంబుఁ
బుచ్చుకొని వచ్చితి నని చెప్పిన. ౧౫

క. విని యావిప్రవరేణ్యుం
డనయంబును శోకవిస్మయవిషాదములన్
మునుఁగుచు నాశుభదంపతు
లను జెందెనె యకట యితపుల తెఱంగనుచున్. ౧౬

చ. అవిశతతాళదఘ్న మనుసార్థకనామముతోడి యుత్తమ
హ్రదములలోఁ బాగ త్తెఁ గనెట్టిది యున్న బడ్డవారికిం
బ్రదుకు లె యుచుఁ దప్పదు పురాకృత మెవ్వరికైన నమ్మఁ
గొం,త దడవు గుంచె నేడ్పుడు తద్ద్విజముఖ్యుఁ జూచి యొ
య్యనన్. ౧౭

క. అనఘా యాశాలీనుం
డనఁగ సుగాత్రి యన నెవ్వ రాదంపతులన్
వినుతించెదు కడు నుత్తము
లని తత్కథఁ జెప్పవలయు నంటి ననుటయున్. ౧౮

క. ఆయనఘుల చరితము గా
దే యాపుస్తకములోని దియు మఱకెల్లన్

శ్రేయముఁ గాంచె మఱి కపటుఁడు
నాయాసద్గ్రంథస్థితుఁ బున్యోత్సవముల్. ౫౯

క. అని యా బ్రహ్మచారి తెచ్చిన పుస్తకంబుఁ బుచ్చుకొని శిరం
బున మోపుకొని కన్నుల నద్దుకొని తిరుగ నతనిచేతికి యి
చ్చి చదువు మనుటయు నతం డిట్లనుచుం జదివె. ౬౦

సీ. శాక్తేయభూమికిఁ గర్ణిక యగుశార
దాక్షేత్రమున శారదను భజించు
పూజారిబ్రాహ్మణపుత్రి యొకర్తు సు
నాత్రి నాఁ బరఁగెడుకాంత గలదు
దానివయస్సుండు శాలినాహ్వయుం డిల్ల
టప్రుట్లుఁ డత్తయింటను వసించు
నాతండు దనకడ నాకన్య ప్రథమసం
గమవేళఁ గను నలంకారకలితఁ

ఆ. జేసి యనిపి దానిచెలు లింత లంతట
బోలిచి యుండఁ దద్విభూషణాని
మహిమచేఁ దలఁకి పట్టు మదిని సంకోచించెఁ
దపనకి యుండి యుండి తిరిగిపోయె. ౬౧

ఉ. పోయిన దద్విపుం బవుడు బోయిన్లు తదంబకుఁ జెప్పి భూమిలో
నేయెడ లేని చంద మిది యేమినిమిత్తమొయంచు మంచిలేఁ

ప్రాయపువాఁడు గల్గె బళిరా యితఁ డంచు నెక్కైన నేఁటికిం
బోయెనొ కాక మొల్లి తమ పోకలుఁ జూడవయుంచు నవ్వఁగన్

క. ఆయన విని ప్రోలెడపు సుఁ
డీ యిట్లు గయ్యాళులార డిగవిడుతురె యా
జ్ఞాయుతులు సర్వమును దప్పఁ
నేయెడ హాస్యాస్పదం బొకింత నొరసినన్. ౬౩

గీ. అని పలికి రెండుమూఁడునాళ్లట్ల యచిపె
నల్లునొద్దకుఁ బుత్త్రిక నప్ప దతఁడు
నాది నేభావమునఁ జూచె నట్ల చూచె
వట్టి రాకపోక లొనర్చె నాసినతియు. ౬౪

వ. అంత లజ్జావతికిఁ దజ్జననియనుమతిఁ బ్రియవయస్య లేకాం
తంబున నిట్లనిరి. ౬౫

ఆ. పొలఁతి యాలిమగనిపోఁడుములు లేవియుఁ
గలిగినట్టిచొప్పు గానరాదు
మీ తెఱఁగు చూడ మేల్మేలు దంపతు
లిరువురును వివేకు లేమిచెప్ప. ౬౬

క. కాంతుఁ డుచితజ్ఞుఁ డైనను
గాంతకు సిగ్గువడఁ జెల్లుఁగాక కటకటా
కాంతుఁడు సిబ్బితిగాఁడై
కాంతయు నట్లైన నెట్లు కాఁపుర మింకన్. ౬౭

తే. నళినవదన మెచ్చి నాత్మైనఁ జిన్నకూఁ
తురునకున్ గాన్పు సేవె తోడఁగి పతికిఁ
దగినసేవ సేయ కగునె యూరక యుండ
నాతి సేయుచు ననఁ దరుచు నిట్లు. ౬౮

క. మగవాఁడు భాగ్యవంతుఁడు
మగనికి నిష్టగునె యిట్లు మానవుబిగి గ
ట్టిగఁ దాల్పఁ దనంతన యా
డిగ మిటు నటు సేయ నతని డెందము గరఁగున్. ౬౯

క. గారాముననో కోడల
తారమ్మనఁ దనుచు మగడి రానేటికిఁ గ
ప్పూరంబుతోడి బాగా
లీరాదో నాకు మడిచి యీరాదో చెలీ. ౭౦

క. వెంగలివి గాక నీవో
యంగన భోగములపంటయామని యగునీ
బంగారువంటి ప్రాయము
సంగతియే యకట రిత్తశయ్యకు నొసఁగన్. ౭౧

క. యౌవనము గలిగినప్పుడ
పూవుంబోఁడులకుఁ బతులభోగంబులు గా
కావిభవములకుఁ గొఱయే
యౌవనజాతాక్షి ప్రాయ ముడిగిన వెనుకన్. ౭౨

క. అన విని యీవెడమాటల
నను నేటికిఁ జంపెదరు వినన్ మైఁపవు నా
కని సిగ్గునఁ బలుకుచు నాఁ
డొరిచి చూచెను దదీయయుక్తుల తెఱఁగున్. ౭౩

వ. చూచి యెందును ఫలంబు గానక యాసుగాత్రి యీయన నింక నేమి ప్రపంచంబుఁ జేసిన నెఱయ నెడసిపోవుట తక్కఁ బ్రయోజనం బేమియు లేదు నాకును మంగళసూత్రం బేపాటిశుభస్థితి నుండుటయ పదివే లనుచు నెంచుకొనియు వే ఱొకలాగున నుండక యతనికి నాయురభివృద్ధికరంబు లని వివిధాలంకారంబు లెప్పుడు నేమఱక తాల్చుచుఁ బసతల్లి యతని నేమియు నిట్టట్టాడకుండం బ్రార్థించుచుండె నదియు ను దత్ప్రార్థనావశంబునఁ బెక్కుదివసంబు లెడ నెడఁ గూఁతుచేత నివారితదురాలాప యగుచు నోర్చి యోర్చి యంత నొకనాఁ డమ్మెఱుంగుఁబోఁడితోడ. ౭౪

ఉ. ఇట్టి నిరర్థు నెందుఁ గన మే మఁటఁబోయిన నీవు మిక్కిలిం
దిట్టెదు నాదుసంపదకు దిక్కగుచున్ మగమొల్క నీకిఁకం
బుట్టునొ యంటిమే నితనిపోఁడిమి గంటిమ పట్టిగొడ్డు తా
కట్టితఁ డెంతయున్న నినుఁ గాఱియ పెట్టుట వెళ్లఁగొట్టినన్

ఉ. పూవులతోఁట కైన నటు పోయి విచారముచేసి రమ్మనం
గావలయుంగదా యనుచు గారవమొప్పఁగ నల్లుఁబిల్చి ము

న్నావిధి కఁడి యందు గలయట్టిపనుల్ సకలంబుఁ జేయ నే
ర్పావహిలంగఁ దా నతని నంతటఁ గట్టడసేసెఁ జేసినన్. ౭౬

గీ. ద్విజసుత యైనశారదాదేవిపూజ
కుపకరించుకార్యంబిని యొప్ప ననుచు
నధికమోదంబుతో నతఁ డాదరించి
సంతతంబు తదేకనిష్ఠతఁ దలిర్పు. ౭౭

క. సమధికమధుమదగరిమా
సమచంచలచంచరీకసంచయసంచా
రమనోరమసుమనోరమ
సమరఁగ నాపూవుఁదోఁట యనిశముఁ బెంచెన్. ౭౮

సీ. నీ రెత్తువేళల నీ రెత్తుఁ బాదుపా
దులకుఁ గాలువలు పొందుగ నమర్చి
త్రవ్వటంబులతఱిఁ ద్రవ్వటంబులు వెట్టుఁ
దగినట్టికత్తుగుద్దలి గడించి
మొనవుఁ జల్లెడువేళ నెరువుఁ జల్లుగతాభి
మానుఁడై గంపలఁ దాన తెచ్చి
యంట్లొత్తుపదనున నంట్లొత్తు నెలమి గా
న్పించులేఁగొమ్మలు వంచి వంచి
గీ. నారు వోయఁగవలయుచో నారు వోయుఁ
గొమ్మ నాటంగ దగునెడఁ గొమ్మ నాటు

నొకట విసువక యంత కంతకును హెచ్చు
హాళితోడను శాపినుఁ డవిరతంబు. ౭౯

లయ. అంగపరిఛేదము నెఱుంగ కతఁ డీగతిఁ గ
డంగి తులసీవనముఁ జెంగలువలుం గే
దంగులును జంపకములుం గురవకంబులు ల
వంగములు జాదులును లుంగతతులుం గొ
జ్జంగులును మల్లెలు సురంగములుఁ బాటలము
లుం గదళికాచయముఁ దుంగతతులు న్నా
రంగములు నాదిగ ఫలంగలుగునట్టిహృద
యంగమబహుద్రుమకుజంగములు వెంచెన్. ౮౦

చ. రవికిరణాళి కొందును జొరంగ నగోచర మైనసీడచే
నవిరళపుష్పరేణుయుత మై పొలుపొందుమరందవృష్టిచే
నివముగొనంగఁ దద్వనసమృద్ధిఁ గనుంగొని యవ్వసుంధరా
దివిజకులప్రసూతుఁడు మదింబరితోషమునొంది యత్తఱిన్

క. ఎంతయుఁ బ్రాహ్మ్మున లేచి ని
తాంతాచరితస్వజాతిధర్ముఁ డగుచు ని
శ్చింతుఁ డయి గురుపరంపరఁ
జింతించి తదుక్తజపము చేసి ముదముతోన్. ౮౧

గీ. నియమమునఁ బుష్పములు గోసి నేర్పు మీఱఁ
బలుదెఱంగుల వింతవింతలుగ మాలి

కలికి బొమ్మలు గందుకంబులు రచించి
బ్రహ్మయిల్లాలికిఁ సమర్పణము సేయు. ౧౩

వ. ఇవ్విధము సుగాత్రి పాతివ్రత్యధర్మనిష్ఠ కతంబున. ౧౪

గీ. తల్లిమాటలచే నిట్లు తనవిభుండు
తనువు బడలంగఁ బూఁదోఁటపనులు సేయఁ
జూడ నోర్వక తాను నచ్చోటి కరిగి
తోడుపడియెద నని చూచు వ్రీడ నుడుగు. ౧౫

వ. అప్పుడు శౌకనాఁడు శాలీనుండు తోఁటకుం జని యుండ నా
సమయంబున. ౧౬

క. తళతళ మెఱుపులు మెఱయఁగఁ
బెళపెళ నుఱుముచుఁ బెళ్లు పెఠిలునఁ బిడుగుల్
నలుగడఁ బడ బెడిదపుధా
రలు గలబలువానఁ జలధరంబులు గురిసెన్. ౧౭

చ. మిగుల జగంబు బెగ్గడిల మించెఁ దదుద్ధతవృష్టి యద్భుతం
బగుచు ఘనాఘనౌఘసముదగ్రనిరర్గళఘుర్ఘురార్భటీ
లగనఘనోచ్ఛలజ్జలఝుళంఝుళనిర్ఝరజర్ఝరీభవ
ద్గగనగళచ్ఛిలాగణఘణంఘణఘోషణభీషణంబుగన్.

సీ. ఉదధిసమేతపీతోద్వాంత బాడబ
జ్వాలాయితోగ్రశంపాలతంబు
విఘాతరవసరంధ్రీకృతాజాండబ
హిర్జలభ్రమదధారోర్జితంబు

నిర్ఘాడ్యగర్జితస్ఫూర్జథూత్తర్జిత
ప్రళయభైరవరటత్పటహారవము
ఝంఝాప్రభంజనజాతసంఘట్టన
పరిగళత్తారకతారకగణము

గీ. నగుచు ఘనఘనాఘనసంఘ మవ్విధమునఁ
బూని హోరున బెడిదంపువాన గురియఁ
గరము భూనభోంతరము చీకట్లు గొనియె
నఖిలలోకంబు నుదకమయత్వ మొందె. ౮౯

క. అటమున్ను మొగులు బలియుచుఁ
జిటపొట మని పటపటచినుకులు పడఁజొ*
చ్చుట యాపిగాఁగఁ దనపెని
మిటి దడియునో యని సుగాత్రి మిగుల వగపుతోన్. ౯౦

వ. అతనికి శుభంబు గోరుచునిట్లు జేసి. ౯౧

చ. అపుడు మనంబులోన భయంబుఁ బఱిం దలపోసి యిట్టి ఘో
రపుఁబెనువాన నెల్లయితో ప్రాణవిభుండియటంచు నీకుఁ బా
పపుఁబువుఁదోఁటపాళ్ళె చటఁ బ్రాప్తము లయ్యె నటంచు
నెంతయు, న్విపులతరార్తిఁ జేడ్పడుచు నింగిఁ బొరింబొరిఁ
దొంగిచూచుచున్. ౯౨

క. ఓశారద యోపరమద
యాశాలిని యోమదంబ యారసి మత్రా

శ్రీశ నను జూడుమీ నీ
వే శరణము గాని యొరుల వేఱొం డెఱుఁగన్. ౯౩

శా. ఈదేహంబునఁ బూర్వదేహములయం దేనిన్ వ్రతధ్యానదా
నాద్యుద్భవ మేమియేమి గల దాయాపుణ్య మీవర్షపీ
డాదోషంబును మత్పతిం బొరయకుండ న్మానుపుం గాత నే
నాదుం గాప్రతఁ దన్నిమిత్తపతిపాపాక్రాంతికిం బాత్రమన్.

వ. అని హృదయంబునఁ దమకులదైవతం బైనసరస్వతిం బ్రార్థించుచు నంతట నిలువంజాలక తద్వర్షఘోరతయుం గైకొనక యత్యంతసాహసంబునఁ దల్లియు నెఱుంగకుండ నిల్లు వెడలి తనపాతివ్రత్యధర్మంబుచేత వృష్టిబాధఁ బొరయక తొలంగుచుండం బొలపవెల్లి యైనజలపూరంబు పాయయిచ్చుచుఁ దెరువు విడువఁ బ్రాణవల్లభుం డున్నవనంబున కరిగి కడనయుండి పరికించి యప్పటియవ్వాతవర్షోపద్రవం బొక్కించుకయు లేక యాత్మసంప్రార్థితబ్రాహ్మీప్రసాదవిశేషంబున నెప్పటియట్ల శుభవర్తనంబున నున్నతనభర్తను దదారామంబును జూచి నాతల్లి యోసరస్వతి నీభక్తవాత్సల్యచింత ప్రకటించితే యని తత్కారుణ్యంబునకు నుబ్బుచుఁ గ్రమ్మఱ గృహంబునకు వచ్చి తనవచ్చుటయుం బోవుటయు నెవ్వరికి నెఱుకపడనీక వ్రీడావశంబున నడఁగి మడఁగి యథాపూర్వస్థితిఁ బ్రవర్తిల్లుచుండె నప్పు డప్పువ్వుఁదోఁట గాటంపుగాలివానచేత నేకీడునుం బొరయకునికి జనులు వెఱఁ

గాంచుచుండె నాసుగాత్రియు మఱియుఁ గొన్ని దినంబులు
లజ్జపెంపున వల్లభుని యిడుమపాల్గ కోర్చి యోర్చి. ౯౫

ఉ. అంతట లజ్జ క్రిందుపడ నత్యధికంబుగ మించి మానసా
భ్యంతరపూర్ణ మైనపతిభక్తికతంబునఁ దల్లిమాట యొ
క్కింతయుఁ బాను గైకొనక యెప్పటియట్లయలంకృతాంగియై
యొంతయు నింపుతోడఁ జనియెం బ్రియుఁడున్న వనంబు
లోనికిన్. ౯౬

క. చని యాతఁడు దాఁ జలిపెడు
పనులకు నీయకొనకున్న బలిమిఁ గడంగెం
దనసొమ్ము లెల్ల నొకమఱుఁ
గున నిడి పిఱిచుట్టుచుట్టుకొని నవలువతోన్. ౯౭

వ. ఇట్లు గడంగి. ౯౮

సీ. తోరంపుఁ జనుదోయి త్రుళ్ళింతల నిడంగఁ
దగుచోట్లు గుద్దంటఁ ద్రవ్వి త్రవ్వి
వ్రేఁగైనపిఱుఁదు బల్విడిఁ జలింపంగను
వడి నిట్టు నట్టును నడచి నడచి
యడుసుఁదువ్వర చెక్కుటద్దంబులను బర్వ
మళ్ళకు మడవలు మార్చి మార్చి
నడుము లేఁదీవియ నకనకల్ గుడువ నిం
పునఁ దగుమోఁపులు మోసి మోసి

గీ. చిఱుచెమటఁ జెన్నువింతక్రొమ్మెఱుఁగుతోడఁ
గొమఱుమే నొప్ప సారెకుఁ గొప్పు వదల
నేమిటికి నైనఁ దా మున్ను యేఁగి యేఁగి
గొల్లపనులు నొనర్చె నిం పెసక మెసఁగ. ౯౯

గీ. పడఁతి సంభ్రమించుచు నిట్లు పనులు సేయఁ
బిఱుఁదుఁ బాలిండ్లుఁ గొప్పుఁ గంపించుచొప్పు
గనుఁగొనుచు నెన్నుకొనుగతిఁ గాంతుమదిని
జెల్లు శరముల వైచె దర్పించి మరుఁడు. ౧౦౦

చ. అపు డతఁ డట్లు పేర్చుకుసుమాస్త్రునియుద్ధతియోఁపలేక వె
ఱ్ఱిపడుచ యెంతనూన్చిన నెఱింగెడుదానవు గావు నీకుఁ దోఁ
టపనుల కెంతదూర మకటా యనుచుం దనయుత్తరీయ వ
స్త్రపుముసికొంగునం దుడిచెఁ దన్వికపోలపుఘర్మబిందువుల్

చ. తుడిచినఁ బోక మన్మథునిదుర్జనతామహిమన్ బొరింబొరిం
బడఁతి మెఱుంగుచెక్కిళులఁ బర్వెడుఘర్మముఁ గాంచి యం
తనా, బడలికచూడలే కిడుమపాట్లకుఁ జొచ్చి నలంగి తంచు
నెక్కుడుతమకంబుతోడఁ దలగ్రుచ్చి కవుంగిటఁ గూర్చె
నత్తఱిన్. ౧౦౧

క. తదనంతరంబ మిక్కిలి
ఘొడిగొన్నచిగుళ్ళజొంపముల సొంపగుపూఁ

పొదరింటికిఁ దెచ్చె సతిన్
మదనమహారాజ్యభోగమహిమం దేల్చెన్. ౧౦౩

సీ. అట్లు దేర్చుచు పతి యతఁ డప్పుడు విడక
కౌఁగిట బిగిఁచెఁ బైపయిఁ గాముఁ డదర
నివి మంగళిఁ గ్రొత్తలింటికి నేఁగవలెనె
యని ప్రియునకుఁ జెప్పి విడిపించుకొనియె సతియు. ౧౦౪

క. విడిపించుకొని మఱుఁగున
విడిచినతనుభూషణంబు లెల్లను బ్రేమం
దొడిగి గృహంబున కల్లన
నడచెఁ బతిచరిత్రభావనల మన మలరన్. ౧౦౫

క. వసివాళ్ళువాడి యప్పుడు
వసంతసమయంపుటెండవలన న్నలివోఁ
గసుగందులు గందిననవ
కుసుమలతికవోలె మిగులఁ గోమలి యొప్పెన్. ౧౦౬

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వనంబునఁ బతియనుగ్రహంబు వడసి భాసి
ల్లుసుగాత్రి గృహంబునకుఁ జనియె నప్పుడ ప్పడంతిసఖులు
ముఖవికాసాదులవలనం దన్మనోరథసిద్ధి యెఱింగి సర్మాలా
పంబుల వినోదించుచుండిరి తల్లియుం బ్రమోదంబు నొందె
నంత నాఁటినిశాసమయంబున సయ్యంబుజాక్షికిఁ దద్వయ

స్యలు కౌతుకాతిశయంబున నెప్పటికంటె మిగుల నలంకరిం
చి కేళాగారవనంబున నున్నతత్ప్రియునికడ కనిపి రప్పుడు.

సీ. గతిసంభ్రమంబునం గరము బెడంగుచు
నకనక ల్గడుచు నెన్నడుముసొబగుఁ
గుచునూపుదడిమంపుఁగోకలోఁ దోలఁకెడు
కంపనూనునితంబకాంతిసొంపు
బిగువుపయ్యెదలోనఁ బిక్కటిల్లుచుఁ జాలఁ
ద్రుళ్లుచన్నుల నొప్పుముళ్లపేరుఁ
జెమటచిత్తడిఁ జిట్లియమునుకస్తురిచుక్క
బొట్టుతోడిపసుపుఁబట్టసిరియు
గీ. గునిసి సారెకు వడఁకెడుగొప్పకొప్పుఁ
గలిగి యాకె దన్నొకటియుఁ జలుపనీక
తొలుతఁ బరువులు వాఱుచుఁ దోఁటపనులు
సేయుచూపు మదిన్ హత్తి పాయకునికి. ౧౦౮

ఉ. అప్పటి తద్విలేపనపటాభరణాదుల వైభవోన్నతుల్
రెప్పలు విచ్చి చూడక చలింపనియట్టిపరాకుచేతఁ దా
నెప్పటియట్ల యుండె నతఁ డింతి కడుం దడ వుండి యుండి
నా, యొప్పులు యేమి సంఘటిలెనొక్కొ యటంచు విషాద
మొందఁగన్. ౧౦౯

గీ. తొలుఁదొలుత నట్లు సాధ్వసాద్భుతకరంబు
లగుచు మరుసుద్ది లేకుండ నెగయమీఁటి

పెక్కునాళ్ళు తపస్విని ప్రేమలసిత
ఘనవిభూషాము లపుడిడుఁ గాని యపుడె. ౧౧౦

వ. అది యట్లుండె నాయింతి యంత. ౧౧౧

ఆ. తిరిగి యనుగఁ జూచి యరిగి యేనిచట నె
వ్వారిదాన నిచట నూరక పడి
యుండ నైన మెద్ది యొకరించె నని యగుఁ
గాక యనుచుఁ దలుపుకడన యుండె. ౧౧౨

ఉ. అలలితాంగి చాలఁ దడ వచ్చట నమ్మొయి నుండి సాహసో
ద్వేలత నంతఁ జేరి కడుఁ బ్రస్ఫుటచే శ్రమ మొందె నాదు గాఁ
బోలును బోదు నా నిదుర వోయెద రేయని కప్పురంపుఁ దాం
బూలము తావి భుగ్గురని ముంచుకొనం జెవిదండఁ బల్కెనన్

క. పైకొన్న పరాకున నతఁ
డేకోర్కెని వచ్చితని యె నింతియు వగతో
లోకము వారలు పతికడ
కేకోర్కెని వత్తు రనుచు నెంతయు సొలసెన్. ౧౧౪

వ. పదంపడి తాలిమి యవలంబించి. ౧౧౫

క. ఓనాయక యితరంబులు
పోని మ్మాపాటియైన బుద్ధి గలిగి నా
మానసములోని కోర్కెల
పూనిక యడిగితిరి లోకపూజిత నైతిన్. ౧౧౬

మ. అకటా యేమని దూఱుదాన ఘనము న్నాథా వేగుజా మ
య్యెం బోం, దికఁ గాఁ బాదము లొత్తరమ్మనుటగానీ యొంటి
యేమోకదా, నికటక్షోణికి నేఁగుదెమ్మనుటగానీ కొంత
నెయ్యంపుం బల్కూ, నికతోఁ గన్నులు విచ్చి చూచుటయొకానీ
లేద యొక్కింతయున్. ౧౧౮

ఉ. నేఁ జలతోఁ బ్రియుం గొనపుడు నిబ్బర మైనమదీయభాగ్యపుం
బోఁడిమిఁ జేసి యేమిపాకమునఁ బొందెనొ మీకృపయట్లుగాంచి పె
న్వాఁడిమిఁ దనర్చు నాచనవున న్నిము నిమ్మెయి నంటఁగాని యే
నాఁడును బుణ్యసాధ్వికి గుణంబిది గాదని యేనెఱుంగుదున్

వ. అని పలికి యంతరంగంబున నంతకంతకుం బ్రబలు కంతుసం
తాపంబున వంత నొందుచుఁ గొంత చింతించి. ౧౧౯

క. హాయైనఁ గొంత మేల్ నా
నాయన మీమనసుకంటె రహిఁ నిఁక నెపుడున్
మీయంతఁ దడవెవరె యని
మాయంగన యతనిపాద మల్లన పట్టెన్. ౧౨౦

ఉ. పట్టి యొకింత యొత్తుచును పాన్పుపయి న్వసఁ గూరుచుండి
కేలొంగఁబట్టుక నొప్పునూరువులపై నిడి యొత్తి తదంఘ్రియుం
తేఁ జన్నుకట్టుపయిన్ ఘటించుచును గన్నులు చేరుచుకొం
చుఁ జెక్కిట గట్టిగ నద్దుకొంచుఁ దనగాటపుఁగూరిమిఁ దెల్పె
నక్కలికిన్. ౧౨౧

వ. అంత. ౧౨౨

క. ఎంతేఁ బరాకుసుమగమికిన్
సందియ మందుచు నిదేమిచంద మొకో యం
చుం దనకెందము నొందల
మందఁగ నిందుముఖి యతని నల్లన బలికెన్. ౧౨౩

ఉ. చిత్తము వేఱొకత్తెపయిఁ జేర్చి మదిల్లఁగ నేర కేమి మీ
రుత్తరశాటిఁ దెచ్చుకొనుఁ డాయక నావశ మైనఁబాఁపుఁ బ్రౌఢిఁ
జెత్తు నవశ్యమున్ మఱియు దేవరకుంబలె నవ్విహాటికిం
దొత్తగుచుంబనుల్ సలుపుదు న్నిజమూఁడ దైవసాక్షిగన్

క. తుదఁ బెక్కులేల మీమది
కొదదీఱనఁ జాలు నమ్ముకొనవలసిన వ
చ్చెద నమ్ముకొనుఁడు నన్నో
హృదయేశ్వర యేమిచింత యిది దెల్పఁదగున్. ౧౨౫

వ. అని యిట్లు పలుకుచుం బాదసంవాహనసేవలు సలుపు
చుండ. ౧౨౬

చ. అది యొకయించుకైన నరయంగ నెఱుంగక యాతఁ డత్తెఱిన్
స్మదిఁ గడు నాఁటియున్న ప్రథమంపుఁ దదాకృతి యొప్పిదం
బులా, చెదరినవన్నె యాపనులు సేయుఘనత్వ యావినీతి
యా,పదిలపుఁ బ్రేమ యాఁరతులభంగులుఁ జాల విరాళిఁగొ
ల్పఁగన్. ౧౨౭

క. సంతతియును దత్పదయుగ
సంసేవాహ్నము విసువు లేక సలుపుచున్
భాసురపాతివ్రత్యగు
ణాసక్తిం దనస్వ మెచ్చ కన్నిశ గడపెన్. ౧౨౮

గీ. అంతఁ దొలునాఁటియట్ల యత్యాదరమునఁ
బోయి పూఁదోఁటఁ బనులెల్లఁ జేయుచుఁ బతి
మన్ననలు గాంచి యొంచెఁ దన్మతికి సట్టి
సొంపు లే గాని భూషణాలింపు గామి. ౧౨౯

ఆ. ఎంచి దినము నట్ల యేఁగి యాతోఁటలోఁ
నట్లు పనులు సేసి ప్రాణవిభుని
నట్ల యిష్టరతుల నలరించెఁ దద్విధం
బంత నంతయును దదంబ యెఱిఁగె. ౧౩౦

వ. ఎఱిఁగి కూఁతుతో నేకతంబున నున్నవేళ నిట్లనియె. ౧౩౧

ఉ. అమ్మ సరస్వతీవరమహత్త్వమునన్ జనియించి తీవు నా
కిమ్ముగ సర్వధర్మములు నీవ యెఱుంగుదు వంశమెల్లఁ బూ
తమ్ముగ నీదుచర్య నని ధాతపడంతియ యానతిచ్చె స్వ
ప్నమ్మున వచ్చి తావకగుణంబులు చూచిన యట్ల గట్టిగన్

క. పెనిమిటి దేశాంతరి యై
చనినన్ భవదీయమైన సంతతి నాము

ష్టున కయ్యెడు గడుచును ద
జ్జనంబున కెడఁగు చూతు సతతము నాత్మ నే. ౧౩౩

సీ. ఆయాస విఫల మైపోవునో యని యెంచు
బుద్ధిని జేసి యోషక్తి యేను
నీపతి నిటమున్న నిన్నుఁ జేపట్టక
యుండుకాలంబున నోర్వ లేక
విసివి యేమాడిన విని సహింపక నీవు
నన్నుఁ గోపించుచుండంబు దలఁప
పరమపతివ్రత వరిసియిలాలుపుగల
తల్లివి కొంద వాకింతయును లేదు

గీ. చిన్ననాఁడును బ్రియు నొక్క చిన్నమాత
మాటయాడిన విని తాపమగ్న వగుదు
తద్గుణము లెవ్వ రేపాటి తడవిన విని
యలయు దొండొరు బఱటి నెచ్చెలులు నగఁగ. ౧౩౪

సీ. మఱచి తప్పియు నన్యమహిమ విమర్శింపఁ
జూడవు కన వన్యసొబగు వేడ్కఁ
బతిభక్తియందుఁ గీడ్పడనీవు వేఁడుదు
తత్సృష్టి యేదైవతంబుఁ గనిన
నధిపుఁడు హర్షింప హర్షింతు చింతింపఁ
జింతింతు చిక్కినఁ జిక్కు దెప్పుడుఁ

గపుఁ జనయిచ్చిన గర్వింప వీక యుం
డించిన ఖేద మొందవు డెందమునను

ఆ. సింహకటవరీతి నుండు డెపుడును గం
ధేరితకుఁ గణక చేరనీక
పతివ్రతా గుణంబుఁ బాటించుకొనవు నె
మ్మేన గరగికలు మెఱుఁగుఁబోఁడి. ౧౩౫

క. జాతిపగఘ్ఘ దృఢసే
ఖాతాత్మ్యమున నున్నవార లటుండన్
నీతోడ మాటలాడు
బాతివ్రత్యమునఁ గాదె భారతి కృపతోన్. ౧౩౬

క. ఓతల్లి కొదవ యొక్కటి
నాతలఁపునఁ దోఁచినది వినన్ వలయు గుణా
న్వితుండు గానిసుతుఁడు ప్ర
సూతుం డగునఁట యకాలసురతక్రియలన్. ౧౩౭

ఉ. నాఁటికి నట్టిదైవఘటనంబుననో నిను నొల్ల కెంతయుం
గాటపుఁగోపము న్బనుపఁగాఁదను నెమ్మొయి నంటిఁగాకపూఁ
దోఁటకు జీతగాండ్రు మనతొల్లిటివారలు లేరె నీవిభుం
డేటికిఁ బోవఁగావలయు నీ వటు పోవఁగ నేల కూఁతురా.

క. నవళాక్షీ వయసునఁ బి
న్నవు గాని వివేకగుణమునన్ మిక్కిలి పె

ద్ధర్మ నీకుం దెలియనియ
ట్టివిధినిషేధమ్ము లెక్కడివి తలఁపోయన్. ౧౩౯

వ. అని పలికిన మొలకనగవు మొగంబున నిగుడ్చుచు దల్లిం
జూచి సుగాత్రి యిట్లనియె. ౧౪౦

చ. సరసకు నెద్ది యిష్ట మది సువర్తనగాఁగఁ దదప్రియంబు దు
శ్చరితముగాఁగ నెన్నుదు విసర్గము నాకిది సూనృతోక్తి యా
శ్వరుఁడును వేదముంగుఱుఁడు సర్వము భర్తయె యీఁడదాజ్ఞను
స్థిరమతిఁ జేయుచు న్విధినిషేధము లెవ్వియుఁగైకొనస్మి సెన్

క. విను మెయ్యదియు నిషిద్ధం
బని విడుచుట లేదు విహిత మని చేయుట లే
దనుమానింపక యెద్దియుఁ
బెనిమిటి యొల్లనిది విడుతుఁ బ్రియ మొనరింతున్. ౧౪౨

సీ. అని తల్లితోడ నిట్లాయింతి పలుకఁ ద
త్పతిభక్తిమహిమ కెంతయును మెచ్చి
వాణి ప్రత్యక్షమై వాత్సల్యమున మిక్కి
లిని గారవించి తజ్జననిఁ జూచి
యీసాధ్వివర్తనకిట్టు వంకలు
దిద్దఁ జూడకుము సుస్థిరత నొప్పు
పతిభక్తిచే నిజపావంబ కాదు నీ
యుభయవంశముల పాపోత్కరములు

గీ. నెఱయ నిష్ఠాతములుగ నీ నెలఁత చేసె
నిదియ కా దింక నిమ్మేఁద నీసతికథ
వెలయు మత్ప్రీతికరముఁ బవిత్రము నయి
నేఁ వెలయించుదాన నం చానతిచ్చె. ౧౪౩

క. అని యిట్లు చదివి పుస్తక
మును గ్రస్టెన్ వటువు విప్రపుంగవుఁడు ననుం
గనుఁగొని యిదిగో నయ్యా
యనఘము వారలచరిత్ర మని యిట్లనియెన్. ౧౪౪

వ. ఆసుగాత్రీశాలీనులయందు నరవిందభవునికాంత కెంత దయయో యెఱుఁగము నాకు నద్దేవియ కలలోన వచ్చి యీపుస్తకంబు నిత్యంబును బ్రాతఃకాలంబునఁ జదువుకొను మని యిచ్చె మఱియు నిప్పాటం జదువ వ్రాయ నేర్చినవారి కెల్ల నారాత్రియంద యట్ల యిచ్చినది యందఱు నిది యొండొరులతోడఁ జెప్పుకొని వెఱఁగు పడిరి నిన్ననే నాపుణ్యదంపతులసందర్శనంబుకొఱకుఁ దత్కుసుమోద్యానంబున కేఁగి వారలచేతం బ్రత్యుత్థానార్ఘ్యపాద్యాదివిధుల నుపచరితుఁడ నగుచు నచ్చట నీపుస్తకంబు మఱచి వచ్చి నేఁడు రేపకడఁ జదువం బోయి తలంచుకొని యది తెచ్చుటకుం బంపిన నిట్టిఘోరంపువార్త వచ్చె నని వెండియు నయ్యుత్తముల ప్రాదపాతంబునకుఁ బెక్కులాగుల వగచె నేను నాయధ్యాపకుని వీడుకొని యప్పటికి నప్పురంబు తత్ప్రసంగాకులం బ

గుట యరసి చూచుట కిది సమయంబుగాఁ దలఁచి నాగలోకం
బున కరిగి యంతఁ గొంతకాలంబునకు సంగీతవిద్యా సవిశే
షంబుగా నభ్యసింప వేడ్కపుట్టిన నారదమహామునిం గొ
లిచి తిరుగ వారఁ గొంటి నని చెప్పి మణికంధరుం డోకలభా
షిణి యట్లు శాలినునిచిత్తంబు జానపదత్వముస్త్వదోషం
బునం జేసి మున్నత్యంతాపూర్వవస్త్రభూషణాద్యాడంబరం
బునం దలంకి తదలంకృతపత్నీహాసంబునకు నెఱయఁ గోలు
పడుంపుటయు వెనుకఁ దోఁటపనుల నాకులితం బైనయత్త
న్వివిచ్ఛిత్తివిలసితాకారంబున హత్తి యితరంబు నెఱుంగమి
భవదీయవృత్తంబునకు దృష్టాంతంబు లని పలికి సుముఖాస
త్తిం జూచి. ౧౪౫

గీ. నీకులస్థానవార్త గణించి చూడ
నాసుగాత్రిచరిత్రంబు సంతవట్టు
నీ వెఱుఁగకునికి యెట్లన్న నేల యెఱుఁగ
నాసుగాత్రిన యే నని యాకె సగియె. ౧౪౬

క. అమ్మాటకు వా రందఱు
నెమ్మనములఁ జోద్య మంది నీ వాసతి వే
నెమ్మోయి బ్రతికితి వేమిక
తమ్మున నిమ్మాఱుపేరు దాల్చితి వనుడున్. ౧౪౭

సీ. శతతాళదఘ్నసంజ్ఞిత మైనయట్టిపె
న్మడువున నే నట్టు వడి మెడుతటి

మత్పతిపాదపద్మములాత్మలోనఁ ది
రంబుగా నిడి తదన్యం బెఱుఁగక
మసుఁగువో నమమఁ గోల్మోసలి బ్రియఁగ నవి బ్రిం
గనవెన్క రక్షించుకొనఁగ లేక
మహానాఁడు తత్త్రిరమహిఁ బడి పొరలుచు
వెడలఁగానిసది య వ్వేళయందు

గీ. యచట నున్నవా రది చెప్పి రంత నేను
నెల్లజనులును వెఱఁగంద నింటి కేఁగి
వాణికిని మ్రొక్కుకొనుచుంటి వదల కెపుడుఁ
బతిఁ దిరుగఁగూర్ప నింక నీభార మనుచు. ౧౮౮

సీ. దేవి నాలీలఁ బ్రార్థించుచుండఁగ వచ్చె
నరలు నా కప్పుడె నాథుసేవ
మెక్కుడి దీవాణి యెటు సేసె నట్లు గా
నిమ్మది యని విరాగమ్ము పొడమ
వేదాంతశాస్త్రకోవిదులగోష్ఠిని గొంత
యోగశాస్త్రజ్ఞులయొద్దఁ గొంత
ప్రౌఢప్రచ్చుచు యోగములకు నంగము లైన
యాసనాదులకు సమర్థ మైన

గీ. ప్రాయ ముడివోవుటకు వెతపడుచు నుంటి
నా కపుడు సుషుమ్నాసత్తినామ మొదవె

సుముఖుండన శాస్త్రకోవిదులు నిత్యమును వత్సు
మీాపవ్రైక ి యే మెలఁగుచుండెన్. ౧౬౯

గీ. అట్టిపేరఁ బ్రసిద్ధ నై యంతలోన
దళ్లితగు లూడఁ దీక్షయాత్ర త్రిఁ
గ్రమ్మపుచుఁ మద వెడ్డవిగుణములు విని
యిచటు చేరితిఁ డమ మీా చెంత నదియు. ౧౭౦

క. అస్మాదీయని బాతివ్ర
త్యమ్మున నుతి గవియు నిట్టిదశ నొ రేఁ
గ్రమ్మఱఁ బ్రతికి మొకింతయు
నమ్మకుఁగునఁ గాంతుఁ జేసి యస్యానా మొనెన్. ౧౭౧

ఉ. అనుమాన్ ప్రాహము ప్రిాఁగియుండ మనాఁ డాతని నక్లిష్ట
మూర్తిసి రానేర్చిన కుచిత పాతివ్రత్య మాయుత్త
మాంగన నీనాథుని బ్రోవకున్నె పెజారె క ల్మాన ప్రాపిం
చె చ్చాతనిపాదముఁ దుద నాతఁ జేని మణిస్తంభంమునూ
పొందనున్. ౧౭౨

సీ. చూపి యే బ్రతికినచొ ప్పెల్ల విను మట్లు
నీమాటఁ గడు నగ్గి యేనెకర్మ
వశతనో యూయులకెవడి యూఁపలేక వే
గోద్ధతిఁ జని నీట నుఱికితిఁ గద

మా వెనుక నొక్కఁ జుక్కంత సేపునకు జ
ల స్తంభవిద్యావిలాసగుప్త
నొకసిద్ధు నింటిలో నున్నట్టి యున్న మ
హాత్ము తేజోవిధూతాంధకారుఁ

గీ. పేరిమిఁ జేరి యటమున్న దూరపాత
సంభవంబైనఘనపరిశ్రాంతిచేతఁ
బ్రక్క లెగయంగ రోఁజుచు నొక్కక్షణము
నిలిచి కనుఁగొంటిని సమాధినిష్ఠు నతని. ౧౫౩

గీ. అంతఁ గనువిచ్చి చూచిన నాతఁ డేను
బ్రణతి చేసితిఁ జేసి తత్ప్రశ్నసరణి
వెంబడిని జెప్పితిని నావృత్త మతఁడు
నంత కోపివే యనుచు నొక్కింత నవ్వి. ౧౫౪

క. ఇది మిక్కిలి యేకాంతపుఁ
బద మని యిట్లున్నవాఁడఁ బరుల నునుపఁ గూ
డదు క్షణము నిందు నని మ
ద్వదనము వెస యంతఁ జూచి దాక్షిణ్యమునన్. ౧౫౫

సీ. నాఁ డెల్లఁ దనయొద్ద నను నుంచుకొని నాదు
గురుభక్తి తెఱఁగుఁ గన్గొనుచు నలరి
నాకు వయస్తంభనపుమణి యొకటియుఁ
దా నెక్కసింగపుఁ దత్తడియును

దద్వశీకరణౌషధజ్ఞానమును వాద
విద్యయు సిద్ధులు వేడ్క నిచ్చి
పొమ్మని యనిపినప్పుడు గాదె యీపట్టై
మెవ్వరి వ్రేయఁగ నెత్తంబునను

గీ. వారిఁ జంపును దూఁద నను వాక్యమునకుఁ
గడు నలరి మ్రొక్కి యతనియాకర్షణమున
నటకు మును వచ్చినట్టిసింహాసనంబు నెక్కి
మడమ యొక్కింత దాఁకించుమాత్రలోన. ౧౫౬

శా. గంభీరహ్రదము న్వడి న్వడలి యాకాశంబునం బాఱునా
కుంభిద్వేషిని మెచ్చి యెన్ని గల పీఠశ్రోణి స్వచిత్రంబు లా
శుంభద్వస్తువు లెల్లఁ జూతు నని పోచు న్వేడ్క నంటి న్వయ
స్తంభంబున్మణిచేతఁగాంచుటమణిస్తంభుండు నానొప్పుచున్

ఆ. అతివ నాదుగురువు లంగీకరించిన
యట్టిది యని మిగుల నాదరమున
నేను నాఁడు మొదలుగా నిట్టిసిద్ధవే
షమున వలయుచోట్లు సంచరింతు. ౧౫౭

క. ఆవేడ్కలతమి నెప్పుడు
నీవిధమె తలంప నంత నీవు నెఱుఁగు దీ
చ్చో వచ్చియున్న తెఱఁగులు
నావుడు నవ్వారిజాక్షి నగి యిట్లనియెన్. ౧౫౮

స్రగ్ధ. కలాకౌశికుండ వీవె యగుట కలిగెనా యల్లనాఁ డంతక్రో
ధా, వేశం బాఁ దేర నీ వేళికట పుంబలుకు న్వ్రాంటి నా చేతఁ గర్ణా
భ్యాసంబుల్ జేసి చెప్ప బ్రథమమున వయఃప్రస్తుతు ల్చేసి
సంహాసం, బై శోభిల్లంగ నీ వే మని పలికితి మా కాన తిమ్మంత
నట్లనే. ౧౬౦

సీ. అని కలభాషిణీ కనుఁగొని నీ విటు
లమ్మ నీ కారహాస్యమ్ము మును పు
చెప్పి తారాగణగాఁ జెప్పింపఁ దగు మఱి
మాయచే నని యప్పుడంతి
చెవిలోనఁ జెప్పంగఁ జేసి యోహో యని
గా దుపాయ మతండు గట్టిగాఁగ
మారవ్రణి కీర్తిఁ దో త్త్రిఁ విని యెదు
నటుగాక వ్రాసి నీ కని తెలిపెద

గీ. యనిన దూరదృష్టిని గాంచు నదియుఁ గూడ
దనుచు మణికంఠుని జూచి వినుము నీవు
మును పతని చేతఁ జెప్పించుకొను తదర్థ
మంత నేఁ జెప్పెదనుగాని యనుడు నతఁడు. ౧౬౧

వ. అమ్మణి స్తంభుని నేకాంతంబునకుం దోడ్కొనిపోయి యత
నిచేతఁ దొల్లిటితలోఁకపకారణంబును నటమునుపటిరహ
స్యవాక్యంబులను జెప్పించుకొని వచ్చి సుముఖాసత్తిం జూచి

యింక నీ వేమని చెప్పెదో చెప్పు మనుటయు నవ్వి వనితామణి యిట్లని చెప్పె నట్లు శాలీనుండు మధువ్రతుం బట్టుటకు మునుపు నాతో నేకాంతంబున నుండి ప్రసంగవశంబున.

క. అమృతము సేవించితివో
రమణీ యే మైన సిద్ధరస మబ్బెనొ నీ
కౌమరుఁ బ్రాయము మిక్కిలి
కౌమ నొందెడు నిరముఁ గ్రొత్తక్రొత్తగ నెలమిన్. ౧౬౩

క. మగవానికంటె మునుపుగ
మగువ కెడలుఁ బ్రాయ మంద్రు మానవతీ నీ
జిగిబిగువు లంత కంతకు
మిగులంగఁ బొలుపొందుటకు నిమిత్తము చెపుమా. ౧౬౪

క. అని యడిగిన నే నెయ్యది
యు నిమిత్తం బెఱుఁగ ననుచు నూరక యిట్లం
టిని గాని యేన చెప్పెద
విను మని మొగము చెవిఁ జేర్చి విభుఁ డిట్లనియెన్. ౧౬౫

చ. అనిశము నీదుయౌవనశుభాకృతిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చు వేడుకం
దనియమిఁ జేసి వేఁడితిని దక్కక నీకును గర్భ మెప్పుడుం
జనితము గాకయుండ నలశారదఁ బూజ యొనర్చువేళ వా
రనికృప నట్ల యిచ్చితి వరం బని యాయమ పల్కె నత్తఱిన్

క. దానన సుమ్మీ నీ నె
మ్మోనన్ సౌందర్యగుణసమృద్ధి దలిర్పం
గా నవమోహన మెప్పుడు
గానంబడుట యనుడు నేను గడు వెఱఁ గొందన్. ౧౬౭

గీ. నాదుసంగంబునన నీకు నందనుండు
గలుగువర మిచ్చె నాకు నన్నలువసతియు
నేన వేఁడిన నొక్క నాఁ డిదియు నదియు
నొనరు టెట్లొకొ యంటి నయ్యనఘుతోడ. ౧౬౮

క. నావుడు నాయిష్టమునకు
నీవు విరుద్ధముగ వరము నిట్లడిగితె య
ద్దేవి నని దుర్దమక్రో
ధావిలమతిఁ జని యతండు బ్రహ్మదమున నుఱికెన్. ౧౬౯

క. అని చెప్పుటయు మణిస్తం
భునిమాటయు నదియు నైక్యమున శోభిల్లన్
విని మణికంధరుఁ డోమా
నిని సందియపడకు మితఁడ నీవిభుఁ డనియెన్. ౧౭౦

సీ. ఆవధూటియును సద్యఃకందళత్త్రపా
లంకృతం బగుదృగ్విలాస మమరఁ
బతిఁ జూచి సంతోషభయభక్తివినయంబు
లుదయింపఁ దగురీతి నుపచరించి

యిందాఁక నెఱుఁగ కే నేమి యంటినో మిమ్ము
ననుచుఁ గన్నీళ్ళు రా నడఁచుకొనుచు
నడపుల మాటల నగవుల మీయందుఁ
దొంటికై వడి కొంత దోఁచుచున్న

గీ. వసుధ మానిసిఁ బోలుమానుసులు లేరె
యనుచు నుండుదు భాగ్య మ ట్లునికిఁ జేసి
యిప్పు డీయన్న చే ఫలియించె నదియు
సజ్జనులగోష్ఠి యిహపరసాధనంబు. ౧౭౧

క. అని మణికంథరుఁ గనుఁగొని
విను మండుదు మును పు నిన్ను వేమఱు నిచ్చో
టన దూరశ్రవణబలం
బున నీయన నీదుగానమున్ విని పొగడన్. ౧౭౨

శా. గంధర్వుండవు జాతి యెంచఁగ శుభాకారంబు చంద్రత్రపా
సంధానక్షమ మద్వితీయుఁడ వీఁకన్ సంగీతసాహిత్యధౌ
రంధర్యం బరయం దపస్వి వసురప్రద్వేషిభక్తుండవున్
బంధం బొక్కటి గల్గె శాప మనఁగా నాయన్న నీకుం దుదన్

గీ. అనినఁ దచ్చాపగతి కాత్మయందు వగపు
దనరఁ గలభాషిణి మణికంధరుని జూచి
మును కళాపూర్ణకథ నీవు వినవె ధనదు
పట్టిచే నంత య ట్లేల తిట్టువడితి. ౧౭౪

చ. అనఘ యతఁ డెందు నే నెఱిఁగినట్టిద గాదట నీకు నెచ్చటన్
వినఁబడియున్కినో యది వివేకము సేయఁగలేక పల్కెడి
ట్లనుడు మదిం దలంచుకొని యానవుని వెడగాఁగఁ బోయియుం
టి నిజము తత్ప్రసంగము ఘటిల్లినయట్టని పల్కి యత్తఱిన్.

సీ. నారదుప్రథమసందర్శనం బైనట్టి
నాఁడు తత్కథకుఁ బ్రశ్నప్రసంగ
మే తెంచినవిధంబు నాతపస్వియు నపూ
ర్వం బిది యని యద్భుతంబు నొంది
భూతభవద్భావిభువనవస్తువు లెల్ల
నిజయోగదృష్టిచే నెమకి కాంచి
తన కది చెప్పరా దని పలుకుటయుఁ జెప్ప
రాక యుండుటయుఁ గారణము గాఁగ

గీ. నతఁడు చెప్పిన బహుసంపదాదిఫలము
దాను వినినంతవట్టోకింతయును విడక
పూసగ్రుచ్చినరీతి నా పువ్వుఁబోఁడి
చెప్పె నది విని వార లచ్చెరువు నొంద. ౧౭౬

వ. అప్పుడు. ౧౭౭

క. మఱియాళిపుత్రి బ్రాహ్మణుఁ డొకఁ
డలఘువ్రతనామధేయుఁ డచటికి సంప

త్కాలనాశాసనుఁడు జపవిధి
తలఁపున నేతెంచి విధియెఁ దెల్పె విశేషమున్. ౧౨౮

సీ. విని యాకళాపూర్ణుఁ డన నెట్టి ఘనుఁడొ త
త్కథ యంతయును వినఁగలుగు టెప్పుడొ
సంపదర్థంబుగ జపము చేసిన నయ్య
పూర్వపుఁగథ వినుపుణ్య మబ్బ
దవి వినునట్టిభాగ్యంబు సాధించినఁ
దన్మహత్త్వంబుచేతను సమస్త
భోగవైభవమాత్రములుగాక దీర్ఘాయు
వును బుత్త్రపౌత్త్రాదిఘనవిభవము
గీ. గలుగునఁట కడుమంచిమార్గంబు దొరకెఁ
దత్కథాశ్రవణార్థ మీతల్లి నేఁ బ్ర
సన్నఁ గావింతు ననుచుఁ దాఁ జలుపఁ దొడఁగె
మహిత మగుభువనేశ్వరీమంత్రజపము. ౧౨౯

క. మనమునఁ గలభాషిణియుం
దన శాపముఁ దలఁచుకొని వృథాహతి నెచ్చోఁ
జనఁబడునో తడసిన నం
చును సిద్ధుని నతనివాలుఁ జూచి ఘనస్మృతిన్. ౧౩౦

క. ఏల యిఁకఁ దడయ నీబలు
వాలునియమమునకుఁ ద్రిదివవారాంగనయా

ఢీలపుశాపమునకు నను
కూలంబుగ నడచి చేప్పుకొను రాజ్యంబున్. ౧౮౧

సీ. అన మణిస్తంభుఁ డాయకఁ జూచి యీసుము
ఖాసక్తి యోహరిణాక్షి తొలుత
నేను నీపైఁ గత్తి యెత్తిన నిన్ను బ్రవే
యకయుండ నీజగదంబ మీఁది
యాన వెట్టదె యటుగాన నే వెఱతు నీ
పయిఁ దెగ మునుపటిపాల్పెచాలు
నని మణికంధరుఁ గనుఁగొని నాదువా
లాసఁగెదఁ గొని యీపయోరుహాక్షి

ఆ. చెప్పినట్లు చేసి చేకొను మత్యంత
విపుల మైనరాజ్యవిభవలక్ష్మి
ననుచుఁ బలికె నతనివనితయు నోమణి
కంధర యిది మంచికార్య మనియె. ౧౮౨

వ. అని యతనితోడ వెండియు నిట్లను నలకూబరశాపానుభ
వంబునకుం గాచుకొని యున్నవానికి నీదుష్కర్మంబున సా
ధించినరాజ్యవైభవం బేమికీర్తిసుకృతంబులకు సాధకం బ
య్యెడు నని చింతింప వల దనివార్యం బైనశాపానుభవంబు
వనోపకారంబున కెక్కింప నుద్యోగించి తనయంతన చేరి
యత్యంతప్రార్థనంబు చేయుచున్నయిన్నెలంతచేత మహాదే

నికి సంతర్పణము సేయుట దుష్కర్మం బగరాదు కావున నీ వ్రతంతి చెప్పినచొప్పున నడపు మని యత్తెఱంగున మఱి యుఁ బెక్కుప్రకారంబుల నొడంబఱచిన నెట్టకేలకు నా క యాళుం డియ్యకొని యియమప్రూర్వకంబుగా నవ్విధికిఁ గడం గెఁ గలభాషిణియు మణిస్తంభునకుఁ దదంగనకుఁ బ్రణామం బు చేసి కన్నీళ్ళు గ్రుక్కుకొనుచు నిక్కలంకపాటు తక్కినభ యంబునకుఁ గాదు సుండు మిమ్ము నెప్పుడు గురుభావన నా రాధించుచుండ లేమికిం గాని యనుటయు సుముఖాసక్తి యో యమ్మ మన నెమ్మనంబులకూర్మి లింతటన పోయెనేమీఁద ట నైన నీపతియు నీవు నీకోరినట్లు మమ్ము గురుభావంబున న డపుకొనియెద రనిన గలభాషిణి పునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమల యగుచు ని ట్లనియె. ౧౮౩

శా. పూతం బయ్యె మదీయకర్ణయుగ మో పుణ్యాంపుటిల్లాల నీ
పాతివ్రత్యముచందము ల్విన మదిన్ భావింపఁగా నెట్టిదు
ర్నీతిప్రక్రియవారికైనఁ గృపతో నీ విచ్చినం గల్గుఁ ద
త్పాతివ్రత్యము నాకు మీఁదనయినం బ్రాపింప దీవింపవే.

క. నావుడుఁ బరమపతివ్రత
వై వెలయుము రాజ్యవైభవానుభవం బెం
తే వర్తిల్లఁగ నలరుచుఁ
బ్రోవుఁడు మముబోంట్ల నీవిభుండును నీవున్. ౧౮౫

వ. అని మఱియు. ౧౮౬

ఉ. అట్టిటు చంచలింపక ధృఢాత్మత నుండు మటంచు నిప్పు దే
చిట్టివి సీరుఁ వెల్పునవి యెయ్యవి పెండ్లికిఁ బోవునట్లు గ
న్పట్టుచు నున్నదాన వతిభవ్యవికాసము నుబ్బుఁ జూడ నిన్
గట్టిగ నెన్న దేవతవు గాని నరాంగనవే మృగేక్షణా. ౧౮౭

చ. అని తనుఁ బల్కు నజ్జలరుహాక్షిని వీడ్కొని సిద్ధవ క్త్రిముం
గనుఁగొని నన్ను బంపెదరె ఖడ్గము నిచ్చెదరే యటంచు నా
తనిఁబలుక త్తిఁ బుచ్చుకొని తా మణికంధరుచేతి కిచ్చి యో
గ్యనియమగంధమాల్యవతి యై కలభాషిణి నిర్విశంకతన్.

క. తగ నాశ క్తికి నభిముఖి
యగుచుం బద్మాసనస్థ యై కూర్చుండెన్
మొగ మొంతయు వికసింపఁగ
బిగి వదలక పొదలుమదిగభీరత మెఱయన్. ౧౮౯

ఉ. కాంత యనంతరంబు మణికంధరుఁ గన్గొని నీ విఁక న్విని
శ్చింతత దేవి కర్పణము సేయుము కొంకక దద్దఱిల్ల కొ
క్కింతయు శంక లేక మెఱయింపుము చూచెద నుద్ధతద్విష
త్సంతతికంఠఖండనవిచక్షణదక్షిణబాహుశౌర్యమున్.

క. సమరంబున నెదిరించిన
సమదాహితవీరవరులఁ జక్కడఁచుట నై

జము మీఁకు నిట్టియెడలన్
బ్రమయక చే మఱవకునికి పటుశౌర్యమునన్. ౧౯౧

క. అని తెలిపెడికలభాషిణి
మనసు తెలివి కరుదుపడుచు మహికంఠురుఁ డే
మని చెప్ప నెట్టకేలకుఁ
దనమతి నూల్కొల్పి నడపెఁ దద్వచనంబున్. ౧౯౨

వ. అప్పుడు మృగేంద్రవాహన యతని నుద్దేశించి యోమణికం
ధర నీవు దయాకులత్వంబునం జేసి యీబలిసమర్పణవిధానం
బాకించుక విలంబనంబునం జలిపితివి గావున జన్మాంతరమా
త్రవ్యవధానంబున సద్యోయావనుండ వగుచు మహారాజ్య
వైభవంబు లనుభవించెదు కలభాషిణియుఁ బ్రాణభయంబు
లేశంబును లేక మత్ప్రీణనతాత్పర్య ధైర్యాదిగుణంబులచేత
నన్ను మిక్కిలి మెప్పించెం గావున మామకప్రసాదవిశేషం
బునం జేసి యిపుడు పునస్సహితమస్తకయు నిజపూర్వవర్తిని
యు నై తనబంధుమిత్రాదుల నలరించు నని యానతిచ్చె
నచ్చెలువయు నట్లు బ్రతికి కనువిచ్చి నలుదిక్కులుపరికించి
యప్పుడు దా నున్నది ద్వారకానగరివేశవాటీభూషణాయ
మానస్వభవనారామభూమి యై యుండుటకు వెఱఁగందు
చు నిదియంతయు మృగేంద్రవాహనామహాశక్తికృపావిల
సనంబు కాఁబోలు నని యద్దేవిం గొనియాడి తనగమనాగ

మనప్రకారంబు సఖీప్రముఖనిఖిలజనంబులకు వినిపించి ఘన
తరాద్భుతానందంబులు గావించుచునుండె నిటమణికంధరా
దులు సవ్వారవర్ణినీశకీరఖండంబు లదృశ్యంబులగుటకు వెఱఁ
గంది యయ్యాదిమశక్తిసూక్తిమహిమ పలుదెఱఁగులం బ్ర
శంసించి రంత మణికంఠుండు మృగేంద్రవాహనకు దండ
ప్రణామంబు గావించి సుముఖాసత్తిమణిస్తంభులఁ దగువి
ధంబుల వీడ్కొని శాపానుభవకాలంబుఁ బ్రతీక్షించుచుఁ
గృష్ణదత్తం బైనతనరత్నమాలిక యచ్చట జపపరుం డైయు
న్నయలఘువ్రతునకుఁ గృష్ణార్పణబుద్ధిని సమర్పించి విపంచి
యద్దేవిగృహంబున నొక్కవలభివిశేషవివరంబున నన్యుల
కుం గానరాకుండ గుప్తంబు చేసి. ౧౯౩

క. అమ్మణికంఠుఁ డంత మ
నమ్మునఁ బెడరేఁచుచున్న నలకూబర శా
పమ్మునఁ జనియెను శ్రీశై
లమ్మునకును భృగునిపాతలంపటమతి యై. ౧౯౪

సీ. తగ సుముఖాసత్తి తనకు శుశ్రూషసే
యఁగ మణిస్తంభుండు నమ్మృగేంద్ర
వాహనాదేవినివాసంబునంద య
త్యంతజితేంద్రియత్వంబు మెఱసి
యష్టాంగయోగవిద్యాభ్యాసప్రౌఢిఁ
దనరె నజ్జలజనేత్రయును బలికి

వలసినపరిచర్య సలిపినతుదఁ బ్రా
హ్మను దాను మునుపటిశీలమయోగ
ఆ. వర్తనంబు ప్రేమ వదలక తత్పరి
శీలనంబు నెపుడుఁ జేయుచుండెఁ
దదనిశప్రయత్నతాత్పర్యమున నల
బ్ధావకాశుఁ డగుచు నతనుఁ డుడుగ. ౧౯౫

క. అంత మణిస్తంభుఁడు దన
యంతఃకరణంబునందు నలరారెడు దే
శాంతరవస్తువిశేషా
త్యంతదిదృక్షన్ దిగంతయాత్రాపరుఁడై. ౧౯౬

క. పరజవశాలిం దనకే
సరి నాకర్షించి యాత్మసతియుం దానుం
బరమోత్సాహమునఁ గృతా
ధిరోహుఁడై గగనమున యదృచ్ఛాగతులన్. ౧౯౭

క. అరుగుచుఁ గనుఁగొనియెను భీ
కరమకరతిమింగిలాదిఘనజలజంతూ
త్కరవిహరణభృశరౌద్రున్
నిరుపమఘుమఘుమరవాపనిద్రు సముద్రున్. ౧౯౮

వ. ఇవ్విధంబున నయ్యంబుధిం గనుంగొని తత్ప్రకారంబు కౌతు
క కారణం బగుచు సొంపుమీఱఁ దనవనితకిట్లనియె. ౧౯౯

ఉ. శీకరబృందమెంతయు నశీతమరీచిమరీచిజాలమై
శ్రీకృతధాళధళ్యమయి తేజరిలన్ నిజధర్మమైనర
త్నాకరభావ మీజలధి యంబుజలోచన చూచితే కడుం
బ్రాకటమై తనర్పఁ దనబాహ్యవిభాగమునందుఁ జూపెడున్.

ఉ. ఓలలితాంగి చూడు కడు నొప్పెడునీరము నోరు నిండఁగాఁ
గ్రోలి తిమిప్రకాండము శిరోవివరంబున వెల్వరించును
ద్వేలపుటూర్ధ్వధార యలవేలుపు కేటిపయిం గుతూహల
శ్రీ లమరన్ నదీవిభుఁడు చిమ్మెడుచిమ్మనగ్రోవినీ రనన్.

తే. ఉగ్రతిమిశిరోరంధ్రనిష్ఠ్యూత మగుచు
నెగయుసలిలౌఘ మది యొడ్డు మిగుల నొప్పె
నబ్ధిపేటికకుండలితాంగభోగి
ధిస్సునం దనపడగ యెత్తెనో యనంగ. ౨౦౨

ఉ. ఔర్వము పేర ఘోరవిరహానల మెంతయు నంతరంబునం
బర్వఁ దరంగబాహువులు బారలుచాఁచుచు నీపయోధి యో
పర్వసుధాంశుబింబముఖి భాసిలెడుం గడు నుల్లసద్రసా
ఖర్వసుపర్వసింధువును గౌఁగిట జేర్పఁగడంగు కైవడిన్.

మ. వికచాబ్జానన యీపయోధి శశియావిర్భావకాలంబునన్
సకలద్వీపవతీగణంబు యుగపత్సంప్రాప్తనవ్యోల్లస
న్మకరీభంగపయోధరత్వమునఁ గన్పట్టన్ రసోజ్జృంభణా
ధికతం జేయుచు నాచరింపఁ గడఁగుం దివ్యాపగాశ్లేషమున్

చ. ఉదకముఁ గ్రోలఁ బ్రేలెడు పయోదము చాంపక కేళిసంభ్రమా
భ్యుదయగళద్రసాకలిత పౌలిక నొప్పఁ దటిల్లతాగముల్
తదభివృతాంగకస్ఫురణలం దలపింపఁగ నీపయోధము
ప్పిదము శయించినట్టియురభేపెఁ దెలుంగు వహించెఁ జూచితే.

క. అని పలుకుతనదుపలుకుల
కును ముసిముసినగవుతోడఁ గోమలి లజ్జా
వనతముఖి యైనఁ దద్విల
సనజృంభితకుసుమశరవశంవదుఁ డగుచున్. ౨౦౬

గీ. తనదు భావంబుఁ దెలుప నవ్వనిత మీఁకు
వలసినవిధంబునం బ్రవర్తిలుట గాక
యొండు నాకు స్వతంత్రత్వ మెక్కడియది
యనియె ననుటయు నాస్థిఁ డాత్మ నలరి. ౨౦౭

మాలిని. కిసలయకుసుమౌఘాకీర్ణ నానావనాంతో
ల్లసదభినవకుంజశ్లాఘ్యభాగంబులందున్
బిసరుహదళనేత్రన్ బ్రేమతోఁ గూడి నానా
ప్రసవశరవిహారప్రౌఢిఁ గ్రీడించుచుండెన్. ౨౦౮

క. అలఘువ్రతాహ్వయుం డగు
మళయాళపుబ్రాహ్మణుండు మహనీయసము
జ్జ్వలనియమంబున జపవిధి
సలిపెం బూర్ణముగ రెండుసంవత్సరముల్. ౨౦౯

ఉ. శీతలసత్యభాషణవిశేషవిలాససమార్జితాఖిల
శ్రోతృజనానురంజన విరోధినరాధిపగర్వభంజనా
నీతికలాతికౌశలవినిర్జితభార్గవదేవమంత్రివి
ఖ్యాతివిభూతిగర్హణ నిరంతరకల్పితవిద్వదర్హణా. ౨౧౦

క. నరసింహప్రభునందన
నరసింహబలారిసమఘనస్థేమబలా
నరసింహకృపాస్పద కి
న్నరసింహాసనపదస్థనతికృద్ద్రవిణా. ౨౧౧

తోటక. మానసుయోధన మంజులనిత్యా
మానయశోధన యుజ్జ్వలకృత్యా
దానసుబోధన ధర్మదకృత్యా
నానమహోధన దీపితసత్యా. ౨౧౨

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళి
యమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామ
ధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను
మహాకావ్యంబునందుఁ
జతుర్థాశ్వాసము.

కళాపూర్ణోదయము

పంచమాశ్వాసము.

శ్రీదఖ్యాతినిరాకృతి
వైదుష్యసుపుష్యదక్షవైభవ యశః
శ్ఛేదప్రాభవ యాచక
ఖేదప్రశమనవిలోల కృష్ణనృపాలా. ౧

వ. అవధరింపు మవ్విధంబున నలఘువ్రతుండు భువనేశ్వరీమం
త్రజపంబు రెండుసంవత్సరంబులు పరిపూర్ణంబుగాఁ జేయ
సంతట మృగేంద్రవాహన యో బ్రాహ్మణుండ నీయభీష్టం
బు వేఱొకచోట సిద్ధించు నని పల్కి నప్పలుకులు వినంబడు
నంతన యతం డాకస్మికోద్ధూతతీవ్రవాతాసీతుం డగుచు నానే
కజనపదవ్యవహితం బైనయొక్కపురంబునడుమ రాజస్థాన
మధ్యంబునం బడి తదీయశోభాకులత్వంబున నొక్కింత తడ
వుండి మూసినకను దెప్పలంత విచ్చి నలుదిక్కులుం బరికించి
తనపతనప్రకారంబునకు వెఱఁగుపడుచుఁ జుట్టున నున్నసభా
సదులఁ గొందఱను గట్టెదుర రెండవదేవేంద్రుం బోలె న
పూర్వవైభవంబున నున్నయొక్కరాజును నతనియగ్రభాగం
బునఁ బసిండితొట్టియలోపలఁ బొత్తులలో నున్నయొక్కచ
క్కనిబాలికనుం జూచి యొక్కింతతడవు నివ్వెఱపాటున ని

శ్చలుఁ డగుచు నుండి పదంపడి దిగ్గున లేచి మణికంధరద త్తం బైన నవరత్నమాలిక యాశీర్వాదపూర్వకంబుగా నా రాజనకుఁ గానుకవట్టుటయు నతండు నత్యాదరంబునం గై కొని కొంతసమీపంబునం గూర్చుండ నియమించి యప్పటి కిఁ దత్కాలనామమాత్రంబు లడిగి తెలిసి యిప్పటినీయాగ మనప్రకారం బత్యద్భుతం బది చెప్పెదవుగాని యిటు మా టాడక యొక్కింత నిలువు మని పలికి యిప్పటికానుక లెవ్వి యైనను దీనిసొమ్ములె యని యమ్మణిహారంబుఁ దనయొద్ద నున్న యాశిశువునకుఁ బెట్టించె. ౨

క. అత్తఱిఁ సతవీక్షుల నా
పొత్తులలో శిశువుచిబుకము గళంబుపయిన్
హత్తనది చూచి తెలిదళు
కొత్తుచు లేఁజెక్కు లమర నొయ్యన నగియెన్. ౩

వ. నగి యిట్లనియె. ౪

క. తిరుగఁగ రెండేడులకీ
సురుచిరహారోత్తమంబుఁ జూడఁగ నాకుం
దొరకె గచుంగవ చేసిన
యురుపుణ్యము నేఁడు వెండియును ఫలియించెన్. ౫

గీ. అనిన విని యేమి చెప్పంగ నచట నున్న
వార లెల్లఁ జిత్తరువున వ్రాసినట్టి

ప్రతిమలును బోలె నతినిశ్చలత నొకింత
తడవు గనుపట్టె నత్యద్భుతంబు నొందె. ౭

ఉ. ఎంతయు విస్మయంబున మహీశుఁడు బాలికమోముఁ జూచి య
త్యంతము వింత లీపలుకు లారయఁగా నిది యెట్టిదేవతా
కాంతయొ కాక యేవిశేషపుఁగారణజన్మయొ యింకమాటలా
డింతముగాక యంచుఁ దన డెందమునం దలపోసి యిట్లనున్

క. ఓయద్భుతంపుబాలిక
నీయుదయం బరయ రెండునెల లయ్యెనొ కా
దో యెట్టు పలికి తిమ్మెయి
నేయెడ రెండేండ్లక్రింద నిది చూచితివో. ౮

క. అన విని యిట మునుపటి నా
జననంబున నేను దీనిఁ జాల గుఱుతుగాఁ
గనుఁగొన్న దానఁ గావున
ననఘా యామాట యంటి నని యది పలికెన్. ౯

వ. అమ్మహీపాలుండును నబ్బాలికం జూచి నీవు కారణజన్మవు
గాని సామాన్యంబైనమనుజశిశువుమాత్రంబు గావు కావు
న నీతెఱం గంతయు నెఱుంగునందాఁక డెందం బమందకౌ
తుకసంరంభంబున సంభ్రమించుచున్నయది నీపూర్వజన్మ
వర్తనంబు లెవ్వి యేమికారణంబున నిచ్చటఁ బుట్టితి వెఱిం
గింపవలయు నని ప్రార్థించుటయు నది తనపూర్వజన్మవర్త

నంబును దజ్జన్మనిమిత్తం బైనతత్పూర్వవర్తనంబును సంస్మరణసంబంధపరంపరావశంబున సమస్తంబును గరతలామలకంబుగా నాకలించి తనపలుకు లాస్థానం బెల్ల సావధానం బగుచు వినంగ మూఁకిడినట్లు వినుచుండ సన్నరేంద్రచంద్రునకు నిట్లని చెప్పందొడంగె. ౧౦

సీ. వినవయ్య యోకీర్తిధన యిట మునుపటి
పుట్టువు గాక తత్పూర్వ మైన
పుట్టువునందు నంబుజగర్భదేవి పెం
చినయట్టి ప్రోదిరాచిలుక నేను
నాకుఁ దజ్జన్మంబునన్ శాప మొకటి
తగుల రెండవమేను దాల్పవలసెఁ
దచ్ఛాపమూల మంతయు నీకు వినిపించె
దను విను మిది నిమిత్తముగ నైన

ఆ. నొకయపూర్వకథ సముజ్జ్వలరసభావ
మాయురభ్యుదయకులాభివృద్ధి
హేతు వతిపవిత్ర మిప్పుడు వినిపింపఁ
గలిగె జిహ్వకలిమి ఫలము నొంద. ౧౧

మత్త. అంబుజాసనురాణివాసమునందు నేను వసించు కా
లంబునం దొకనాఁడు మోద మెలర్ప నాయన వాణితో
నంబరాభరణాంగరాగసమంచితాకృతివైభవా
డంబరంబు కరంబు వింతబెడంగునం గనుపట్టఁగాన్. ౧౨

క. భవనారామమునకుఁ జని
పవనానాఫేలనము నొనర్పుచు నరవిం
దవనామోదభరాలస
పవనాహ్లాదములచేత భావము లెసఁగన్. ౧౩

క. కృత్రకమరాళసమేతా
గ్రత సమరేఖనడిమిమానికపుంగంబుతో
నుత కాంచనసోపాన
ప్రతతులతో నొప్పునొకసరసితూర్పుదెసన్. ౧౪

గీ. తరుణసంతానకచ్ఛాయఁ దలిరుఁబాన్పు
నందు నాసరోవరమున కభిముఖముగఁ
బవ్వళించెను దనపాదపల్లవంబు
లూరువులఁ జేర్చుకొని వాణి యొత్తుచుండ. ౧౫

ఉ. అంతట నంతకంతకు నిరంతరమై తనరారుమారుదు
ర్దాంతతఁ గాంతఁ బాన్పునకుఁదార్చెను దన్మృదురాధరామృత
క్రాంతిరసోద్ధతిందగు మొగంబులు నాలుగునొక్కమాటియ
త్యంతముఁ దత్తఱిల్లఁగ దదాననమందనకై మరల్చుచున్

వ. అప్పుడు. ౧౬

సీ. ఆళీలలకు నవ్వి మేలు మే లెంతయు
నీవింత లన్యాయ మింత గలదె

మీ మొగంబులు నాల్గు నీమాడ్కి నువ్విళు
  లూరిన నేకాస్య నొకతె నేను
జాలుదునే యివి చాలించెదవొ మఱి
  యేమైనఁ గలదొ యం చామృగాక్షి
మొడ బిగించుచు నించు కెడగ వక్త్రము నిల్పి
  యధరంబునకుఁ బాణి యడ్డ మిడుచు

గీ. మొలకనగవును గోపంబుఁ జెలువుఁ జిలుకు
తళుకుఁజూపులఁ జూపులోఁతర్జనముల
వక్రితభ్రూలతాతాండవంబుసిరుల
మిగులఁ గెరలించెఁ బ్రియుమది మెఱయుమరుని. ౧౮

ఉ. ఆయజుఁ డప్పు డంగనముఖాబ్జము బల్మిని వంచి మోవి పైఁ
జేయటు పాఱప్రొబ్బి పలుసేర్చి నొకించుక నాఁటునట్లుగా
నాయమకుం గళాభిదుర మై మది నిం పొనరింప మోహనం
బై యుదయించె నొక్కమధురాంచితశబ్దము కంఠసీమలోన్

వ. అంత నావాగ్దేవి యావిధంబున నొదవినకళామర్మభేదనస
మాసాదితమదనసామ్రాజ్యసంపదనుభవావస్థ మానలాఘు
వశంక నప్రకాశంబుగాఁ గడపిపుచ్చుట కుపాయంబుఁ జిం
తించి తద్విరోధకారిణి యైనవిభునియభిమతకేళికి విఘాతంబు
గ నధరపీడనాసహత్వనాటితకంబున నలుకఁ గల్పించుకొని
యవ్వలిమొగంబుగా మరలిన నే నప్పుడు తదీయభావంబం

తయు నాయుల్లేఖనమునాఁ దమిాఁ జూపు జైనకథా శాస్త్ర
ప్రసిద్ధలక్షణంబులఁ జేత నూహించితి నష్టభ్రంశుఁడు సప్తస్వ
హదశానికలితఖ్యాస్యం డయ్యు నుల్లంబునం గల్గినట్టి నెట్టు
కొలిపి యిట్టిటు దెల్పుటకుం బోకకుండ నింతటం బరో
వర్తి శాఖానవనూనసంచితసమంజసరత్నపంజరంబున నున్న
న్నుం జూచి యోచిలుకచెలువ యిబ్బువ్వోడు కిట్టి యొక్క
టి చెప్పుమా యనుటయు నేను నోదేవ దేవరముందట నెట్టి
కథయుఁ జెప్ప నేను భాజనంబనే మీరు చెప్పెదరేని విని
యెద ననుడు నట్లైన వినుము చెప్పెద నని యిట్లనియె. ౨౦

క. కాసారసంజ్ఞతోడను
భాసిలుచున్నట్టియొక్కపట్టణమున ల
క్ష్మీసంపద నొప్పును సుమ
లాసుఁడు రాజొక్కరుఁడు కళాపూర్ణుఁ డనన్. ౨౧

క. ఈజగములఁ గలతనసరి
రాజుల నందఱను జయధురంధరుఁడు మహా
రాజితుఁ డొనరించెను నిజ
రాజితలీలాకళావరాజితు లనఁగన్. ౨౨

క. ఆతఁడు సద్యోయావనుఁ
డై తోడఁ నొకస్వభావుఁ డనుసిద్ధునిచే
నూతన మొకమణియు నను
ద్ద్యోతితశార్ఙ్గము మెఱుఁగుఁదూపులుఁ బడసెన్. ౨౩

గీ. సుమణిశలాక యనఁగ నై యద్భుతంపు
రంగు గలిగినయది మామెఱుంగుఁదూపు
లక్ష్యమును లాశరాసన మతనువిజయ
గౌరవానీకసంప్రాప్తికారణంబు. ౨౮

వ. అవి యర్థిఁ బడసి యతండు తద్దాతృగౌరవంబునను యనవర
తంబును దాల్చియుండు. ౨౯

సీ. అంతట నొకండు మదాశయుం డనుజగ
తీనాయకుండు మహానుభూతి
యనుభార్యయును దాను దనమంత్రిధీరభా
వాఖ్యుండు దోడ రా నట యదృచ్ఛ
నొక్కెంత పోలయుటయును దత్కళాపూర్ణుఁ
డాత్మకోదండవిహారపటుత
ధీరభావుని గడుదూరంబుగాఁ బలా
యనము నొందించి మదాశయాఖ్యుఁ

గీ. దనకు శరణుచొచ్చినవానిఁ దత్కళత్ర
యుక్తముగ దాసుఁ గా నేలి యూడిగంపుఁ
బనులు సేయించుకొనుచు నింపెసయ నిలిపె
నతఁడు వర్తిలుచుండెఁ దదాజ్ఞలోన. ౩౦

వ. అని చెప్పిన నప్పలుకులు సభ్రూవిలాసలోలలోచనాంచలక
లితకర్ణిక యగుచు నాకర్ణించి యించుక నగుచు శారద న

న్నుఁ జూచి యాకళాపూర్ణుండు మఱి యేమి యయ్యె నతని
కిఁ దల్లిదండ్రు లెవ్వ రనుగు మఱి కళాపూర్ణుం డడుగు
టయు నజ్ఞగర్భుం డిట్లనియె. ౨౭

సీ. అభినవకౌముది యను కాంతచే నంత
వరియింపఁబడియె నా స్వైరవిలాసుఁ
డాతనికిని సుముఖాసక్తి యనుసతి
తండ్రియు మఱి మణిస్తంభుఁ డనెడి
వాఁడు తల్లియు నన వాణి హాసంబుతో
గ్రక్కునఁ గ్రమ్మఱి కౌఁగిలించి
యింతలోనన యారయ యెన్ని తబ్బిబ్బులు
దద్దఱిల్లకుఁ డంచు ఫక్క్రివిరిపు
గీ. చఱచి యెట్టెటు లారాజుజనని మగఁడు
యును జనకుఁ డాఁడువాఁడు నా యనుచు మఱియు
ఎంకుల నవ్వుచుఁ జెప్పఁ డావిూఁదు ప్రాణ
రమణ మఱి యేమి యయ్యె నారాజనుటయు. ౨౮

క. ఆనర్మలీలచేత న
తానందుం డధికసంభృతానందుండై
తానును మెల పొప్పఁగ న
మ్మానినిమెడఁ గౌఁగిలించి మక్కువ మీఱన్. ౨౯

గీ. వదనములు నాలుగింటికి వరుస గలిసి
మెలపుతోఁ దన కంఠంబు మలఁచి మలఁచి
యొనరఁగాఁ దదధరపానమహోత్సవంబు
గైకొనుకౌఁగిలితోన చెక్కులు నిమురుచుఁ. ౩౦

చ. చెలువయు నంత నం దొకటిచే జనితాధరపీడ యై మదిం
గొలఁదికి మీఱుచుం గరెంచు నని కోపము చూపుచుఁ జాలుఁ
జాలు నవ్వలఁ జెప్పు దేమి యయ్యెను భవత్కథితుం డలరా
జటు మఱి గౌఁగిలి విడిపించి మోము లిరుఁ గేలను బాయఁ
గఁ బట్టఁ బట్టినన్. ౩౧

ఉ. దానఁ బ్రకాశితంబు లగుతత్కుచకుంభవిజృంభణంబు లేఁ
గానుపెడంగుఁ గొంతవడి గన్గొని చొక్కుచు నంత మోవిపై
పానముఁ జేయు వెండియుఁ బ్రియత్వముతో నివి యెల్ల నేర్తు
కొంనా కృపుఁ దేమి యయ్యెఁ గథ యానతియిం డని పల్కె
వాణియున్. ౩౨

వ. పల్కిన నవ్విభుం డిట్లనియె. ౩౩

సీ. ఏమియు నేల యయ్యెడు నమ్మహారాజు
సత్త్వదాత్ముం డనుసచివుఁ డంత
రమణతో నంగదేశమునందుఁ గ్రముకకం
ఠోత్తరం బనుపట్టణోత్తమమునఁ
దన్నుఁ బట్టముగట్ట నున్నతసామ్రాజ్య
వైభవశ్రీసముజ్జ్వలత నొప్పె

సతనియాపుర్తికి మదాశయుండు పసిండి
కోట పెట్టించి మెక్కుడుగ నతని

గీ. దయ వడసె నంతఁ దనదు భార్యయును బాను
నుడుగ కభినవకౌముదీయుతుని నతనిఁ
గొలుచుచును దన్మణిఖిలోకగుణమహత్వ
మునను మధురలాలస యనుతనయఁ గనియె. 3౪

సీ. కని తన్మణీగుణంబులకు మెచ్చుచుఁ బ్రథ
మాగముండును ద్వితీయాగముండుఁ దృ
తీయాగముండుఁ దురీయాగముండు నాఁ
బ్రఖ్యాతి నొప్పువారలు నలువురు
తత్పురోహితులు సత్వరతఁ గళాపూర్ణుఁ
జేరి యాతఁడు దాల్చుచారుమణిని
బర్యాయమునఁ దారుఁ బట్టి తత్సంస్పర్శ
మహిమచే నానందమగ్నులైరి

ఆ. యతఁడు తద్వశీకృతాత్ములై వారాశ్ర
యించి యునికిఁ దనదుహృదయమునకు
నియతిపరతఁ జాలఁ బ్రియ మగుచునికిఁ ద
త్ప్రక్రియల కెల్ల నిచ్చగించి యుండె. 3౫

వ. అంత వారిలో నొక్కరుండు మిక్కిలిమందెమేలమ్మున నమ్మ
ణిని గరంబు నొక్కి పట్టుటయుఁ గళాపూర్ణుఁడు కోపగించు

కొన్ని వారిఁ బాయందోలి తదపరాధంబునం జేసి తత్స్వామి
యైనమదాశయునికనకప్రాకారంబు నొల్లక విఘటితంబుగాఁ
జేయించె నతండును దానికిఁ దలంకక యందుల కేమియెట్లై
నను దన వాఁడన తన దేశమునందె యెందైనను బ్రదికెద నని
కళాపూర్ణుసేవ విడిచి కుటుంబసహితంబుగాఁ గ్రముకకంఠో
త్తరపురంబు వెల్వడి యొక్కించుక చనుచుండె. ౩౮

సీ. కట్టెదుటను బూర్ణకలశద్వయం బతి
శోభనస్ఫూర్తిమై సొంపుమీఱఁ
గని వేడ్క నుబ్బుచుఁ జని సుఖంబున మధ్య
దేశంబునను జిరస్థితిఁ దనర్చెఁ
గ్రముకకంఠోత్తరాఖ్యపురంబు వెడలున
ప్పుడు ప్రయాణక్షోభమునఁ గృశత్వ
మును బొంది తేరనిముద్దులపట్టిని
మధురలాలసఁ దలంపఁగ నెఱుఁగఁడ

ఆ. యప్పు డేమి సెప్ప నాతఁ డాపూఁబోఁడి
యెట్టివారిని గణియింప దంత
మీఁదమీఁద సుఖనిమిత్తంబు లొదవుచో
నడుమఁ జెందు నిజజనంబుపీడ. ౩౯

గీ. క్రముకకంఠోత్తరపురోత్తమమున కంత
నరుగుదెంచెను దిరిగి మదాశయుండు

నిజకుటుంబయుక్తముగ నన్నుసుప్రభాగ్య
మెట్లు ప్రేరేఁచెనో మఱి యెందు నిలక. ౩౮

క. అపగిది నేఁగుదెంచి క
ళాపూర్ణుని గనుఁగొనంగ వెలుఁగ నిజకృ
త్త్వాపగమోల్లాసిని యై
యేపునఁ దత్పుత్త్రి యంత నెంతయుఁ దెలిపెన్. ౩౯

సీ. అంత మదాళియుం దల్లి దేఱి కరంబు
పొదలెడుసుతఁ గళాపూర్ణునొద్దఁ
దగ నిల్పి యతనికిఁ దత్ప్రకారముఁ దెల్పి
యిట్టిచిత్రమహత్త్వ మెక్కైనఁ
గలదె యెందును నీకె కాకంచు భార్యయుఁ
దాను దన్మహిమ యంతయును రమణఁ
బొగడుచు నింపునఁ బొదలి రత్యంతంబు
నతనిపురోహితు లప్పు డిట్లను

గీ. పరతఁ బ్రథమాగమాములు దిరుగఁ జేం
రాక కళాపూర్ణు నాతండు నాత్మ నిచ్చ
గించుకొని యుండె నొతటిచ్చంచలాక్షి
సుప్రసన్నత్వ మెంతయు సొంపుమీఱ. ౪౦

గీ. మధురలాలస యంతఁ గ్రమంబుతోడఁ
దల్లిదండ్రులఁ బ్రోదిని దరుణి యగుచు

నా కళాపూర్ణుచేత ననన్యసదృశ
మైన పూర్వఃఫలముఁ దా ననుభవించి. ౮౧

వ. ఉండె నని చెప్పిన నాకర్ణించి. ౮౨

క. నిరవధికప్రేమోదయ
దురపహ్నవకందళన్మృదుస్మితశోభా
సుచిరకృత్రిమరోష
స్ఫురణంబున బొమలు ముడుఁచుచున్ సతి పతితోన్. ౮౩

చ. అటుతలఁపోరయెంతటిమహాత్ములుమీరలు నాదుమీఁద నా
కటకట మీవచోరచనకౌశలమో భువనప్రపంచసం
ఘటనధురీణ యన్న నగి కామిని యిందిపుడేమిగాంచియీ
కిటుకు గడించి పల్కె దెఱుఁగింపుము కల్గిన నాకు నావుడున్

సీ. చెల్లఁబో మీసేవ సేయుచు నింతమా
త్రము నెఱుంగఁగ లేన ప్రాణనాథ
యీదంటమాటలు నిట్టిభావంబుల
విధము నే నిచ్చినవిద్యలకద
యిప్పటిమనవృత్తమీకథ సర్వంబు
తుదముట్ట నేమిచెప్పెదరొ యనుచు
నూరక యిందాఁక నుంటి నంతయుఁ జెప్పె
దను నది వినవలసిన వినుండు

గీ. కొలఁకు కాసారపురముగాఁ బలికి యందుఁ
బొలుచు నామోమునీడ సంపూర్ణశశియు
ననుతలంపునఁ బలికితి రపుడు దానిఁ
బ్రకటముగఁ గళాపూర్ణుఁ డన్ రాజు గాఁగ. ౮౫

వ. ఆరాజు=ఆకళాపూర్ణుఁడు, సకలరాజులనెల్ల లీలాకళాపరాజితులం జేసె ననుట=ఆవదనప్రతిబింబచంద్రుఁ డెల్లముఖచంద్రులకు నెక్కుడయినసౌందర్యము గలవాఁ డని యతిశయోక్తిని మీమహత్త్వవిశేషంబు దెలిపితిరి, ఇవియంతయు విస్పష్టంబు, మఱి యతండు స్వభావుం డనుసిద్ధునిచేత ధను ర్బాణంబులు నొక్కయరుణమణిశలాకయుం బడసె ననుట=భ్రూలతావీక్షణంబులు నఖరంబులు స్వభావంబుచేతనె కలిగియున్నవి యనుట యని యెవ్వరికిఁ దెలియంగఁబడదు, మహాశయుం డనువాఁడు మహానుభూతి యనుభార్యయుం దాను స్థిరభావుం డనుమంత్రితో నల్వోకగ నటుల వలసినమాత్రనె గళాపూర్ణుం డాధీంధాప్తుని దనఘనుర్విలాసంబునం బలాయనంబు నొందించి మహాశయు నతనిభార్యతోడం గూడ నిజదాసునిం గావించి సేవ సేయించుకొనియె ననుట=ఆకాసారంబునకై మీహృదయంబు దృష్టియుం దానును ధైర్యంబుతోడఁ గూడ నొక్కించుక ప్రవర్తించిన మన్ముఖప్రతిబింబంబు నిజభ్రూవిలాసంబున ధైర్యంబుం బాఱఁదఱిమి మీహృదయంబును దృష్టిసహితంబుగా నాకర్షించి విడువదను

టనైమెకానిపించుచున్నయది, అంత నిప్పలుకులకు నాకు న
వ్వువచ్చిన నది మన్ముఖప్రతిబింబంబునఁ దోఁచినం జూచి
మూఁకృష్ణస లేఁతవెన్నెలతో సామ్యాతిశయంబు దోఁపఁ
దదక్షేవాశ్యవపాసనంబుఁ గల్పించి యభినవకౌముదీశబ్దంబు
నఁ బలికిన నది స్త్రీలింగత్వసామర్థ్యంబున స్త్రీనామధేయం
బై కానుపింప నభినవకౌముది యనుకాంతచేత నతండు వరి
యింపఁబడె నంటిరి, ఆకళాపూర్ణునకు సుముఖాసత్తి యను
నది తండ్రియు మణిస్తంభుఁ డనువాఁడు తల్లియు ననుట=ఆ
ప్రతిబింబంబు శోభనముఖసామీప్యంబు కారణంబుగాఁ ద
ద్భాసారమధ్యమణిస్తంభగర్భంబున నుదయించె నని చెప్పుట
కాదె యందు స్త్రీత్వపురుషత్వంబులు మీర లేమితడఁబా
టునవో విజ్ఞోడుపడఁ గల్పించి పలికిన నేను హాసౌత్సుక్యంబు
లాపఁ లేక మీకభిముఖంబుగాఁ బొరలినం గాసారమధ్యవి
ద్యోతమానప్రతిబింబంబు వోయి మన్ముఖంబు మీకు నెదు
టఁ గాన్పించిన నది మదీయదేహంబునందుఁ గంఠోపరిభాగ
మునం గనుపట్టుటం జేసి యాకళాపూర్ణుండంగదేశంబునఁ గ్ర
ముకకంఠోత్తరపురంబునం బట్టంబుఁ గట్టుకొనియె నంటిరి,
అది మదీయాత్మాధీనంబు గావున సత్వదాత్మ్యం డనుమంత్రి ప
ట్టంబు గట్టుటగాఁ జెప్పితిరి, సత్వదాత్మ్యం డనఁగ=సమీచీన
త్వదాత్మ్యం డనుట తోఁచుచున్నయదియ, అంతట మీరు
మత్పరంతపరిరంభణంబు గావించి యది యుష్మదాత్మాధీనం

బగుటను మీ బాహువులు సువర్ణవర్ణంబు లగుటను మదా
శయుండు క్రముకకంఠోత్తరంబునకుం బసిండికోలం బెట్టించె
నంటిరి, మీయాత్మీయ దృష్టియు నెట్టిమమతావశంబునన్నో
మన్ముఖంబునం బాయక వర్తిల్లుచు మధురాధరేచ్ఛ యా
ర్జించుట యరసి మదాశయుండు రూపానుభూతిసహితుండై
యాకళాపూర్ణునకు సేవ సేయుచుం దన్మణిశలాకామహ
త్త్వంబున మధురలాలస యనుతనయుం గాంచె నంటిరి, అట్లు
మధురలాలసం గనినం దన్మణిశలాకామహిమకు మెచ్చుచుం
బ్రథమాగమప్రముఖు లయినమదాశయునిపురోహితు ల
మ్మణిశలాకం బట్టి చూచుచుం దత్సంస్పర్శనమహత్త్వంబున
నానందమగ్ను లయి రనుటం జుంబనేచ్ఛానంతరంబున మీ
ముఖంబులు నాల్గును మదీయాధరపానంబున నిం పొందె న
నుట గాదె యాముఖంబులు ఋగ్యజుస్సామాథర్వణప్రాదు
ర్భావకారణంబు లగుటను మీయాత్మకు నధీనంబు లగుట
ను గ్రమంబునం బ్రథమాగమాదినామధేయు లైనమదాశ
యునిపురోహితు లంటిరి, అంతట నేను మీముఖచేష్టలచేత
నధరపీడ జనించినం గోపించి వానివారించి కౌఁగిలి విడిపించు
కొనిన నదికళాపూర్ణుండు తనతాల్చినమణిశలాక యాబ్రాహ్మ
ణులయం దొక్కరునిచేతం గొంత పీడితుండై నం గసలి వారిం
బాయం దోలించె ననియుం దత్స్వామి యైనమదాశయునికన
కప్రాకారంబు విఘటితంబు చేయించె ననియుం బలికితిరి, అంత

దేవరచిత్తం బుదృష్టిసహితంబై మత్సుఖంబును విడిచి శరీరం ఘవిశ్లేషప్రకాశితంబు లైనయితరావయవంబులకుఁ బోయిన నమ్మహాశయుండు నిజభార్యాసమేతుం డగుచు నాకళాపూర్ణునిసేవ విడిచి తదాశ్రయం బైనయంగదేశంబునకుఁ బోయె నంటిరి, అట్లు పోవునప్పు డెదుట నొదవినపూర్ణకలశద్వయశుభనిమిత్తదర్శనంబున నుబ్బుచు నేఁగి మధ్యదేశంబు నం జేర నివాసంబు గావించె ననుట = వక్షోజయుగళసందర్శనంబున నానందించుచు నరిగి వలగ్నభాగంబు నవలంబించి తడవు నిలిచె నని పలుకుటగాదె ముఖంబుఁ బాయుట యూరుగాఁగ నక్షేచ్ఛ యడంగినఁ బ్రయాణక్షోభంబున మధురలాలస కృశత్వంబు నొందె నంటిరి, అంత దృష్టిసహితంబుగా మీమహాత్మ తిరిగి మన్ముఖమునకు వచ్చుటయు దానఁ జుంబనేచ్ఛ మగుడం బరితుష్టినొందుటయు నది ముఖపానంబుచేత సఫల మగుటయుఁ గ్రమంబున మదాశయుండు కుటుంబసహితంబుగా మరలి కళాపూర్ణునిసేవకు వచ్చె ననియుఁ దత్కారణంబున మధురలాలసకుఁ గృశత్వంబు మానె ననియును నది యౌవనంబునఁ గళాపూర్ణుపరిగ్రహంబు వడసె ననియును మీకాముకత్వసముచితవచనరచనలఁ దేటపఱిచితి రిది యంతయు నిట్ల యగునో కాదో యానతీయవలయు ననిన నతం డట్ల తప్ప దని నగుటయు నతనియథార్థవాదిత్వంబునకు మెచ్చుచు నిట్లనియె. ౪౬

క. ఇమ్మగుపక్షిసహస్రపువా
క్యమ్ములయెడ బొంకు పిశునుఁగా మీవలనన్
నిమ్ముఁ గనిసహస్రపాకీట్టి
తమ్మికడుపు చల్లనై సదా మనవలయున్. ౪౭

క. అని పలికినతత్ప్రియభా
మినిపలుకులకును ప్రమోద మేనుకహృదయుం
డును దత్సరసంభాషణపటుఁ
డును నై యాపద్మజుఁడు గడుం బొలు పొందెన్. ౪౮

ఆ. అని సరస్వతికిని గనకగర్భుఁడు రహ
స్యముసఁ జెప్పి సృష్టిసరసపుఁగథ
యేర్పడంగఁ జెప్పి యిట్లని పలికె నా
శిశువు వినుజనులకుఁ జిత్ర మొదవ. ౪౯

ఆ. తమయభీష్టకేళితమినో తిర్యగ్జంతు
వనిమొనను గణింప కవ్విధమునఁ
జెప్పుకొనఁగ వింటి నప్పల్కు లేదు నా
సదుమఁ గదలి పోవ జడిసి యుంటి. ౫౦

ఉత్సా. అంతఁ బంజరంబు వెడలి యట్టు నిట్టు నొయ్యనం
గంతు లిడుచు జాజి జాజి కడకుఁ దొలఁగి వచ్చితిం
జింత సేయ మింతతడవుఁ జిలుక యున్కి యనుచు నా
యింతి కొంత యలుగ నున్న నేమి యనుచుఁ బతి నగన్. ౫౧

సీ. అంతట నొకసమయంబున నంభోజ
 సంభవు సేవ తాఁ జలుపుకొఱకు
నరుగంచు నజ్జిజేశ్వరుని వెంటను రంభ
 చనుదెంచి భారతీసతిని గొల్వ
నంతఃపురంబుకన్యాంతరంబులు కొన్ని
 చొచ్చి యేతెంచి యచ్చోట నొకట
పంజరంబునను ముప్పటియన్ని వాగ్దేవి
 మణితవిశేష మాత్మను సుఖముగ

గీ. నొయ్యనొయ్య నావర్తించుచున్నదన్నుఁ
జూచి దగ్గఱ వచ్చి యాసొంపు మిగులఁ
జిత్రమని యయ్యవారిసంసేవవేళ
సమ్మగా ప్రశంసించినదో నన్ను నడిగె. ౫౨

ఉ. నీవును దాఁపురంబెఱుఁగ నేర్చెడఁ జెప్పితిఁ దత్త్వబోధయం
బైన తెఱంగుఁ దత్త్వభవ మైనకథాకథనంబు నంతటన్
మానఁగ నీక యవ్విబుధమానవతీమణి ప్రేమతోడఁ బై
పై నడుగన్ వివేక మొకపాటియె చిల్కల కేమి నేర్చినన్.

ఆ. ఇట్లు చెప్పి యంత నే నవ్విలాసిని
పలుకు మనఁగఁ దొంటిపలుకుఁబలుకు
రెండునుం డుమాట్లు వెండియుఁ బలుకంగ
నచటి కేఁగుదెంచె నజునియతివ. ౫౪

వ. ఇట్లేఁగుదెంచి కనుబొమలు ముడుఁగొనుచు నన్ను నవలోకించి.

చ. తలఁకక యోసి యేమిటికిఁ దల్ తలపెట్టి దాని కిచ్చినం
వెలియనుం గాచి నీవు పెచ్చుపెమ్మని హాతెందాని వేకడా
బళిబళి యూపిదారిములు భ్రాంతి యుపేక్షితఁ బాగ లందెపై
యిలపయిఁ బుట్టు మంచు నిపియించె మనంబున నల్ల
హెచ్చఁగన్. ౧౭

క. రంభయుఁ దతోఁపప్పున
రంభమునకు వెఱచి యొక్కరత్నము యోగి
స్తంభమునఁ దాఁకఁ గనొగిఁ గని
జృంభితతరోషభాష చెప్పఁ బడఁగంతేన్. ౧౮

సీ. నలువ యేతెంచి యెన్నఁడు లేనియింతకో
పప్పుఁబలు కేని యేమి పనితి యనుచుఁ
దనభార్యఁ బలికె నవ్వనితయుఁ గోపంబు
మించి శోభిలుమ్మృదుస్మితముతోడ
వినరుగా యీచిల్క పక్షేము మున్నుద్యాన
వనములో మఱ మాడుకొనినయట్టి
యాకథమాట లాద్యంతంబు రంభతోఁ
జెప్పుచున్నది యేచు నప్పలుకులు

గీ. వింటి నిపుడు వచ్చుచు గోడవెనుక నిలిచి
యనుడు నది యేమి యెఱుఁగు నిట్లదయవృత్తిఁ

దిట్టదురే యంచు సతిఁ బల్కి యట్టిశాప
గతికిఁ గుందెడున న్గాంతఁ గరుణఁ జూచి. ౧౮

వ. మీయమ్మశాపంబునకు నోఁగా దన నెవ్వరికి నెట్లు వచ్చు నది యట్లనుభవించి తదనంతరజన్మంబున మదాళసయుం డనుజగతీపతికి మధురలాలస యనం దనయ వై జనియించి కళాపూర్ణుం డనురాజునకు భార్య వై యనన్యసాధారణం బైనయైశ్వర్యభోగంబు లనుభవించుచు సహజం బైనపరమపాతివ్రత్యంబున సకలధర్మంబులు సాధించి కృతార్థ వయ్యెదు విచారింపకు మని వారిజాసనుండు పలికిన శారద యవ్విభునిం జూచి యిది యేమయ్యా వెండియు మదాళసయుండును మధురలాలసయును గళాపూర్ణుండు నంచుఁ బలుకుచున్నవారు దేవరకు నిప్పుడు నవియ కలవరింత లై యున్నవియె యనుచుఁ బలికి నవ్విన నతండు భవదీయవదనవర్ణనాసంబంధకథలయందు నాకుఁ గలవరింతలు సంతతంబును గలుగుట నిజంబ యైన నిది యట్లు గాదు మేదినిమీఁద నింకఁ గళాపూర్ణుం డనురాజు పుట్టఁగలం డతని కిది పత్నియుఁ గాఁగల దనుటయు నేఁ దత్కథ వినవలయు నానతిమ్మని సరస్వతి పల్కిన నిట్లనియె. ౧౯

సీ. కాంత మున్విన్నయాకథ యీకథయ నమ్మ
మంచు వాచ్యత తోఁచినట్టినామ

జాతిక్రియాదికసకలపదార్థవా
క్యార్థాంతరము లెప్పి యుపదేము యింక
గలయవి యింక తత్ప్రకాశకంబై భేదంబు
పరికింప నొనరించెఁ బడసె నలిపె
నను నివి మొద లైనయట్టిభూతార్థంబు
క్రియలపట్టున నొనరించుఁ బడయు

గీ. నిలుపు నను నివి యాదిగాఁ గలభవిష్య
దర్థవచనంబు లైనక్రియాపదంబు
లనుచుకొనుటయె వాసి యొందును దలంప
నోసుధాంశువిలాసప్రహాసివదన. ౩౦

వ. మఱియు శ్రోతృజనాపేక్షానుసారంబుగఁ దత్తన్నిమిత్తోపా
ఖ్యానంబులచేత నిదియు కొంత విస్తారంబు నొందఁగల దని
చెప్పఁ బనియేమి ప్రధానకథాభాగం బింతియె నా ప్రశ్న. ౩౧

సీ. అనిన సరస్వతి యద్భుతం బంది యో
క్కింత విచారించి కాంతుఁ జూచి
యారాజునకు సుముఖాసక్తియనునది
తండ్రియు మఱి మణిస్తంభనాముఁ
డగువాఁడు దల్లియు నయ్యోదరే యన్న
నం దేమి సంశయం బదియు నీదు
చేష్టావిశేషంబుచేతన కాఁగల
దని బ్రహ్మ పలికె నవ్వనజముఖియు

గీ. మిగుల వెఱఁగంద మెంతయు నగుచు మీరు
సృష్టికర్తకైనను జేయఁగలరు
నుడికి పలికినయట్లు చేయుదురు గాని
పట్టి కోటిసేలు నాకును గట్టఁజనదు. ౬౨

క. తలపెట్టుకొఁడిక నెన్నఁడుఁ
గలనైనను మత్తసంగకారణమున వ
ర్తిలినట్టియాకథాస్థితి
యిల నెట్టివారిఁ దివియ నేర్తురె పాయున్. ౬౩

సీ. మఱి మంత నేకతంబునఁ జెప్పుకొనినట్టి
కథ యిదే తానె యిక్కడను బుట్టె
సంకేతమాత్రము గాక యిటమీఁద నీకథ
వృద్ధిపెంపెఁ గలుగఁ జెప్పితిరి మీరు
తొలుతను యిది బ్రహ్మవలన వచ్చినయది
యనఁగఁ దిబ్బాల మెయ్యదియొ యనఁగ
వాఙ్మఖప్రతిబింబవర్ణన మనఁగ ని
ట్టిప్రసక్తి నిది సంఘటిల్లె ననఁగ

గీ. వచ్చె నగుఁబాట్లు నాకు మీవలన నాథ
నన్ను మన్నించి యింకనైనను దడవక
మీర లూరకయున్న నెవ్వారు నంత
వినరు గాన గుప్తంబు గావింపవచ్చు. ౬౪

మ. అనడుం బైపయి మాటగాక యిది యేకాంతోత్సవం గారవా
భనలీలాయశమేది కల్పించుము పికలుకధ్వనీ పద్మాం
బురు నేకం బగు నేని నాలుక తుద న్వ్రాసెం బ్రహ్మ పిలా
సిని యే నెమ్మద నంచు బ్రహ్మ నగిపించె న్వాణి హాసోక్తికిన్.

మ. ఘనయత్నంబున నవ్వడంచికొనుచు న్బద్మాక్షి యట్లా సరో
జమా, మనిసం గోపము వచ్చుచున్నది సుడీ యత్నాంతము న్నన్
న్నికం, జెనకిన్ రాకుడు చాలు నవ్వులని నైజం గాత్రము
మీఁద న్నిజహస్తనగుచ్ఛప్రతిచ్ఛల్లమాల్లికదండోద్యదంకం
బంతటన్. ౬౬

మ. అనయంబుం జల మొప్పఁగా మఱియు నాయబ్జాసనుం డట్ల
య్యా, డెను మానుం డిది యంచు వాణియును వేఁజెం జేసి
తా నొక్కఁచే, తనకంఠంబును గౌఁగిలించి యొకచేతన్ గద్దె
ముం బట్టి చెక్కు నఁజెక్కు నుచు నొక్కఁచన్నో యొక
కోణంబుతో రాయఁగన్. ౬౭

తరల. అతఁడు నేల పెసంగె దోజలజాక్షి బల్లెటు లున్న నీ
కత ప్రకాశిత మాట నీ మదిఁ గాంక్షితంబ యవశ్యమున్
క్షితిఁ బ్రసిద్ధము గాఁగ నున్నవిచిత్రసత్కథనీకస
మ్మతమె యట్లగు నేని యేమహిమం బ్రసిద్ధత గల్గెడున్. ౬౮

సీ. వివరింప సకలవస్తువులప్రసిద్ధి వా
గ్జాలమూలంబు వాగ్జాల మెల్లఁ

ద్వన్మయం బిట్లుండెఁ దరుణి నీవది కన
మ్మతమైనయట్టిది మహి వెలయునె
యీకళాపూర్ణమహారాజుకథ తావ
కీనశృంగారలీలానిమిత్త
మగుచు మన్ముఖజాత మగుచు నవశ్యంబుఁ
గరము ప్రసిద్ధంబు గాఁగలయది

గీ. నీకుఁ బ్రియ మని వేఱ వర్ణింపనేల
నీ విపుడు పల్కు పల్కు స్వాభావికంబ
పతులయనురాగలీల లేపగిది నైన
వెలయఁ గోరియు చాఁచు టింతులగుణంబు. ౬౯

వ. అనిన విని యాభారతీదేవి యావారిజాసనుం జూచి మీర లింత చలముఁగొని సమర్థింప నాకు నేఁ గాదననేల యడియును గాక యారాజు వాలాయంబుగా ధరణిం బుట్టఁగలండఁట రాజ్యంబును జేయు నఁట యతనిచరిత్రం బెట్లును వెలయఁగల దఁట యిది సిద్ధంబు దానిసంగడిన యస్మద్రహస్యకథ వెలయుటకు నియమం బే యనుటయు నంత డిది మునుపను నది వెనుకయుం గా వెలయు నని పలుక నట్లని వెలయుభంగు లెవ్వియో యెఱుంగవలయు మీర లెక్కడఁ నుడువకుండుం డని ప్రార్థించి నుడువ ననిపించుకొని నన్నుఁ గనుంగొని యిది యిప్పుడు వారాంగనాజన్మంబునఁ బుట్టనున్నయది యందు నేతద్భోభశంక నెరయ లేదని పలికి రంభ

మనమున [illegible] యిష్ట[illegible] [illegible] [illegible] బుద్ధి చెప్పు
[illegible] నుడు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] బయ
[illegible]గు వెడలించి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
యొక్క[illegible] [illegible] వాలా[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
వ[illegible]గుచు నీలాగ మఱి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
కఁ జెప్పి [illegible] [illegible] [illegible] ధాత్రి [illegible] [illegible]
పౌత్రి [illegible] బహు[illegible] తఱిఁ [illegible] [illegible] [illegible]
ప్రముఖ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] నావశ్యకంబుగ [illegible] [illegible] బని వలెన్.

చ. సతి పతిఁ జూచి [illegible] [illegible] జాలును మీఁగ [illegible]
ద్ధతియు [illegible] [illegible] ధాత్రిఁ [illegible] [illegible] చు [illegible]
పతి[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

క. అని [illegible] [illegible]
తనవర్తన మించుకయును దప్పక యుండన్
కనిపించి విచిత్రజ్ఞా
ననిధానము శిశువు రాజునకుఁ [illegible]. ౭౨

క. కలభాషిణి యనుపేరన్
వెలయుచు నే వాణిశాపవిధిఫల [illegible]

బలుఁ గపట నోడక [illegible]
[illegible] జాఁదదివా[illegible]మున నాకీపను వై. ౭౩

సీ. [illegible] మయమునను
నాకు [illegible]
కలిగి [illegible] తలఁచి యిపుడు
[illegible] గాఁటి [illegible]. ౭౪

వ. అని చెప్పి. ౭౫

క. అల [illegible]
[illegible] ముని నున్మిత్తుఁ డై
[illegible] ప్రతిఁ [illegible]
కేలు [illegible] లేచి యిట్లని పలికెన్. ౭౬

క. [illegible]జన్మమున [illegible]
గలభాగ్యంబే యగుఁగఁ బరఁగి భావించినను
యలఘుచరిత్రులలో నా
[illegible] నొకవర్ణంబు ప్రాణయ్యెన్. ౭౭

గీ. అనుచు నీ కేమి ప్రాణాయామము చెప్ప
మనుచు నావృత్తుండనుగ సయ్యతివరులఁ
డగఁ గిని ప్రాణ విని చదవు జపంబు
[illegible]గు నాసభఁ బడిసకీయియును జెప్పె. ౭౮

ఉ. చెప్పి యతండు బాలికకుఁ జేసె [illegible] నమస్కృతి [illegible]
ల్లిప్పని చెప్పు నాకుఁ దనుకూలాలసత్వమున [illegible]
యొప్పిఁకనీకు నాథుఁడుగనున్న మహామహునాన్య [illegible]
కెప్పుడు మూడఁ గాఁగలుగు చింతయుఁ జెప్పుమునే [illegible]

ఆ. క్షితిసుపర్వ యేను చెప్పిన యంతఁ జెప్ప
యుండ దవి యెఱింగి యున్నవాఁడ
వీర లెల్ల నడిగి వినఁ జెప్పుఁగ వినుచు
మనిమి శిశు వంతఁ సాదరమున. ౮౦

గీ. ఆసభాపతిఁ జూచి యాయమ్మ [illegible]
పలుకు వింటి నృపాల యేనుఁ [illegible]
నాకు మీపేళ్లు మీవర్తనములు నెల్ల
దీయనామవర్తనములు దెలియఁబడఁగ. ౮౧

మ. ఇది యేలోకము యేపురంబు మఱి [illegible]
బాల యెట్టిదియో యేమియుఁ గా [illegible] కొంతయును [illegible]
దంబు విభ్రాంతకం, జెవంన్ బ్రసాస్పడి యున్నవాఁడఁ దెలి
యం జెప్పించుకో వేళ గల్గద యిం [illegible] దత్తోర్ఘాక్ష
సలీలాభవ్యవైచిత్రిచేన్. ౮౨

సీ. అనుడు సజ్జనపాలుఁ డట్ల యా వేళ గ
ల్గదయున్న మాట నీకతయు నాకు
నడుగఁగ నెడ లేద యంత కంతకు నమ్ము
తపుఁగథ లోడవ నింద్రాఁక నచట

క. శ్రీరం కొంత సన్నృపాంత సంప్రదా మరా
ళి మెచ్చి చెప్పిన వినుము తెలియ
శ్రే కళాపూర్ణుడ నవి మా స్వభావంబ డి
చ్చినయట్టి మాటయును సింగిణియును

గీ. నమ్ముగొలుచు నీవు ప్రథమాగమమ్ము లైన
యట్టి లువ్వు నీ మాట సత్వహాత్ముం జాతం
జాతము మహాశయుండ మహానుభూతి
నుల్లయు దానికెవిద్ద యాయవిసేసువు. ౧౩

చ. వినగనెం డస్త్రహారియుడు తప్పక వేల్పుమునున్ భజించి
మున్, జని చనుదెంచినాం డిపుడు నాకడకుం దచు నట్ల
నాపునర్నవము సేదదేరె నని జాయయుం దాను మును
తన్మయంబునం, దనయుమ నిల్లు ముందట నతం డిడినాండు ప
రంజితొక్కెత్రన్. ౧౪

వ. దీనిచేత మధురలాలస యనం బరంగు నని యాయామేషుల
వారందఱుం జూచి చెప్పె యిది యంగదేశంబునకు సీపురం
బు గ్రామకకంఠిత్రి నామధేయంబ నే జనియించినది
యందు నానారపురంబ యది యిచ్చటికి కతిదూరంబున నున్న
దని యిన్నియుం జెప్పనేల వేసునాట యొకటి కల దని
యిట్లనియె. ౧౫

సీ. ఇటువంటి దానికిం జెప్పినట్టి యాకథలోని
వారికి వేళ్లను వారివర్తనంబు

భాకటీయుఁ బక్షికి యుండె [illegible]
[illegible] ై [illegible]
బహుదానపుణ్యతఁ బొరసెగఁ [illegible] దారద
[illegible] ప్రకటి బి[illegible] నామకిర్త్ర
కల్పనాకే ప్రకారపవిత్రము [illegible]
యస్మదాఖ్యాన [illegible] కేళుల

గీ. తోడ [illegible] నోకింత [illegible] దంపతికి
సమ మగుట యెట్లు యనువిచారము గిరిగియు
నడుమఁ దత్పక్షలకును [illegible] నేయఁ
జనమి నూరక యుంటిని వినుము [illegible] ౮౩

క. ఆంతటఁ దత్పక్షితుదవ్య
త్తాంతముచేఁ దీక్ష [illegible] నా [illegible]
బంతయు నెనుటయుకు మహా
కాంతుఁ కీల్లపి [illegible] నతఁడు కిమఁ [illegible] నన్. ౮౪

గీ. అజుఁడు చెప్పి [illegible] యట్లు తెం [illegible]
[illegible] యుచు మునివాఁడు [illegible]
యునె మహీపాల నీకు నాయుల్లమునకు
నిది వెఱఁగొందు చున్న దె [illegible] ౮౫

క. అన నాకును దప్పోక్స్యం
బనయము చిత్ర మగుచున్నయది యాశివువా

స్త్రైణముగ నీతా పెనఁకీ
యామధురాకృతిఁ జూడఁగ నెఱుఁగుము నీ తెల్విపడన్. ౮౯

క. ఉపాస్త్యుల సబాలిక
పుణ్యావాప్తికిఁ గథయు నవిరతార్థము లిమ్మన్
భావించి కోకటి పొసఁగన్
భావయుతమ్మును మొదలిటి వినం దగఁ దెలియున్. ౯౦

వ. అని యారాజపుత్రుండు పలికిన. ౯౧

క. అలఘువ్రతుఁ డప్పుడు కృతాం
జలియై యారాజపుత్త్రుఁ జూచి సర్వము నీకుం
దలఁపఁగ నద్భుతము యీకథ
తెలపతిజన్మము తెఱంగు దయఁ దెలుపఁ దగున్. ౯౨

వ. మనుష్యుం డెవ్వండైనను నీకళాపూర్ణకథాకర్ణనఫలమహత్త్వం బెఱింగించెద విడంబడి యక్కన్యారాజపుంబునకు ఫలంబై పెనయిత్తని కథనసకియు నీకృపనే కలిగె నంతమాత్రంబును గాక యీ కల్యాణచరిత్రము ప్రత్యక్షంబు చూడఁ గంటి నత్యద్భుతం బై నయాతనిజ స్త్రీప్రకారంబును సవిస్తారంబుగా నానతియిచ్చి నన్నుం గృతార్థుని జేయు మనిన నమ్మధురలాలస యిట్లని వినిపించె. ౯౩

సీ. భూవిబుధోత్తమ నీవు మృగేంద్రవా
హనగేహమునకు మున్నట్లు వచ్చు

నప్పుడు మణిస్తంభముఁ జనుసిద్ధుఁడును సుమం
ఖాస్త్రీ మందు నెమ్మనతినతియు
నాత్మోడిసంభాషణంబున వర్తిలుచుండ
కేలుఁగుమారగడ యగు మోహ్లడుంగ
దత్పూర్వవృత్తమంతయుఁ జెప్పె నుజ్జ్వల
వారలు యోగప్రవర్తనుఁ

గీ. సమ్మహాశక్తిభవంబునందు కొన్ని
నాళ్లు నిజతేంద్రియతఁ బ్రవర్తించుచుండి
రదియు నీకును దెలిసినయది మును యంత
వారచటు వాసి చని యొక్కవనములోన. ౯౪

గీ. రతి సలుపుచుండి సిద్ధుఁ డోయతివ నీవు
పురుషుఁడవుగమ్ము నాకిత్వమును భజింతు
నే ననుచు విపరీతరతేచ్ఛఁ బలికెఁ
బలుకుటయు నాదరమున సజ్జలజముఖియుఁ. ౯౫

క. స్త్రీత్వము నీ వొందుము పురు
షత్వము నేఁ బొల్తు నని నిజప్రియుఁ బలికెన్
సత్వరత నట్లు వారల
స్త్రీత్వము పురుషత్వము విపరీతములయ్యెన్. ౯౬

వ. అప్పుడు. ౯౭

సీ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] దరము
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]లు
[illegible] [illegible]దము
[illegible] [illegible] [illegible]ల
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ము
[illegible] నాడుఁడగంబుపసల్. ౯౮

క. చాల [illegible]ముగ నాలితాఁగియు
[illegible] పాకింత వశ్యకుండఁ
బూని నా[illegible] [illegible] [illegible]లు
[illegible] [illegible]. ౯౯

క. వలపు గలపు [illegible]హేతుల కొకప్పుడు దడం
బడును గాని [illegible] మొదల [illegible]
జగతి నాడుఁదనము మగతనమును దడం
బడుమకొంట [illegible] నెఱుఁగఁబడదు. ౧౦౦

గీ. స్త్రీత్వపుంసత్వములు [illegible] చెందువేళ
వారి కొండొరులపై దృష్టి వర్తిలుటను
దొరకె నొండొరుచూపు లొండొరుల కట్లు
భావనయె ప్రధానం బెట్టిపట్ల నరయ. ౧౦౧

ఆ. అమ్మొయి బృహస్పతి రాత్కృతిస్వత్వయా-
బగుటఁ జూచికొని మహాద్భుతంబు
హృదయమున నహించి ... యనౌను
కో యటంచు వాడు గొంతఁద్రసు. ౧౦౨

సీ. అంతట నాసుముఖాసక్తి నాత్మలోఁ
దస్మిత్తంబుగు దలఁచుకొను మ-
దననాథువదనంబు గనుఁగొని యిష్టం బే
ననిపట్టినాటమహాత్త్వము లు
తప్పకు మును జరతాయ మేలనక్తి
సన్నిధి పిత్రానుసమయమునను
నను సత్యవచనంగా నొనరించ నాదాను
బ్రార్థించితిని వృథ యైనపడె.

గీ. శాసనస్తంభలిపికీర్తిఁ జర్చ సేయు
నసిన పిని యింక నేమియు ననకు మెస్స
నాడఁబోవంగ నెల్లనో యనుచుఁ బలికె
నమ్మణి స్తంభుఁడు భవిష్యదర్థవశత. ౧౦౩

వ. ఇట్లు పలికి వెండియు నిట్లనియె. ౧౦౪

గీ. నీకు గర్భంబు గాకుండ నాకు నాకుఁ
గొడుకు నీకూటమిని గలుగుటకు నీకు

వరము లిచ్చినయవ్వాణివాక్య మెట్లు
ఫలితము గనున్న దియొ యెందుఁ బదరఁ జనదు. ౧౦౫

చ. అదియునుగాక యంగనల కంగజసంగరకేళికావిశే
షదశలయందు నెక్కుడఁట సౌఖ్యగతుల్మగవారికంటె నా
కిదియు నెఱుంగఁగోరి నిపు డభీష్టము గావున నిట్లయుండఁ గో
రెద నొకకొన్ని నాళ్లు విహరింపుము నీవను బూరుషాకృతిన్

వ. అనిన విని సుముఖాసక్తి యోయనఘ నీ వేరూపంబున నుండుమన్న నీదువాక్యంబు నాకు వేదవిధిసమానంబు గావున నీపల్కినయట్ల చేసెద నని తదుక్తప్రకారంబునఁ దనపురుష రూపంబుతోడ నడపుచుండె మణిస్తంభుండును స్త్రీనారీ రూపంబున మదనక్రీడలఁ బ్రవర్తిల్లుచుండె నప్పుడు తమసుముఖాసక్తిమణిస్తంభనామధేయంబులు స్త్రీత్వపురుషత్వంబులవెంబడిన వేర్పాటుగా సంకేతంబులు చేసికొని యంత నా కృత్రిమవనిత తనపురుషుండును దానును నానావిహార యోగ్యంబులైనయారామప్రదేశంబులు చూచువేడ్కం ద నసింహంబు నాక్రమించి తదారూఢులై దానియుత్కృష్టసంచార వేగంబునకు సంతసిల్లుచు నంతరిక్షంబునం జనుచుం డి యెదుట నొక్కపురంబుఁ గని తనహృదయవల్లభున కిట్ల నియె. ౧౦౭

క. పుర మల్లదె యద్భుతగో
పుర మై వరణమిమలసితపుణ్యస్త్రీనూ

పురమై శోభనములకుఁ గాఁ
పురమై శోభిలెను స్వర్గముగఁ గనఁగాఁ బ్రే. ౧౧౨

చ. కలకలహంససారసబకప్రముఖాంబువిహంగమంబులౌ
కలకలనాదలీలఁ దగు కైరవతామరసాదిలక్ష్మిఁ జో
కల కల్హారసౌభ్యుదయగౌరవముల్ సరిగా వటించుఁ దాఁ
గలకల నప్పుచున్న పరిఖావలయంబు విశేషంబుఁ జూచితే.

క. ఈరమ్యపరిఖనడుమన్
సారపుశృంగములతోడ సాలము పద్మా
కారత నొప్పఁగ నిది తా
సారపురంబంద్రు కొలనిచాడ్పున నునికిన్. ౧౧౩

క. తోరణములింద్రధనువుల
తోరణములఁ బోసర్చ నొప్పుతోరపుఁ బురముల్
సారపురీతుల నీకా
సారపురీతులకు రాప్ర చర్చింపంగన్. ౧౧౪

ఉ. తోరపువస్తుసంపదలతో రమణీయత నొప్పునిప్పురం
బోరమణుండ రత్నఖచితోజ్జ్వలసౌధవిహారణోసరి
స్ఫారసుపేటికాడుచిరభూరిసుగంధసమేతవాతసం
చారకృతావిదూరసురసంపదపూర్వమనఃప్రమోదమై.

క. ఇచ్చోటికిఁ దొల్లియు నే
వచ్చి యెఱుంగుదును దీనివైభవమహిమం

బచ్చెపు విందు వసింపఁగ
నిచ్చ యగుచున్నయది యక్షేశ్వరి నాకున్. ౧౧౩

క. అని పలికి యంతటను దీ
నిని దిగవలయు నని యపుడ నేలకు డిగ్గ-
పెనసింహావాహనముఁ బ
ట్టి నిజేశుఁడు దాను దాని డిగ్గఁ బడచి చనన్. ౧౧౪

వ. అప్పట్టణం బేలు రాజు సత్త్వదాత్ముఁ డనెడువాఁ డప్పుడు
వాహ్యాళిపోయి తిరిగి యరుగుదెంచుచు నాపూర్ణుఁ గడి
రూపలావణ్యంబు లాపోవక నిక్కి మేను ... తన
మనంబున. ౧౧౫

క. ఒంటనిరాజుం గప్పుము
గొంటి న్మెచ్చి కలికి గుఱ్ఱితిని
తొంటుఁ గల రంతకుం జెనసి
గంటికి నిం పైనవాలుఁగంటిం గంటిన్. ౧౧౬

క. అనరాదు గాక నాయి
టనె నా దిక్కుబంటి చెలువ నాకన్నఁ గ
ల్గునె చెప్ప నేల సకలా
వనితల నాయకులయిట్టివనితలు గల్గన్. ౧౧౭

క. అసిథ్వనిసంబంధ-
బీసొంద చైక అధికి నేటి నోక్కో

వాసంబిట్టటు భావఁ
జేసినఁ దెలియుదము వారు చెప్పిన పనికన్. ౧౧౮

మ. అని చింతింప యదృచ్ఛ నచ్చెలువ తన్నాఁ బేర్మి వీక్షించినన్
ఘనసైన్యంబులు గొంత మించఁ దనతుర్గాకారంబు ఖేలఁ జొప్ప
కున్న చాటించి గుడించి బిత్తరపులాగుల్మిఱ్ఱు నాడించు శో
భనతద్వల్గనవల్గదగ్రిమ రుచిస్ఫాయత్కిరీటంబుతోన్. ౧౧౯

వ. ఇవ్విధంబున ఘోటకంబును నొక్కింతవడి యుల్లిప్తుఁ డ్రో
క్కించి యాఁకించి కించిదుదంచితరత్నకంకణక్రేంకారంబులు
గాదళించఁ గందం బప్పళించుచు నిలిపి యమ్మహాదుఁ. ౧౨౦

సీ. కేయూరమాణిక్యకిరణముల్ మెఱుఁగుఁ
జెలికానినూఁపుఁ జేయి చేర్చు
రత్నాంగుళీయకప్రభ పేరెములు వాఱుఁ
గేళిపద్మంబుఁ గెంగేలఁ ద్రిప్ప
లక్షితదంతాగ్రకాంతులు వాలుకొనఁగ దండ
నేపనితో నెత్తము తనము నడపుఁ
బలుకుప్రవాళము ప్రియముఁజెక్కట్లఁ బెం
చఁగ నర్మసచివుతో సరసమాడు

గీ. మణికిరీటము కాంతి విమగుడ సిద్ధుఁ
దళుకుఁగొనగోర మీసలను లి మొడచ్చి

నాచకోరాక్షి తపించుచుండు నటంచు యటంచు యనుచు
భావజవికారములు కడుం బరిఢవిల్లె. ౧౨౧

ఉ. కంతువికార కారికరణి గాటముగాం దనుపోం బ్రస్ఫుట
క్రాంతిగ నుష్ణచోనొకండు కానుక యిచ్చినపూర్ణబంతి బా
హాంతరసీమ నద్దుకొని యామృగలోచన జూచె గా స
క్రాంత యొకింత జాలుచనుంగవ్వ ఘటించుచు నెమ్మము
వంకగన్. ౧౨౨

వ. అంత నశ్వంబు డిగ్గి తా నొక్కకంఠ మిడిస్ఫుటము జేసి బోయి
మహాత్మా మీర లెచ్చటనుండి వచ్చితిరి రేంగు గోప్యముచున్న
వారు మీ నామధేయంబు లెవ్వి యివ్వనిత నీ కేమయగు నని
యడిగిన నతండు తమవచ్చిన తెఱంగు చెప్పి యే మణిస్తంభుం
డనువాడ నాపూర్వబోఁడి సుముఖాసత్తి యను పేరంబరంగు
నని పలికి యక్క తన భార్య యగు సుముఖాసత్తి నీకురి గిరి
చన యే తెఱంగున నైన సన్నిహిత యున్న జూచు నటుమున
భాగ్యవశంబున నైనయ ట్లయ్యె నని యని చింతించుచు
నతం డనిక గపటపరాయణుం గృతాంజలి యై. ౧౨౩

చ. హృదయము రంజిలంగ నినున్ నెంతయు భక్తిసగోష్ఠి నాప్తసం
సదనమునందు నుంచికొని శక్త్యనుసారకృతోపచారస
పదం బరిచర్య సేయుటకు మాకు మది నున్నది వేడ్క మీర లే
తదభిమతం బొనర్చు టుచితంబు మహాత్మక సిద్ధశేఖరా.

క. అసిన మణిస్తంభము డం
గనవానసఁ జూడ నట్లకాని మ్రొక్కుచుఁ
డిన మన కోషినా యని భ
ర్తను బలికెన్ నగుచు నాకురంగేక్షణయున్. ౧౩౯

క. ఇక్కితి సంస్తుతించిన
వారలు దోర్నాలనముఁ జనిరి వసుధావరుఁ డుఁ
పౌరులఁ గనవనణిమయతిబి
కాహార్థములఁ జేసికొని నిజాలయమునకున్. ౧౪౦

గీ. ఇట్లు దోడ్తెచ్చి చని కరంబింపు మీరం
నట్టిమణిగేహములు పైఁడిపళ్లెములఁ ష
ములును సొమ్ములుఁ బరిమళమ్ములును జేటి
కాజనంబులుఁ గడు నధికముగ నిచ్చె. ౧౪౧

క. ఇచ్చి పలుమాఱు వారల
నచ్చటికిం జని విసిగెడుఁ గొలుచుచుఁ దా
నచ్చెరువను దనమొగమును
నచ్చటఁ కడిగినఁ దనిఁ వాకలచేతన్. ౧౪౨

ఆ. అలతొలఁగియుఁ దన కష్టము కొక్కింత
గర్భజననవేళ గల దటంచుఁ
జెప్పి సిద్ధసుతుని సిద్ధసకీక యేఁ
గలయ నన్న్య సనుచుఁ గడపి పుచ్చె. ౧౪౩

క. ఆవారిజముఖి కంతన్
వేవిళ్ళుదయించెఁ జిక్కె నెమ్మేను గడున్
భావము మృద్భక్షణవాం
ఛావర్తనఁ జెందె గర్భసంసూచనగాన్. ౧౩౦

కవి. కడుఁ గృశమై నసనాభిని మధ్యముఁ
గన్గొని కన్గొని యేమొ బలం
బెడలఁగఁ జిక్కెఁ గరం బపు డంగము
తెల్లఁ దదీయకృశత్వము పోఁ
గడఁగుటయుం బొదలె న్గతిసం బగు
కాంతచనుంగవ మున్నును బా
బడలదు తత్పరిపుష్టితఁ జెం గను
పట్టె మొగంబుల నల్లొదవన్. ౧౩౧

మ. కడుఁ దోరంపుఁబయోధరంబుల మొనల్ గప్పారుచూ బస్వసి
ప్పుడు తద్వక్త్రసుధాంశుబింబ మనయంబుం బాండురశ్రీ గ
నం, బడియెం గార్తికపూర్ణిమాతిథిబలె న్వ్యాపించి చూడఁగ
నె, య్యెడలన్ స్థానగుణంబునం గలుగవే యేమేసియుం జి
త్రముల్. ౧౩౨

గీ. అంతఁ గడుఁ గౌను పొదలె రత్న్యాణ వదలె
వళులు విరియంగఁ బొటెఁ బేరలఁత మీఁ తె
నాభి వికసించె గతుల మాంద్యంబు మించె
సతికిఁ బ్రొద్దులనెల చొచ్చె జడత హెచ్చె. ౧౩౩

క. ఈరాజోత్తముఁ డంతట
నారమణికి నుద్భవిల్లె నైదుగ్రహంబుల్
సారగుణత నుచ్చస్థా
నారూఢిం దనర భవ్య మగులగ్నమునన్. ౧౩౮

సీ. సకలదిక్కులును బ్రసన్నతఁ గాన్పించెఁ
జలువ నెత్తావిగాడ్పులు చరించెఁ
గుసుమవర్షంబు లోకుల కద్భుతము చేసె
శుభలీల దివ్యదుందుభులు మ్రోసె
సర్వామరులజయశబ్దముల్ విలసిల్లెఁ
బరఁగఁ ద్రేతాగ్నులుఁ బ్రజ్వరిల్లెఁ
బరమసాధుజనంబుభావంబు లుప్పొంగెఁ
గలుషచారిత్రులబలిమి గ్రుంగె
గీ. శౌర్యగాంభీర్యధైర్యసౌజన్యనీతి
సత్యకీర్తిప్రతాపాదిసకలసుగుణ
పుంజరంజిష్యమాణభూభువనుఁ డగుచు
నిమ్మహారాజవరుఁ డుదయించినపుడు. ౧౩౯

వ. బ్రహ్మాదేవుం డితనితల్లిదండ్రులకు నాగంతుకంబు లైనవర్త
మానస్త్రీత్వపురుషత్వనామధేయంబులు చూడక సహజ
స్త్రీత్వపురుషత్వనామధేయంబు లవలంబించి యవ్విధంబు
న నివ్విభునకు మణిస్తంభుండు తల్లి యానియు సుముఖాసత్తి

తండ్రి యనియుఁ బలికినవాఁ డతనివాక్యంబున కన్యథాభా
వశంక గలదే యమ్మణిస్తంభుండు పుత్త్రోదయం బైనయనం
తరంబ తన తొల్లింటిమగతనంబు తనకును సుముఖాసత్తి
యాఁడుఁదనంబు సుముఖాసత్తికిని గలుగునట్లు లామెచేతం
బలికించి యాభార్యయుం దాను దమతమపూర్వనామధే
యంబులతోడన తిరుగ యోగాభ్యాసభాసురు లగుచుఁ గా
సారపురంబునన యున్నవార లీరహస్యంబు వారివలనం జా
ర్కాణగాఁ దెలియవలసినఁ దెలియుండని పలికి యిట్లనియె.

ఉ. ఎప్పుడితండు తల్లి కుదయించెఁ గరంబు విచిత్రలీలనా
నప్పుడ కల్గె యౌవనము యౌవన మెప్పుడు గల్గె నిచ్చెఁ దా
నప్పుడవచ్చి యొక్కమణి యమ్ములు విల్లు స్వభావసంజ్ఞతో
నొప్పెడుసిద్ధుఁ డిందుఁ బ్రథమోత్తరభావముఁగానరెవ్వరున్

సీ. అంతఁ గళాపూర్ణుఁ డనునామ మితనికి
నిడియె నాసిద్ధలోకేశ్వరుండు
అప్పుడ తత్పట్టణాధీశుఁ డితనిస
ద్యౌవనాదిమహోన్నతి విని
యితఁ డెవ్వఁడో మహాద్భుతవైభవుఁడు దివ్య
పురుషవర్యుండు గాఁబోలు నితని
తల్లి నే నితరసాధారణంబుగఁ జూచి
కామించి పాపంబుఁ గట్టుకొంటి

గీ. నిది మఱవఁజేయఁదగు నేమి యిచ్చి యైన
ననుచు నాసాధ్వికడ కేఁగి యమ్మ మిమ్ము
నెఱుఁగ కొనరించినట్టినాయొగ్గు లెవ్వి
గల్గినఁ గృపార్ద్రచిత్త వై కావు మనుచు. ౧౩౮

వ. తత్ప్రియంబుగా నితనికి నిజాధిపత్యం బెల్ల సమర్పించి తాను మంత్రి యై కొలిచియుండె నని చెప్పిన నలఘువ్రతుం డా బాలికం జూచి స్వభావుం డనఁ బరఁగు నాసిద్ధుఁ డెవ్వఁడే మికారణంబున నమ్మణియు శరచాపంబు లితనికిఁ దెచ్చి యి చ్చె నని యడిగిన నది యి ట్లని చెప్పె. ౧౩౯

సీ. ఓవిప్రవర యాస్వభావాఖ్యసిద్ధుండు
వినుము సుముఖాస త్రిజనకుఁ డాతఁ
డా పుత్త్రి జనియించినట్టిపిమ్మటఁ దన
కాంతను విడిచి దేశాంతరి యయి
తిరుగుచు మాహురీపురమున కేతెంచి
యందు దత్తాత్రేయు నఖిలయోగ
విద్యారహస్యకోవిదు మహామహుఁ దప
శ్చర్యచేఁ దనకుఁ బ్రసన్నుఁ జేసి

గీ. కనియెఁ దత్కృపచేత యోగప్రకార
ములు సమస్తంబు తద్యోగవిలసనమున
భావ మెప్పుడు దనయందుఁ బొదుకొలుపు
చునికిఁ జేసి స్వభావాఖ్య యొనరఁ దాల్చె. ౧౪౦

ఆ. అనుడు వినయ మొప్ప నలఘువ్రతుండు కే
ల్మోగిచి సకలబోధములకు నిధివి
నీ వెఱుంగనియవి లే వెవ్వి యోగముల్
చెప్పవలయు ననిన శిశువు వలికె. ౧౪౧

క. విమలాత్మక వినుము ప్రశ
స్తము జీవాత్మపరమాత్మసంయోగము యో
గ మనం దదంగము లెనిమిది
క్రమమున వినిపింతుఁ దత్ప్రకారము దెలియన్. ౧౪౨

వ. ఆయోగాంగంబులు యమనియమాసనప్రాణాయామప్ర
త్యాహారధారణధ్యానసమాధు లనం బ్రసిద్ధంబులై యుం
డు నందు నొక్కటొకటి యనేకభేదంబు లగు నవి యెఱింగిం
చెద వినుము. ౧౪౩

మ. యమముల్ సత్యదయాక్షమాధృతిమితాహారార్జవబ్రహ్మచ
ర్యము లస్తేయ మహింస శౌచమును నొప్పంగున్ శ్రీసుగో
త్తమ యందుం దశభంగులై పరులబాధం బెట్టకింపారు బో
కమి సత్యంబు పరార్తి కోర్వమి దయాఖ్యం బెంపుమీఱుం
గడున్. ౧౪౪

క. విను మొరులతప్పులందుం
గనలక సైరించి యునికి క్షమ యనఁ బరఁగున్

ఘనబంధువియోగాదుల
కును హృదయము కలఁగకునికి గోజలు ధృతి యనన్. ౧౮౫

క. ఎనిమిదేకబళంబులు యతి
కినుమడి వనవాసి కతని కినుమడి గృహికిన్
విను లఘుభోజన మితరుల
కనఘ మితాహార మనఁగ నభినుతి కెక్కున్. ౧౮౬

గీ. విహితకర్మంబు లెందుఁ గావించు నెడల
మఱి నిషిద్ధకర్మంబులు మాను నెడల
వాఙ్మనఃకాయకర్త్రైకర్తనంబు
సూవె యార్జవ మన మహీసురవరేణ్య. ౧౮౭

సీ. సన్న్యాసికిని బ్రహ్మచారికి నైష్ఠికుం
డగు వనస్థునకు నో యనఘచరిత
స్త్రీసంగమంబును బ్రతికరణంబులయందు
నొకయఃప్వనమున జేయకునికి బ్రహ్మ
చర్యంబు ఋతుకాలభార్యాభిగమనంబు
దక్కిన బోంట్లతో దద్విహార
మును మానుట యు గృహస్థునకును బ్రహ్మచ
ర్యం బింక నస్తేయ మనఁగ నెంచుఁ

గీ. చౌర్య మెఱుఁగమి యెపుడు నేజంతువులకు
నెగ్గొనర్పకయునికి యహింస యనఁగ

శౌచమును రెండుదెఱఁగులై శాస్త్రములను
బాహ్యమును నాంతరంబు నాఁ బ్రణుతి కెక్కెఁ. ౧౪౮

ఆ. అందు బాహ్యశౌచ మనఁగ మృజ్జలములఁ
జేయఁబడినయది ప్రసిద్ధికెక్కు
నాంతరం బనంగ ననఘ ధర్మమున న
ధ్యాత్మవిద్యచేత నయినశుద్ధి. ౧౪౯

క. విను నియమంబులు పది తప
మును సంతోషాస్తికత్వములు దానేశా
ర్చనసిద్ధాంతశ్రవణము
లును హ్రీయును మతి జపంబులును వ్రతము ననన్. ౧౫౦

గీ. కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదికక్రియలఁ గాయ
శోషణముసేఁత తపము సంతోష మనఁగ
నెప్పు డేమిలాభము గల్గె హృదయవృత్తి
నదియ చాలునంచునికి సు మ్మనఘచరిత. ౧౫౧

క. విను పుణ్యపాపములు గల
వనియెడువిశ్వాస మెద్ది యది యాస్తిక్యం
బనఁ బరఁగున్ న్యాయార్జిత
ధన మర్థుల కొసఁగుటొప్పు దానం బనఁగన్. ౧౫౨

క. ఈశార్చన మన హరిఁ బర
మేశుం బూజించుటయును నెపుడును రాగా

వేశ్యానృతహింసాప్రముఖా
శంకలు లేనిహృద్వచోంగస్థితియున్. ౧౫౩

సీ. అనఘాత్మ వినుము సిద్ధాంతశ్రవణ మన
వేదాంతశాస్త్రంబు వినుచు నునికి
వైదికలౌకికవర్తనలకు దూర
మగునింద్యకర్మంబుగాఁగ లజ్జ
యెయ్యది యది సుమ్ము హ్రీశబ్దవాచ్యంబు
విహితసదాచారవిధులమీఁది
శ్రద్ధ మతి యనంగఁ బ్రస్తుతి కెక్కును
వేదబాహ్యము గానివిమలమంత్ర

ఆ. మును గురూక్తమార్గమున జపించుటయు న
ధీత మగుశ్రుతిస్మృతీతిహాస
ముఖ్యవాఙ్మయంబు మునుకొని యావర్త
నంబు సేఁత జప మనంగఁ బరఁగు. ౧౫౪

క. వినుము విశిష్టాచారం
బును ధర్మప్రముఖనిఖిలపురుషార్థకరం
బును నగునుపవాసాదిక
మనఘాత్మక సుప్రసిద్ధ మగు వ్రత మనఁగన్. ౧౫౫

క. ఈయమనియమంబులు గల
ధీయుతుఁ డధికారి వసుమతీసురవర ని

శ్రేయసకరాసనప్రా
ణాయామాద్యత్రరప్రపంచుష్టంబులకున్. ౧౫౬

వ. ఆసనంబు లనేకభేదంబులం బ్రవర్తిల్లు నందు ముఖ్యంబు ల
యినకొన్నిటిని వివరించెద. ౧౫౭

క. విను జానూర్వంతరభా
గనివేశితపాదతలుఁడుఁ గడు ఋజుకాయుం
డును నై కూర్చుండుట యో
యనఘాత్మక వెలయు స్వస్తికాసన మనఁగన్. ౧౫౮

గీ. వామపృష్ఠపార్శ్వమునన వామగుల్ఫ
మమరఁ బార్శ్వాంతరమున గుల్ఫాంతరంబు
నునిచి గోముఖాకృతి దృఢాసనత నునికి
యమలగుణ గోముఖాసన మనఁగఁ బరఁగు. ౧౫౯

సీ. దక్షిణపాదం బదక్షిణాంకమున స
దక్షిణపాదంబు దక్షిణాంక
మున నిడి యిరుగేలు వెనుకగా వీడ్వడ
నిగిడించి బొటనవ్రేళ్లు దగులఁ బట్టి
యురముపై చిబుకాగ్ర మొనరంగ హత్తించి
దృష్టి నాసాగ్రసుస్థితము సేసి
యునికి పద్మాసన మన నొప్పు నిందు కొం
దఱు చిబుకవ్యవస్థానియమము

గీ. చెప్ప రొకకొంద యూరుసుస్థితిగ నడుగు
దోయి యుత్తానముఁగ నిడి తొడలనడుమ
పట్టి పాణులు నిలిపి నాసాగ్రదృష్టి
యుగుచు నునికి పద్మాసనం బండ్రు బుధులు. ౧౬౦

గీ. అనఘ తుదఁ జెప్పినట్టిపద్మాసనవిధి
యందుఁ జిబుకాగ్రమును హృదయమునఁ జేర్చి
రాజదంతమూలంబున రసన చేర్చి
వాయుకర్షణ మొనయ్యనఁ జేయవలయు. ౧౬౧

క. కుడితొడపై వామపదం
బిడి యితరము మీఁద నితర మిడి నిశ్చలతం
గడుఁ గుదురై కూర్చుండుట
పుడమిన్ వీరాసనాఖ్యఁ బొలుచు మహాత్మా. ౧౬౨

శా. అండాధస్స్థిత సైవనరేఖయుభయోపాంతంబుల న్గుల్ఫముల్
రెండున్వీడ్వడఁజేర్చి బాహుయుగము న్వ్రేళ్లుంగడుంజిక్కనై
యుండన్జానువులందుఁ బూంచి వివృతాస్యుండై సనాసాగ్రవీ
క్షుండైయుండెడునట్టియాసనము మించు న్సింహసంజ్ఞాకమై.

మ. తనగుల్ఫంబులు రెండు నండయుగళాధస్సీవనీపార్శ్వవ
ర్తన నుండన్ఘటియించి హస్తములఁ దత్పార్శ్వంబులత్యం
తయత్ననియూఢిం గ్రహియించి వర్తిలుట యోగధర్మాత్మ

భద్రాసనం, బనఁ బ్రఖ్యాతి వహించి యుండు నని సర్వాగో
గ్యదం బెప్పుడున్. ౧౬౪

క. తగ మేహనంబుపై స
వ్యగుల్ఫు మిడి దానిపైఁ దదన్యం బిడి గ
ట్టిగఁ గూర్చుండుట యోభ
వ్యగుణా ముక్తాసనాఖ్య మై పెంపొందున్. ౧౬౫

క. కొందఱు సిద్ధాసన మని
కొందఱు వజ్రాసన మని కొనియాడుదు రిం
పొందఁగ దీనిని మఱియొక
కొందఱు గుప్తాసన మనుకొందు రు మహాత్మా. ౧౬౬

చ. కరతలముల్ ధరిత్రిపయి గట్టిగ రెండును నూఁది వానికూ
ర్పరముల నాభిపార్శ్వములఁ బన్పడ నాని శరీర మెల్ల సం
బరమున దండలీలఁ గనుపట్టఁగఁ జక్కఁగఁ జాఁగి యున్కి సు
స్థిరయ మయూరసంజ్ఞ మగు నాసన మోధరణీసురోత్తమా

గీ. ధరణిపై రెండుపాదము లోరయఁ జాచి
పాణులఁ దదగ్రములు బిగఁబట్టి నుదురు
జానువులఁ జేర్చి యున్కి యోసాధుచరిత
తాపసేంద్రులు పశ్చిమస్థాన మంద్రు. ౧౬౮

క. ఈయాసనములు మిక్కిలి
కాయలఘుత్వమును సకలగదనాశనముం

జేయుచుఁ బాపనికాయము
పాయం దోలుచును బరఁగు భవ్యచరిత్రా. ౧౬౯

సీ. ధౌతినేతికపాలభాతివస్తిత్రాట
కములు నౌలికి నాఁగ సమరయోగ
షట్కర్మముల దేహసంసిద్ధికలితుఁడై
పరఁగి యాచెప్పినభద్రసింహ
పద్మాసనాదులపరిచయం బమరంగఁ
బ్రణవసంఖ్యాభేదగుణనిరూఢిఁ
గోమహోందుపూరకకుంభకరేచకం
బులవిశేషంబుతోఁ బొలుపుమీఱు

గీ. చున్నయట్టిప్రాణాయామ మోమహాత్మ
సలుపఁ జలుపంగ మారుతజయము గల్గు
నంత కంతకు సంసిద్ధి సతిశయిల్లు
నాఁడునాఁటికి మేనిలో నాడులెల్ల. ౧౭౦

గీ. వినుమహాసంబునకు రెండువ్రేళ్ళయెడను
పై నెసఁగుపావకునియునికిపట్టునకును
పైని తొమ్మిదివ్రేళులపాటియెడ చు
ధరణిసురవర్య నాడికందంబు వొలుచు. ౧౭౧

గీ. ఉండుఁ దనువున డెబ్బదిరెండువేలు
నాడు లొకటియు నూఱు గణ్యంబు లందు

నందుఁ బదునాల్గు శ్రేష్ఠంబు లందులోన
మూఁడు నుతికెక్కు నందును ముఖ్య మొకటి. ౧౭౨

వ. పదునాల్గు నాడులలోపల సరస్వతీప్రముఖంబు లైన యేకా
దశ నాడులు జిహ్వాదివ్యాపారకారణంబు లై పరఁగు నిడా
పింగళ లను నాడీద్వయంబు వామదక్షిణనాసారంధ్రగామి
యగుచుఁ బ్రాణాయామసాధనం బై ప్రవర్తించుఁ బ్రధానత
మం బైన సుషుమ్నాహ్వయనాడి బ్రహ్మనాడియనం బరఁగు
చు నాడీకందమధ్యవర్తిని యై బ్రహ్మరంధ్రగామిని యై యుం
డు నందు పవనంబుఁ బ్రవేశింపఁ జేయుట యుత్తమయోగం
బనం బరఁగు నింకఁ బ్రత్యాహారప్రకారంబులు వినుమని యి
ట్లనియె. ౧౭౩

సీ. ఇంద్రియార్థములందు నింద్రియంబులఁ బ్రవ
ర్తిలనీక కుదియించి త్రిప్పు టొకటి
యవి యెందుఁ జరియించె నది సమస్తంబు నా
త్మయ కాఁగ మనసులోఁ దలఁచు టొకటి
నిత్యకర్మంబు లన్నియు నాత్మయంద సం
తతము చిత్తముచే నొనర్చు టొకటి
తనువునం గలపదునెనిమిదిమర్మసీ
మలఁ గ్రమంబున గాడ్పునిలుపు టొకటి

ఆ. యోగశాస్త్రశీలయుతులు ప్రత్యాహార
భేదరీతు లనుచు నాదరమున

సాంప్రదాయికముగఁ జలుపుచు నుండుదు
రోవసుంధరాసురావతంస. ౧౭౪

సీ. పాదాదిగా జానుపర్యంత ముర్వి యు
ర్వ్యాదిగాఁ బాయుపర్యంత ముదక
ముదకాదిగా మఱి హృదయాబ్జపర్యంత
మగ్ని యగ్న్యాదిగా నందు మీఁద
భ్రూమధ్యపర్యంతము మరుత్తు మరుదాది
గా మూర్ధపర్యంత మోమహాత్మ
నభము వర్తిల్లుఁ దానక మవి యైదు భా
వింపఁగా వేర్వేఱ విహితగతిని

గీ. ధాతృవిష్ణురుద్రేశసదాశివాఖ్య
దైవతములఁ బృథివ్యాదితత్త్వపంచ
కమున ధారణ మొనరింపఁగావలయును
బ్రణవమునను బ్రాణాయామభంగు లమర. ౧౭౫

ఆ. అని మఱియును దద్రహస్యవిశేషంబు
లన్నియును వచించి ప్రాణముఖ్య
పవనగతుల తెఱఁగు పదునెనిమిదిమర్మ
ములును నాడు లుండుపోలుపుఁ దెలిపె. ౧౭౬

వ. తెలిపి యింక ధ్యానప్రకారంబు వినుమని యిట్లనియె.

క. అప్రతిమముగ విజాతీ
యప్రత్యయవాసనానిరాసావిచ్ఛి
న్నప్రవవాహదురుసజాతీ
యప్రత్యయరూప మగుచు ధ్యానము వెలయున్. ౧౭౮

క. అది సగుణధ్యాన మనన్
సదమలగుణ వినుము నిర్గుణధ్యాన మనన్
విదితముగ నిరుదెఱంగుల
మొదలిటియది చేయ నితరమును సిద్ధించున్. ౧౭౯

చ. సగుణ మనంగ నింక విను శంఖసుదర్శనముఖ్యచిహ్నితం
బగు పురుషోత్తమాకృతి తదన్యము నిర్మలనిత్యచిన్మయం
బగుపరమాత్మరూప మది యబ్బుట దుర్లభ మెట్టివారికిన్
సగుణవిలాసచింతనము సల్పఁగ సల్పఁగఁగాని భూసురా.

క. మానసము విష్ణునందున్
లీన మగుచు నించుకయుఁ జలింపక యుండం
బూనుట సమాధి యగు వి
ద్యానిరతా యేకరూప మది భావింపన్. ౧౮౧

వ. ఇది యోగవిద్యాప్రకారంబు దీని మహాత్త్వంబునం జేసి య
త్తెఱంగున భావంబు దనయందుఁ దిరంబుగా నిలుపుచు నా
సిద్ధుండు స్వభావుం డనం బరఁగె. ౧౮౨

తరల. అతఁడు నిత్యము నాత్మయోగసమాధికిన్ విజనస్థల
స్థితి మనంబునఁ గోరి పెక్కులు దేశముల్ చరియించుచుం
గతివశంబున జన్మదేశము గాంచి యందు గడున్ వివి
క్తతల మంచు వసించెఁ దా శతతాళదఘ్నహ్రదంబులోన్.

సీ. అట్లు వసించి యోగాభ్యాసి నుండఁ బోఁ
దనయల్లుఁ డాలిపైఁ గినుకవలన
నడువున నాకలిఁ బడి తన్నుఁ జేర వ
య స్తంభమణి మొద లైనయట్టి
వానిఁ గొన్నిటి నిచ్చి తా నంపెఁ గాని య
ప్పుడు దనబంధుత్వమును దెలుపఁడ
పోయినబంధంబు పోనీక తగిలించు
కొన నేల మగుడఁగ ననుతలఁపున

గీ. నంత నెంతయు బహుకాల మరుగ నతఁడు
నియతివశమునఁ దద్యోగనిష్ఠ వదలి
హ్రదములోపల వెలువడి యరుగుదెంచె
సకలబుధసేవ్య మైనశ్రీశైలమునకు. ౧౮౪

ఉ. శీలితయోగవైభవుఁడు సిద్ధుఁడు వేడుకమించఁ గాంచె శ్రీ
శైలము నీలలోహితలసన్మణిచిత్రితసానువైభవో
త్తాలము సేవకేష్టఫలదానవిధానసవీనదేవతా
సాలము నిత్యవర్ణగుణజాలము ముక్తిలతాలవాలమున్.

ఉ. వెల్లగిలెం గుబేరుమల వెంపటి ఘూర్ణిలె మందరంబు దా
విల్లయి వంగె మేరుగిరి వింధ్య మిల న్నెఱయంగఁ గ్రుంగె రూ
వెల్లఁ దుషారమాత్ర మగు వెన్న హిమాద్రికి సాజ మైత్రవ
ర్తిల్లెను గాన శ్రీనగము శ్రీనగ మన్న ఘనకీర్తికిం దగున్. ౧౮౬

సీ. నవపుష్పవనము నానామణుల్ గ్రుచ్చిన
పచ్చపట్టుఁగ బాయిబాగు నెఱప
ధాతుస్థలంబు లాతతకుంకుమాంగరా
గప్రకారంబునఁ గానుపింపఁ
వెలిడాలు పచరించు సెలయేటికాలువల్
హారవల్లరులపోయగముఁ దాల్ప
బహువిధోపలయుతోపత్యకాభాగంబు
భద్రాసనములీలఁ బరిఢవిల్ల

గీ. నపరధరణిభృన్మూర్ధసమాదరార్హ
పాదకటకంబు లమరంగఁ బ్రణుతిఁ గన్న
యన్నగేంద్రుని కినకిరీటార్పణకరి
వైనయుడిగంపుఁగత్తె మధ్యాహ్నలక్ష్మి. ౧౮౭

క. సిద్ధమణుల్ గనుగనులున్
సిద్ధౌషధమూలికావిశేషపుఁబనులున్
సిద్ధరసధునులు గూడి ప్ర
సిద్ధిగఁ జేకొన్నరూపు శ్రీగిరి యయ్యెన్. ౧౮౮

క. పాతాళగంగ యునియెడు
కైతవమున నన్నగేంద్రునాలికడియ ము
ద్ద్యోతించు గండశైల
వ్రాతనిమగ్నస్థితనగాంతరప్రతిమలతోన్. ౧౮౯

చ. ఘనఘరిరంభసంభ్రమవికాసముఁ గనుపట్టినట్టి మి
న్ననుహరిపేరురంబు దనయందును దార్క్షునకుండ నెత్తిప
ట్టినవిధిగర్భబాహువనకేళిఁ బ్రవర్తిలునన్నగంబు శో
భనఖచరద్రుమావిరళపల్లవతల్లజశోణపాణి యై. ౧౯౦

వ. ఇవ్విధంబున నతిపవిత్రవిచిత్రమహిమంబున నతిశయిల్లుచు
న్నయన్నగోత్తమంబు నత్యంతభక్తియుక్తుం డగుచుఁ బ్రస్తు
తింపుచు నధిరోహణంబు సేసి మల్లికార్జునమహాదేవసేవావి
ధానంబు బహుమానంబుగ నడపి యదృచ్ఛావిహారంబున సంచరిం
చువాఁడందు నంతట భృగుపాతంబున కాయత్తపడుచున్న
మణికంధరుం జూచి నీ వెవ్వండ వీసాహసోత్సాహంబునకుం
గారణం బేమి యెఱింగింపవలయు ననుటయు నతండు తనపే
రునుం జాతియుం దెలిపి తద్భృగుపాతోత్సాహపర్యంతంబుఁ
దనపూర్వవర్తనంబు సకలంబునుం జెప్ప నందు వినంబడిన
నిజపుత్త్రిజామాతలవృత్తాంతంబున నుత్కంఠమానమాన
సుం డగుచు మఱియుం దద్విశేషం బతనికి నెఱుకపడినంత
యడిగి తెలిసి తాను సుగాత్రిజనకుం డగుట వినిపించి తనవ

ర్తనం బంత్రయుం జెప్పి శారదాదేవి యాసుగాత్రీశాలీనుల
కు నిచ్చినవరంబు లెట్లు ఫలితంబు లగునో యని యొకింత
చింతించి యవి యట్టట్ట సఫలంబులు గాక మానవుగా యని
నిశ్చయించి మణికంధరున కిట్లనియె. ౧౯౧

సీ. నారదుపరిచర్యచే రుక్మిణీకాంతు
శిక్షను సంగీతసిద్ధిఁ గనుట
యుపవాసనికరుణచే హరిభక్తితీర్థయా
త్రాదిపుణ్యంబుల నతిశయిలుట
నమమఁ బ్రమాదంపునడకఁ జేకుఱినశా
పము రాజ్యఫలముగాఁ బనుపడుటయు
నధికపుణ్యప్రాప్య మైనగంధర్వజా
తిని సముద్భవమంది తేజరిలుట

గీ. యూహ సేయంగ నీ వింక నొందుజన్మ
మమితసాద్గుణ్యసంపన్న మగుట ధ్రువము
పుణ్యవాసన లూరక పోవు సూవె
యెట్లుఁ దమతమఫలముల నిచ్చుఁగాని. ౧౯౨

క. సుగుణగణైకనివాసం
బగుజన్మము నీకుఁ గలిమి కాదిమ హేతూ
పగమంబ చాలు నిచ్చటి
భృగుపాతంబునకు నే మపేక్షిత మింకన్. ౧౯౩

చ. అనుఘు నతండు శ్రీమహితు లై శుచివర్తను లైనవారికిం
దనయుఁడ నై జనించుటయదృష్టఫలమంచుఁదలంచినాఁడ నా
విని యటులైన నెంతయుఁ బవిత్రచరిత్రత నీకుఁ గాన్పడం
దనరినవారు మత్సుతయుఁ దత్పతియుం దలపోసిచూడఁగన్

ఉ. వారలు తల్లిదండ్రులుగ వాంఛయొనర్చుట మేలుగాదె యిం
పారఁగ దాననాకును బ్రియంబగుటొక్కటియొక్కఁడా ప్రియం
బూరకపోదు నీమదికి నొప్పగుపట్టిమహోపకారమో
సారగుణాఢ్య యేఁ జలుపశక్తుఁడ మీఁదట నీకు నెంతయున్

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. ౧౯౬

సీ. తొల్లి యొకఖడ్గ మద్గురువుల నే నాత్మ
పరిరక్షకొఱకును బట్టె మొకటి
గావలయు నటంచు దైవసంప్రేరణ
నడిగిన సృజియించి యట్లు నాకు
నొసఁగుచు నిది యమోఘోద్యమం బని పల్కి
వారలు నన్ను నీవంశ మొకను
క్షత్త్రివంశంబు గాఁగల దని రావాక్య
మరసిన నీవు నాయల్లునకును

గీ. గొడుక వై పుట్టుటకె యనుకూల మగుచు
నున్నయది క్షత్త్రధర్మ మత్యుజ్జ్వలముగ

జగతి యేలెదు తక్కిన సందియంబు
లన్నియును మాని నామాట యాచరింపు. ౧౯౭

సీ. అనుడు నల్లని నాయాత్మచందము విను
మల్లను మాఱుమే నత్త నందు
రాజనాటకును గారణము లున్నవియు యిం
కను బవిత్రులయింట జనన మొదు
కాంక్షచే నిప్పు డీకరిమేశ్వర పుజటి
నుఱుకుచున్నాఁడను మఱియుఁ గొంత
మదిలోసి మెరి మెర మాన దేమిటికి సం
శేని నెంతటిరాజ నైన నెట్టి

గీ. పావనులయింటఁ బుట్టిన బహిరబహిర
రాతివర్గజయం బజస్రమును గలిగి
వర్తిలుట యబ్బురము గాన వగపు గలదు
చిత్తమున నాకు నోమహాసిద్ధవర్య. ౧౯౮

ఆ. అదియుఁ గాక రాజ్య మనుమహాభూతంబు
సోఁకినప్పు డెట్టిసుజనులకును
లేనిచీకుఁదనము లేనిమూఁగతనంబు
లేనిచెవుడుఁ గొంత యైనఁ గలుగు. ౧౯౯

గీ. వేదశాస్త్రాదిసకలసద్విద్యలందు
నెందుఁ గొద ఱుంచుకయు లేక యెసఁగునట్టి

బ్రాహ్మణులగోష్ఠిచే నష్టరాజ్యదోష
ములు నివారింప నగు నని తలఁచితేని. ౨౦౦

ఉత్సా. భోగ్యవస్తుతృష్ణ లేమిఁ బుడమిఁ జేనిదానముల్
యోగ్యములును గామిఁ జేర నొల్ల రుత్తమద్విజుల్
మృగ్యతముల వారి వెదకి మెచ్చఁ గొలిచి తెచ్చికో
భాగ్య మతని కబ్బుటపుడు బ్రదుకె యదియు నక్కటా. ౨౦౧

వ. అట్లుత్తమద్విజులచిత్తంబు నారాధించి చేర్చుకొనియె దనప్డుఁ దద్వివేకం బెన్ని నాళ్లకుఁ గలుగవలయు నివియే యెంచి చూచిన నొక్కటొకటియ మిగుల నసహ్యంబు లగుచు హృదయశల్యంబులై యున్నయని నీవు సకలకార్యఘటనాతిసమర్థుండవు నాకు నివ్విచారంబు వాయ నొక్కతెరువు సూపి రక్షింపు మని మణికంధరుం డాస్వభావాఖ్యసిద్ధు నెంతయుం బ్రార్థించిన నతండు నతనికి విషాదనివారణంబుగా నిట్లనియె. ౨౦౨

క. సతతముఁ బెం పొందుజయో
న్నతి యొసఁగెడునొక్కవిల్లు నవశరములును నీ
మతికిఁ దగినవి సృజించెద
క్షితి దత్తాత్రేయుదయ కకృత్యము గలదే. ౨౦3

శా. నీ కింకన్ సృజియించి యద్భుతపుమాణిక్యంబు నేనిత్తుఁదా
నాకర్షించును నీదుసేవ గొనసర్వామ్నాయశాస్త్రాదివి

వ్యైకాధారత నొప్పువారి సది యాత్మాలోకసుగాత్రంబుసం
జేకూర్చున్ సకలాశ్రితాళి కఖిలశ్రేయోయు రారోగ్యముల్.

క. అని యప్పుడొకసింగిణి వి
ల్లును వాఁడిమెఱుంగుటమ్ములును గెంజాయం
దనరారుమణిశలాకయుఁ
దనమాహాత్మ్యము ప్రకాశితముగ సృజించెన్. ౨౦౫

గీ. ఇట్లు సృజియించి వీని నీ వెప్పు డుదయ
మొందితటమున్న యట్ల నీ కొసర నిత్తు
నేను గనిపెట్టుకొనివచ్చి యివి యొదవుట
యెట్లొ యెన్నినాళ్లకొ యని యెన్నవలదు. ౨౦౬

వ. అని పలుకుచుండ. ౨౦౭

సీ. అప్పుడా చేరువ నరుగుచుఁ దద్వాక్య
ములు విని శివరాత్రిపుణ్యకాల
శోభితమల్లికార్జునదేవభజనోత్స
వాయాతు లైనమదాశయుండు
నతనిభార్యయుఁ బురోహితుఁడు నచ్చోటికి
నరుదెంచి యాసిద్ధవరుని నామ
మడిగి యెఱింగి మహాసమ్మదమున సా
ష్టాంగప్రణామంబు లాచరించి

ఆ. పూఁపు ఫలిత మయ్యె మల్లికార్జునదేవు
సేవమహిమ యిపుడు సిద్ధవర్య
నిన్ను వెదకి వెదకి కన్నులు సాఫల్య
గరిమఁ బొందె నిచటఁ గనుటఁ జేసి. ౨౦౮

వ. అని పలికినంతలో నృపాలుండు. ౨౦౯

మత్త. ఏ మదాశయుఁ డస్మహీశుఁ డ హైహయాన్వయజుండు ని
బ్భ్రమ యోగయనఘాత్మ మత్ప్రియ భార్య వీరుపురోహితుల్
ధీమహత్త్వగుణాభిరాములు దివ్యతేజులు ఋగ్యజు
స్సామతుర్యమహాగమక్రమసంప్రదాయధురంధరుల్. ౨౧౦

క. ఓయనఘాత్మక దత్తా
త్రేయమహామునిని మాహురీపురనిలయున్
జాయయు నేనును వీరి స
హాయతఁ గొలిచితిమి బహువిధారాధనలన్. ౨౧౧

గీ. కార్తవీర్యార్జునుఁడు చక్రవర్తి యగుచు
సంతసమునఁ దౌట యాయోగి నాశ్రయించి
కాదె తద్రాజకులజుఁడఁ గాన నేను
నమ్మునీంద్రు భజించితి సద్విధమున. ౨౧౨

వ. ఆదత్తాత్రేయుండు నంతట నాకుఁ గలలోనం గానుపించి మ
దీయభక్తుండు స్వభావుం డనుసిద్ధుం డొక్క రుండు గలం డ

తనివలన నీకాంక్షితార్థం బీడేఱు నతనిసందర్శనంబు సాధిం
చుమని యని చెప్పిన నేను దేవరయున్నచోటును స్వరూపం
బును నెఱుంగక యనేకవిధంబుల నరయుచు నిచ్చటికి నిద్దేవ
తామహోత్సవంబునకు వచ్చి యిప్పటిమీమాటలయందు
దత్తాత్రేయశబ్దంబు వినంబడిన నిది తెలిసి పోదముగాక యని
చేర నేతెంచితిమి మాకుం జిరప్రార్థితం బైనభవద్దర్శనంబు
దొరకె నింక మాయభీష్టంబు సిద్ధించినట్లయ్యె ననవిని యా
సిద్ధుండు తనుఁ బ్రసిద్ధునిం జేయఁ బన్నినగుటుపుంబులపన్నుగడ
కు నద్భుతసంతోషంబు లంతరంగమున నెంతయుఁ గందళిం
ప నింత భక్తవత్సలుండవే యని యమ్మునిం దలంచి కేలు మొ
గిచి యంత నారాజునుం జూచి యిట్లనియె. ౨౧౩

క. ఏ నెవ్వఁడ నీకోర్కిక
లీనైనను మద్గురూక్త మిది యంటి గదా
యానియతిచేత నెల్లవి
గానున్నవి యట్లొదవెడుఁ గానీ చెప్పుమా. ౨౧౪

క. అనుడు జయంబును సంతతి
యును నాయభివాంఛితంబు లోయుంచితవ
ర్తన యనుచు విన్నవించెను
జననాయకుఁ డతనికపుడు సంయమివరుఁడున్. ౨౧౫

వ. అటమున్న దా సృజించినధనుర్బాణంబులను మణికంధరు
నిం జూపుచు నిట్లనియె. ౨౧౬

సీ. మానవనాథ యీమణికంఠరుచకు భా
    విభవంబునందును విజయసిద్ధి
గావించుకొఱకు నే నీవిల్లు నమ్ములు
    నిటమున్న గా సృజియించినాఁడఁ
గావున నితని కోర్కెనికిఁ దక్కఁగ నస్త్ర
    జాలల కెంతుఁ బరాజితుఁడవు
గాక నీవు జయాంతు గట్టిగ నన నట్లు
    కానిండు మీకృపఁ గలిగినపుడు

గీ. చాలుఁ గడమకు మఱి యేన చాలుదు మణి
కంఠకుని కీధనుస్సాయకముల నప్పుడు
గాఁగలజయంబు మవితరకర్మకత్వ
మునఁ సిద్ధింపనేర్చునే యనియె రాజు. ౨౧౭

మ. అనఁ దద్గర్వపుమాటకుం గనలి యీయస్త్రప్రభావంబుచే
నిను నజ్జన్మమునం దితండు గెలుచు న్నిస్సంశయం బట్లు గె
ల్చిన మాత్రంబునుగాక యూఁడిగము నీచేతం గళత్రంబుచే
తను జేయించుకొనంగలాఁ డనియె సిద్ధశ్రేష్ఠుఁడా రాజుతోన్

ఉత్సా. అనుడుఁ దమపురోహితుల్ మహానిసీతితోడ నా
యనకుఁ గేలు మొగిచి యోయుదాత్తచరిత యేమి యీ
యనకుఁ దెలియు మూఁడుమాట లాఱుతప్పు లేము మీ
కొనరఁ బల్కఁ గలమె యస్మదుక్తి తెఱఁగు లెంతు రే.

గీ. మీగురువు సేవకుల మని మిమ్ము వెదకి
కొనుచు వచ్చుట యొకటియే గుఱిగఁ జూచి
యీనృపతికోర్కు లీడేర్చు మెట్టు లైన
ననుడు వారలఁ జూచి యి ట్లనియె నతఁడు. ౨౨౦

ఉ. తప్పునె నాదుమాట యది ధాత్ర లిఖించినవ్రాఁత సుండిలం
దప్పక యెల్లరాజులను దాను జయించును మీనృపాలుఁ డేఁ
జెప్పినవానిఁ దక్క నిఁక సేవయు వానికిఁ జేయఁజాలఁ డెం
పొప్పఁగ నాలుఁ దానుఁ దనయుల్లమునందువిముక్తమానుఁడై

క. మీనరపతిమదిఁ గలసం
తానపుఁగోర్కియు ఫలించుఁ దత్సేవతఱిం
దానును భార్యయు నేలిక
పూనినయొకమణివిశేషమును గనుఁగొనఁగన్. ౨౨౨

వ. అనిన విని వార లొకింత చింతించి. ౨౨౩

శా. మాభోగంబులె యాత్మభోగములుగా మామాటయే మా
టగా, నోభవ్యాత్మక మమ్ము దా నడుపుకొంచున్నాఁ డితండి
మ్మహా,సౌభాగ్యంబున నున్నమాకును దగన్ సంసేవ్యుఁడై
వ్వాఁడు దా,సీభావంబున నీతఁ డెట్లు పరుఁ దా సేవించు కా
లంబునన్. ౨౨౪

మ. అనిన న్నమహిభర్త యేలికయె మీ కారాధ్యుఁ డావేళ నా
తనిభూషామణి మీకు నెంతయుఁ బ్రమోదస్ఫూర్తి గావిం

చుచుం, దనకు న్నీరలు నిన్నుచాశయుఁడు దత్సాంగత్యనిత్యో
త్సవం, బునఁ బూర్వోన్నతు లన్నియు న్మఱచి యుంపు న్గాం
తు రత్యంతమున్. ౨౨౫

వ. కావున మణికంధరుండు వసుంధరాపతి యగుచు జన్మించు
నందాఁక యభీష్టవిజయవిహారంబుల మీరాజు ప్రవర్తిల్లఁ
గలం డటమీఁద మదుక్తప్రకారంబునం దత్సేవ సేయంగ
లండు మీరును దన్మణిస్పర్శమహిమంబున మహానందంబు
నొందెద రని పలికి స్వభావనాముసిద్ధుండు వారి నందఱ నని
పి తానును మణికంధరుని వీడ్కొని నిజేచ్ఛం జనియెఁ దద్వ
చనప్రకారంబున మదాశయుండును సకలశత్రుజయంబునఁ
దేజరిల్లె ననిన విని యలఘువ్రతుండు మణికంధరుం డట్లు
సిద్ధుని వీడ్కొని యటమీఁద నేమి చేసెఁ దద్వృత్తాంతంబు
వినవలతుం జెప్పు మనుటయు. ౨౨౬

ఉ. కావ్యకళారసానుభవకౌశలనూతనభోజరాజ సం
స్తవ్యనవీనగానసరసత్వమహత్త్వమనుత్తనూజ క
ర్తవ్యవివేచనాంచనధార్మ్యగుణావరధర్మరాజ శా
స్త్రవ్యసనానుపాలన బుధవ్రజపాలన పుణ్యఖేలనా. ౨౨౭

క. కించిదుదంచితరాగదృ
గంచలరుచిహూతనాతపాంసుర రేఖా
వంచితసకలప్రతిభట
సంచయగర్వాంధకార జలధిగభీరా. ౨౨౮

మణి. సమధికవితరణచతురమగరిగు
క్రమజితరవిసుతఘనసితకిరణా
శమదమముఖగుణసముదయకలనా
విమలితనిజమతివృతగురుచరణా. ౨౨౯

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళి
యమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామ
ధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను
మహాకావ్యంబునందుఁ
బంచమాశ్వాసము.

కళాపూర్ణోదయము

షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీమత్పదనఖకాంతి
స్తోమప్రచితానతాఽఽచూడామణిని
ప్రామోద్దామప్రభావ
స్థేమశ్రీకృష్ణనారసింహునికృష్ణా. ౧

వ. అవధరింపు మమ్మధురలాలస యలఘుప్రతుం జూచి నీవడి
గినమణికంధరునివృత్తాంతంబు సకలంబును వినిపించెద వి
ను మని యిట్లనియె. ౨

క. అచలధృతి నతఁడు తజ్జ్ఞల
వచనసరణిఁ దగిననియమవర్తన మమరన్
శుచి యై యాచటఁ దగ్గఱ
యుచితస్థితి నిలిచి యుఱుక నుంకించుతఱిన్. ౩

ఆ. మథనసమయఘూర్ణమానాబ్ధిపోలెఁ బెన్
ప్రోఁత లడరెఁ బసుసమూఁక లెల్ల
బిట్టు కలఁగి తల్లి బిడ్డ పట్టక పాఱె
నతనిమది మహోద్భుతాకులముగ. ౪

వ. అంత. ౫

మ. బిగిచన్నుత్తులు గుత్తపుంబయిఁటలో బింపిల్లఁగూయంగ శ్రీ
స్త్రగతి న్నాభను యొకస్త్రు వచ్చి యదె యోగంధర్వ నీవంచెదీ
భృగుపాతంబుఫలంబు నీపరుసవారిం గావు మంచుం ధగ
ద్ధగితాశాంతర మైనఖడ్గ మొకటిం దత్పాణి కిచ్చె న్వెసన్. ౘ

వ. తదనంతరంబ. ౭

సీ. చుట్టుపట్టుల నున్న యట్టిపెన్మ్రాఁకులు
బలువడిమైఁ దూఁటిపాఱునవియు
గండోపలంబు లుద్దండవేగాధిక
ద్గతిఁ జెక్కులై రాలఁ దాఁకునవియుఁ
గరిసింహశార్దూలశరభాది మృగముల
నుగ్గునూచంబుగా నుఱుచునవియు
నంతరిక్షమున నత్యంతంబు దట్టమై
పందిటిబాగుగాఁ బర్వునవియు

గీ. నగుచు బలితంపుటినుపకట్లమర నొప్పు
పెండిసునపంబులో కాక పెండికట్లు
యినుపగునపంబులో యనఁ దనరి కురిసె
నెంతయును జిత్తజిల్లుగ నేదుముండ్లు. ౧

క. మణికంధరుండు తద్దా
రుణశిలలీవృష్టి మిసలఁ గ్రొత్త యగుచు వీ
క్షణముల కత్యద్భుతకా
రణ మై తనరారఁ జూచి ప్రమదం బలికెన్. ౯

ఆ. చెలువ యీయపూర్వశిలలీల ప్రవర్ష మె
క్కుడిది యీమహాసిఁ గార్య మేమి
సేయు మనుచు నాదుచేతికి నిచ్చి తె
వ్వతెవు నీవు వినఁగవలయు నాకు. ౧౦

ఉ. నా పని యింక నేమియు వినన్ రణకోవిద నీ కొకింతయుం
బావల మెద్ది యాకపటదైత్యుఁడు చేప్పిన కేఁగుదెంచు నే
మో వడిఁబర్వఁజొచ్చెఁగడుముం దలవాని యెదుర్వ మింతట
న్నీవు మహాసిచేత నవి నిర్భరవేగతఁ జక్కఁజేయుచున్. ౧౧

వ. అని మఱియును. ౧౨

ఆ. ఏదురూపుతోడ నిదిగో నొకించుక
దవ్వునందువాఁడు దగ్రవృత్తి
నీకు నెదురువచ్చు నాకష్ట నిటు మించి
రాకయుండఁ దునుము రయముతోడ. ౧౩

వ. అని సత్వరంబుగాఁ బ్రార్థించిన నాయింతిం జూచి. ౧౪

చ. అమరవిరోధిఁ ద్రుంతు నిదె యంగన భీతుల కెల్ల భీతి దీ
ర్చుము వెసఁబొమ్మునమ్మమనుచుం గదలెన్ రయ మొప్ప దర్పదు
ర్దమరిపుఖండకాండభుజదండుఁ డతండు ప్రచండమండలా
గ్రము జళిపించుచుం గిరగిరన్ దిరుగ న్నెగవైచి పట్టుచున్.

వ. ఇత్తెఱంగున నత్యంతోత్సాహసంభ్రమంబునం గదలి. ౧౬

మహా. శలభీసందోహముం దోస్సమధికలఘిమా
శ్చర్యచాతుర్యచర్యా
విలసద్ఘోరాసిధారావిహృతిహతముగా
వించుచుం బోయి కాంచెన్
శలభసంతానంబు మేసన్ గగురుపొడిచి క
న్పట్టుచున్నట్టియేదుం
దులితానూనప్రసూనద్యుతిశబలవనీ
ధుర్యధాత్రీధరంబున్. ౧౭

వ. ఇట్లు కాంచి నిరంతరాసారంబైనతద్ఘోరశలభవృష్టి కనక్ర
పాణవిహరణవిచిత్రవేగంబునం గుత్తుముపసేయుచు నకా-
పటునాకప్రు నుద్దేశించి. ౧౮

క. ఓరి యవివేకరాక్షస
యీరూపవికారవృత్తి నేమి గలదు దు
ర్వారత నీదుజగద్ద్రో
హారంభము నిన్నుఁ జెఱుప కకట విడుచునే. ౧౯

సీ. దిగ్గజంబులకును దేఱి చూడఁగరాక
యేపారుగజదైత్యుఁ డేమి యయ్యె
మొగులులో నుండి యమ్ములవాన గురియించు
నింద్రజిద్దానవుం డేమి యయ్యె

విశ్వమంతయు నిండ వృద్ధిఁ బొందుచు సురా
హితకారి యగు వృత్రుఁ డేమి యయ్యె
జగమెల్లఁ జాఁపచుట్టగఁ జుట్టి ఘనశక్తి
నెసఁగు హిరణ్యాక్షుఁ డేమి యయ్యె

గీ. వెండియును బెక్కుమాయల వెలయునట్టి
వాఁడు శంబరప్రముఖు లేమైరి వినవె
యకట యోరి దురాత్మ యీవికృతరూప
మేమిటికి వచ్చె నిదె వధియింతు నిన్ను. ౨౦

చ. అన విని రక్కసుండు నగి యక్కట యెక్కడివాఁడు వీఁడు చే
తనుఁడొ మతిభ్రమార్తుఁడొ మదస్ఖలితాత్ముఁడొ పుట్టువెఱ్ఱి
యో, తనభుజసత్వ మెక్కడ యధఃకృతదిక్కరివిక్రమప్రవ
ర్తను సనుఁదాఁకు టెక్కడ విధాతకడుం బెడ రేఁచెనో సుమీ

వ. అని యతని నుద్దేశించి. ౨౨

క. బ్రదుకొల్లకున్న రార
మ్మొదురుగ నిటువంటిమాట లిమ్మోయి నేలా
వదరఁగ దొంతుల కోపని
గుదియలునుం గలవె నీదు క్రొవ్వడఁగింతున్. ౨౩

చ. అనుచు నొకింత మై మరచి యత్యధికోగ్రశిలాఘవృష్టిచే
మునుఁగఁగఁ జేయ దానిని సముద్ధతఖడ్గవిహారచాతురిం

దనుముచుఁ జేరి తద్గళము ద్రుంచె వడి స్మణికంధరుండు త
ద్ఘనశిలజాల మా తెఱపిఁ ద న్వెసఁ దాఁకి గ్రాసుఁ జేయఁగన్

క. అని చెప్పిన నలఘువ్రతుఁ
డనయంబును గుతుకయుక్తుఁ డై యెవ్వాఁడ
ద్దనుజుం డాతని నాశి
శిని దునిమించినది యెవతె తెలియఁగవలయున్. ౨౫

వ. అనిన విని యాశిశువు వాఁడు వురి తెఱంగును వివరించెద వినుమని యిట్లనియె. ౨౬

క. మహితాత్మక యాదైత్యుఁడు
మహిషాసురమాతులునికుమారుఁడు దుర్గా
నిహతుఁ డగువాని విని తా
నహితము దుర్గకు నొనర్ప నాత్మం గోరున్. ౨౭

గీ. వాఁడు శల్యాసురుం డన వసుధఁ బరఁగు
శల్యహూపత నునికిఁ దచ్ఛిలలచయము
గడ్డపాఱల కై వడిఁ గానుపించి
పేర్చుట ఖనిత్రశిలుఁ డను పేరు గలదు. ౨౮

వ. మహిషాసురుని జంపినసూఁడు తనమనంబునం బాయక యివ్విధంబున దుర్గయందు బద్ధమత్సరుం డై యారాక్షసుండు తనమనంబున. ౨౯

చ. క్షితితల మంతయు న్వెదకి చెందుదునో వెసఁ గాశికార్చనా
వ్రతపరు లెంద ఱందఱ నవారణ నెయ్యెడలందుఁ జండికా
యతనము పేరు లేక ఖిలమై చనఁగూల్తునొ యార్పు లెట్లొకో
మతినొకయప్పుడున్విడక మండఁగఁ బెట్టుచునున్న కోపమున్

ఆ. ఏను గినుకఁ బూని యిట్లు గావింప నే
మనుచు నుడుకునో బలాంతకుండు
పేదకోప మొందుఁ బెదవులచేటు గా
కుడికి యేమి సేయనోపు నన్న. 31

క. భార్గవుదీవనఁ గన్నయ
నర్గళమద్విపులబలమహత్త్వము సుమనో
వర్గమునకు లోఁబడు నే
దుర్గాశక్తికిని వెఱవ దుర్దమశక్తిన్. 32

గీ. ఏయుపాయంబుచేనైన నెచ్చిరలఁగ
నీక రాక్షసకులము రమేశ్వరుండు
దునుము ననుశంక యొక్కటి మనమునందు
నున్నయది దీని కెద్దియో యుక్తి యనుచు. 33

క. దీనికిఁ దగినయుపాయము
గానంబడుదాఁక శాంతికంథ తనువునన్
బూని చరించుట మేలౌ
దానవకులుఁ డయ్యె నితఁడు ధార్మికుఁ డనఁగన్. 34

గీ. అనుపచారంబుతో నొకవసనముతోన
వాఁడు వర్తిలఁగా దైవవశత వచ్చె
నచటి కభినవకౌముది యనుతుషార
కరకిరణజాప్సరోజాతికన్నె యొకతె. ౩౫

ఉ. వచ్చినఁ దద్విలాసవిభవంబున కద్దనుజేంద్రమానసం
బచ్చెరువంది మున్పటిసమస్తవిచారముఁ దక్కి మిక్కిలిన్
హెచ్చినవచ్చవిల్తుపస నెంతయుఁ జంచలభావ మొందఁ గా
నచ్చపలాక్షి కిట్లనియె నద్దివిజప్రతిపక్షుఁ డయ్యెడన్. ౩౬

ఉ. కోమలి నాకు నెట్టియెడఁ గొట్టినపిండి సమస్తలోకముల్
నీమది కింపు లైనయవి నిర్భరశక్తిని దే సమర్థుఁడన్
నీమహనీయరూపరమణీయతకుం దగునట్లుగాఁగ నే
నేమగరూపు లైన ధరియింపఁగ నేర్తును గామరూపి నై. ౩౭

ఆ. నన్ను నేలుకొనుము నావుడు నేమియు
ననక తన్ను నాదరావలోక
ములఁ దిరస్కరించి జలజాక్షి యటు వాసి
చనుచునుండ నతఁడు కినుకతోడ. ౩౮

ఆ. నాతి యిట్లు వేఁడుచ న్నాదరింపక
పోవునిన్ను నొక్కపురుషుఁ డింక
నేలెడునె తలంక కేరికి నెన్నిగుం
డియలు గలవు నాదుప్రియను జేర. ౩౯

క. అని పలిపించిన నరపతి తన
మనమునఁ జల మొదవ నిన్ను మఱియుం జిరవా
నిని దక్క నే వరింపను
వినుమిది నా ప్రతిన దీని విడనిఁక ననియెన్. ౪౦

చ. అనుడుఁ దదుక్తిక్రూరతకు వర్ధనుఁ జుంచుక మున్ ఘనంబుగాఁ
గినిసియుఁ బోవనిచ్చె నొకకీడును జేయక యావిలాసినిన్
మనమున నెప్డు దేటఁబడ దన కబ్బునో దానినంగమం
బని యడియాస యాకినుక కత్యధికం బగుచుం బ్రవర్తిలన్.

గీ. అది మొదలుగాఁగ నాకన్య యనియుఁ జెడె
వాని నుడిమించి శక్తుఁ జెవ్వాఁడో యనుచు
వాఁడు దనుఁ జంపఁ బూని యవ్వానిఁ జంపఁ
దనకు వంగు మెట్లు సాధింతు ననుచు నుండె. ౪౨

గీ. అంతట మృగేంద్రవాహనమాలయమున
కతఁడు దైవవశంబున నేఁగి యందు
ప్రస్తర స్తంభ లిఖితాక్షరములు చూచి
చదువుకొనుచోఁ దదంతరసరణి యందు. ౪౩

క. ఈమెఱుఁగుఁగండకత్తెర
చే మిడిదల యిచ్చు సాహసికుఁడు శిరంబ
ట్లే మగుడఁగ నదుకుకొనం
గా మని చంపుఁ దనుఁ జంపఁగడఁగినవానిన్. ౪౪

కం. అని యెడియర్థముఁ గనుఁగొని
తనయభిమతసిద్ధికిది నిదానం బగుటన్
మనమునఁ గడు సంతోషము
దనరారఁ దదుక్తరీతిఁ దప్పక నడపెన్. ౮౧

గీ. నడపి తత్ఫలసంసిద్ధినమ్మికఁ దన
కెందు నెదు రింక లేదని డెందమునను
గరము గర్వించి యపుడ యాఖులుఁడు పూనె
నమ్మహాశక్తిత్యాగుడి నవనిఁ గూల్ప. ౮౨

కం. అభినవకౌముదియును స
ర్వభూమిమండలమునందు వానిఁ దునుమఁ జా
లుభుజాబలాఢ్యు నరయుచు
శుభ మగుతచ్ఛక్తిమహిమసుద్ది విని మదిన్. ౮౩

కం. తనకోర్కె కెద్దియే నొక
యనుకూలం బైనత్రోవ యచ్చో సమకూ
రున్ యని యక్కడికిని దాఁ
జనుదెంచుచు నాఖునిత్రశలునిం గనియెన్. ౮౪

కం. కని వీఁ డిక్కడి కెచ్చో
టనుండి ప్రత్యక్షమయ్యె డగ్గఱ కెడఁగాఁ
జను తెరువు లేదొకో యని
మనమునఁ దలపోసె సంతమాత్రన వాఁడున్. ౮౫

గీ. ఆచకోరాక్షిఁ జూచి యో యలరుఁబోఁడి
యేను బ్రార్థింపఁ గైకోక యెట్టివానిఁ
గాని వరియింప నంటివి గర్వవృత్తి
నల్లనాఁ డశోకవనములో ననుచుఁ బలికె. ౫౦

చ. తన కపు డబ్బినట్టివరదర్పముచే నతఁ డట్లు పల్కె నీ
సొసఁగ మీర లెవ్వరును పూఁకొనకుండిటుచూచి చెప్పెద
న్నిను వధియించునట్టిమహనీయబలాఢ్యుని గాని యే వరిం
ప ననుచుఁ బల్కితిం గలదె పల్కినకెగ్గని యెవ్వఘాటియున్

తరల. అనిన నెగ్గన నింక నెద్దియొ యంబుజాక్షి యెఱుంగ నే
ననువుగా సలతాటికంబమునందు వ్రాసిన వ్రాఁతఁ గ
న్గొనుము మూర్ధము గండకత్తెరఁ గూలఁదన్నియుఁ గ్రమ్మఱ
న్మనినయట్టినను గనుంగొను మాట లెవ్వియు నేఁటికిన్.

వస. నావిని సుపర్వలలనామణి వెసం ద
ద్గ్రావలిఖితాక్షరకదంబకము నార
క్షోవరుని మస్తకముగొంతయుకుకున్ ర
క్తావనియుఁ జూచి కడు నాకులతఁ జెందెన్. ౫౩

స్రగ్ధర. ఈరీతిన్ ఖిన్నయై నాహృదయము వెత యూ
హించి వారింప దిక్కె
వ్వారున్ లే రింక నిద్దేవత కె యురుకృపా
వర్తన న్నన్నుఁ బ్రోవన్

భారంబంచు న్వెసం దత్పదములు కెరంగెం
బర్వ్వనం బోయి గర్భా
గారంబుం జొచ్చి వా డక్కడనె తనదురా
కం బ్రతీక్షించుచుండన్. ౫౮

వ. ఇవ్విధంబునం బాదంబులం బడి లేవక తన తొల్లింటి ప్రతిజ్ఞా ప్రకారంబును ఖనిత్రశిలలులోను పలికినయుల్లాసంపుంబలుకును నతనిగర్వాకారణంబును వినిపించి యోమహాదేవీ యేను వెనుక ముందఱ గానక కలవరపడి యున్నదాన నాకు నెట్లు ప్రతిజ్ఞాభంగంబు గాకయుండం ద్రోవ యొకటి సంఘటించి రక్షింపు మని ప్రార్థించె మృగేంద్రవాహనయు నన్నమహారాక్షసుని చేతం దనసద్యోమహోపద్రవంబునను నివారకంబగుచు నొదవినయాయువిదరాకకు సంతసిల్లి మనికిం జేసి యప్పటి తత్ప్రార్థనంబునకు శీఘ్రప్రసన్న యగుచు ని ట్లనియె. ౫౯

ఉ. ఈదనుజుండు దన్ను వధియింపంగడంగినవానిం జంపుటో
పైదలి తప్పదు శక్తమగుపద్ధతి నిచ్చుట నాత్మమస్తక
చ్ఛేద మొనర్చుకొన్నతనిం బొందుఫలంబునుమాన్పవచ్చునే
నీదుప్రతిజ్ఞకుం బరిగణించి ఘటించెద నొండుపాయమున్.

సీ. అని కొంత చింతించి యద్దేవి యభినవ
కౌముదిం జూచి యోకమలవదన
వీనిసాహసకర్మవృత్తికి ఫల మెన్నం
దనుం జంపం బూను నాతనిని జంపు

టెంతియు కాని తానెట్లును వానిచే
మడియకుండఁగ నియమంబు లేదు
కావున నధికవిక్రముఁ డగువాఁడు నీ
నిని జంపి చచ్చు నన్నియమశక్తి

గీ. నీప్రతిజ్ఞయుఁ దలఁప నీపెని దునిమిన
తీవ్రశౌర్యు వరించు టింతియకదమ్మ
యతనిమఱుమేన నైన నీప్రతిన దప్ప
కుండ వరియింపవచ్చు నీ కుచితవిధిని. ౫౭

ఆ. ఇంక నట్టివరుని నెన్నిక మీఱంగ
నిశ్చయింపవలయు నీరజాక్షి
యని యొకింత చింత యొనరించి తదుపాయ
మాత్మఁ గాంచి మోద మలరఁ బలికె. ౫౮

సీ. మణికంధరుం డన గుణనిధి యొక్కఁగం
ధర్వకుమారుఁ డోతలిరుఁబోఁడి
తన కొకకారణంబునఁ జేసి యొదవిన
యవితథోద్యమము మహాసి యొకటి
యిదె నాదుసన్నిధి నిడిపోయినాఁ డని
యాయింతి కాఖడ్గ మపుడు చూపి
నీ విది గొనిపోయి యావీరవరుచేతి
కిచ్చి వే చంపింపు మిద్ధరాత్మ

గీ. వీఁడు నీయాపుషసఁ జిక్కి వెంటవెంట
వచ్చు నెలయించికొని పొమ్ము వానికడకు
నెంత విసివియు నీమీఁద నించుకయును
దెగఁ డితఁడు డెందమున నీవు బెగడవలదు. ౫౯

వ. ఇమ్మహాఖడ్గంబుఁ దొల్లి దత్తాత్రేయుండు స్వభావనామధేయుం డగుసిద్ధున కిచ్చె నతండు మణిస్తంభుం డను తనయల్లుని కిచ్చె నతండును నిక్కడ నొక్క ప్రయోజనంబుకొఱకు గంధర్వుం డైనమణికంధరున కిచ్చె దానం జేసి యిద్దివ్యాయుధంబు మణికంధరునకు సంప్రదాయాగతం బగుచుఁ గార్యకారి యగు నితరులకుం బను పు సేయదు గావున నతనిచేతిక యీవలయు నతండు నిప్పుడు శ్రీశైలంబున నొక్క శాపంబు కారణంబుగా భృగుపాతంబున కాయత్తపడుచున్నవాఁడు నీవు వేగంబ చని తత్ఫలంబు దీనిచేత సేయవలె నని యాభృగుపాతంబు మాన్పి యిద్దానవుపవధంబునకు నియోగింపు మాగంధర్వుండు రెండవ మేనఁ గళాపూర్ణుం డనం గాసారనామధేయం బగుపట్టణముగఁ బుట్టఁగలఁ డతని వరియించి నీప్రతిజ్ఞ చెల్లించుకొనుము పొమ్మని యమ్మహాసి చేతి కిచ్చి యనిపిన.

చ. పయఁట బిగించి నెన్నడుముపైఁ బిరిచుట్టుగఁ జుట్టి కుంతలో
చ్చయము దృఢంబుగా ముడిచి చయ్యన నచ్చటిమండలాగ్ర
మున్, శయమునఁ బూని వెల్వడియె శక్తినివాస మవక్రవి
క్రమో, దయపరిభాసమాన యగుదర్పకవైభవలక్ష్మియో
యనన్. ౬౦

గీ. ఇవ్విధంబున వెలువడి యేఁగుదెంచు
నట్టియాయింతిఁ గనుఁగొని యసుర వెఱచెఁ
దనుఁ బనుమఁ బూని వచ్చెనో యని తలంచి
దానఁ దన్నాశ మగునొ యన్తలఁపుతోడ. ౬౨

చ. అతఁ డపు డాసుధాకరనిభాననఁ గన్గొని సంభ్రమించుచున్
మతి గలఁగంగ నిట్లనియె నాపయి వచ్చిన నీకు నిష్టమై
వతములయాసనుమ్ము వరవర్ణిని యొంపఁ దలంక నేను దు
ర్మతి నయి నీవు నాకుఁ దెగి భ్రమ్గదవో యని తల్లడిల్లెదన్

సీ. అనుచు సయ్యింతి యోయసురేంద్ర నీవు నా
హానికి నోర్వ కిట్లాసలిడఁగ
నకట నీమీఁద రా సంత యెఱుంగని
దాసనే యేచు నీతలఁపుబడిన
నవచెద నని తన్నుఁ గడచి చనఁగఁ ద
ద్వాక్యకృతి నిజాభివాంఛితమున
కనుకూలమైనయట్లై తోఁచుటయు నతఁ
డక్కన్య వెనువెంట నంత నింత

గీ. నరిగె నొంచుచు నిలువక యబ్జముఖియు
నిగుల నెడఁబాయ కొక్కొక్కమిషముతోడ
నప్పటప్పటి కొక్కింత యాలసించి
కూడ నిచ్చుచు నెలయించికొనుచుఁ జనియె. ౬౪

శా. ఆతండు న్మదిఁదత్ప్రయాణపుఁదెఱం గాత్మానురాగక్రియా
రీతిన్ మానసమున్ హరింపఁ జనియెన్ శ్రీశైలపర్యంత భూ
ద్భూతానంగవిజృంభణంబువలనన్ దూరత్వము న్గాన కా
నాతిం జూచుచు మన్మథాతురుఁడుగా నన్నెట్టు నేయేమియున్

గీ. అంతట విసివి యతఁ డాలతాంగిఁ బిల్చి
నాతలంపు వెంబడి నీవు నడచెద నని
పలికి తిది యేమి చెపుమ నీభంగు లిపుడు
వనిత నను భ్రమయించెదో యనుచుఁ బలికె. ౬౬

చ. పలికిన నేను నీతలఁపుపద్ధతిగా కిపు డేమి మీఱి వ
ర్తిలితిఁ దోడింబడ న్నిను వధింపఁగ వచ్చెదనో యటంచు నా
కలఁగుచు రాక మానుమని యానలు పెట్టఁగ నప్పుడేను నీ
తలఁపుబడిం బ్రవర్తిలఁగ దానవ పల్కితిఁ దప్పు నిప్పుడున్.

సీ. అనినఁ గ్రోధించి యేఁ బ్రాణభయంబున
నీ కలంగెడువాఁడ నే వధింపఁ
జాలక నిన్ను నీసరణిఁ గరంబు ద
వ్వనుసరించుట నన్ను నసదు గాఁగఁ
దలఁచెదు గాఁబోలుఁ దెలుప కేరికి నెట్లు
దెలియు యుక్తమ యిది తలఁచి చూడఁ
గావున నాలావుఁ గనుఁగొను మనుచు నా
తరలాక్షి నప్పుడు దాఁక కుండ

ఆ. ఘోరశిలలవృష్టి గురియించె నొడలు వీఁ
గించి యతఁడు నికటగిరులు గాడి
గురుతరద్రుమములు గూలి గుచ్చుకొల్లగ
నిఖిలజంతుతతులు నేలఁ గలయ. ౬౮

గీ. ఇత్తెఱంగున దనశక్తి యెఱుకపఱచి
యింక వరింపక చని మెదే యీవు చనిన
చోటు లన్నియు నాబలస్ఫూర్తిచేతఁ
బిడుగు పాటునఁ దొంకనై పెంపడంగు. ౬౯

ఆ. దానవఖిలభువనిదానంబ వగుదు నీ
యన్వయమున లేనియట్టిట్టి
గుడువ నీరుఁ దగునె కోమలి యది యెంచి
నెమ్మి నను వరింపు మనుచుఁ బలికె. ౭౦

క. అన విని యింక నిట్టటుఁ దడ
సిన కార్యము దప్పు ననుచు శ్రీగిరికి వడిం
జనియె సతి యింత నంతం
దనుజుఁడు వెన్నాడినియె శిలలతతులు గురియుచున్. ౭౧

వ. అంత నా యింతియు నత్యంతరయంబున నం జని యప్పు డప్పర్వ
తంబునందు శివరాత్రిమహోత్సవమునకుం జేరిన సకలదిగ్దేశ
జనసముదయంబునకు వాని రాక యెఱింగించి మీ రెన్నగ
తులు చూచుకొం డని పలికి మణికంఠమునఁ దున్న చోటు పఱి

కించి వేవేగ నేఁగి యాతనిచేతికిం దనచేతియమోఘాద్భుత
ఖడ్గంబు నొసంగి యఖ్ఖడ్గంబున నాశల్యాసురుని జంపించి
యతనిచేతఁ బొలిసినమణికంధరుని రెండవజన్మంబుఁ గనిపె
ట్టుకొని యుండె నతం డంతఁ గళాపూర్ణుండై జనియించు న
చితగతిం జేరి తనపూర్వవృత్తాంతంబు వివరించి దివ్యంబుగ సుం జ
నక యావజ్జీవంబు నవ్విభుం దునిచిపెచ్చోటను యునికికి నొ
డంబడి గాంధర్వవివాహవిధిని వరియించె నంతట నమ్మహాశ
యుండు స్వభావసిద్ధునివచనప్రకారంబున సకలశత్రుజయ
గర్వితుం డగుచు నెందు నష్టంబు లేక చరియించుచున్నఁడు గతి
వశంబునఁ గానారపురంబుపై నేతెంచి యిస్సురారాజునకుఁ
బరాజితుండై తనభార్యయుఁ దానును దాసత్వంబునఁ బను
లు సేయుచుండె నక్కాలంబునందు వారికి నతదీయమహాశస
దర్శనమహిమవలన నే నుదయించితి నంతట నాతల్లిదండ్రు
లు నేకచిత్తంబున కెడనరి తత్ప్రకారంబు నన్నెవ్వతికినకగ
మ్భులసల్లాపకథయందు వినంబడినదియ యయ్యెడను నారలీక్ర
ముకకంఠోత్తరపురంబు వెలువడి పోయి ప్రయాణాక్షోభం
బునం గృశత్వంబు నొంది తేఁజకయున్ననన్ను గొనుచుఁ ది
రిగి వచ్చి నేఁ డింతకు మున్ను గా నొదవినయేతన్మాణిక్యవి
లోకనమహత్త్వంబున నే నారోగ్యంబు నొంది మిక్కిలి యె
లమిం బొదల హృదయంబుల ముదంబు నద్భుతంబు నొందు
చు నివ్విధంబున నివ్విభుసన్నిధి నిడి మదీయదౌర్బల్యనివర్త

ఈప్రకారంబు విన్నవించి సన్నుతించిరి తత్పురోహితులును మహామహిమవశీకృతు లగుచు నిమ్మానినీస్వప్నంబుఁ గ్రస్తుతి నాశ్రయించి యిట్టె యున్న వారని చెప్పి నలఘువ్రతుం డాబాలికకుఁ గేలు మొగిచి యోదివ్యమహిమశోభిని యీపురోహితు లెవ్వరు వారి తెఱంగెఱుంగవలయు నని యడిగిన.

క. వారి తెఱంగే మెఱుఁగెదు
పారసికా వారు నీదుసత్పుత్త్రులు నీ
తోరపుభాగ్యము నిన్నును
జేరిచె నని పలికె శిశువు చిఱునగ వెసఁగన్. ౭౩

క. ఆపలుకున కత్యాశ్చ
ర్యాపూర్ణమనస్కుఁ డగుచు నలఘువ్రతుఁ డా
పాపం గనుఁగొని వారలు
నాపుత్త్రకు లగుట యెట్లు నవ్వక చెపుమా. ౭౪

వ. అని సభాపతిం జూచి యిట్లనియె. ౭౫

ఆ. అంతకుండి యూడునట్టిప్రాయ మొకింత
నడచునంతలోన నామనతులఁ
బుణ్యశీలవతులఁ బోకార్చుకొన్నట్టి
నాకుఁ బుత్త్రు లనుట నగవు గాదె. ౭౬

చ. తలఁపఁగ వారిపోకయును దక్కినయట్టిది గాదు వార్ధిలోఁ
పలఁబడి యందు పడ్డదియె పాటుగఁ దీఱ మునింగిపోయిరే

నలఘుతదన్వయాకృతిగుణాదులమక్కువ సన్యసంగమే
చ్ఛ నడిగినాఁడఁ బుత్త్రి లనుసంశయమైనను గల్గనేర్చునే

ఆ. నాకుఁ జూడ ధరణినాయక యిది యసం
గతము యీవిచిత్రకథలవల్లి
దీని కొనర నేగతిని బట్టతలలు మో
కాళ్లు ముళ్ళు పెట్టఁగలదొ కాని. ౭౮

వ. అనుటయు నట్ల తప్పదనుచు నవ్వి యవ్వసుమతీశవరుండు న
మ్మధురలాలస నాలోకించి యో బాలికాతిలకంబ యీసంది
యంబు దీఱ నీ బ్రాహ్మణునిజన్మాదివర్తనంబు నితనికిఁ బ్రథ
మాగమాదులు పుత్త్రులైనప్రకారంబును వారు మహాశ
యునకుఁ బురోహితులైన తెఱంగును నెఱింగింపు మనిన
నట్ల సేసెద నని యబ్బాల యిట్లని చెప్పె. ౭౯

సీ. జననాథ పాండ్యదేశమునందు నురగాఖ్య
పట్టణంబున నొకబ్రాహ్మణుండు
సోమశర్మాఖ్యుఁడు శ్రుతిపారగుఁడు తపో
యోగాధికుండు శ్రీయుతుఁడు గలఁడు
తత్త్వజ్ఞుఁ డయ్యు నాతఁడు గుప్తమాహాత్మ్యుఁ
డగుచు గృహస్థాశ్రమార్హవిధులు
జగదనుగ్రహణార్థముగ నడపుచు నందు
నతిముఖ్యమని సంతతాన్నదాన

గీ. విధిని విప్రులఁ దనుపుచు వెలసె నతని
యాత్మజుఁడు యజ్ఞశర్మాఖ్యుఁ డతని కంట
దయ్యె వేదాదివిద్యలయందు నొకటియుఁ
బరమయత్నంబుచేతో నెన్ని పాట్లు పడిన. ౮౦

క. ఐహికసుఖము సుఖింపించుట
కై దివ్యాంగనలఁ బోలు పడతులఁ గుణశీ
లాదిగుణాఢ్యల నలువుర
నాదరమునఁ బెండ్లిచేసె నతనికి గురుఁడున్. ౮౧

క. ఆకోడండ్రకు సొమ్ములు
కోకలు ననులేపనములు కొదయించుకయున్
లేక ప్రవర్తిల నడపెన
నాకులతం గొమరుఁ డెంద మలరారుటకై. ౮౨

క. కడపటిదెస నుండ నాతఁడు
కొడుకుఁ బిలిచి యిట్టులనియెఁ గోడండ్రను విన
న్నడపుము నీ వెట్లైనను
విడువక మనయన్నదానవిధినియమంబున్. ౮౩

క. దానను జతురాగమసం
తానం బుదయించు నీకుఁ దప్పదు మద్వా
చానియమం బిది యనుటయుఁ
గాని మ్మని యియ్యకొనియెఁ గడఁక నతండున్. ౮౪

ఉ. ఆయన తండ్రియాజ్ఞ దనయౌదలఁదాల్చి యొకప్పుడుస్మదిం
చాయక పెంచునట్టిపితృభక్తికిఁ గనుం గలసూన్నముఁ నోవిః
పాయసపూపసూపబహుపక్వఫలాదుల సంతకంత కిం
పై యరుదందఁ బెట్టె వసుధామరకోటికనేకవర్షముల్. ౮౫

చ. పయిఁబయిఁ బండుకొల్చువిరిపైఁడియుగట్టిదినుస్సువాయిఁ య
ప్పయు మఱిబంటుఁ బానిసలుఁ బైరముఁ బెయ్యయుఁ జేనుఁ జెట్టు
లో, నయినసమస్తసంపదలు సన్నపితీర్ణికి వెచ్చపెట్టఁగాఁ
బ్రియలుధరించుసొమ్ములకుఁ జేటసఁబెట్టెఁజలింపకంతటన్.

వ. ఇట్లు గడంగి పరమపతివ్రతలం దనసతుల నెలుపుర నుపల
క్షించి. ౮౭

ఉ. ఏకలకంఠిసొమ్ము హరియింతును ము న్నని చింతిలెన్ సమ
స్తోకమనోనురాగత సతుల్ దను సంతట నాదుసొమ్ము మున్
గైకొను నాదుసొమ్ము మును గైకొనుమంచుఁగడంగి వేఁడఁగా
నేకలకంఠిసొమ్ము హరియింతును మున్నని వంతఁ జింతిలెన్

వ. అప్పుడు. ౮౯

ఉ. మంగళసూత్రమొక్కటి యెమానిసమస్తవిభూషణంబులున్
రంగదభంగురప్రణయరమ్యతనొండొరుమీఱనూడ్చుచుం
బొంగుచుఁదెచ్చి ముందటనుబ్రోవిడు కాంతలఁజూపుతోఁ ంటికం
టెంగరఁగించెఁ గాంతుఁ బ్రకటీకృతభక్తియెసొమ్ము సాధ్వికిన్

గీ. వెచ్చ మన్నదానమ్మఁట వేఁడువాఁడ
ధీశ్వరుం డఁట తాము పతివ్రత లఁట
యొండొరుల మీఱి యిట్లు సొమ్మొసఁగు టరుదె
యది యలంకృతికంటె రమ్యంబు గాదె. ౯౧

ఉ. సొమ్ములు వేఁడి పుచ్చుకొనుచోట్ల సపత్నులమత్సరంబు లో
కమ్మున నెచ్చటం గలదు కాని నిజాభరణంబు లెల్లఁ దా
రిమ్మెయి నాథువెచ్చమునకిచ్చుటకొండొరులమీఱుపుణ్యపుం
గొమ్మలు వీరె యంచు జనకోటి నుతించెను వారి నత్తఱిన్.

వ. ఇవ్విధంబునం దమతమసొమ్ములే మున్ను పుచ్చుకొనుటకుం
ద్రికరణైక్యంబు గానిపింపం బ్రార్థించునిజసతులయందు నె
వ్వరి నతిక్రమింపం జాలక యాతం డందఱఁ బ్రియంబునం జే
కొని తదాభరణంబు లన్నియు నొకమాఱె పుచ్చుకొని వె
చ్చపెట్టం దొడంగెఁ దత్కాలంబున. ౯౩

క. మతిలోఁ జతురాగమసం
తతి నీ కుదయించు ననినతండ్రిపలుకు సు
స్థితముగఁ దదాశకతమున
సతతము నతఁ డుండుఁ జదువుసంధ్యలదండన్. ౯౪

క. దానికి ఫల మపు డేమియుఁ
గానక యుండియు గురూక్తిక్రమ మెద్దియొ యె

వ్వాఁ కిఁ దెలియు నటంచును
దా నెప్పటి యట్ల యన్న దానము నడుపున్. ౯౫

క. ఆయజ్ఞశర్ముఁడే సు
బ్మ్రాయలఘువ్రతుఁడు మేదినీశ్వర యీపే
రాయన్న దానసువ్రత
మే యెడ విడువకునికి యపు డితనికిఁ గలిగెన్. ౯౬

ఉ. ఏ మని చెప్పవచ్చు నపు డింతులసొమ్ములు చెల్లిపోనఁ ద
త్ప్రేమము నెక్కుడం జదుపఁబెట్టినొ గట్టిగ నిశ్చ యుంచె నా
భామల జట్టియిచ్చి తనపట్టినయట్టికడింది నేమముం
దా మఱికొన్ని నాళ్లనిహతంబుగ నిల్పుకొనం గ్రమంబులోనె.

వ. ఇట్లు నిశ్చయించి వారికది యెఱింగింపక కపటమార్గంబున
నమ్మకొనునుపాయంబు చింతించి యొక్కనాఁ డక్కొమ్మ
లతో ని ట్లనియె. ౯౭

ఆ. తామ్రపర్ణిరేవుదండ నోడలు డిగి
యున్నవియఁట యేను నువిదలార
యొకనిపొత్తుగూడి యోడబేరము వోయి
దను సదాన్నదానధనముకొఱకు. ౯౮

చ. అనవుడు నిన్నుఁబాసి క్షణ మైన గృహంబున నుండ నోప మే
మును నినుఁ గూడి వచ్చెదము మోదముతో మముఁదోడు

కొంచుఁ బో, మ్మని నిజ తెప్పకార్య మునియందఱ కొక్క-పె
హరిచే రహస్యనియతి మూర్ఛ్య మంపఁ గొని యచ్చటికిం
గొనిపోయె వారలన్. ౧౦౦

క. విను మధిప యట్లు గొనిపో
యి నయంబున నొక్క నావ యెక్కించఁ దుదం
దన కెక్కఁగ నెడ లేమిం
డనుమును పటిపదరుఁ గట్టెడఁ గలం బఱిగెన్. ౧౦౧

క. పఱిమైదుబార లెడ గా
నది యాంగతిఁ గడలి పోవ నపు డేమని చె
ప్పుదు నరవర శోకమహా
భిదుర మితనిధైర్యగిరిని బిట్టు పగిల్చెన్. ౧౦౨

వ. ఇట్లు విశకలితధైర్యుం డై. ౧౦౩

మ. అతిదుష్టం బగు నాదుచేత తుద నాహా యంతకుం డెచ్చెనే
సతులారా మిము నంచు మాపగుణవంశస్యూతిర్గత ప్మ్రర లి
ట్లతికష్టస్థితి నోడబేహపుల పా లైపోవ నాచెట్ట ప
ట్టితి రే యంచు మహారవం బడర నేడ్చెన్ శోకవేగంబునన్.

క. ఆ యేడ్పు విని సతుల్ తమ
నాయకు వంచించి యిట్లు నావధిపతి కొం
పోయెడునో యని ఘనశో
కాయత్తత నలువురును మహాసంభ్రమతన్. ౧౦౫

క. జడనిధిలోఁ బడ నుఱికిరి
పడ నెవ్వారలును నోడిచి పట్టంగా నే
యెడఁ గానక హాహారవ
మడర మహాశోకసంభ్రమాకులితులుగాన్. ౧౦౭

ఉ. పట్టఁగ లేమి కొండొరులఁ బల్మఱుఁ జాల దిసంతుఁ గొట్టుచుం
దిట్టుచు నీటిలో వలలు తీవ్రతరంబున వైచియుం గడుం
దిట్టల నీఁతకాండ్ర జడధిం బడఁ ద్రోసియుఁ దజ్జనుల్ గరుం
బట్టియెడన్ గడంక మెఱయ న్వెదకించిరి వారిఁ బల్మఱున్.

వ. ఇవ్విధంబునం దడవుగా వెదకి ముదితలఁ గానక స్రుక్కి వారలు గొ
న్నట్టిసెట్టి యంతట నివ్విప్రుని బలాత్కారంబున నాక్రమిం
చి నీ యేద్పుకతన నింత పుట్టె నని తన్మూల్యధనంబుఁ గ్రమ్మఱం
గొని విడిచిపెట్టె నట్టిపాట్లం బడినయితండు తనకు సుతు లని
యెడు నామాట నమ్మ కెట్లాడిన నుచితంబె. ౧౦౮

క. అత్తలిరుఁబోఁడ్లయవ్వలి
వృత్తము వినిపింతు నింక విను మోభూపా!
లోత్తమ వారత్తఱిఁగునఁ
దత్తఱపడి నీట నుఱుకుతత్సమయమునన్. ౧౦౯

క. బలుమీ నొక్కటి నోరన్
సలిలం బెగఁ గ్రోలుచుండఁ జని రాచెలువల్

నలువురుఁ దద్వదనములో
వలి తాసలిలంబు వెంటఁ బ్రాఁకె వతిలకా. ౧౧౦

ఉ. అంతఁ దవ్వుగాఁ బఱచి యంబుచరంబు సయోషపూర్ణవ
క్త్రాంతరతోయము న్నూర్ధ్వముఖమై ప్రవహింపఁగ మూర్ధరం
ధ్రఘని, ష్ఠాంతముచేసెఁ దజ్జలము రాజితపాండుర కేతకీదళ నా
యింతులు వోల్చి రందు లిఖియించిన బంగరుకేఁగులో యనన్

సీ. ఆపీతజలబలాహకముతో గగనంబు
దివఁగఁ బ్రాఁకు మెఱుంగుఁదీఁగె లనఁగ
సురసదిఁ జల్లఁజూచుసముద్రుచేతికా
శ్మీరజాబాలంపుఁజాఱు లనఁగ
బలుమీలచమురు జొబ్బిలఁ బొగతోఁ బర్వ
తోయోంధనపుమంటతునుక లనఁగ
నదులకుఁ గూర్మి యన్నసిఁడిమే ద్రెలుప వా
రిధి నిల్పునొరగంటి రేఖ లనఁగ

ఆ. విపులమీనమస్తవివరనిర్గమితోర్ధ్వ
గామితతమహోదకప్రవాహ
సంగతిని బయోదసరణికి నెగయునా
సతులు గానిపించి రతులలీల. ౧౧౨

గీ. మిగుల దవ్వగ నెగసి యామగువ లంత
నుత్తరంబుగఁ జనుచున్నయొకవిమాన

వరము మీఁదటఁ బడి రెండు వగను జూడ
మాడుచుస్పష్టియుపయుగ్మ మగుదుపడఁగ. ౧౧౩

వ. ఇవ్విధంబున నద్దివ్యపుసూనంబుమీఁదం బడి యొక్కింతతడ
వునకు మూర్ఛ దేఱి కనువిచ్చినయచ్చెలువల తడివలువలు
చూచి యలఘుకారుణ్యంబున నద్దివ్యనిధనంబు దివ్యాంబ
రంబు లొసంగి యూఱడించి మీ రెవ్వ రెచ్చటనుండి యి
చ్చటం బడితి రని యడుగుటయు నప్పడంతులు వడవడక లు
డుఁగుచుఁ గులుకుఁ జెలుంగులతోఁ బలుకం దొడంగిన.

క. తాంబూలరాగకించి
చ్చుంబితతద్దంతకాంతిసాబ గెంతయు ర
మ్యం బగుచు నందు దివ్యని
తంబినిచిత్తమున కద్భుతం బొసఁగించెన్. ౧౧౪

గీ. మున్ను తద్రూపలావణ్యములకుఁ దనదు
నాయకునిచిత్త మెట్టగునో యటంచుఁ
దలఁకుదివ్యవధూటి నాతలిరుఁబోండ్ల
పలువరుసయొప్పు పలుకులుఁ గలఁచె మిగుల. ౧౧౫

గీ. ఇట్లు శంకిత యగుచు నాయిగురుఁబోఁడి
కాంతు నీక్షించి వారలకత యటుండ
నిచ్చి నీపందె మాడుకొ మ్మేల యాల
సింప నీయాట యోడవచ్చినది యనియె. ౧౧౬

ఉత్సా. అని యొకంత వాఁడిఁ జూచి యమ్మలార యిప్పుడే
ననినమాట మీకుఁ గోప మైన నయ్యెఁ గాని యీ
చిలుక నన్నుం బరాకు పఱచి యాట గెలుపు తనదిగా
వెరుక వాడుఁబోడ నేను విసిగఁ జాల నని తగన్. ౧౧౭

వ. విభుని జూచి. ౧౧౮

ఉ. ఆడితె నీవు పంచె మని హాస్తనఖప్రసరచ్ఛవిచ్ఛటా
మ్రేడితపాండురద్యుతిసమృద్ధి గరం బమరంగఁ జాచికల్
వేడుకతోడఁ బుచ్చుకొని వ్రేళ్ళను నిట్టనటున్ బొరల్చి వి
భ్రాడకలంకకంకణవిరావము మీఱఁ గదల్చి వైచు సున్.

సీ. నిలు మహో బొంకకు నెత్తికమ్మ యటంచుఁ
బన్ను లులెక్కడు నొయ్యఁ బలుకు సరచుచు
జికెక్క నీసారె నాచే నంచుఁ జికెక్క నా
దీని పాలిటికిరాఁడు దిన్న ననుచు
నదె నుగ తివకుమీ సుదతి నీవంచు నా
విదె సారె దాఁకె నీయిచ్చ యాంచు
నినుమాటు దంచిన నెసటిపోఁత లటంచు
నా నట్ల యుడికెడుఁగాని యంచు

గీ. నిట్టిదంటమాటలు నేర్చి తెచట ననుచు
దంట నే నాట నీసంగతమున నంచుఁ

దమపరస్పరసరసవాక్యములు దసర
నెంత తనవల్లభుండు నాను నెత్తమాడె. ౧౨౧

చ. తమకము గప్ప నాసికొనచేటను జక్కవజోళ్ళమనోనురాగ మే
లు పొగడ నత్కుచాతిశయలబ్ధసుసంగసగర్వికల్ క్షణం
బపుడ వియోగ మొంది యుమహా వెసఁ జూపఁబోడఁ గెఁదు
ల్యాగ్యంగిపుఁ సయుం సన్నుటనుశాదె తదీయాస్య పల్ల
వాకిన్. ౧౨౨

ఉ. సాకెకుఁ జోకగా నేసిను బాడ్యమునొందక జోడు విచ్చిపో
సాకెఁ గడకత్తొఁ బోడిచి చాటుచుఁ దీవ్రవరణస్ఫురద్విహా
రాకఫలప్రభుఫుల గాలంగ మచ్చర మొక్క దొయ్యెడన్
గాలజోకజబరెనొక్క దోడపుఁజోపమిరాచున్.

గీ. అంతఁ బతి గెల్చె తప్పెఁ దానెక్కి
యాస్యమునదృష్టనోన్నత మడిసమ్మ
నడుగఁ దల యొయ్య నాఁమను పన్యసతులు
యనికి గనుసన్నఁ జూపె నాయుత్పలాక్షి. ౧౨౪

ఉ. ఆమధురాప్రుఁజూపు కడు నాత్మఁ గొరల్ప నతండు చూడికా
నే, వేసటఁ దానదల్చియను పోఁడియు ప్రెమొక్కయుః బుజ్జ
గించియున్, భామిని నప్పుడే తనదుపన్నిద మిూఁ బుడికొల్ప
వాడు మ్రొక్కి మిడి చూడ కుసిగఁ దనమో మొకకొంత
మలంచి తెల్పుచున్. ౧౨౫

చ. చెలువయు మున్ను దేహ [illegible] [illegible] యు
జ్జ్వలరుచిపాత్రికామ [illegible] [illegible] తాఁ
జెలువు ప్రవినోదకేచ్చెఁ [illegible] చూచెడు [illegible] చుఁ బ
చలితకటాక్షవీక్షణము సారెకు వారలపై నిగుడ్చుచున్.

ఉ. అంతటఁ బోకి వేప్పు ప్రణయవ్యసనం బెనకొల్పఁ బ్రోలి తా
కాంతుఁడుఁ గాంతయుస్మితేశముఁ [illegible] కుజానవ [illegible] బాప్పు రా
క్రాంతము [illegible] పోలఫలక ప్రతిబింబ [illegible] కనామ్యతా
త్యంతవితీర్ణనూతనరసానుభవంబుగ నేకపాత్రికన్ ౧౨౭

ఉ. చెక్కుఁ [illegible] జెక్కు [illegible] [illegible] వక్త్రము [illegible]
[illegible] క్కుచుఁ జెక్కు [illegible] [illegible] [illegible] న్
గ్రుక్కెఁడు గ్రుక్కెఁడు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
కొంచు వా, రక్కజమంగఁ దన్పిరి [illegible] [illegible] చక్కదైవ
తంబులన్ ౧౨౮

ఉ. సిబ్బితిఁ బెంపు పోఁదుడిచి స్నేహముమీఱ బప్పు డక్కు కొల్పుచుం
బ్రబ్బఁగ మాట లక్షరవిభాగము చాలక యేమొయేమొ తె
బ్బిబ్బులుగాఁగ వెల్వడియె ఫేనిల మానిము నోలుచూపులు
న్నిబ్బరమైన కౌఁగిగియు నేత్రములు మూయుచు నాతికిన్.

ఉ. అంతటఁ బానపాత్రమున నాత్మసుఖంబు [illegible] మోము సీ
మంతిని చూచి మోద పరమానిని పానసహాయము య్యోనే

యింతటిలోన నీకు నిది యెవ్వతె యంచును జిహ్వయూడ క
త్యంతముఁదొట్రిలంబలికెఁ దన్మధువాసకమానవేల్కతోన్

వ. అప్పుడతండు. ౧౩౧

ఉ. చేడియ లెన్నచూడు మెఱచేడియ యెయ్యది యిందులోన నీ
నేడయ కాక యన్న నవనీసుర భార్యలఁ జూపి యాకె నా
నీడ లె వీరు నట్లయిన నీవు ననుంబలె నౌర వీరలన్
వేడుకఁ జూతువా వలదు వీరికి నిచ్చట నంచు భీతిలెన్.

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూమణి మహానుదంబున మఱి సోదర యు
క్తాయుక్తవివేకంబు లేక యాకొన్నిలవలనం దలంకు పుట్టి
యిలకు డింప నుద్యోగించి కించిదవనతవదనంబుతో నధో
భాగంబు పరికించునప్పుడు నిజనివాసయోగ్యనానాసానంబున
గోదావరీ సరిత్సమీప దందృశ్యమానఘర్మఘృణినామ నగర
వాస్తవ్యవారముఖ్యాకేళిసౌధంబు గగనంబుతో నొరయు
చు నమీపంబున దీపింపఁ దదీయచంద్రశాలాగ్రభాగంబు
చేర నాత్మీయదివ్యవిమానంబు నియోగించి యాగంతలు
లువురం గ్రమంబున దాసకైదండ యిచ్చి యచ్చట నుంచి
తనచేతి కియ్యకొనక యిట్టట్లు నట్టుకొట్లుచున్న వల్లభుం జూ
చి యుల్లంబునం దక్కినచింతవదలి పొదలుచు పొదండు వీర
ల చేరిక జారభావంబునం గోరువాఁడు నాచేత నవశ్యంబును
నొచ్చు ననుచు విమానారోహణం బొనర్చిన నతండు నాకు

సిష్టితలం జేమియు జే నిష్ఠుగుదల కాహరాదు లె ట్లని ః
చాపించెదం గాని మనుటయు నాయువిద యుతనికి నాజ
న్మోత్తమంబులో పలిపలు వెలుంగులవస్తుప్రకరంబుకరంబునఁ
జూపుచు. ౧౩౩

చ. అపె ఘృతతండులప్రకర మల్లనెచీరలు భూషణాదిసం
పదలవె రాజు రాక కులుపా యొనగూర్చినయట్లు మీాఱెడు
న్మదితలకేమి యచ్చికము సూాషత నిందొాసు లెవ్వియుట్టినం
బ్రమకని వారువారనుచు భామిని యేఁగని జేచ్చుఁగాంతుతోన్

గీ. ఆత్మవిభుచిత్తచలనశంకాంకురంబు
వలనఁ గాడంబకీనుదాకులతవలః
వెడలుతద్వాక్యముల వొప్పు విప్రసతుల
ప్రాణశీలాదిరక్ష మైె పరిణమించె. ౧౩౪

క. ఆమగువ యట్లు పలుకుచు
నామేడన్ వాఁ నిలిపి యరుగు తెఱుఁగుఁ ద
త్స్వామిని యగుగణికామణి
వా మఱుఁగున నుండి చూచి తలఁకెడుమదితోన్. ౧౩౫

క. ఎవ్వారో దివ్యస్త్రీ
లివ్వారసాధంబు నాశ్రయించి రెచటికిఁ
ద ప్వ్వేతి మించటివస్తువు
లెవ్వియు నాసించు టొప్ప దిఁక మాకనుచున్. ౧౩౬

మ. తలపోఁతల్ వాడమంగ గూఢసరణిం దత్సైన్యముం డిగ్గ యా
తలిరుంబోఁడితచాళిముఖ్యమమరం దాక్రమొకీయిష్టుడనిం
పొలఁతు న్నిల్చినయవ్వలార యిపు డిం దుష్కృతినా సర్వవ
స్తులు మీకిచ్చితి ధారవోసి యిదె యంచు న్వేగఁ దోయాక్షతల్

క. చల్లి మదీయస్మారక
త్రిల్లెమునీ చుట్టపట్టగృహవసముఖ్యం
బెల్లను మీపాలిక్కారాముఁ
జల్లఁగఁ జలికాలఁ దన్ని సాఁకుం డనియెన్. ౧౩౯

క. అని యాయాచోటులఁ దన
జనులం బిలిచికొని వెడలి చని యాస్పర్దల్
వినిపించెఁ బట్టణములో
మనుజుల కందఱకు వెలుఁగు మానసఁ దనరన్. ౧౪౦

ఆ. అమెలుంగుఁబోఁడు లపుడ దవ్విధం బెల్లఁ
జూచి యిది కరంబుఁ జోద్య మనుచు
దీనజనులపాల దేవుఁ డొందును గలఁ
డనుచు సారెఁ జెప్పుకొనుచు నరిగి. ౧౪౧

క. వారలు తమతమ వాకిటి
గోరుతలు పు లెట్టిసమయములఁ దెఱవక తా
రారసి పదిలము సేయుచు
నారూఢస్థితి వహించి రాసౌధములోన్. ౧౪౨

క. శకునాదులచే నిజనా
యకపునరభిసంగమాశ లపుడుదయింపన్
వికలత నొందనిధైర్యా
ధికత స్వర్గాలి రభీష్టదేహాభరణలై. ౧౪౩

చ. పురజను లప్పటప్పటికిఁ బుణ్యచరిత్రల వారల న్విభా
స్వరమణిసౌధమార్గముల వచ్చుచుఁ బోవుచు నుండఁ జూచు
చుం,గరములు మోడ్చి మ్రొక్కుదురు గాని తదీయసుహావ
లక్ష్మికెవ్వరుఁ బెఱపోకఁ బోవ నునువార్తగిశంకఁ బెద ని
ల్చి పాయమిన్. ౧౪౪

శా. గంధర్వాంగనలో మహత్పతులో యక్షస్త్రీలో యిష్టేఁడలో
నింధానద్యుతితో మెలంగుచునవేఁ యెవ్వాఁడు సాహస్ప్రహా
గంధిస్వాంతతఁ జూచిన స్మనఁడటే కన్గొ దటంచుం బ్రజా
బంధుల్ వేళలు గాచి చూతు రతితాత్పర్యంబున న్వారలన్

సీ. సభమున మణివిమానమునఁ గ్రుమ్మరువార
లీమేడఁ బెక్కునాళ్ళిట్లు నిలిచి
యిలలోని జనములబలె వండుకొని వార్చు
కొని గణికాదత్త మనుభవింప
నేమిటివ్రత మొకొ యిది యెన్నినాళ్ళకొ
యీ వేశ్య యెట్టిధన్యాత్మ యొకొ
యేము సమర్పింప నిట్లైకొని కరు
ణింతురో యని పౌరు లంతఁ దెచ్చి

గీ. పెట్ట సాగిరి సద్వారపృథివి యలికి
ముద్గతండులఘృతపయోముఖ్యనితతు
లప్పటప్పటికిని వారు నప్తి సంగ్ర
హించి రాజను లతిదూర మేగి మ్రొక్క. ౧౪౬

ఆ. అంతఁ గొన్ని నాళ్ళ కాపతివ్రతలకు
నలువురకును శోభనత్వ మొదవ
గర్భలక్షణములు గాన్పించెఁ బరిపూర్ణ
గర్భతయుఁ దనర్చెఁ గ్రమముతోడ. ౧౪౭

ఉ. గర్భములందు నుండియుఁ బ్రకాశత నప్పుడు నేర్పెలర్పఁగా
నర్భకు లొక్కవేళఁ జతురాగమసూక్తుల నొక్కవేళ శా
స్త్రార్భటి నొక్కవేళ నితిహాసమయోక్తుల నొక్కవేళ నా
నిర్భవదర్థశాస్త్రముల వేడ్కఁ జెలంగుదు రద్భుతంబుగన్.

వ. అంత. ౧౪౯

క. జ్యేష్ఠానుపూర్వి నార్వు
ర్శ్రేష్ఠులు పుట్టిరి శుభోల్లసితలగ్నమునన్
నిష్ఠాగుణసౌభాగ్యగ
రిష్ఠుల కానలువురకు ధరిత్రీనాథా ౧౫౦

క. వారలకు యదృచ్ఛాసం
చారంబున నొదవి యొక్కసంయమి విహితా

చారము నడపుచు శుభసం
పాదించెను సరసిజాక్షి జాతకర్మాదికముల్. ౧౫౧

వ. నామకరణంబు సేయుసమయంబున నతఁడు జాతకోక్తులయనుభావంబుఁ
బరికించి వీరలు మహాత్మ్యమంతంబు నైన
వేదంబు లని నిశ్చయించియు నన్నప్రాశనమ్ము ప్రకారంబు నడప
ించియు వారికి నిప్పులుప్పరువం బ్రథమభాగము ద్వితీయభాగ
మత్తృతీయభాగచతుర్భాగను లను పేరులు గల్పించెఁ దన్మాత
లు పూర్వకాలంబునఁ దమవారు పలికినచతుర్భాగమనసం
జ్ఞానశబ్దంబునకు నర్థంబు నీర నుండి తమలోఁ దాము నగుచు
చ్చుకొని సంతసిలుచు నప్పటినుండియు ప్రాంగణనియొక్కకు వె
ఱఁగుపడుచు నకుమారకులకు నుచితకాలంబున వచ్చి యు
పనయనసిద్ధి యొడఁగూర్చుటకు నాతపస్విని వేఁడుకొని యొప్పి
సేయించి రా బ్రహ్మచారులు స్వాధ్యాయప్రకాశితసకలవిద్యాల
య్యు శాస్త్రసిద్ధికొఱకు నతనియొద్దన యఖిలవిద్యలు నత్య
ల్పకాలంబులోఁ బలన యభ్యాసనంబు చేసి రంతఁ దన్మాత లెం
తకాలం బున్నఁ దమపెనిమిటిసమాగమంబు దుర్లభంబ యను
ని విచారించియచ్చోటు విడిచి యెచ్చటి కేనియుం బోవఁ ద
లంచి యది తనకుమారులఁ బిలిచి చెప్పిన విని వారలి ట్లనిరి.

· పెద్దతల లేక మీ రీ
నిద్దపురూపముల నెచట నిల్చిన మనకుం

బెద్దఱికము చాలదు పెఱ
సుద్దులు గల్పింతు రెందు సుజనులు గలరే. ౧౫౩

క. కావున నిచటన మీరీ
దైవత్రవనిత లనుగుట్టు దప్పక యుండం
ద్రోవ్రుఁడు దివసము లే మొక
భూవరుఁ గని వైభవంబుఁ బొందెదు దాఁకన్. ౧౫౪

గీ. అపుడు గాని మాత్రంద్రి యున్నట్టిచోటు
నరసి సంధించుకొనుటకు వెరవు వడదు
తప్ప దిది యని వారలు తమనివాస
మొరు లెఱుఁగకుండ వెలువడి యరిగి రంత. ౧౫౫

వ. అట్లరిగి యాబ్రహ్మచారులు నలువురు పురంబులోసం గొం
తసంచారంబు చేసి యప్పు డదియేలెడురాజు మహాశయుం
డు గావున నతనివాకిటికిం జని యతండు సకలవిద్యావిశేష
జ్ఞుం డనియుఁ దద్దర్శనంబు పురోహితునియనుమతి లేక బ్రా
హ్మణుల కెవ్వరికి దొరక దనియు నతండు విద్యాధికుండు
కాకుండుటం జేసి నిజగౌరవశైథిల్యభయంబున నితరు లగు
విద్యాధికులకు రాజగృహంబునఁ బ్రవేశంబు లేకయుండ
దౌవారికాదిసకలపరిజనచక్రంబును వలకట్టుకొని యుండు
టయుఁ బ్రభువునకు యాగేచ్ఛగలిగి తనతోడ విచారించినఁ
దదార్త్విజ్యసమర్థుల నెచ్చటం గానమని పరిబోధించుట
యు నచ్చటిజనంబులవలన విని మఱియును. ౧౫౬

సీ. ఎవ్వరి నేసుద్ది ద్రవ్వించి యెచ్చోట
నేశాస్త్రఘనుచకల్మి నెఱుఁగునొకొ
మనుజేశుఁ డనుచు సేవసికి వెల్పలివారి
వాక్ప్రగల్భత లేనివారిఁ గాని
చోరనీరు రాజమం పెరమును దావారి
కులు మఱి యెట్టివార లని మిమ్ము
నరసి సేమము గీపు మడిగిన రాజుతో
నీలీల నేలంగ నెపుడు శుభము

గీ. యనెదుమాటగా నాథుకొం డనియు వార్త
లేమి యడిగిన మేము మాయిండ్లలోనె
యుంతుడు మెఱుంగ మనుఁ డనియును దదర్థ
మాసలిడికాని చోరఁగ నీ రనుచు వినిరి. ౧౫౭

క. విని తదుచితమును బ్రభువుస
కును దమనుహిమంబుఁ దెలుపుకొన ననుకాలం
బును గానొకనాక్పద్ధతి
నొసరచికొని నీచబాలయోగ్యాకృతితోన్. ౧౫౮

ఉ. భూవరుఁ డున్నచోటికిని బోయెదుమామిడిపండ్లపుట్టికల్
మోవఁగఁగూలిపుచ్చుకొనిమూఢతగునెఱడుగ్రామ్యచేష్టితం
బావహిలంగ నేఁగి ప్రతిహారజనంబుల కిష్టమైనవా
చావిధి కొప్పి చొచ్చి ప్రభుసన్నిధిఁ బెట్టిరి పండ్లపుట్టికల్.

క. పెట్టి వెనువెనుక కటు చని
యట్టిట్టు భయచపలచేష్టలై యరుగుచుఁ గ
న్పట్టెడియాబాలురఁ గృప
యుట్టిపడఁగఁ జూచి నృపతి యొయ్యన నగుచున్. ౧౩౦

క. సంతోషమొకద యెయ్యెడఁ
జింత యొకప్పుడు నొకింత చేకుఱుమిగ జా
కొంతమఱుఁ గిడక కలిగిన
యంతయు నిక్కముగఁ జెప్పుఁ డనుటయు వారల్. ౧౩౧

క. మాయమ్మానసునీవే
రాయలనై కావదేవరా జేజేజే
మాయాతుసులానినయది
పాయక సంతోసముస్న పలమిలసామీ. ౧౩౨

క. అస సమ్మాటల చందము
తన మప్పటివాక్యములకుఁ దగునుత్తరమై
యనయముఁ గ్రతుభుక్సేవా
ఘనోపదేశంబు నగుచుఁ గాన్పించుటయున్. ౧౩౩

చ. విరిసిగ నంతరంగమున విస్మయ మావహిలంగ వారిమా
పరయుచు భస్మసంవృతమహాగ్నికణంబులువోలె గూఢవి
స్ఫురణత నున్కిఁ గాంచి పరిపూర్ణవిసీతిసుమోదభక్తిత
త్పరత దలిర్ప లేచి సరపాలుఁడు సాఁగిలి మ్రొక్కె వారికిన్

క. అని చెప్పఁ గళాపూర్ణుఁడు
విని సంతోషించి స్వపివుఁడే యటు లతఁ
డై రెట్టించి మఱి మహాత్ముఁ
గనుఁగొనియెన్ సభాసమాసగాంపద్మిన్. ౧౬౫

వ. కనుఁగొని సుదాశయుండె కాప్పుంజు వని మునిమాత్రికిఁ
క ముదలపెట్టి యంతట బలిమిన కాప్పుండు నిజమెంచి ప
ఘురలాలసం గటాక్షించి యటవిరాడఁ జెప్పు మనుటయు
నది యిట్లని చెప్పె నట్లు మహాశయుండు ప్రయోక్త యోగ
లుపుర నాసపవాద్యవిశేషులం బూజించి నిజాన్నాపజనులం
జూచి యిప్పటినీలవాక్యంబులం దేమి విశేషంబు గలుగఁ
దెలిసి యింత పూజించె నని విమానంబుల నున్నది యే మొ
యవ్వాక్యంబుల నుహించి వినుండు. ౧౬౬

సీ. ఆమ్నంబు సంకుసేయకుము శోభనమూల
షండషనం బచ్ఛిదంబు ముఖ్య
మైనయిట్టిది తప్పనపను జేని కజు య
జించువానికి లక్ష్మి చేరుఁ బాత
కముబు చేరఁ ప్రరిక్షకా కోవిదులు కర్త్రి
రా యసమోహుండ వై యనగకు
సమ్మిశ్ర భావంబు సలుపు మమా లక్ష్మి
కోవిదు లని యెను దేవభాష

ఆ. వచనఁ బదవిభాగవిరచనతో నర్థ
మరయఁ దోఁచుచున్న యది కరంబుఁ
దెలియఁ జూడుఁ డేతదీయాంధ్రవచనసం
దర్భమునను శబ్దతంత్రవిదులు. ౧౬౭

వ. అని పలికి మదాశయుండు ప్రథమాగమున కభిముఖుం డై వి
నయవినమితుండును ముకుళితకరకమలుండును నగుచు మీ
రెవ్వ రిట్టి ప్రచ్ఛన్నవేషంబున నేల వచ్చితిరి మీవిధం బంత
యు నాకుఁ దెలియ నానతీవలయు నని ప్రార్థించిన నతండు
తమతండ్రియన్న దాననియమంబు మొదలుకొని పూర్వవృ
త్తాంతంబు తమతల్లులవలన విన్నదియుం దాను గన్నదియుం
దద్దర్శనపర్యంతంబు సకలంబుఁ జెప్పిన నతండు నిజపురో
హితదోషాయత్తతఁ జేసి పూజార్హు లైనవారిని విచారింపనే
రనితనదుర్వివేకంబునకు సిగ్గుపడుచు ని ట్లనియె. ౧౬౮

క. ఇది తెలిసియె కావలయు
న్మదాశయుం డనుచుఁ బేరు నాకు నిడుట యే
నిదిగోఁ గననేరనకో
విదులఁ బురోహితునికపటవృత్తికి లో నై. ౧౬౯

చ. అని యపు డమ్మహామహులప్రార్థనబల్మిని దక్కినట్టిదం
డనము నరేంద్రుఁ డాతని కొనర్పక యాత్మపురోహితత్వవ
ర్తనమును మాన్పి తత్కపటతంత్రములోఁ గలివార లై చరిం
చినజనులన్ లఘుప్రహితశిక్ష వినీతులఁ జేసె నెంతయున్.

ఆ. ప్రార్థనం బొనర్చి ప్రధనాంగమానుల
శిష్టవిధిఁ బురోహితత్వమునకు
నిలుపుకొనిరి వారి నిజమాతృయుక్తులై
తగినగతి గృహీతదారు లగుచు. ౧౭౧

వ. ప్రభుసన్మానంబున నత్యంత వైభవంబునం బ్రవర్తిల్లుచు నతని
కభిమతంబు లైనక్రతువులు సేయించుచుఁ దమజనకునియు
నికి యురగపట్టణంబు మొదలుకొని పాండ్యకేరళచోళద్రవి
ళాదిదేశంబులం బరికింపం దగినవారిం బనిచి యందు నలబ్ధ
వృత్తాంతు లయి చింతాక్రాంతు లగుచుఁ దల్లుల నుచితవి
ధిం గొన్ని గొన్ని యాశలు చూపి యూరార్చుచుండి రలఘు
వ్రతుండును నట్లు భార్యావృథావిక్రమలజ్జితుం డగుచుఁ ద
జ్జనపదంబుల సుహృజ్జనులకుఁ దలచూప నోడి దూరదే
శాంతరంబుల యాయావరవృత్తి నర్థార్జనం బొనర్చుచుఁ ద
త్పరిమితాన్నదానంబు నడపుచు నది నెఱయ సాగకున్న న
న్నవర్జనంబు చేసి తాను గందమూలపయఃఫలాదుల దేహ
యాత్ర సలుపుచు నంతరాంతరప్రవర్తితస్వల్పాన్నదానా
చరణంబులం దనియక బహుధనార్జనంబునకు నుపాయంబు
వెదకుచు నంతట మృగేంద్రవాహనామహాశక్తిమహిమ వి
ని తదారాధనంబునకు నొకనివలన మంత్రోపదేశంబు సా
ధించి యద్దేవిసన్నిధికిం జని యచ్చట భవత్కథాశ్రవణఫ
లం బైనసకలసంపదాయురభివృద్ధిపుత్త్రపౌత్త్రాదిలాభంబు

విని యంతవఱకుం దనకుం బుత్త్రపౌత్త్రాదు లనుమాట యెటుం
డనీ తత్కథనఫలంబు గల్గుట సిద్ధంబుగదా యని యెడుతలంపు
న జపంబుచేత భవత్కథాశ్రవణంబు సాధించెదాద నది య
త్యంతసంభావనీయం బైనపుత్త్రాదిలాభంబును గలిగింపక
మాన దమ్మెం జూచితే యోషామణి స్తంభతనయ యిప్పుడిసు
మీ దేవరకీ ఘనమహిమ యని పలికి మధురలాలస యనార
తుం జెఱకు గళాపూర్ణుండును నలఘువ్రతుం జూచి నీసందియం
బెల్లను దీఱెం గదా యని పలికె బ్రథమాగమాంబల నిరీక్షిం
చి మాతండ్రికిం దగినయుపచారంబులు నడపక యిప్పుడు
ననుమానించినం బాతకంబు గాదే యని పలికెం బ్రథమాగ
మాదులును భయభక్తివినయహర్షాదిసంభ్రమంబులతోడ
నలువురును లేచి వచ్చి యలఘువ్రతునిపాదంబులకుం బ్ర
ణామంబులు గావించి యానందబాష్పపులకాంకితశరీరం
బైనయాజనకుని యాలింగనమూర్ధాఘ్రాణాదివివిధలాల
నంబుల నానందించి యతనిచేరువ గొలిచి యుండి యప్పు డ
మ్మహాత్ములతోం దెనుంగుం గీర్వాణభాషాశ్లేషవైచిత్రి చి
త్రంబునం బాటలం గళాపూర్ణుండు వారలం జూచి యట్టివిచి
త్రకవిత మీమాంసలకు నిపుడు నోంచునోకో యని కౌతుక
సంబంధగంభీరమందరహాసితంబుతోడం బలికిన నంతం బ్రహ్మ
మాగముండు. ౧౭౨

క. తా వినువారికి సరవిగ
భావనతో నానుపతివిభావసుతేజా

దేవకగౌరవమహిమున
నానావలపికకపిలమదిగిమాకుక్షీరా. ౧౭౩

చం. అన బహిరా మహాకృశిఖాభరణంబు మనుష్యభాషణం
బున కిపు డిచ్చెను స్త్రీమ ప్రాని విచిత్రపుబద్యమన్యమే
లని విభుడాకై సట్లన చాటుచుగపీంద్రుడనవ్వెనవ్వెనా
యనకలయిఫ్రమా తిరుగడంచు డమక్త్రికి మెచ్చెనిపుడున్

క. ఆకేతిని దమలోనం
దాకే సరిపుచ్చుకొనంగ దత్పద్యచమ
త్కారం బపుడు సభాజన
మారసి యేమియును గాన కద్భుత మందెన్. ౧౭౪

వ. అంత నవనీకాంతుండు సభాసదులం జూచి యిప్పు డాపద్యం
బు తిరుగం బఠియింపు మనుట మఱియును బఠియింపు మను
ట కాదు వినుం డని యి ట్లనియె. ౧౭౫

సీ. ఏలు మోనాంశుక యిల గిరు లెంతకా
ల మ్మంతకాల మోనమ్మతుండ
మిపుల శోభిల్లెదు లవకుమారసమాన
మానుండ మహిమ ననూన మైన
గౌరవం బొసంగుచక్రనిప్రభు విట్లు గ
ల్గంగ నోయి పురుషుం డీగౌరవమున

నభినవతేజస్కుఁడై వాణి రసములు
గులికెడునట్టిది గలుగఁగాను
గీ. వినుతి సేయనివాఁడె యంచును మహార్థ
మున్నయది సంస్కృతంబునఁ జెన్నుమీఱ
వరుసఁ దాఁ దుదినుండి మొదలికిఁ దిరుగఁ జదువ
నా తెనుఁగుఁబద్యమున బుధు లరసికొనుఁడు. ౧౭౭

ఆ. అనుఁడు వారు నట్ల యవరోహమున దానిఁ
జదువుకొనుచుఁ దెలిసి సంతసిలుచు
నెరయ మెచ్చిరి కవినృపులయాశువిచిత్ర
మృదుకవిత్వకృతియుఁ దదవగతియు. ౧౭౮

వ. కళాపూర్ణుం డంత ననేకమణివిభూషణవిచిత్రాంబరప్రధానం
బైనపారితోషికదానంబునఁ బ్రథమాగము నలరించె నప్పు
డతనియమాత్యుండు సత్వదాత్మనామధేయుండు మధురలా
లసకుం బ్రణామంబు చేసి యిట్లనియె. ౧౭౯

ఉ. ఓరుచిరాత్మ యోపరమయోగిని యే నటు పూర్వమైన నా
పేరుఁగులాదులున్మఱచి పిమ్మట నొక్కెడ నుండఁ దెచ్చి కా
సారపురంబువారిడిరి సమ్మతి నాకును సత్వదాత్ముఁ డన్
పే రవి దెల్పవమ్మ మఱి పెద్దలఁ గానమ యొందుఁ దద్గ్జులన్

క. అని యడుగుచుండ బాలిక
కను నులుముచుఁ బెదవి విఱిచి కటకట వాపో

యెస మొగ్గ వాలుచందం
బున నడు మెగ నెత్తికొనుచుఁ బొత్తులమీఁదన్. ౧౮౧

క. అపు డిటు గని యింతయు యీ
విపరీతపుఁజేత లేల ఏవరింపఁగ దే
యిపు డే నడిగినయది చె
ద్యపుఁదల్లి యనుచు మఱియు నాతఁడు మ్రొక్కెన్. ౧౮౨

చ. కలుదులపూషవై మునులు గానియట్టికతల్ వచింపఁగా
నెఱిఁగిననీకు నాఁకలియు నేప్పులు నాయను వారుమాయలం
బఱచిన నేము పోమిఁక స్వభావపుదివ్యవిభూతితోడ నే
వఱలుచుమమ్ముఁబ్రోవుమను వారును నైరపుడాసభాసదుల్

ఆ. ఇంక నేమి యైన నెఱుఁగంగవలయు సం
దేహపదము నీవు దెలిపె దనుచు
నమ్మి యున్నవార మమ్మ యీవెడమాయ
లంద నేల యనిరి కొంద ఱంత. ౧౮౩

క. అమ్మాడ్కి మఱియు నెవ్వా
రెమ్మెయిఁ దను వేఁడుకొన్న నెఱుకకలిమి లే
శమ్మును గాన్పింపక స
త్యమ్ముగ నాఁకటన యేడ్చె నాశిశువు గడున్. ౧౮౪

శా. ఆవాక్ప్రౌఢియు నాసుబోధముఁ దిరంబై యున్కి యెట్లబ్బెపై
వావేశం బపు డెద్దియో తగిలి మాహాత్మ్యంబు రప్పించెఁ గా

కావేళం దెలియంగ లేమ తగ సంప్రార్థించి తద్దివ్యబో
ధావిర్భావవిధానముం గటగటా యంచుం దెనుర్వీశుఁడున్

వ. తదనంతరంబ యమ్మణిస్తంభనందనుం డగుకళాపూర్ణుండు
రూపానుభూతిని మదాశయుం బిలిచి మీబాలికకథ లన్ని
యు వింటి రేకదా మీభాగ్యవైభవంబునకు నెందు నీడు లే
దిది మొదలు నాకు మీర లత్తమామ లైతిరి సందియంబు
లేదు మీర లింకఁ దక్కినకొలుపు మాని యీశిశువు నింటి
కిం గొనిపోయి పోషింపుఁ డనుటయు నతనికి సత్వదాత్మం
డి ట్లనియె. ౧౮౭

ఆ. పార్థివేంద్ర వారిపడుచు మెడ స్మణి
హార మెపుడు వెట్టితపుడ నీకు
వార లత్తమామ లైరని యున్నాఁడఁ
దదనుగుణము లయ్యెఁ దత్కథలును. ౧౮౮

క. ఈనిసువుసులక్షణము ల
నూనంబుగఁ జూడ నిది నృపోత్తమ నానా
భూనాధవధూమౌళిమ
ణీనిర్మితనూపురార్చనీయాంఘ్రిసుమీ. ౧౮౯

చ. అని యతఁ డాడుమాటలకు నాత్మ గరం బలరన్ దరస్మితా
ననుఁ డగుచు న్మహీశుఁడు ఘనప్రమదంబున వారిసంతఁ దా

కనిపెఁ జనుంజను పెండ్లిలగ్నమహంబున తాత్పర్యంఁ గొంచుకొంచుఁ
గాం, చనమణిభూషణప్రసాధనస్యందనక్షేత్రగవెంటనంపుచున్

క. అమఘురలాలంకక్ష
లేమియు శిష్టాంతమునకు నేఁగకయుండెన్
భూమిపతి యడఁచె నభినవ
కౌముది వినసేల యనుచు ఘనయత్నముతోన్. ౧౯౧

గీ. అంత నలపుత్రవతుపయ ష్టేష్టన్నదాన
కరణపర్యాప్తబహుధనగ్రామదాన
ములమిగులఁ జన్ని యనిపె సత్పుత్రకమునఁ
దత్పురాంగ్రినివాసనపస్వమున కతఁడు. ౧౯౨

క. క్షితిపతి చేసినగౌరవ
మతిమోద మొనర్ప నింటి కాచందమునన్
సుతఁ గొనిపోయె మహాశయ
సతియుఁ బ్రయత్నంబుతోడ సతతప్రేమన్. ౧౯౩

క. పలుమఱుఁ దలయంటి తగ
న్నలుఁగిడి దోయిళ్ళ జలమునం బోర్కాడిం
చి లలిం జన్నిచ్చుచు ను
య్యాల నూఁపుచుఁ బెనుపఁదొడఁగె నావరశిశువున్. ౧౯౪

వ. బ్రహ్మవచనసామర్థ్యలబ్ధం బైనసహజపాతివ్రత్యంబునం జేసి
యాసమయంబున. ౧౯౫

చ. పొంపుగఁ దన్ను వే నిదురపుచ్చుటకై తమతల్లి పైఁడియు
య్యాల నిడి యూఁపుచు న్గవలయాధిపు పాటలు పాడినం గరం
బలరుచుఁ గేరి కేరి నగు సన్న్యలపాటలు పాడినం గరం
బలుకుచు నేర్చు లోకులవురా పతిభక్తియటంచు నవ్వఁగన్

సీ. లీలఁ బొత్తులమీఁద లేచి కూర్చుండుచోఁ
దద్దయు నొకక్రొత్త ముద్దుఁ జెలువు
క్షితిమీఁద లేఁత కెంగేలిడి తడవుచో
మొనలిడు నొండొక ముద్దుఁ జెలువు
నల్లనల్లన తప్పటడుగులు పెట్టుచో
నిద్దంపుఁ బసలూరు ముద్దుఁ జెలువుఁ
గొదలుమాటలు తేనె గులుకుచుఁ బలుకుచో
మోహనం బగు వింత ముద్దుఁ జెలువుఁ

గీ. గలిగి యాబాల నవచంద్రకళ యనంగఁ
దివుట నామనిఁ దనరు లేఁదీఁగ యనఁగ
నంతకంతకుఁ బ్రోదిచే నతిశయిలుచుఁ
బరఁగెఁ జూపఱకును గనుపండు వగుచు. ౧౫౨

ఆ. ఎల్లబంధువులకు నల్లారుబెల్లమై
యరిదిగారవంబు నతిశయిలఁగఁ
దల్లిప్రేమఁ గరముఁ దనరారె ముంగిటి
ముత్తె మగుచుఁ గ్రొత్తక్రొత్తసిరుల. ౧౫౩

ఉత్సా. చేతి వ్రాలు చూచి యిది యశేషరాజ్యవిభవభో
గాతిశయము గలిగి యలరు ననియు మృదులచరణక
జాతరేఖ లరసి రాజసతులనతుల కర్త యీ
నాతి యనియు నప్పుడు లక్షణజ్ఞు లాడుకొని రిలన్. ౧౯౯

చ. గలగల మ్రోయుచుం దెలుపుగజ్జెలు మువ్వలుఁ జెండియుం గరం
బులుఁ బులిగోరు సందులు నబొద్దులు గాజులు రావిరేకయుం
జెలువలరంగ నెంతయును జెన్నలరారుచుఁ గొన్నివాసరం
బులు ముద మందఁ జేసెఁ గడుముద్దుల చేతలఁ దల్లిదండ్రులన్

ఉ. విందులు విందు లంచుఁ దను వేడుక నెత్తుకొనంగఁ బిల్వనిం
పొందఁగ నేఁగి పైఁబడుచు నుబ్బుచుఁ గేరుచుఁ జెంగలించుచు
న్నందిలివట్టి యాడుచును నాట్యములాడుచు ముద్దులన్మహా
నందమొనర్చె బాలిక దినంబును జుట్టపుఁ బూవుఁబోండ్లకున్

క. పుట్టకతొల్లియ యెక్కడ
నిట్టివి నేర్చె తని చూచు తల్లను జెక్కుల్
ముట్టుచు లాలింపఁగ నా
చిట్టికలికి చిందులాడు క్షితిపతి దడవన్. ౨౦౨

మ. దినము ల్గొన్ని చనంగ నంతఁ గడుఁ బ్రీతి న్బొమ్మపెండ్లిండ్లు గు
జ్జనగూళ్లు చ్చనగండ్లు పింపిళులు కుచ్చిళ్ల్ గీరనంగింజలో
మనగుంటల్ కనుమూసిగంత నలుగం బాలాట లో నైనఖే
లనము ల్మీఱఁగ బోంట్లతో నలరె బాలారత్న మొల్లప్పుడున్.

సీ. ఆపిన్నపాప వా సంతమై యింతయై
యోలి నొయ్యన బాల్యకేళి వదలె
మగవారి యెదుటఁ బల్కఁగ నుండుటకుఁ గొంకెఁ
దఱచుగా రాదయ్యెఁ దండ్రితొడకు
నంగకంబుల బాగు లరసి యోమఁ దొడంగె
సడలనీదయ్యె నెప్పుడును బైఁట
క్రేళ్లఁ జూపులఁ గలికితనంబు పస నేర్చెఁ
బలుకుచో బొమ లార్చుభంగు లెఱిఁగె

గీ. మదురుఁ బ్రాయంపుఁ బడఁతుల మదనకథలు
పొడముచో సిగ్గుపడి పాఱిపోవఁ జొచ్చె
శైశవముఁ బాఱనొత్తుచు జవ్వనంబు
క్రమముతో నంతకంతకుఁ గానిపింప. ౨౦౪

గీ. స్తనజఘనభారముల చేత జవ్వనంబు
మించి యిరుదిక్కులను నాక్రమించి బలియ
నడుమఁ జిక్కిన బాల్యమో నాఁ గృశత్వ
మంతకంతకు నొందె నాయతివనడుము. ౨౦౫

క. తోరపుఁగచభారముఁ గుచ
భారముఁ గటిభారము న్విభాసిలుచుండన్
మారునిత్రిభువనరాజ్యపు
భారములు వహించినట్లు బాలిక యొప్పెన్. ౨౦౬

సీ. సుస్థితరస్తనశ్రేణిఁ గిరుఁగుడు గంభీర
తర నాభికాహ్లాదమౌక్తికయుక
నాసికోద్భాసిస్వేతఁ నాసికాభాస్వర
సేయము గాంచెక్రీసలయచయంబు
సుకరాహాంకమాహాంమక్లికలుకు దెమ్మ్యార్తిక
కడిమికా స్తంభప్రకాండములును
సుబలితాకరబింబఫలవిలాసముఁ బుష్ప
విసరపాండిమహాసవిభ్రమంబుఁ

గీ. గలిగి పలుకులు సుకపికకలకలముగఁ
గుంతలంబులు మధుకరకులము గాఁగ
శంబరారాతికేళీవనంబుఁ బోలె
సుదతి యప్పుడొప్పె నొకవింతసొబగమునఁ. ౨౦౪

గీ. ఆలతాంగియు నాలోన నభ్యసించె
వివిధసంగీతసాహిత్యవిద్యలెల్లఁ
గావ్యరచనయు నేర్చెఁ బ్రాజ్ఞవిస్మయాస
నాతిశయముచే ననతిప్రయత్నమునను. ౨౦౫

వ. కళాపూర్ణుండు నమ్మధురలాలసను మున్ను తల్లిదండ్రులయిం
టను పెరుఁగని మ్మని యనుచుట యాఁడిగా నభినవకౌముదీ
విహారవిశేషంబులవలనను రాజ్యకార్యవ్యాసంగములవల
నను మఱచి మఱియెన్నఁడుఁ దడవఁడయ్యె మదాళయుండు

సతనిచిత్తంబు తెఱంగెఱుంగక యూరకుండె నంత నామ
ధురలాలసయు నప్పిథంబున జవ్వనంబు ప్రాపించి యంకురిత
మదనవికార యగుచు నాకళాపూర్ణుపాణిగ్రహణం బభిల
షించుచున్నంత. ౨౦౯

చ. మునుకొనికూర్మినెచ్చెలులముచ్చటవేళలఁదద్గుణౌఘముల్
వినివిని విన్నయర్థ మొకవేళను మానసనిత్యభావనం
గని కని కన్నయంతయును గావ్యవినిర్మితిచేతఁ దాప్పుచుం
గొనకొనిమిక్కిలిం బెనిచెఁగోమలిప్రేమము నామహీశుపైన్

క. అంతటఁ బ్రత్యక్షంబుగ
గాంతుం గనుఁగొనఁగ బిగువుఁగౌఁగిటఁ జేర్పం
గంతువిహారంబుల న
త్యంతము మోదింపఁ గోరె నంగన మదిలోన్. ౨౧౧

క. అసలుంగొనలుం బాఱుచు
మనమున నాకోర్కెతీఁగె మగువకు మిగులన్
ఘనముగఁ దత్కుసుమద్యుతి
పనుపడ వెలిఁ బర్వె ననఁగఁ బాండిమ దోఁచెన్. ౨౧౨

వ. అంత. ౨౧౩

ఉ. ఒక్కతెఁబిల్వఁబోయి మఱియొక్కతెఁ బేర్కొనిపిల్చు మేనసా
మ్మొక్కటిఁదాల్పఁబూనిమఱియొక్కటివీడ్వడఁదాల్చునర్థిమై

కొక్కెడ కేఁగఁ జూచి మఱి యొక్కెడ కేఁగుఁ బయోజసహస్రదా
మిక్కిలిఁ జేష్టఁ బూని భువిమీఁద పతాకను జేసి నిచ్చలున్.

సీ. ఏమి కన్నులఁ గన్న హృదయేశురూపంబు
దోఁపక యది మున్ను దోఁచకుండె
నేమి వీనుల విన్న హృదయేశుమధురోక్తి
దోఁపక యది మున్ను దోఁచకుండె
నేమి మైసోఁకిన హృదయేశుసంస్పర్శ
దోఁపక యది మున్ను దోఁచకుండె
నేమి దాఁ జవిగొన్న హృదయేశు కెమ్మోవి
దోఁపక యది మున్ను దోఁచకుండెఁ

గీ. గాంత కంతట సంతతకంతుకేళి
వివిధసంకల్పవాసనఁ బవలు రేలుఁ
దనరుపులకలుఁ గలవరింతలును మాట
వీడుపాటులుఁ జెలులకు వెఱఁ గొనర్చు. ౨౧౫

ఆ. తరుణి తాఁ బగల్లు తామరసాక్షియ
స్వైరుమాలె నుచితనియతిఁ బరగ
నిర్వహించె రేలు నీలోత్పలాక్షియ
స్వైరు నృపునిమీఁది ప్రేమ నంత. ౨౧౬

క. సితకరుని శుక్లపక్ష
ప్రతిపత్కళ చూచి చూడ భామిని నెమ్మో

నితనుత్వముఁ బొండిమనం
గతియును గను నెక్కుడగుచుఁ గాంచెఁ బసయున్. ౨౧౭

ఉ. నీరసియ ముక్తాటల్ మిగులఁ బింఛలు పెంపుసుఁ జల్కఁ బోదితో
రాణదలిర్పఁ బట్టుట కరం బపురూప మపూర్వ మాతయుం
బ్రాణసఖీవిహాస్యముల బ్రాంతియుఁ గ్రీడలు కానివాని యా
యేణపలోచనకు హెచ్చినమన్మథచేష్ట లయ్యెసన్.

క. నిచ్చలు సిగతిఁ బైపై
హెచ్చి వియోగానలమున నెంతయుఁ బాపం
బచ్చుపడఁ బ్రవర్తిల్లఁగ
నెచ్చెలు లచ్చెలువఁ జూచి నెమ్మది గలఁగిన్. ౨౧౯

క. పెక్కు దినంబులనుండియు
నిక్కన్నియవర్తనంబు లెల్ల నరయ వే
ఱొక్క గతిఁ దోఁచుచున్నవి
మిక్కిలి నూహింపఁ డానిచిత్తము మీఁరల్. ౨౨౦

క. కొమ్మ కడుఁ జిక్కుచున్నది
నెమ్మోమునఁ బొండిమంబు నిబ్బర మయ్యెన్
నెమ్మదిలోనివిచారము
ముమ్మర మివి మన్మథకృతములు గావలయున్. ౨౨౧

మ. మన మొక్కొకతఱి న్సమస్తగుణసంపన్నుం గళాపూర్ణు శో
భనరూపు న్వినుతింపకుంటి మదియిప్పాటన్ సఖిన్నొంచె దు

జైనమహాజాయణికామనంబుక్కొన్న మంత్రరూపముఁ బూఁబోండ్ల
నా ప్రసన్నత్రిపురముతో జైననినదనాదముపన్యాసితన్

క. కాప్రసన్నప్రకోపముక్
భావజబాణంబుల్ సంకుల బహులతనప్పటి
భావంబును మఱపింపఁ
గావలయును వనవిహారకేళులచేతన్. ౨౨౩

గీ. అని విచారించి యాపాంచాలాక్షి మదికి
వేడ్క పుట్టించి యొప్పారుచు నెలఁత తేఁగ
రమ్యమకరందనిష్యందమానకుసుమ
తాళిసంతాన మైనయుద్యానమునకు. ౨౨౪

వ. అప్పు డయ్యుపవనంబు పవనంబునకుం బూజరాక కాచుకొ
నుచుఁ జూపఱయిచ్చకు మెచ్చునచ్చపుఁ బచ్చని ప్రచ్చఁ బచ్చ
పట్టు బల్లాడవట్టుపట్టెలఁ జాల నెఱపుచు నొంటుపుమిగులు మొగ
లిగములుగుములులసునమఁ బొడపులుగి దీపించుతోరపుగు
జారంబులచెలువు నలవరించుచిప్పలపెంపమరవిరిపండ్లు
ను దంతతందంబు లై మెండుకొన నొదవుమదము నం బెను
పొదలు పొదల మెదలుకొదనుతుమ్మెదలపదుపు లిడుపసరి
పెణలపెనుపును బనుపఱచుచుఁ గనుపట్టదట్టం బగుచిగురు
జొంపపుఁ గెంపుసొంపు సిందూరంపుఁ గెంపూళిచందంబు నం
దపఱప నుపరిభాగంబాగ మాకపల్లవప్రసూనదళపటలశబలి

మవిలసనంబు లలితసుమనమల్లికలయుల్లాసంబు వెల్లిగో
లుప వెలుతురు తేనిష్యందేనసోనవాసన దానధారాప్రకారం
బునం దోరం బగుచుఁ దనరారు మారుతప్రచారంబుల నప్ప
టప్పటికి నప్పతిల్లు పుష్పాళ్ళ కేళిధూళిపాళికలపోలిక నేలి
కొనంగ నేనికబూమియలు పూని కానిపించుచున్న పొన్నలు
ను నసరళదళకిసలయవిలసితలతానితానంబులు మరకతకు
సుమందనిచయఖచితంబు లగుసగతులపగిదిఁ జూపట్ట సమక
ట్టుజల్లుల మొల్లమి నుల్లసిల్లుచు నిరుగడల ప్రేలునిడుసోగపూ
వ్రగెలను పోలుపొంద నగ్రభాగపల్లవంబు లింద్రగోపంబు
టుల్లారుల యోజ రాజిల్లఁ దేజీలపోలిక భాసిల్లువాసంతికా
కుసుమగంబులును కమదళంబుగఁ బొదలి యెముగం గలభం
గులఁ జెంగలించుచు నమపతముల సొకుఁదీఁగెయల్లికలమీఁ
ద మించి వెల్లితల సొట్టకట్టడంబు నెట్టకొలుపుతోలుంబట్ట
లపొదగుళ్ళపైఁ గ్రొమ్మెఱుఁగు నెఱబిఱుసుఁజుంగులనిక్కు
టెక్కు ను మిక్కిలిం గడలుకొలుపుచున్నయరుసరచిగురు
మొగిలియాకులతోడ వీరభటులజోకలు జోకపఱచు లేఁ
బోఁకమ్రాఁకులును వివిధజనకోలాహలంబులకరణిం బరిఢ
విల్లుశుకపికశారికానికరకలకలంబులును గలిగి విరహిసము
దయంబు పైఁ గదలినకుసుమకోదండుదండుపోడునుం బోలె
నాలోకనీయం బగుచుండ నందు నిందువదనలు మందగమన
స్వభావంబు నతకరించుకుతుకరయంబునకుఁ బ్రతికూలంబు

లగుచుం జిగురుఁ బొలింపఁ ద్రేఁగును బిఱుఁదుల గ్రీమయుఁ ద
రము గాక కర స్ఫాలనముఁ జేయుచుండ నొండొరులం గడచు
చు నడ్డపడి యడచుచుఁ గూడనిక్కి కేలిచేయుచుఁ బ్రాప్వ
రులు మించి కోయుచుఁ గస్తూరిగొజ్జంగులకుం జేయుచుఁ గ
న్నెగేదంగులకుం బోయుచుఁ బొన్నలకు మూఁగుచు బొం
డుమల్లెలకు నేఁగుచు సంపెంగలకు డాయుచు జాతికుసుం
గంబుల రోయుచు మల్లెలకు నిగుడుచు మరువంబునకు మ
గుడుచుఁ గుసవేరు గొల్లలాడుచుఁ గంధంబులకు మల్లాడు
చుఁ బొగడలకు జరగుచుఁ బొఁకపాళికలకుఁ డిగుచుఁ దిల
కంబులకుం జనుచు దిరిసెనపువ్వులు దైకొనుచు నవమా
లికలఁ గ్రీడించుచు నారంగంబులఁ గ్రీడించుచుఁ గలిగొట్ల
కుఁ దత్తరిల్లుచుఁ గంకేళిమంజరులకు రంజిల్లుచుఁ బ్రాఁమ్మా
విసీడ లాశ్రయించుచుఁ గురువిందపందిరుల విశ్రమించుచు
నీరంబులఁ దూఱుచు నెందేనియుం బాఱుచుఁ బూఁదేనియ
లఁ దోఁగుచుఁ బొదరిండ్ల డాఁగుచుఁ గని నవ్వుచుఁ గమ్మవి
రులు రువ్వుచుఁ దీఁగెయుయ్యెలలఁ దూఁగుచుఁ డియ్యవి
లుకానిం బాడుచుఁ బరాగంబులు రాల్చుచుం బయ్యెదలు
విదుల్చుచు నందనిపూఁగొమ్మలకు నిక్కుచు నలఁతిబ్రమాఁ
కు లెక్కుచుఁ గొంజిగుళ్లకుం బదరుచుఁ గరలు తేంట్లకు బెద
రుచుఁ గోకిలస్వరంబు లాలించుచు గోరువంకల నాలోకించు
చుఁ జిలుకలకుం బలుకు లందిచ్చుచుఁ జిన్నిరాయంచలనడ

లు మెచ్చుచుఁ బూబంతుల వేఁటలాడుచుఁ బొసఁగ నుగ్గీలు
గూడుచు నాట గెలిచి గోనీక పట్టు నుఁ గేకిసలు గొట్టుచు
నొక కొకరిఁ జీరుచు నుబ్బుసం గెరుచు నిబ్బరంపుఁదమిని
దమకుఁ దమకంబు గమకంబు హెచ్చింప నింపువిహారముల
హారంబులచేత నడగుబడలికలం బొడము నెడనెడ చిఱుచె
మటతడి యొప్పంగఁ బ్రబలి గుబులుకొను మృగమద
ఘనసారగంధసారకాశ్మీరవిలేపనపరిమళంబులు పరిమళితది
గంతంబు లగుచు నంతట జోడుముట్టి సహజ కృశత్వంబున
కుం దోడు క్రీడలయందెంతయు ఘనంబైన బడుగుఁదనం
బునం దడఁబడుచు వసివడ వడంకుచుఁ గుసుమసుమములగు ద
డఁబాటువలన సడలంబాఱునిన్నెలు తావులం జిక్కిన నెదుక
కొనుతఱిఁ గొక్కొల్లం బ్రవేశించి సహసంచితకుసుమవృందకంద
ళనందద్భసంగతాంగుళీయకప్రచురరుచినిచయకపచితకరహ
లరాగంబు లడుగుల నిగ్గులింప వినుమడిగానో యనఁగ నతి
మాత్రసంచారసంఘర్షణంబు లగుచరణతలంబుల నత్యాంతర
క్తిమ యుట్టిపడుచుండ నట్టిట్టు పైటచెఱంగులు విసరుకొన
నెసఁగుకరకంకణమణిఘణాత్కారంబులకు నులుకుకరణిఁ
దఱచుటూర్పులపెంపున నుత్కంపమానంబు లగుచుఁ జె
న్నొందుచన్నుఁజక్క వకవల కెలంకులఁ జొక్కపుఁజెక్కులకద
లికపొదలికల ముదలకించుచు నిగుడునిగనిగలతరఁగలయం
దంబు సంపాదించడలశళుకులకుఁ జెలికారంబు నెఱప నలయిక

సొలయికల నొకవింతయొయ్యారంబుఁ జూపుచూపులపస
కుం జూపోపక యేపఁజిక్కిపిల్లఁ జాల వసివాళ్లువాపి క్రీడావ
తంసితకర్ణనీలోత్పలదళంబులు నిజప్రతిబింబకపటపరిదృశ్య
మానసోదరాలింగనలోలుపంబులవోలెఁ జెక్కిళ్ళ మిక్కిలి
నంటుకొను పెంపు నొసల నసలుకొనుకప్పుకస్తూరియుస్త్రీలిం
బడి కదలమెదలలేనినీలాలకజాలంబుల నిజబాలకంకం జేసి
వెడలఁ దివియఁ సందడించుచందంబున సందంద క్రమ్ముకొని
యొప్పునిశ్వాసవాసనాసమాకృష్టచంచరీకసంచయంబులకు
నుదరి యదలించుమృదులపుఁగలికిపలుకులు దమనిసువ్వల
కొసరుచెలుంగులసవి కొసరక ముసురుకొనుపసనిరాచిలు
కగములం దొలంగం దోలుకేలుఁగెంజిగురాకులకు మూఁక
లై కవియుకోకిలంబులచేత నాకులంబు లగుచు మైదీఁగల
బాగుల వసంతాగమశ్రీవిభూషితవనదేవతావిలాసశేషం
బు నభినయింప నాత్మసాదృశ్యసంభావనాగర్వంబు పెల్లు
నం ద్రుమ్మిల్లుమల్లరపుఁగల్లరితేఁటితండంబులకంపక్రొవ్వు సైరిం
పక వానిజీవికలాక్రమించి తదనుసరణంబున దయ వోడమి
కొంత మగుడ విడుచువడువుగ సంబడఁగ నెడనెడం గులుకు
సడల బడిబడిం దొఱఁగువిరిగముల నమరెడియురవిడుకొప్పు
లయొప్పిదంబు చెప్ప నలవిగాక యతిశయిల్లఁ జెదరినసిం
గారంబులును జిగురుంగొనలచేరులును నంటినపరాగంబు
లు నకరువులతోడి పాపటలును వాడుదేఱెడినెమ్మోములు

ను వడఁకెడుకులుకుఘెలుంగులునుం గలిగి యపూర్వవిభ్ర
మంబున సొంపుమీఱుచుం దదనంతరంబ. ౨౨౭

క్రౌంచ. చంచలవీచీసంచయలీలాసలలితతరళితజలరుహపాళీ
సంచితహస్తోదంచితభంగీజనితమదనమతసరణిగుణవ్యా
ఖ్యాంచితగోష్ఠీసంచరణప్రత్యయసముచితహాళహాళికలతో
రాయంచలు ప్రేమాయం గొంచలు గూయన్ వ్యవహితపర
రవమయినకోలంకున్. ౨౨౮

ఉ. చేరఁగఁ బోయి రంగనలు చెల్వగుమోములసోయగంబు త
ద్వారిజలక్ష్మిఁ గేరఁగ నవారితవారితరంగరంగలీ
లారతహంససారసకులస్థలదారవసారవంచనా
పారగనూపురాదిబహుభవ్యవిభూషణఘోష మొప్పఁగన్.

ఉ. అంతట నంతరంగముల నంబువిహారకుతూహలంబు ల
త్యంతముమీఱ మెట్లుడిగి రామగువల్ మునికొంగులూరుగా
ఘాంతరసీమఁ బట్టుచు జలాశయలక్ష్మిపయి న్నఖచ్ఛటా
కాంతులచేఁ బదాబ్జములు కప్రపుధూళి వసంతమాడఁగన్

సీ. అలఁతి గాడ్పులచేతఁ దూలఁగుపయ్యెదకడ
లిరువంకలను జిక్కఁ నిఱికికొనుచుఁ
దరఁగల ని ట్టట్టుఁ దరలుముంగొంగులు
తిరుగ జంఘలను సంధించుకొనుచుఁ

మునుపుగాఁ జొచ్చినవనితలు చల్లెడి
యుదకంబునకుఁ జేతు లొడ్డుకొనుచు
నెడనెడ మిట్టించి పడుమీలబెళుకుల
కులికిపాటొదవంగ నొసరిలుచుఁ

గీ. వొగలమఱుఁగుననుండి బిట్టెగయువిహగ
కులమురవళికి బెదరుచూపులు దలిర్పఁ
దమ్మికొలను ప్రవేశించుతలిరుఁబోండ్ల
విలసనము లంత యెంతయు వింత లయ్యె. ౨౨౯

ఉ. ఆరమణీమణుల్ సరసి సట్లు ప్రవేశ మొనర్చువేళఁ ద
త్కారణవీచికాచలితకంజములన్ మధులోలభృంగముల్
వారక సారెకు న్నెగసి వ్రాలుచు నొప్పెఁ దదంబుదేవతల్
నేరుపుతోడ నాడుహరినీలపుటచ్చనగండ్లకై వడిన్. ౨౩౦

లయ. నెమ్మొగములం గరతలమ్ములఁ గుచమ్ములఁ గ
చమ్ములను జూడ్కి నయనమ్ములఁ బరాభూ
తమ్ములనుబోలె విరిదమ్ములును రక్తజల
జమ్ములును గోకమిథునమ్ములును శైవా
లమ్ములును భృంగనిచయమ్ములును మీననిక
రమ్ములుఁ గలంగెఁ జలసమ్ములు భజింపం
గొమ్మలపు డెంతయును సమ్మదకుతూహలభ
రమ్ముల నొనర్చిరి కరమ్ము జలకేళిన్. ౨౩౧

లయ. ఓల యనుచున్ వలదు గేలి యనుచుం బఱవఁ
జాల వనుచుం గడుఁ బిసాళి వనుచుం బ
ద్మాళిఁ గొని కొట్టుచును దోలి వడిఁ బట్టుచును
మేలములఁ దిట్టుచు గయాళితన మింకం
జాలు సనుచున్ బళిర గోల యనుచుం బగట
నేల యనుచున్ ముగుద బాల వనుచుం గ
య్యాల వెసఁ బెట్టుచును హాళిఁ జలపట్టుచు సు
మాళములఁ గిట్టుచును బాలికలు వేడ్కన్.

క.వి. గుభులుగుభు ల్లను ఘోషణఁ దోయశకుంతతతు ల్గలగుండు
పడన్, క్షుభితఘన స్తనకుంభపరిచ్యుతకుంకుమచందనకుంత
లసూ, నభరవిలాసమున న్బహువర్ణము నవ్యసుగంధగుణం
బుకొలం, కభినుతిభాజన మై భజియింపఁగ నాగతి నంబువి
హారిణు లై. ౨౩౩

మాలి. తడిసి తనువులన్ భేదంబు గొన్పింపకుండం
గడు నడఁగిన చేలల్ కల్కిస్రుక్కు ళ్లపట్టె
ర్పడఁ దెలుప ఘనాంభోభారతం గుంతలంబుల్
మడమలపయి వ్రేలన్ మత్తమాతంగయానల్. ౨౩౪

వ. కాసారంబు వెలువడి నవీనవస్త్రాభరణగంధమాల్యంబుల న
లంకృత లై రి మధురలాలసయుం గాంతునిమీఁదిపరాకునఁ
దోడిచేడియలబలిమిని వనక్రీడాదు లెట్టకేలకు నిట్టట్టు సలు
పుచుండె. ౨౩౫

ఉ. వర్ణనపాత్రచిత్రగుణవైభవశోభితుఁ డత్తఱిం గళా
పూర్ణుఁడు డేగ వేఁటతమిఁ బూన్కిన వచ్చి ముదంబుతోఁ దద
భ్యర్ణమహిం జరించు చొకపక్షికి బాఱఁ డేగఁ బిల్చుచుం
దూర్ణత నేఁగె నానిజవధూటియు బోటులుఁ దన్న చోటికిన్.

వ. అప్పుడు. ౨౩౭

ఉ. నిద్దపుఁ జెక్కుటద్దముల నింపులుగాఁ బులకల్ జనింప న
మ్ముద్దియబోటి మోఁపుపయి మోమఱ దోఁపఁగ నిల్పి యత్తఱిం
దద్దయుఁ బ్రేమఁ జూచె నిజనాథు నతండును దానిఁ జూచె నా
యిద్దఱచూపులు న్నడుమ నించుక తాఁకొని లజ్జఁ గ్రమ్మఱన్.

చ. వనజదళాక్షి చూచినను వల్లభుఁ జూపు లతండు చూచినన్
వనజదళాక్షిచూపులు ఘనత్రపచే వెనువెన్కకు న్వెసం
జనుచు నొకళ్లొకళ్లకయి సారెకు వచ్చుచుఁ బొల్పుమీఱెఁ గ
న్గొన రతిపంచబాణులవినోదపుటుయ్యెలచేఁదు వోలె నన్.

చ. వినుకలిచేత మున్నిగుల వింతలుగాఁగ విరాళిఁ గొన్న యు
వ్వనజదళాక్షి యట్లు తనవల్లభురూపము గన్నులారఁగాఁ
గనుఁగొని యేమి చెప్పఁగడుఁ గంతుశరాహతిఁ దాపమొం
దుచు, న్మనమునఁ గుందె నప్పు డటు నాథునిఁ గౌఁగిటఁ జే
ర్పలేమికిన్. ౨౪౦

గీ. అతఁడు మధురలాలసయ్యుండు నాత్మ దగిలి
మగిడి రా కలయింపఁగ మరలి మరలి

యొక్కొక నెపంబుతో దానియొప్పిదంబు
గనుఁగొనుచు నెట్టకేలకుఁ జనియెఁ దిరిగి. ౨౮౧

వ. అంత నక్కాంతయు నంతరంగంబునం గాంతుఁ జింతించుచు.

ఉ. ఆమృదుపాదపద్మములు హస్తతలంబున నొత్తఁ గోరు నా
శ్రీమహనీయవక్షమునఁ జేర్పఁగఁ గోరుఁ గుచద్వయంబు నా
కోమలగండపాళికలఁ గూర్పఁగఁ గోరును గండపాళికల్
కాముని బారి కగ్గమయి కామిని తాలిమి చంచలింపఁగన్.

ఉ. అప్పుడు తత్పయోజముఖియాకృతిచందము బోటులందఱుం
దప్పక చూచి యక్కట వృథావనఖేలలహాళి నించుకే
నిప్పుడుచుం దలంపము మృగేక్షణలార గణించి చూడుఁ డీ
యెప్పుడు నేవినోదములు నీచెలి కింపులుగా వొకింతయున్.

ఉ. ఈనళినాక్షి చింత హరియింత మొకింత పరాకుచేసియు
న్నానికతోడ వచ్చి మనపోకడ లేమని చెప్ప నాటలే
కాని నృపాత్మజం దలఁపఁగానము దీనివిచార మేమియున్
మానుట లేద మిక్కిలి ఘనం బగుచున్న దిగాని యెన్నఁగన్

వ. అదియునుంగాక. ౨౮౪

స్రగ్ధ. శైత్యంసంపాతావిహారాశ్రయణమధురవే
గంబుతోఁ జూడ్కి వేడ్కం
బూనంగా నింతకున్ము న్పురుషమణి కళా
పూర్ణుఁ డేతెంచి పేర్మిన్

దా నిచ్చోటం జరించెం దరుణి యతనిక
త్యంతమున్ వింతప్రేమన్
మే నుబ్బం జూచిన ట్లుండె నదిమొదలుసుం
డీ కడుం దాప మొందెన్. ౨౮౭

ఉ. కావున నీవసంతమదగర్వితకోకిలకీరశారికా
రావముఁ దేఁటిపిండురపురావము మెల్లనిచల్లగాడ్పుఁబూఁ
దావులసొంపుఁ గెంజిగురుఁదండము లేఁబొదరిండ్లయొప్పులు
న్భావజుపక్షమై మిగుల బాలికఁ దాలిమిఁ గొల్లలాడెడిన్.

ఉ. ఇట్టిది గాన లేము మన మిందఱముం దరళాక్షికిన్ మదిం
బుట్టినపంచబాణువెఱపుల్ మఱపింపఁగఁ బూని వానికిం
బట్టపురాజధాని యనఁ బట్టగుతోఁటకుఁ దెచ్చు టొప్పునే
ఘట్టకుటీప్రభాత మనఁగా నిదివో పరికించి చూడఁగన్.

క. అనునంతట నయ్యంగన
యనయముఁ బ్రబల మగునట్టియంగజతాపం
బున నుస్సురస్సు రనుచుం
గనుఱెప్పలు దేలవైచి కడు సోలుటయున్. ౨౯౦

మణి. పడఁతులు చిడిముడిపడి యెడుమదితో
నడుగులు తడఁబడ నడరెడునడపుం
గడఁకల నమ్ముడులు గడగడ వడఁకం
బడిబడిఁ బొడమఁగ బడలికఁ జెమటల్. ౨౯౧

సీ. విరిదమ్మితావులు వెదచల్లుకొలనిచెం
గటఁ గమ్మపన్నీటికాలువలను
గడు నివతాళించుక్రంపుటరఁటుల
యిరవులఁ బూఁపుఁజప్పరముఁ బన్ని
వట్టివేళ్లను దడిగట్టి శ్రీగంధంపు
టసలున మెత్తి తదంతరమునఁ
గర్పూరవేదిక గావించి చల్లని
చెంగల్వరేకుల సెజ్జ దీర్చి

గీ. చిలుకుఁదేసియతోడిగొజ్జెంగపూవుఁ
దలగడ యమర్చి యందు నాచెలువ నునిచి
జగతిఁ గలసర్వశైత్యోపచారవిధులుఁ
జలిపి రందును గడుఁ గాన కలసి రంత. ౨౫౩

ఉ. అప్పుడుఁబోండ్లు వెండియుఁ బ్రయత్నముతోఁ బలుమాఱుఁ బీను
లంగప్పురమూఁది పూవిసనకఱ్ఱలు గొజ్జఁగనీట మాటికిం
దొప్పఁగఁదోఁచి వీచుచుఁ జనుంగవపై నటుకాళ్లఁ బాణులన్
లప్పలుగాఁగఁ జందనమలందుచుఁ గొందలమందిరందఱున్

వ. అంత. ౨౫౪

క. విరులుఁ జిగుళ్లును జొరువుగ
సిరిగందపుటస లొకింత చిలచిల మని వే

గిరము వటువట్లు గొనఁ గదమఁ
బాఱలెడితరలాక్షి తాపమ్ముం గని కలఁకన్. ౨౫౫

గీ. చతుర యగునొక్కబోటి యాసతిని జేరఁ
చలువచెంగావిపయ్యెద చక్కఁ గప్పి
నేత్రయుగళంబుమీఁద పన్నీటిచేతఁ
దుడిచి చెదరినకురులు దిద్దుచును బలికె. ౨౫౬

క. ఎక్కడ మే నంటినఁ గే
ల్పొక్కెడునం తగుచుఁ గళలు వోదలెడుఁ బారం
బెక్కవు శైత్యక్రియలో
యక్క యిఁకం బోదు కోర్కి యడఁచిన నెపుడున్. ౨౫౭

గీ. ఇంతి సిగ్గుగదా యని యెంతదాఁకఁ
దలఁపు డాఁచి లోలోఁ గుమారిలఁగవచ్చు
నదియుఁగా కేను లాఁతినే యకట నీకు
రమణి నాపట్టునను దాఁపురంబు వలదు. ౨౫౮

క. ప్రాణములకుఁ బ్రాణం బగు
ప్రాణసఖికిఁ జెప్పరానిపనులుం గలవే
యేణాక్షి కలిగెనేనిం
బ్రాణసఖియు నుసుఱు నొక్కపాటియ కాదే. ౨౫౯

మ. అనిన న్నిక్కలిసాహసంబున నభీష్టార్థంబు చెప్ప న్మనం
బున నుంకించుచు లజ్జచే నుడుగుచుం బూఁబోఁడి యొక్కిం

తన్నే, పు నితాంతాకుల యయ్యె సంతటను దాఁ బోనీక యా
బోటియుం, దనపై నానలువెట్టి పెట్టియడిగెన్ యత్నంబు
సంధిల్లఁగన్. ౨౬౦

క. ఇమ్మెయి నిర్బంధించుచు
నమ్ముద్దియ యడుగ నృపవరాత్మజ యనుమా
న మ్మొక్కభంగి నుడుపుచు
నెమ్మది నూల్కొల్పి పలికె నిజసఖితోడన్. ౨౬౧

ఉ. ఓహరిణాక్షి నీకు నిఁక నుల్లము దాఁపఁగ నేటికిన్ జగ
న్మోహనమూర్తితోడ నిటమున్నొక నాఁటినిశన్ విలాసస
న్నాహముమీఱ మద్విభుఁడు నాకలలోపలవచ్చి తేర్చెఁ గా
మాహవకేళి నద్భుతసుఖైకమయం బది యేమి చెప్పుదున్.

క. అనుచుఁ దదుత్సవలీలలు
మనసునఁ బాఱుటయు వివశమతియై మోడ్పుం
గనుఁగవతో నొక్కించుక
వనిత నిలిచి ఘర్మపులకవతియై యంతన్. ౨౬౩

వ. ఆకూర్మినెచ్చెలిం గటాక్షించి. ౨౬౪

క. చెప్పెడి దేమె లతాంగీ
యప్పురుషోత్తముఁడు నన్ను నట్లు రసాబ్ధిం
దెప్పలఁదేలిచి నిను విడ
నెప్పుడు నని యూఱడించి యెందే నరిగెన్. ౨౬౫

ఆ. అదియుఁ గాక యాధరాక్షసుఁ డింతకు
మున్ను నససమీపమునకుఁ దనదు
డేగఁ బిలిచికొనుచు నీవితో రాఁడె యా
యొప్పు మిగులఁ దాల్మి నుదురఁదోలె. ౨౬౬

క. అది మొదలు వదల కొదవెడు
మదనదశావశత వివశమతి నైతి నిఁకన్
ముదితా చలువలు గిలువలు
మదికి నసహ్యంబు లతనిమన్నన దక్కన్. ౨౬౭

క. కటకట మీ రవివేకత
నటునిటు శైత్యోపచార మని యేటికి ని
చ్చటఁ దడసెద రిఁక వెన్నెల
మిటమిటఁ గాయంగ మేను మిగుల నెఱియదే. ౨౬౮

ఆ. కొఱవి చేతఁ బట్టుకొని చంద్రుఁ డదె వచ్చె
గ్రీష్మసమయభానురీతి మెఱయఁ
దనకు నేల యమృతధామాఖ్య గోముఖ
వ్యాఘ్ర మనఁగ నిట్టివాఁడు సుమ్ము. ౨౬౯

క. చిలుకచదు వనుట చదివిన
ములుచకు దృష్టాంత మట్టిమూఢపుదుర్జా
తుల చిలుకఁ దెలిచినం దయ
గలదే మది బెదర వదరుఁగాక నిజేచ్ఛన్. ౨౭౦

క. కోకిలములు తెలిచినఁ బలు
గాకులబోదిఁ బొదలినట్టికష్టపుఁబులుఁగుల్
నాకు ననహ్యము లని యా
హా కూఁతలు మానఁగలవె యవి ప్రార్థనలన్. ౨౭౧

ఉ. కావునఁ జంద్రు గిండ్రుఁ జిలుకం గెలుకం బికముం గికంబు న
న్గావు మటంచు వేఁడకుఁడు నాప్రతు కీరిపుజాతికిం బ్రియం
బే వివరింప మీకుబలెఁ బెంచినవారికి ముద్దుగాక పె
న్బావురుఁబిల్లికింగలుగు నా మొగమోటయొకింతచిల్కపైన్. ౨౭౨

గీ. వేయు నేటికి శీఘ్రంబ విభునిపొందు
సంఘటింపఁగఁ గలవేని జలజవదన
యాస నొక్కింత ప్రాణంబు లాఁపవచ్చు
నన్యథాచింత లెల్ల నిరర్థకములు. ౨౭౩

చ. అన విని నీకు నీవిభునమాగమ మెంతయు శీఘ్రవృత్తినో
వనజదళాయతేక్షణ యవశ్యము గల్గుట కేము బూఁట నా
కు నవల మాఱుపూఁట యవికుంఠితలీలఁ దనర్చు నాదమై
కనిరతుదీనవత్సలత గావున నెమ్మది నమ్ము మెంతయున్. ౨౭౪

క. అని పలికెడు చెలిపలుకులు
తన కమృతమువోలె హృదయతాపము నడఁపన్
వనజాక్షి నేదదేఱుచుఁ
జనియె న్నిజభవనమునకు సఖులుం దానున్. ౨౭౫

ఉ. లోలవిలోచనాహృదయలుంఠనశౌరతహావిలాస సం
ద్యాలఘుకేనివాస సతతాత్మవికాస నృసింహమేదినీ
పాలుప్రపౌత్త్రి నారవిభుపౌత్త్రి నృసింహునిపుత్త్రి సర్వధ
ర్మాలయనిత్యవైభవమహత్త్మ కృష్ణనృపాలసత్తమా.

క. సంగీతాదికళారస
రంగన్మానస మహాతురంగమమదమా
తంగారోహణచతురిమ
సంగతవనితామనోజ సమధిక తేజా. ౨౭౭

తర. కురుకరూశవిదేహకోసలకుంతలాంగకళింగబ
ర్బరపుళిందకమత్స్యమాళవపాండ్యకేరళచోళఘూ
ర్జరశకాదిసమస్తదేశధరాతలేశసభానిరం
తరవిభాసురకీర్తినర్తన ధర్మనిర్మలవర్తనా. ౨౭౮

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళి
యమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామ
ధేయప్రణీతం బైనకళాపూర్ణోదయం బను
మహాకావ్యంబునందు
షష్ఠాశ్వాసము.

కళాపూర్ణోదయము

సప్తమాశ్వాసము.

శ్రీరమణీయస్వగుణక
థారంజితలోకహృదయ తతనిత్యదయా
సూరిజనారాధనసము
దారస్ఫుటవినయ కొండమాంబాతనయా. ౧

వ. అవధరింపుము. ౨

ఉ. కర్ణరసాయనోల్లసితక్రమయశోమహనీయుఁ డాకళా
పూర్ణుఁడు నట్లు కేళివనభూమిఁ గనుంగొను టాదిగాఁగ నా
పూర్ణసుధాంశుబింబముఖిపొల్పు మనంబున నిల్పి తద్గుణో
దీర్ణలతాంతసాయకవిదీర్ణమనోధృతి యై యజస్రమున్. 3

క. తలపోయుచుఁ దనతలఁ పా
యెలనాఁగం బాయకునికి నితరవిచారం
బులు విడిచి తాపమునఁ గడు
నలఁగుచు నేకాంతగృహమునన్ వర్తిలుచున్. ౪

ఆ. తనకు నర్మసచివుఁడును దిథివారతా
రాదిశంసకుండు నైనయట్టి
యొక్కవృద్ధవిప్రు నొకనాఁడు పిలిపించి
కొంతతడవు నర్మగోష్ఠి నడపి. ౫

గీ. అనుఁగుఁజెలికాఁడ యొకటి ని న్నడిగి తెలియ
వలయు నని యుండుదును నీవు వచ్చి యున్న
యప్పు డది యేమి యడిగెద ననుచు విడుతు
నడుగకుండినఁ బో దింక ననుచుఁ బలికె. ౬

చ. మననగరంబుతూర్పుకడ మంజులరత్నవినూత్నకాంతితో
ననయము నొప్పునట్టివి మదాశయుచుప్పరిగల్ గదా తదీ
యనవసువర్ణసాలముల కవ్వల నున్నది నిత్యసాంద్రనూ
తనకుసుమప్రవాళలలితం బొక కేళివనం బెఱుంగుదే. ౭

క. ఇటము నొక్కనాఁ డే న
చ్చటి కరిగితి వేఁటడేగ చనినఁ బిలుచుచుం
గుటిలాలక నొక తెను ముం
దటఁ గాంచితి నందు చెలులుఁ దాను జరింపన్. ౮

ఉ. ఆలలితాంగిరూపుపస యారసి చూడఁగ నెన్నియాత్మలుం
జాలవు దానిసర్వగుణసంపద లెన్నఁగ నెన్నిజిహ్వలుం
జాలవు తద్విలోకనరసస్థితిఁ జొక్కఁగ నెన్నికన్నులుం
జాలవు వేయు నేల యది చక్కఁదనంబులరాశి భూసురా. ౯

క. ఎక్కడియుపమాకల్పన
లెక్కడియత్యుక్తిరచన లెక్కడిమతి నే
ర్పెక్కడివర్ణన లెక్కడి
వెక్కడ వాఙ్మతుల కంద వింతిబెడంగుల్. ౧౦

సీ. భువనంబులం దెల్ల మివ్వుల నెక్కుడుగ నీ
యిల యేమిపుణ్యంబు సలిపె నొక్కొ
యిలలోనఁ గరము మిక్కిలిగ జంబూద్వీప
మేమిభాగ్యంబు వహించె నొక్కొ
తనర జంబూద్వీపమునను భారతవర్ష
మేసుకృతంబు మున్ జేసె నొక్కొ
ప్రఖ్యాతిగాఁగ భారతవర్షమున నంగ
దేశ మేతపము సాధించె నొక్కొ

గీ. యంగదేశమునందు నేయధికనియతిఁ
గ్రముకకంఠోత్తరపురంబు గాంచె నొక్కొ
తద్వధూపాదవిన్యాసధన్య మైన
యట్టియాపూర్వుఁడోఁటచే నతిశయిలఁగ. ౧౧

చ. అపగతధైర్యుఁ జేసె నను సత్తటి నాసుకవాణివేణిచొ
క్కపుఁబసకాముఁబల్లి రుసుఁగ త్రియుఁబోలెనరాళపార్శ్వమై
యుపరికృతప్రసూనరచనోజ్జ్వలతావిభవంబుచేత దం
తపుఁబిడి కైవడిన్నొదలు తద్దయు నింపుజనింపఁ జేయఁగన్

ఉ. ఆకమనీయవేణిభర మాకురు లాబొమతీరుసోయగం
బాకనుదమ్ము లామృదులహాసకపోలము లాముఖాంబుజం
బాకుచకుంభజృంభణసమగ్రత యాకృశమధ్య మాసల
జ్జాకుతుకావలోకములసల్ మదిఁబాయవు నాకునెప్పుడున్

ఆ. ఇంక నేను డాఁప నేల యనాథ శంక
గ్గొనుట యాగాది తాంగఁ గినిసి కినిసి
పంచశరుఁడు జిపుడు ప్రాణనాయకుఁ డగు
నన్ను మిగుల నేఁచుచున్నవాఁడు. ౧౪

ఉ. ఉత్పలినాక్షి కన్నెగతి నప్పుడు దోఁప మనీయదృష్టికిం
దాని తెఱంగు నీ వెఱిఁగిన ట్లెనిపింపు మొకానొకప్పు డీ
చే సయినట్టికొం దెలిసి చెప్పు మనన్ మనుజాధిపుం జక్కనాఁ
డీనరనాథుఁ డస్వరస మే నొకనాఁడ నప్పుడుపుత్రోన్. ౧౫

వ. నవ్వుచు నాపుత్రుఁ డతని కిట్లనియె. ౧౬

గీ. ఇప్పు డాయవ్వ కన్నె గానిమ్ము గాక
మానని మ్మింత సి న్నేఁచుమాట వింటిఁ
జల్ల నయ్యె నా యాత్మ యాతల్లి యేల
వలయుఁ బదివేలురాజ్యముల్ వసుమతీశ. ౧౭

వ. ఇంత సంతసిల్లుచు నేల దీవించె దంతేని. ౧౮

సీ. ఓమన్యథా యంచు నోరయువిద్వాంసుల
గోష్ఠి కెన్నఁడుఁ గడగుఱుతు లేదు
పౌరాణికులు చేరి పచరించుశుష్కవా
చాలత విడువని మేల మెప్పుడుఁ

జెవులు చిందఱవోవఁ జెలఁగుకవీంద్రుల
పోరఁటిమా శనివారపుజడి
మఱి ప్రధానులవట్టిమంతనాలెటు సాఁ
గానివి పేసులలోనితీఁట

గీ. యంత సంతఃపురంబున కరిగి తేని
నీదుకొలువు బుధప్రకాశోదయంబు
మమ్మ నున్నారె యనుమాటమాత్రమైన
నెడ గలదె నీకు మాకొలు విపుడు గాక. ౧౯

వ. అదియునుం గాక. ౨౦

సీ. స్థలశుద్ధిగా వసుంధర ద్రవ్వి పూడ్చిరే
కట్టించుచును బచ్చకప్పురముసఁ
గమ్మపన్నీటియగడ్తలు దీర్చిరే
వెలిఁ బెక్కువరుసల విస్తరిలఁగ
బిసకాండములలోనిపసి యూర్చి నిలిపిరే
మంచిగందమ్మున మదురుగోడ
నవచంద్రకాంతమండపములోఁ బన్నిరే
తలిరాకుదళ్ల చెంగలువచవికె

గీ. మెన్నఁడైనను దొల్లి నీకిపుడువోలె
నీమదిన్నిల్వసాగి జియ్యా మృగాక్షి

వెతపఱుపఁబట్టి దినమును వింత వింత
లైనయీాపనుల్ చూడ మాకబ్బెఁ గాక. ౨౧

క. అన నతఁ డన్నియు నయ్యె
న్నిను నెఱుఁగమె యఱపులకును నేర్పరి వని నా
కును జెపు మే నడిగినయా
వనితకులస్థాననామవర్తన లనుడున్. ౨౨

చ. సరవర తత్కులాదులు వినం దమకించెదు నాకుఁదెల్పునా
విరహపుశీతలక్రియలవెచ్చము సర్వము నాయమం గొనం
ద్వరపడులాగొ యట్లయినఁ దప్పన మెత్తుద మూళ్లమీాఁదట
న్విరహపుఁబన్ను పేరిడి గణింపదు క్రొన్నవ నెవ్వనింబ్రజల్.

గీ. ఇదియు నూరక యుంటేఁగా కేల నీకు
మాకతల్ విన బంటుకేల్లాకుపోవఁ
దొత్తుకొడుకులుపోలెఁ దోఁత్తో దిగంత
భూమిపతు లంపుచున్నారు కామితములు. ౨౪

సీ. ఇవె చందనపుఁబ్రమాఁకు లెన్నికఁ గొనరయా
కేరళదేశభూదారుఁ డనిపెఁ
గట్టాణిముత్యాలపెట్టె లయ్యా యివి
పాండ్యదేశపు రాజు పనిచినాఁడు
పన్నీరుచెంబులబండ్లయా యివి కామ
రూపదేశాధీశ్వరుండు పనిచెఁ

సాంద్రకాంతింపు రాచిలుక పలియమ్యా యిఁక
మత్పలముల్ నశ్మిగఁ దాఁపినాఁడు

గీ. కప్పురపుగోనెలనె తుంసుమము పునిఁగెవ
యనుజనులక్రిందు వాకిట నద్భుతంబు
నీకు విరహార్తియగు టస్త్రుసృపుల కెల్ల
నఖిలరాజ్యలక్ష్మి విరహార్తి యగు టెన్న. ౨౫

చ. తెలియఁగ నాఁడు పాన్యమగు భూతలనాథులు నీకు సంతతే
తలవిధి వెచ్చుముల్ నడపు ద్రవ్యములోన సగంబు చాలు నీ
తలఁపున నాయకీ కొలఁదిమతిన్విని కిన్ను పరించుచుందు దమ్మాఁ
గలిగిన నేల తోఁచు నని కారణ మీఁగతి నున్న వారికిన్.

క. అని నిట్టపలుపయికింపుల
కును గోటికిఁ బడఁగ యెత్తు నఁట యగుపెట్టన్
నిను నమ్మ రాదు గాక
ట్లా నడచితే నిట్టలంచ మొనఁగ నీకున్. ౨౬

వ. అని పలుకుజగతీవిభు మొగంబుఁ దప్పక చూఁచి. ౨౭

గీ. వట్టితానాలు దర్భలు పుట్టఁ జుప్పు
గడ్డపాఱయు ప్రుంగినగతిని బిట్రు
బిగిసి కూర్చుండుటలు లేక పెద్దతనము
గలదె యని లేమి నను నీవు పలుక యంటి. ౨౮

ఉత్సా. అనుచు నలుక దెచ్చుకొనుచు నొండొకింతయుఁ వే
చనియె గంగనొప్పవంటినాదు బాహసక్తి నిష్ఠ
జనునె పలువయంగ నింక పారెకనయు పోకి వ
మ్మనియె నృపతి మతింపు దిరిగి యేఘపుత్రోడ నిట్లనున్. ౩౦

సీ. నీ విప్పు డనినట్లు మావచనము నిక్కఁ
గా రాదు నిజము మీవారి నెఱుఁగుట
రాజకుంజర యథా రాజా తథా ప్రజా
యను పల్కు వృథ సేయ నర్హ మగునె
యుత్తమామలు మీరి త్రైతి దెంతటివారు
మును నిట్లు నాఁడు మహాపానుభూతిఁ
దద్విభుఁ బిలిచి యాస్థానంబునందు నీ
వాడినమాట యే మయ్యెఁ జెపుము

గీ. యామధుపుదోస మెట్లు నీయాత్మఁ బొడిచి
వేఁచుచున్నది యెట్లన్న వినుము తెలిసి
చానఁ బరితప్త యయ్యె మహాపానుభూతి
తనయు తదవాప్తి నీయాత్మ తాప మొందె. ౩౦

చ. అనుటయు నె ట్టిట్టా తెలుపవయ్య మహాత్మక యేల నే నెది
ట్లనయమును నింపుసొంపెసఁగ నమ్మెయి నాపుప్రుఁ దొట నేనుగ
న్గొనినది యామదాశయతనూభవయే యది యెంత వేగిరం
బున నెమనోజ్ఞయావనముఁ బూనె నెయమ్మత మెన్న నాప్రభున్

ఆ. ఏమి దెలుపు మనియె దిరికిను సందేహ
మా కృపాలసీదు మనసు నింత
కొల్లలాడ సకలగుణరాశి మాయన్న
గాక వేఱొకర్తు గలదె జగతి. 33

సీ. వివిధనిత్యాచారవిధిఁ గొంతతడవు పా
ణిన్యాదినయచింతఁ గొంతతడవు
గరిడిసాదనల వేడ్కలఁ గొంతతడవు శుభ
ఘోటకారోహణిని గొంతతడవు
దేవవిప్రార్చనస్థితిఁ గొంతతడవు వే
దాంతవిద్వద్గోష్ఠిఁ గొంతతడవు
స్నానభోజనవర్తనలఁ గొంతతడవు వింపు
గొలుపు నాట్యనిరీక్షఁ గొంతతడవు

గీ. మంత్రిసామంతముఖ్యసమస్తజనులు
గొలువఁ గొలువుండు మహిమలఁ గొంతతడవు
చనఁగఁ గాలంబు నీవినిక్క కనఘు తోఁప
దేమొ తగినజవ్వనము యాయింతి కిపుడు. 34

ఉ. ఆమెలప్రాయమున్ భవమదంచితకీర్తియు గోళ్లురాచఁ గాఁ
గాయజుఁ డాకెపై నలిగి కత్తులునూఁఱుచు నుండు నంతట
న్నీయవలోకనం బొదవ నేలకుఁ గోలకుఁ దెచ్చుచున్న వాఁ
డామెల నాఁగబోఁట్లు తెలియన్నివనిపింతురు నాకు నెంతయున్

ఉ. పాపపురాచజాతిగుణభంగు లెఱుంగుదు వేమి చెప్పన
య్యో పెనుఘోరముల్ త్రిభువనోత్తమరత్నము సంద్రఁగూరఁ
తుఁ బ్రాణాపద లంతఁజెందుతఱి నైనఁ దలంపఁ బసిరుఁ జెల్పనీ
వై పరికింప వంచు మురహాంకృతి నాయమఁ గన్నదంపతుల్.

క. ఆకన్నియ యెవ్వ చూడఁగ
లేక సఖీజనులె యుమ్మలించుచు నెపుడున్
నాకు వినిపింతు రాకతఁ
నీ కేఁ జెప్పుదునో యనుచు నృపకులతిలకా. ౩౮

సీ. ఏనును సముచితం బైనకాలము ప్రతీ
క్షించుచుండుదు నీమచిత్తవృత్తి
దెలియక యాసుద్ది తలపెట్ట వెఱతు మా
పానుభూతికిని మదాశయునకు
మును నీ వనుగ్రహించినమాట తలఁపుచే
సినఁ జాలు బొంకఁ డీ వనుచుఁ దలఁతు
బ్రాహ్మణజాతిచాపలమున మఱియుఁ గొం
కుదు నీవిరాళిభంగులు గణింతు

గీ. నివి యితరములములో యంచు నెంతు నిపుడు
పిలిచి యడుగఁ దదాఖ్యలే తెలుప నైతి
మనమదాశయుపుత్రియే యనుచు సులభ
తావగుణమున వదలుదో యనుచు నీకు. ౩౯

ఆ. తమ కసాధ్యమైనఁ దమిఁ గోరఁ గాంక్షింతు
రార నాకమును ధరాధినాథ
తమకు సులభమైన నమృతంబుఁ గైకొన
రెందుఁ జెరటిచెట్టు మందు గాదె. ౩౯

క. ఇవి యితరులచొప్పులు గా
ని విశేషజ్ఞతఁ దనర్చునీయందును గ
ల్గవ నిక్కువమైనను నా
యవివేకము దెలుఁగు లిట్టి వవనీనాథా. ౪౦

గీ. అంత నాయింతిజాత్యాదు లడుగు నుడిగి
దానిఁ గూర్చిన నేలంచ మీఁనె నీకు
ననుచు నీవాడ మదిఁ గోర్కి యధిక మగుట
యరసి తెలిపితి నిపుడు తచ్చరిత మెల్ల. ౪౧

గీ. ఇంక సంబంధసాదృశ్య మెంచి చూడఁ
గొదవ గలయది గాదు దిక్కులఁ బ్రసిద్ధ
మైన యది కార్తవీర్యార్జునాన్వయంబు
దిగ్విజయశాలి యందు నీతెఱవతండ్రి. ౪౨

క. తనమహిమ నాశ్రయక్షితి
యొనరుచుఁ జనఁ జూచి సుగ్రహుకులీనత యం
చు నుదాహరింతు రెఱుఁగుదె
యనుజుఁడు సుమ్మాతఁ డిమ్మదాశయుసతికిన్. ౪౩

చ. కడు నుతికెక్కు నట్టియధికంపుఁగులీనత చే నతండు న
ల్గడల జనాధిపుల్ దనకుఁ గన్యల నిచ్చెద మంచు నొందఁ దే
బడిబడిఁ జెప్పిపంప నది పాటిగఁ బట్టక వారి యీసుచే
నడపొడ లేక పోయెనఁట యల్పములయ్యెఁగులాభిమానముల్

క. జనివేళయందు సురభా
గ్యనిమిత్తము లగుచుఁ బెక్కుగ్రహము లునికి నా
తని కిడినారఁట సుగ్రహుఁ
డను పేరాశాస్త్ర మేమి యయ్యెనొ యెఱుఁగన్. ౪౫

వ. అది యెట్టట్టు కాని మిమ్మప్పు డింతయు మధురలాలస యుభ
యకులశుద్ధి చెప్పెదు ప్రకారం బింతియ యని పలికి యి ట్ల
నియె. ౪౬

క. ఆవనితామణి నిప్పుడు
జీవితము న్నిలిపి ప్రోవఁ జిత్తము గలదే
నో వసుధాధిప పూనుము
వేవేగం దద్వివాహవిధిమంగళమున్. ౪౭

క. అని పంచాంగము పుస్తక
మును విడిచి కడుం బ్రయత్నమునఁ దిథివారా
దినిరీక్ష చేసి ప్రేళ్లె
న్ని నిరూపించెన్ గ్రహాదినిఖిలబలంబుల్. ౪౮

వ. ఇట్లు నిరూపించి సంతసిల్లుచు దేవరసిద్ధసంకల్పత యేమి చె
ప్పుదు నెల్లియ మీయిరువురపేర నత్యుత్తమం బైనదివా
లగ్నం బున్నయది వివాహోత్సవంబునకుం దగినసకలసా
మగ్రియు సార్వభౌమునకు నీకు నెప్పుడైనను గలిగియునికి
చెప్పవలద యిప్పురం బేప్రొద్దును సునిహితమంగళాలంకా
రంబ యని పలికి మఱియు నతం డిట్లనియె. ౮౯

మహా. ఫలము ల్హారిద్రపంకప్రమిళితమణిశో
భన్ వహింపన్ గృహశ్రీ
కళసౌభాగ్యాభినీతిక్షమతఁ బురముపైఁ
గంతముల్ మించి యొప్పం
బొలుచు న్నిత్యోత్సవద్వాస్స్ఫురితము లగు లేఁ
బోఁకమ్రాఁకుల్ కరంబిం
పొలయంగా దానఁ గాదే యొనరఁ గ్రముకకం
ఠోత్తరం బండ్రు దీనిన్. ౯౦

శా. ఐనన్ దేవరపెండ్లికిం దగ వినూత్నాలంక్రియాసంపదం
బూనంగా వలదే పురం బిపుడు సొంపుల్ మీఱఁ జాటింపు స
న్మానం బొప్పఁగ మామయింటికిని గన్యారత్నయాచ్ఞార్థమ
న్యూనప్రజ్ఞులఁ బెద్దలం బనుపు మోయుర్వీశ ధర్మస్థితిన్.

చ. అనుటయు సంతసిల్లుచు ధరాధిపుఁ డవ్విధ మెల్ల సత్వదా
త్ముని బిలిపించి తెల్పి తదమోఘనయానుగతి న్నిజాగ్రభా

ర్య ననుమతింపఁజేయఁ బ్రథమాగమముఖ్యులఁబంపెనల్వుర
జ్జనపతిపూనికి వారు దగుజాడను జెప్పిరి తద్వధూటికిన్.

వ. చెప్పి దీనికుత్తరం బెయ్యది చెప్పు మనుడు నప్పరమపతివ్రత
వారితో ని ట్లనియె. ౫౩

ఆ. చల్లఁదనముతోడ నెల్ల బంధువులకుఁ
దత్తదుచితమధురతరగుణములఁ
జిత్తరంజనంబు చేయుట నభినవ
కౌముది యనుపేరు గలిగె నాకు. ౫౪

గీ. చంద్రకిరణభవాప్సరోజాతిఁ బుట్టి
యట్టి పేరొంది వెలయు నే నకట యిపుడు
తగ సతుల కెల్ల సామాన్యధర్మ మైన
పతిమనోనుకూలతకును బాయఁ దెరువె. ౫౫

క. కావున న న్నే మడిగెద
రావసుధాధిపున కేది యభిమత మదియే
నావాంఛితంబు నిక్కువ
మీవృత్తాంతంబు దెలుపుఁ డేర్పడ నచటన్. ౫౬

వ. అని పలికి వీడ్కొలుపుటయు వారలు చని యావిధంబు భూ
విభునకు విన్నవించి తదీయనిదేశంబున మదాశయునిగృహం
బున కేఁగి యాకళాపూర్ణమహారాజునకుం గలిగినవివాహో

ద్యోగంబు దెలిపి సుముహూర్తంబున సాక్షితాంబూలాది సముచితశుభవర్తనంబులు నడపి రంత మంత్రిజనులు తద్వివాహోత్సవంబునకు నాయత్తపడం బురంబులోనం జాటించిన. ౧౭

సీ. ఎక్కడం జూచిన నిండ్లపైం బసిండికుం
డలు క్రొత్తమెఱుంగిడి నిలుపువారు
నేవంకం జూచిన హిమవారితో గంధ
సారంబు కలయంపి చల్లువారు
నెచ్చోటం జూచిన నెలమి గోడలం దట్టు
పునుంగు జవ్వాదియుం బూయువారు
నేదిక్కుం జూచిన నింపుగా మణివేది
కలు కమ్మకస్తురి సలుకువారుం

గీ. బ్రేమం గప్రంపుముగ్గులు వెట్టువారుం
గలువడంబులు మేలుకట్లు గట్టువారుం
బచ్చతోరణములు పొందుపఱచువారు
నై రహోరాత్రసంభ్రమం బలర జనులు. ౧౮

ఉ. పెండ్లి నృపాలునింట నని పేరంటముల్ ప్రియ మొప్పం జెప్ప
నిం,డ్లిండ్లకు శోభనాక్షతలు హేమపుం బాత్రలంగొంచుం బెద్ద
పూం,బోండ్లు చరించి రాకలును బోంకలుం గుంకుమపోళ్లు
నూనెయుం, బండ్లును గొంచు వాద్యపుశుభధ్వనితోం దగు
వారు వెంట రాన్ ౧౯

సీ. కప్పూరమృగమదగంధసారాదులు
పిరివిగాఁ బసిఁడికొప్పెరలఁ గలిపి
మల్లికాకుందచంపకజాతివకుళాది
పుష్పముల్ హేరాళముగను గూర్చి
మంచివాసనల వాసించిననెలవత్తి
బాగాలు రాసులువడఁగఁ బోసి
బంగారుచఱపులపసమించుతమలపా
కులమూవటాలు కొండలుగ వైచి

గీ. తత్తదధికారపురుషు లత్యంతమోద
గరిమ నేవీథిఁ జూచినఁ గ్రంమకొనుచుఁ
బురములో గంధమాల్యతాంబూలముల న
శేషజనములఁ దనియంగఁ జేసి రపుడు. ౬౦

గీ. అయిదువతనంబు సుతసమృద్ధియును గలుగు
సతులు శుభవేళ మంగళస్నానవిధులు
నడపఁ దొడఁగిరి బహువాద్యనాద మెల్ల
దెసల నెసఁగంగ మధురలాలసను నంత. ౬౧

ఉ. క్రొత్తగ నల్కెఁ గస్తురిని గోమలి యొక్కతె యొక్కవేదిక
న్మృత్తెపుమ్రుగ్గువెట్టెనొకముద్దియతద్దయునేర్పుమీఱఁగాఁ
బుత్తడిపెండ్లిపీఁట యొకబోటి రయంబునఁ బెట్టె దాని పై
నుత్తరపుంజెఱుంగులుగ నొక్కతె గప్పె విశుద్ధవస్త్రమున్.

గీ. పెద్దముత్తైదు వొక్కర్తుఁ బెండ్లికూఁతుఁ
గాంత లిరువురు తూర్పు మొగంబుగాఁగఁ
బెండ్లిపీఁట పైఁ గూర్చుండఁబెట్టి నేర్పు
నెరయ సంపెంగనూనె యంటిరి ముదమున. ౬౩

క. ప్రేమమున సంభ్రమించుచుఁ
గామిను లంతటను బసుపు గలిపినశుభగం
ధామలకముఁ బెట్టిరి మఱి
హైమఘటాంబువుల జలకమార్చిరి సతికిన్. ౬౪

సీ. దడిమంపుఁజేలలఁ దడియొత్తి పసుపుకొం
గుల తెల్లపట్టుదువ్వలువ గట్టి
తల వెండ్రుకలఁ బావడల నద్ది యద్ది శీ
ఘ్రము తడియార్చి పుష్పములు ముడిచి
మలయజ మంగకంబులఁ బూసి ఘనవాస
నాశేషముగ నది నలిచి వైచి
పాలిండ్లఁ గుంకుమపత్రవల్లులు వ్రాసి
కమ్మకస్తురితిలకంబు దీర్చి

గీ. ముగుదతోంగలితెప్పల మొదల మిగుల
సన్న మైకనుపట్టుఁ గజ్జల మమర్చి
లాక్షఁ బాదాంబుజంబు లలంకరించి
యామదాశయతనయను నలిప లంత. ౬౫

సీ. తళుకుఁబిల్లాండ్లు బొబ్బిలికాయలును మట్టి
యలు వీరముద్దెలు నందియలును
మొలనూళ్లు నొడ్డాణమును నేవళంబుఁ బుం
జాలదండయుఁ బన్నసరము మొగపుఁ
దీఁగెయు నాణిముత్తెపుఁబేర్లు సందిదం
డలు సూడిగములు గొడసరములును
గడియాలుఁ జెక్కుజోకలయుంగరములు ముం
గరయుఁ గోలాటంపుఁగమ్మజోడు

గీ. చెవులపూవులు బవిరలు చేరుచుక్క
కొప్పువలయును సవరించి గొప్పమీఱ
భూషణములకుఁ దా నొకభూషణ మయి
పడఁతి యపు డొప్పెఁ గన్నులపండు వగుచు. ౬౬

సీ. ఇట్లు కైసేసి యాయింతులు తజ్జన
యిత్రిని బిల్చి నీపుత్రిసొబగు
తెన్నుగాఁ జూడు మోలేమ మాధ్వీపాక
లాగు నీచూపాకలాగు నీవు
రూపానుభూతి నా రూఢికెక్కినదాన
వెవ్వరు నీపాటి యెఱుఁగలేరు
రూపవిశేషంబు రూపింప ననుడు నా
కొమ్మ నవ్వుచు నటు గొంత యొడగ

గీ. నేఁగి తనకూఁతుసింగార మెల్ల పెక్కు-
మాఱు లెగదిగఁ గ్రేఁగంటఁ బాఱఁజూచి
యింతకంటెను గయిసేయ నెవ్వ రింక
నేర్తు రనుచును వారలనేర్పు మెచ్చె. ౬౭

సీ. మెచ్చి యాచెలువంబు మిక్కిలిఁ జూడ్కికి
వెక్కసం బై తోఁప వెఱఁగుపాటు
గరము లోలోనన కప్పిపుచ్చుచు దృష్టి
దాఁకునో యనుచును దల్లడిల్లి
పువ్వుదండల నెపంబునఁ గొంత యిది మాటు
పఱచెద నని ముద్దుపట్టియఱుతఁ
దగ నొక్కచెంగల్వదండ మున్నమరించి
యది గుబ్బచనుఁగవయందు మిగుల

గీ. వింతగాఁగ నొకానొకవిలసనంబుఁ
జూప నయ్యింతిఁ గడుఁ దాను జూడ వెఱచి
కడమపూదండ లెల్ల నొక్కటిగఁ బట్టి
చాల కపుడు సురాళించి పాఱవైచె. ౬౮

వ. అట్టిసమయంబునం గళాపూర్ణుండును వివాహంబునకుం గట్టాయితం బై ప్రథమాగమాదిభూదేవసముదయాశీర్వాదనాదంబులును వివిధపుణ్యాంగనాసంఘాతమంగళగీతగానస్వనంబులును వందివైతాళికసూతమాగధస్తుతికోలాహలం

బులును సందర్శనసమయాపేక్షసామంతసేవాప్రబోధనా
యాతవేత్రహస్తజనస్తోమవిస్తారితాలోకశబ్దంబులును సర్వ
సర్వంసహాజనజనితజయజయశబ్దంబులును శంఖకాహళభేరీ
పటహఝల్లరీపణవమర్దళతమ్మటప్రముఖనిఖిలవాద్యనిర్ఘో
షంబులును మిక్కుటంబగుచు నొక్కమొగి నలుదిక్కులం
బిక్కటిల్ల మిక్కిలి యెక్కుడగు వైభవంబున నగరు వెలువ
డి శుభశోభనాభరణభరణాభిరామరూపంబున దీపించునౌ
పవాహ్యంబు నారోహణంబుచేసి భాసమానాసమాననా
నాదేశభూమీశభూషాసంఘసంఘర్షరేణుపటలంబులును
గరటిఘటాకరతటోత్కటస్యందమానదానధారాప్రసారం
బులును సంకలితంబు లగుచుం గుంకుమపంకసంకరాలంకార
పన్నీరసీర నిర్వర్తితోర్వీసేచనవిధానంబునకుం బౌనరుక్త్య
ప్రసంగంబునొసంగఁ గుసుమకిసలయవిసరవిరచితనీరంధ్రనం
దనమాలికాబృందంబు పందిరిచందంబు నొదవఱచుచు నం
దిరుప్రక్కలం దరణికిరణమండలిచండిమ బెండుపడి యుండు
టంజేసి వీసరపోనిచెఁబువచెలు వొందుమకరందబిందుకంద
ళసందోహంబులపొందునం జంద్రికాసౌందర్యధుర్యం బగు
చు విస్తరిల్లుసమస్తపరివారతారహారప్రభావిభవంబునకు
సముచితంబుగఁ బరిపూర్ణచంద్రమండలాయమానం బగు
ధవళాతపత్త్రంబు ధాత్రీజనంబులకు నేత్రోత్సవంబు గావిం
ప నింపు లగుచు మిగుల దిగంతరాళంబునం బ్రబలి గుబులు

కొనుగంధసారగంధోపాయనంబులు పచరించి వెలయుచు మలయపవనుండును దండతండంబులై మెండుకొని దశదిశలును గుసుమైకమయంబుల యనిపించుచు నుల్లసిల్లుమల్లికాకుంద చంపక వకుళకురవక తిలకపున్నాగ నవమాలికాశోకముఖ్యవిఖ్యాతవివిధసురభిప్రసూనమాలికలు కానుక లగుచుఁ బొసఁగ వసంతుఁడును మునుమున్నగాఁ గొలిచి చిత్తంబు వడసి యునికిఁ దనకు నవలంబముగఁ గొలు వభిలషించు తలఁపుతోడఁ దోడుచూపెడుకొఱకుఁ జెఱకువిలుతుఁ డిరుగడలఁ బౌఁజుదీర్చినశుకపికమధుకరప్రకరంబులగతి నతిశయిల్లుచున్నయుభయోపాంతసంతతవితర్దికానిచయఖచితమరకతకురువిందరాజావర్తహరినీలజాలంబులు నిజాలోకనాచరితంబులఁ జరితార్థంబులగుచుండ నగణితవితానయవనికాది వివిధ విరచనోల్లసితపల్లవప్రసవతల్లజమ్లానిపరిహారార్థంబుగఁ దగువిధంబున దీప్రబంధంబుల నిబంధించినమంచుతిత్తులతుంపర లతిసూక్ష్మంపువలిపెపయ్యెదలయొయ్యారంబున బాగుమీఱుచునికి భోగరాగత్వరాసమయసముచితవేషవిస్ఫురితపురలక్ష్మీవక్షోజసాక్షాత్కారసంతానంబునుంబోలెఁ బ్రతిగృహద్వారవేదికావిశేషవిన్యస్తపూర్ణకలశవిలసనానుభవం బెడతెగక పొలుపుమిగుల నగురుధూపధూమస్తోమసంరంభదంభజృంభితాంభోవాహసంభ్రమంబునకు సాఫల్యంబు నాపాదించుప్రాసాదభాసురసువాసినీ

వారధారాయితలాజవర్షంబులసంగడిసంగడిఁ గోలమెఱుం
గులతెఱంగున రంగుమీఱుబంగారుజలపోఁతబెత్తంబులన
టనఘటిల్లఁ గటికవారు సారెకుబరాబరిసేయుచు నేఁగుదేరఁ
జారుతర చతురిమ తురంగలీలావృత్తనర్తిత శ్రవణాభరణ
వినిర్ముక్తముక్తావర్గనిర్గచ్ఛచ్ఛవిగుళుచ్ఛంబులచేత నినుమ
డిముమ్మడి యగుచు రంజిల్లువింజామరలు మంజుహాసామృత
సరోవరాయమానగండస్థలసదేశంబులఁ గాశనీకాశంబులై
ప్రకాశింప నాకాశమణిఘృణిమతల్లికలయుల్లాసంబు నొ
ల్లక యటు వెనుకచేసి నాళాగ్రంబునం దమకభిముఖంబున
మగిడి నిలిచినపుండరీకంబునకుం బుష్పంధయబాంధవంబు
ను మకరందంబుమిసిమియుం బరాగంబుపసిమియు నసదృ
శంబుగా నొసఁగుచు విశేషాధికతం బ్రకటించుముకుటమ
హానీలహీరచామీకరమరీచిపిచికలవైచిత్రి లోచనపర్వం
బు నాచరింప సమీచీనసతతజయసుధాసేకంబున నాకు
లుఁ జిగుళ్ళుఁ బూవులు మవ్వంబు లగుచు నామూలచూ
డంబుగా నుప్పతిల్ల నొప్పుచున్నవియో యనంగ నప్రతిమ
రంగదంగుళీయకకంకణాంగదఖచితగారుత్మతపద్మరాగమౌ
క్తికప్రభలశబలిమబలిమిఁ బ్రబలబలబాహుస్తంభములస్తం
భజృంభణంబు నెఱప నపూర్వనిర్మలత్వయాచ్ఞాపేక్షనుం
బోలె నక్షత్రమాలికలచేత బహిరుపాసితం బగుచు హృద
యంబు ప్రకటీకరించినఖనీభూతకరుణారసరేఖభావంబున

స్వభావనామసిద్ధవిశ్రాణితశోణమాణిక్యశలాక విలోకన
మోహానం బగుచు బాహాంతరంబునం గరంబుఁ గనుపట్టు
చుండ నొండొంటిఁ గదిసి నానావర్ణవిలసదసిరళప్రవాళజా
లకసూనసంతతులతోడి లేఁదీఁగలు దడివడుపున నడ లిడు బె
డంగు నడపెడువిచిత్రాంబరాభరణవిభూషితమృదుశరీరంబు
లును దదగ్రభాగంబున శోభార్థంబుగాఁ దెరలిసయరవింద
పంక్తియోయనంగ సోయగంబునం బొగడొందునగు మొగం
బులును దదుపరిక్రీడమానకలహంసవిభ్రమప్రాచుర్యసూ
చనాచాతురీప్రబలంబు లగుకబరీభరంబులు గలిగి యొప్పా
రువారనాకిజనశ్రేణీకటాక్షవీక్షణంబు లక్షుద్రసౌరభాతిశ
యసమాకృష్యమాణరోలంబజాలంబులుంబోలె వదనాం
బుజంబునఁ బరిభ్రమింప నదభ్రవిభ్రమభ్రాజినాజివర్తనసర్త
నోచ్చలితతచ్చరణకటకనాదంబులకు సహానువాదంబుగ
నిజపాదమంజీరమాణిక్యలక్ష్మీకరపల్లవంబులు వినయవినమి
తపరిసరచరకురుకరూశకోసలమగధమచ్ఛిల్లకమత్స్యవత్సా
దిరాజకుమారులచెక్కిళ్ల నల్లనల్లన తాళంబులొత్త నత్యం
తంబు నింపొందుచు ముందటిముందటిభూభాగంబు నావరిం
చుసమంచితరత్ననూపురపారిహార్యనిర్యాతనూతనప్రభాప
టలపరంపరలచేత నడుగులకు మడుఁగులొత్తుట దోఁప గభీ
రగమనంబుల నడుచుగుడజీరకహారిద్రాదిసుభద్రవ్యపరిపూ
ర్ణభాజనరాజమానహస్తప్రశస్తపురంధ్రీలోకంబు లోకపా

వసత్వంబున విలోకనీయం బగుచు నొప్పు లోకాతిశయవిభ
వాభిరాముం డును రామణీయక విశేషవిజితకాముండును గా
మనీయకాఖర్వసర్వగుణసంపదుద్దాముండు నగుచు సుచిత
గాంభీర్యగమనంబున మదాశయునిగ్రహంబున కరిగిన నతం
డు సఖండవైభవంబున దవుదవ్వులన యెదురుకోలు చేసె
నప్పు డొకించుకవడి యత్యంతసంభ్రమంబున. ౧౯

క. చెలరేగి రెండుదోయం
బుల పేరంటాండ్రు చిత్తముల నెంతయు వే
డ్కలు మీఱఁ జల్లులాడిరి
తలఁకక యభినవశుభాక్షతవ్రాతములన్. ౨౦

వ. ఆసమయంబున. ౨౧

సీ. కడువేగమునఁ బెండ్లికొడుకు నెమ్మొగమున
కరిగె నద్దమువట్టెఁ గురుపిభుండు
హాయము కేళ్ళుఋనో యని రెండుగడలందు
వాగెఁ బట్టిరి మత్స్యవత్సపతులు
జతన యెచ్చరిక యుం చతిరయంబునఁ జేరి
కైదండ యిచ్చెను జేదిభర్త
యశ్వలోచనముల కాత్మవస్త్రముకొంగు
మాటుగా నొనరించె మగధరాజు

గీ. తమి నెదురుకోలు సేయుమాంతల్లి చెలుల
యక్షతలవాన సరకు సేయక చొరంగ

శత్రుశరవృష్టి గాదు రా సామికాన
నవ్వెఁబుఁగ వ్రుగ మని నవ్వె నర్మసఖుఁడు. ౭౨

ఉ. శ్రీలు దలిర్ప భూరమణశేఖరు నిట్లు మదాశయుం డెదు
ర్కోలొనరించి తెచ్చి మణికోమలపీఠిక నుంచి కూర్మియి
ల్లాలు పసిండిగిండిగొని యాదటఁ దోయము వోయఁగాఁ బద
క్షాళన మాచరించి వరుసం జలిపె న్మధుపర్కముఖ్యముల్

మ. క్రమ మొప్పారఁగఁ బెండ్లిపెద్ద లిరువంకన్ వర్తిలంగాఁ బ్రగ
ల్భమనీషం బ్రథమాగముండు తమితో లగ్నాష్టకంబుల్ పఠిం
చి మనోజ్ఞం బగులగ్నవేళ భుజముల్ సేర్పించె శాస్త్రస్థితిన్
విమలశ్రీల మదాశయాత్మజకు మాణిస్తంభకిం బ్రేమతోన్

క. మంగళసూత్రముఁ గట్టెఁ గు
రంగాక్షికి నంత నంగరాజేంద్రుఁడు పు
ణ్యాంగనల పెండ్లిపాటలు
మంగలికోళ్లమృదుగీతిమధురిమ నెనయన్. ౭౫

సీ. ఇరువంకఁ జెలు లెత్తులిడుచు నుబ్బింపంగఁ
జిఱునవ్వులోఁ గొంతసిగ్గు వదలి
ఘనతరం బగుగుబ్బచనుదోయి మీఁది కెం
తయు మిటారింప హస్తంబు లెత్తి
కడుఁ దీఁగసాగుచు బడుగునెన్నడుము మి
క్కిలిఁ గృశంబుగఁ దత్తఱిలుచు నిక్క

ము త్తైదువలు దగ నెత్తుబంగరుపళ్ళె
ములఁ బ్రాలు దోయిళ్ళ ముంచి ముంచి

గీ. ప్రియునిచే వేగిరము నొకింతయును మించ
నీక సాటికి మాటికి నిందువదన
పోలుపుమీఁఅంగఁ దలఁబ్రాలు వోయుకడఁక
చూపఱులచూడ్కి కొకవింతసొబగొనర్చె. ౭౬

ఉ. పావకుఁ డగ్రభాగమునఁ బ్రస్ఫుటకీలలఁ బర్వ లాజహో
మావసరోద్యతాంజలిఁ దదంగన శోభిలె నందుకొంగ హ
స్తావళి యెత్తి యాడెడుగణాధిపుముక్కులు చూచువేడ్కనిం
పావహిలంగ మీఁదఁ జలితాంజలి పట్టుభవానికైవడిన్.

చ. అలరుచునాలతాంగి ప్రథమాగముపంపుచలాజహోమము
జ్జ్వలశిఖయందుసల్పుచును జాలఁగ నొప్పె సమీరలోలకో
మలనవమాలికాలతిక మంజులపల్లవతల్లజోల్లస
ల్లలితరసాలకోపరిగళత్కుసుమావళి నొప్పచాడ్పునన్.

మ. చెలికత్తెల్ ధ్రువదర్శనంబుకొఱకుం జేముట్టి పల్మారు నె
త్తులిడంగా మొగ మెత్తె నొయ్యనఁ దదస్తోకత్రపాభారము
న్నెల దోడ్తోడన పైకిఁ బుచ్చుకొనుచుననంబోలె వ్రీడావతీ
తిలకంబాసతి నమ్రభావముఁ గమో త్తీర్ణంబుఁ గావించుచున్

చ. మివులఁగ సూక్ష్మమై మినుకుమినుకు మటంచుఁ బ్రకాశ
మొందెడుం, ధ్రువుఁ గన్గొంటె యల్లదె యరుంధతిఁ జూ

చిత్తె యంచుఁ దత్సమీపవిశదతారలం గుఱుతు పల్మరుఁ
జెప్పుచు బోంట్లు తెల్పి తెల్పి వనితచేతఁ గంటి సనిపించిరి
తత్పతి విన్చు రంజిలన్. ౪౦

వ. అంత. ౪౧

సీ. కలవంటకములు బూరెలు తేనెతొలలు చా
పట్లు మండెంగ లొబ్బట్లు వడలు
పుడుకులు సుకియలు కడియంపుటట్లు వె
న్నప్పాలు వడియంబు లప్పడాలు
పొంగరంబులు సొజ్జెబూరె లొఁగులు సేవె
లుక్కెర లరిసెలు చక్కిలములు
ఖర్జూరగోస్తనీకదళికాసహకార
ఫలములు కొబ్బెర పనసతొలలు

గీ. తేనియలు జున్ను మీఁగడ లానవాలు
పానకములు రసావళ్ళుఁ బచ్చడులును
నాజ్యములుఁ బప్పుకూరలు ననుపమాన్న
మపుడు ప్రజ నెల్లఁ దనియించె నహరహంబు. ౪౨

ఉత్సా. సురుచిభక్ష్యభోజ్యలేహ్యచూష్యపేయభేదముల్
ధరణి నెన్ని గలవు వానిఁ దగ ఘటించి యందు నె
వ్వరికి నెప్పు డెద్ది వలసె వారికపుడ యది గరం
బరసి యిడుదు రెప్డుఁ దరమె యచటిభోజనస్థితుల్. ౪౩

వ. అది యట్లుండె నంత. ౧౪

సీ. వెలయ వియ్యాలంది వీడుకోళ్ళు గుడిచి
  నరఁ బుష్పల్ ముడిచిన నాపసాని
యొజ్జన మొనరింప నుచితక్రమంబునఁ
  బుణ్యాంగనల్ గడఁబ్రోలు సొచ్చి
పాలుపుమీఱఁగ నాకబలికృత్యములు దీర్చి
  యావధూవరుల నెయ్యంబుతోడఁ
బూర్ణకుంభాంతరస్వర్ణరౌప్యంబు లోం
  డొరులకంటె మును పు నరయ వృత్తిఁ

గీ. బుచ్చుకొనుటకు నెచ్చెలు లెచ్చరింపఁ
గరము లిడి యిరువురును నొక్కటియె దొరకఁ
బెనఁగులాడుచుఁ జిఱునవ్వు లొనరఁ బులక
లడరఁ గనిరి మిధస్స్పర్శ నానుభవము. ౧౫

గీ. ఎల్లభంగులఁ జిత్రమై యెసఁగునట్టి
సతి కళాపూర్ణరాజసంగతిఁ దనర్చ
జగతి కెల్ల మహాపర్వ మగుచుఁ బరఁగె
నప్పు డావేళ మరుఁ డేఁచు టరిదిగాదె. ౧౬

క. అనుపమరూపశ్రీలం
బెనుపొందెడుపెండ్లికూఁతుఁ బెండ్లికొడుకుఁ గ

న్గానుజను లప్పుడు దమలో
ననయముఁ బ్రమదాద్భుతంబు లావహిలంగన్. ౮౭

గీ. కడుఁ గళాపూర్ణుఁ డనుకీర్తిఁ గన్నయీతఁ
డీసతివిశేష మెఱుఁగుట యెన్నవలదె
యీమధురవస్తువును గొన నెఱిఁగెఁ గాన
మధురలాలస యనుపేరు మగువ కొనరు. ౮౮

ఆ. అని నుతించి రిట్లు ఘనసమృద్ధిని వివా
హంబు సంపతిల మహాశయుండు
పెండ్లికొడుకు వెంటఁ బ్రియపుత్రి ననిపె న
నంతవస్తుతతుల నరణ మిచ్చి. ౮౯

వ. ఇవ్విధంబున ననుపునప్పుడు సముచితలౌకికవైదికాచారంబు
లన్నియును విహితంబులు గావించి రూపానుభూతి తనకూఁ
తుఁ బిలిచి యి ట్లని బుద్ధిచెప్పె. ౯౦

క. సుముఖాసత్తి మణిస్తం
భమహాయోగీంద్రు లత్తమామలు నీ కో
రమణీమణి నీకోడం
డ్రము నెఱుఁగరు వారు యోగరసనిశ్చలతన్. ౯౧

ఆ. అత్తమామ లన్న నాచార్యుఁ డన్న స
ద్ధర్మ మన్న నిష్టదైవ మన్న

నీకుఁ బతియ సుమ్ము నెయ్యంపుఁగూఁతుర
యిది మహోపదేశ మెఱిఁగికొనుము. ౯౨

క. దివ్యాంగన యొఱపరి గడు
భవ్యచరిత నీదుసవతి పతికంటెను సం
సేవ్యసుమీ యాయమయెడ
నవ్యయభయభక్తి వినయవైయుండఁ దగున్. ౯౩

క. సౌందర్యవిలాసాదుల
యందునె తగులువడి యితర మరయనిమగవా
రుం దఱచుగఁ గల రయినన
నిందితచరితములెసుమ్ము నీపతి కింపుల్. ౯౪

ఉ. కొందఱు రూపసంపదనె కొందఱు సాధుచరిత్రశక్తినే
యెందుఁ బ్రసిద్ధలై పతుల కింపొనరింతు రనూనమైనచ
క్కందనమున్ సువర్తనముఁ గల్గినఁ బెన్మిటి కేమిచెప్ప నా
చందనగంధి జాదులుప్రసాదము గాదె చకోరలోచనా.

ఉ. కావున రూపయౌవనవికస్వరగర్వభరంబుచేతఁ గా
నీ విభుఁ డిచ్చుమన్ననల నెయ్యపుటాల నటంచు నమ్మి కా
నీ వినయంబు లేమఱక నీహృదయేశుఁ దదీయబంధుమి
త్రావళులన్ సపత్నిని యథార్హవిధి న్ముద మందఁ జేయుమీ.

మ. అని డగ్గుత్తిక వెట్టుకొంచు ఘనపక్ష్మాంతర్నిరుద్ధాశ్రుపై
యనుపం జాలక చాల కంపె సుతఁ గన్యారత్నముం దల్లి పీ

ద్భూనఁగాఁజాలక చాలకంత మదియెట్లో యొక్క చందానవీ
ద్భూనియె న్వే మఱపింపలేవు పతిభక్తుల్ మాతృవిశ్లేషమున్.

వ. ఇవ్విధంబున మధురలాలసాపాణిగ్రహణకల్యాణవైభవం
బు నవధరించుకళాపూర్ణుండు గృహప్రవేశమహోత్సవానం
తరంబున దేశాంతరాయాతరాజలోకంబు నస్తోకసత్కార
విశేషంబులం బరితోషంబు నొందించి తత్తద్దేశంబుల కనిపె
నంతఁ దద్వధూతిలకంబు వికసితవదన లగుసకియలగుసగుస
లవలన. ౯౮

క. తననవసంగమదిన మది
యని విని యుబ్బుచుఁ బ్రహృష్టయై మాటికి వ
చ్చినచోటికి వచ్చుచుఁ బో
యినచోటికి పోవుచుండ నేమో కలఁకన్. ౯౯

సీ. మధురలాలస నేఁడు మగనిపొ న్దనుచును
నిజకోప మీక్షించి నిలుచువారు
కోప మేలె ఫలించెఁ గోరిక నీకని తన
యదరుఁ బ్రేఁతలకు మాఱలుగువారు
మాయమ్మ యివి కల్లమాట లింతియొ నీవు
గైకోకు మని శాంతి గఱపువారు
నిప్పటినుండి మాకేల యప్పుడు చూఁచె
దివ్వార్త నిజ మని నవ్వువారు

గీ. నిజ మయిన నేమి యనఁగదే నీవు వెఱవఁ
దఱుముకొని వచ్చుచున్నారు తరుణి నీరు
సారె కనువారు నై బోట్లు సరసగోష్ఠి
సలుపఁగా నాఁటివవ లెల్లఁ జెలువ గడపె. ౧౦౦

క. అంతటఁ దలయాంటి కడున్
వింతగ సింగారములు ప్రవీణతఁ జెలులా
కాంతకుఁ జేసిరి లజ్జా
క్రాంతత నొల్లమి నటింపఁగాఁ దమబలిమిన్. ౧౦౧

సీ. ఇట్లు సింగారించి యెదుట నద్దము పెట్టి
చూచుకొమ్మన లజ్జఁ జూడఁ గొంకఁ
జెలు లెడఁగాఁ జన్న నిలువుటద్దముఁ జూచి
కొనగోర నటు దిద్దఁ గురులు విరులు
సంత వా కే తేర నెంతసూక్ష్మగ్రాహి
యిది యంచు ముకురపరీక్ష నెఱపు
నాఁ ములంకారరమ్యత చెదరకమున్న
యధిపుఁడు తనుఁ జూడ నాత్మఁ గోరు

గీ. సిగ్గుకతమున సకియలచేర్పు వాసి
చనును బరికించుఁ దొడవులయునికిమట్టు
మచ్చు మర లేక యుండ నేమఱక యోము
మిగుల మేగరగరిక నామెఱుఁగుఁబోఁడి. ౧౦౨

చ. లసదురుభూషణాన్వితవిలాసవిచిత్రత నొప్పు నాసను
ల్లసితసువర్ణవర్ణగృహలక్ష్ములచెక్కిళులో యనంగ ని
వెసఁగెడునిల్వుటద్దముల నేణసుదాదివిచిత్రలోచనా
రసమయపత్త్రవల్లికలప్రక్రియతోఁ దనసీడ యొప్పుడన్.

వ. అంత. ౧౦౪

శా. ఆసౌభాగ్యవతీవతంస మొకగేహైకాంతప్రదేశంబునం
బూసెజ్జన్ విహితోపవేశయగుచుం బాగొప్పఁ దేఁ బత్త్రవల్లీ
న్యాసప్రచ్యుతిభీత్యధోఘటితహస్తాంచత్కపోలంబుగా
న్వాసింగాముసినిల్వుటద్దమునకున్ సౌందర్యముల్ డిందఁగన్

ఆ. ఇవ్విధమున నామృగేక్షణ యేకాంత
వర్తనమున నుండి వరసహాంగ
మావిలంబసిద్ధి కభిలాష మెంతయు
మహిమఁ బొలయఁ దనమానసమున. ౧౦౫

చ. విభుఁడిఁక వచ్చునిప్పుడొకొ విఘ్నములేమిగనుసంఘటిల్లునో
యభినవకౌముదీకృతము లైనవి యాకెకు నాదుసంగమం
బభిమత మాట కూడద యొకప్పుడు పట్టిది గాని నాఁడు దు
ర్లభమ గణించు నే సురవిలాసినివల్లభుఁ డన్యకాంతలన్.

చ. తనకడ కేఁగినప్పుడు పదంబులకేఁ బ్రణమిల్ల నవ్వరాం
గన కృప గల్గినట్లు కడుగారవ మొప్పఁగఁ గౌఁగిలించుచుం

దనరుము చాల నైదువతనంబున నంచు నొసంగె దీవనల్
తనకును వాంఛితంబ యిది తత్క్రియ భంగులు నన్నువచ్చునే.

చ. అదియును గాక యా త్రిభువనైకసమాదరణీయరూపసం
పద గలవల్లభుం గలసి భవ్యసుఖంబులు గన్నయింతి దా
మదిని సహించునే నిమిషమాత్రముఁ బాయఁగఁ బాయ
కుండఁ ద, త్తదుచితరీతు లెప్పుడును దప్పక పన్నుచునుండఁ
గాకిలన్. ౧౦౯

శా. లోకుల్ కాముఁడు కాముఁ డంచుఁ గొలఁదుల్ రూపింప
కాయు త్తమ,శ్లోకుం బోలిచినన్ గతానుగతికోలోకో య
టంచుండుటల్, గాక ట్లీతఁడు నొప్పునే యఖిలదృక్పర్వంబు
గాకున్నె ర,మ్యాకారుండఁట శంభుదృష్టి కహహా యా
మంట రప్పించునే. ౧౧౦

మ. తరుణీశాతకటాక్షవీక్షలకొనల్ దార్కొన్నచోట్లంబలె
న్గురుశోభావిభవాకరంబులగుచున్ రోమాంకురస్థానముల్
పరఁగున్మ్రొట్టినఁ గందునోయనఁ గడుం బాల్గారుచున్నట్టియా
ధరణీనాథుమెఱుంగుఁజెక్కిళులు నేత్రప్రేమపాత్రంబులై.

మ. పరమానందముఁ బొందఁజేయుచుఁ గడున్ భాసిల్లు నాభూ
పశే,ఖరు నేత్రాంబుజకోణశోణరుచిరేఖల్ నిత్యలక్ష్మీగుణా
దరణాధీనకనీనికానవమిళిందస్పందసందర్భని
ర్భరనిక్షిప్తపరాగనిర్గళనమార్గభ్రాంతియోగ్యంబులై.

శా. మాకుం దద్భుతశంఖ మొక్కటిని సంపాదించి దోర్మధ్యక
స్తూరీచర్చనెపంబునం దనదు కేల్ దోఁపన్ సువర్ణత్వశో
భాదిప్సన్ శశి కెత్తి చూప నతఁ డత్యంభోదుఁ డై చేరి యిం
పారం బట్టుటదోఁచుఁ దద్గళముఁ గేశౌఘంబు మోముం గసన్

మ. శమగాంభీర్యధృతిక్షమార్జవదయాశౌర్యప్రమోదాదికో
త్తమనానాగుణరత్నకోశనిలయోద్యత్కాంచనద్వారబం
ధమహాస్తంభదనూనబాహుఁ డగు నాథాగ్రీసువక్షఃకవా
టము పై నెడ్డాకొ గందపట్టిగతి నుండ న్నాదు కేల్ చేర్చుటల్

క. ఏలిక యై తను రా జొకఁ
డేలఁగ మనియునికి మెచ్చ కేమో యొకతా
రాళియుగ మఖిలరాజశి
ఖాలంకృతి యయ్యె మదధిపాంఘ్రినఖము లై. ౧౧౫

గీ. ఆలలితచరణము లొత్తు కేలు కేలు
కోరికఁ దద్వక్షమునఁ జేర్చు కుచము కుచము
దివుటఁ దద్రహఃకథ విను చెవులు చెవులు
పలుకు లేల తద్రతి గన్న బ్రదుకు బ్రదుకు. ౧౧౬

చ. అని తలపోయుచున్ నిజవయస్యలు పిల్వఁగ వేళ యైన నం
దునికి యెఱుంగ కెందరయుచుండెదరో తను నంచు లేచిపో
వ నలరుఁబోఁడి యించుక ప్రవర్తిలు నంతన వేడ్కతో సఖీ
జను లరుదెంచి రచ్చటికి సంభ్రమ మొప్పఁగ నల్లనవ్వుచున్

వ. అందు నొక్కప్రౌఢ యగుసకి నయంబుతోడ. ౧౧౮

సీ. ఓచెలి యెక్కడ నున్నదానవె యంచు
నల్లన డాసి వాలారుగోళ్ల
నూరక ముంగురు లొకచోట దువ్వి పా
పటచేరుచుక్కసంఘటన యరసి
శ్రవణభూషల లేనిరవ వారఁ దుడుచుచు
నిది వేళయంట హృదయేశుసేవ
కే తేరవలయును రా తడయక యంచు
నొడివి యొక్కించుకతడవు నిలిచి

గీ. యింతి యామాట కే మంటి వీ వెఱుఁగని
నీతి లేదు ప్రియుం డట నీదు రాక
కెదురు చూచుచు నున్నవాఁ డిచ్చ యెఱఁగి
చనుట తగుఁ గేళిగృహమున కనుచుఁ బలికె. ౧౧౯

చ. పలికిన మాఱు పల్కక త్రపాభరనమ్రముఖారవిందయై
జలజదళాక్షి యొప్పెఁ దనచన్గవఁ గన్గవడాలు పర్వఁగాఁ
గలయఁగ మంచిగందమునఁ గస్తురి తత్సమయోత్సవాంగమం
గళకలశార్చనాఖ్యశుభకర్మము సల్పెడుపోల్కి దోఁపఁగన్

ఉ. ఆగతి నున్కి చూచి సఖు లందఱు నే మిటు వచ్చు టేమి నీ
లాగిది యేమి యింతి కిది లక్షణమే చను దెమ్ము లె మ్మనన్

హ్రీంగరిమంబు నాఁపుచు నొకించుక లేవఁగఁ బూను మాను
నాలోఁగొదగొన్న సిగ్గునఁజెలుల్బలిమిందను జేర్పఁగోరుచున్

వ. అంత నొక్క మిక్కిలి ప్రగల్భ యగుమగువ మిగులం జనవు
మెఱసి. ౧౨౨

మ. పొదివైనాధులఁ దారఁ గాఁపురము లింపుల్ మీఱఁగాఁ
జేయుచుం, గదుపెం డేసి కొమాళ్లఁ గూఁతులఁ దగం గన్నట్టి
యిల్లాండ్రకున్, మది లజ్జాదులు లేవె నీకుబలె సన్మానంబు
తోఁ జక్కవ,చ్చెదొ యేమేఁ గలదే యటంచుఁ దిగిచెం జే
పట్టి యాయంగనన్. ౧౨౩

వ. అయ్యవసరంబునం గళాపూర్ణుండు తదాగమనంబున కెదు
రుచూచుచుండి వారిగజిబిజి కొంతచేరువను వినంబడినం
బ్రేయసీవిలోకనోత్కంఠ యాఁపలేక లేచి వచ్చి కౌతుకం
బడర గవాక్షమార్గంబునం దద్రూపలావణ్యవిలాసంబు నిరీ
క్షించుచు నచ్చెరువంది యాపాదమస్తకంబుం గ్రమంబునఁ
బరికించుచుఁ దనమనంబున. ౧౨౪

ఉ. క్రిందను మీఁదనుం బడి యకించిదసూయఁ బెనంగులాడున
ర్ధేందుఁడు నుల్లసద్బలసమృద్ధతమిస్రముఁబోలెఁ జాలఁ జె
న్నొందెడుఫాలముం గబరియున్మఱిపాపటము త్రియంపుఁజే
రుం దిలకంబుకస్తురియు రూఢిగ బాహులలీల నొప్పఁగన్.

ఉ. ఎత్తినకోలగా మదనుఁ డేసిన వే చని వచ్చునర్ధచం
ద్రోత్తరబాణమో యనఁగ నొప్పెడుఁ బాపటతో లలాట
మా,యుత్తముఁ డంత చానిఁ బడకుండఁగ విల్నిడుపెల్ల కౌ
తుకా,యత్తతఁ దన్ముఖంబునకు నానెనొకో యన నొప్పె
డున్ బొమల్. ౧౨౬

లయ. తనపడగకై భువనమున వెదకఁగాఁ జనిన
వినుతములు రెండు దొరికినను మరుఁ డందుం
బెనుగడఁక చూడ మొగ మనెడుహసితామృతపు
ఘనసరసిఁ బాఱవిడిచిన సమత నొండొం
టిని దఱుములాడు నయననిభశుభమీనముల
కును బతనకృత్యవధి పనుపఱుప మధ్యం
బున నిడినచంపకపుఁగనదిషుధియో యనఁగ
వనితవరనాసపస దనరెడు నిరూఢిన్. ౧౨౭

క. సమదాక్షీమీనసంచా
రమునఁ దొలంకుచును ముఖసరస్సున లావ
ణ్యము వెల్లివాఱఁ గ్రేవల
నమరించినపిల్లకొలఁకు లంగనవీనుల్. ౧౨౮

గీ. ఒనర మకరధ్వజుండు చేర్చినతదంక
విలసనముతోడఁ జిన్నిలేఁదళుకుటరిగ
బిళ్లలో యన మకరిసముల్లసత్క-
పోలఫలకంబు లమరెను బాలికకును. ౧౨౯

మ. సిరిచందం బరయం బరాత్మలకు నీశీతాంశుబింబాస్యనా
తెర బింబప్రతిబింబభావము సమర్థించున్ నిరూఢంబుగా
పరబింబానుభవంబునుంబలె సధోవార్తిన్ విశుద్ధామృతం
పురసం బానుచు నే శుకాదులుబలె నామోదింతుఁ జిత్రంబు
గన్. ౧౩౦

గీ. సంజఁగెంపారుసన్నంపుజలదరేఖ
యంచు నొక్కింత మినుమినుకుమను చుఁ దోఁచు
చిన్ని తారలగతిని రాజిలెడుఁ జెలువ
పలువరుస మోవిమఱుఁగునఁ బలుకుఁబడిని. ౧౩౧

చ. ప్రతినవచారుకేసరపరాగశలాటుమిళిందబృందచి
త్రితకుహాళియుగంబుగతిఁ గ్రేవలఁ గ్ణకలాపరత్నని
ర్గతరుచిమంజరుల్ దనరఁగాఁ గ్రముకద్రుమకంఠలక్ష్మికిం
బ్రతిభటవృత్తిఁజూపెడునుభామినికంఠముసొంపుపెంపుతోన్

సీ. లీలమైఁ గదియ నిల్పినపైఁడితమ్మిమొ
గ్గలనాళయుగ మన నలరుకొను
నవి వ్రేఁగుచేతఁ దిర్యఙ్ముఖంబునఁ గొంత
నతిఁ జెందె ననఁగఁ జగ్గవబెడఁగు
పొలుపొందుతన్నాళములసంధిరేఖ యే
ర్పడుచోటుబలె రోమరాజిపొలుపు
నొండొంటిఁ బాసిపోకుండ వానికి నట్లు
వైచినచందాన వళులసొంపు

గీ. నొప్పుచున్నవి యేమని చెప్ప నార
చాల సన్నివి కలఁచుట సముచితంబ
కామునకు బొట్టికోలలు గావె నాళ
ములఁ బ్రకాశించు తామర మొగ్గలరయ. ౧౩౩

చ. అనుపమముల్ రతిస్మరులయాటకు నర్మములంచుఁ గప్పిపె
ట్టినపువ్వుబంతులీసతికడిందిచనుంగవ తేఁటులు క్రేవలం
దును జొరకుండఁ జేరిచినతోరపుసంపఁగిపూవుదండ శ్రీ
వినుతభుజంబులాతుదల వేడ్కను నిడ్డచిగుళ్లు హస్తముల్.

గీ. అతివయవలగ్నయష్టిఁ బెంపారునాభి
ముదపు కాంచనస్రుగ్బిలమో యనంగ
నుల్లమును నెల్ల హరియించుచున్న దార
యతనుశిఖయందు వేల్వ హవ్యముకుఁబోలె. ౧౩౪

ఉ. మానవతీవతంసముసమగ్రనితంబవిజృంభణంబు జం
బూనదిసైకతస్థలముపొల్పు వహించుచుఁ జాల నొప్పెడుం
బై నునుమంచుమోలె వెలిపట్టుమడుంగు బెడంగుఁజూప నా
పై నవసారసాళిపరిపాటి నుదంచితకాంచి మించఁగన్.

గీ. అతివతొడలును జఘనంబు సరసిఁజూడఁ
గొమరుమీఱెడుజమిలితొండములశిరసు
తోడివలరాచవారి యుద్భూతపుహస్తి
యగ్రభాగంబు చూపఱ కాత్మఁ దోఁప. ౧౩౬

మ. ప్రమదారత్నము జంఘలిం బెసఁగెడుం బ్రాధాన్యముపూనం
బులై, సమనోజాతసువర్ణకాహళికలో నా వానిఁ బూఁచిం
చువా, రి మెఱుంగుంజిఱుబుగ్గలో యసఁ శుభశ్రీ నొప్పెడు
న్గుల్ఫదేశము లాపైఁ బిడికిళ్లునాఁ గనకభూషాపంక్తు లిం
పారెడున్. ౧౩౮

చ. జలజదళాయతాక్షిమృదుచారుతరప్రపదద్వయీవిని
ర్మలరుచిఘల్లుఘల్లుమనురత్నపుటందెలమ్రోఁతజృంభణం
బుల నవకంపుఁగచ్ఛపముపొల్పుఁ దల్చుచు గెల్పు దెల్పెడుం
గలుగునె యింక దీనికి జగంబులలో నుపమాప్రసంగముల్

చ. ఆకలుషతార లేతదబలాంఘ్రితఁ బుట్టినతమ్ములన్ సఖా
త్మకతను గొల్చి పాయ విదిధర్మమయీజలజంబు లాగిఁ బా
రకములరాజరాజు గ్రహరాజు కరం బిడ నొప్పుపెంపుతో
సకలజయస్మరోదయము సల్పుట తెల్లమ నాకు నిత్తఱిన్.

గీ. అతనుదశదిశావిజయకీర్త్యంకురముల
మీఁద మునుపుగ వెలువడి మెఱయువిత్తు
లతివపదనఖములు వానియంతికమునఁ
జలువ కిడినలతావిశేషంబు మేను. ౧౪౧

క. అని వర్ణించుచు మిగులన్
మనము తదాలింగనంబునకుఁ దమకింపన్

జనపతి కోరె నవిఘ్నత
ననయముఁ గొనసాగి రాఁ దదాగమనంబున్. ౧౪౩

ఉ. ఆ యెలనాఁగ యంతటఁ దదాలయసన్నిధిఁ బేష్ఫలజ్జపెన్
రాయిడి చేత బోంట్లను గరం బలయించెను సాగిపోక భూ
నాయకుఁ డేమి యప్రియ మొనర్చితి నీకును దోసకారిసి
గ్గా యుడికించెదింత ననుఁ గొంతనురా ఏడకంచుదూఁజఁగన్

క. అంతటఁ దద్గృహదేహళి
చెంతకు నయ్యింతి చేర శీఘ్రమతఁ జని భూ
కాంతుఁడు దనపానుపుపై
సంతసమునఁ బొదలుచుండె శయనించి తగన్. ౧౪౪

వ. అంత. ౧౪౫

ఆ. ఓసి వెఱ్ఱిపడుచ యూరక రమ్ము పె
నంగ కెదుట నదె కనుంగొని యెడు
ననుచు నొయ్యఁ బలుకుచును జూపెఁ బ్రియు నొక్క
ముగుద కేల నోరు మూసికొనుచు. ౧౪౬

క. అడుగులు తడఁబడఁ బులకలు
పొడమఁగ సఖివెనుక కొదుఁగఁ బోవుచు నరసెన్
మెడ మలఁచి పడఁతి యప్పుడు
కడకంటివిలోకనమునఁ గాంతునియునికిన్. ౧౪౭

సీ. రేఖలై మీఁదటిరెప్పలయొప్పు ప
న్నాగంబుకడపళ్ళ బాగు నెఱప
నడిదిపట్టుపడాలయంచులగతిఁ గ్రింది
పక్ష్మమాలికలు చూపట్టుచుండ
వెలయింపఁ బన్నాగములకుఁ బైనిడినయ
బ్బురపుదండెలుపోలె రోమలు దనర
నొఱపులదెసఁ దోఁచుచున్నట్టిసిరసుల
బలెఁ గనీనికలు కొలుకులఁ దలిర్ప

గీ. శుభ్రభాగముల్ బిగియ ముసుంగుదన్ని
యొసఁగుపెరమేను లన నొప్పు నెదురఁబడుర
తిస్మరులఘుండలము లనఁ దృష్టి పొలిచె
వెఱపుతో నింతి క్రేగంట విభుని నరయ. ౧౪౮

గీ. అతివ మరలంగ మరలంగ నపుడు చెలులు
బలిమిఁ బొదువంగఁ బట్టి లోపలికిఁ దెచ్చి
రప్పు డొకబోటి నృపునిపాదాంతికమున
రెండుసందిళ్లు పట్టి కూర్చుండఁ బెట్టె. ౧౪౯

ఆ. పెట్టి యోలతాంగి ప్రియుసంఘ్రు లొత్తు మ
టిట్టు పెనఁగితేని యెఱుఁగుదుగద
యని నృపాలుఁ జూచి యటు పాద మిడఁగద
య్యా పరాకు మాని యనియె నగుచు. ౧౫౦

క. అని తచ్చరణంబు విలా
సిని యూరువులందుఁ జేర్చఁ జేసి బలిమి నా
వనజముఖి చేతఁ బట్టిం
చెను సంవాహన మొనర్చఁ జేసెఁ గ్రమమునన్. ౧౫౧

వ. అంత. ౧౫౨

సీ. అదె యెవ్వరే పిలిచెదరు నన్నో యేమొ
యరసి వచ్చెద నంచు నరిగె నొకతె
చిలుక యాఁకలిని దర్శింపరైతిరె యదె
కూయుచున్నది యంచుఁ బోయె నొకతె
మనజాలవల్లిక మఱచి వచ్చితిఁ గొంచుఁ
జనుదెంతు నిదె యని జాఱె నొకతె
యది వోయి యెంతసే పయ్యెఁ జూచితె తోడు
కొని వత్తు నే నంచుఁ జనియె నొకతె

గీ. యందఱును బోయెద రే నేను నరుగుదెంతు
ననుచు నొయ్యనఁ బల్కుచుఁ బెనఁగి లేవ
మధురలాలస నప్పుడు మనుజవిభుఁడు
పదములఁ దదూరుభాగంబు లదిమిపట్టె. ౧౫౩

ఉ. లేవఁ బెనంగ వెండియును లేమవిభూషలు మ్రోయఁ దోడనే
యీవిధి మ్రోఁత లైన శరదిందుముఖీ వినుఁ వాఁడు నిన్నుఁ బ్రీ

డావతి యంౘడె యంచుఁ దను డాయఁగ హస్తమువట్టి కొం
చు గో,త్రావిభుఁ డొయ్యఁ బల్కెఁ జెవిదండఁ బెసంగఁ దలం
కె నింతియున్. ౧౫౪

చ. కదలఁగరా దొకించుకయు ఘల్లున మ్రోయఁగ నంచు నంది
యు, ల్దొదలుగఁ గొంతసా స్పుడు ముద్దియ యొయ్యన కీ
లెడల్చి మె, ల్పొదవఁగ నూఁశ్చె వల్లభుఁడు నొసతి యాయి
తపాటు లెస్సయం,చు దయితతోఁ గపోలములు సోఁకఁగ
మంతనమాడె నవ్వుచున్. ౧౫౫

వ. అప్పుడు. ౧౫౬

ఉ. ఏపలుకుం జెవిం బడఁగనీక పెనంగుచు మోము దవ్వగాఁ
బాపుచుఁ ద్రోపులాడుసతి పాణితలంబుల మేళసంబ యు
ర్వీపతి కింద్రభోగమటు వేడ్క నొనర్చు ముఖాబ్జముం గడుం
బాపక యాలకించుట యె బ్రహ్మసుఖోదయమయ్యె సయ్యెడన్

సీ. ప్రథితమిథోరాగకథల మంతనముల
హృదయంబులోపలి బెదరు దీర్చి
సవ్యాజకృతకుచస్పర్శాదిలీలల
నంగాంగమేళన మలవరించి
జిలిబిలి నెయ్యంపుఁజిట్టకంబుల చేత
నెలనవ్వు చెక్కుల మొలవఁజేసి
లజ్జాపదంబు లల్లన మాటిమాటికిఁ
జెనకుచు నొక్కింత సిగ్గుదటిమి

ఆ. యపుడు కుసుమసాయకాగమాఖ్యయనాధి
కారసిద్ధి గొంత గలుగఁజేసె
నావసుంధరాధిపావతంసుండు రూ
పానుభూతితనయు కాదరమున. ౧౫౮

గీ. వరుని చిట్టంటుసేఁతలఁ గెరలుప్రేమ
మెఱపుపోలెఁ దళుకుకొన మెఱచుఁ గాని
నెలఁతసిగ్గను మొగిలులో నిలువలేద
యదియు మిక్కిలి నింపయ్యె నతనిమదికి. ౧౫౯

ఉ. భీతియు లజ్జయుం దనకఁ బెంపఱి డాఁగుమనోజుఁ దేర్చు ధా
త్రీతలనాథుఁ డంగనమదిం దలఁచూపఁగ నట్లుసేయ వాఁ
డాతనికిం బ్రియాసచివుఁడై సతినీవి వదల్చెఁ బాదుకో
నాతనినిల్పఁజాఁడుప్రియయాత్మఁగరంచుచుఁజుంబనాదులన్

వ. ఇవ్విధంబున. ౧౬౧

ఉ. మిక్కిలిమిక్కుటంబగుతమిన్ రతికిన్నతి నూలుకొల్పుచుం
జెక్కిలి నొక్కి చుంబనముచేసి కవుంగిట నోలలార్చి తాఁ
జొక్కుచుఁ జొక్కఁజేయుచుఁ బ్రసూనశరాసనశాలనక్రియ
ల్పెక్కుదెఱంగులంజలిపెఁ బ్రేయసియింపుకొలంది నంతటన్

క. దినదినమున రతివమదిన్
మునగరిమ న్నరుఁడు దఱుమఁగా రతులతఱిన్

దినదినమునకుఁ గృశించెను
గనుకనియును ద్రపయు నిరవకాశతఁ బోలెన్. ౧౬౩

వ. అప్పుడు. ౧౬౪

మ. చనుకట్టుంటఁ గనీక మోవికి ముఖస్పర్శంబు గానీక తా
గనయంబున్ గ్రహియింపనీక జఘనక్రాంతిం బ్రవర్తిల్లనీ
క నితాంతంబుఁ బెనంగుటల్ క్రమముసం గంజాక్షి వేసారిన
ట్టోసరన్నానుచు వేడ్కఁ దేల్చె నృపముఖ్యుం గొన్ని రేలంతటన్

సీ. పరిరంభరోధంబు పైఁ బరాకునఁ బోలె
నధరపానంబున కనుమతించి
నెమ్మోవిపీడఁ జింతిలుపరాకునఁ బోలె
గోరొత్తులకుఁ జనుగుబ్బ లొసఁగి
కుచకళికలు పూఁచుకొనుపరాకునఁ బోలెఁ
గటివస్త్రహృతి కవకాశ మిచ్చి
నీవి గ్రమ్మఱఁగఁ బూనెడుపరాకునఁ బోలె
జఘన మంటుటకును సమ్మతించి

గీ. చెలువ తనలజ్జ చెలిమియుఁ జెడక నడవఁ
దద్విరోధి యైనట్టిచిత్తజునిపనియు
హరువు సేయుచుఁ గొన్ని నాళ్ళాత్మవిభుని
హృదయవృత్తికి నొకవింత యింపొనర్చె. ౧౬౬

చ. కపటపునిద్రవోవ్రతతిఁ గౌఁగిట నానుచు మోవి మోవిఁ జే
ర్చపు మనుకొన్నిరాత్రులు వహించనియుంచెలతాంగి యంతఁద
త్కపటముఁ గాంచియుం గననికైవడి నప్పు డొనర్చి కొంకి నే
లపు డతఁ డాఁపలేక నగ నల్లన తానును నవ్వె నేర్పుతోన్

ఉ. అల్లన యంతఁ బ్రేమవిభ వాతిశయంబున లజ్జ నొంపుమున్
వల్లభు చేతు లాఁచుతఱి నవ్వులఁ జిలుకుఁ బల్కుఁబూని నంత నే
నొల్లకయున్న మానవిభుఁ గోర్పఁగ నీవిడియంచు నవ్వుచుం
బల్లవపాణి యొత్తె మునివంట నిజేశ్వరు మోవి నయ్యెడన్.

వ. అంత. ౧౩౯

ఉ. చెప్పిన యట్లు సేయ నికఁ జెల్వ కడంబుఁ బొంగి తేవి నేఁ
జెప్పెద సుమ్ము నీ విప్పుడు సేసిన వాతెఱగంటిఁ గాటితోఁ
దప్పక యుంచు వల్లభుఁ డుద న్వేడఁపింపఁ దలంకి నవ్వి తా
నప్పతికోర్కి దీర్చె సతి యర్థి మెయిం బుడమాయితక్రియన్.

వ. అందు. ౧౪౧

సీ. పాలిండ్లు ప్రియపడి పతి చూడ లజ్జఁ ద
ద్వక్షస్స్థలంబుపై వ్రాలి వ్రాలి
మగుడఁ దన్నేడుచు నెగనెత్తిపట్టఁ గా
ముకురమ్ము లిరుగేల మూసి మూసి
యింకఁ జూడఁ గప్పితి నిదె యంచుఁ జనుముకు
ళ్లతఁడు పాణుల నంట నలఁగి యలఁగి

కటిభార మొసఁగ నెత్తుటకుఁ దోడ్పడియెద
నని చాఁపఁ బతిచేతు లాఁచి యాఁచి

గీ. తనమనోత్సాంగముల చాఁచికొనఁగరాని
యరసి కెలనికి డిగిపోవ మరలి మరలి
కొమ్మ పుంభావరతి కాదిఁ గొంచెఁ గాని
కోలఁది యెఱుఁగద మది దొరకొన్న వెనుక. ౧౭౨

సీ. తరళితతాటంకధాళధళ్యంబులు
మెఱుపుఁదీఁగెలకేలి మెఱయుచుండఁ
బరిగళన్మల్లికాప్రసవవిలాసంబు
తరుణబలాకలసరణిఁ బరఁగ
నతిరభసచ్ఛిన్నహారమౌక్తికములు
వడగండ్లచందంబు గడలుకొలుప
నూర్పుగాడ్పులతోడ నోలిమైఁ బర్వ ఘ
ర్మకణోదయంబు వర్షంబుగాఁగఁ

గీ. గాంతకబరీభరం బను కారుమొగులు
వితతముగ నంతకంతకు విరియఁబాఱెఁ
దన్నుఁ గని సుమాళించుచు ధన్యునిహృదయ
నవమయూరము చెలరేఁగి నాట్యమాడె. ౧౭౩

చ. దరముకుళద్విలోచనము దార్యదుదంచితకాంచినాదమున్
విరమదురోజవల్గనము విస్ఖలదూరుకముం గళానిధి

త్స్వరమణితంబు లై సతిరతంబు తదాత్వాగతస్స్పృహాపునః
పునరుషితపూరితం బగుచుఁ బొంకెఁగఁ బుంబెఁ బ్రాప్తపాతకున్

వ. ఇవ్విధంబునం గ్రమప్రవర్ధమానకందర్పదర్పశిల్పంబులనొ
ప్పునప్పడంతితోడిక్రీడల నాపుడమిఱేఁడు వేడుకం బ్రవర్తి
ల్లుచున్నంత. ౧౭౫

ఉ. పాటిలె గ్రీష్మధర్మ మొకపాటిగ సంత వసంతకృంతనో
చ్చాటితహేతిసంపదలసత్ప్రసవప్రదరప్రతాపసం
ఘాటహుతాశనోల్మకనికాయమతిప్రతిపాదనోదయ
త్పాటవపాటలాపటలపాటలితోపవనావళిక నై. ౧౭౬

సీ. కమలసౌగంధికగంధవాసితసర్వ
దిక్కటంబు లగు కేళిదీర్ఘికలను
బన్నీటితుంపరఁ బరఁగించుధారాగృ
హంబులఖేలనాడంబరముల
వెలఁదివెన్నెలలఁ జిప్పిలుచంద్రకాంతంబు
మేడలమీఁదిసంక్రీడనములఁ
జెంగల్వరేకులసెజ్జలనొప్పుక
ర్పూరవేదికలవిహారములను

గీ. వలిపెచెంగావులను ముత్యములతొడవుల
మల్లెపూవులదండల మలయజాంగ

రాగముల సంతతము ననురాగ మమరఁ
గిడపి రాజన్యసతులు గ్రీష్మకాల మెల్ల. ౧౭౮

ఉ. అందముగాఁగ నంతట ఘనాగమకాలము చాలనొప్పె సి
ద్ధిందితగంధబంధసవనీపవసీకమనీభవన్నిసేం
దిందిరబృందము ల్బిసరినీమలినీభవనాగశారసా
స్పందజుగుప్సతత్స్వనయశాయితయామినురాజజాలమై.

వ. అక్కాలంబున. ౧౭౯

క. మెఱుపులకును నుఱుములకును
వెఱచుట నెపముగ లతాంగి విభుకౌఁగిటిలోఁ
నెఱిఁ బొదిగి విడువ దతఁడును
న్వెఱ పుడుపుట నెపముగాఁగ విడఁ డుంచె సతిన్. ౧౮౦

క. ఇవ్విధమున నొండొంటిపై
మవ్వంబుగఁ బ్రబలుప్రేమమహిమంబులతోఁ
జవ్వనపుఁబోఁడుములు కడు
నవ్విభుఁడున్ సతియు నడప నంతటిలోనన్. ౧౮౧

క. తనవిభుఁ డనిశము నవ్విధ
మున నాసతిఁ బాయకునికిఁబోలె న్మహిఁ దా
ఘనఫలశాలీక్షుశరా
సనబాణాక్రాంతిఁ జెంద శరదృతు వమరెన్. ౧౮౨

క. ఆరమణీరమణుల కా
శారదవేళలు గరంబు సరసతఁ బెనిచెన్
శారదగంధానయనవి
శారదపవనములు ఘర్మసలిలము సడఁగన్. ౧౮౩

స్రగ్ధర. హేమంతం బంత నంతర్హితకమలజలాదీతవిస్ఫీతశీత
త్సామాత్మస్వామిధామక్రమణకృశపపుష్పస్రవిద్రాణితాతి
క్షేమప్రేమప్రకామశ్రితరతముదితస్త్రీసుఖప్రాప్తహాసాహ
ర్ధామంధానందసందూదయకలనబలె న్యామినుల్ హెచ్చ
వచ్చెన్. ౧౮౪

క. అగలున జవ్వాదిని దె
మ్మగఁ బూసినయట్టివజ్రమణిసౌధములన్
బిగికౌఁగిటఁ జేర్చి విభుం
డిగురాకుంబోఁడి నట్టిహేమంతమునన్. ౧౮౫

వ. అంత. ౧౮౬

శా. అన్యోన్యోన్నతిఁ బొల్చె మాఘము లవంగాసంగభృంగౌఘ
మై, యన్యక్కారతుషారభృత్యావరశైత్యచ్ఛన్నకందర్పదా
ర్జన్యాసంగమసంప్రవర్ధితపరీరంభక్రియాసంభృతా
న్యోన్యాంగప్రసభప్రవేశయువయుగ్మాంతఃకృతశ్లాఘమై.

గీ. మడతపసిమిడిగింటెముల్ మంజిడిజిగి
దోమతెరమంచములు హసంతులు జవాది

యుగలుసిరులు చిన్నెలుగాఁగ నతఁడు గడపెఁ
జలి నెలలు తద్వధూకుచశరణుఁ డగుచు. ౧౮౮

వ. తదనంతరంబ. ౧౮౯

మాలి. వికసితసితసూనోద్వేలబాలప్రవాళ
ప్రకటకపటరూఢప్రౌఢకీర్తిప్రతాప
ప్రకటజయసమంచత్పంచబాణస్తవోద్గా
యకశుకపికకాంతం బై వసంతంబు వచ్చెన్. ౧౯౦

ఉ. బాలికతో వనీరతుల భాసిలు జేనికిఁ గుంకుమాంక రే
ఖాలలితస్తనగ్రహణకాంక్షను వాతెఱవాంఛఁ బెంచెఁ ద
ద్వేళఁ గడుం బచేళిమభిదేళిమదాడిమకేళిమత్తకీ
రాళియు బాలపల్లవరసాకలనాకులకోకిలంబులున్. ౧౯౧

గీ. ఇవ్విధంబున నతఁ డెల్ల ఋతువులందు
నంతకంతకు మఱి ప్రేమ యగ్గలింపఁ
దత్తదుపభోగ్యవస్తుసంతతులచేత
మిగుల నింపుగ రమియించె మగువఁ గూడి. ౧౯౨

చ. అరుదుగఁ దెచ్చుకోలుపొలయల్క నొకప్పుడు మార్గంబు
గాఁ, జొరలిన నింతసాహసముపోలునె మీ కని నవ్వు నవ్వ
ధూవరులఁ బ్రవాళశయ్య యిరువంకలఁ దత్తనుతాపమో
గని, స్సరదకలంకఫేనలవజాలమిషంబున డాలు సంధిలన్.

క. అమనుజాధిపుఁ డభినవ
కౌముదికిని వరుస దప్పక సమానమనః
ప్రేమలు మీఱఁగ దక్షిణ
తామహనీయుఁ డయి నడపె దర్పకలీలల్. ౧౯౪

చ. అభినవకౌముదీరమణి యంతటిలో నొకనాఁడు రాగసా
రభమున దలిర్పఁగాఁ దనుఁ డిరంబుగ వీణియఁబూని పాడుచు
న్నభగతిఁ గొల్వఁ దత్పటిమసొంపు వినం బిలిపించె భూమివ
ల్లభుఁ డొకయింతిచే మధురలాలస సచ్చటి గాదరంబునన్.

గీ. ఇట్లు పిలిపించి తద్గాన మించుకంత
యాకె వినునంత నధిపుఁ డోయబల నీనుఁ బ్రౌ
ఢీణ యనఁ బొదు నేను దద్వీణ నీవు
పుచ్చుకొని పాడు మనుచు నాపొలఁతిఁ బలికె. ౧౯౬

క. పలికిన నొఁ గాదన భీ
తిలి యిటు నటు నట్టుకొట్టు తెఱవ తెఱఁగు భూ
తలవిభుఁడు చూచి యిది యే
మలికుంతల తెలుపు మనుచు నడిగెఁ బొరిఁబొరిన్. ౧౯౭

గీ. అనుగుటయు నీవిపంచిసమంచితప్రసు
తిప్రపహాండములకు జగతీతలేంద్ర
మామకస్వరపటిమ సమాన మగునొ
కాదొ యని యెదుశంక యొక్కటి జనించె. ౧౯౮

క. నా విని యందుల కేమి స్వ
భావగతిం బాడు మనిన భామిని గాన
ప్రావీణ్యముఁ జూపెను గడు
నావీణియ శ్రుతులు గితులు నధరితములుగాన్. ౧౯౯

క. విభుఁ డపు డాకంఠస్వర
విభవమునకు నేరుపునకు వెఱఁగందెఁ గడుం
ద్రిభువనదుర్లభ మిది యని
యభినవకౌముదియు నిగల నద్భుత మొందెన్. ౨౦౦

వ. పదంపడి యొక్కింత విచారించి మేదినీనాయకుండు మధుర
లాలసం జూచి. ౨౦౧

క. నీవాయించు విపంచికఁ
దేవలయున్ దానికొలఁది దెలియుద మనినన్
భూవలయాధీశ్వరునకు
నావనరుహదళనిభాయతాక్షి వినీతిన్. ౨౦౨

ఉ. ఏరికి నెట్లు దోఁచిన సహించుట గాని నిజంబు చెప్ప కే
నేర మెఱుంగు పెట్ట ధరణీవర యింక వినుండు మత్స్వరో
దీరణ మెత్తి కోలునకు నీడుగఁ బల్కెడు వీణ లేద యెం
దారసి చూచినం గొలుప దాత్మకు దానను బాటమిక్కిలిన్

గీ. నగర నిర్వీణయునికి భూనాథ యేను
వినుచుఁ జూడంగవలయు నంచును దలంతు

దీనికొలఁది యేపాటియో దేవరకును
దెలియఁ బలికించితిని తేటతెల్లముగను. ౨౦౮

వ. అనుటయు నమ్మహీపాలుం డబ్బాలికతో నిట్లనియె నేఁటి
వర్తమానంపువీణియలం దిదియె యుత్తమం బగుట చి
త్తంబున నిడి యేను మొదలనుండియు దీనిపరిచయంబుఁ
దగిలి యుండుటం జేసి యిప్పటిదాఁక నెవ్వాఱు నధికంబునకు
బుద్ధి పాఱదు గాని యిప్పుడు భవదీయగానంబు వినంగ మం
ద్రమధ్యమతారస్వరవిలాసవిశేషంబుల కిదియ కడకన్న్య
యనియు నివ్వీణియపలుకులు సమగ్రంబులు గావనియును
నామనంబునకు సరిదాఁకి యున్నయది యని యభినవకౌము
దిం జూచి దీనికంఠస్వరంబునకుఁ దగినవీణియ యొక్కడనే
నియుఁ గలదో కో యనిన విని యాభామిని యోభూవర దే
వరకు గానప్రసంగంబున మున్ను విన్నపంబుచేసితి మ
దీయం బైనయీవల్లకి యెల్లవీణియలకు నెక్కుడని తొల్లి
తుంబురుండు మెచ్చి ధరించియుండుఁ దనకుం బ్రియశిష్యు
రాలం గావున నతండు నాకు నొసంగె నింక సింతకంటె ను
త్తమంబు లెక్కడం గలిగెడు నని పలికి యొక్కింత చింతించి
యి ట్లనియె ౨౦౯

క. ఆతుంబురుఁ డీసందున
గీతకళన్నారదునకుఁ గీడ్పడియె ననన్

భూతలనాయక వింటివి
చేతోగతిఁ దెలియు మేవివిశేషము గలదో. ౨౦౬

వ. అనుటయు నమ్మాటలవలనఁ గళాపూర్ణుండు మున్ను మధు రలాలసకథలలోనఁ దనకు వినఁబడిననారదునితుంబురజ యోద్యోగంబు దలంచుకొని తత్ప్రసంగంబున నిజపూర్వజ న్మవృత్తాంతంబు సంస్కృతం బైన నందు మృగేంద్రవాహ నామందిరగు ప్తం బైనతనవిపంచియునికి చింతించి మదాళ యపుత్రికంఠస్వరంబునకు నదియె తగినది యని హృదయం బునవితర్కించుచు దాని బరికించి తెప్పించుట కుద్యోగించి యాచంచలాక్షిం జూచి యింక నొక్క వీణియ యొక్కచో ట నున్నయది యది నీదుపాటకు ననురూపంబు గాఁబోలు ననిపలికె నప్పలుకులకు మున్న యభినవకౌముదిం దదీయస ఖులు ప్రకట బఱటి యొక్కడం దొలంగం దోడ్కొనిపోయి యేకతంబున నిట్లనిరి. ౨౦౭

క. అకటకట ముగుద వన్నం
తకుఁ గలపు సపత్నిపాటతగులంబు గడుం
బ్రకటించుపతికిఁ దో డై
వికసిల్లుచుఁ జెప్పె దెచటివీణెలసుద్దుల్. ౨౦౮

గీ. ఆకెగానంబు నీవీణె నతకరించు
టాదియందునె యెఱిఁగిచు మ్మతఁడు నేఁడు

పిలిచి తెప్పించె నిన్నింతచులుకఁ జేయు
కొఱకె తప్పదు మామాట యెఱిఁగికొనుము. ౨౦౯

ఉ. నేఁడు దలంప నీవిభుఁడు నీభవనంబునఁ బాట వించు ను
న్నాఁడట యాకెమీఁదట మనం బిడె నేనిడుఁగాక యాతటం
బోఁడిమిఁ బిల్వఁబంపెఁ దలపోయఁగ నింకొకవింత యాకెపి
ల్లాఁడికరంబు వ్రేలఁ బదిలంబుగఁ దాల్చినవాఁడు చూడవే.

చ. ఎఱుఁగవు గాక యొక్కపు డొకించుక మార్గమిష్టఁ గూ
ర్మికిం, గొఱఁత యె యొంతచెప్పినను గోమలి నేరవ యల్కఁ
దెచ్చుకో, నెఱయ నధీనవౌ టెఱిఁగి నేఁ డిదిగోఁ గయికొ
మ్మిమ్మికిలి, న్నెఱపె నతండు నీవు విననేర్చెదె మాపలు కె
ప్పుడేనియున్. ౨౧౧

క. పడఁతి యెటులైనఁ బ్రాణముఁ
బిడికిటఁ బట్టుకొని నేఁడు ప్రియుతో నీ వె
ప్పుడుబలెఁ బలుకక యుంచుక
తడ వుండుము మాకుఁగాను దాలిమితోడన్. ౨౧౨

గీ. మధురలాలసపాటపై మదిని దనకు
నింతవేడుక గలిగిన నేకతమున
సతతమును వింటగాక యిట్లతఁడు నిన్ను
నోటుపఱుచుట తగునె నీ కోర్వఁ దగునె. ౨౧౩

క. కావున నీయోటమి నీ
కేవెరవునఁ బాయు నది యధీశుఁడు తా నే
కావించు క్షణము పలుకక
నీ వుండిన నే మెఱుఁగమె నెయ్యముకొలఁదుల్. ౨౧౪

వ. అని బోధించి యయ్యింతులు బుద్ధి మఱలించిన నాయించు
బోఁడి తనమనంబున. ౨౧౫

క. నా నెయ్యపుఁదమిమహిమము
చే నప్పుడు విభుని తెఱఁగు జింతింపఁగ లేఁ
గాని సఖీజనకథితం
బైనది యింతయు నిజంబ యారసి చూడన్. ౨౧౬

క. కావున నేఁ జనవులకుం
బోవుట యిఁక ననుచితంబు బుద్ధిఁ దలంపం
గా వినువారలు నగరే
తా వలపున విభునికొదవఁ దలఁపనికాంతన్. ౨౧౭

వ. అని విచారించుచు వారికప్పటికిం దగినయుత్తరం బిచ్చి నిశ్చ
లం బైనధైర్యంబున నెప్పటియట్ల ప్రవర్తిల్లుచుండె నంత నాఁ
టిరేయి భూనాయకుండు తదీయగృహంబున కరుగునప్పుడు

క. నాయకునిరాకఁ గనుఁగొని
యాయచ్చరపూవుఁబోఁడి యత్యంతఘరి

స్ఫారసద్భక్తి నిసితిని
ధేయత ఘనసంభ్రమమునఁ జేటుపడఁగన్. [illegible]

శా. అత్యంతంబు సశంకలైనసిమ [illegible] గంబుతో [illegible]
ప్రత్యాఖ్యానము చేసి [illegible] బా [illegible] సంప్రాప్తనా
కృత్యంబుల్ ఘటియించెఁ గాని సుసోక్తి [illegible]
లిత్యం బేమియుఁ బాపద [illegible] కెతి కే [illegible] బు. [illegible]

క. తలిమముపై నెగసులు గిర
సులు లేకుండం గడచి సుకీనడిమపుడు
వ్వాలువ పయిఁ బఱచి తలగడ
నిలిపె విభునిశయనము నకా సంతుసే మానన్. [illegible]

వ. తదనంతరంబ యాం దా [illegible]
లాక్షి చేరువఁ దా నే [illegible]
కుమడిచి యొసఁగుచుండెఁ దత్ప్రకారంబు [illegible]
భూరమణుండు కొంత మోజంగా తనమునంబున. [illegible]

సీ. శృంగారగంధి [illegible] తాలు
చెక్కుటద్దములపైఁ బిక్కటిల్లఁ
బుష్పబాణోద్ధతిఁ బుంఖానుపుంఖమై
తొలఁకచుండుఁ గటాక్షవిలసనములు
నాకూతగర్భంబు లగుచుఁ దేనియ లుట్టఁ
గలికిపల్కులు | పవ [illegible] నుండు

గుబ్బచన్నుల కెలంకుల నారువోసిన
యట్లుప్పతిలుఁ బులకాంకురములు

సీ. వచ్చి యే నిట్లు నిలిచిన నచ్చెలువకు
నిప్పు డవి మాని యేమకో యిట్లు శుశ్రూష-
వినయభక్తిపాతివ్రత్యవిహితవిధుల
నన్ను వంచించుచున్నది నళినవదన. ౨౨౩

వ. అని సంశయించి నేఁటిపాట లీపాటలగంధికిం గౌటిల్యకార
ణంబు గాఁబోలుఁ బరీక్షించి చూచెదంగాక యని యాకమ
లవదన కిట్లనియె. ౨౨౪

ఆ. నీ విదేమి చెప్పుము నేఁ డోకలాఁగునఁ
గానిపించుచున్నదాన వతివ
యెపుడు నే నెఱుంగ నిట్టివి నీయందు
ననుడు మాఱుపలుక కబల యున్న. ౨౨౫

ద్వ్య. క. నా నెమ్మన మినుమా నీ
మానవిమానమున మనను మన్నన నను నో
మానిని నీమనమున నను
మానము మానమును మాని మను మను నెమ్మిన్.

వ. అనుడు నచ్చెలువ సొలయుచుఁ బతితో ని ట్లనియె. ౨౨౬

ఉ. పాటల గెల్చినట్టిసతిపల్కులు పల్కులు గాక యిట్లు నేఁ
డోటమి గన్నమాపలుకు లోనృప యేటికి నీకు వట్టియా

మాటలకే పితోడు మది మక్కువ వేఱొకచోటనుండెఁగా
బోటుఁద నాలుచన్నె మనుముపొంబ్లకుఁ దక్కినవారికింబలెన్

ఉ. మాపని యేమియున్నయది మానక యొక్కప్ప శాశ్వతంగసన
స్మిపొడగాన్పుగల్గుటయు మిక్కిలి నబ్బుర మింతనుండి ఓహా
కీపరిపాటిసేవ నొనరించుటకే తగియట్టివారమో
భూపవరేణ్య యేను బెఱపోఁడుము లెంతటిదప్పు మాకికన్

చ. అనయము నట్టివన్నియలు నాబహుమానము నాప్రియంబు
నా,చనువును గల్గియున్నపుడ చచ్చుట యుక్తము మాకు
నట్టిశో,భనగతికిన్ విరోధియగు పాపపుటాయువు దిట్టుకొం
టగా, కనియెడి దేమి యున్నది నరాధిప నిన్ను గుణైకభూ
షణున్. ౨౩౦

క. సంగీతకళలఁ జెలఁగుకు
రంగాక్షి బెడంగులం గరంగుట తప్పో
భంగించి యితరకాంతఁ దో
అంగుట తప్పో తడంబఱచి పురుషులకున్. ౨౩౧

క. నా విని యేయపరాధము
నావలనం గలుగఁ దెలిసి నాకీమణి యీ
భావమున నెన్ని యేనియు
భావంబులు ముట్ట దూఱి పలికెద కినుకన్. ౨౩౨

చ. వయిసొని నను ... మను బాలికి లోనుగ ... యు ...
నియతిమె ... మము ... గ ...
... హిత మే ... నుటింపను నీ ...
న యనుచు లేచి వచ్చి పతి నాతివలా ... ము ...

ఉ. ముట్టకు చాలుఁ ... గడు మోహాపు దీప్తుల ...
నిట్టను జెట్టఁగాక ధరణీశ్వర యేటికి ...
గట్టిను నాకు ... దియ ... లుట్ల ... కొంటుఁ
దాఁబట్టెఁ దదీయహస్తములఁ భామిని యాఁపుచు ...
చేతులన్. ౧౩౪

ఆ. అతఁడు నోర ... సీకంటు మోహ
వాంపు ... లెవ్వరంచు సతిని
గ్రుచ్చి కౌఁగిలించుకొని యెత్తి ...
గదిసెఁ జేప్పకొనియె గారవమున. ౧౩౫

ఉ. అత్త ... యవు ... ములు ... గ్రసకేణంబు ...
... సిద్ధయు ... లసకుం గోటుత గా
... త్తమ కల్గనే కలుగ ... పు ... యే మొ సేఁడు నం
చిత్తములోన మానదో కనిస్తను ... దసంబుఁ ...

సీ. ... బయు సమ్మోహకాంతుం ... నీచింత ... నె
... గుము నేటి ... సుడు ద్వితీయ ... బసఁ ...
... బినసీ ... యితర నా ... గానంబు చేత నవమూసి ...
సంబు ... నీవు వగచు ... దానవు బాలికంటు సత్య ...

మం బైనవిచిత్రవస్తువు కొక్కటి యేను మత్పూర్వజన్మంబున ఘటియించినది యొక్కచోట నున్నది యని పిన్నవాఁడ నది యెటు లైనను సాధించి తెచ్చి తద్వాదనాభ్యాసంబుతోడ నైన నిన్నంతటివారికిని మీఱ శక్యంబు గానిగానవిద్య ను ద్యోతించునట్లు చేసెద నమ్ము మనియె నవ్వనితయు నతండు పూర్వజన్మంబున మహేశకంఠేయుం డనుగంధర్వకుమారుం డగుట చాను నెఱుంగనది గావున నతనికి సప్తవీణె గలుగుట సంభవించునది యని మనంబునకు నరిపుచ్చుకొని సంతసిల్లెఁ గళాపూర్ణుండు నివ్విధంబున నవ్వనితడెందంబుకందు వాపిసాం బ్రాసాదంబున నభిమతక్రీడల రమించె మఱునాఁ డచ్చెలువ నెచ్చెలులనుచ్చుటలవలనఁ గర్ణాకర్ణిక నవ్వార్త మధురలాలసకులకస్త్రీలు విని యన్నెలఁత కెఱంగించిన నయ్యంగన తనమనంబున. ౨౩౭

క. గానాదికళలకొదవలు
కాన తగం దీర్చు పతి ముదం బొనరింపం
గా నునికి కెనయె పతిఁ దమ
గానాంకుల మెచ్చఁ జేయుకాంతలబ్రదుకుల్. ౨౩౮

ఆ. ఇంతఁ జేఁ దలంచు నేకోత్తరపువీణఁ
దనకుఁ దొసఁగఁ జేసికొనియె నౌర
పతిని బ్రేమ నడుమఁ దెరువాటుగొట్టె ని
క్కాండవలదె జగతి నువిద యొక. ౨౩౯

చ. అని తలపోయుచున్ జలరుహాసన [illegible] నొకింత [illegible]
తోషి గనుపట్టఁ గన్గొని రతిక్రియ వేళఁ దదీయచిత్త [illegible]
న్బ్బ నతఁడు కాళ్లమీఁదఁ బడి శీఘ్రము తత్పద[illegible]
గ్జనపతిదారమాళిమణిసంతతిఁ జేయఁ గృతప్రణ[illegible] ౨౮౦

గీ. ఈగతిం దనకాంతల కిరుపురకును
దా నొడంబడినట్టియర్థములు రెండు
తలఁపులోపల నుండఁ దత్కాంతునాగ్ల
మొక్కవేళ నృపాలుఁ డిట్లూహ సేసె. ౨౮౧

సీ. అభినవకౌముది కాపీఠ యున్నచో
టెఱిఁగించి పొమ్మన్న నిపుడ పోయి
తెచ్చుకొనెనొపుఁ బో దివ్యకామిని గాన
నైన నా కనుచితం బట్లు పనుప
దాన మత్సామర్థ్యహీనత దోఁచుఁ గా
వున నట్టుగా నేను జనులఁ దగిన
వారిఁ బంచిన విఘ్నకారు లెవ్వారు గల
రో మాన్పుకొన సమర్థులుగ వలయు

గీ. నింక నటు గాక తద్దేశ మేలుదొరకుఁ
జెప్పి పంపిన నతఁడ యూహించు నేమొ
యిన్నియును మాని యే నె దండెత్తి చనిన
నదియుఁ దన్మార్గరిపులసంపదలుఁ జేరు. ౨౮౨

వ. ఇంక మధురలాలస కొడంబడినయందియలు సాధింప దిగ్వి
జయంబునం గాని శక్యంబు గా దని తోఁచుచున్నయది యని
విచారించి యూహాపోహార్థంబు సకలనిజకార్యభారధౌరే
యు సత్త్వదాత్మనామధేయుఁ బిలిపించి. ౨౮౩

క. లోనికి నపు డవ్వారిని
రానీకుండంగ ద్వారరక్షుల నిడి ధా
త్రీనాథుఁ డేఁగె మంత్రవి
ధానోచితభవనమున కతండును దానున్. ౨౮౪

గీ. ఏఁగి తనతలఁపుప్రకార మెల్లఁ జెప్ప
నధిప సరిదాఁకెఁ గద నేఁటియత్న మెల్ల
నాఁడు మధురలాలసలక్షణములు చూచి
యే ననినమాట కని ప్రీతి నెసఁగె నతఁడు. ౨౮౫

గీ. అనుడు నతఁ డట్లయవు నని యపుడు నగుచు
నింక దీనికిఁ గర్తవ్య మెద్ది మనకుఁ
బదియుఁబదియునుగా నీతిపదవి నరసి
తెలియఁదగు నని యిట్లని పలికె మఱియు. ౨౮౬

ఆ. అనఘ శ్రుతిచతుష్టయైకాధిగమ్య మై
నిపుణమంత్రిసంప్రణీత మగుచుఁ
గడు నపూర్వఫలము గావించు మంత్రంబు
యజ్ఞశీలునకు ధరాధిపతికి. ౨౮౭

క. నాకుం జూడఁగ నీతిక
ళాకలనము లల్పశౌర్యుల తెఱంగులు గా
కేకార్యమునకు వచ్చు జ
నైకపదము శౌర్యబలము యనియుం దోఁచున్. ౨౫౮

గీ. ఎచట నెపు డెద్ది చేఁబూని యెట్టివానిఁ
బ్రబలశౌర్యుండు దాఁకి పరాక్రమించు
నదియె పోరికిఁ దగుదెస నదియె సమయ
మదియె కైదువు శక్తుండు నతఁడె గెలువ. ౨౫౯

ఉ. ఆల మొనర్పఁబూను రిపు నగ్రమునం గనుఁగొన్న నో[illegible]
యాభీలపుఁ దేజ మప్పు డటు బిట్టుదయించును శౌర[illegible]
లికిన్, జ్వాలలు మున్ను గూర్చుకొని వచ్చి దహించు [illegible]
ననంబుఁ దా, తాత్కాలికహేతిసంపదలఁ గాక సహా[illegible]నుఁ
డెంచి చూడఁగన్. ౨౬౦

ఉ. ఏనుఁగు శైలతుల్యత వహించియు నుందగతిత్వదోషము,
బూనుట వధ్యభావమును బొందెఁ దనుస్థితిఁ గొంచె మ
య్యుఁ బం,చానన మెంతయున్ సరభసాతిశయోత్పతనప్ర
భావముం, బూనుట ఘాతుకత్వమును బొందె జయంబులు
శౌర్యసాధ్యముల్. ౨౬౧

క. సకలకళానిపుణులు సే
వకులై కొలువఁగఁ బ్రతాపవంతుఁడు గొలిపిం

చుక్కలు గాఁపునఁ బోలవు
సకలకళలు నొకప్రతాపసంపదతోడన్. ౨౫౨

చ. ఇనుఁడొకఁడొక్కఁడే కొంతయుదయించినమాత్రఁ బవిత్రతేజోవ్రజా
చ్చిన వెనుకఁ జుక్కలున్ నిరవశేషతమోనికరంబు విచ్చిపో
వనయసము శీతభానుని కళౌఘము పూజావిధి నైన గెనిచె
తను కనరాదె సూర్యునకుఁ బ్రతాపకళాగుణాతిరతమ్ములున్.

చ. ఒకఁడొకఁ డేల పెంచె నధికోన్నతిఁ బెంచిన మేరుశైలనా
యకమునఁ బెంపు వేల్పులందఱుఁ జిరాశ్రయణంబున వాసతేనొ
కింగను కయ్యును బుద్ధిలో సరిసిచూడ జగంబుల నుగ్రచండప్రతి
ష్ఠికి బాధ లప్రసిద్ధికిని పెల్లును గావివి సూక్ష్మతాపముల్.

మ. ఇది యత్యంతము దుష్కరంబు సుకరంబీకార్యమన్నొదచిం
తదగుం గొంచెపుఁ గార్యకర్తలమెయి సత్యాంతప్రతాపాత్మకం
దది యెంతే విఫలంబు దాగుల్లలదుష్కారీయుస్తాభేదము
న్యదతిస్ఫూర్జితభావహావము నెడన్ వ్యర్థంబు గాదే కదాన్.

క. ఘనునకు తారుండు తానె
హావేశం బైనయపుడు యహితులమీఁదన్
వేవేగ దండుగదలం
గావలయుం గదల నిపుడు కాలోచితమున్. ౨౫౬

చ. అన విని సత్యవ్రాత్ముఁడు ధరాధిపుతో వినయంబు మీఱని
ట్లను మనుజేంద్ర నీవు గనుఁగొల్ల నయస్థితి నేను గాననే

ర్తునె యయిన న్మనంబునకుఁ దోఁచినలాగున విన్నవింతు నీ
యనుమతిఁ జేసి నిర్భయత నాప్తుల కిచ్చక మాడవచ్చునే.

ఆ. ధరణినాథ కష్టఁ బ్రతాపోజ్జ్వలం బైన
నీదు భావమునకు నాదునృదున
యోక్తి యొకటఁ గొంత యొప్పెనఁ గైకొమ్ము
జ్వలితఖడ్గమునకు జలముపోలె. ౨౫౮

ఆ. నృపతి నీతిపథము నీ రీఁదువాఁడు తె
ప్పను గదాకులుండు పథ్యవిధిని
విడిచియును నొకొక్క-యెడ జయించుట గల
దైన నిందఁ జెందు నజయ మైన. ౨౫౯

క. నీతిపథంబున నడుచుమ
హీతలనాయకున కొక్క-యెగ్గొదవినఁ దా
రాతని నిట్టట్టనరు వి
ధాతఁ దిట్టుదురు గాని ధరణిన్ లోకుల్. ౨౬౦

గీ. ఎందు నీతివిహీనుని జెందునట్టి
సిరిని దిట్టుదు రెట్లు చాఁ జేరె నతని
ననుచు భూజను లందఱు నినుముఁ గూడి
యున్నయగ్నికిఁ బెట్టు రాకుండు నెట్లు. ౨౬౧

ఉ. ఏయెడ నెంతయున్ వినుతి కెక్కి-నఁగుట్టిబలంబునం దనూ
భ్రాచ్ఛాయము పేర్మిచేతఁ దముఁజాలఁగ మించినసామజంబుల

స్థియుత యడ్డకట్టుకొని తెచ్చి నరుల్ దమ కెక్కిడంతలం
జేయుట నీతివైభవవిశేషముగాదె తలంచి చూడఁగన్.

చ. ఇమ్మెయి నాచరింపఁ దగు నీపని యీపని యిట్లొనర్పు సా
ధ్యమ్మగు నన్నయుక్తి యొకచో భువి నీతి యనంగఁ దద్వివే
కమ్ము మహాబలాఢ్యునకుఁ గా దనరాదు పురత్రయీజయా
ర్థమ్ము నగంబు చాపముగఁ దాల్చినరుద్రుఁడె సాక్షి దీనికిన్

ఆ. వింటఁ ద్రొడిగి యేయ వెసఁ జను నెంతద
వ్వంతదవ్వు చనుసె యంపకోల
దేవుఁ డైన రిత్తచే సైన నటుగాన
బలిమికంటె నీతికలిమి లెస్స. ౨౬౮

ఆ. విను నృపాల సంధివిగ్రహంబులు యాన
మాసనంబు ద్వైధ మాశ్రయ మనఁ
దనరు షడ్గుణములు దగు వేళ సలుప మే
లొసఁగు నసమయప్రయుక్తిఁ గీడు. ౨౬౯

ఆ. ధరణి సామభేదదానదండము లన
నాల్గుపాయము లని నామములును
లక్షణములు చెప్ప దక్కు లందఱు ప్రయో
గప్రకారవిదులు గలుగు టరుదు. ౨౭౦

ఆ. గోరఁ బోవుపనికి గొడ్డలియును దాన
సలుపుపనికి గోరుబలె నృపాల

గురులఘువ్యవస్థ యెఱుఁగయనిచతుషష్టి
యప్రయోగకరణ మను వితంబు. ౨౬. ౭

సీ. సరిగాఁగఁ బదవు లొండొంటితో నలుపంగ
సమువిపక్షునియందు సామసిద్ధియు
మూలబలంబు పెంపున దుర్గయుం డగు
పేర్చు శాత్రవుఁ డందు భేదసిద్ధియు
నొందును సంధిని హితుఁ బలంగములు
చే నొప్పు రిపుఁ డందు దానసిద్ధియు
సాధునిశ్చితపరాజయుఁ డైన దుర్బలు
లందు దండసిద్ధియు

గీ. నలుపవలయు ధరాతలేశ్వరుల కెల్ల
బుద్ధియందు క్షయస్థానవృద్ధు లనుత్రి
వర్గము నెఱింగి పంచాంగవర్తనములఁ
దెలిసి శక్తిత్రయంబున వెలయవలయు. ౨౬౫

సీ. మంత్రగోపనము నేమఱుటయు దీర్ఘచిం
తయు నిరర్థకపుఁ బ్రాఁతయుఁ బ్రసాద
విరహితత్వము బుధావిజ్ఞానము శుభాప్ర
యోగంబు విషయానురాగభరము
నన్నృతంబు నాలస్యమును నాస్తికత్వంబు
నర్థంబులందు ననర్థమతియు

దీర్ఘసూత్రత్వంబు దీర్ఘరోషంబు ని
ర్ణీతకార్యము లాచరింపమియును

ఆ. భూమిపతికి దోషములు నివి పదునాల్గు
వీనిఁ దెలిసి నెఱయ విడువవలయుఁ
గామరోషజంబు లై మీఱినట్టిస
ప్తవ్యసనములందుఁ దగుల వలదు. ౨౬౯

క. కొలిచినవారలజీతం
బులు వేళలు దప్పకుండఁ బూర్ణముగా నీ
వలయును వారల ప్రేమము
బలము నృపాలునకు నెల్లపట్లను మిగులన్. ౨౭౦

క. ఏయేకట్టడ లెవ్వరి
కాయాకట్టడలు దప్ప కధిపతి ప్రజలన్
నాయమునఁ బ్రోవవలయుఁ గృ
పాయుతుఁ డై తస్కరాదిబాధ లుడుపుచున్. ౨౭౧

క. దండార్హుల దండింపమి
దండానర్హు లగువారి దండించుట యీ
రెండు సకీర్తిదములు భూ
మండలనాయకుల నిరయమగ్నులఁ జేయున్. ౨౭౨

క. ఇవి యన్నియు నిపుడు ప్రసం
గవశంబునఁ జెప్పఁబడియెఁ గాని సకలనీ

తివిదుఁడ వీ వలఘువిఘ
ప్రవర్తనము నీక కలదు పార్థివముఖ్యా. ౨౭౩

ఆ. సకలదిగ్జయంబు సలిపినయట్టిమ
దాశయుని జయించి నపుడె సిద్ధ
మెల్ల దిశల నీదుకిల్లాకు సాగుట
యైన నృపుల శాంతి యస్థిరంబు. ౨౭౪

వ. కావున నీవును జని యీనడుమ నంకురితదర్పు లగుచు నెదు ర్పడం గడంగుగడుసుదొర లెక్కుడెక్కుడు గలరో వారి ను క్కడంచి దిక్కుల నప్రతిహతంబుగా భవత్ప్రతాపంబు నెఱ పుట తగినకార్యంబు దేవర యాసతిద్విసప్త తాగపతిసమ యం బిడియ మెట్లంటేని నీవు మధురలాలసకు సకలద్వీపా ధీశశుద్ధాంతకామినీమాళిమాణిక్యనిర్మితనూపురసమున్వేణం బు శీఘ్రంబు సేయుటకుఁ బ్రతినవట్టుట చెప్పుచున్నవాఁడ వు తాదృశమంజీరధారణకారణం బైనయానాగీమణిపాదదృ ష్టంబు శీఘ్రం బావిర్భవం బగుచు నిన్ను సత్ప్రతిసు వట్టం చెఁ దప్పదు దానఁ జేసి జయంబు నవశ్యలభ్యంబ యుభయవ కౌముదిప్రయోజనంబును దబానుషంగికఫలం బగుచు స ద్ధించుట చెప్పవలదు కావున నీతిచాతురీపూర్వకంబు దండ యాత్ర సలుపు మని యిట్లనియె. ౨౭౫

బలములు గొంత శాత్రవునిబల్మి నడంగినపిమ్మటన్ ధనం
బులపస దండు వెచ్చములఁ బొల్పఱి పోయినయట్టిపిమ్మటన్

గెలిచినగెల్పు గెల్పెయగు నీసతిభాగ్యము సార్థమే యగున్
బలధనహాని యెంత కడుఁ గాటిల కుండును నీతిమైఁ జనన్.

శా. ఓరాజేంద్ర ప్రదక్షిణక్రమముగా యుక్తంబు దిగ్జైత్రయా
త్రారంభం బటుగాన గెల్వుము ప్రాచ్యావాచ్యపాశ్చా
త్యులన్, నీరాష్ట్రంబున కెగ్గొనర్చుటకుఁ బార్ష్ణిగ్రాహుఁ
డిద్వేళకున్, సారోదగ్రుఁడు మాగధుం డిపుడు తత్సంధాన
మర్హాం బగున్. ౧౭౭

వ. అని విన్నవించిన. ౧౭౮

శా. సారప్రస్ఫురితాంగపంచకలసత్సంధ్యాదిషాడ్గుణ్యవి
స్తారోద్యత్సచివైకమత్యకృతమంత్రప్రక్రియానిర్జిరో
ధారూఢాయతశక్తియుగ్మభృతరాజ్యశ్రీపరిభ్రాజితా
చారుస్ఫూర్తికళావిరాజితసమస్తక్షోణిభృత్పూజితా. ౧౭౯

క. బంధురభేరీభూరిధ
ణంధణరవచలితవలయనగధాతురజో
బంధుత్వప్రత్యుద్గమ
సంధుక్షితదోఃప్రతాపశౌర్యకలాపా. ౧౮౦

మాలి. గురుతరజయధాటీఘోటకస్తోమచంచ
త్ఖురపుటదళితక్ష్మాసంధూళిధూమ్యావలాయ

త్వరనృపమకశకౌఘా ధర్మవిధ్వంసితాఘా
నరవినుతచరిత్రా నారభూపాలపౌత్రా. ౨౮౧

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళి
యమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేయసూరయనామ
ధేయప్రణీతంబైనకళాపూర్ణోదయంబను
మహాకావ్యంబునందు
సప్తమాశ్వాసము.

కళాపూర్ణోదయము

అష్టమాశ్వాసము.

శ్రీలాకీర్తిసతీసమ
లాలనశీలనగునాచలద్గ్రాగ్రణ్యా
శీలితపుణ్యజయాత్కర
వాలా నంద్యాలకృష్ణవసుధాపాలా. ౧

ఆ. అవధరింపు మమ్మహామహాత్మ్యనయనీతి
సరణి విని కరంబు సంతసిల్లి
యిద్ధతేజుఁ డానరేంద్రుఁ డిప్పటికిని
మగధరాజుసంధి దగున యనుచుఁ. ౨

ఉ. ఆనరపాలుపాలికి షడంతరరాతిజయంబుకల్మియున్
మానగుణంబు నాప్తతయు మాటలనేరుపు ధైర్యముం బరా
స్థానజనానురంజనసుదక్షతయున్ వినయోన్నతి స్థలా
నూనవివేకముం గలనయోన్నతు నంపెను రాయబారిగాన్.

సీ. ఆరాయబారియు నగ్రసంప్రేషిత
జనులచే మగధేశ్వరుని పురోహి
తప్రధానాదులఁ దగుసామదానాది
వర్తనంబుల వశంవదులఁ జేసి

యతిగౌరవప్రవేశితుఁ డై సభాస్థలిఁ
దద్విభుఁ బ్రశ్నోచితంబు గాఁగ
దేశకాలాదివార్తాశంసనము నిజే
శ్వరుమహిమస్తవనల్ జరగ నడపి

గీ. దాన నొకరికి మానంబు దఱుఁగకుండఁ
గడను దద్గుణస్తుతిఁ జేసి కలయు నాడి
మఱియుఁ గలనీతిపటిమ నాత్మప్రభునకు
నతనికిని దాను సంధాన మమరఁ జేసె. ౪

చ. అనుపమనీతిశౌర్యనిధి యంగమహీరమణుండు నస్నావ
ర్తనముఁ జాల యంత్రధనధాన్యబలప్రముఖంబులందు నెం
దను గొదలేకయుండ గడిదుర్గములుం దనరాజధానియున్
ఘనపరిరక్షణక్రియఁ దనర్పఁగఁ జేసె దృఢప్రయత్నుఁ డై.

క. తనబలనాథుల కందఱ
కును జెప్పించెను గరంబుగోర్కెఁ బ్రయాణం
బని వారలు నుత్సాహము
దనరఁగఁ జాటించి రపుడు తమపాళెములన్. ౬

ఉ. అంబుజమిత్త్రుఁ డంత నపరాంబుధి డాయఁగఁ బోయె నాత్మ
బింబ మపు డంతకంతకుఁ గ్రమప్రభవన్నికటత్వతారత
మ్యంబున సంక్రమించుతదుదంచితవిద్రుమరాగవీచిశై
త్యంబునుబోలె రక్తిమయుతద్దయుఁ బూనఁగ వేఁడిమానఁగన్

ఉ. కాలకృషీవలుండు గడఁకం బరిణత్యరుణాతపచ్ఛటా
శాలిచయంబు గోసి వెలుచం బఱ మోయుచు నున్న వాఁడు
గాఁ, బోలును ఋష్పగా నన నభోమణిమండల మంతకంతకుం
జాలవిశాల మై చరమశైలము చేర్పున నొప్పెఁ జూడ్కికిన్.

ఉ. కాలకలాదుఁ డండ యనుగాం దన రేణుప్రప్రత్యగాశ నాఁ
గ్రాలెడు క్రోవిఁ గూర్చి కరఁగంగఁ బ్రవర్ధన మొందుజాళువా
మేలిమిపూదెనాఁ బోలు పుమీఁతె నిచుం డది గాఁక యార్పఁ
గీలాలనిమజ్జితం బయి సలాగునఁ గ్రుంకెను బశ్చిమాంబుధిన్

చ. పడిఁ దనుఁ బాఁపఁగాఁ దఱుము వాసరకర్తకు చేతి భాసుఁ డ
న్బడిద పుముంగ మూర్చ కడుఁ బేర్చుచు రోదసి వేఁ పంట చే
నుడుగక చొచ్చు రే యనువనోద్ధతహస్తి మొగంబునందు
నొ, ప్పెడు మదబిందుబృంద మనఁ బెం పెసఁగెం గడసంజ
చూడ్కికిన్. ౧౦

ఉ. కేశవుఁ డవ్విరాత్రిను ప్రకృష్ణసముత్థితి ఖ్యాప హీరపుఁ జేసెనో
యీశుఁడు మూర్తు లెన్మిదియు నేకతఁ గోలునఁ గప్పెనో స
మస్తాశలుఁ గూడి వృత్రదనుజాధిపభూమికఁ దాల్చెనో య
నం, బేశలతం దమఃపటలి పేర్చె సమస్తముఁ గప్పె నంతటన్.

గీ. నింగి యనియెడి ప్రశస్తిచేనికిని రక్తి
బలి యిడి రసంగ నెఱసంజ తొలుత నమరఁ

దఱుచుగా దాన విలసిన మెఱుఁగుఁబ్రత్తి
విల్లు నాఁ జుక్క లెంతయు నుల్లసిల్లె. ౧౨

చ. అరయఁగ నూర్ధ్వలోకము ప్రపంచకమయ్యెంబ యసంశయంబు
గా, నరుదుగ నెంతయుం బ్రకటమై యదిగో గగనంపుఁబ్రాంత
చత్వరము సుధీవ్రజంబున విభాసిలుచున్నది యంచుఁ జూ
పరుల్గరము కుతూహలంబుమెయిఁ గన్గొనఁగాఁ దనరా
రెఁ దారకల్. ౧౩

గీ. అంత నమరాధినాథుగృహాంగణమునఁ
జాల గందంపుఁగలయంపిఁ జల్లి రనఁగఁ
దూర్పు తెలుపయ్యె నంత నందును దదీయ
గజము నిల్పిరో యన సుధాకరుఁడు దోఁచె. ౧౪

గీ. కాల మనుకువిందుఁడు చంద్రికాపటంబు
నేయఁ బన్నినమగ్గ మొకో యనంగ
నవమయూఖాళి గోనసాగి మిన్నుల నొప్పె
విధుఁ డమరె వానిగృహాభిత్తివివర మనఁగ. ౧౫

ఆ. వెల్లమడుఁగుఁగోఁక విచ్చినరీతిఁ బా
లారఁబోసినట్టియందముగను
బిండి చల్లినట్లు పండువెన్నెలలు గా
యంగఁ దొడఁగెఁ జెలువ మమర నంత. ౧౬

మ. కలయన్ లోకములందుఁ బర్వినతమఃకాలుష్యముం జంద్రి
కా, ఖ్యాలసత్సత్వగుణప్రకర్షమునఁ బ్రక్షాళించుచుం దద్ద
యుం, బొలుపొందెన్ ద్విజరాజమండలము పెంపు ల్మీఱ
నొక్కొక్కచో, జలదం బుండెను మీఁదమీఁద భవదోష
ప్రక్రియం బర్వఁగన్. ౧౭

ఉ. ఇట్టిటు యామినీరమణుఁ డేఁచఁగ నెప్పటిలీలఁ జాలఁ జూ
పట్టమిఁ జూచి శ్రీ నెలవు పద్మినిఁ గైకొన కప్పు డక్కటా
గట్టిగఁ దత్ప్రియాళితతి కైరవిణిన్ వెసఁ జేరె రాజు చే
పట్టినవారు దేవు లనుపల్కు యథార్థము చర్చ సేయఁగన్

సీ. కొనుఁ డివే విరులన్నఁ గొనఁగ నేల మిముఁ జూడ
మరుఁడు రువ్వెడు విరుల్ విరివి ననుచు
నీవట్టిమాటలకా వచ్చు టన్న న
ట్లేము రా మిది వెల యింద మనుచు
నిపుడు మీకిష్టంబు లిం చెప్పె యనిన నా
కప్పి డాఁచినగుచ్ఛకము లె యనుచు
నివి చెల్ల కవి యమ్మెడివి కావు తలుఁ డన్న
నెఱుఁగుదు మిపు డంట మేము ననుచు

గీ. బైటివాని నొల్లక తడిపావడలను
బొదివి పెట్టినయవి దివఁ బోవునట్టి
యువజనులదంటమాటల కొప్పి నగుచుఁ
బుష్పలావిక లమ్మిరి పుష్ప లపుడు. ౧౮

వ. అట్టిసమయంబునఁ బట్టణంబునం గలదండనాయకు లంద
ఱుం దమయేలికజయప్రయాణంబునకుం దగినసన్నాహం
బున నాయత్తపడుచుండిరి కళాపూర్ణుండు నభినవకౌముది
మందిరంబున కరిగి యయ్యోగురుఁబోఁడితోడ నోకమలవదన
నీకు నోడఁబడినవీణియ సాధించుటకు దిగ్విజయుం బోసర్చు
నంతవలసె నేఁటివేకువఁ దత్ప్రయాణం బని యెఱింగించి మ
ధురలాలసపాలికిం జని యాకంజవదనతో. ౨౦

క. నీనూపురంబుమణులకు
నై నిఖిలదిగంతవిజయయాత్ర యొనర్పం
గా నెల్లి మంచిదివసం
బో నెలఁతుక యనుచుఁ జెప్పి యోగి సలరించెన్. ౨౧

వ. అంత. ౨౨

చ. తమతమయంగనల్ గరము తత్పరత న్బిగియించుకౌఁగిళుల్
గమనపువేడ్కఁ నించుకయుఁ గైకొన కెప్పుడు తెల్లవాఱు స
త్తమకము మానసంబులను దాల్చుచు మాటికి నెల్లవారు సం
భ్రమమునఁ దూర్పు చూడఁ గడు భాసిలె నాఁటి
త్రియామ మిక్కిలిన్. ౨౩

సీ. సమకాంతిఁ జదలఁ దోఁచనినీలిగవృసైన
సిడిమ్రాఁకుతుద నిడ్డపడగ విధుఁడు

వఱసిసప్పుడు దాని వ్రాల్చుటకై కట్టి
 పట్టిపగ్గములు దీర్ఘాంశులతలు
రతిరాజు సిరిపెంచ్చ రజనికాళికి సిడి
 యాడుకోకిలభటుఁ డంకశోభ
యతనిమీఁద వసంతమాడుక ప్రపుధూళి
 చంద్రిక విరులు నక్షత్రసమితి

గీ. యారజనికాళి యెందేని యరుగఁ దలఁచు
 టెఱిఁగి వ్రాల్పించుచున్న వాఁ డేమొ యిప్పు
 డతఁడు తలసిడికొమ్మ నా నంతకంత
 కోలిఁ జంద్రుండు పడమట వ్రాలఁజొచ్చె. ౨౮

గీ. కోడి తపతప ఱెక్కలు గొట్టుకొనుచుఁ
 గూయుక్రమ మొప్పమీఱె వేకువ యనియెడు
 కనుమ గట్టి వధూమానధనము దోఁచు
 నసమశరుఁడు తప్పటఁ గొట్టి యార్చె ననఁగ. ౨౯

ఉ. పారదబద్ధసఫ్ఘటిక పాకపరీక్ష గొనంగఁ జంద్రికా
 క్షీరమునంచుసన్ సమయసిద్ధుఁడు పెట్టె ననంగఁ జాల నొ
 ప్పారెను వేగుచుక్క యదియంటినచోటు సువర్ణమయ్యెనో
 నా రమణీయమైనయరుణద్యుతిఁ దద్దయుఁదూర్పుశోభిలెన్

చ. హిమకరుఁ డప్పు డొప్పెఁ బ్రణయించి తుషావృతి నిడ్డగార్హ
 పత్యముక్రియ దక్షిణాగ్నిగతిఁ దాల్చె నగస్త్యుఁ డనూరుదీప్తి

సాం, పమరె సముల్లసన్మ్యుతియుతాహవనీయము నాఁగ నొ
క్క-చో, నుముకలబూది చిందినదియో యనఁ జిల్లరచుక్క-
లుండఁగన్. ౨౭

వ. అంత. ౨౮

సీ. సమయవ్యతిక్రమశంకాససంరంభ
జాగ్రదుత్థితసర్వజనచయంబు
రథ్యకేతనముఖ్యరథకార్యఘటనాది
సంభ్రమాకులసూతసంచయంబు
ఘంటాకుథాప్రముఖద్విపసన్నాహ
భూరితరత్వరాధోరణంబుఁ
బల్యయనఖలీనబంధాదిసైంధవ
కల్పనాలోలాశ్వికవ్రజంబుఁ

గీ. దక్రదధ్యుపదంశాదివిక్రయకర
భామినీహూతివాచాటభటకదంబ
సమవలంబితభోజనచాపలంబు
నగుచు నవ్వేళఁ దనరె నన్నగర మంత. ౨౯

సీ. పొందుగా నందలంబులు పల్లకీలు ద
క్షత నాయితము సేయు శైబికులును
దగువాహనముల నంతఃపురకాంతల
నిడి దిడ్డు వైపించు పెగ్గడులును

ద్రోవఁ బౌఁజులఁ బెట్టి తొలుతగాఁ దమతమ
మొనల గన్పఱచుచమూపతులును
నుష్ట్రినామిాంశకటోష్ట్రకివాహిని
ఘర్మవేసి లసుభాగసులును

ఆ. గరము సంభ్రమింప ఘనతర మైనత
తక్కలకలంబు లపుడు పొలుపుమీఱఁ
గై రవప్రియోదయారంభఘూర్ణమా
నార్ణవారవంబు ననుకరించి. 30

సీ. ప్రస్థానసముచితబ్రహ్మమంత్రముల భూ
గీర్వాణపంక్తు లాశీర్వదింప
జయజయదేవ యన్శబ్దజృంభణముతో
బిరుదావళులు వందిపరులు చదువ
వేత్రహస్తులు పేళ్లు వినవించి చూప సా
మంతభూనాథు లంతంత మ్రొక్కఁ
బట్టపేనుఁగుఁ బైఁడిపల్లకిఁ జేజీని
దగ నాయితము సేసి దండఁ బెట్ట

గీ. చైత్రభేరీధణంధణశబ్దమహిమఁ
గరము ఘూర్ణిల్లి దిక్కులు గ్రక్కదలఁగ
లలితగుణయుక్త మగుశుభలగ్నవేళఁ
దనదుభవనంబు వెడలె భూతలవిభుండు. 31

కం. ఇత్తెఱఁగున వెడలి యతఁ
డుత్తుంగ నెక్కి దిగ్జయోత్సాహంబుం
జొత్తెంచ నకాహళికా
తుత్తుంభధ్వనులు వారిధులఁ గలఁగింపన్. ౩౭

చ. ఘనతర కేతుఘాతఘనకూటము లైనమహాగజంబులున్
జరదవనీధరేంద్రములఁ జూడ్పున నొప్పుమహారథంబులున్
మరుదవమాననాచతురమస్ఫుటవేగము లైనవాజులున్
వరభటసంచయంబులుఁ గొలువ న్వెడలెం బురి నాతఁ డత్తఱిన్

వ. అప్పుడు. ౩౮

సీ. మిళితభూగగనాంతములసందు విచ్చినఁ
గాన్పించు బ్రహ్మాండకాంతి యనఁగ
దిశ లెన్ను చివ పూర్వదిశ యని బ్రహ్మ గ
ల్పినయట్టి మొదలిటిలెక్క యనఁగ
నుదయాచలాధీశు నుత్తమాంగంబున
భాసిల్లుహొంబట్టుపాగ యనఁగ
గగనాఖ్యవనవృక్షప్రకాండోపరి
భ్రాజితం బగుపక్వఫల మనంగ

గీ. దారకాభక్తచంద్రికాక్షీరభోజ
నాంతమునఁ బూర్వసంధ్యయ నాంత కొలఁది

లీలఁ జేర్చనపసిఁడిపళ్ళెరు మనంగఁ
ధరణి విశ్వంబు గాన్పించె వసుసతోడ. ౩౬

వ. ఇవ్విధంబున సూర్యోదయంబు సకలజనమనోరంజకం బగు
చు నొప్పుచున్నంత. ౩౭

చ. హెళిహెళి నాయుధప్రహతిపితానము గ్రమ్మఁగఁ జాల నొప్పుచు
న్వెలుఁగను సేయుచుం బురముఖీఘులు సన్మణిసౌధకోటితోఁ
బాలు పెసఁగెన్ సనేశసుచిప్రాగధగద్ధగితాంబుసారి తె
విలసితపుష్పతోరణవిభులుఁబోలె సురాళిఁ బూఁడికిన్.

క. అంతటఁ బ్రాకారద్వా
రాంతము సమ్మర్ద మెసఁగ నత్యంతాయు
ష్మంతులముగ బా యనుచును
సంతసమునఁ గడచి గోపజను లాడికొనన్. ౩౮

వ. ఇవ్విధంబున గ్రముకకంఠోత్తరపురద్వారంబు నిర్గమించి త
ద్బలంబులు నడచునప్పుడు. ౩౯

గీ. ఎంతదవ్వులవస్తువు నెదుటఁ గాన
నైన ప్రపథమని మేషంబునందుఁ దెక
బాని నంతన కడచురథవ్రజంబు
వేగమునఁ జేసె రథికులు వెఱఁగుపడుచు. ౪౦

క. తురగప్రచారమును గుం
జరమదమును బరస్పరాతిశయభావగుణ

స్ఫురణము నణంప నపంకము
నరజస్కము నగుచు మార్గ మపుడు డింపొసంగె. ౭౧

సీ. జల్లులతోడి పెన్పల్లెంబు లెగ నెచి
పట్టుమం బేరెములాడువారు
మెఱుంగులు నూడుకల మిలుమిల్లు గొలుపంగం
జేకటారుల బయల్ చిమ్ముకారు
బెడిదంపుటరిగెలు బిఱబిఱం ద్రిప్పుచు
వడిం బిల్లమెుఱములు నైచువారు
తెగ నిండం దిగిచి సిద్దెసలకుం బొ ట్టుకో
లలు నూపి పల్లటీల్ దాటువారు

గీ. నొండొరుల కభిముఖు లగుచు నుబ్బువారు
గడలు చాపుచు వేడుకకరువ్వుముసను
జెలంగి తమదొరలకు నింపు సలుపువారు
నగుచు వీరభటుల్ మించి రతిశయమున. ౭౨

గీ. మునుపుగా నేంగి యసిమిగుల్లెసలు వన్ని
త్రోవ నెక్క డెక్కడ నేమి కావలసిన
నట్టిభక్ష్యభోజ్యాదులయమ్మకమునం
దనియం జేసిరి వణిజులు తద్బలముల. ౭3

చ. వలసినచోట నెల్ల నభివాంఛితవస్తుచయంబు గల్గుటన్
లలనలు దారు సాంద్రవరణంబుల నొప్పెడుపల్లకీలం బోం

గలుగుట నర్థవంతులకు గట్టిగ నాన్నృపుదండయాత్ర యుం
పలరఁగఁ జేసెఁ బట్టణమునట్ల యనర్గళభోగ హేతువై. ౪౪

చ. అలఘుబలప్రతాపయుతుఁడై యతఁడమ్మెయివచ్చుదండువా
ర్తలు వినుచుం దదగ్రదిశరాజులుగొందఱు ముక్తమార్గులై
వలసలుపోవువారుఁ దగువస్తువు లప్పన పంపువారుఁ గే
వలవినయంబుతోఁ గొలుచువారును నైరి యథోచితస్థితిన్.

వ. అంత. ౪౬

సీ. సకలసౌభాగ్యలక్షణధన్య యైనట్టి
మధురలాలసకు నత్యధిక పుణ్య
విభవకు జగదేకవీరపత్నికి సందె
లఖిలదిగ్దేశధరాధిపతుల
పట్టపుదేవులు భరియింపుమహాశిర
త్నములఁ జేయింపఁ దన్నాథుప్రతిన
యేతదర్థంబు దంపత్తితా నిదె యమ్మ
హారాజు వచ్చె మీయర్థములను

గీ. ప్రాణముల నిల్పుకొనుఁ డింక రాజులార
మొనరు గాఁదగ దిష్టంబు లిచ్చి యనిపి
యనుచుఁ దనపత్రికలు సత్వదాత్ముఁ డనిపె
నరపతుల కెల్లఁ గొండఱు నడచి రట్ల. ౪౭

క. ఇత్తెఱంగునఁ దగఁ గానుక
పుత్తెంచినసృపులనెల్లఁ బ్రోచుచు నారా
జోత్తముఁడు చని పరాక్రమ
వృత్తిని మత్తిలినగౌడవిభుపై విడిసెన్. ౭౮

చ. విడిసిన నగ్గి గౌడపృథివీతలనాథుఁడు క్రోధదీప్తుఁడై
బెడిదపులీలఁ బేర్చుఘనభీషణసేనలతోఁ బురంబుఁ బా
వెడలి పరాక్రమించెఁ దనవిక్రమసంపద కోహటించి పె
ల్గడల నరాతిసైనికనికాయము బిట్టు గలంగి పాఱఁగన్. ౭౯

వ. అట్టిసమయంబునఁ గళాపూర్ణుండు. ౮౦

క. తనదుగుడారముదాఁకను
గనుకని తలఁగఁబడి వచ్చుఘనసనిజసేనం
గనుఁగొని యోడకుఁ డోడకుఁ
డనుచుం గౌడవిభుఁ డనికి సఱమెనె యనుచున్. ౮౧

క. కానుకలు గొనుచు నిటఁ బాడ
గానఁగ వచ్చునో యటంచుఁ గడుఁ దెగఁ దనపై
నే నిందాఁకం గటకట
యీనెఱి దన కున్న నడఁతు నిప్పుడ యనుచున్. ౮౨

వ. పరిసరవర్తులం గనుంగొని. ౮3

శా. తేజిం బల్లము కట్టి కూడఁగ వెసం దెం డంచు మత్సేనలన్
రాజశ్రేష్ఠ కలంచి పోఁగలఁడె తాఁ బ్రాణంబుతో నంచు
మ్మత్తేజఃప్రౌఢి గణింపఁ డెట్లనుచు నేదీయః కృపాణం బతి
భ్రాజిష్ణుద్యుతిగా నొఱం దిగుచుచుం బ్రస్ఫీతసంరంభుఁడై.

వ. ఇట్లభిపతనంబు వెలువడి పగఱ కభిముఖంబుగాఁ జనుచుండె.

ఉ. సాహిణి యంతఁ గూడ రభసంబునఁ దెచ్చె సమిద్ధయుద్ధస
న్నాహముఁ జిత్రసత్త్వజవసత్త్వకృతౌర్యము ఘోటకప్రభా
పోహము రోషభీషణవిఘోషితహేషితభీషితాహిత
వ్యూహము భూరిభూషణసముజ్జ్వలదేహము నొక్క-వాహ
నమున్. ౭౬

ఉ. తెచ్చిన నెక్కి సవ్యసుమతీధవుఁ డాతనిఁ బూనిక్కి-చూచి యు
ద్యచ్చతురంగవాహినులు దారుఁ దదీయబలాధినాయకు
ల్వచ్చిన శౌర్యసాహససమృద్ధుల నొండొరు మీఱి పేని కి
న్నచ్చెరువంది మవ్వడి నమిత్త్రబలంబులఁ దాఁకి రంతటన్

ఉ. అత్తఱిఁ దద్బలంబు నిబిడౌఘముల న్నలుమూడి వైచె ను
ద్వృత్తిగఁ జుట్టుముట్టుకొని యొండొరుల డొంకెనలం గటార్లబ
ల్లత్తుల సత్త్రలంబులను జైదువుఁ బక్కెర జోడు కాలు గే
ల్గిత్తుక దాకఁ బ్రక్క- చెవి కొమ్మని యేర్పడకుండునట్లుగన్

ఉ. ఈడితశక్తి నంగజగతీశ్వరుసైనికు లిట్లు చెండు బెం
డాడఁగ నాత్మసైనికచయంబు కకావికలై కలంగి యు

వ్రీడతఁ బాఱఁజొచ్చుటయు వీఁకను గాఢధరాతలేశ్వరుం
డోడకుఁ డోడకుం డని పటూక్తులచే నిజసేన నిల్పుచున్.

చ. కడువడి మీఱఁ దాఁ దోలుతగా రథము న్నడిపించి ఘోర
పుం, బిడుగులువోనితూపు లరిబృందముపైఁ బరఁగించె నా
తనిం, గడచి తదీయసేనలును గ్రమ్మె నరాతులమీఁద సా
హసం, బడరఁగఁ జేఁపచే ద్రిగిచినట్లు సమస్తము నొక్క
మొత్తమై. ౬౧

క. ఆకతినపుఁగోల్తలకుం
గాక కలంగఁబడి నాల్గుగడలకు విచ్చెం
జీకాకుపడుచు నంగమ
హీకాంతునిసేన లెల్ల నెంతయు భీతిన్. ౬౨

ఉ. ఆకరణిన్ గలంగి చనునట్టిబలంబును హాసభాసురా
లోకములం గనుంగొనుచు లోకజనస్తుతుఁ డంగభర్త యు
గ్రాకృతితో విపక్షనిచయంబుపయిం గదలించె సశ్వమున్
భీకరలీల వాలు జళిపించుచుఁ గెంపువహించుచూడ్కితోన్

వ. అప్పుడు. ౬౩

చ. హయమునదల్చి ధే యనుచు నాజికిఁదోలుట యొండు దోఁ
చె న,వ్యయరయశక్తి నంత మఱి వచ్చినత్రోవయుఁబోయిన
ట్టిత్రో,వయు నొకటం గనంబడద వాడలు వాడలుగా సతం
డసి,క్రియలనుజక్కఁ చేసినహరిదీరదాదులచేతఁదగ్గఁగన్

ఉ. ఇక్కడ నిట్లు గడంగి ... తఁ డెంతయు మిక్కిలి సక్క జొప్పఁ జే
సేసుకొనఁ జక్కు సేయఁగడునోటమితో హత శేష సైన్యముల్
గ్రక్కున విచ్చి ... వెనుకన్ ముఖము మానిసి లేక యమ్మెఁగాం
...క్క ...కఁబో లె ... నిజాధిపుఁ గాంటిఁ జిక్కఁగన్

శా. ... దాలిన నోంచెఁ జిక్కిపనిజ కార్మానీశు నీక్షించి ...
త్రా... గుం ... సుదఁ డనాయకుఁడు మహోద్యగ్ఘోటకారోహణ
... తుర్యధురంధరుం డనుచు ఖడ్గాఖడ్గిసంగ్రామ
...వాస్యుండని బ్రస్తుతు ల్గనినవాఁ డత్యంతశౌర్యంబునన్

క. తురగారోహణమున ...
కర ... లనొప్పఁ ... గి నిజే
శ్వరు ... నిర్జించె ...
ర్వగ ... సముతో ... నెదిరించెన్. ౬౨

సీ. క్రే... న కను ... దమవాగె
సస్పవెంబడిగ నశ్వములు మెలఁగ
నొం... గొట్టి ... ఖండాలు ఖంగుఖం
గునఁ ... పెనుమిణుఁగురులు గ్రక్క
నొక చోటు సూపి వేఱొక చోటు వడి వేయు
పూన్పు ... చ్చురికలఁ బొల్లుపోవ
నెన్ను ... తక్కువ లెందు నించుకయుఁ గ
ల్గక ... నేరు పొక్కలీలన తనర్ప

గీ. వరణరణకౌతుకాకులస్వర్గయువతి
జనకటాక్షనిరీక్షానుసరణవశత
నిద్ధకౌక్షేయకద్యుతు లినుమడింపఁ
బోరి రప్పుడు వార లద్భుతముగాఁగ. ౯౮

క. ఆయెడ యాత్రాచంగుని
యాయుద్ధముఁ జూచి మొత్తమై గౌడమహీ
నాయకుదండకు విజయా
శాయత్తతఁ దిరుగఁ జేరె నతనిబలంబుల్. ౯౯

సీ. అమ్మహాయుద్ధంబు నట్లు ఘోరతఁ బ్రవ
ర్తిలఁ గళాపూర్ణుండు తీవ్రగతిని
గడుఁ జిత్రహస్తలాఘవముఁ జూపుచును ద
త్రైపాశిలోపల నాత్మరక్షయందు
నించు కేమఱుట దోఁపించి ప్రేటున కాస
యిచ్చిన వేయ వాఁ డెత్తినట్టి
బలువాలు నాకొత్తు పల్లంబు నశ్వంబు
నెనిమిదితునుకలై యిలఁ బడంగ

గీ. వ్రేసె నేటవాలుగ నొక్క వ్రేటునన గ
భీరరయమున నసిధారఁ బెడమరల్చి
కలన వేటాఱుతునియలు గాఁగ వ్రేయు
బిరుదురాతులవార్తలు బెండుపడఁగ. ౧౦౦

వ. అప్పు డాకాశంబుననుండి విలోకించు నాకలోకనివాసు లా
కళాపూర్ణునిభుజశక్తిశౌర్యసాహసహస్తలాఘవంబులకు న
ద్భుతంబు నొందుచుఁ దమలోన. ౨౧

ఉ. వ్రేటున కత్తిసత్త్వప్రతివీరునికత్తికి నొడ్డుకొంట యె
చ్చోటను గల్గినట్టిది యశోధనుఁ డీఘనుఁ డివ్విచిత్రగో
పాటవ మెంత సమ్మనోకొ వైరి నిజాయుధ మెత్తి వేసెఁ దా
వ్రేటిరు నాల్గుతునుకలుగ వ్రేయుచలంబుఫలంబునొందఁగన్

వ. అని కొనియాడి రట్టిసమయంబున. ౨౩

క. సంగరకేళీ సతండీ
భంగిని విహరింప గౌడపతి సేనయుఁ దా
నుం దలఁగి పాఱె రేఁగులు
దంగెళ్లుగఁ ద్రొక్కికొనుచుఁ దద్దయు భీతిన్. ౨౪

వ. ఇవ్విధంబునఁ బలాయనంబు నొంది యతండు నిజపట్టణంబు
సొచ్చెఁ గళాపూర్ణుండును బ్రచండతరసింహనాదబంధురజ
యదుందుభిధణంధణఘోషణభీషణం బగు సేనయుం దాను
ను నతని వెనుకొని చని యతిరయంబునఁ బురంబుఁ జొర
నురువణించినఁ దద్రక్షకులు తమకపడుచు గవనులు మూ
యించి దంచనంబులుఁ బిరంగులు జబురుజంగులుఁ దుపాకు
లు మొదలైనసాధనంబుల ముమ్మరమ్ముతోఁ గ్రమ్ముకొని
కొమ్మకొమ్మకుఁ బెక్కండ్రుగా నుక్కుమిగిలి పెక్కు నెక్కు

డగుచు విక్రమాటోపంబున [illegible] బలసి కొనుచుఁ [illegible] [illegible] కుటీవికటితముఖుం డగుచు సత్వ[illegible] డనుకళాపూర్ణుని ప్రెగ్గడ దమ మొగ్గరంబు [illegible] డగ్గఱించినఁ దదుగ్రతకుం గాక [illegible] వారించుచు గౌడపతి వివిధోపాయ[illegible] రంబు వెడలి యా కళాపూర్ణమహారాజుఁ గని కొలిచి యుత్సదయ వడసె నివ్విధంబున నుర్వారదోర్వీర్యభవగర్వంబున నాయుర్వీవల్లభుండు సవ్వీల నడచి [illegible] బినను మెండొడ్డినయొడ్డనిపై బలంబుల విడియించి సప్తాంగ [illegible]

క. చతురంగబలోన్నతిసం
భృతగర్వత నెదురు పోఁజూచె [illegible]
ద్ధతవీరరసాతిస్ఫూ
ర్జిత మగు రణ మప్పు డుభయసేనలకు నయ్యెన్. [illegible]

వ. అంత. [illegible]

ఉ. దుష్టునఁ గొంతసేపు సది దుర్దమర[illegible] నడ[illegible]
ర్పష్టునఁ గొంతసేపు సది పంబినపేరల[illegible] [illegible]
ధష్టునఁ గొంతసేపు సది తద్విష[illegible] [illegible]
ర్వష్టునఁ గొంతసేపుఁ బరువాసి గణింపకఁ [illegible]

[illegible] అట్టియెడన్ సమగ్రబలుఁ డంగవిభుం డు చరన్మహ[illegible]
బట్టగుచుం గడు న్మెఱయుపట్టపుఁ [illegible]

బెట్టిదపుంగడంకఁ గరిబృందముతో బలనాయకుల్ దనుం
జుట్టి పెనంగఁ జొచ్చి రాఁ దనరుచు న్నడిచెం బ్రతిపక్షసేనపై. ౭౯

ఉ. అప్పు డెదిర్చి యుత్కలధరాధిపునాజ్ఞను దద్గజేంద్రముల్
చెప్ప నశక్యమైనమదజృంభణలీల వెలిర్పఁ బోరె నే
ర్పొప్పఁగ శాత్రవద్విరదయూథముతోడను జూడ మెట్టి
చో, నెప్పుడు నిట్టిబెట్టిదపుటేనికపోరని మెచ్చఁ జూపరుల్

సీ. ఎడనెడ వడిఁ గూడి సుడిరీతిఁ దిరుగుచుఁ
దలపడి దర్పంబుఁ దెలుపునవియు
వెనువెనుకకుఁ గొంకుచని యొక్కటొక్కటి
దంతముల్ ఘట్టిల్లఁ దాఁకునవియు
తడబాయక బల్విడి నంటఁ గదుముచు
సంకిట్లు వడఁ ద్రోపులాడునవియు
సాహసంతులు అన్యోన్యమర్మఘాతులై కూలినఁ
బూఁపు తప్పక యల్కఁ బోరునవియు

గీ. నగుచు నప్పుడు దద్గజేంద్రంబు లతిశయిల్లె
దంతఘట్టనవిస్ఫురధ్వానములను
జటులఘంటాఘణాఘణశబ్దములను
గర్జఘీంకారములను దిక్తటము లదర. ౮౧

క. ఆవేళ నంగపతిభూధవుఁ
తావళము పవడిని దిరిగి తాఁకినఁ బ్రతిదం

తావళము లెల్ల వెలికిల
మూవంతులు గ్రిందుగాఁగ మహిపైఁ ద్రెళ్ళన్. ౮౧

వ. అపుడు నిజగజేంద్రంబు సత్తెఱపిఁ బఱపి నుఱిపించుక్రమముక కంఠోత్తరపురాధీశునియాటోపవిజృంభణంబునఁ గలంగిఁ బడునిజసైన్యంబుదైన్యంబు వారింపుచు ఘోరాకారంబైన వారణంబు నారోహణంబు చేసి యుత్కళాధీశ్వరుం డకుంఠితవీరుని మార్కొని యక్కజంబైనపక్రమంబు నెఱపె నట్టిసమయంబున. ౮౩

మ. సమవృత్తిన్ జవసత్వముల్ నెఱపుటన్ సవ్యాపసవ్యక్రమ భ్రమణం బొప్పఁ దటాలునం దలపడున్ బల్గాఁకు శుండా ప్రకాండము లొండొంటిఁ బెనంచుఘీంకృతిమహానాదంబు రోదోంతరాళము ఘూర్ణిల్లఁగఁ జేయు సమ్మదకరు ల్సంరంభ ఘోరంబులై. ౮౪

వ. ఇత్తెఱంగున నత్యంతఘోరంబుగా నవ్వారణంబు లవారణీయసారంబులై పోరుచుండ నంతటఁ గళాపూర్ణుండు. ౮౫

క. ఎడనెడఁ దలపడుచో వడిఁ
గుడియెడమలఁ దిరుగు నేనుఁగులపిఱుఁదులు నే
ర్పడునట్టిక్షణములోనన
పెడమరలి విపక్షు వెనుక బిట్టుఱికె వెసన్. ౮౬

క. ఊఱుకుచు నె కరిసముష్టిన్
నెఱిచెడ నడిపేపు వాడిచి నిజభుజముల నే
ర్తెఱ మెఱయ వానిసంధులు
విఱుసున వెస్రుకకుఁ గుదించి పెడకేల్ గట్టెన్. ౮౭

క. వెండియు న ట్టిటు గదలక
యుండ నతం డతులబలరయోద్ధతి మహానీ
యుం డగుచు వానిఁ దద్వే
దండమునడికట్టుత్రాళ్ళఁ దగ బంధించెన్. ౮౮

ఉ. ఎంతయు విక్రమం బలర ని ట్లరివీరుని గట్టివైచి తా
నంతట వాని వానిమదహస్తిని జంగున దాఁటి మిక్కిలిన్
వింతగ సంతరాళమున నెవ్వడిఁ గ్రమ్మఱి వ్రాలె సప్పుడా
దంతి నెదిర్చి పోఱుతనదంతిపయిన్ రణసమ్ముఖంబుగన్.

గీ. అంత నొకపంట్రకోలచే సహితుకరిని
విఱిగి పాఱఁగఁ బాడిచి పోవిడక మగుడఁ
ద్రిప్పికొని తెచ్చి తత్కుంభదేశపార్శ్వ
ములు చుఱుకుముట్టు నేయుచు బలము లుఱుక. ౯౦

ఉ. ప్రాణముతోడ నుత్కళనృపాలకు నిమ్మెయిఁ బట్టి తెచ్చి సం
ప్రీణుని జేసి తా విడిచె నెన్నఁడు నిట్లసమానయుద్ధపా
రీణులతోడ నింక నెదిరింపకుమీ యని బుద్ధి చెప్పి క
ల్యాణగుణాఢ్యుఁ డగ్గవసుధాధిపుఁ డీప్సితరత్నహారి యై.

వ. ఇవ్విధంబున నిరర్గళవిజయస్ఫురణంబున బాసిల్లు నాసుమ
క్షాపతినందనుండు తనకు నంతటఁ గళింగద్రవిళగౌళపాం
డ్యాదిభూపతులు తమయంత నే వచ్చి పట్టంగట్టు నానాప్రా
పాయనంబులతోడ నెదుర్కొనుచు నమను దక్షిణసముద్ర
తీరంబునకుం జని కేరళమహీపాలునిపైఁ గవిసిన నతండు

క. శూరత పాటించి చమూ
వారంబులఁ దాను నతని పడి మార్కొనియెన్
భేరీభూరిధ్వానము
హారభటిజితాబ్ధిఘుమఘుమారవ మగుచున్. ౯౩

ఉ. అత్తఱి రెండుసేనలు రయంబునఁ దారసిలెన్ గదాంక క్షే
నుత్తరదక్షిణార్ణవము లొండొరుకటన్ వడిఁ గూడికొన్న యా
న్నత్తరళత్వదీప్తిఁ దనర్చు నబింధనవహ్ని యో యనన్
నెత్తురువాఱెచ్చె నంత మునునింగికిఁ బర్వఁగ ఘోరసంగ్రామముల్

వ. అంత నప్పుడు. ౯౪

లయ. తనదు సకలాయుధములును బరుని చేతఁ జని
సినను బాలివోనిమగతనము గనుఁ బ్రాపై
తనర నని వేడ్క సహితునకు నెదురేఁగి నిజ
తనుపుశరముల్ వెదకికొనుచు బలుమూర్ఛన్
మునుఁగుచుఁ దదీయ మగుతనువు ప్రథమంబు గుఱు
తునఁ బొడుచు వీరవరుఁ గని తమపభోగ

ఘనకుఁ దమకించునాగవనితలకుఁ బల్వురకు
ఘోరతరాగ్రహసంపద నొకపెను జగడ మయ్యెన్.

మ. సరయు నరవర్మిష్ఠి నాగ రాగసుటకు విఘ్న మని
గనుసి తన్నొద్దపుటాది ఘనశౌర్య
స్థిరత నమున్నతి నెంచియుమమున్ నాత్కరంబు
సరభసగర్విస్ఫురణం బనుఁ గనుమనుఁ బోఁగా
నురమున నుమగ్నమగుఁ బడఁగిన పరాయుధము
నగమున్ సెంచి నవసరనియమంబు
త్వరితపరగర్భవిధిగనము పటలీసుర
తమఃస్తోమనిభిన్నకచభర మనఁగ నొప్పెన్. ౯౭

మ. ఒడియుచు నాగస్త్రముసు బిడికిటను గ్రిందటికి
నడఁచి యుదగ్ర మెట్టుకొని వడిఁ జివచివన్ రెం
డఁగు లెను రెక్క యొక పెడిదపుభటుండు తన
యెడమచెయి కుంభతటి నిడి తనపదస్థుం
బొదుచుచును బోటువడి కనుఁ దలఁకె నాత్మఁ గర
ముడిచిన బెరుచస్థలి గఁ గడుఁ గదిసి వేల్పుం
బడఁతి గనుపట్టఁగను జడిసి యిపుడే నెచటుఁ
బొడిచితినో దీనిఁ దొడిఁబడ ననుచు లజ్జన్. ౯౮

సీ. మావంతుగర్వంపుమాటఁ గోపించి త
న్మదహస్తి కొక్కటా తెసుగు నిలిచి

[illegible]
[illegible]
గిరిశిఖరంబు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

గీ. నాథ [illegible]
[illegible]
వదల నా [illegible]
[illegible] ౧౦౮

వ. ఇట్లు [illegible]
[illegible]
భూరమణుండు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
బున [illegible]
రించె. ౧౧౦

ఉ. భూ [illegible]
[illegible]

[illegible] తెల్లటి [illegible] నయమునం [illegible] నిత [illegible]
జను మనంగి [illegible] ప్రాప్తులు [illegible] పాటం [illegible] చున్

చ. [illegible] కేకనం
[illegible] ముల [illegible] చు పుష్పము [illegible] ల్లయుం
[illegible]
[illegible] మున్

చ. [illegible] ముం
[illegible]
[illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] యుమున్. ౧౦౪

క. [illegible] గను
[illegible] చిత్ర [illegible] వేగ [illegible]
[illegible] నే
[illegible] లము [illegible] ౧౦౫

వ. అప్పుడు తత్ప్రతిపక్షుడు. ౧౦౬

క. ఆనేర్పునకును జంపం
గా నొల్లమికిని మనంబు గడు వెఱఁగుపడన్
జా నతనిపాదయుగళికి
నానతుఁ డయ్యెను గటారి యటు సైచి పసన్. ౧౦౭

వ. ఇట్లానతుండై కరకమలంబులు మొగిచి యోమహానుభా
వా నీవు రాజమాత్రుండవే దివ్యపురుషుండవు గాక యేను నాం
ధ్రదేశంబుననుండి వచ్చినయొక్క-యత్యంతచాతుర్యసంపన్న
దుండైనకటారిసాదనకానివలన ననేకకాలం బభ్యసించి నేను
గలబిరుదమాస్త్రేఁ బెక్కండ్రఁ జయించి యునికి యుం బొ
క్క-వో నిమానుషంబున ననూనగర్వుండ నగు చున్నంతఁ జేసి
నిన్ను నిట్టిపోరునకుం బిలిచితి నన్ను నన్నుఁ బరిభవించుట
యత్యద్భుతంబుగాదె యని కొనియాడి యమ్మహీశ్వరలలామ
మును సపరివారంబుగా నిజపురంబునకుఁ బ్రార్థించి తోడుకొ
నిపోయి మహోపచారంబులం బూజించి యతని కభిమ
తంబు లైనతనదుశ్శాంతకాంతలశిరోరత్నంబులు సమర్పిం
చి ప్రణయపూర్వకంబుగాఁ బనిచె నప్పుడు గాఢికపతి యతని
వలన మృగేంద్రవాహానానిలయం బున్నచోటు విని యచ్చ
టికరిగి యమ్మహాదేవిని సేవించి తద్వచనంబున నెఱిఁగి తన
పూర్వజన్మంబుపేరియుఁ గని పుచ్చుకొని యత్యంతసంతు
ష్టాంతరంగుండగుచు నంత నుత్తరాభిముఖుండుగా యాత్ర
గావించె. ౧౦౮

గీ. అప్పు డాచుట్టుపట్టుధరాధిపతులు
తనకు నిష్టంబు లైనరత్నంబు లిచ్చి
కొలిచి యనుప నాభూపతి ఘూర్జరేశు
ప్రసరించె వానిశౌర్యదర్పంబు వినుచు. ౧౦౯

క. అతఁడును దద్వార్తలు విని
యతిభీషణ సైన్యయుక్తియాత్మధ్వజినీ
తతితోడ వచ్చి తాఁకెం
బ్రతిపక్షులదిశల ధూళిపటలము ప్రబలన్. ౧౧౦

ఉత్సా. అబ్బలంబు లొక్కటొకటి నగ్గలించి యునార్పు లా
గుబ్బు గాఁగ సడరె వాద్యఘోషభీషణంబుగా
నిబ్బరంపుటార్భటిని జనించె నంత నెల్లచో
ఢబ్బుఢుబ్బు ఖంగు ఖంగు ఠంగు ఢంగు మధ్వనుల్. ౧౧౧

వ. అప్పు డప్పుడమిఘాతంబు చొప్పు నుత్పాదించుచు రోదోం
తరాళంబు నాచ్ఛాదించుచు ఘోరాపరాగంబువలన నంధీకృతం
బైనయుభయబలంబులు దమతమ యోగ్యకలబిరుదు లుగ్గడిం
చుటలకతన నాత్మపర సైనికవివేకంబు లోకాలోకభంగిని
సంఘటిల్లం బోయుచో ఖంగుఖంగున నొండొంటిఁ దాఁకుచుఁ
దడఁబడు బెడిదంపుటడిదంబుల వెడలుమిడుఁగురులవలన
నుద్భూతంబు లైనయీఁటెపోటుల చేత గంటంపుఁబెల్లునఁ
జిల్లుచిల్లున వెల్లువలగు జ్వాలామాలికల నాభీలంబు లగు

ధారాళతర స్తస్ఫూర్తిగ్గ [illegible]
తాపప్రాదుర్భావసర్వరార్భటి [illegible]
శశంఖ [illegible] పటహా [illegible]
విఘట్టనసమయ [illegible]
నుమదచండిమోద్దండ [illegible]
బులును భీషణహా [illegible]
రామటంకారనిస్వనంబులును [illegible]
శబ్దంబులును సంబరంబు [illegible]
డిగిననిబిడంపుజలప [illegible]
జంబులమద ధారా [illegible]
పబృందసం చేహా [illegible]
గానిపింప సంతతం [illegible]
తోడ యోధవీరులు చేరి [illegible]
గజకర్ణం [illegible]
స్తకస్తోమంబులభం [illegible]
ప్రతిభ [illegible]
రస్థలంబులు [illegible]
నెఱమేటి బలుమగల [illegible]
నిస్త్రింశ [illegible]
ఱమొగములం బ్రవేశించి [illegible]
తాత్కాలికరోషాధిక్య [illegible]

పై [illegible] జప్రజపభర[illegible]కరం
[illegible] తెగయునిగె తచికురంబు లగు
[illegible] జప్పరంబులును [illegible] రవిందం
[illegible] చిత్రపుసొంపు సంపాదిం
[illegible] మహోత్సవసన్నాహంబుఁ దెలుపింప
[illegible] లగుభూములు పలుచెనలం
బా[illegible]రి కదసెపృణాత [illegible] నీలప్పుసుల యసువులు విడిచి ని
గాతం[illegible] మర ప్రముఖ శస్త్ర చరమ భాగాలం
కరణా[illegible] లసితంబు లై యనేక భాగంబు
లఁ [illegible] నెఱపుపలలపంకిలరుధిరప్రవా
హంబులతో [illegible] విలంబాసహాంభాముఖ్య
[illegible] యుతంబు చేసినసతెు స్తంభ
[illegible] నిమిమ నేనుంగులమీఁద శిఖ
[illegible] రణాశ్రీరం
బులు [illegible] చక్రంబు [illegible] నొకకడ నొత్తగిల్లి
[illegible] యితరచక్రంబులు కృష్ణముఖశిలీముఖ
[illegible] బులబిరుసులనిరుసులకొనలబిఱబిఱం దిరు
గు [illegible] ఘంబులు [illegible] వేగంబున నై సిరవ్రా
తసూతనాశ్వంబు చక్రాయుధంబు ద్రిప్పెడినో యనుతలంపు
సంపాదింపఁ బెంపుమీఱుచు నొప్పె నప్పుడు పదువుసం బరి
భవిల్లుచు నుండఁ గొండొకవడి [illegible] నుడివడిఁ

దిరుగుచు నొండొంటిం బాఁకుకరుల పైఁ బసగ్రహించెదుము నం గొ
ట్టువగట్టి పొట్టు తోడి యూష కీకణారాసులం బొరలం దారసిలి యసు
రుధిర సలిలకరంభితాగ్రకీకస లేశసాటంబులం జేర్పుచు ... ని
ర్వంబుల సేర్పున సేర్పరించుచు సాహతిత సక్రాణసౌగంధికసు
యమానకర్ణ వ్యాపారంబులు దీపింప సంగ్రామసీమ యు
ద్దామరౌద్రబీభత్సభయానక హేతు వగుచు సుప్రతిష్ఠితం బై
నట్టి సమయంబున సుముఖాసత్తి పుత్రుం డింతు. ౧౧౧

చ. సరిపడఁ బోరు పండ నటు సైన్యము సేమిరు విరాళి సైనికులం
యరిబలముం గనుంగొనుచు నల్కఁ గనుంగవ నుప్పుప్పొంగ ని
ష్ఠురగుణటంక్రియానినదశుంభ దిశాప్రకర ప్రభావిఘ్నకర
ధ్వరుఁడయి తద్బలంబు పయిఁ దోలెర ఘంబుఁగ మ్రయోగంబున

ఉ. ఘూర్జరభూమిపాలుఁడును గ్రోధమునుమీఱఁగ నాస్త్రపాలున
తూర్జితబాణవృష్టిఁ గడు నుగ్రతఁ గప్పు మఱియుఁ దత్పరి
స్ఫూర్జితసాయకంబుల నిషూదితసూతుఁడు భగ్నదేహుఁడున్
నిర్జితబాహుశౌర్యుఁడు వినిర్జితధైర్యుఁడు నయ్యెఁ బెచ్చుగన్

ఆ. ఇట్టు దలఁకి యతని కిచ్చె నాత్మీయగర
ధ్వాంతకామినీశిరోవతంస
మణు లతండు నతని మన్నించి యవ్వల
నరిగె విజయవార్తలతిశయిలు. ౧౧౫

ఉ. అంతటఁ గానుకల్ గొనుచు నప్పతిం గురుకాశ దేశభూ
కాంతులు వచ్చి కొల్చిరి ప్రశస్తనిరక్షు యొనర్చి రుక్మిణీ
కాంతుఁడు శౌరి చిన్నసాహసి కాదె దక్షుఁడ పీవ యెవ్వ రీ
శాంతియు గొప్ప సద్గుణసమృద్ధి నీ కని సన్నుతించుచున్.

సీ. ఆరాజతిలకుఁడున్ రాజ్యపదంబు
సిద్ధి పుణ్యఫలంబు విన్నవాఁడు
గాన వారిఁ బిత్రార్థ లాభమంగబూని
సమగు మయసింహు నంబుజాక్షుఁ
దనపూర్వజన్మగాంభీర్యవిభాగుఁడు
గనుఁగొనుసద్భాగ్యంబు తనకు
దొరకెను చాల సంతసము సాల నగచుచు
నాత్మపొందుఁ దత్పాదాంతికమున

గీ. కరగి దండప్రణామంబు లాచరించి
వగను మహాపుణ్యరపరశిపతులు
పైనడిచి శ్రీకరం ప్రసభాతిపసుమున
బహువిధాయుప పటిమచే భంగపరిచె. ౧౧౭

శా. ఆనందంబునదస్త్రలక్ష్మినుచు పూర్వాపక్షమౌనాయకుల్
వేవేగన్ వినయంబుతోడ నిజవస్త్రాభరణాదినా
నావస్తుప్రసర మొసంగి పుణ్యంబుచేయన్ హిమ
గ్రావాంతంబుగ నేఁగి తాఁ దిరిగె నారాజంతటం దూర్పుగాన్

భయ. అనిమహాజయవిభూతి ప్రసవించు సపి
గీతరణకేళిపటిమాతిశయగర్వ
స్ఫీతునకు నాకితఁడు పోఁ దగినజోడు వసు
ధాతలమునం దనుచుఁ గౌతుకముతోఁ బ్రా
గ్జ్యోతిషపురాధిపుఁ డభీతి నెదురేఁగి ఘన
హేతినికురుంబమణికేతనసముద్య
న్నూతనగభస్తిపరిపీతకకుబంతరము
లై తనకు దారుణచమూతతులు గొల్వన్.

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రాగ్జ్యోతిషపతి యాయంగపతికి నెదురుపడిచి యుద్ధసన్నాహంబు చెన్నుమీఱఁ బన్నినసైన్యంబులం బా నును దన్మార్గంబ బడికట్టుకొనియుండె నతనిసైన్యంబు లప్పుడు.

సీ. రథకేతుపటములు రత్నాద్రిలంబమా
నాభ్రశంక నొనర్ప నలరుచోట్లు
కరులు గండోపలాకారతఁ దనర ను
పత్యకాభంగిఁ గన్పట్టుచోట్లు
కంచుపక్కెరలకంఖాణపంక్తులను ఫే
నిలసింధుతటలీల నెఱపుచోట్లు
తలచుట్లు కోటకొమ్మలయొప్పు గసనొప్పు
నరిగెలపటవణి నమరుచోట్లు

గీ. భటులు పోరఁ బోరి నగవైచి పట్టుతెల్ల
జల్లులపసిఁడిగడలు చంచన్నరాళ

త్రుట్యమాణపతద్విసాకృతి వహింప
మానసముచోట్లు నై (యట ?) కానిపించె. ౧౨౧

క. ఆహవపరతఁ దదీయ
వ్యూహము లై యంగసేనయును జనుదెంచెన్
రోహితోద్యదకము రజో
బాహుళ్యముచేతఁ బంకభావము పొందన్. ౧౨౨

ఉ. సింగిణిపింటికోలగతిఁ జిత్రరయంబునఁ దేలువాలు సే
నాంగములస్వడింగడచి యప్పుడుతద్విభుఁడాక్కరుండ చో
చ్చెం గడు ఘోర మైనరిపుసేన సరస్స్వదగాహి మత్తమా
తంగముభంగిఁ బొంగుచు నుదగ్రజయగ్ర (హాణోగ్ర ?)
గర్వతన్. ౧౨౩

ఉ. వైరిచమూసమూహము లవారణ సన్నియు నప్పు డాతనిన్
ఘోరతఁ జుట్టుముట్టుకొని కోపన నార్చెను దోన యద్భుత
స్ఫారతరార్భటిం బిరుదుసంకులుఁ దారలుబూరగొమ్ములున్
భేరులుఁ దమ్మటంబులును భీషణవృత్తిని బిట్టుమ్రోయఁగన్

చ. వెడిదపుభంగిఁ దద్ధ్వనులపెంపు సడంచుచు నంతనెంతయు
న్వడిఁ దనరాకె సంగజననాథుగుణక్వణనంబు దానిఁ దా
మడమలు ద్రొక్కుచున్విశిఖమండలి వెన్కొనియొప్పరంబుబ
ల్విడిని సమస్తదిక్పుపులపీనులమేనులనుచ్చ దకఁగన్.

వ. అట్టి సమయంబున. ౧౨౬

ఆ. అతనివింట వెడలునమ్ములవేగ మ్మె
చిత్రి యేమి చెప్పఁ జిలుకపలుకు
మురువు బిరుసుఁ గ్రొవ్విమిట్టించిన గుఱ్ఱాలు
జెలువుకట్టఁ దెగినబిరుసుఁ గోఁడు. ౧౨౬

చ. దొనవయిఁ దీయు కేశవమును దూరుపు లిరుమ్మునను దూపుఁ
దిరుదా, జనుమ బేశ్వసం బపుడు జాలవే యు ప్పిఁబోస
యున్నచాపమ్మున శ్రవణాంతసీమ నకుపగు దారుణ ప్రకృత
చాప మ్మై పసం, బినగిలఁ దోఁచెఁ దత్క్షణము బిత్రముగాంబు
నఁ బెక్కుకు ప్పైఁ. ౧౨౭

వ. ఇత్తెఱంగున సప్పార్థివోత్తము సుండుత్తమాసి విశ్రాంత వీసుగి యుద్ధ
ద్య నేర్పు నిర్వహించిన సుదంచితంబు లైన బాణపరంపరల
చేత నరాతి సైన్యంబులందుఁ బొదలుకొను గుఱ్ఱాలును ఏనుగులు
ను జినిఁగిన కేతువులును జక్రాకు పడునట్లు ముద్దు జడిసిన సారథ
ధులును ద్రుంగినయేనుంగు లును దూరమున రుధిరవంతులు
ను దుత్తుము లైనయుంకుశంబులును దంతములు పరిస్తోమం
బులును బొరిసినయశ్వంబులును వరలడితోత్తులును బోడ
వడంగినపల్లంబులును బోడి పోడి ద్రుంపుపడిరథలును నుఖము
ము లైనపదాతులును నులిసినకంకటంబులును నుసియైన
కైదువులును నుగ్గుమాచం బైనయరిగెలును జెగిపడినయా
భరణంబులును చెరలి పాఱురక్తంబులును దెట్టువలు గొన్న

మాంసంబులును దెబ్బలుగ్రుచ్చినయస్థిశకలంబులును జూపఱ
కు నత్యద్భుతభయానకభీభత్సరసంబు లావహిల్లఁ జేసె నవ్వి
ధంబున నక్షౌహిణీస్తంభసంరంభనునియనుపమవిక్రమంబున నుద్ధ
దకురుసేనాంగంబులభంగి గనుంగొని యతనిబలంబు
లు జయోత్సాహసమగ్రంబులై యుల్లసించె నయ్యెడం
గలంగి పాఱునిజబలంబుల నిలువరించుచుఁ బ్రాగ్జ్యోతిషాధ్య
క్షుండు రోషకషాయితాక్షుం డగుచు నత్యంతధైర్యసత్త్వవిక్ర
మోత్సేకంబునఁ బరానీకంబులు కాందిశీకంబులై చీకాకు
పడ భీకరంబయిన యాసురసంగరంబు కళాపూర్ణునిదిక్కునం బ
ఱపించిన నతనిఁ దలకడచి తత్ప్రియసఖుండు చండబాహుం
డచ్చవాఁడు వాఁడిమిఁగిలి యాయంగపతితోడఁ దలపడియె
నప్పుడయ్యిద్దఱకుఁ దద్దయుఁ బ్రౌఢమహాయుద్ధంబు ప్రవ
ర్తిల్లె నంత. ౧౨౯

గీ. వారి యతివిచిత్రశరలాఘవంబు వేడ్కఁ
జేర్చు నొండొరుపయి నేయఁ బింజపింజఁ
గఱచుకొని వాఁడితూఁపు లొక్కటియ పోలెఁ
గానిపించుచుఁ దలఁపించె గడలపోరు. ౧౩౦

క. అనయముఁ గరలాఘవ మి
ట్లొనరఁగ నేయుచుఁ బరస్పరయుక్తము లెల్లం
దునుముచుఁ బోరఁ దదంతర
మునఁ గుప్పలుపడియె బాణములశకలంబుల్. ౧౩౧

వ. అట్టి సమయంబున మధురలాలసా వల్లభుం డెల్లసిద్ధులు ప్ర
ళ్లుచుం దనకు నెదిరించి కడుం దడప్రగాఢ బాహుదున్న యవ్వైరి
వీరుబరవసంబునకు వెఱఁగందుచు నతని నల్లుని ప్రభావంబో
యని తలంపు వాడమ ధనుష్టంకారం బైన స్వభావస్థంబు దలంచి
మనంబునందు సమస్కరించి తదనుగ్రహాలబ్ధంబు లయిన
మోఘనిజధనుర్బాణంబుల నుద్దేశించి యేమీ మీరును
లోకంబులో నిశరశరాసనంబులుగా సరిమగుచు నింత నేపుపో
రించుట సహింపవచ్చునే మీమహత్త్వంబుఁ జూపుటకిది
యే యవసరంబనుచు హుమ్మనుచు నుత్సాహంబున హె
చ్చి మిక్కిలి యెక్కుడైన హస్తలాఘవవిశేషంబున. ౧౩౨

సీ. ఆవిభుం డేసెఁ గ్రూరాస్త్ర మట్టిద యేసె
దాని వెన్వెనుక కొత్తంగఁ బరుండు
నది యోర్వ కమ్మనుజాధినాయకుం డాత్మ
విశిఖపుంజము నేసె వేఱ యొకటఁ
విమతుఁడు తనదు బాణము పింజ యేసె న
ట్లిరువురుఁ బైపైని నేయ నేయ
సారిది నిద్దఱవిండ్లు సోఁకుట కొక్కింత
కడమగా శరరాజి నడుపు సాగెఁ

గీ. దనవరుస యేటు వెస నేసి ధనువుఁ దునిమి
యంగవిభుం డంత రిపుని యేపడఁచెఁ దద్భు

జాంతరముఁ దూఱిపాఱె నాయంపచాలు
పుంఖానుపుంఖ మయ్యెఁ జేబల్మి పొగడఁ దరమె. ౧౩౩

క. దానఁ బ్రాగ్జ్యోతిషధా
త్రీనాథునిసఖుఁడు ధరణిఁ ద్రెళ్ళుటయును ద
త్సేనలు పెల్లాచెదరై
నానాదిక్కులకు భయమునన్ వెసఁ బఱచెన్. ౧౩౪

వ. అప్పు డాచండబాహునిపాటువలన నాటోపంబు దక్కి ప్రాగ్జ్యోతిషపతి యంగపతి శరణుసొచ్చి తనశుద్ధాంతకాంతాశిరోరత్నంబులఁ గానుక యిచ్చె నంతఁ దద్వార్త చేతన భీతిల్లి కోసలప్రముఖులును మాగధుండును దమయంతన వశవర్తులగుచు సమ్మణిస్తంభసుతు నభిమతార్థంబులం దనిపి యనుగ్రహంబు వడసి యివ్విధంబునం గళాపూర్ణుండు సకలదిగ్దేశాధీశుల జయించి తత్తత్ప్రియాంగనామాళిమాణిక్యంబుల మధురలాలసాచరణమంజీరనిర్మాణంబుకొఱకు సాధించి యెందును నెదురు లేక యమందవిజయానందంబునం దిరిగి వందిమాగధవారంబులు కైవారంబులు సేయ నిజపట్టణంబు చేర నరుగుదెంచె నప్పుడు. ౧౩౫

సీ. ఇంక నించుకవడి కిండ్లన విశ్రమిం
తము కూడ రారండు తడయ కనుచు
నెఱమిట్టు దాఁటిన ధళధళఁ గాన్పించు
మనపీటికనకహర్మ్యంబు లనుచుఁ

కంటి రే యల్లగంగాసరయూసంగ
మప్రాంతవసరాజమహిమ లనుచు
సకలదిగ్దేశముల్ చరియించితిని గాని
యిట్టిత్రోవలు గాన మొగదు గనుచుఁ

గీ. గనుఁగొనుము ద్రోలిఁ గాన్పించెఁగాఁ దోడఁగాని
గోపురము లవె యవె ప్రాఁడిడికోట లనుచుఁ
గ్రముకకర్ణోత్తరపురంబుఁ గ్రమ్మఱంగఁ
జూడఁ గంటిమి నేఁడు నీసొంపు లనుచుం ౧౩౬

క. ప్రమదమున సంభ్రమించుచుఁ
దమతమవా రెదురుపడఁగఁ దత్తద్వస్తు
క్రమవీక్షణముల నధ్వ
శ్రమ మంతయు మఱచి వేడ్కఁ జనుచు నగ్గురుఁడున్. ౧౩౭

ఉ. తొల్లిటిప్రాంతపట్టణము త్రోవలు నల్లన సోమపానసాం
దల్లుని ఋశ్యశృంగుని గృహస్థత నింపుగ మంచి సంపద
త్యుల్లసితంబుఁ జేసె ప్రియ మొప్పఁగ నిట్టి నయోధ్య నేఁడు గా
నల్లదె కంటి రే నవసనాకృతి నిప్పుడు నొప్పుచుం గడున్.

గీ. పూని కర్ణాత్మజుఁడు వృషసేనుఁ డాత్మ
హయము దాఁటించినట్టివాఁ గల్ల యదిగో
నాఁటి కది యబ్బురము గాని పీటికోని
నేఁటికెగ్గాడిగుఱ్ఱాలు దాఁటుచుండు. ౧౩౯

ఉ. [illegible] నసన్నుతుల్ వినఁగ [illegible] నసన్నగి తూర్యపటహంబు గా
నాగపురంబు [illegible] ప్పకుఁడు సుస్మితశీలుఁడు సత్వరాత్ముఁడై
యోగపురిం [illegible] లుకి మారు [illegible] సానంది [illegible] సత [illegible] నివసు భూ
భాగ [illegible] సామాన్యపు [illegible] సమాంత్యుఁడై.

వ. ఇవ్విధంబున మఱియుఁ దత్తత్ప్రదేశవస్తువిశేషదర్శనప్రసం
గోచితభాషణంబులు వినిచితాయామంబు లగుచుఁ జెలువ
లు జెలఁగ వెలుగుచున్న సకలజనుల సకల [illegible] గడలకుఁ
గోలలగి కనుఁగొనుచుండ నుద్దండభేరీపటహశంఖకాహళా
దినాదంబులు రోదోంతరంబునం బిక్కటిల్ల బిక్కటిల్లి చెక్కు
[illegible] యకక్కా శపు [illegible] భూవిభూష [illegible] పురంబు ప్రవేశిం
చె నయ్యవసరంబున. ౧౪౧

ఉ. భేరులు మ్రోయఁగాఁ గలగభీరపురాంధ్యచయంబు ప్రమాంతల
నాగపుర [illegible] గుతూహలసంభ్రమజృంభమాణ
రా, [illegible] కభసాధిరోహణసహాయుల సౌధసమంజుస [illegible]
శీర [illegible] ధ్వనివిశేష [illegible] లెంత ప్రజాసమృద్ధియో.

ఉ. ఆనిభృతం బుఁ బొంచు ఘనాంతములముఖావళి తోరణగండశోభిలం
గా విలసిల్లె సౌధము లఖండితదిగ్జయధామచిత్రిత
న్యాపనచారుకీర్తికృతతర్జనభీతి సహస్రధా విభి
న్నా [illegible] కత్న హేమ [illegible] సింధుజ [illegible] ఘామో యనన్.

గీ. అతనిఁ జూడంగఁ బఱతేర నడరి జాఱ
యొకతె కొప్పు విరాజిల్లె నొకతెఁ బట్టఁ
బదరుమరునాజ్ఞఁ జని మెడఁ బట్టి ద్రొబ్బి
తెచ్చు రోలంబభటగరిమఁ దేజరిలుచు. ౧౪౪

ఉ. శ్రోణితలేంద్రుఁ జూడ నొకకొమ్మ వడిం బఱతెంచె నుల్లస
ద్వేణిభరంబుతో మొగపుఁ గేఁగె వలగ్నము సం దమర్చి యొ
డ్డాణము తీఁగె గా నిడి మెడన్ వలగో నది చాలమిం గొస
ల్పాణుల నుండఁ గాను మఱి బాగుగఁ గానుక పట్టి రేసడిన్.

ఉ. గుబ్బెత యొర్తు వచ్చె నృపకుంజరుఁ జూడ రతాస్తసిని బా
గొబ్బునఁ గట్టుచుం బయఁట కొంగ దిమూపుఁ గొంగ తాఁ గొప్ప
పైఁ బ్రబ్బికొసంగు చోద్ధతభరంబుఁ బరుం బయిఁ జాఱఁ బొంతఁ ద
బ్బిబ్బుగఁ జేతికిన్ దొరకు పెన్నెఱివస్త్రము రోవృతమ్ముగాఁ బస

లయ. జలకమపు డాడి యొకచెలువ నునుఁగావిజిగి
వలువ వెసఁ గట్టుకొని జలుఁగురవమానా
వళపుఁ దడియొత్తు కచములఁ బెనఁచి చుట్టుకొని
కెలని కది కెంజడల మెలిపగిదిఁ దోఁపన్
గళితధృతి యోగినియు బలె నరుగుదెంచె నృప
తిలకుని గనుంగొనఁగ లలితకుచమధ్య
స్థలిఁ దరళమౌక్తికము కలఁగి హృదయంబు వెలిఁ
దొలఁకి పడు సత్వమన వెలుఁగు నటియింపన్

ఉ. తామ్రరమణుల గనుంగొనఁగ గాటపు వేడుకఁ బాఱుదెంచె నో
హ్యా॥ యొకర్తు ముజ్జలకమాడుచు వైచినకీలుగంటు చా
సారెకు జంఘలం బెసఁగ సవ్యకరంబునఁ బాయఁ బట్టి శృం
గారరసంపుఁగ్రోడి గలకామునియూడెపుఁగత్తియో యనన్

గీ. ఇత్తెఱంగునఁ బౌరుల కెల్ల నెత్త
పర్వ మొసరించుచును వైభవముతోడఁ
గ్రముకకంఠోత్తరమహాపురప్రవేశ
మాచరించి ఘనైశ్వర్య మతిశయిలఁగ. ౧౮౯

క. శుభతర మైనవిహారిక
యభినవకామునకి నొసఁగ యాత్మసదివ్య
ప్రభుఁడు నిమిషించె రూపా
నుభవతిజను సుపురములనుం జేయింపన్. ౧౯౦

వ. వాసి జేసి యమ్మాననవతియు నానందంబు నొందుచు నెం
మనఃపూర్వంబు లైన నానాభూషణవిశేషంబుల నలంకృ
తయగు సమయంబునఁ బ్రసంగవశంబునఁ జెలులవలన నా
త్మబాల్యసమయసంప్రాప్తరత్నహారంబు సుద్దిపిని ప్రాణవల్ల
భునిప్రసన్నానుగ్రహవిశేషం బైనయాయాభరణంబు ధరి
యించుటకు నభిలాషంబు పొడమ వానిం దెప్పించి నిజహృ
దయస్థలలంబితంబుగుటకుఁ దగునట్లుగా నిరుగడలఁ గొన్నిమ
ణులు నిలిపి నూతనసూత్రంబునం గ్రుచ్చి ధరియించి యాచిత్తె

పిలుసుంటు పరిష్వవిల్ల సుదటిగాని వానసిటు తిరిగి తపమొక్క
సేయుచుంటి నంతఁ. ౧౭౧

సీ. ఈ యుత్సవంబుగాఁ జేసినట్టియు నీయజోదయ
సత్వదాత్మోదయ కరాబ్జములఁ బూని
యుత్పత్తి దేతెంచి యధిపుకినోము సర్వ
నయ్యింతియుగ్రంబునందుఁ బెట్టి
స్వామి నీ కొడఁబడ్డ సకలదిగ్దేశభూ
నాథశుద్ధాంతకాంతాళి నోము
శ్రీప్రకల్పితనూపురప్రకాండము లిడ
యంఘ్రులఁ బూనినారాయమ్మ యనుచు

గీ. వసుధఁ జాఁగిలి మ్రొక్కిన నలసి నిలుచు
మ్రొక్కి నాకును వందనాస్తు చెప్పి నీవు
నేనమా నేనుఁ గన్నగా నేఁటి
దాఁక నిది యంచు నతని కాంతనుతి మ్రొక్కె. ౧౭౨

తే. మ్రొక్కినఁ దలఁ దకు దండుచు
మిక్కిలి వెను వెనుకకొదిగి మేను వడంకగ
నొకరింబిడి సంకోచము
చక్కనమనియె సతియు లేచి తగుపనయమున. ౧౭౩

వ. అప్పుడు కళాపూర్ణుండు సుప్పవిము సుకేసిం జూచి సుగుణ
యన్నట్లు నిజంబు గావలయు సంకోచం బేల తప్పకొనఁగవలె
తెలియ నడుగుట గాక యని యిట్లనియె. ౧౭౪

గీ. అనుచు శైశవమున నిన్ను తను నడిగిన
నిరుపమాఖ్యాను లింతికి నేఁడు దోఁచె
నేను నీల న్యోఁ దెలియుద మెప్పు డడిగి
యానుచు నాపుణ్యఁబోఁడి యాననముఁ జూచి. ౧౫౭

సీ. నీదు నెమ్మటిన్న నాఁటియాలసిర్మలబోధవిశేష మిష్ట్ర ల
ద్ధ దయ మయ్యెనో తిరుగనుల్లములోన నితండు నీకు నో
హైమవతి మనమోహ యగుపద్ధతి యెల్లది నేఁడు చెప్పు మెం
తేఁదట నాఁడె తెలియుమగ నప్పుడు చెప్పుమి యెల్ల చెప్పుమా

తే. ఆ శైశవంబున నిష్టవిశ్వాసంబు గెలుగుటకుఁ గారణంబు నాఁ
డడిగి తెలిసికొన లేమికిఁ బశ్చాత్తాపంబు నొందుచుండుదు
నని యొయ్యఁగ్రిందపడియు. ౧౫౮

తే. అని విని యాసతి యంతయు
వినిపించెద వినుఁ డటంచు విభునకు లలిం
దన చేతిసురటి విసరుచు
వినయము ఘనవశతి స్ఫురణ వినిపించెఁ దగన్. ౧౫౯

సీ. అధిప మున్నితఁడు మహారాష్ట్రదేశ మే
లెడునుగ్రబాహుం డను నృపాలుఁడు
నాంత్ర్యమహానుభావుతి యాతని యప్ప
గుణసంపన్నుడై శిల్పకళ్ళలు

కను వేడ్కఁ బడి తమకన్నుల నచ్చి న
బంధబంధువులుగాఁ బ్రజానుసర్పిఁ
బత్త్రికలంప నంపఁగ నడిగి నెవ్వరి
వాంఛ కీడేర్తు నెవ్వరని యడుగుటయు

గీ. తను విచారముతోడ నిష్ఠురమున నుడువుటకుఁ
గడపె బహుకాల మటు యువగణము గాఁగ
నగచి యొక్కొక్క నెపమున వారి మేరఁ
దప్పి యితనిపైఁ జేసిరి దండయాత్ర. ౧౫౯

క. ఈతఁడు దా వెలుపల నై
యే తెఱఁగున నైన వారి నే పడఁచి పరా
భూతులఁ జేయుదు నని ప్ర
ఖ్యాతజవహయాధరోధముఁ పై పురి వెడలున్. ౧౬౦

ఆ. ఇట్లు కడకుఁ దొలఁగు టెఱిఁగి యా రాజులు
తిరిగి యరిగి రాత్మదేశములకు
రాజు లేనియట్టి రాష్ట్రంబుపైఁ జని
జయము గొనుట యేమిశౌర్య మనుచు. ౧౬౧

వ. ఇతండు నయ్యహితభూపతులు తిరిగి పోవుటఁ గాంచినం గనక
వ్వున నతిదూరంబుగాఁ జని యొక మహాపతివ్రతాస్వరూపంబునఁ జొచ్చి
చి యాపుత్రుపుల నెవ్వధంబున జయింతు ననుచింత నొకింత
తన వుండి భవితవ్యతానుసారంబున నిట్టని తలపోసె. ౧౬౨

సీ. పొగులంగఁ ముట్టుచా నగుటఁ జేసి కలఁకి
నేఁకి నెఱిఁగింప నెఱుఁగక క్లిష్ట
శిష్యుంబు యోఁగు బెంచితి ససహాయుఁడ
నేసన్యోన్యో పురం బేమి నైనఁ
ప్రజ లేమి నైన విపక్షభూపాలకు
లిపి నెయ్యుంగు నుపాయ మేనెనొకొ
ని ష్ప్రసాద్భుతిఁ బెకుఁ జెట్ట్ర నాత్రనభీతి
నాపాసఁ గనలేను నన్ను నరసి

గీ. రోసి తిరిగి పో మొద నంటి సేసి శత్రు
లెచట నె స్ప్రష్టగింతురుగా యిట్టియుఁ దగద
యుస్న చోట నె యుండి తా నుల్లమునను
సకలమును గాంచువాఁ డెంత సుకృతి యొకొ. ౧౬౭

క. అట్టి మహాత్త్వము గాంచిన
యట్టి బ్రహ్మకు బ్రహ్మకు గాక యన్యమహాత్త్వా
బెట్టిగియు నేల జనులకు
వట్టి ప్రయాసంబు చేసిపలను దలంపన్. ౧౬౮

వ. అని సర్వసర్వజ్ఞత్వంబు సాధించుటకు దృఢనిశ్చయంబున
మహాత్మ్యసహాయంబుగ తురగాదిపరిహారంబు సేసి వాసుదేవ
నిత్యసాన్నిధ్యప్రసిద్ధమైనయమునాతీరంబున కరిగి యందు
బ్రహ్మధ్యానపరుండై. ౧౬౯

క. తానయముగ నతిభక్తిం
బూని కొలుచు బాలకృష్ణుఁ బొగడుచు స్తోత్రముల న-
త్యానతియున్ షట్పత్రిశ-
యానున్ మఱి సలిపి సలిపె నధికతపంబున్. ౧౯౬

సీ. కౌమారోద్దామత్ప్రియాంకునఁ బవ్వళించి సూ-
పట్టుడు బాలరూపంబుతోడఁ
బాణియుగ్మంబునఁ బదిలంబుగాఁ బట్టి
మొగమున నిడుపదాంబుజములతోడఁ
జరణాంగుళీపానజాతలాలాభిషి-
క్తం బైనచిన్నిహారంబుతోడఁ
బూని చూడుఁగొనకు బ్రహ్మానందచైత్యంబు
గులుకు నెయ్యపుముగ్ధఁజెలువుతోడ

గీ. నతని మనమున నవిరతధ్యానమహిమఁ
దిరముగాఁ జూడుకొన్నట్టియదిరూపు
వెలిఁ బ్రకాశింపఁ జేయుచు విష్ణుదేవుఁ
డధికకారుణ్యలీలఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె. ౧౯౭

క. ఆతెఱఁగునఁ బ్రత్యక్షుం
డై తను నిష్టమును వేఁడు మని హరి పలుకం
బ్రీతివశత నించుకతడ
చేతం డేమియును బలుక నేఱఁగక యుండెన్. ౧౯౮

క. పదపడి ప్రబుద్ధుఁ డైన త
త్పదపద్మంబులకు భక్తిఁ బ్రణమిల్లి తగన్
ముదముతోన్ ముకుళితకరములు
గదియించి వినీతి దనరఁగా నిట్లనియెన్. ౧౬౯

క. అలఘుగుణతరానందంబునఁ
బలుక నెఱుఁగకున్నవాఁడఁ బరమపురుష నీ
వలనన్ సర్వజ్ఞత్వము
గలుగుట నాకెట్లొకొ గానఁ గరుణింపు దయన్. ౧౭౦

వ. అని విన్నవించుటయు నద్దేవదేవుండు తనమెడ నున్న రత్నహా
రంబుఁ దిగిచి దీని నాయకరత్నం బెవ్వరిహృదయస్థలంబున
నెంతతడవు సోఁకి యుండు వారికి నంతతడవును సర్వజ్ఞత్వం
బును సకలవాక్పటుత్వంబును గలిగియుండు ననియును బ్రా
హ్మణమనోవ్యథ గావించువారియొద్ద నిది యుండ దనియు
నానతిచ్చి యాతనిచేతికి సద్దివ్యహారంబు నిచ్చి యంతర్ధానం
బు నొందె నితండు నమ్మహనీయహారంబు వడసి వచ్చువాఁ
డవ్వనంబులో నొక్క దేవాలయంబునందు. ౧౭౧

సీ. మోముఁ జక్కి బిగువు లై మీఁటిన నవియున
గ్గింపొందుగుబ్బపాలిండ్లతోడఁ
కడుఁ గృశత్వంబునఁ బిడికిటిలోపల
నడఁగెడుబడుగు నెన్నడుముతోడఁ

జిలుగునవ్వు తెలినిగ్గు చిలుకుచుఁ దనరారు
తళుకు లేఁజెక్కుటద్దములతోడ
జగతి నెందును లేనిచక్కఁదనాస సోం
పగుచిన్నిముద్దునెమ్మొగముతోడఁ

గీ. గరము విలసిల్లు సకలాంగకములతోడ
రహిఁ దనర్చునలంకారమహిమతోడ
ద్వారశాఖలదండ నింపారుచున్న
ప్రతిమ నొకటి చూచె భూపాలచంద్ర. ౧౭౨

క. చూచి మనంబున మెచ్చుచు
నాచేరువ నితఁ డటుండ సంతటిలో భ
వ్యాచారశీలుఁ డచటికి
వాచంయముఁ డొకఁడు మార్గవశమునఁ జేరెన్. ౧౭౩

గీ. చేరి కాషాయవస్త్రంబుచెఱఁగు విసరు
కొనుచు హరిహరి యనుచు నింపున నొకింత
తడవు గూర్చుండెఁ దత్సవిధప్రదేశ
మండపంబున నధ్వశ్రమంబుకతన. ౧౭౪

సీ. ఆయతీశ్వరుఁ డంత నతిరమ్యమైనయా
లెప్పంపుఁబొంబొడియొప్పుఁ జూచి
బళిర శిల్పికులేంద్ర బ్రహ్మను మీఱితి తే
పగిదిఁ జేసితిర యీప్రతిమ ననుచు

దనము [illegible] [illegible]మనుచు [illegible]
[illegible] పుడమి ననుచు
[illegible] దగ దని
[illegible]మ మఱియు మఱియు

గీ. [illegible] చెప్ప
[illegible]నుచుఁ [illegible]
[illegible]
[illegible] నహంబునను మంత్రి. ౧౭౫

క. జ[illegible] భాగ్య[illegible]
[illegible] కౌతుకముం
[illegible]యాది న
[illegible]యుఁ గోమలి యనియెన్. ౧౭౬

చ. అ[illegible] చెప్పిన జనాధిప [illegible]యతిముఖ్యుఁ డంత నె
[illegible] ప్రతిమ [illegible]గ కౌఁగిలించె నిం
[illegible] లేచి వచ్చి [illegible] నుగ్రహం
[illegible] లే కితఁడుం గిగాకికన్

వ. [illegible] దది వినియు [illegible] నిచందంబుఁ గల్పించుకొని
[illegible] యదృచ్ఛా చేష్టావిశేషంబుగాఁ గ
[illegible] మటకుఁ [illegible] యుక్తి సద్దేవాలయంబున వెండి
యుం గ[illegible] ప్రతిమల నట్ల యాలింగనంబు చే

యుచు నమస్కరించి త్రిప్రదక్షిణంబు సేయం బొడఁగిన సు
గ్రహుండును నతనికపటచేష్టల తెలిసి [illegible]గి యు [illegible]త
చేసినఁ బూర్వంపుఁజేఁత నే నెఱుఁగుదును గ[illegible] యది [illegible]
వ ననుచు మఱియుఁ బరిహాసించు చూన సయ్యతి యతివ్యాక
మానమానసుం డగుచుఁ గడు సలిగి యిది తుదగా నీనుద
లిమెఱుక యెంత గల దంతయు వినిపోతిం బయ్యెడు మని శా
పం బిచ్చె సుగ్రహుం డతిభయాకులుం డగుచు శాపను క్ష
ణంబు దయచేయు మని పాదంబులం బడి లేవ కున్న సయ్య
తీశ్వరుండును. ౧౭౮

క. నాయీరహస్యచేష్టిత
మేయెడ నేనియును నుబ్బె నేని గలుగు నీ
పోయినమది గ్రమ్మఱఁగఁ ద
దాయత్తత వెలయునప్రియము మఱి లేమిన్. ౧౭౯

ఆ. అనుచుఁ జనియె నతనియాశాపమహిమచే
నెఱియ సుగ్రహుండు మఱచిపోయె
నాక్షణంబు తుదగ నటు ప్రథమమున వి
జ్ఞాత మగుప్రపంచజాత మెల్ల. ౧౮౦

గీ. అట్లు విస్మృతసకలపూర్వాత్మచరితుఁ
డగుట నీతఁ డెఱుంగ లేఁ డయ్యె దిరుగఁ
గైకొనంగఁ దదాదిమక్షణమునందె
యొకశుచిస్థలి నిడినహారోత్తమమును. ౧౮౧

గీ. బ్రాహ్మణవ్యథఁ గావించుపాపమతికి
సతి సింగవదంచు నారి పల్కు మొదల వినియు
నతని వెతఁబట్టఁ గోల్పోయె హార మితఁడు
దైవఘటన నెవ్వారికిఁ దప్పు టరుదు. ౧౮౨

క. ధర నెవ్వాగలు చేసిన
నారితంబులు నుచ్చరింప దోసమఁట మహా
పురుషుల కొకకొద యొకచోఁ
బోరసిన నది పగటుపాపము వృధా చనునే. ౧౮౩

ఉ. అంతట దైవసంఘటన నచ్చటు వాసి యతండు దివ్యదే
శాంతరముల్ చరించుచు నిజాహ్వయవంశచరిత్రవిస్మృతిన్
భ్రాంతుఁడు నేల మత్తుగతి బాలుని కైవడి నెట్టి గన్న న
త్యంతమునద్భుతంబగుచు నాత్మకుఁ దోఁచుచునుండ వర్తిలెన్

క. ఆదిమసంకేతగ్రహ
ణాదులు విస్మృతము లగుట నాఖ్యాగుణజా
త్యాదివ్యవహారజ్ఞత
లేదయ్యెను నితనికపుడు లేశం బైనన్. ౧౮౪

చ. వెనుకఁ గ్రమక్రమంబున నవీనముగా నుదయంబునొందిపెం
పొనరెడి స్వపాల నుప్తాతనికి నుత్తమమధ్యమవృద్ధకర్మద
ర్శనమున ద్రవ్యకర్మగుణజాతివిశేషవివేచనంబు బా
లునకును బోలె మానసములో నిఖిలవ్యవహారహేతువై.

క. తనకులనామాదులు ద
క్కన శేషము నిట్లు వెలసెఁ గాని యితఁడు భూ
జనవరుఁ డని యెఱుఁగఁడె యొ
దును దద్జ్ఞులు నేఁటిదాఁక దొరకక యునికిన్. ౧౮౭

వ. ఇవ్విధంబునఁ బరిభ్రమించుచు నొక్కనాఁడు గంగాసరయూ
సంగమప్రాంతవనంబు చేరి వర్తిలుచుండఁ దత్కాలంబునం
దుఁ గాసారపురం బరాజకం బైన నందుఁ గలమంత్రిప్రముఖ
రాజపురుషులును బౌరులును రాజనిశ్చయార్థులై యుత్త
మగజంబు నలంకరించి దానికరంబున నొక్క పుష్పమాలిక
యిచ్చి యిది యెవ్వనికంఠంబునం దగుల వైచు నతండు మ
నకు రాజని దైవప్రార్థనాపూర్వకంబుగా నియమంబు చేసి
కొని దానివెంబడి నేతేర నది యేతెంచి తనతొండంబున ను
న్న పుష్పమాలిక యీసుగ్రహునిమీఁద వైవ నరాజకత్వదుః
ఖదుర్బలులై యున్నయామంత్రిముఖ్యులు గందఱును నట
మున్న యితనిదర్శనమాత్రంబున నొక్కసత్త్వవిశేషం బుద
యించె నయ్యుభయనిమిత్తంబుల నత్యంతసంతుష్టులగుచు
నతనిఁ దద్గజారూఢునింగాఁ జేసి పురంబునకుం గొనిపోయి
రాజ్యాధిపత్యంబునకుం బట్టంబుగట్టి తత్స్వరూపమాత్రంబ
తమకు మున్ను సత్త్వదాయకం బగుట సంస్మరించి సత్త్వదా
త్ముం డని ప్రశంసించిరి యితనినామజాత్యాదు లప్పటికప్ర
సిద్ధంబు లగుట నదియ పేరగుచు దిక్కులం బ్రఖ్యాతం బ

[illegible] ప్రరాజ్యవైభవం [illegible] రాజ్యభోగంబు లనుభ
వించుచు [illegible] సుఖాసక్తమాన
స్తుండై [illegible] ప్రకారంబున సేయుచుం గ్రమం
బున [illegible] దత్పురాంతరంబులు విస్తారంబు
గా [illegible] దలంచి
కొని [illegible] వెనుక నంగదేశంబు
[illegible] నామధేయుం డైనయా
[illegible] నిన్నుం బట్టంబుగట్టినది నీకు
[illegible] సోమేశ్వరవిశ్వంభరామండలేశ్వర
[illegible] ప్రాకారంబులు పూర్వంబున
[illegible] నేను [illegible] నిప్పుడు చెప్పుటకు
మఱియు [illegible] దయంబునకు నిమిత్తం బడిగితి
[illegible] నియెం. ౧౮౮

సీ. అట్టి సుగ్రహుండను నీవు నా దేవతాలయం
బునఁ బెట్టి క్రమ్మఱఁ బుచ్చుకొనఁగ
మఱి వినయట్టియమ్మణిహారమును మధు
రాపురాశ్రయుఁ డొకబ్రాహ్మణుండు
దైవవశంబునఁ దా నచ్చటికి వచ్చి
కని పుచ్చుకొని పోయి తనగృహమున
బహుయత్నమున [illegible] భక్తిఁ బూజించి
యుంతట నది త్రిలోకాధిపతికి

గీ. యదుకులాభరణంబున కచ్యుతున కు
పాయనంబుగఁ గొనిపోవు టర్హ మనుచు
ద్వారవతి కేఁగి యతనిసందర్శనంబు
వడసి కానుకగాఁ బెట్టెఁ బార్థివేంద్ర. ౧౮౯

చ. అనయముఁ బ్రీతితో హరియు నాతనికానుక గారవించి కై
కొని తదభీష్టవస్తువులు గొబ్బునఁ దాఁ గృపచేసి యప్పు డిం
పొనరుచు దండకాకృతిసముజ్జ్వలసంస్తవలీల కెంతయున్
ఘనముగ మెచ్చి యిచ్చె మణికంధరనామునకున్ ధరాధిపా.

చ. అతఁడు మహాప్రసాద మని యప్పుడు దానిఁ దగన్ ధరించి బా
లతఁ గనుపట్టువిష్ణునికలాపము గావునఁ దద్భుజాంతర
స్థితి కిది చాల కొప్పి గళసీమన యొంతయు గుప్తమై తదీ
యతరళమీఁదు చిద్గుణము నాతనికిన్ హృదయంబునం దెకున్

ఉ. ఆమణికంధరుండు తుదయందలఘువ్రతిఁ జేర్చె దాని నా
భూమిసురుండు నీ కొసఁగె భూరికృపోన్నతి నిచ్చి తీవు నా
కోమహితాత్మ తత్తరళ మొప్పఁగ నాహృదయంబునం దెకను
ద్దామసుబోధ నైతి శిశుతాసమయంబున నట్లు మిక్కిలిన్.

ఉ. క్ష్మావరచంద్ర నీవు ప్రథమంపుజనిన్ మణికంధరుండ వై
యావిధిఁ గృష్ణుచేఁ బడసి యంతట నిజ్జననంబునందు భూ
దేవవరేణ్యుచేఁ బడసి దివ్యము నమ్మణిహారముం గృపై
కావృతబుద్ధి నల్లొసఁగి యంతగఁ జేసితి నన్ను మన్ననన్.

క. ఇగా నట్టి [illegible] గదలంగ [illegible]
బట్టు నిష్పాదుమహానూయ భాసి తత్సాక్షి కడ నేఁ
గుట [illegible] యగ్గా
గట సేమ ప్రీతిగు [illegible] సవసిరా. ౧౯౪

వ. నాయుడు విష్ణు సత్యాపాత్మ్యనిజామజాత్మ్యాగు నేను చెప్పు చుండుటు కద [illegible] నాఁడట్ల బోధోదయా బగుటయు నుసుగ టయు సీతసత్మ్యంబు లని యెవ్వగు నెఱుఁగకుండు ట నిని సాగిగ వ్యాసరాబ సునుతంపు పురాణావాగ దాఁచి యుంచుటఁ జేసి నాఁటనుండి నేఁటిదాఁక నిస్తివ్యహారం జె ప్పఁదనుసు ధగిగురు చుటఁగు లేదా నేఁ డాభరణాభరణసము దయంబునఁ బ్రసంగవశంబునఁ దగిలుకొని చెలులు తత్పా ప్రసారము జెప్పింప నిని సుముహూర్తంబుం బ్రసప్రథమ భూషణంబగుటయు భవద్గాత్రంబనియు నత్యాదరంబునఁ జె ప్పించి నిష్పాదయభోగస్వస్వనాయకరత్నంబుగా నిపుడు ధరి యించి యుస్నిగ్ధనిస్ఫటికి నిపుడు నూపురంబులు గొ నుచు సత్యాపాత్మ్యం జేఁగు దొరచిన నింతలో పలికొంబున్నవకు వచ్చు పాటి సనుప్రకలిమికి నితం డెంత భాగ్యవంతుఁడో కో యని గయుకొమ్మ భావింప నీతనిజాత్మ్యాదు లిన్నియు మ దీయహార నాయకమాణిక్యంబుమాహాత్మ్యంబున నిట్లు చె ప్పందోఁచె భూతభవిష్యద్వర్తమానభువనప్రపంచంబునందు నెద్దియుసు దేవరకుఁ దెలియవలసినయది కరతలామలకస

మానసం బై కసంబడియెడు దీని ఘనయుంచి చూడఁ దని య
నుపమ స్తనకుంభలక్ష్మి సొంపుచూపఁ ... గికి తెలుపు గుసుగిం
చిత్ర్యకాశా ప్రకాశహాసం బగు మనపూర్వంబు నెంతయుపనప్ర
హణీయరత్నమాలికఁ దనయొద్ద నెలుపకికి ... చిన
జూచి యాజగతీవల్లభుండు. ౧౯౫

ఉత్సా. తివకు మట్లు యుండనిమ్ము ... బుచ్చుకొనుట గొ
ప్పవునె నీకు నిచ్చినట్టిహార మట్లు యుండఁగా
నువిద దీనిమహిమఁ దెలుపు టొప్పుఁ గాక యాస బట్టి
యవనినాథ జాణ విది యుపాయ మనుచు నవ్వుచున్. ౧౯౬

గీ. ఒరగుమీఁదటఁ జేరి కూర్చున్న ప్రియుని
యురము తరలంబు సోఁక మే నొయ్య వంచి
కనఁగవలసినయది గనుం డనుచు సంతఁ
గుచభరాలస నాతి సకుతుకను ప్రౌఢ. ౧౯౭

క. వనజాక్షి యిపుడు గనవల
సినయది నా కిదియె యంచుఁ జెలువుఁడు తమకం
బునఁ గౌఁగిలించె నిరుగే
లను బిగియారంగ మధురలాలసఁ బ్రేమన్. ౧౯౮

చ. మదితమి నంతట న్నిలక మానవనాథుఁడు చిత్తభావశం
వదబహుచేష్టితుం డగుచు వత్తిల నేనిటికిం గడంగి ద్రొ

హృద్యశుభోదారకోమలాంగి పాలనము నిస్సజ్జుఁ డిష్టుఁ జంచలాత్ముల
న్సదృశులెల్లనుఁ గూర్చె జతనంబున నంతము లతాంగి నవ్వఁగన్

ఉ. అంతట నిష్ఠ కేలకుఁ బ్రియుం గని ప్రార్థన నవ్వసుంధరా
కాంతుఁడు తేట తెల్లమిగఁ గాంచెఁ దదుక్తకథాప్రపంచము
న్వింతను సాత్త్వ నాటు మహితం బగుతత్తుక చనుష్యరత్నసం
క్రాంతిని స్వాత్మదేశ మొసఁగన్మది నింపుక పాఱఁజూచుచున్

వ. అంతట సత్వరాత్ముఁడు శాపమోక్షంబున నాబాల్యాను
భూతపదార్థజాలం బంతయుఁ దనంతన యాత్మసంస్మరణగో
చరం బగుచు నటమున్న మధురలాలనచేతఁ దా వినినపిను
కలికి నసఁగానుఁ బ్రమోదంబు నద్భుతంబును నాపాదిం
చుచుండ నుండు దెంచి తగినయవసరంబు దెలిసి యాకళాపూ
ర్ణముని రాజుం గాంచి తనకుఁ బునఃప్రాప్తం బైనయామోక్షము
కతెంతయుం గింగించి మాంనస్తు మధురలాలన దేవరకు భిక్షు
కనామకత్వంబు కడచిపుట్టి పనిపించె నేమో యిట్లు శాపము
స్తుండె ప్రతితి యని యనేకప్రకారంబుల నాపుణ్యదంపతుల
సంస్తుతించి యిన్నింటినాఁటిమహారాష్ట్రరాజ్య భోగంబుకం
టె ననేకగుణంబుల నధికం బై యిప్పటిదేవరపాదపద్మసేవ
పరిపూర్ణసౌఖ్యంబు నొసంగుచున్నది యది యెల్లకాలంబు
నాకుఁ గలుగ ననుగ్రహింపవలయు నని సాష్టాంగప్రణామం
బాచరించ నతండు మధురలాలనాబంధుత్వపి శేషజ్ఞానంబున
నతని నెప్పటికంటె మిక్కిలి గారవించి గృహంబున కనిపి

మఱియు నభిమతవస్తుభోగసాధనసమృద్ధుల మధ్యుషితాంతఃపురపరి
రంభణసుఖంబు లనుభవించుచుండె నప్పుడు. ౧౦౧

ఆ. ఉభయహృదయదేశయుగపన్మణిస్పర్శ
మహిమ నొక్కరొకరిమక్కువ పస
లొక్క మాఱె యొక్కరొకరి కేర్పడఁ గడా
శ్లేషసుఖము మిగులఁ జిత్రమయ్యె. ౧౦౨

క. శుభధర్మశీల యగునవ
లభయత్నముచేత నపు డిలాపతి దనకు
నభినవకౌముదికం గల
సుభక్తి గని తదుచితంబు చొప్పడ నడపెన్. ౧౦౩

చ. అలఘుతరానుభావ యగు హైహయకన్యకహారశక్తిచేఁ
దెలివియు వాక్పటుత్వమును దేజరిలన్ నిజపూర్వవాసనా
బలముల వల్లకీరణనపాటవ మెంతయు మీఱ దిక్తటా
తలవిభుఁ డప్పు డగ్రసతిఁ దద్దయు గానకళాప్రవీణగన్.

చ. సకలమహీజనావనవిచారము సంధుల సంత నొలిష్టు
సకలుషధర్మశోభిని మదాశయపుత్రిక యత్నమొప్ప భ
ర్తకుఁ దెలిపెన్ స్వరాష్ట్రపరరాష్ట్రగుణాగుణవర్తనల్ సనా
యకపరిరంభకాలముల నప్పటి కప్పటి కెచ్చరించుచున్.

సీ. [illegible] యము [illegible] దప్ప [illegible]
డని [illegible] దను [illegible] వేంబల
[illegible] పుం[illegible] నో [illegible] హరాం[illegible] యాన్యో [illegible]
డని [illegible] లగని యాడు
[illegible] గని [illegible] గని మూద
[illegible] ని మాలి[illegible]
నాత్మలో [illegible] తురుని [illegible]
డగ దని [illegible] చుఁ దగినరతి

గీ. మధురలా[illegible] శేష
[illegible] తచా[illegible]
[illegible] గుము
[illegible] పుడు. ౨౦౬

వ. అంత నా [illegible] మధురలాలసతోడ [illegible] తంబును
[illegible] సర్వజ్ఞత్వ [illegible] వ్యమాణ [illegible] ప్రసంగంబుల
[illegible] దిప్ప[illegible] ంబు తలంపునం [illegible] మఁ దదీయకీర్త
[illegible] బని సంభావించుచుఁ దత్ప్రసంగవశం
[illegible]. ౨౦౭

గీ. [illegible] బును [illegible] తశయన
పద్మనాభుని సన్నుత భాగవతుల
[illegible] వాదనకథ
తా నొనర్పుట మటనోనఁ దలఁచుకొనియె. ౨౦౮

క. ఈపగిదిఁ దలఁచుకొన సుక
లాపంబుగ దాని మధురలాలసమృదులా
లాపములచేత వినుటకు
భూపాలునిమదిని వేడ్క పొడమెను మిగులన్. ౨౦౯

ఆ. ఇట్లు వేడ్క పొడమ నిండుబింబానన
యాననంబుఁ జూచి యానృపాలుఁ
డాదరాతిశయము ననురాగమును గరం
బలరుచుండ నిట్టు లనుచుఁ బలికె. ౨౧౦

ఉ. ఆదిమ మైనజన్మమున నంగన యేను గమాముకుందసం
వాదము కావ్యరూపమున వర్తిలఁ జేసితి నంచు మున్నిబం
ల్యోదిత తావకీనమధురోక్తులలో నది నీమనంబుగనా
శ్రీ దనరార నారసి యశేషము నిప్పుడు చెప్పఁగాఁ దగున్.

క. నీపరిరంభణమహిమను
దీపిత మగు తెలివి వేళఁ దిరముగ నది యే
నోపడఁతి కనుట లేదెదఁ
బైపై నీసమోదితమి విభాసిలు చునికిన్. ౨౧౨

వ. అని పలుకు ప్రాణవల్లభునిపలుకులకు నగుచు నమ్మృగవ
యోజగతీవర దేవరమది కిపు డయ్యది ప్రియం బది యు చే
యుట నాకునుం బరమప్రేమాస్పదంబు గావున నప్పావనకథ
యెల్ల వినిపించెద విన నవధరింపు మని పలికి తనకు సకలజ్ఞా

ననిచెప్పి యీమణి హృదయప్రదేశంబున నలంకరించుచున్న సర్వేశ్వరనాయకమాణిక్యంబునకు సాంజలి చేసి తదీయప్రాప్తికారణంబు నిరుపమానకళాపూర్ణుని సలక్షుప్రవతు మణికంఠీరవం గన్వేషించి ప్రపన్నానుగ్రహా వటపత్త్రిశాయిని హృదయంబునం దలంచి యట్టిగురుపరంపర నాకు ననుగ్రహకారిణి యగుం గావుత మనుచు బ్రాణప్రియాలక్ష్మీనారాయణసంపాదనకై మౌళిమణికస్తోత్రప్రకారంబున నిల్లని చెప్పం దొడంగెను. ౨౧౩

సీ. అమృతపూర్ణాశ్చర్యవృతమవిరజానదీ
మహానసుస్థసంస్మృతికథంబు
పరగణనాతిగబ్రహ్మాండబుద్బుద
ప్రకృతిపయోధిపారాయితంబు
సూర్యచంద్రాద్యగ్నితేజోనిరపేక్షణ
ప్రాకృతస్వప్రభాభాస్వరంబు
స్వేచ్ఛాగృహీతసముద్ధవిశుద్ధస
త్త్వశరీరనిత్యముక్తవ్రజంబు

గీ. నగు మఱి వెంపొందు నిఖిలవేదాంతసిద్ధ
పరమకళ్యాణగుణచణబ్రహ్మతత్త్వ
సతతసాక్షాత్క్రియావిభూషితనిజాను
భవసుఖితకోవిదము శౌరిపరమపదము. ౨౧౪

గీ. చిదచిదీశ్వరాత్మకము నశేషజగము
పాశ్రయము తోయహుతవహపవనవియద
హంక్రియామహదవ్యక్తావరణము
నగునజాండాలి కవల నజ్జగము మోక్షము. ౨౧౫

క. గణుతింపఁ బ్రకృతిదోషము
లణుమాత్రము లేవు గాని యచటఁ బరఁగుస
త్త్వగుణతబ్రహ్మాదిజగ
ద్గణమహిమ లనంతకోటిగుణత సమృద్ధిన్. ౨౧౬

క. అరము నరణ్యము నసఁగా
శరధు లమృతమయము లచటఁ జెలువులోల్లసము
తత్కరశీకరశీతలతర
మరుదురుపులకితతటద్రుమములై యమరున్. ౨౧౭

క. ఆవిష్ణులోకమున సీ
మావాహిని విరజ యమరు మానితమోక్ష
శ్రీవరణరాగభాగవ
తావళిశుభలగ్నసమయయవనిక పోలెన్. ౨౧౮

శా. ఆసింధూత్తము చేరువన్ సరసి యొం డైరమ్మదీయంబు నా
భాసిల్లున్ జలనీలికాకబరికాపద్మాస్య పుష్పంధయా
ళీసంవీక్షణవీచికావళిమృణాళీబాహుకోకస్తన
శ్రీసంపాదితమూర్తి ముక్తిపదలక్ష్మీమండలీతల్పమై. ౨౧౯

గీ. ఆనఘోరకరమగు శాంత నతిశయిల్లు
బిల్వభూరుహ మొకటి శోభితపలాశ
విసరకిసలయ సముద మోల్లసనహోమ
సమిధ స్థితసుకపుంజ మగుచుఁ దనరి. ౨౨౧

ఆ. ఇంపు మీఱు నసమ సౌంతయు నశ్వత్థ
శాఖి యొకటి సామసదన మనఁగ
మహిమమెఱసి సువర్ణమయము శాఖాత్రయీ
శోభితంబు నగుచు శ్రుతులు పొగడ. ౨౨౧

చ. నెలకొని యమ్మహీరుహము నీడను బంచశతాప్సరస్సమ
ష్ట్యలు సుమనోజ్ఞ కజ్జలాభరణంబు లనేకముల్ కరం
బుల ధరియించి వల్లువము ముక్తల నచ్చటి కేఁగుదెంచు వా
రల కెదురేఁగి చేకొనుచు బ్రహ్మసనుసంధిలఁగాఁ బలంక్రియల్

సీ. కలికి కస్తూరికాచూర్ణముల పేరఁ బస్వమ
వ్వపుస్సల్లగవ్వలు పైచి పైచి
మందహాసము లనుచందనోదకములు
పలుమాఱు మోములఁ జిలికి చిలికి
హారంబు లిడుచు బాహారుచిచ్ఛలమున
భుజములందు హరిద్ర పూసి పూసి
శ్రుతిభూషణము లమర్చుచు హస్తకాంతికుం
కుమములు చెక్కిళ్లఁ జమరి చమరి

ఆ. యలరఁ జేయు నచ్చరలపిండు సుక్తిక
న్యలను బెండ్లియాడి బులియు సున్న
క్రొత్తపెండ్లికొడుకుఁ గోమపలసయూన్సటు
లాడు తద్వధూపయాస్య లనఁగ. 113

వ. ఇవ్విధంబునఁ బరమాద్భుతం బైనయాభువనోత్తమంబునందు

గీ. ఉభయకర్మతంత్రులకు నయోధనీయ
మగుట నామ్నాయము లయోధ్య యని నుతింప
వాఙ్మనసగోచరము గాని వైభవమునఁ
బ్రబలు రాజీవలోచను రాజధాని. 114

సీ. ఘట మంచుఁ బట మంచుఁ గారయుక్తులఁ బెంచు
దుష్టతార్కికులకు దూర మగుచు
శ్రుతి యంచు స్మృతు లంచు శుష్కకర్మము లెంచు
మీమాంసకుల కప్రమేయ మగుచు
ఝరి యంచు ఖరి యంచు జనులవీనుల నొంచు
శబ్దైకరతుల కసాధ్య మగుచు
మృష యంచు మిష యంచు విషమోక్తిఁ గలహించు
నద్వైతపరుల కప్రాప్య మగుచుఁ

కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ కేశవ యను
భక్తుల కొకప్పుడును దుర్లభంబు గాక

సరఁగుఁ బ్రకృతిపరిపాలనిపాస్వగ్నతరము
గుణితరాసందుగ్ర పసము వైకుంఠ పురము. ౧౨౮

చ. తనరఁబడును పాదను పరిపాసన్మృతగపుఁగోలంకులు గోష్యభూపు
లు, న్నోపలక పుఁబ్బస్ఫరాచలువ నేలలు పద్మిక చోళ్లు గంజి
గలు, జడిగనుపసృంగమణిసౌధములుం దలిరాకుఁ మ్రాఁ
కులుం, బరఁతులపిసుఖ త్రిగత భాసురతత్ప్రతిబింబజాలముల్

క. పరసాసుమనోమనోజ్ఞతఁ
గరసు నత్మారామపరవిహారసము దనరం
గరువపుఁజాతలగరితల
గరగఁకలగాను నగరిగమకు సమరున్. ౧౨౯

చ. పిపిపాల రచింప సీల తనరిగ తగుసవ్వలసొంపు గల్గఁ గ
స్తుతికలయింపు లీల తమచోక్క పుఁజూపులయింపు గల్గఁ
గ, హ్వారముగ్రముగ్గ లీల తనుపుణ్యనఖద్యుతిపెంపు గల్గ సం
చరుడుగఁ జూపసప్పగడ సఖ్యాయిలీలఁ జరింతురంగనల్

సీ. పిపులపాండిమపేరఁ బరిసుద్ధసత్త్వంబుఁ
దలిరాకు నెపమున సలఘుకృపయు
దళమిషంబున నాత్మఁ గలకృష్ణకాంతియుఁ
బుష్పాళ్ళు నాఁ గల్మిపొలఁతిడాలు
మధుకైతవమున సమ్మద బాష్పధారలుఁ
గలికాపలంబునఁ బులకములును

సౌరభసంజ్ఞ సుజ్ఞానవాసనయును బ్
రెలమి వేఱట సౌఖ్యవిలసనంబు

గీ. వెలిఁ బ్రకాశింప నిత్యముక్తులు నిజేచ్ఛఁ
గొమరుమీఱంగఁ దగులతాకుంజపుష్ప
ధారు లగుచు వర్తింతురు తత్పురంపు
బహువిధోద్యానవాటికాభ్యంతరమున. ౨౩౦

చ. అలిశుకకోకిలాదివపురాశ్రయులీలఁ దమున్ భజించు ని
త్యుల సుమనఃఫలాదిపరితుష్టులఁ జేయుచు వారిఁ బ్రేము
ముక్తులకు వినోదలీల సమకూర్తురు వృక్షలతాదు లైనవా
రలు హరిదాసు లెప్పుడుఁ బరస్పరభక్తిపరాయణుల్ గదా.

సీ. కొన్ని సౌభాగ్యసంపన్నలక్ష్మీమహాం
భోజలాక్షాలక్ష్మపూజితములుఁ
గొన్ని భూదేవివిఘూర్ణతరోరోవక్షపీ
ఠాపత్క్మలితగుళుచ్ఛవ్రజములుఁ
గొన్ని నీళానఖాంకూరవిన్యాసచం
ద్రకితప్రవాళసంతానకములుఁ
గొన్ని భాగవతకోకోన్నతక్రీడాభి
భూషితచ్ఛాయావిశేషితములు

గీ. నగుచుఁ బరవాసుదేవవిహారకుతుక
విభవముల కాస్పదంబులై వెలయుచుండుఁ

దత్పురోభాగసీమలు నిరంతరపరాగ
పుష్పగళద్వృష్టి శీతలభూతలములు. ౨౩౨

వ. అట్టి దివ్యవస్తువిభవంబులం గరంబు గనుపట్టుచున్నట్టి యాపట్టణ
మధ్యప్రదేశంబునందు. ౨౩౩

సీ. రవిచంద్రకోటిభాసురసాంద్ర రత్నశ్రేయ
మహనీయదీప్తిసంపదలఁ బొదలి
వేదప్రసిద్ధమై వెలయు సద్భుతరత్న
మయసహస్రస్తంభమండపమున
మహితవిభూతియుగ్మవిచిత్రరూపమై
ధర్మాదిసూరిపాదములతోడఁ
జెలఁగు పంచోరుమాణిక్యసింహాసనమున స
హస్రదళాబ్జమధ్యంబునందు

గీ. శేషతల్పాధివాసుఁడై సిరియు ధరయు
నీళయును భజియింపంగ లీల నుండుఁ
గేవలబ్రహ్మవిలాసానుభావభావి
తాఖిలానందవర్తనుండచ్యుతుండు. ౨౩౪

గీ. ఆసహస్రపత్త్రంబు పూర్వాదిగాఁగ
సకలదళముల విమలాదిసతులు నిలిచి
హరి భజింతురు చామరహస్తలగుచుఁ
గమలనిలయలీలావతారములరీతి. ౨౩౫

చ. అతులితభక్తిఁ బూర్వదిశయందు సనుగ్రహయుక్స్వభావటిఁ బోఁ
గుతుకము మీఱఁగాఁ బసిఁడికుంచియు పై మడుఁగల్వసేయు
సంతతమును హస్తకంకణగ్ఘణాత్కరణాక్వణంబు లవిష్వగు
జ్జతన పరాకు స్వామి యనుశబ్దములాగుసు నచ్చుపఁగెన్.

సీ. శయనాసనాంశుకచ్ఛత్త్రపీఠకంబులు
దాన యైన ఫణికులోత్తముఁడు గొలువ
ధ్వజము వాహనము పీవసయు నాదిగఁ బెక్కు-
రూపు లై గరుడుఁడు డాపునఁ గొలువ
వఱలువిద్యాధిదేవత యైన వేత్రంబుఁ
బూని సూత్రవతీవిభుండు గొలువ
నారక్షకత్వ మింపారఁ దత్పురిఁ గాచు
కుముదాదినిత్యసంఘములు గొలువ

గీ. భువనముల దుష్టనిగ్రహంబునకుఁ దాన
పాలుపడి యున్న యాయుధపంచకంబు
జయజయధ్వను లెసఁగంగఁ జారపురుష
భావమునఁ గొల్వ నావిశ్వభర్త మెఱయు. ౨౩౬

మ. ర. కెందమ్ముల సడఁకించుపదంబులు
నిందు వైభవము నేలునఖంబులుఁ
గర మరు దగుచొక్కపుఁ జిఱుఁదొడలును
గరికరవిభవముఁ గాదను తొడలును

బడిఁగూర్చుండి యాబంగారుపట్టునను
సొగసారెడి తగఁగూర్మి మొగ్గలచెలువును
భువనములఁ గనుపొంకపుగిల్పుదియును
గవిసి యుగంబులఁ దనరెడుసిద్ధియును
వెలఁగు ... మగుకౌస్తుభమును
వెరఁగుపు ... శ్రీ సొంగభూషణమును
ప్రాకృతిమాయాతఁ ... ప్పడు శ్రీవత్సము
... సల్లఁగఁ బర్వెడుశ్రీవత్సము
... త్మక మగుశంఖంబును
మనోవేగమనోమయచక్రంబును
దనర ... చిత్రపుసోయగమును
... మహా ... ంబుజయుగమును
సురగతల్పానసుపాదిసకరమును
బరఁగినజానుద్వైపై ... కరమును
దివ్యమకరకుండలసువిలాసము
భవ్యకపోలప్రకటితహాసముఁ
బవడమును గణింపని నెమ్మోవియు
నవచంపకనిభనాసికఠీవియుఁ
తెలిదమ్ముల నగుతీరునయనములు
బొమలు పఁజెడుకనుబొమలచెలువములు
గనుఁగొన నింపగుకస్తూరినామము

ననుపమాన మగునలకస్తోమముఁ
గలకల నగుచక్కనివదనంబును
ధళధళ మనురత్నకిరీటంబును
ననుకృతజలధర మగువర్ణంబును
నినకోటుల సరి యెసఁగు తేజంబును
గలుగుదివ్యమంగళవిగ్రహమున
నలరుభక్తనిత్యానుగ్రహమునఁ
బరఁగురమావిభు పరమపదేశ్వరు
నిరవద్యాత్మకు నిత్యు నిరీశ్వరు
నజు నచ్యుతు హరి నఘసంహారుని
త్రిజగన్నాథుని త్రిగుణవిదూరుని
నఖిలశేషిఁ గరుణైకపరాయణు
నిఖిలవేదవర్ణితు నారాయణుఁ
గొలిచి నిత్యముక్తులు ప్రమదంబున
నలరుదు రక్కడ నతివిభవంబున. ౨౩౮

వ. అందు. ౨౩౯

సీ. తనవిలోచనసంజ్ఞ ధవునకు భువనస
ర్గముఖక్రియాచార్యకంబు నడపఁ
దనవిలాసంబు కాంతునకు శృంగారసా
మ్రాజ్యనీతిధురీణమంత్రి గాఁగఁ

దనసర్గస్థితిం నాథునకు దశాకృతి
ప్రకరణసూత్రధారత వహింపఁ
గనముగఁ బలుకు భర్తకు భక్తవాత్సల్య
కగ్ణి కారవిహారసకారణముగ

గీ. సకలకళలంగాఁ దోడునీడగుచు మెలఁగు
సఖిఘనుఁ బాలమున్నిటియాఁడుబిడ్డ
యగుటయుకు వచ్చుకృవ నవిరతంబు
నురహుని బొంపక యతఁడు దన్నుపచరింప. ౨౮౦

ఉ. ఆజగదేకపూత తగుసత్ప్రసంగవశంబునన్ సము
ద్వేజకభూరిసంసృతినదీనదవానలతప్యమానసా
నాజనకోటిఁ బ్రోచుకరుణారసమూర్తిఁ గడుం దొలంక నీ
రేజదళాక్షుఁ జూచి మృదుకీర్తి వినీతి దలిర్ప నిట్లనున్. ౨౮౧

క. దేవా యిపు డొకయర్థము
దేవర నడుగంగ బుద్ధి దివిరెడు మిగులన్
నావిన్నపము ప్రసాద
శ్రీ వెలయఁగ నొకటి యవధరింపఁగవలయున్. ౨౮౨

ఉ. ఈభువనంబు లెల్ల సృజియింప భరింప హరింపఁ గర్తవై
శోభిలువాఁడ వీవ మధుసూదన యంబుజసంభవుండుఁ జే
తోభవవైరియున్ గ్రమముతో భవదీయకృపాసమర్పిత
ప్రాభవులైకదా కనిరి పన్నడ సర్గలయాధికారముల్. ౨౮3

గీ. జీవకోటుల నుభయకర్మావలీఫ
లానుభవమున దగఁ జేర్ప నాత్మఁ దలఁచి
నీవు బ్రహ్మాండసృష్టిరక్షావిలయము
లిట్లు గావింతు వని నుతియించు శ్రుతులు. ౧౪౪

ఆ. అదియుఁ గాక మొదలు తుద లేనిసుకృతదు
ష్క్రియలు భోగమునఁ దగింపరామి
యరసి యాత్మబోధనార్థమై వేదశా
స్త్రములు గలుగఁ జేసి తమలకృపను. ౧౪౫

ఉ. అట్టిశ్రుతిస్మృతుల్ దెలుపునట్టియుపాయము నాదరింప కి
ట్టట్టు చరించి ముక్తి కెడ నైనజనంబులఁ బ్రోవ మనస్కృప
న్నెట్టన రామకృష్ణముఖనిర్మలమూర్తులు దాల్చి నీవు ని
న్నెట్టు నుతింప నేర్తుఁ బరమేశ నకారణసత్కృపాఘనా.

ఉ. ఇంచుకయేని వేసరక యీగతిఁ జిక్కులిగొట్టి పాలు ప్రా
గించువిధంబునన్ బలిమిఁ గేశవ నీవు హితం బొనర్చుచో
నెంచఁ గృతార్థుఁడౌ కడఁ డొకండింతియొకానిసమస్తజీవులుఁ
గొంచక యంతకంతకును గ్రుంకెద రుగ్రభవార్ణవంబులోన్

క. ఇది యంతయు నీమాయా
భ్యుదయవిలాసంబు దెలియఁ బురుషోత్తమ నీ
మదిలో నెయ్యది దలఁచిన
నొదవక మాన దని తోఁచుచున్నది నాకున్. ౧౪౬

ఉ. కాన్పున నెవ్వరెవ్వరలగుఁ గారుణికోత్తమ నీయనుగ్రహ
శ్రీవిభవంబుచే నమృతసిద్ధిగఁ గోరెద సర్వశేషి వా
దేవనికుత్సితంబు మఱి గలదే యొకకొందఱన్ భవా
భావముఁ బొందఁజేయభవబంధులఁ గొందఱఁ జేయనచ్యుతా

వ. అని యుపశ్లోకంబులు సకలరక్షణార్థంబుగాఁ బరమకరుణావేశ
కలితహృదయ యగుచుఁ బలుకుతన నెయ్యంపుఁదొయ్యలి
తియ్యంపుఁబలుకుల కయ్యంబుజాక్షుండు డెచ్చి మెచ్చుచు న
త్యాదరంబున నమ్మహాత్మురాలికిఁ బ్రసాదమేదురదరహాసితలో
చనంబులు విచ్చించి. ౨౫౦

క. జనమునికిం గనుము జనకుఁ
దనయులు తప్ప నత్యంతవైరమ్యము మిగులన్
ఘనమను ప్రేమ గానని కీ
యనుపమకారుణ్య మచిత మరవిందముఖీ. ౨౫౧

ఉ. అంబుజనాభుఁ డీపలికిన ట్లయ్యసంకుచితప్రభావధాక్
ష్యంబున నుండ్ర బ్రవర్తిలుట సత్యమ యైనను వారివారికి
ర్మంబులఁ జూపఁ గందదిఁ సమంబుగ నెవ్విధిఁ బ్ర్యనవచ్చు నెం
దుం బరికించి చూడ గుణదోషవివేక మనార్యకృత్యమే.

వ. ఆర్యానార్యకర్మంబు లేను ప్రియాంగంబులుగాఁ గొనుట
కును దదుభయవ్యవస్థానిమిత్తంబైన వేదమహాజ్ఞ లోకం
బున నిలుపుటకును గారణంబు మత్స్వాతంత్ర్యంబ కావున

వారివారికర్మంబుల వెంబడిన యేను శుభం బొసంగుచుంట
స్వాభావికంబుగఁ దెలిసికొమ్మని యుపదేశించెను. ౨౫౩

క. విను మర్త్యను శుభవ
ర్తన కించుక బుద్ధి జనుఁడు దలకొల్పినను బ్ర
వ్రతన యది యే నీడేర్చుచు
ఘనకారుణ్యమునఁ బ్రోతుఁ గంజదళాక్షీ. ౨౫౪

చ. సుకృతములందునుం బరమశోభనమైనమదర్చనాప్రసి
ద్ధికిఁదలఁపుల్ జనంబుల మదిం దలకొల్పినఁగాఁ దయన్ గృపా
ధికత దశావతారసముదీర్ణవిహారములుం బురాణముల్ దారా
త్మకులకుఁదన్మహామహిమదర్శనముం స్వకృపయుఁ జేయుదున్

వ. మఱియును. ౨౫౫

క. అమృతపదప్రాప్తి కుపా
యము లగుమత్పూజనాదు లఖిలజనులకున
సమకూర్పనె యుండుదు ని
త్యము శ్రీరంగాదిదివ్యధామములందున్. ౨౫౬

తరల. ఇదియుఁ జాలక యింకనుం గృప నెల్లజీవులఁ బ్రోవ నీ
మదిఁ గడుం దమకించి తేనియు మానసంబున నాకు స
మ్మదము మిక్కిలి యొంది చూడ సమస్తజీవదయాంచితా
భ్యుదయ మెవ్వరి కింపు గాదు పయోజపత్త్రవిలోచనా.

వ. కావున నీవు స్నానాదికంబులు చేసి యిప్పుడు నాకు చెప్పిన శేషంబు విను మస్మల్లోకానుగ్రహార్థంబుగా నేను సత్యసన్నిధిస్థానంబులు గా నంగీకరించిన శ్రీరంగ కాంచీ వేంకటాచలాహోబలపురు షోత్తమాదిదివ్యస్థలంబులు కలిగి సేవింప నోపకున్నను దమ యున్నచోట నేయుండి తత్తద్దివ్యదేశనివాసు నన్ను నిజేచ్ఛా నుసారంబునఁ దలంచి కేలు మొగిచి నన్ను భజించినవారిని సంసారంబు నుత్తీర్ణులఁ జేయుదు నని యానతిచ్చిన సంతసిల్లి యతఁడు చాలు నని యమ్మహాదేవునిదీనవాత్సల్యంబు ననేక ప్రకారంబుల సన్నుతించె నని చెప్పి మధురలాలస యా కళాపూర్ణమహారాజుఁ గనుంగొని యిది యిప్పుడు మీర లడిగినట్టి మదీయపూర్వజన్మవిరచితలక్ష్మీనారాయణసంవా దకథాప్రకారంబు భవత్ప్రశ్ననిమిత్తంబున నిశ్శ్రేయసను లబ్ధోపాయంబు దొరికె నేఁడు సుదినంబయ్యె మదీయజన్మం బు సఫలం బయ్యె నని పలికి శ్రీరంగాదిదివ్యదేశమాహా త్మ్యంబులును నెఱిఁగిందుము నిరంతరభక్తివత్సలుండవే యని పర మపురుషోత్తములలో శ్రీకరనాథు నారాయణుఁ దలంచి ప్రణా మిల్లెఁ గళాపూర్ణుండును దచ్చాదిగా సత్యాదరంబున విష్ణు సేవ గావించుచు ధర్మమార్గంబున రాజ్యపరిపాలనంబు సే యుచు. తిగిన

తే. సమ్మదము మీఱఁ దనయగ్రజాయుతుండు
మధురలాలసయుందు నమర్త్యనిభుల

సుతులఁ గాంచెఁ గ్రమంబున సుప్రసాదుఁ
డనఁగ సరసుఁ డనంగఁ బెంపారుఘనుల. ౨౮౦

క. వల పమరఁగ నవవర్షం
బులసతి దన కేళి కొదవి భోగక్రియ నిం
పలరెడునట్లుగఁ జేసెం
దలఁపఁగ నిది చిత్ర మనఁగ ధర నాతఁ డేలెన్. ౨౮౧

గీ. ఆయిలాతలవిభుమహనీయకీర్తి
పుండరీకంబుఁ బాయక యుండు లక్ష్మి
వేడ్కఁ దాల్చిన సంపంగెవిరులబంతి
కరణిఁ గాన్పించు బ్రహ్మాండ మరసిచూడ. ౨౮౨

ఉ. ఆయవనీశ్వరున్ విమతు లాజి నెదుర్కొనుపాటివారు లే
రే యెడఁ గల్గినన్ వ్రణము లించుక తద్బలసక్తకోటికిం
జేయఁగ లేరు చేసినను జృంభితతన్మదకుంభికుంభవ
శ్యాయతనిర్ఝరీకుచములందె యవి నఖఘాతమాత్రముల్.

శా. తద్ధాటీసమయంబులం జవాలగాంధర్వాళిపాదాహతి
ప్రోద్ధూతక్షితిధూళి నింకెడు మహాంభోధిన్ ద్వివస్మండలీ
శుద్ధాంతప్రమదావిలోచనము లశ్రుప్రాప్తిచేఁ గ్రమ్మఱన్
వృద్ధిం బొందఁగఁ జేయు మీనసఖతావిఖ్యాతి సార్థంబుగన్.

ఉ. రూపవిలాసవైభవనిరూఢిన కా దసమాస్త్రికౌశలుం
డా పృథివీశుఁ డొండొక క్రియం బరికించిన మన్మథుండ యు

గ్రపిత కాంతుఁ డష్టమసుదీక్షవిహారము చేత శాత్రవ
వ్యూహముఁ ద్రుంచి పౌరజనులందఱు నొందఁగ సూర్చుటన్

ఉ. భోగుఁడు యోగుఁ డత్యుపవిత్రవిహారుఁడు బంధులోకమం
దాగుఁడు నీతిమార్గమున నాగుఁడు లోకపవిత్రకీర్తివి
స్తారుఁడు దోషదూరుఁడు నితాంతగభీరుఁడు నిత్యశోభనా
కారుఁడు ధర్మపారగుఁ డవికారుఁడు తజ్జనపాలుఁ డయ్యెడన్

గీ. అతనిగుణము లెన్నఁగఁ జతురాస్యుఁ డైన
నచతురాస్యుండు క్షమణుండు సక్షమణుండు
ధర సహీనుండు హీనుండు దక్షముఖు ల
దక్షముఖు లని పలికె వేఱ తడవ నేల. ౨౬౭

ఉ. పూర్ణసమస్తసద్గుణవిభూషితుఁడై పొలుపొందు నాకశా
పూర్ణకథ ల్వినం జదువఁ బొల్పుగ సంతతి వైభవాదివి
స్తీర్ణశుభంబు కల్మికజదీవన మున్నది గల్గెఁ గాన నా
నిర్ణయ మార్యు లెల్ల మదినిల్పివినుండు పఠింపుఁ డింపుతోన్

ఉ. భవ్యత నెల్లదేశములఁ బ్రస్తుతి కెక్కుచు మీఱి యిమ్మహా
కావ్యము సుప్రసిద్ధ మగుఁగావుత నిత్యము సర్వలోకసం
స్తవ్యనిజస్మృతిన్ వెలయు తాండవకృష్ణుకృపన్ బవిత్రశా
స్త్రవ్యసనాతిధన్య మగుసజ్జనకోటియనుగ్రహంబునన్.

శా. శ్రీరోచిష్ణుకటాక్షవీక్షజమహాలక్ష్మీసంతతాప్త యో
గ్యారాజద్భుజ యారవీటిపురబుక్కక్షోణిపాలాన్వయ
క్షీరాంభోనిధికౌస్తుభాయితమహాశ్రీమోద సంప్రాప్తగ
న్వాగక్ష్మావరపాత్రగోత్రతిలకా నంద్యాలకృష్ణాధిపా.

క. శోభితవైభవమానసు
నోభవ కొండాంబికాతనూభవ భూరి
శ్రీభవ పరిశమితారి
ప్రాభవ బుధవర్ణ్యమాన రామసమానా. ౨౭౧

వన. శైలవరధీర నిజసంగరపవిత్రా
బాలఘుపిచార సకలాంగనుతగోత్రా
పాలనవిహార యవిభంగజయయాత్రా
శీలసగభీర నరసింగవిభుపుత్రా. ౨౭౨

గద్య. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవపింగళి
యమరనార్యతనూభవసౌజన్యజేనసూరనామధేయ
ప్రణీతంబైన కళాపూర్ణోదయం బను మహాకావ్యం
బునందుఁ బ్రబంధపరిపూర్తిశోభనం బైన
యష్టమాశ్వాసము సర్వంబును
సమాప్తము.

ఓంతత్సత్

వెన్నెల.

(గద్యపద్యోదయములకు వ్యాఖ్య.)

ప్రథమాశ్వాసము.

౧. [illegible] యాగులట్మి [illegible] గముగమున [illegible] జిలుకుంకుమపంకసం [illegible] సెడిదినమణిచే స్వజనహృదయాబ్జము [illegible] నాసగు శ్రీవిష్ణుతత్త్వము నంద్యాలకృష్ణ [illegible] నిత్య [illegible] సేయుంత మని భావము. ఇటు నవిరత [illegible] సామాన్యపరిభాష కాంతికి నిత్యత లే దనియుం నీనవీనసూ [illegible] గాక సదాప్రకాశమాన మగుచుండు ననియుం [illegible] కృష్ణవిభుని నిత్యశ్రీవిలసితునిగఁ జేయఁ జాలి యుం [illegible] మనగును.

[illegible] సద్యమునందు కవి నాటకములో నాందియందువలె నించుక [illegible] గావించియున్నాఁడు. ఇందు లావణ్యవతీశబ్దము [illegible], మ [illegible] మణికంథగమణిహారములను, నవీ [illegible] పద ము [illegible] నున్న [illegible] రేఖను చతుర్ముఖుని చెంత నున్న [illegible] సంభాషలకూబరులవృత్తాంతమును, సూచించు చున్నవి.

3. [illegible] గము కుడివైపున పురుషాకృతియు నెడమపట్టున నారీరూ పమును మిళిత మై యుండుటచే నిట్లు వర్ణింపఁబడినది. దక్షిణకరము పార్వతీభాగ్యమున నున్న [illegible] గమును పట్టు నాసతో నటువైపు [illegible] వామకరము దానిని సిగ్గుచే వారించినది, అనివారణ మునకు కారణ [illegible] యనుకొని తనదక్షిణహస్తముతో నాధా

క్షోణియొక్క లలిత మగుకపోలతలమును మృదుల మగుపదతల మును తాఁకుచు నిజానురాగసంపదల వెలిఁబుచ్చునర్థనాగీశ్వరుఁడు కృతిపతిని కాపాడుఁగావుత.

౭. అజాగళస్తనసగోత్రులు = మేఁకమెడచంటివంటివారు. ఎందులకును పనికిరానివా రని భావము.

౮. ఈపద్యమున కవికిని పాలుపితుకునతనికిని పోలిక తెలుపఁబడినది. (కవిపక్షు) యతిభ్రంశములను గావింపక సారవంతము లగుసాహిత్య సంపదలను పాండిత్యంపుసొంపులను బాగుగా నెఱిఁగి కవిసమయ ముల నతిక్రమింపక నోటుమాటలచే ధ్వన్యర్థములను చెడఁగొట్టక మృదుపదములచే భావముల వెలయఁ జేయుచు నర్లికయందు మిగి సడు లనీయక తక్కినగుణాలంకారాదులయందు ప్రమాదపడక జాగరూకుఁ డై యుండుకవి కీర్తి గాంచును. (దోహకపక్షు) ఆవు సీద దీస్చు కొనుట కవకాశ మిచ్చి దూడపై నావునకుఁ గల్గుప్రేమ గుర్తించి పాలు పిదుకువేళ దాఁటనీక కాలుకట్టుపులుచే మొదవును బెదరింపక ఇంపుపలుకులచే లాలించి బందము వేసుకొను మఱపు చెందక వే ఱెట్టిలోటును లేకుండ జాగరూకుఁ డై యుండుగొల్లవాఁడు శ్రీగముఁ బడయును. కవిగోపులు మెలఁకువతో వర్తింపకున్నచో కృతిగోవులు కీర్తిక్షీరములు సమకూర్పకపోవుటయే గాక వారిని పరిహాసపాత్రుల నుగా చేయు నని భావము.

౧౭. ఇట కృతిపతిచంద్రుల కభేదాధ్యవసాయము చూపఁబడినది. (కృతి పతిపక్షు) కువలయము=భూవలయము. (చంద్రపక్షు) కలువ.

౧౮. ఇందు కవి చంద్రుని కుమారస్వామికన్న మిన్నఁగా వర్ణించినాఁడు. కుమారస్వామి ముక్కంటిపట్టి యయ్యు నొక్కతారకుని మాత్రమే జయింపఁ గలిగెను. చంద్రుఁడు త్రినేత్రపుత్రుఁడు కాకున్నను లెక్క

లేనితాగల కన్నపతి యగుచున్నాడు. అత్రినేత్రసంభవుఁడు = అత్రిముని కంటినుండి పుట్టినవాఁడు. (చంద్రుఁడత్రిమునిపుత్రుఁడని పురాణ ప్రసిద్ధి.)

3౧. నంద్యాల నాగభూపాలుని గణ భేరుల మ్రోఁత వినినంతనె యెల్లరాజులును దిగులొందఁగా నింద్రాదిదిక్పతులు మాత్రము భయపడకుండిరఁట. ఇట్లుండుటను శ్లేషచే కవి సమర్థించినాఁడు.
స్వర్గుఁడును, స్వారాజభావంబు, స్వ + అరాజభావంబు = తాను రాజు కాకుండుట. (స్వర్గమునకు ప్రభు వగుట అని వాస్తవార్థము.)
యముఁడు, మిత్రపుత్రతన్ = చెలికానికొడుకగుటచే. (సూర్యుని కుమారుఁడని వాస్తవార్థము.)
వరుణుఁడు, వారుణీ...చేన్ = కల్లు త్రాగినమత్తతచే. (పడమర దిక్కు నాశ్రయించుటచే నని వాస్తవార్థము.)
కుబేరుఁడు, ధనదుఁడను = ధన మిచ్చువాఁడను. దిక్కు = రక్షకుఁడు. (తూర్పు మొదలగు దెస లని వాస్తవార్థము.)

3౨. పగలు శత్రునృపులు; పగటిపూఁట. సూర్యునిప్రతాప మెక్కువ యైన కొలఁది పగ లధిక మగును గాని తగ్గదు. నారభూవిభునిప్రతాపమున పగలు గగనారవిందమువలె వినవచ్చునే కాని కనవచ్చుట లేదని భావము.

33. ఇందలి 'సవాయిబకీను' 'వుదుపసమల్క' అనునవి తురకబంట్ల పేర్లు.

౩౪. వాసిగల...తోడన్ (సైన్యపక్షు) వాసిగల = ఉత్కృష్టఁగల, అతివిభ = అధిక మగు కాంతి గల, అసిప్రాస + ఆదులతోడన్ = కత్తులు ఈఁటెలు మున్నగువానితో (కావ్యపక్షు) ప్రసిద్ధ మగు యతియు ప్రాసయు మున్నగువానితో.

౬౮. (రాజపక్షు) కరజ...స్థితి, ద్రి పస్సైకలన, ఇ ఫ్న్న (నరసింహపక్షు) కరజ=గోళ్లయొక్క, శ్రీసంపదచే (రాజపక్షు) ఘనా...మున, ఘనా గొప్పదగు, ప్రహ్లాద సంతోషమునుయొక్క, ఘనా సుముడు గా గోయుం డుటచే (నరసింహపక్షు) గొప్పవాఁడగు ప్రహ్లాదునికి మొంట చుటచే.

౬౯. సహావస్థాన...బాలు=ఒండొంటితో కలసి యున్న పస్త్రులుగుండలు. అనిర్మర్యాదవైచిత్రి=అత్యధికమైనవిచిత్రత.

౭౦. (రాజపక్షు) విబుధ...నన విద్వాంసులకు ఆధారభూతుండగుటచేత (మేరుపక్షు) దేవతల కాశ్రయ మగుటచే (రాజపక్షు) స...నస= ఇతరులకు మేలు కలిగించుధర్మమార్గప్రవర్తనము చేత (మేరుపక్షు) ఈ శ్వరున కిష్ట మైనవిల్లగుటచే.

౭౧. (అరిపక్షు) స్వస్త్రీసుఖప్రద తమ కాంతలతో సౌఖ్యముగా విహరించుట (ప్రత్యర్థిపక్షు) దేవతాస్త్రీలతో సుఖముగా క్రీడించుట, ఉద్యత కృపాణుండు (అరిపక్షు) ఉద్యత్కృపా + అణుండు మిక్కిలి చూపుదయ కలవాఁడు (ప్రత్యర్థిపక్షు) ఎత్తఁబడినకత్తి కలవాఁడు.

౭౯. గుడిసెలలో పెట్టుగా ఆముచున్న యా ఘనసర్పస్కలయందు కల్పింపఁబడిన (తిమ్మక్షోణిభుని) గొప్పతనమును తెలుపుదుఁగణసోప్యాను లనె డిజంకుచే వణఁకుచున్న శత్రురాజులసముదాయము కలవాఁడు.

౮౦. తిమ్మరాజుకీర్తిప్రతాపములు వరుసగా సముద్రములందు సూర్యుని పగడములు నై, లోకాలోకపర్వతమందు సింహములుగుండు జేగురు ఔలగుంపు నై, దిగ్గజకర్ణములయందు వింజామరలును సిందూరపుళృంగారము నై యొప్పెను.

౮౩. దానవారి, దానవ + అరి=విష్ణుమూర్తి, దాన + వారి=దాన మిచ్చున
పుడు విడుచునీరు. ప్రసరసితనిదానవారిః (విష్ణుపక్షం) ప్రభువునియొక్క
యొద్దనున్న స్థితికి కారణ మగుట (దానోదకపక్షం) స్థిర మైనమర్యాదకు
హేతువగుట, ప్రహ్లాదపోషిత (విష్ణుపక్షం) ప్రహ్లాదుని పోషించుట
(దానోదకపక్షం) అధికమగు సంతోషమును సంపాదించుట, శేషభో
గపోషిత (విష్ణుపక్షం) శేషాహియొక్క శరీరము ముఖ్యముగా కలిగియుం
డుట (దానోదకపక్షం) అశేషభోగపోషిత=సమస్త మయినసుఖానుభ
వములు ప్రసాదముగా కలిగియుండుట.

౮౪. దేవేంద్రునియొక్క సముద్రమును మించుటచే ఒప్పుచున్న అవిచ్ఛిన్న మగు వైం
భవముతో కలియుండువాఁడు. (ఇంద్ర వైభవము కలవాఁ డనుట.)
సింహాసనములున్నంతటి కారణ మైనయుద్ధములందు దుర్ధంక లేని చక్రవర్తి
భాగ్యపరాక్రమము కలవాఁడు. (సింహపరాక్రముఁ డనుట.)
సూర్యుని తేజస్సుకన్న సందేహమునకు తావిచ్చుటయందు మిక్కిలి
యెక్కు వగుదొడ్డ కలప్రతాపముతో కూడినవాఁడు. (సూర్యుని
తేజస్సునను మించిన తేజస్సు కలవాఁ డనుట.)
బంధువుల మిత్రుల నెడిపాలసముద్రమునకు చంద్రుఁ డగుచున్న గొప్ప
యందములచే ... చే ప్రకాశించువాఁడు. (ఇతనిజయములకు మిత్రు
ము లప్పగించు గనుక.)
సమస్త సైన్యదిక్కులకోనలయందలి రాజుల శిరఃకంపములచే కదలు
చున్న పవులయందున్న శ్రేష్ఠ మయిన వజ్రమణులకాంతులకు ప్రతి
పక్షి యగుకీర్తి వైభవము కలవాఁడు. (ఇతనికీర్తిని తల లూఁచుచు రాజు
లందఱు శ్లాఘింతు రనుట.)

౮౫. వర్ణాధిక్యశబ్దార్థయోగము=ఉన్నతకులస్థుల సంబంధము; అధికాక్షరములు
కలిగియుండుట. పూర్వపదమునందుకన్న ప్రత్యయపదమునందు అక్షరాధి
క్యము కలదు. దానము=ఈవి; నఱకుట. వర్ణము=జాతి; అక్షరము.

౯౦. దానవారి తొల్లి మనువంశమునం దుద్భవించి యొక్క ప్రద్యుమ్ను నే కాంచెను గాని నందాత్మజకృష్ణభూపతికి వద్మునం దుద్భవించి భూసురుల వంశమున ప్రద్యుమ్నులనుగా కాంచెను. దానవారి=విష్ణువు; దానోదకము. ప్రద్యుమ్నుడు=కృష్ణునికొడుకు; అధిక మగుధనము కలవాడు.

౯౮. (భూమిపక్షు) అనంతవిభవాధిక్యము=శేషాహియొక్క వైభవముయొక్క అతిశయము, నగ ... ణంబు=అగినగాహామునం దున్న నేర్పుయొక్క వికాసము, కులగోత్రౌన్నత్యము=కులపర్వతములయొక్క యెత్తు, అనేకప + అవనగుణ + ఉదారత్వము ఏనుగుల సంబంధమైన రక్షణ మనుగుణముయొక్క గొప్పతనము (రాజపక్షు) అనంత + విభవ + ఆధిక్యంబు=అపరిమిత మయిన ఐశ్వర్యాతిశయము, నగ + ఆహవ + సత్ + కౌశల + జృంభణంబు=శ్రేష్ఠ మయినయుద్ధములందలి మంచి నేర్పు పెంపు, వంశముయొక్కయు గోత్రముయొక్కయు ఆధిక్యము, అనేక + పావన + గుణ + ఉదారత్వము=పెక్కులైన సద్గుణములగొప్పతనము.

౧౦౯. సమస్తవస్తుసంపత్తిచే నొప్పారు స్వర్గకాపురి యగు గొడుగు మేడల కొంతు లనెడిచేతులు చాచి స్వర్గపురిని చీరలు పట్టి లాగుచు సంపద్వైభవమున నీవు నాతో నేపాటి సాటివత్తువో యమ్మని వివాదము తీర్చుకొనుటకై పురజనులకిలకల మనుగర్జింపులతో పిలుచుచున్నట్లున్నదని భావము. (ఈవర్ణనము తృతీయాశ్వాసమందలి మాయాసత్యగంధుల వివాదమును సూచించుచున్నది.) అంబరము=ఆకాశము; వస్త్రము.

౧౧౦. (దుర్గపక్షు) అహి=పాములయొక్కయు, మకర=మొసళ్లయొక్కయు, ప్రచార=సంచారముచేత, సుదురాసదము=చేరశక్యము కానిది (పర్వతపక్షు) అహిమకర=సూర్యునియొక్క, ప్రచార=సంచారమునకు, సుదురాసదము=పొంద రానిది, సన్నాహనము=కవచము; ప్రయత్నము.

౧౧౪. పుర మనులక్ష్మి పార్శ్వశయానుఁ డగుసముద్రుఁ డనువిష్ణునిపై అలల నఁగెడు దీర్ఘములఁ బ్రతిఫలించుసాంధ్యప్రతిబింబ మనుతనహస్తమును చాఁపఁగా ఆసముద్రుఁ డనువిష్ణువు సైతము పరిఖ యనుతనబాహువుయొక్క బంధముచే నాఘటికాసంధ్యలయందు పురలక్ష్మిని కౌఁగిలించెను. ఇది ఒజ్జలపుచ్చకాయను పోలినధర్మము. ఒజ్జలపుచ్చకాయ=శిష్యులతో పుచ్చకాయ తినరా దని చెప్పి గురువు భక్షించుట. సంధ్యాసమయముల కాంతాలింగనాదులు నిషిద్ధములు. అది యిట్లు జరుగుచున్నట్లు వర్ణించుటచే తప్పుదారులఁ బోవుసంపన్నుల చేష్టలన్ మనస్సులో నిడికొని కవి యీరీతి నెత్తిపొడిచె నని తోఁచుచున్నది.

౧౧౫. చేతో...నిరీక్షులు, చేతోనామ=చిత్త మను పేరుకల (మనస్సనెడు) విలోచన=కంటిచే, అచలిత=చలింప కుండునట్లుగ, లక్ష్మీనాథసంజ్ఞ=శ్రీమహావిష్ణు వను పేరుకల, ఆదిమ=మొట్టమొదటి, జ్యోతిః=తేజస్సు యొక్క, నిత్య ఎడతెగని, నిరీక్షులు=చూచుట కలవారు.

౧౨౯. విమాన...పారావాలచేత=విమానములగర్వ మడంచెడి చక్కని చంద్రశాలలందు సుఖవంతు లగువిటులతో కూడి రమించునారీరత్నముల రతికూజితములను నేర్చినపావురములచే.

౧౩౨. బాలిశ...ఆలోకనములు, బాలిశకేళిశత=పలువిధము లగు చిన్నతనపు టాటలయందు, అలసతా=బద్ధకముతో, లసత్=ప్రకాశించుచున్న, అచిరాపతగణ=క్రొత్తగా నంకురించిన, తరుణిమ=జవ్వనము గల, తరుణీ=అబలల యొక్క, లోల=చంచలములును, అలసాలస=మిక్కిలి మందములు నగు, విలసదాలోకనములు=విలాసవీక్షణములు.

౧౩౩. ఆలపన్=అఱచునట్లు. మన కెప్పుడు దీనిపొందు లభించునో యని ప్రలాపించునట్లు.

౧౩౮. ఆయాతుకత్రియు తదనిగ్రహప్రజ్ఞా పాటవముకల్గిని చెవులకు వ్రేలాడుగ
యుక్తచే చికిలిచేసి ప్రకాశించుచు గానితో కిటుకులనిస్తనుల సాధించి
యాగంటిమార్గమున తానందు ప్రవేశించె నాండ్రోలు.
కటారికి తైలకతైలది.

౧౩౯. అత్యపూర్వ... సమదక్రియలకా వింతవింత లగునట్టి సవిలాసములచే,
అప్సరఃకీర్తి... విస్తృతుల్ అప్సరఃకీర్తితో పాటు కలశాబ్ధి విస్తృతులను
గూడ హరించఁజొచ్చె ననుట. (ఇది గంధకర్తృవర్ణనాభిప్రాయము)

౧౪౫. పత్త్రము... నందితో కొద్దిగా పుష్పహారితోషితము పత్రలేఖా యను
ట. పల్లవశిఖామణి—విటశ్రేష్ఠుఁడు; విగుణాంగుళులు నిండినది. పత్త్రము
వ్రాసినాఁడు ముండఁబడితె. పుష్పమునందు విశ్రాంతముగా నుండుగోన
బహనందులకు నిశ్చితార్థలాంఛనము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

౪౮. రంభామనోహారుఁడు రంభ మనస్సు నాకర్షించినట్టి భాగము క
లవాఁడు. (నలకూబరుఁడు అని యనుకొన్నార్థము) రంభకు వల్లభుఁడైన
నలకూబరుని యొక్క యాకారము కలవాఁడు. (మణికంధరుఁ డని
రెండవయర్థము.)

౮౫. దొంగఁ దేలుకుట్టినట్లు. దొంగకు తేలు కుట్టినచో నోరెత్తక యుం
డునే గాని యేడ్వఁడు. తనదోషమువలన తనకు కలిగిన యనర్థమును
కప్పిపుచ్చునపుడీసామెతను వాడుదురు.
మూఁడి చొచ్చి వాఁత వెడలుడువాఁడు రహస్యముగా లోనఁ బ్రవే
శించి బహిరంగముగా వెలికి వచ్చువాఁడు.

౯3. తాడిఁ దన్నువానిఁ దలఁ దన్నువాఁడు=తాటిచెట్టుయొక్క కొనను తన్నునంతటివాఁడు పైనవానితలను గూడ తన్నునట్టివాఁడు. అనఁగా ఎంతటియధికుఁడు పైనను వానినిగూడ మించువాఁడుండునని భావము.

౯౪. నీయొక్కొలఁదినీతావుగ చెలువలో నీ వెంతలోఁతుగా నుండునో అంత ముత్యంగ తావు ఫలము లేమను. ప్రాణులు తమశక్తి నెవరియొద్ద నెంతవట్టు కనఁబఱుపవచ్చునో వారచెంత నంతవఱకే కనఁబఱుతు రని భావము.

౧౦౮. వైష్ణవిగౌరీ శేఖరి తలఁ జుట్టు మన్నక్రియన్. కొంత తెలిసినవారయ్యును గోఁకలిని తలకు బట్టచుట్టినరీతిని చుట్టు మనునంత మూర్ఖతతో ప్రవర్తించువారిపట్ల నీసామెత నుపయోగింతురు.
కర్మపువాసన పూర్వజన్మములందు చేసినకర్మములసంస్కారము. లోకములో కొందఱు శాస్త్రజ్ఞులయ్యు తొల్లింటి కర్మవశమున తప్పుత్రోవను నడచుచుందు రని భావము.

౧౧౯. ప్రాంచత్...మునన్ మిక్కిలి ప్రకాశించు మేఘమువలె నల్లనైన నీటితో, సారావ...మునన్=ధ్వనితో కూడినయాఁడుతుమ్మెదలగుంపులతో, వ్యాఘోషిత ప్రకటింపఁబడిన, అఘవ్యపాయము=పాపనాశనము.

౧౨౦. మధ్యేతీర...చాంచల్యముల్=తీరమునడుమ నున్నబ్రాహ్మణబృందములచే చక్కఁగ వల్లెవేయఁబడిన యారణ్యకము లను వేదభాగములను చదువుట యందలి యుదాత్తాదిస్వరముల తెలియఁజేయువిలాసములచే చలించుట గలతీఁగలవంటి కనుబొమ లనుతలంపును సంపాదించుట యందలి నేర్పుతో నొప్పుచున్న నీటియలలకదలికలు కలది. యమునానదియందలితరంగముల కదలికలు ఒడ్డునందు వేదములను పఠించుచున్నబ్రాహ్మణులయుదాత్తాదిస్వరములను స్పష్టపఱుచుటకై చేయు

స్ఫటికమువలె దలికల శోభిల్లుచున్న [illegible] వెన్నెలవం
డువుగా నున్న దని భావము.

౧౨౧. రెండుగట్టులచెంతను చేరిన గ్రీష్మ ఋతువునందు [illegible] తరంగ
ములయందు గాలిచే కదలుచున్న [illegible] దనమున లె
ను, ఒప్పుచుండెడ యమునానది [illegible]
నున్న దని భావము.

౧౨౬. శ్రీమత్...సంసారము [illegible] డయిన [illegible] స్వా
మి కాలిగోళ్లు నెడిన చంద్రములగుంపు. (ఆస్వామి [illegible] నుదురు
సోకునట్లు నమస్కరించి యని భావము.)

౧౨౭. ఘన...మనోజ్ఞ [illegible] సంతోషము [illegible] నిం
డిన కౌఁగిలింత [illegible] తొందర [illegible] నెదురు
గా ప్రసరించు [illegible] సాటిలేనిసొం
పు గలది. గాలికి కదలి స్వామిపుష్కరిణి [illegible] గంధ
రున [illegible] గా ప్రసరించుచుండు [illegible] మహాభక్తుఁడైన
యతనిని ప్రేమ [illegible] చేతులు [illegible] మున్న
ట్లున్న దని భావము.

౧౨౮. హరి...స్వాంతము=విష్ణుదేవునిచే నెల్లప్పుడు నాశ్రయింపఁబడిన యగ్ర
భాగము కలది. (పుష్కరిణి.) విష్ణుదేవునిచే నెల్లప్పుడు నాశ్రయింపఁ
బడినమనస్సు కలది. (తనువు.)

౧౨౯. భక్తి...చిత్తవృత్తి=భక్తి, [illegible], [illegible], సంతోషము అనుభావ
ములసమ్మేళనముచే నొప్పుచున్న మనోవ్యాపారము కలవాఁడు.

౧౩౮. ముక్తి...శాలి=మోక్షకారణము లైన [illegible], మధుర మున్నగు నేడు
పట్టణములలోపల లెక్కించుటచేత మిక్కిలి ప్రసిద్ధతో నొప్పు
చున్నది.

. . . . గు కామ్రనాథుఁ డసడి యుర్వీశగిరి . . . . . సుందర . . . . తో మాత్సర్యము కలక్షాలం . . . . . శోభచే ప్రకాశించుచున్నది.

. . . . విధానము అతిశయించిన కామాక్షి యను దేవత యొక్క తపస్సునకు ఫలసమృద్ధిని కలిగించునది. (ఇచ్చట కామాక్షీదేవి యీశ్వరుని గూర్చి తప మాచరించి యిష్టార్థసిద్ధి నందెనని పురాణము.)

సరస్వతీ . . . ద్విజాళి నదీరూపము నందిన సరస్వతీ దేవియొక్క ఆశ్రమముచే (విద్యావంతులై) ఒప్పుచున్న బ్రాహ్మణులవరుస కలది.

బ్రహ్మ . . . సౌభాగ్యము = చతుర్ముఖుని యొక్క యజ్ఞముసందలి మహాహోమముచే కలిగిన పరిమళముతో కూడఁ బుట్టిన శ్రీమహావిష్ణువు యొక్క సాన్నిధ్యమను సంపదకు తగినది. (పూర్వము బ్రహ్మ విష్ణువు నుద్దేశించి కాంచీపురమున నశ్వమేధ మహాక్రతువు నాచరింపఁగా వరుఁడు వరదరాజస్వామి యై ప్రత్యక్షమయ్యె నని స్థలపురాణము.)

౧౪౩. సుమనః = పూవుల యొక్క. మధూళి = మకరందమందు. గంధవాహ స్ఫురణ = పిల్లగాలులయొక్క. చరిత్ర = దాఁటుటచే.

౧౪౪. నేనే మిక్కిలి పుణ్యనది యని విర్రవీఁగుగంగతో మచ్చరించి నీ వెక్కువపవిత్రవో నే నెక్కువపవిత్రనో తేల్చుకొందము రమ్మని కావేరయూ కాళగంగను తరంగము లనెడుచేతులు చాఁపుచు వివాదమునకు పిలుచుచున్న ట్లున్న దనుట.

౧౪౫. శ్రీరంగక్షేత్రమున కిరుదంకల పొలుచుచుండు ప్రవాహము లనెడిబాహువులతో సంతతము రంగనాథు నాలింగనము చేసికొనుచున్న దనుట.

౧౪౬. విశిష్టాద్వైతమతమున ముక్తి-సాలోక్యము, సామీప్యము, సారూప్యము, సాయుజ్యము అని నాలుగు తెఱఁగులు. కావేరీనది తన్నాశ్రయించినవారికి సారూప్యముక్తిని కలిగించుచున్న దనుట.

౧౫౬. అహమ్మతి...ము=అహంకారము [illegible] విల
సిత...ము = ప్రకాశించు మేడలయొక్క [illegible] లనెడు కాశ
[illegible] యొక్క ప్రవాహమందు [illegible]
మనెడిబుద్ధిని కలిగించెడి దర్శనీయములగు [illegible] [illegible] సంపద
దృష్టులచే నలంకృత మైనది. (మేడల [illegible] కాశ
గంగాప్రవాహములవలెను [illegible] స్త్రీల [illegible] పు
చూపులు అందు తిరుగాడు [illegible] ఉన్న [illegible].)

౧౬౩. సమీప...స్థన్=చెంత నున్న శ్రీ [illegible] యొక్క [illegible] ములందలి
రత్న సమూహముయొక్క కాంతులతో [illegible] యముతో. (వానిని
జయింపవలయు ననుతలంపుతో.)

౧౭౫. నిత్య...[illegible] చేయుచున్న [illegible] సవలం
బించుటచే నెఱ్ఱనైనజటలతో కలిసియున్న [illegible], మిక్కిలి [illegible]
ము లైనసంపూర్ణ కాంతులయొక్క సమూహముతో ప్రసరించుచున్న
నిప్పుమంటలయొక్క సముదాయములు. ([illegible] నిత్య
స్నానములచే నెఱ్ఱవారినజడలయొక్క [illegible] కలిసి [illegible] ప్రకా
శము లై దట్ట మైనమంటలు బయలు వెడలుచున్న [illegible] దని భా
వము.)

౧౮౮. ఇందు శుకమునకు శ్రీశుకునితో సదృశాధ్యవసాయము చేసి యు
న్నాడు.
(శుకపక్షు) అఖిలంబునందు = [illegible] (శ్రీశుకపక్షు)
ఖిలము గానితావులందు. (శుకపక్షు) అతి + ఉదార + ఆగమ :
మిక్కిలి పెద్ద వగుచెట్లతో నొప్పువిశాలనందనవనమున (ఉండును.)
(శ్రీశుకపక్షు) ఉదార + ఆగమ మిగుల గొప్ప దగు వేదసంపత్తిచే
నొప్పువ్యాసునిపుత్రుఁ డగుటచే నధికానందముతో (ఒప్పుచుండు

నూ) (గోపురీ) ...ఫుల్లసిలుచు — దట్టమయిన పొక్కులవిలాస ముగ నాసిసుమ్మదనము స్పష్టపడిచి ప్రకాశించుచు (శ్రీశుకపక్షు) [illegible] పొయిన పసుయుచే ప్రకాశించుటవలన విష్ణుపాదముగ స్పష్టము గానుండి ప్రకాశించుచు (శుకపక్షు) విష్ణు...నన్ = ముఖ్యమైన గోవాకాశగమనముల దగుటచే (శ్రీశుకపక్షు) విష్ణుపాదముతో ముఖ్యమైనగిద్ధస్థానముగా కలవాండగుటచే.

తృతీయాశ్వాసము.

౧౧. పాలను నీళ్లను కలిపినప్పుడు వానిని వేఱుపఱుచుట అసాధ్యము. ఇట్లే మిగులసామ్యముకలవి అప్సరసలును వనలక్ష్ములును భేదము తెలిసికొనువాఁడు గని భావము.

౧౨. కీర...విభావనలను చిలుకపలుకులచే సంపాదింపఁబడినసమస్త మునిసముదాయము ముక్తి సంసారమునుండి తరింపఁజేయుపరతత్త్వముయొక్క ధ్యానము కలవాఁడు.

౧౩. తచ్చరణ...సికరలు=అతనియొక్క కాళ్ళగోళ్ళనెడు చంద్రునికాంతిచే ముకుళించినసుందర మగుచేతులనెడు తామరపూలయొక్క గుంపునందు గుమిగూడిన లయిరొప్పుచున్న ముంగురులగుంపులు కలవాఁడు. (చేతులు జోడించి నొసట నుంచుకొని యతనిపాదములకు నమస్కరించి గనుట.)

౧౪. శ్రీదార్ఢ్యము=విలాసార్థము; కలయికకొఱకు. తపఃఫలము=తపస్సునకు కలిగినలాభము; అనుభవయోగ్యము.

౮౧. [illegible]
[illegible]
[illegible]
యూర్యోపాక తాత్పర్యము.

౯౦. ఆతిపతిమకుఁ జక్కిలిగింత కలదు. దృష్టిమైమన స్పృష్టిసూత్రముల నైనను చలింప దనుట కీసామెత వాడుదురు.

౭౦. ఎద్దులు బండియును నేకమైనఁ గొండమీఁదికిఁ బోవును. పని చేయువా రందఱు నైకమత్యము కలిగియున్న నెంతటిపని నైనను చేయవచ్చు నని భావము.

౮౨. నిన్ను కడ తేర్చెదనుగనుక నీదుఃఖమంతయు తొలఁగిపోవు నని ధ్వని.

౮౩. కుడువఁ బోవుచుఁ గూరలడుగ నేల. త్వరలోనే యనుభవము నకు రానున్న విషయమున నిన్ని ప్రశ్న లెందుల కను భావమున నీసామెతను వాడుదురు.

౮౬. ఉచ్చాటన...తఱుటునన్=దయ్యములు మొదలగువానిని పోఁగొట్టుటకు వనమూలికలతో చేసినకొఱడా యొక్క యెబ్బచేత.

౧౦౯. కోటుకుఁ బోవ బడిగల్లు వడియె మేఁకకుపోఁగా చాపయి మీఁద పడినది. మంచికిపోఁగా చెఱుపుకలిగినను సందర్భమున నీసామెత వాడఁబడును.

౨౦౧. ఇల్లలికినఁ బండు వగునె=ఇల్లలికినంతమాత్రముచేత పండుగ జరిగినట్లగునా. ఇంతమాత్రములోనే కార్యము నెఱవేఱుదునుమా అను భావమున నీసామెతను వాడుదురు.

౨౦౪. దొంగలాక్షసోడిదినఁ గోకిల్వామతురే=ఒట్టు పెట్టినంతమాత్రమున దొంగలు కోకిలనపహరింపక విడుతురా. దుష్టులచేష్టలు ఒట్టులకు కట్టుపడవు అను నర్థమున నీసామెతను వాడుదురు.

౨౦౯. జగదేకపుఁగసాంగిసత్రపువు=కన్యామనెంతయన్నము పెట్టుసత్రమును; పోగాటుముల తాఁపును. అగ్గితెకా= వెంబడించు, తందనాలజడదారి = తానశబ్దము నుచ్చరించుచు రాగాలాపము చేయుతాపసుఁడు. (నారదుఁడనుట.)

౨౩౦. ఆం చేతఁ బంగ్లువచ్చినప్పుడు మముం గాచెదవు. నీ కంతటిగొప్ప యోగకారము వచ్చినప్పుడు మమ్ముదండించుచున్నలెమ్ము అని భావము.

౨౩౨. నీవుదుఁగాసే బ్రొద్దుపొడిచనె=నీకొక్కతెకే దేవుఁడున్నాఁడా. (నాకుమాత్రము లేఁడా యనుట.)

౨౮౪. కాకిదంతపరీక్ష=కాకికి పండ్లెన్ని యని పరీక్షించుట. (వ్యర్థమయిన పని యని భావము.)

చతుర్థాశ్వాసము.

౨౦. ఏక...గుణంబుచే= కొంతవఱకు పోలిక యుండుట అనుతప్పుచే. (మణికంధగమణిగిరిశబ్దములకు కొంతవట్టు పోలిక యున్నది. ఇట్లు శాఖాసంక్రమణముగా మనస్సు పోవుచుండుట సర్వజనసాధారణము.)

౩౧. శిలా...విధని=జాతియందనియాతగములచే చెప్పఁబడినసాహసకార్యముచేత.

౭౫. పట్టిగొడ్డుతాకట్టు= పాలియ్యనిపసువును తాకట్టుపట్టుట. (తిండి దండుగ కాని లాభ మేమియును లే దనుట.)

౭౮. సమ...రమన్ = మిక్కిలియెక్కువైనపూఁదేనెచేఁ గలిగినమత్తుయొక్క అతిశయముచే సొలసినట్లై వలించుచున్నతుమ్మెదపెద్దగుంపులయొక్క భ్రమణములచే నిండినపుష్పసమృద్ధిచే.

౮౮. ఘనాఘన...గన్ = మేఘబృందములయొక్క గొప్పవై యెడతెగని గఱ్ఱుగఱ్ఱు మనుధ్వనులతో కూడుటచే అధికమైన కదలుచున్న నీటియొక్క జలజల మనుచప్పుళ్ళు కలప్రవాహములచే నిండుటలచే ఉండుచున్నటివియు, పర్వతములనుండి జారుచున్నవాగులయొక్క ఘుమఘుమ ధ్వనులచే భయంకర మగునట్లు.

౮౯. ఉదధి...లతంబు= మేఘములు సముద్రోదకంబులతోపాటు తాగి వెడలఁగ్రక్కినబడబాగ్నిజ్వాలలా యనిపించుచున్న మెఱుపుఁదీఁగలు కలది.

నిర్ఘాత...తంబు= పిడుగులచప్పుళ్ళచే చిల్లులుపడ్డబ్రహ్మాండముయొక్క వెలుపలినీరే యిది యనుభ్రాంతి పుట్టించు నీటిధారలతో బలిసి యున్నది.

నిర్ఝాడ్య...గవము= పెద్దపెద్దయురుములధ్వనిచే తిరస్కరింపఁబడినప్రళయకాలభైరవునితప్పెటధ్వని కలది.

ఝుంఝూ...గణము= ఝుంఝూమారుతముయొక్క ముట్టడిచే జాఱి పడిపోవుచున్ననక్షత్రములా యున్నటు లున్నవడగండ్లు కలది.
ఘనఘనాఘనసంఘము=దట్ట మగు మేఘబృందము.

౧౭౧. సద్యః...తంబు=తత్క్షణము మొలకలెత్తుసిగ్గుచే నలంకరింపఁబడినది.

౧౯౯. సంధ్యా...సౌభాగ్యముల్=గర్వించినశత్రువులమత్తుకల నుత్తరించుటయం
గునేర్పడి యాగునీ ప్రతిబలిమిని.

౨౦౦. అశీత...భావశ్యముల్=సూర్యునియొక్క కిరణసమూహముతోడిస్నేహ
ముచే కలిగింపఁబడినతళతళలు కలది. (తరంగములనుండి గాలివలన
లేఁగినతుంపురులు సూర్యకిరణసంపర్కమున తళతళ మెఱయుచుండ
సముద్రుఁడు తనగాన్నిగత్వమును పైభాగమందు కూడ ప్రకటించు
చున్నట్లున్నదని భావము.)

౨౦౨. కుండలితాంగభోగి=చుట్టగా నున్నపాము. (భయంకర మగుతిమి తన
శిరోగ్రభములనుండి యెగఁజిమ్మిననీరు చుట్టచుట్టుకొని పండుకొని
యున్నసముద్ర మనుమహాసర్పము ధిస్సున తనపడగయెత్తిన ట్లుండె
నని భావము.)

౨౦౩. బడబాగ్ని యనుదుస్సహ మగువిరహాగ్ని లోన రగుల్కొనుచుండ
తాళఁజాలక సముద్రుఁడు రసోల్లసిత గైరిప్రేయసి యగుసురనదిని
కౌఁగిలించుటకై తరంగము లనుచేతులను చాఁచు చున్నట్లున్న దని
భావము.

౨౦౪. రసోజ్జృంభణాధికతన్=శృంగారమును వెల్లివిరియించుటయొక్క అతి
శయమును. (నీరుపొంగుటయొక్క అతిశయము అని అర్థాంతరము.)

౨౦౫. సముద్రము అధోభాగమున పండుకొన్నవిష్ణుదేవునివలెను నీరు త్రాగు
టకై వంగిన మేఘములు పురుషాయితంబునందలితొందరచే వీడినలక్ష్మి
దేవికొప్పువలెను మెఱుపు లభివ్యక్తము లైనయా మెఱరీర కాఁతులవలెను
ఒప్పారుచున్న వని భావము.

౨౦౬. తత్...వధుఁడు=ఆ మెఱశృంగారచేష్టలచే చెల రేఁగినమన్మథునికి లోఁ
బడినవాఁడు.

౨౦౮. కిసలయ...యందున్ = చిగుళ్ళచేతను పువ్వులచేతను మొత్తముచే వ్యాప్తమైన అనేకములగు వనప్రదేశములతో ఇంపుగానున్న గ్రామసీమాంతరిండ్లయందలి గొనియాడ తగిన తావులందు.

పంచమాశ్వాసము.

౧. శ్రీ...వైభవ = కుబేరుని ప్రసిద్ధిని నిరసించుటయందు నేర్పుకల ప్రసిద్ధమైన మగుధనసమృద్ధి కలవాఁడా.

౧3. అరవింద...చేతన్ = తామరపూలక్రొత్తవాసనలఁగుప్పుచు చల్లనయిన వాయువులవలన కలిగినసంతోషములచేత.

౨౦. అధర...నన్ = మోవిపల్లవమునకు తాళఁజాలకపోవుట నభినయించుట చేత.

౨౭. సభ్రూ...కర్ణిక = కనుబొమలవిలాసములతోఁ గూడిన కనుఁగొనలచే నొరపిడిపెట్టఁబడినకర్ణభూషణములు కలది. (క్రీగంటిచూపులు విస్తరింపచేయుచున్నదనుట.)

౪3. నిరవ...నన్ = అత్యధికమైనయనురాగముయొక్క పుట్టుకచే కప్పిపుచ్చరానియట్లుగా మొలకెత్తుచున్నమృదువైనసవ్వుయొక్క కాంతిచే మిక్కిలిచక్కనైనరోమముయొక్క స్ఫురింప చేయుటచేత. (ఆపలుకులు వినగానే వాణికి పారికేశ్వరునిపై అత్యధికముగ అనురాగము దయించినది. తోడనే ఆఁపుకొందమన్న నాఁగక నవ్వు వచ్చినది. అంతలోనే యామె తెచ్చికోలుకోపముతో కనుబొమలు ముడిచినది అని భావము.)

౫౬. వెను...గదా. ఇన్పవచ్చినటులు తిరుగుచు నోటికి వచ్చినట్లు ప్రేలె డుస్స్వభావము పెలదాన వనుట. (అదరు బెదరు లేక నోటికివచ్చునట్లు వద గాడునీ కిట్టిచేష్ట లసాధ్యములా అని భావము.)

౬౦. పనుక నే చెప్పెడు కథయం దేపేరులు ఏజాతులు ఏక్రియలు వ్యక్తము లైనవో అవి యన్ని తప్పక జరుగు నవియే. కథ కాన జరిగినట్లు చెప్పెడు క్రియ లన్నియు ముందు జరుగునట్లుగా నెంచు మని బ్రహ్మ చెప్పెను.

౬౬. నిజ...కెంగుకెంబు పూలగుత్తులవంటి తనవక్షోజములతో సాటివచ్చు చెంగల్వ రేకులతో ఒప్పు చున్న బంతిని.

౭౨. తత్కథా...చేత ఆబాలిక కథ చెప్పుటయందలివిలాసముచే కలిగిన మంగళకర మైనయాశ్చర్యముచేత.

౭౬. శారదా...తీ సరస్వతీముఖప్రతిబింబము మున్నగువానికి కలా పూర్ణుడు మున్నగు పేళ్లు వానిపనులు కల్పించుట యనువిలాసము.

౧౦౭. వరణ...పుగము ప్రాకార మనునెపమున ఒప్పుచున్న పవిత్రమైన లక్ష్మీదేవియందియ కలది.

౧౦౯. అగడ్త తనలోని తెల్లకలువలు తామరలు మున్నగువానిశోభకు మానస సరోవరశోభలు సాటి రా వని మధుకరుతములు కావించు మన్నహం సలు తాండవములు మొద లగునీటిపిట్టలకలకలములవిలాసముచే నవ్వు చున్న దని భావము.

౧౧౨. ఈపురమున మణిమయము లైనమహోన్నతసౌధములపై విహరించు వనితామణులతిమ్మలలంపుకమ్మతావి యొక్క యంతవవ్వల నున్నవియచ్చ రలచిత్తముల నానంద మిగుర్చు చేయు చున్న దని భావము.

౧౩౧. సనాభి = బంధువు; బాన్ధవులో చూపినది. ఆపదయందు విన్నియు తనబంధు వైననడుము చిక్కినపుడు తానును చిక్కియుండె నిప్పు డానడుము బలియ నారంభించినట్లే పదచే తా … …నాదని జొచ్చినవి. కఠినాత్మక మగుచనుంగవ నడుము చిక్కినపుడు తాను చిక్కకపోవుటయే గాక అది బలిసినపు డుగ్రవలెనే ముగము (చూచుకము) నలుపుచేసికొన్నది. (ఆగర్భిణీనడుము లావైనది. చూచుకములు నల్లపడిన వని భావము.)

౧౩౨. పయోధరంబులమొనలు = మేఘబృందములు; స్తనాగ్రములు. కప్పారు, కప్పు + ఆరు = నల్లపడు. లోకములో మేఘములు నల్లబారు సమయమున చంద్రబింబము పండువెన్నెలను ప్రకాశింపఁజేయ నేరదు. కానియాకాంతముఖ మనెడిచంద్రుఁడు పయోధరముల మొనలు నలుపెక్కినపుడును కార్తికపూర్ణిమనాఁటియట్లు … …ను ప్రసరింపచేయుచునే యుండెను. (స్థానగుణమును … … వైన కల్గుచుండునుకదాయని తాత్పర్యము. స్థానమహిమ గా … … ఈపయోధరములను సుధాంశుబింబమును ఆకాశమునందున్నవి కాని స్త్రీ … …పము గుప్తస్థానాంతరమందున్నదగుటచే ఇట్టి వైచిత్ర్యము కలి…నని భావము. జలబిందువులు పద్మపత్రమందును శుక్తియందును పడినపుడు రూపభేదమునొందుచుండుట ప్రసిద్ధమే.)

౧౪౩. ఇది క్రియాన్వయము. రాగములేని హృదయము, అసత్యము లేని మాట, హింస లేనిశరీరస్థితి.

౧౭౮. విజాతీయజ్ఞానవాసనను నిరసించుటచే (తైలధారవలె), అవిచ్ఛిన్న మై ప్రవహించుగొప్పసజాతీయజ్ఞానమే ధ్యానమనుట.

౧౮౭. నీల...లము = నీలములు అను పేరుగల ప్రకాశించుచున్న రత్నములచే ప్రశస్తములుగా చేయఁబడిన చరియలు కలది. (ఈశ్వరుఁడను ఒప్పిదమైన గిర్నముచే అలంకరింపఁబడిన గతియు కలది.)
సేవా...సాలము = సేవించువారికి ఇష్టఫలంబుల నొసఁగు కార్యమున కల్పవృక్షమయినది.

౧౮౮. అసుర...కటకంబులు = (1) ఇతరరాజులయొక్క తలలచే నాదరించుటకు తగిన కాళ్ళయందలు (2) మిగిలినపర్వతములయొక్క శిఖరములచే ఆదరించుటకు (పోల్చుటకు) తగిన ప్రత్యంతపర్వతములయొక్క నితంబప్రదేశములు. వింతపువ్వుల విలసిల్లునసము లనెడిపలురంగులమరాలు కూర్చినపచ్చపట్టుచొక్కా తొడిగి జేగురుపల్లలచరియ లనెడికుంకుమపుమైపూఁత పూసికొని తెల్లనికాంతుల విలసిల్లు సెలయేళ్లనెడుముత్యాలహారములు ధరించి పలురంగులరాలు గలచేయుపునేల మనుసింప పుష్గద్దుయు సథ్స్థించిన యీశైలరాజమునకు మధ్యాహ్నశోభ కిరీటము సుముపరిగానాఁడి యగుచున్నది. (నడిమింటిసూర్యుఁ డీగిరిసాగ్వాగ్రమునిగలమై కిరీటమువలె నొప్పుచుండు నని భావము.)

౧౮౯. ఈపర్వతపతిభువు (శివచూత నున్న) పాతాళగంగ యనుపేరమున గండపుండేరము నొక్కదానిని ధరించుచున్నాఁడు. అందు చాఁపలా లనుమిషచే ప్రముక్కవచ్చినతక్కినపర్వతములప్రతిబింబము లొప్పుచున్న వని భావము.

౧౯౦. బహి...జయము = వెలుపలను లోపలను ఉండు శత్రువులసమూహము యొక్క గెలుపు. (బాహ్యశత్రువులను అంతశ్శత్రువులను జయించుట.)

౨౧౭. మదితరకర్తృకత్వమునను నాకంటె అన్యులు కర్మముగా కల్గుటచేత నైనను. (నన్ను కాక తక్కినవారిని జయించుటచేత నైనను)

షష్ఠాశ్వాసము.

౧౭. దోస్సమధిక...హతము=బాహువులయొక్క మిక్కిలియుక్కైన చులుకఁదనముచే అబ్బురము కల్గించు నేర్పుతో గూడినపనిచేత ప్రకాశించుచున్న భయంకరమైనకత్తియొక్క అంచులయొక్క విహారముచేత కొట్టఁబడినది.

తులిత...భరంబున్=పోల్పఁబడిన తక్కువ కాని పుష్పములయొక్క కాంతి కల (పుష్పముల కాంతిని పోలియున్న కాంతి కల) ఏదుముండ్లతోఁ బుల భారమును వహించినపర్వత మయిన. (అట్లు కనపడుచున్న ఏదును గాంచెను.)

౨౩. దొంతుల కోపనిగుడియులు గలవి కుండలవిసుసలను పగులఁ గొట్టలేని దుస్సకట్టు లుండునా. (నీయట్టియల్పసత్త్వులను జయించుటకును మా జాతివారు చాలరా అనుట.)

౩౧. పేదకోపము పెదవులచేటు. బీదవానికి ఇతరులపయి కోపము వచ్చిన పండ్లు బిగించి తన పెదవులనే కొఱుకుకొనును గాని ఇతరుల నేమియు చేయఁ జాలఁడు అనుట.

౬౯. పిడుగుపాటినడొంక=పిడుగుపడుటచే కాలిపోయిన పొద. (డొంక అనుటచే పిడుగుపాటువలన వెంటనే దగ్ధమగు నని భావము.)

౮౮. సమస్తోకమనోనురాగతన్=చక్కనిదొక్కైన మనస్సునందలి ప్రేమ కలవారగుటచే.

౧౧౨. విపుల...సంగతిన్=పెద్ద దగు చేఁపతలయందలి రంధ్రములనుండి వెలువరింపఁబడిన పై పైకి పోవుచున్న విస్తృతమైనగొప్పనీటివెల్లువతోఁ గూడికచేత. (పెద్దచేఁపయొక్క శిరోరంధ్రములనుండి వెలువడు నీటితో

కూడ వైశేగయము సున్న అమగువలు నీరు తాత్రివి యాకసమున కెం గయున్న మేఘాసములలోని మెఱపులా యున్నట్లును, ఆకాశగంగపయి సముద్రమునందు గుర్తిస్తున్న సంతమా యున్నట్లును, మింటివైపునకు వ్యాపిం చుచుండెడి సమ్రతముల పొగతో డీసుటలా యున్నట్లును, నదీకాంతలకు తన యమునతో సమబంధాగముయొక్క మేలిమిని తెల్పుటకు సము ద్రుడు గిచ్చిన యొ పిడి రాతివెగేతలా యున్నట్లును ప్రకాశించి రని తాత్పర్యము.)

౧౨౦. హ స్త... సమృద్ధి చేతిగోళ్లనుండి ప్రసరించు చున్న కాంతులయొక్క సముదాయముచేత పుట్టించిన తెల్లని కాంతియొక్క అతిశయము.

౧౨౧. ఇది విమానమున గున్న దంపతులసల్లాపము. మొదటిది ప్రియుని మాట. పిమ్మటిది ప్రేయసిమాట. చివరవఱకు నిట్లే. (1) ఆగు. నీయా టపోయినది. పంపెను గోరువంక. (2) (ఉడుకుఁబోతుతనముతో) పిట్ట లంభయుపమును. మెల్లఁగా మాటాడుము. (1) నీసారె నాచేఁ జిక్కి నది. సారె పాచిక; గోరువంక పిట్ట. చిక్కెను=దొరకినది; కృశించినది. (ప్రియునిభావము నీపాచిక నాకు దొరకినదని. ప్రేయసి రెండవయర్థ ముచేసి నీనిగూఢు నీవు తిన్నందున గోరువంక పిట్ట కృశించిపోయినది అన్నది.) (1) అదిగో, దుగ రెండు (రెండుపడినది.) తివకుమీ=లాగి వేయకు (అదిగో పాలిండ్లదోయి అది మఱుఁగుపడునట్లు పయ్యెద లాగకుమీ.) (2) ఔను ఈపాచిక నీచిత్తము వంటినది. నీ కీదుగమీఁ ద నే బుద్ధి. (1) ఇనుమాఱు దంచిన నెసటిపోఁతలు = రెండుసార్లు నినొప్పించినందుల కింత కోఱ కోఱ. (2) కానిమ్ము. ఓడినప్పు డుడుక వచ్చును. (1) ఈదంటుమాటు లెచ్చట నేర్చికొంటివి. (2) నీదగ్గఱనే.

౧౨౨. అక్ష... శారికలు, అక్ష=పాచికలయొక్క, పాతి=పడవేయుటకల, శయ్యాస్థలియందు, లబ్ధ=పొందఁబడిన, సుసంగమ=దక్కనికలయికగల,

శారికలు=సారెలు. అప్పుడు + ఆ = తత్క్షణమె, క్షణము = ఒక్క నిమిష
ము, వియోగము = విడిపోవుటను. వేగి శీఘ్రముగా చావఁ బొ చ్చెను.
తుల్యరాగపుఁబస=సమాన మగురంగుయొక్క సొగసు. (పాచికలను
ద్రొల్లించునట్టి చేతిలో చక్కఁగ గూడియున్న సారెలు పలకపై పడి
వెంటనే చచ్చుచున్నవి. ఆసారెల యొక్క విధ మగురంగే యయుండు
ను. అదివఱకు చేతిలో కలసియున్న పాచికలు పలకపై పడఁగానే
యాటలో నొకక్షణములో చచ్చిపోవుచున్నవి.)

ఇందు శ్లేషచే మఱియొకయర్థమును చేర్చి కవి చమత్కరించినాఁడు.
అక్షపా... శారికలు, అక్షపా పగలు, అతిశయ ఎక్కువగా, లబ్ధ=
పొందఁబడిన, సుసంగమ చక్కనికలయికగల, శారికలు గోరువం
కలు, అపుడ ఆపగటివేళనే, క్షణంబు ఒక్క నిమిషము, వియోగము =
ఎడఁబాటును ఒంది చావఁ బొచ్చెను. అదీయము వానిదయిన,
తుల్యరాగపుఁబసయును=సమాన మైనయనురాగపుఁ గ్రమి మైతము,
పరిస్ఫుటము = స్పష్టముగా తెలిసినది. (గోరువంకలు పగటివేళ ఒక్క
క్షణము ఎడఁబాటు కలిగినంతనే చనిపోవుచుండ రాత్రి కవ వీడి
యుండొంటికై దురపిల్లు చక్రవాకముల ప్రేమను ఎక్కువఁగా పొగ
డుట యుక్తము కాదని భావము.)

౧౨౩. సారెకున్ = మాటిమాటికి (పాచికకు) పోటు పెట్టు (పోడుపు) జాడ్య
ము = మొద్దుబాఱుట (మాంద్యము) జోడు - కవచము (జుట్టు) తీవ్ర...
వలన్ = భయంకర మయినయుద్ధములందు ప్రకాశించుచున్న యోనుఁగు
లమీఁదియంబారులయొక్కయు కేడెములయొక్కయు కూల్చుటల
చే. (భయంకర మైనయుద్ధమువలె ప్రకాశించుచున్న గొప్పపాచికల
వలనిలాభముల నడ్డగించుటచేత.)

౧౨౪. పన్నిదము = పందెపుసొమ్ము. (అది యిక్కడ ముఖ్యద్యము.)

౧౫౭. పగ...భవ..బు ఉం.గొ..రైతో ఆక్రమింపఁబడియున్న (కలిసియున్న) ఉం...గలకళంకుఁడైన్య్లనీడలను చూచుటచే అమృతము గుటక్క గుటక్కన యుమ్ముటకల క్రొత్తదయినయానందము ననుభవించుము.

౧౬౨. ఇది మ...ఱుఁగుపద్యమును సంస్కృతశ్లోకమును కూడ నై యున్నది. తెలుఁగుపద్యము ...ని ప్రశ్న కుత్తరము. సంస్కృతశ్లోకము ప్రభువునకు హితోపదేశము. దానియర్థము ౧౬౭ వ పద్యమున వివరింపఁబడినది. అచ్చతెలుఁగయినపుడు పదవిభాగము.
మాయమ్మ్మన, చు, నీవు, ఏ, రాయలవు, ఐ, కావన్, దేవరా, జే, జే, జే, మాయాతుమలు, అనిసయది, పాయక, సంతోసము, ఉన్నపలను, ఇలసామీ.

అర్థము:— దేవరా=ఓప్రభూ, జేజేజే=జయము జయము జయము (రాజులందఱికింపైఁ అధికుఁడవు కమ్ము.) ఇలసామీ=ఓభూపాలుఁడా, నీవే, రాయలపై అధిపతివై, కావన్=కాపాడుచుండ, సంతోసము, మాయాతుమలు మామనస్సులను, పాయక=విడువక, అనిసయది=ఆశ్రయించి నది (పొందియున్నది.) ఉన్నపలము=తక్కిన కార్యసిద్ధియును (అనిసయది.) మాయమ్మ్మనచు=మాతల్లిమీఁద ఒట్టుసుమీ. (ఓరాజా నీవు పరిపాలనము చేయుచుండ మామనస్సుల కానంద మవిచ్ఛిన్నముగా కలుగుచున్నది. సర్వకార్యసిద్ధియు నగుచున్నది. ఇది సత్యముసుమీ యని తాత్పర్యము.)

సంస్కృతమైనపుడు పదవిభాగము.

మా, అయమ్, మాన, సునీవే, రాః, అలవా, ఏకా, అవత్, ఏవ, రాజే, అజేజే, మా, ఆయాతు, మలాని, న, యది, పాయక, సంతః, అసముత్, న, పల, మిల, సా, అమీ.

అర్థము:—(శోభనా నీతిః యస్య సః సునీతిః తస్య సంబుద్ధిః) హే సునీతే= మంచిమూలధనము కలవాఁడా, ఆయాసపు నాబడిని, మామనాగాఁగ వింపకుము. (రాబడిని ముఖ్యముగా నెంచి మూలధనమును వచ్చింపకుము.) రాః=ధనము, (న విద్యతే లవః యస్యాః సా) అలవా=నాశము లేనిదియు, ఏకాముఖ్య మైనదియు, అవశేష,అవత్ + ఏన కాపాడు నదియు (అగుచున్నది.) (అజం గచ్ఛతీతి ... ప్రాస్మై) అజే శ్రీహ రిని పూజించెడి, రాజే=రాజులకు (గౌజుగుగూర్చి) మా ... ఆయాతు=వచ్చును. మలాని పాపములు న (న + ఆగమాంసి) రా కుండును. పాయకః=ఒకగ్గ కుఁడా, సంతః సజ్జనులు (విద్వాంసులు) యద్విః=(వచ్చినట్లయిన) అసముత్ సంతోషముతో కూడనివాఁడవై (సంతోషము లేనివాఁడవై) నపల తొలఁగిపోకుము, మిల -(చేగిని) కలిసికొనుము, సా=అలక్ష్మి, అవిద్వాంసులు. (విద్వాంసులు సాక్షాల్లక్ష్మీస్వరూపులు.)

౧౨౩. ఇది మొదటినుండి చదివిన తెనుఁగుపద్యమును చివరనుండి చదివిన సంస్కృతశ్లోకమును అగును. సంస్కృతశ్లోకార్థము ౧౨౨ వ పద్యమున నవివరింపఁబడినది. తెనుఁగున పదవిభాగము.

తాను, వినువారికిన్, సగవి, కన్, భావనతోన్, అనున్, అతివిభా విసు తేజా, దేవరగౌరవమహిమన్, అ, మావలసినకవిత, మరిగి, మాకున్, అధీశా.

అర్థము:—అతివిభావిసు తేజా=ఎక్కువగా వ్యాపించునట్టి చక్కని ప్రతాపము కలవాఁడా, అధీశా=ఓ ప్రభూ, దేవరగౌరవమహిమన=ప్రభువులయాదరాతిశయము చేతనే, మావలసినకవిత=మా కావలసినకవిత్వము, తాను=స్వయముగా, వినువారికి, సగవిగన్=అనుకూల్యము కలుగునట్లుగా, భావనతోన్=తలఁపుతో (తలఁచినంతనే) మాకు, మరిగి=స్వాధీనమయి, అనున్=అగుచున్న. (ముమ్ముఁబొందుననుట.)

(మీ మహాగానము చేయువారి స్వరాతిశయమున వినువారి వీనులకు విం
దులొనర్పు సంగీతము మా కానుపడియున్న దని భావము.)

సంస్కృతమున పదవిభాగము.

శాధి, ఇన, కుమ్, ఆగిరి, మత, వికససి, లవమాన, మహిమవరగౌరవదే, జాతే, సువిభౌ, ఇతి, నా, అతః, నవభాః, గవి, రసకిరి, వా, అనువితా.

అన్వయము: ఇన = ఓ ప్రభూ, కుమ్ = భూమిని, ఆగిరి = పర్వతములున్నంత కాలము, శాధి = పాలింపుము. మత = ఓ యిష్టుఁడా, (జనసమ్మతుఁడా) వికససి = మిక్కిలి ప్రకాశించుచున్నావు. (లవస్య మాన ఇవ మానః యస్య సః లవస్య సంబుద్ధిః) లవమాన = లవునివంటి చిత్తౌన్నత్యము కలవాఁడా (మహిమ్నా గౌరవం చ వరగౌరవమ్ తత్ దదాతీతి వరగౌరవదః మహిమ్నా వరగౌరవదః మహిమవరగౌరవదః తస్మిన్) మహిమవరగౌరవదే = గొప్పతనముచేత మిక్కిలి మర్యాదను కల్గించునట్టి, సువిభౌ = మంచిప్రభువు, ఇతి = ఈప్రకారముగా, జాతే (సతి) = కలుగుచుండఁగా, నను = ఓ రాజా, నా = మానవుఁడు, అతః = దీనివలన (యీ రాజగౌరవమువలన) (నవా భాః యస్య సః) నవభాః = క్రొత్త తేజస్సు కలవాఁడై, రసకిరి = రసములను (శృంగారాదులను) వెదచల్లెడు, గవి = వాక్కు (కలుగుచుండఁగా) అనువితా = స్తోత్రము చేయునివాఁ డగునా. (ఓ రాజా! ప్రసిద్ధుఁడగు సత్ప్రభువు గౌరవము నొసఁగి పాలించుచుండ రసోదంచితము లగు వాక్కులు కలమానవుఁ డెవ్వఁడు స్తుతింపకుండు నని భావము.)

౬. ఉపవనము పుష్పసంనిధులందు వెలసెను. అందు మొగలిచెట్లనడుమ నెత్తుగ పెరిఁగి చిగిర్చియున్న క్రొమ్మావులు తోఁపురంగుడేరాలు నవ్వ మత్తిల్లి జుమ్మని గొంద పెట్టుచు మెఱ్ఱదల బారు ఇనుపగోలుసులును, చివురులచెంగావి తలపై సిందూరమును, పయిభాగమునందలి చివుళ్లయూ పువ్వులయూ ఆకులయూ వింతరంగులసొగసు పై కెగఁజిమ్మనకలవ

తీఁగలగుంపును, ఓడికజాతట్టుపూఁదేనె మదధారయు, గాలికి ఊఁగిన పుప్పొడి ఎగఁజిమ్మినదుమ్మునుగా ఘోషించు ఏనుఁగుగున్నలు; మిట్ట మైనయాకులతోను చివుళ్ళతోను నొప్పుచున్న పచ్చలును గుంపు లును చెక్కినజీనితీఁగె మోడిపనియు, ఉపచారప్రక్కలను ప్రేలుచున్న పూలగెలలు జాలరులును, ముందుప్రక్క నున్న పెద్దపువ్వు చిత్రపు వురంగు కలజీనిమీఁదిపఱుపునుగా మొల్లపాదులు గున్నయేనుఁగులు; దట్ట ముగ అల్లుకొన్నతములపాకులతీఁగలు తెల్లతెలగుడ్డలును, పూలగుత్తు లు అందు చెక్కినరుచ్చులునుగా పోఁకమ్రాఁకులు యోధులు; శుకపిక శారికారవము కోలాహలము నై యుండె నని భావము.

౨౨౬. తరంగచలనములచే కలిగినతామరపూలకదలికలు హస్తవిన్యాసములవల నొప్పుచుండ హంసలు క్రౌంచములు మున్నగుపక్షులకోలాహలమున పద్మాకరము కామశాస్త్రప్రసంగము గావించుచున్నట్లుండె నని భావము.

సప్తమాశ్వాసము.

౧౨. ఉపరి...చేతన్ = పైభాగమున కావింపఁబడినపుప్పొడిసంగ్రహముచేత మిగుల ప్రకాశమానమైన దాగుటనుబట్టి. (ఉపరిభాగమున ముడిఁచిన పువ్వులు దంతపుపిడివలెను వాలుజడ మన్మథునిచేతికత్తివలె నుండె ననుట.)

౧౯. ఓమన్యథాయంచు = ఓను కాదు అనిపలుకుచు. ఈనివాఁగపుజడి శ్రీస్వారమున నారంభించిన పెద్దవాన. (విడువక యుండును దని దీనిభావము.) బుధప్రకాశోదయంబు = బుధగ్రహామునకు వెలుతురుదయించుటు.

(గ్రహఁడు ...డు సూర్యునిచేసునది సంచరించు గ్రహము. కావున నతఁ డింకను ద్రొక్కినను దానఁగాదు అసంభవ మని దీనిభావము.)

౨౭. కోటీరంబు నడుగనడుగు. యొక్క సంఘనము కలిగియుండు నని భావము.

౩౫. నేలకుఁ గోలకుఁ దమ్ము పలువిధముల శోభిపెట్టు.

౫౦. హరిద్ర...శోభన్ పసుపుతో కూడినమణాల కాంతిని. గృహ... తుమతిన్ గృహాలక్ష్ముల మోముల చక్కఁదనమును అభినయించు సావధ్యముతో. నిత్యోత్సవము లైనగృహద్వారముల కిరువైపులందు నున్న తేఁతపోఁకచెట్లు తమపండ్లు పసుపుతో కలిసినగృహలక్ష్ములకంఠపరిమళములశోభను వహించుచుండ వారి మోముల చక్కఁదనమును అభియింపఁ దలఁచి మోమెత్తి యున్నవా యన్నట్లొప్పుచుండును. (దానంజేసియే యీపురికి క్రముకకంఠోత్తరపుర మను పేరు కలిగి దనుట.)

౭౮. అగ్నిలో లాజలు వేల్చునపు డాపసుపు కోమలము లగుచక్కని చిళ్లతో నుల్లసిల్లుగ్రామ్యము లగుచున్నవై గాలిక కదలి పువ్వులు పెదవుల్ల సున్నకిగ జాజితీఁగెవలె విలసిల్లె నని భావము.

౮౬. చిత్రః = చిత్రానక్షత్రము. క రౌ పూర్ణుఁడు పదాఱుకళలతో నిండి వాఁడు. రాజు = చంద్రుఁడు. (చిత్రానక్షత్రము పూర్ణచంద్రునితో కూడియుండుసమయము (చైత్రపూర్ణిమ) లోకమునకంతకును గొప్ప పర్వము. (పండుగు) అట్టిసమయమున (వసంతఋతువునందు) మన ఘుఁడు విజృంభించుట యాశ్చర్యము కాదని యర్థాంతరము స్ఫురించుచున్నది.)

౯౫. జాదుముప్రసాదము. దేవతాప్రసాదముగా లభించినవస్తువు అలంకరించికొనదగుజాజిపూవు లగు ననుట. (ఐహికపారలౌకికసౌఖ్యములకు రెంటిని తెలుపువిషయమునం దిది వాడుదురు.)

౧౨౭. మన్మథునియొక్క పుష్పధనువు ... చేతితో కంటమనెడి శంఖమును పూరింప ... మన ... చూపఁగా (చంద్రశంఖములు రెండును సముద్రమునఁ బుట్టినందున చే దానిబాగోగులు లతనిక తెలియునని భావము) ... లాడి మేఘములను దాఁటి వచ్చి ... [illegible] ... వలెను ముఖము చంద్రుని వలెను ... మెఱయుచు ... ననుట.)

౧౨౮. సీమంతమునందలి ముత్యాల సరము ... ప్రేమ ... చేతులవలె ఒప్పుచుండ ఆ కాంతామణిని ... సౌధమును అధికమగు అనురాగమున క్రిందను మీఁదను ... కాంతులతో ... లాడు అర్ధేందుని కటికచీఁకటియు ... ఒప్పుచున్నదని భావము.

౧౨౯. కన్నులను పెద్ద చేఁపల సంచలనముచే ముఖము ... ముత్యాల ... జ్యోత్స్నము వెల్లివిరియ ... కలువలా ... యనుచున ... మలి చవులూరించునని భావము.

౧౩౦. ఈ కాంతామణి వాతెఱ ... దనమును ... సాటి వచ్చుచున్నది. చిలుక తలక్రిందుగా దొండపండును కొరికి ... సమాన ... త్రిదశము నాస్వాదించునట్లు ... యున్నది ... అనుభవింపఁజేయుచున్నది. (ఇందలి యర్థాంతరము: ఈశ్వర ధ్యానపరు లైన శ్రీకాంతుని ... జీవాత్మపరమాత్మలకు బింబప్రతిబింబభావమును ... యోగనిష్ఠ ... ఈశ్వరైక్యానుసంధానమున మోక్షానందము ననుభవించునట్లు.)

పరాత్ములు=సహృదయులు; పరమాత్మయందే మనసు కలవారు. బింబప్రతిబింబభావము=దొండపండునకు సమాన మగుట; బింబమునకును దానినీడకును కలధర్మము. బింబాసు ... దొండపండు నాస్వాదించుట; ఆత్మవిషయికజ్ఞానము కలిగియుండుట. అధో ... క్రింది భాగమును పొందుట; జీవాత్మజ్ఞానము.

౧౪౦. ఈ కాంతామణి పాదము లై పుట్టినపద్మములను చక్కనిగోరు లై పుట్టి [illegible] లు విడువక సేవించుచున్నవి. ఇది ధర్మమే. ఏలయన [illegible] పద్మములును ఆ మక్కుల [illegible] డగు చంద్రుడును సూర్యుని [illegible] (కిరణసంపర్కముచే) పెంపు వడసి స్వర్గోద్దీపకము [illegible] యున ప్రభుతుల్యుల సేవించు ప్రభువుల సేవించు [illegible] తాము ట్లు చేయుచున్న వని కల్పన. ఆ మోహనములు పద్మములవ టి వని యు ఆ మెఁగోరులు రిక్కలవంటి వని యు భావము.) సకలజనమన్మథోదయము = ఎల్లలోకములకు ల్పా కల [illegible] భ్యుదయము. అమృతంపురసంబు = అమృతతుల్యరసము; [illegible] సము.

౧౪౧. సుగుణశాలిని పెనుప్రన [illegible] టితో భర్తను గాంచుసందర్భమున కనుల [illegible] లు [illegible] లలోనిదండెలకు క్రింద కట్టిన చాందినికొనలవలెను [illegible] ప్పలు అంగు [illegible] వినపట్టుతివాచీలయుంచులవలెను కనుబొమ [illegible] చాందిని పై నున్న బొంగులవలెను, కనుపాపలు దిండ్లకడ [illegible] లలవలెను తెల్లనికంటిభాగములు దుప్పటులు [illegible] భాగములవలెను ఒప్పుచుండ ఆ చెలువకనుంగవ [illegible] గణీమన్మథునకు ఎక్కినపల్లకులజంటవలె నున్న దని భావము.

౧౭౬. గ్రీష్మఋతువు పొడచూపినది. తోడనే వసంత మంతరించును కదా. వసంతముతో పాటు పువ్వులన్నియును అంతర్ధాన మైనవి. మన్మథుని బాణములు పూవులు గాన అప్పుడు బాణములు లేక అతఁడు జడను పడిపోయినాఁడు. అట్లు మందుఁడైన మన్మథుని వెనుకటిప్రతాప మను [illegible] పుతే యివి యనుబుద్ధి పుట్టించుపాటలపువ్వుముల [illegible] వనము లన్నియు నెట్టివా [illegible] నని భావము,

౧౭౩. సువాసనయొక్క, బంధ=సంబంధముకల, నవ=క్రొత్తదియగు, నీపవ
నీ=కడిమిచెట్లతోఁపులగు, కమనీయతత్=ఇంపు కల దగుచున్న,
నిజ=స్వకీయమైన (ఇంతదనుక తమయందుండిన) ఘనదిగ్వృంద=గు
మ్మదగుంపులచే, ముక్త=విడువఁబడిన, నభో=ఆకాశముయొక్క,
మలినీభవన=మలినమగుటచేత (మలమలవాఁడుటచేత), అనల్ప సంప్రా
ప్తమైన, అగస్త్య=సౌభాగ్యము (ప్రాశస్త్యము) కలదియు, అస్పందజాగు
ప్స=చలింపనిరోఁతకలవియునైన, తద్ఘనయశోయిమ్ముల ఆకాశపుతీఁగల
యొక్క=గొప్పకీర్తివలె నొప్పుచుండిన, సూర్యు (తొవరతీఁగలను విడ
చి) పోవుచున్న, మరాళజాలము=హంసలసమూహము కలదై, ఘనా
గమకాలము=వర్షఋతువు, చనెను.

౧౭౪. అంతన్=పిమ్మట, అంతర్గ్రాహ...బాలస్, అంతర్గ్రాహ్య అంతర్ధానము నొం
దిన (మఱుఁగుపడిన) కమల=తామరపూవుల జాడ, మల=కైశ్యము కల
దై, ఉదిత=పుట్టిన, తుస్థిత=వలసిన, హిత=మంచుచే, దేహము వ్యాపించిన,
ఆత్మస్వామి=తమకు ప్రభువైన సూర్యునియొక్క, ధామ=తేజస్సు
నయొక్క, క్రమణ=ఆక్రమించుటచేత, కృశతమ=మిక్కిలి పోయిన శరీర
ముకల (తగ్గిపోయిన) ఘనప్రాపశ్లిష్టచే, విభ్రాజిత=ప్రకాశింపఁబడిన, అతి
క్షేమ=మిక్కిలిభద్రమైన, ప్రేమ=అనురాగముచే, ప్రణామశ్రిత=
అత్యంతము ఆశ్రయింపఁబడినవారును, నిమదిత=సుఖముచే సంతో
షించినవారునగు, స్త్రీ=స్త్రీలయొక్క, ముఖ=మోములయొక్క,
వ్యూహ=సమూహముతోడి, సౌహార్ద=స్నేహముచే, అమందానందతత్
=ఎక్కువసంతోషము కలవాఁడగుచున్న, ఇందు=చంద్రునియొక్క,
ఉదయ=పొడుపు (ఉదయించుట)యొక్క, కలనబలవత్=సంబంధము
చేతనో యనునట్లుగ, యామినులు=రాత్రులు, పెన్చన్=పెరుఁగు
చుండ, హేమంతము వచ్చెను.

౧౯౦. వసంతము వచ్చినంతనే పలుతెఱఁగుల పుష్పములు లేఁతచివుళ్ళును వెచ్చు పెరిఁగి సకలభువనవిజయశాలి యగుమన్మథునికీర్తిప్రతాపములా యివి యనునట్లుగా నుండెను. ఆమహాత్మునిగుణగణమును కీర్తించుస్తోత్రపాఠకులా యనునట్లు శుకపికాదులు మధురరుతములు గావింపసాఁగె నని భావము.

౧౯౧. పచేళిమ...శీరాళి సండినపై పగిలినదానిమ్మపండ్లు తినుటయను ఆటచే మత్తిల్లిన చిలుకలగుంపు. బాల...కోకిలంబులు=లేఁతచివుళ్ళగసమును గ్రోలుటయందు త్వరపడుచున్న గండుకోయిలలు.

౨౨౬. మానిని ఓ కాంతా, నీమానవిరామమునన్ = నీవిడువనిమాటలాడమిచే, మనన్ జీవించియుండుటకు, నా నెమ్మనము, ఇనుమా=అయోమయమా, (ఇనుముతోఁ జేయఁబడినదా.) నీమనమున అనుమానమును మానమును మాని నన్ను, మన్ననన్=గౌరవముతో, నెమ్మిన్=సంతోషముతో, మనుము అను=బ్రదుకు మనుము.

౨౪౨. శ్రుతి...గమ్యము=నాలుగు చెవులకు మాత్రమే తెలియ దగినది (మూఁడవవాఁడు వినరానిది.) మంత్రము=ఆలోచనము; వేదభాగము.

౨౪౩. సూర్యుఁ డించుక యుదయించినంతనే గాఢాంధకారము పటాపంచలగును. చంద్రుఁడు షోడశకళాపరిపూర్ణుఁడై వెలుఁగుచుండినను అది యట్లు విరిసిపోదు. దీనింబట్టి ప్రతాపమునకును కళలకును కలతారతమ్యము తెలియవచ్చునుగదా యని భావము. మృజావిధి=శుద్ధిచేయు పద్ధతి; తుడుచురీతి.

౨౪౪. శుష్క-శుష్కతాభేదము=పచ్చిది యెండుది అను భేదము. ఉద్య...దయెడన్=మంట లెగయుచున్న బలిష్ఠమగు కార్చిచ్చువిషయమున.

అష్టమాశ్వాసము.

౧. శ్రీలా...దాక్షిణ్య, శ్రీ=లక్ష్మి, ఇలా=భూమి, కీర్తి=కీర్తియు, నశాడి, సతీ=పతివ్రతలను, సమ=సౌమ్యతగ్గులు లేని, లాలన=లాలించుట, ఖేలన=క్రీడింపఁజేయుట యను, గుణ=గుణములచే, అచలత్=కదలని (స్థిరమైన) దాక్షిణ్య=సమతాధర్మము కలవాఁడా. (యీసంబోధనముచే కవి యీయాశ్వాసమునందు తాను వర్ణింపఁబోవు గథానాయకుని దక్షిణనాయకత్వమును సూచించియున్నాఁడు.)

౭. క్రమ...నన్=అంతకంతకు సంభవించుచున్న దట్టమగు చీకటిలోని భేదమువలన. తత్...లన్=ఆసముద్రమందు కల పగడములయెఱుపుచేతను అలలచల్లఁదనముచేతను. (సూర్యుఁడస్తమింపఁబోవుచు పశ్చిమసముద్రమును సమీపించినకొలఁదిని యందలిపగడములయెఱుపును తరంగములచల్లఁదనమును అతనికంటినవా యనునట్లు అంతకంతకు ఎఱ్ఱనై చల్లపడఁజొచ్చె ననుట.)

౮. పరి...చయంబు=పండుటచే ఎఱ్ఱనైనసూర్యకాంతులసముదాయమను వరిచేను.

౯. కాల మనెడుఅగసాలి యెండ యనుబంగారుచూర్ణమును పశ్చిమదిక్కనెడిమూసలో నుంచి కరఁగఁగా అంతకంతకు వృద్ధ దగుచున్న మేలిమిబంగారుపూదెయో యన్నట్లు సూర్యమండల మొప్పెను. పిమ్మట బింబము సముద్రమున మునుఁగుట వేఁడి చల్లార్చుట కా బంగరుపూసను నీట ముంచుటవలె నుండె నని భావము.

౧౦. తన్ను దూరముగా తఱుముచుండ లనెడికృషీవలునిచేతనున్న సూర్యుఁడను చక్రాకారమగుదివ్విటీ నార్పివైచి మిగుల దర్పించి రోదోంతరమనెడిపంటచేనిలోఁ జొఱఁబాఱినరాత్రి యనువసంమదేభము

గమునందలిమదబిందుసందోహమా యిది యన్నట్లు సంజకెంజాయలు విలసిల్లె నని భావము.

౧౭. చంద్రి...కన్=వెన్నెల యను సత్వగుణముయొక్క యుత్కర్షము చేత. ద్విజరాజమండలము=చంద్రబింబము; బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠులసముదాయము. భవదోషప్రక్రియన్=సంసారదోషమువిధమున.

౧౮. రాజు=చంద్రుడు; ప్రభువు. ప్రియాళితతి=ఇష్టములైనతుమ్మెదలగుంపు; ప్రేమపాత్రమగుచెలికత్తెలసముదాయము.

౨౮. (చంద్రాస్తమయసమయమున) మసమసకచీకటియే సిడిమ్రాను, దాని తుదనుంచినపడగచంద్రుడు, ఆపడగను ఇచ్చవచ్చినప్పుడు వాల్చుటకై కట్టినపగ్గములు చంద్రకిరణములు, రతిరాజువైభవము హెచ్చుటకై రాత్రి యనుకాళికనుద్దేశించి సిడియాడుకోకిల మనుభటుండా చంద్రునిలోనికలంకము, ఆభటునిపై చల్లుకప్పురపుధూళి వెన్నెల, పువ్వులు నక్షత్రములు, ఆకాళిక వెడలిపోదలచుట ఎఱిగి మన్మథుడు ఆపడగను క్రిందికి దింపించుచుండెనా యనునట్లు చంద్రుడు క్రమక్రమముగ క్రిందికి దిగజొచ్చెను.

౨౯. సమయ మనుసిద్ధుడు తనశక్తిచే గడ్డకట్టించినపాదరసపుగుళికను వెన్నెలపాలలోనుడికించి చక్కగ నుడికెనో లేదో పరీక్షించుటకై దాని నాపాలయంచున నుంచెనా యనునట్లు వేగుచుక్క వెలుగొందెను. ఆరసఘుటిక తాకినతావు సువర్ణమయమైనదా యన్నట్లు తూర్పుదిక్కు ఎఱుపెక్క నని భావము.

౩౮. లేగులు దంగేళ్ళుగద్రొక్కికొంచున్=లేగుచెట్లనుత్రొక్కినపుడు కాళ్ళలో ముండ్లు గ్రుచ్చుకొనినను ఆబాధ లెక్కచేయక ముండ్లు లేనితంగేటిచెట్లను త్రొక్కుకొని పోవునట్లు పోవుచు. (శత్రురాజుల భయముచే పారిపోవుచు రేబాధ నైన లెక్కింప రని భావము.)

౧౦౧. పసిండి...కటాస్లు - బంగారు పసుబాములు చేసిన కిటికీలు, మిసి...సంభీ గతన్ - ఒండొరులపై నట్టిక పైన మీగడ సముపేభి [illegible] స్త్రీలంటి చూపులు కలయాభిప్రాయముచే [illegible] సగాంభీర్యముగు చేసి.

౧౧౨. సంగ్రామ...,సన్ [illegible] మసెడీయుండు [illegible] భీకరమైన కాళరాత్రిచే వేయబడినదున్న వైపదగు పడుచున్న పేరాలపో ల్కిని. రుధిర...రూంటు [illegible] కెంపులతోడను మాం [illegible] తోడను కూడి యున్నవియట్టి పైనయుముగ [illegible] పులు.

౧౧౯. ఘన...ములు - గొప్ప వైన ఆయుష్యదములనుండియు [illegible] నములు వ క్కనటెక్కములనుండి యూ వెడలు చున్న నూతన కాంతులచే వ్యాప్త మైన దిఙ్మధ్యభాగములు కలది.

౧౪౨. కుతూ...విశేషములు - వేడుకతో కూడినతొందరతో [illegible] ంచు చున్న స్త్రీలసత్వరారోహణముచే కలంగి [illegible] మేడ యందలి యింపు లొలుకునవ్వులతో కూడిన [illegible] శబ్దములయు క్క అతిశయములు.

౧౪౩ పౌరకాంత లాభూకాంతుని కాంచువేడుకతో [illegible] కిటికీ లలో నుంచగా ఆపురమందలి మేడలు భువనవిజయము నంగి తేజస్సు తో కూడినయామహానీయునికి [illegible] చి తాను వేలకొలంది పాయ లై తనయందలిబంగరుతామరలతో కూడ భూమికి [illegible] వచ్చిన యా కాశగంగాప్రవాహమా యనునట్లు ప్రకాశించె నని భావము.

౧౫౨. సకల...ములు=ఎల్లదిశలందలి దేశముల [illegible] వాసులవలనందలి మణులచే నిర్మింపబడిన ప్రశస్తమైనమంటపములు.

౨౧౪. అమృత...కథంబు=అమృతపు వెల్లిచే మిక్కిలియాశ్చర్యకర మైనవిగ

జ్ఞానదియనెడి హాస్తుచేనరికట్టఁబడినజననమరణప్రవాహరూప మగు సంసారమనెడుకొక్కు ప్రసక్తి కలది.

పరి...తరఁగ లెక్కకుమిక్కలి దైనబ్రహ్మాండ మనుబుడగలకుకల మూలప్రకృతి (మాయ) అనుసముద్రమున కావలిగ ట్టయినది. (అనఁగా ప్రకృతికతీత మైన దనుట.)

సూర్య...గంబు-సూర్యుఁడు చంద్రుఁడు అగ్నియను తేజస్సులఅపేక్ష లేని అసాధారణ కాంతిచే ప్రకాశించునది.

స్వేచ్ఛా...గ్రహంబు-తమయిచ్ఛచే గ్రహింపఁబడిన ప్రకాశమాన మై పరిశుద్ధ మైనసాత్త్విక శరీరము కలనిత్యముక్తులసముదాయము కలది.

నిఖిల...కోవిదము=సమస్త మైనయుపనిషత్తులయందు ప్రసిద్ధి వడసిన ప్రసిద్ధము లైనకల్యాణగుణములచే ప్రసిద్ధి వహించినపరమాత్మము నెల్లప్పుడును ప్రత్యక్షముచేసికొనుటచే ఒప్పుచున్నస్వానుభవముచే సుఖించుచున్నతత్త్వజ్ఞులు కలది.

౨౧౭. చటు...ములు చంచలము లైనయలలమొత్తములతుంపురులమిగులచల్లని గాలిచే గగుర్పొడిచిన (మిక్కిలి వృద్ధిచెందిన) గట్లపై నున్నచెట్లు కలది.

౨౧౮. మానిత...యువనిక గౌరవింపఁబడినమోక్షలక్ష్మియం దనురాగము కలభగవద్భక్తులసమూహములమోక్షలక్ష్మిపాణిగ్రహణసమయమందలి తెర.

౨౧౯. అవిరజానదిచెంతను నాఁచుతీఁగె లను కేశపాశములచేతను పద్మము లనెడిమోములచేతను కలువదబారు లనెడిచూపులచేతను తరంగము లనెడువళులచేతను తామరతూండ్లు లనెడిబాహులతలచేతను చక్రవాకము లనెడి స్తనములచేతను రూపొందినముక్తికాంతలసముదాయమా యని యూహింప తగిన ఐరమ్మద మనుసరోవర మొకటి కలదు.

౨౨౩. పెండ్లికొడుకుఁగొమరులన్ — కౌమారవయోవిశిష్టులగు పెండ్లికొడుకులను.

౨౨౫. ఉభ...లకున్ = శ్రౌతకర్మము స్మార్తకర్మము అను రెండింటికిని లోఁబడినవారికి, అయోధ్య = యుద్ధము చేయరానిది (పొందరానిది. కేవల భక్తిమాత్రప్రాప్య మని భావము.)

౨౨౮. పరమ...జ్ఞతన్ — (స్త్రీపక్షు) శ్రేష్ఠమైన పుష్పాలసౌందర్యముచే (నగరపక్షు) ప్రశస్తమైన దేవతాసౌందర్యముచే.
ఆత్మ...సము — (నగరపక్షు) తనయందలి యుద్యానవనముల ప్రశస్తమైనశోభ (స్త్రీపక్షు) ఆత్మజ్ఞానానందముచే శ్రేష్ఠమైన వికాసము.
గరగరికలగరిమ = చక్కఁదనముల యతిశయము.

౨౩౪. కేవల...నుండు = భ్రూవిలాసపరిభావమాత్రము చేతనే కల్పింపఁబడిన సమస్తబ్రహ్మాండములనడఁక కలవాఁడు. (కనుబొమల వలనము చేతనే సృష్టిస్థితిలయములు కావించువాఁ డనుట.)

౨౪౧. సముద్వేజక...కోటిన్ = భయంకరమైన సంసార మను గ్రీష్మకార్చిచ్చుచే తపింప చేయఁబడుచున్న పలు తెఱఁగుల మానవుల సమూహమును.

౨౪౭. చెక్కిలి గొట్టి పాలు త్రాగించుట పసిపాప పాలు త్రాగక దిక్కులు చూచుచున్నప్పుడు తల్లి చెక్కిలిపై కొట్టి యేడ్పించి బలవంతముగ పాలు త్రాగించుట. వల దన్నను విడువక యుపకార మొనర్చు సందర్భమున నీ దేశీయమును వాడుదురు.

కఠినపదార్థ వివరణము.

అ.

అంకురార్పణము = బీజములను నాటుట; ప్రారంభము.

అంతర్వాణి = శాస్త్రవేత్త, పండితుఁడు.

అందలము = నరుఁడు వాహనము.

అంబరీషము = మంగలము, వేఁపుడుపట్టి.

అకరు = కింజల్కము.

అగదంకారుఁడు = వైద్యుఁడు.

అచ్చికము = గోరంత.

అడపపుదొయ్యాలి = పాందాను మోయునది.

అనలుంగొనలుం బాఱు = చిగుర్చు, వర్ధిల్లు.

అనిపించుకొను = పలువుపొందు, వీడ్కోలుపడయు.

అన్నుగొల్పు = మత్తిలఁజేయు, పారవశ్యము పొందించు.

అన్నువ = అల్పము, కొంచెము.

అపురూపము = అపూర్వము, వింత.

అబింధనము = నీరే కట్టెలుగా కలది. (మెఱుపు)

అభినీతి = అభినయించుట.

అయుతసిద్ధత్వము = అవినాభావసంబంధము, ఒండొంటిని విడువకుండుట.

అరాళము = వంకరయైనది.

అరిగ (గె) = ఎండ మొదలగువాని కడ్డముగా పట్టుకేడెము.

అఱిమఱి = సంభ్రమము, కలఁత

అలుచు = ప్రతిఘటించు, మాఱ్కొను.

అగ్గలిక = మిక్కిలి నిర్బంధము.

అలఁత = బాధ.

అల్లారుబెల్లము = మిక్కిలి ప్రియమైనది.

అళుకు = భయము.

అవగణనము = తిరస్కారము.

అవలగ్నము = నడుము.

అసదు = అల్పుఁడు; అల్పము.

అసలుకొను = పంకిలమగు.

అసిమిగొల్లెన = గోనెలతో వేసినచిన్న గుడారము.

ఆ.

ఆఁక = ఆజ్ఞ.

ఆఁచు = అడఁచు.

ఆకళించు = అవగాహనము చేసికొను.

ఆకించన్యము = దారిద్ర్యము.

ఆఢకీకణము = కందిగింజ.

ఆఢ్యంభవిష్ణుఁడు = సంపన్నుఁడు.

ఆదట = ప్రేమము; ఆసక్తి.

ఆధోరణుఁడు = మావటీవాఁడు.

ఆనవోడుచు = ఆజ్ఞపెట్టు.

ఆయము = మర్మము, రహస్యము.

ఆరనాళము = పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు

ఆర్చు = ఆడించు, చలింపఁజేయు; పోఁగొట్టు.

ఆసారము=ధారాసంపాతము, అవిచ్ఛిన్నముగా కురియునది.

ఇ.

ఇంద్రగోపము=ఆరుద్రపురుగు.
ఇత్తి=పాచికవిసరుడి మూఁడు బొట్లు జత; ఆఱు.
ఇముడుకొను=ఇముడ్చుకొను

ఈ.

ఈఁగు=చూఱఁబడు.
ఈగడ=జాడ.
ఈగడవెన్ను=జాడ తెలియు.
ఈరమి=గుబురు.
ఈరము=పొదరిల్లు.
ఈరసము=కుచ్ఛపనితనము.
ఈరితము=త్రోయఁబడినది.
ఈలువు=పాతివ్రత్యము.

ఉ.

ఉక్కు=శౌర్యము; స్థైర్యము
ఉచ్ఛ్రాయము=ఎత్తు, ఔన్నత్యము
ఉడిగంపుకత్తె=సేవకురాలు.
ఉడివోవు=తొలఁగు.
ఉత్సేకము=అతిశయము.
ఉదరు=ఉద్దవిడి.
ఉద్ది=జత; సమానము.
ఉపదంశము=ఊరుఁగాయ.
ఉపశ్లోకించు=స్తుతించు, పొగడు.
ఉప్పరవీధి=ఆకాశమార్గము.
ఉప్పరిగ=మేడ.
ఉమ్మలి=బురద.
ఉమ్మలించు=దుఃఖించు.
ఉరుగడు=పెనువేరు, పెద్ద.
ఉలుపా=కానుక.
ఉల్లసము=ఎత్తైనది.
ఉల్లాసు=గుబ్బపు, నిటారువిసరపు.
ఉగ్గపాము=ఎలపాగ.

ఊ.

ఊడిగము=సేవ, దాస్యము.

ఎ.

ఎక్కిరింత=వాహనము.
ఎక్కుడు=అధికుఁడు.
ఎగవిడుచు=విడిచివేయు.
ఎడయు=తొలఁగు.
ఎడలు=విచ్ఛిన్నమగు.
ఎత్తుపడు=పురికొల్పు, ప్రోత్సహించు.
ఎనయు=మేళవించు, కలియు.
ఎఱియు=కాలిపోవు.
ఎలయించు=ఉసిగొలుపు.
ఎలమి=సంతోషము.
ఎల్లి=రేపు.
ఎసకము=అతిశయము.

ఏ.

ఏఁచుకొను=బాధించుకొను.
ఏకసంథ=ఒక్కసారి వినుట.
ఏదు=ముండ్లపంది.

ఒ.

ఒంటనిరాజు=గిట్టనిరాజు.
ఒజ్జనము=ఉపాధ్యాయత్వము.
ఒడ్డారించు=ఎదుర్కొను.

ఒ[illegible]
ఒ[illegible]
ఒ[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ఓ.

ఓ[illegible]
ఓ[illegible]

ఔ.

ఔ[illegible]
ఔ[illegible]
[illegible]
ఔ[illegible]

క.

కండ[illegible]
కం[illegible]
కం[illegible]
కం[illegible]
కం[illegible]
కటి[illegible]
కట్టడ=నియమము, కట్టుపాటు
కడ[illegible]
కడింది=అధికము.
కడిమి=పరాక్రమము.
కను[illegible]
కనుమ=కొండలసందుత్రోవ. [జు.
కపి[illegible]=కోటగోడపైనుండుబురు

కరం[illegible]
క[illegible]
క[illegible]=ఆభరణవిశేషము.
క[illegible]=నేర్పులు.
[illegible]
కల[illegible]
క[illegible]కమసాలి.
కల[illegible]
క[illegible]
కళలు=శరీరమందలి సప్తధాతువులు.
క[illegible]
క[illegible] [illegible]భాగములందు [illegible]
[illegible] ఒకటి విడిచి
[illegible]
[illegible]

కా.

కా[illegible]
కా[illegible]=బాధపెట్టు.
కాశ్మీరము=కుంకుమము.

కి.

కిగ్గాడి=నీచము, అల్పము.
కిణము=గాయము.
కిమ్మీరితము=చిత్రవర్ణములు కలది.
కిరుచుకత్తి=ఇరువైపుల వాడిగల కత్తి.
కిల్లాడు=చీటి.

కీ.

కీలాలము=నీరు.

క్రొంటు=జాఱుగా ముడిచిన వెండ్రుకల ముడి.

కు.

కుంభీనసము=సర్పము.
కుడుంగము=పొదరిల్లు.
కుమారిలు=తపించు.
కురువిందము=మాణిక్యము.
కురువిందవిరిగుబ్బసరము=పువ్వువలె చక్కని మాణిక్యము నాయకమణిగా గల హారము.
కుఱు=కొంచెము, అల్పము.
కులము=ఇల్లు.
కువిందుఁడు=సాలెవాఁడు.

కూ.

కూఁకటి=పిల్లజుట్టు.

కై.

కైరలించు=అతిశయింపఁజేయు.
కైలంకులు=పార్శ్వములు.

కొ.

కొంచు=వెనుదీయు, సంకోచపడు.
కొడిమె=అపనింద.
కొఱ=కొదవ, లోటు.
కొమ్మి=ఒకానొకఫలవృక్షము.
కొఱ=ప్రయోజనము.
కొఱడు=ఆయుధవిశేషము.
కొఱుకు=ఎర, ఆహారము.
కొలుచు=ధాన్యము.

కో.

కోవిదుఁడు=పండితుఁడు.

క్రా.

క్రాయము=ఉమియము, క్రయము.

క్రో.

క్రోడము=వరాహము, అడవిపంది.
క్రోవి=మూస, లోహాదులు కరఁగించెడు పాత్రవిశేషము.

ఖ.

ఖర్వము=కుబ్జము.

గ.

గంధసారము=చందనగంధము.
గదాయుధము=ఆయుధవిశేషము.
గవయము=పోఁతుమృగము.
గర్వాళించు=గర్వించి మాటాడు.
గరగరిక=సొంపు.
గరిడిము=ఆయుధాభ్యాసస్థానము.
గవను=దుర్గద్వారము.

గా.

గాంధర్వము=సంగీతము.

గు.

గుణియము=సూత్రము.
గుములు=గుంపు.
గుళుచ్ఛము=గుత్తి.

గె.

గెంటు=చలనము.

గో.

గోలెము [illegible]

గోరసోను అతిశయించును.

గో.

గోప్ర[illegible]ము [illegible] త్రోవ [illegible]

గౌ.

గౌతమీయము న్యాయశాస్త్రము.

గ్రా.

గ్రాసము [illegible]

ఘన.

ఘనసార[illegible]పుష్పములు [illegible] [illegible] తెప్పగా ప్రతిప్పలు.

ఘు.

ఘుటిక గుళిక.

ఘుగా.

[illegible] తెలుగు [illegible]

చ.

చం[illegible]ము(ము) [illegible]

చంద్రశాలము [illegible] పురకొన్న [illegible]

చక్కదేరు [illegible]

చక్కి చేయుము ముక్కలుచేయుము.

చదురు నేర్పరి.

చాలు [illegible]

చలపట్టు అభినివేశముగలదగు, పట్టు పట్టు.

చా.

చాంగు ప్రశంసార్థము.

చి.

చిట్టంటుచేతలు నఖదంతక్షతాదులగు శృంగారచేష్టలు.

చిట్టకము శృంగారచేష్ట.

చిప్పడి కొంచెపుతేమ.

చు.

చుంచు ప్రసిద్ధికెక్కిన.

చె.

చెయువులు పనులు.

చెలందిపురుగు సాలెపురుగు.

చే.

చేకొను ఆదరించు.

చేడ్పడు బాధపడు.

చొ.

చొక్కు పరవశమగు.

చౌ.

చౌకళించు నాలుగుకాళ్ళపై కొత్తి దాటు.

జ.

జంబాలము బురద.

జబురుజంగు ఒకవిధమగు చిన్న పిరంగి.

జలపోలత వెండిబంగారముల నీటితో చేసిన మొలాము.

జల్లులు కమ్మలు.

జనరంజనము [illegible] సొంపు.

జా.

జానపదుఁడు = గ్రామ్యుఁడు, పల్లెటూరివాఁడు.

జి.

జిగి = కాంతి.

జు.

జునిగిపోవు = దాఁగుకొను.

జృ.

జృంభణము = అతిశయము, ఆవులింత.

జై.

జైమినీయము = పూర్వమీమాంసాశాస్త్రము.

జో.

జోకు = తిట్టు.

జోఘుష్యమాణము = అధికముగా చాటింపఁబడుచున్నది; ప్రకటింపఁబడుచున్నది.

డ.

డంబరము = అతిశయము.

డగరు = పిశాచము.

డా.

డాలు = కాంతి.

డి.

డిండీరము = నురుగు.

త.

తండనము = మాటిమాటికి తానశబ్దపూర్వకముగా చేసెడు రాగాలాపము.

తగులము = సంబంధము.

[illegible] నేఁగు.

తిరస్కృత (క) ప్రస్తావించుట. (కి) అనాదృత్యము.

తత్త్వము = పరబ్రహ్మము, యాథార్థ్యము.

తన్మాత్రము = అంతమాత్రము.

తమి = కుతూహలము.

తరణితనూజ = సూర్యపుత్రి, యమున.

తలఁకు = సంకోచము.

తలఁపఁసు = [illegible], నిశ్చయించుట.

తలలొగ్గు = ప్రసంగించు.

తాపసము = [illegible].

తల్లజము = శ్రేష్ఠమైనది.

తా.

తామరతంపర = అవిచ్ఛిన్నము, ఎడతెగనిది.

తాల్చు = ధరించుట.

తావలము = వ్యవధి, అవకాశము.

తి.

తిగుడు = ఆకస్మికము, [illegible].

తు.

తుగ్గుముగు = [illegible].

తుషారద్యుతి = చంద్రుఁడు.

తె.

తెగతెంపు = మిక్కిలి ధైర్యము.

తెగువ = సాహసము.

తెరువు = మార్గము, న్యాయము.

తెఱపి = అవకాశము, సందు.

తెలుచు = ప్రార్థించు.

తే.

తేజీ గుఱ్ఱము.

తొ.

తొడఁగు ప్రారంభించు.
తొడుగు తొడిగిపెట్టుకొను.

తో.

తోఁగు తడిసి యుండు.
తోయము పయస్సు. నీరు.
తోయేంధనము బడబాగ్ని.

త్రా.

త్రాప సిగ్గు.

త్రె.

త్రెళ్లు పడు.

దం.

దంచనము పెద్దపిరంగి.
దంటు పేగ్వరి.
దశాష్టకి ఇరువాద్లు, ఎనిమిది.
దవిమము సన్నము.
దసిలీనూలుపట్టు ఒకవిధమగు సున్నితమైనపట్టుతో నేసినవారు.

దా.

దాపల ఎడమభాగము.
దారుణ తటాలున, శీఘ్రముగ.

ది.

దిగ్గ=బన్నగుమ్మటులు.
దిట్టు శిక్షించు.
దిదృక్ష చూడవలెననుకోరిక.
దిసంతులుకొట్టు=నిందించు.

దు.

దుందుము కాష్ఠదీపిక.
దుగ్గ రెంగు.

దే.

దేహళి గడప.

దై.

దైవతమేదినీధరము=మేరుపర్వతము.

దో.

దోరయు=ఒండొంటిని పొందియుండు.

న.

నట్టుకొట్టు=సందేహించు.
నట్టుకొను ప్రవర్తిల్లు.
నల్లు=ఆటంకముకలిగించుకట్లు.
నరలు=పలితము, ముదిమిచే వెండ్రుకలయందు కలుగు తెలుపు.

నా.

నాన-సిగ్గు.
నాపసాని-నాటకబలిము త్రైదువ.

ని.

నిశ్చలము-స్థిరమైనది.
నిదానము=మొదటికారణము.
నిద్దము=స్నిగ్ధము; మనోజ్ఞము.
నిబ్బరము నిర్భరము, పూర్ణమైనది.
నిర్వాణము=ఆరిపోవుట; మోక్షము.
నిష్ణాతము=నేర్పుకలది.
నిష్యందము-ఓడిక, స్రవించుట.
నిసుఁగు=శిశువు.

ను.

నులుము=ధ్వంసముచేయు.

నె.

నెకబికి=మిక్కిలి చాకచక్యము; పట్టుదల.
నెగడు=వృద్ధిపొందు.
నెట్టుకొను=నెలకొను, నివసించు.
నెత్తకమ్ము=పాచికలపందెము.
నెత్తము=పందెము.
నెమకు=వెదకు.
నెఱచూపులు=నిండుచూపులు.
నెఱపు=నెఱవేర్చు, చేయు.
నెఱయన్=పూర్తిగా, నిండుగా.
నెఱి=పరాక్రమము; అందము
నెలవత్తి=పచ్చకర్పూరము.

నే.

నేదీయము=సమీపము.
నేవళము=మణులు గ్రుచ్చినహారము.

నో.

నోరుమెండగు=మూగ.

ప.

పక్కెర=గుఱ్ఱపుఅంగీ.
పచరించు=వ్యక్తముచేయు, ప్రకటించు
పటిమ=నేర్పు.
పడము=అందలమున క్రిందపఱచు [illegible] కంబళము.
పదరు=త్వరపడు.
పదువు=సముదాయము.
పనుపడు=వాడుకపడు.
పను[illegible]=[illegible]టము.
పనుపు=ఆజ్ఞ.
పన్నాగము అం[illegible]లములో[illegible].
పరిస్తోమము=[illegible].
ప[illegible]సమూ[illegible]=బాటసారులగుంపు.
పలుక=[illegible].
పల్లము జీను.
పల్యాణము జీను.
పస=సారము.

పా.

పాటుపాటు [illegible].
పా[illegible], ఆవస[illegible].
పా[illegible]ము [illegible]వస్త్రము.
పా[illegible].
పాకీండ్రము [illegible].
పా[illegible]ము [illegible].
పావడ [illegible]వస్త్రము, [illegible].
పావలు పాదరక్షలు.

పి.

పి[illegible], [illegible].
పిరుసు[illegible] [illegible].
పి[illegible], [illegible].
పిల్ల[illegible]ము [illegible]గా [illegible].
పిల్లాండి=[illegible] [illegible]ము.
పిసాళించు=పరిహాసములాడు.

పూ.

పూఁపు-పూనికి

పూ[illegible] నెగ్గ
ను పూను.

పూన్ప-ప్రయత్నము.

పె.

పె[illegible] పె[illegible], వృద్ధ
[illegible].

పే.

పే[illegible] ప్రయత్నము.

పే[illegible]ములు [illegible].

పై.

పైదలి-స్త్రీ.

పైరము-అప్పు.

పొ.

పొ[illegible] [illegible]వాఁడు.

పొదలు-వర్ధిల్లు.

పొదిగొను-కూడుకొను.

పొరయించు-పొరిగించు.

పొరలు-పరివర్తించు.

పొరిఁ-క్రమముగా.

పొరపొచ్చు-కలుగు.

పొలపము-వ్యాప్తము.

పో.

పోహణించు-కూర్చు, గుచ్చు.

పౌ.

పౌఁజులుదీర్చు-సేనలను వరుసగా
నిలుపు.

ప్ర.

ప్రకాండము=శ్రేష్ఠమైనది.

ప్రణయించు=జ్వలింపఁజేయు.

ప్రత్యయము=జ్ఞానము.

ప్రద్యుమ్నుఁడు=అధికమైనధనముకల
వాఁడు.

ప్రభాతము=ఉదయము.

ప్రా.

ప్రాక్తనము=పూర్వపుది.

ప్రార్థ్యమానము=కోరఁబడుచున్న
ది.

ప్రాలు=తలఁబ్రాలు.

ప్రి

ప్రిదులు=వదలు.

ప్రో.

ప్రోక=రాశి.

ప్రోదిసేయు=పోషించు.

బ.

బడిగల్లు=చావఁబోయి; తాతిబోను.

బతము=వ్రతము.

బభ్రువు=ముంగిస.

బఱటు=గోఁకు.

బరాబరిచేయు=తొలఁగుఁడనుచు
ప్రజలను ప్రక్కకొత్తిగించు
చుత్రోవసరిచేయు.

బలువడి=పరాక్రమము.

బవిర=గుండ్రనికర్ణాభరణవిశేషము.

బా.

బాగాలు=పోఁకచెక్కలు.

బారా=పండ్రెండు.

బి.

బిలుకుగ్రోవి=చిచ్చుబుడ్డి.

బీ.

బీఱబడలు=పెద్దజడలు.

బు

బులియు=సుఖించు.

బూ.

బూమియలు=భూమికలు, వేషములు.

బె

బెగడు=(క్రి) భయపడు.
(వి) భయము.

బెసరు=భేదము.

బెల్లి=వంచకురాలు.

బో.

బోందు=మాలావిశేషము.

బొబ్బిలికాయ=ఆభరణవిశేషము.

బ్ర.

బ్రద్దలవారు=వేత్రహస్తులు.

బ్రమయించు=మోసగించు.

బ్రా.

బ్రాంతి=లోపము.

భూ

భూమ=అతిశయము.

భృ.

భృగుపాతము=కొండచరియనుండి క్రిందికి పడుట.

భో.

భోగములపంటగోమని=సుఖములు పండు కాలము.

భ్రా.

భ్రాంతిమదంబోధనము... ...

భ్ర.

భ్రమరకములు=ముంగురులు.

మ.

మంగళకౌశికము... ...

మంజిడి=చిత్రవర్ణవస్త్రము, నీలవర్ణవస్త్రము.

మంజులాగ్రము=శ్రేష్ఠము.

మందాక్షము=సిగ్గు.

మండవాళము... ...

మగుడ్చు=మరలింపఁజేయు.

మట్టు=మితి.

మడుగు=మళ్లకు పాదులకు నీళ్ళు పోయుటకై యుండు గుంట.

మడియు=చచ్చు.

మలగొను=మొలిచివచ్చు.

మల్లెము... ...

మా.

మాణిక్యస్తంభి=మణిస్తంభమునకు యూరువంటి దండుగు...

మాదావళము=కపిలవర్ణము.

మావటము=మోద, కట్టు.

మాస్తిదము=... ... మల్లుదము.

మా.

మిటా[illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

ము[illegible] [illegible] [illegible].

ముక్క[illegible] [illegible] [illegible].

ముద[illegible]=[illegible].

ముని[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (దేవాము ముం [illegible] [illegible] [illegible] గించుమనది.)

ముప్పి[illegible] [illegible] [illegible]

మూ[illegible] [illegible].

మృగా.

మూ[illegible] [illegible] [illegible]ంచు.

మృ.

మృ[illegible] [illegible], శుద్ధిచేయు [illegible]

మె.

మెం[illegible] ఎగ[illegible].

మెచ్చు=ప్రీతి, సంతోషము.

మె[illegible]=వని[illegible].

మెలపు=జాగరూకత.

మే.

మే[illegible]=మే[illegible]యను రాగము

మే[illegible]=[illegible]సాసహాగ్ని భస్మముతోఁ బెట్టినబొట్టు.

మొ.

మొంగులు=మే[illegible]ము.

మొదవు=ఆవు; పాఁడియావు.

యా.

యాయావర వృత్తి=భిక్షాటనము,బిచ్చమెత్తుకొనుట.

ర.

[illegible] - సంభోగము.

రభసము - సంతోషము.

రహి - సంతోషము, ఆనందము.

రా.

రాయిడి=సమ్మర్దము, ఒరయిక.

రి.

రింఖ=గుఱ్ఱపు డెక్క.

రిక్తము=వ్యర్థము.

రు

రుప్వ్యా=(వేదభాగముల)వల్లె.

రే.

రేఁచు=విజృంభించు.

రో.

రొప్పు=తేఱుము.

రో.

రోమాళి=నూఁగారు.

ఱి.

ఱిచ్చవడు=చేష్టలు లేకుండు.

ల.

లక్ష్యము=వ్యాజము, మిష.

లఘుత్వము=లాఘవము,అగౌరవము.

లాం.

లాంగులు=లంఘనములు (గుఱ్ఱపు దుముకులు).

లాఁతి=అన్యము.
లాతపుఁగోల=...నాగదండము.
లాక్షా=లక్క.
లాయము=ఉద్రేకించు, విజృంభించు.
లాలసుఁడు=మిక్కిలి ఆసక్తి గల వాఁడు.
లాహిరిమోదము=గంజాయి గొట్టము.

లు.

లుంగము=పుల్లమాదీవృక్షము.

లె.

లెప్పము=సున్నపుపూఁత.

లో.

లోఁగు=వెనుదీయు.
లోఁచు=లోఁబఱచుకొను.
లోలత=ఆసక్తి; చాంచల్యము.

వ.

వంగడము=వంశము.
వగ్గు=కృశించినది.
వతంసము=శిరోభూషణము.
వలకేలు=కుడిచేయి.
వలగ్నము=నడుము.
వలభి=ఇంటిచూరు.
వసివాళ్ళు=మిక్కిలి వాడుటలు.

వా.

వాఁడి=పదను; శౌర్యము.
వాగె=గుఱ్ఱమునోటికి త్రెయుటకుఁ దగిలించెడుపగ్గము.
వాజి=గుఱ్ఱము.
వాలాయము=అవశ్యము, తప్పక.
వాలాము=వాఁడిగలుగుట.
వాల్లభ్యము=ప్రియభావము.
వాసిము=పరిమళము.

వి.

విందు=చుట్టము.
విచ్ఛిత్తి=సహజసౌందర్యము.
విటుఁడు=కుస్సగాఁడు.
వితర్ది=అరుఁగు.
వితానము=చాఁదిని, మేలుకట్టు.
వితీర్ణి=దాతృత్వము, వితరణము.
వినున్నను=విసరిచేయఁబడినది.
విరఁడి=చిల్లగబంగారము.
వివేచించు=విచారించు.
విస్ఫృత్వరము=వ్యాపించునది.

వీ.

వీఁక=ఉత్సాహము.
వీఁగు=పరుంచు; గుంపు.
వీడు=సేన.
వీరముష్టులు=స్త్రీలు గాని పెద్దవేలిని ధరించెడుముద్రికాశేష ములు.
వీసరపోవు=జారిపడు.

వె.

వెక్కసము=దుస్సహము, సహింప రానిది.
వెడబగువు=తుచ్ఛమార్గము.
వెరసు=మొత్తము.
వెలమ=శుద్ధిచేయుట, తోము
వెలార్చు=వెల్లడించు.

వే.

వేనలి = కొప్పు.

వేళ్ళకోళ్ళ పుత్తెంగెలు = దిక్కులపడియెడు స్త్రీంగెలు.

వై.

వైయాత్యము = దిట్టతనము.

వైయాసికము = ఉత్తరమీమాంసాశాస్త్రము.

వ్రా.

వ్రాలు = అతిశయించు, మీఱు.

వ్రే.

వ్రేఁకదనము = బరువు, భారము.

వ్రేఁగు = (౧) తపించు, వేఁగు.
(౨) భారము, బరువు.

శ.

శయము = చేయి, హస్తము.

శలలము = ఏదుపందిముండ్లు.

శలలి = ఏదుపందిముండ్లు.

శా.

శారద = ఏడాకులరఁటి.

శూ.

శూర్పము = చేట.

శై.

శైబికులు = పల్లకి మోయువారు.

శ్యై.

శ్యైనంపాత = డేగవేఁట; వేఁట

షా.

షాడ్గుణ్యము = సంధివిగ్రహయాన ఆసన ద్వైధీభావసమాశ్రయములు, అను నీతిశాస్త్రప్రసిద్ధమైన గుణములు.

స.

సంగడి = జత, సమూహము, సాహచర్యము.

సంతాయమానము = ఆచరింపఁబడుచున్నది.

సందుకొను = దూఁడుకొను.

సంపదిలు = సమృద్ధమగు.

సమ్మాళిగలు = పావుకోళ్ళు.

సంవాహనము = పిసుకుట.

సంహ్రీణుఁడు = బాగుగా సిగ్గునొందినవాఁడు

సగతు = గుఱ్ఱపుజీను పైరత్నాదులపక్కిపీ.

సత్తి = శక్తి.

సత్త్వము = సత్తువ, బలము.

సరడాఁకు = రుజువగు.

సరిపెణలు = గొలుసులు.

సవి = అని, అనుకొని.

సా.

సాలము = కోట.

సాహిణి = గుఱ్ఱపువాఁడు.

సిం.

సింగినాదము = పిల్లరోగుల వాద్యవిశేషము.

సిడిమ్రాఁకు = గ్రామదేవతలజాతరకు నాఁటినస్తంభము.

సిబ్బితికాఁడు = సిగ్గు కలవాఁడు.

సు.

సుమాళము = పారవశ్యము.

సుమాళించు = పారవశ్యమునొందు.

సురాళించు = దిగఁదుడుచు.

సుషి = రంధ్రము.

సూ.

సూడిగము = గాజు.

సూడు = పగ, రోషము.

సో.

సోలయు = విముఖతనుబొందు.

సౌ.

సౌమనసము = పువ్వు.

స్థే.

స్థేమము = స్థిరత్వము.

స్రు.

స్రుక్కాటు = వెనుదీయుట.

హా.

హారువు = సన్నాహము.

హ.

హరిద్రము = పసుపు.

హి.

హిమవారి = పన్నీరు.

హూ.

హూతి = పిలుపు.

హో.

హోగ్గసులు = అంతఃపురపు కావలివారు.

హే.

హేతి = అగ్నిజ్వాల; ఆయుధము.

హేరాళము = అధికము.

కళాపూర్ణోదయము

(సాంతరపాఠములు)

(ఈ కళాపూర్ణోదయము ముద్రణమునఁ గ్రొత్తగఁ జేర్పఁబడినపాఠము లేయేప్రతులను బట్టి తీసికొనఁబడినవియో తెలుపుటకై యా ప్రతులనామము లీక్రిందఁ జూపినగురుతుగ నేకాక్షరములతో వివరింపఁబడినవి.)

(ఏలూరి ప్రతికి (ఏ) తిరుపతిప్రతులకు (తి) తంజానగరప్రతులకు (తం) మఱియుఁ జిన్నయసూరిపాఠములకు (చి) సూర్యరాయాంధ్రనిఘంటుపాఠములకు (సూ) శ్రీగురలక్ష్మీకరపాఠములకు (శ) అనియు గ్రహించునది.)

ప్రథమాశ్వాసము

పద్యసంఖ్య	పద్యసంఖ్య
౩ అల్పులు. (తి)	౬౪ మహి. (ఏ)
౫ తల్పపటీ. (చి)	౭౦ పొనరించు. (ఏ)
౮ మఖాగ్నిభుజాంతి. (తి)	౭౩ భూవరుఁడు విశిష్ట. (ఏ)
,, వాఁడు మొదలు. (ఏ)	౭౭ తదనుజుఁడు. (తి)
౧౧ శిరము... వాంఛాకల్పమునబరి పాల్గొనదాది. (ఏ)	౭౯ దానహోత... నిధానంబు... నుతియింప ఘన. (ఏ)
,, కావ్యపద్ధసంగ. (తి)	౮౨ శ్రీవత్సాంక. (ఏ)
౧౬ గుణనిధిని... భూవిభుని గృ ష్ణుని... అభివర్ణించెద (ఏ)	,, గజతతిన్. (తి)
౧౯ అరువీటి (ఏ)	౮౩ భోగపదతన్. (ఏ)
౨౯ పరిశుద్ధి (ఏ)	౯౨ ఉలుకున్. (ఏ)
౩౦ నాగవిభుఁడు. (తి)	౧౧౧ చలువ. (సూ)
౩౬ గణనీయ... పద్ధతిం దత్ర్ప. (ఏ)	౧౧౨ కోటల మేడల గోపు రంబులన్. (ఏ)
౪౦ ఉదయగిరి... వెలయుచున్. (తి)	౧౧౫ పంకిలప. (ఏ)
౪౬ యశోధన్య. (ఏ. తం)	౧౧౬ కనుకులు. (సూ)
౪౭ శోభనసార. (ఏ)	౧౧౭ తలిర్చు (ఏ)
౫౬ భూరిగుణ... హారి. (ఏ)	౧౧౯ అచలిత (ఏ)

పద్యసంఖ్య.	పద్యసంఖ్య.
౧౨౭ నిరూఢిఁ గన్న. (ఏ)	౧౭౨ తప్పు. (ఏ)
౧౩౩ అలుక నాపాలభాలిక. (ఏ)	౧౮౧ సైన్యసంపతికి. (చి ఏ)
౧౩౫ తగులములు. (ఏ)	౧౮౪ ఏకసంభవ... పేరఁ గలభాషిణి. (ఏ)
౧౩౭ పూనిక కొప్పు... పెద్ద్య (ఏ)	౧౮౬. కోటికి ... గుమాపాసనా ... వించుచు ... నీవిందు... వర్య లాశ్చర్య (తి)
౧౩౮ పోటుగంట్లు. (చి)	౧౮౮ ప్రాసంబు. (ఏ)
౧౩౯ సముద్రక్రియలన్. (ఏ)	౧౯౦ కాభున (తి)
౧౪౦ నయాంబు (ఏ)	౧౯౧ చరియింప. (తి. ఏ)
౧౪౧ కనఁ గర. (తి)	౧౯౬ కొంతసేపు. (తి)
,, అనుచు. (చి)	౨౦౨ దలఁ పైన...కలఁగి. (ఏ)
౧౪౪ ముందటి. (చి)	౨౦౪ వానికొలుకు. (ఏ)
,, కైకొనవె. (ఏ)	౨౦౫ అది నీకగు వింటి వెట్లనియె చేసి...నీకు. (ఏ)
౧౪౬ చొచ్చి (ఏ)	౨౧౧ పుణ్యనిరీక్షణ (ఏ)
౧౪౯ కాల్చుచు. (చి. ఏ)	
౧౬౦ కడిది. (తి)	
౧౬౪ ఇది యే మారసి. (ఏ)	
౧౬౯ అట్లుగుగు. (తి)	

ద్వితీయాశ్వాసము.

౮ దృష్టుల...దీవెనన్. (సూ)	౫౦ సింగినాదముచే. (తి ఏ)
౯ శాతకుంభ ... ఉభయతన్నమూ...ప్రవర్తిల్ల ... చొచ్చియంత. (ఏ)	౬౦ సగిదాఁ గనేదా. (ఏ)
౨౧ అప్పుడది యెఱిఁగి (తి. ఏ)	౬౯ అప్పుడు. (తి)
౨౩ వారలున్...ఎత్తింగింపఁగన్. (ఏ)	౭౧ (క్రొత్తపద్యము తి. ఏ).
౪౦ ఆంత (ఏ)	౭౪ వచ్చునో లేదో. (ఏ)
౪౯ మున్నవోలె (తం. ఏ)	,, కొంకవుబారిన్. (తి)
	౮౧ (క్రొత్తపద్యము తి. ఏ)
	౮౨ వినునంటు (ఏ)
	౮౩ అప్పుడు. (తి. ఏ)

పద్యసంఖ్య.

౮౫ పూఁగాణ న్యు. (ఏ)
" పెద్దలకు (చి)
౮౮ ఇంకను. (తి. ఏ)
౯౦ ఉండితిమి వా రిటు. (ఏ)
౯౨ అంగాగ గంబున. (ఏ)
౧౦౦ పాలసమున. (తి)
౧౦౨ (శ్రోత్రగద్యము. తి)
౧౦౫ పాట వింట. (ఏ)
౧౦౭ ఆచంమనఁ బరమన. (చి)
౧౦౮ ఉన్నత్కోల్పఁగన్. (తి)
౧౧౫ పశంబున. (తి)
౧౧౬ పులకించుచు. (తి)
౧౨౯ మాననియున్న...శ్రీ కాంత. (ఏ)
౧౩౦ విభూ పారసౌవృష్టి. (ఏ)
౧౩౩ ఇట్లు చూచి. (తి. ఏ)

పద్యసంఖ్య.

౧౪౧ అంత. (తి)
౧౪౪ పుణ్యఖ్యాతి. (తి)
౧౫౦ అశేషంబున. (తి)
" అత్యంతంబు ... ఉపశ్లోకింప ...ఉద్దీపించు. (ఏ)
" కోటానఁగోటు లై. (సూ)
" అగుచు హెచ్చ. (తి ఏ)
౧౫౨ ఇత్తెఱంగునం జూచి. (ఏ)
౧౫౬ కుంభఘోణమున్. (సూ)
౧౫౭ సందీప్తిప్రవాహ. (తి. ఏ)
౧౬౭ తెరువది యొఱుకపఱుప. (తి)
౧౭౯ దుర్దమా. (ఏ)
౧౮౩ మహిమంబు. (ఏ)
౧౯౨ నయత్వరిత. (ఏ)

తృతీయాశ్వాసము.

౨ అపహరింపుము. (ఏ)
౯ అంత. (తి. ఏ)
౧౧ అందు శోభలు (తి. ఏ)
౧౨ చెర్లాటు. (తి ఏ)
౧౩ నలినసంగ. (తి. ఏ)
౧౯ మించు. (ఏ)
౨౦ ఇట్టియెడ. (ఏ)
౨౮ గతులపువ్వులు. (తి. ఏ)
" అబ్జజము. (తి)
౩౫ అనుపఁ దనరారె క్రీడార్థ మనిరొ గంధ. (ఏ)
" తనసంగతి (తి)
౪౪ ఇట్లు దివ్యదృష్టిం జూచి. (ఏ)
౪౮ అమ్మునిదొస...కౌఁగిటి లోనన్. (ఏ)
౫౧ పరము. (ఏ)
౫౨ కరఁచి (సూ)
౫౬ వనచారావళిలో. (తి)
౫౭ అని చెప్పి యిట్లనిరొ. (తి. ఏ)
౫౮ మెఱయింపలే దే నరిగాద. (ఏ)
౬౦ వత్తుఁగాక. (తం)
౬౪ చేరు చెక్కుడ. (తం. ఏ)

పద్యసంఖ్య.

౬౮ వార్యమును. (తి)
౭౧ తిరిగి. (ప)
౭౨ మగువగోడ. (ప)
౭౮ బీటజడలు. (సూ)
౭౯ వెడంగుజోగికి. (ప)
౮౦ అని చెప్పికొని రంత. (తి)
౮౧ చిన్నివోవు. (తి)
౮౨ పల్కులన. (ప)
౮౭ మై చెమర్పంగా. (చి)
౮౮ (కొ)త్త గద్యము. తి. ప)
౯౦ ఎక్కటిరి...పల్లంబుసంతోషల
గోడున. (ప)
౯౧ తలపించుబహులవగోజ. (ప)
౯౫ నీచెలువు...ఉన్నది. (ప)
౧౦౦ సభ్యజనులు (తి. ప)
౧౦౫ ఈగతిఁ గోడ్డెచ్చె. (ప)
" కొంబరకు...బడిగల్లు (సూ)
౧౦౭ (కొ)త్త గద్యము. తి)
౧౧౦ తగ్గాన...అరయుటక్. (ప)
౧౧౧ (కొ)త్త గద్యము తి)
౧౧౯ మనఁ జంపు. (ప)
౧౨౯ దుర్బి పాటించోలి. (ప)
౧౩౫ పాలించుంబు. (ప)
౧౩౬ కలిత. (ప)
౧౩౭ మది. (ప)
౧౪౦ అరంగు (సూ)
౧౪౯ చోద్య మంతిలి...
వచ్చితి. (తం. ప)

పద్యసంఖ్య.

౧౫౧ గ్రహించిరి. (చి)
౧౫౩ సింహసముని. (సూ)
౧౫౪ సత్త్వగా. (ప)
౧౫౬. చాలఁ గద్యము. (తి. ప)
౧౫౮ చాల...పేరి. (తి)
" సుగంధుల్లోఁగుబు. (ప)
౧౬౩ ఇట్లు [illegible]. (తి)
౧౭౩ (కొ)త్త గద్యము. తి. ప)
౧౭౫ అప్పుడు [illegible] ముఁగని (ప)
౧౭౭ [illegible]. (ప)
౧౮౧ త్రిప్పెద. (తం. ప)
౧౮౩ [illegible]. (తి. ప)
౧౮౭ మదిఁగాంచు. (ప)
౧౯౦ సత్త్వ తిరి [illegible]. (ప)
౧౯౪ నీవ [illegible]...ఇట్లు. (ప)
౧౯౭ పెనుపగర. (సూ)
౧౯౮ [illegible]. (ప)
౨౦౮ [illegible]. (ప)
౨౧౫ ఉన్నయుపరు. (ప)
౨౧౮ మప్పుడ [illegible]. (తి. ప)
౨౩౪ పెద్దమును. (ప)
౨౪౬ విశేంప...తొలగుగాంబు
శాపంబుగను. (ప)
౨౫౧ [illegible]. (తి).
౨౭౧ నిర్వహించి. (తి. ప)
౨౭౮ ఉద్దాడించుదు. (సూ)
౨౮౩ అమ్మంటు నియ్యలోపుటాదల...
అమ్మాయెవి వాలోకించి. (ప)

చతుర్థాశ్వాసము.

పద్యసంఖ్య.

౨ అనఘగుణాఢ్యుఁడు. (ప)
౩ ఎప్పుఁ గలచె. (తి)
౧౦ సొల్లిటే. (ప)
౧౧ అల్లదియాపయంబున. (తం. తి)
౧౪ అనఁ...తుద్రి. (ప)
౧౫ ఉద్ధరించు. (ప)
౧౬ కూడఁ గోరి. (ప)
౧౮ సంశనో...నాసనళ్ళి
నుగంగ. (తం)
,, గుణనునాయాదు. (ప)
౨౦ తలంపున. (ప)
౨౧ ఓ త్రోవనయాత్రా. (తి)
౨౨ పనిని బాగు. (ప)
౩౧ అప్పుడు తగు. (ప)
౩౭ బహుకాంతగములు. (తి)
౪౦ అందని సౌందర్యి. (తి)
౪౧ గాఢభోగ్యస. (ప)
౪౫ బట్టుపాదము. (తి. ప)
,, ఓప్పు. (తి)
౪౭ అప్పుడో సి. (ప)
౫౨ పగఁగుయున్న. (ప)
౫౭ ఆది...సొగసి. (ప)
౫౯ మన తల్లిసి. (ప)
,, కొనకు మ. (తి)
౭౪ ఈ ఊన. (ప)
౭౬ తొల్లఁ దొల్చి. (ప)
౭౯ కొమ్మ...కొమ్మ. (తి. ప)

పద్యసంఖ్య.

,, ఒకటు. (ప)
౮౭ తత్తరళ. (ప)
౯౧ (క్రొత్తగద్యము. తి. ప)
౯౫ పొలపు వెల్లి. (తి)
౯౮ ఇట్లు గడంగి. (తి)
౯౯ తువ్వగ. (ప)
౧౦౭ అన్యసంబున. (ప)
౧౦౮ తోలుత. (ప)
౧౦౯ చనిచపని. (తి. ప)
,, ఇంతి రమణ్. (తి)
౧౧౧ (క్రొత్తగద్యము. తి. ప)
౧౧౨ అచటు...ఇచటు. (ప)
౧౧౪ సొంతాన్. (తి)
౧౧౫ (క్రొత్తగద్యము. తి)
౧౨౨ అంత. (తి)
౧౨౫ కుదే చెక్కు తేల. (ప)
౧౩౪ పరమపతివ్రిత వరిది
యాలువుగల. (ప)
,, బాటి. (సూ)
,, కవచు...తోక యుండిన. (ప)
౧౪౧ మదిన్. (ప)
౧౫౨ అనుమన్. (తి)
౧౫౩ ధుసపరికాంతి. (ప)
౧౫౪ తత్పరిణ్ణ సరణి. (ప)
౧౫౬ అంగణమున. (ప)
౧౬౧ కాక. (ప)

పద్యసంఖ్య.

౧౭౧ వృద్ధవిలాసము. (తి)
౧౭౫ అ...వ గాడిద. (తి)
౧౭౬ విడక...చెప్పినగి విని (ఏ)
౧౮౨ అని మణిస్తంభుండు. (ఏ)
౧౮౩ అని యతనితోడ...
ఉపకారంబున కెక్కింపు. (తి)
౧౮౪ అయ్యో...కష్టయోగము...
చందముల్...నీనిచ్చినన్. (ఏ)
౧౮౬ అని మఱియు. (ఏ)
౧౮౭ చంచలింపక (ఏ)
౧౮౮ అంపెదరె. (ఏ)
౧౯౪ పెడతేచు. (తి)

పద్యసంఖ్య.

౧౯౫ [illegible] (ఏ)
౧౯౭ [illegible] (తి)
౧౯౯ [illegible] (తి)
౨౦౧ [illegible]...
[illegible] (తి)
౨౦౨ [illegible]...[illegible] (తి)
౨౦౩ [illegible] (ఏ)
౨౦౪ [illegible]...[illegible] (తి)
౨౦౫ [illegible] (తి)
" [illegible] (ఏ)
౨౦౭ [illegible] (తి)
౨౧౦ [illegible] (తి)

పంచమాశ్వాసము.

౨ వాతాపీశుండు. (ఏ)
౩ శతపిన్నల. (తి)
౪ వగి యుల్లసిల్లె. (తి)
౫ తిరుగఁగ రెండ్ జేతుల [illegible] (తి)
౧౪ (క్రొత్తపద్యము. తి. ఏ)
౧౭ అప్పుడు. (తి)
౧౮ అధరంబునకు...చా...
తరసముల. (తి)
౨౦ భేదనసమా...మర
లిన...శా...(ఏ)
" కల్లగుబ్బు. (తి)
" చెప్పెదరేని. (ఏ)
౨౫ (క్రొత్త పద్యము. తి)
౨౮ [illegible] (ఏ)
౩౦ [illegible] (ఏ)
౩౩ (క్రొత్త పద్యము. ఏ)
౩౪ [illegible] (ఏ)
౩౭ [illegible] (తి)
౪౧ (క్రొత్త పద్యము. తి. ఏ)
౪౬ [illegible]...[illegible]...
[illegible]...[illegible]...
[illegible]...[illegible] (ఏ)
౫౧ [illegible] (తి)
౫౨ [illegible] (తి)

పద్యసంఖ్య

,, ...మ... భాగతి
...ని (ప)

,, ...స్యవా... (తి)

౫౫ ...బొంకరాలుకను. (ఏ)

౫౬ వా.. (ప)

౫౭ ...బడకు (ఏ)

౫౯ ...సుందరు పలికిన. (ఏ)

,, ఇదివారున్నా. (తి)

౬౦ ...న్నగాలగు... ఇందు...
...యొందును. (ఏ)

౬౨ అన్యోన్య... (తి. ఏ)

,, ఎం...రము. (చి)

౬౪ ఎవ్వాని... (తి. ఏ)

౬౬ ...ణాతి. (ఏ)

౭౦ ...న్న. (తి)

౭౫ అనిచెప్పిన. (తి)

౭౯ ...ప్పినె దుండు. (ఏ)

౮౮ ...నదు వి. (ఏ)

౯౪ ...గుడు...ని (ఏ)

౯౫ సంబ్రముండటి. (ఏ)

౧౦౦ కలప్రు గెలప్రు. (ఏ)

౧౦౭ క్రీడలం ...త్రిలు మంజె. (ఏ)

౧౦౯ ...పగ...లక్ష్మి (ఏ)

౧౧౨ ...శస ...గ...
ప్రకూడ ...మి (ఏ)

౧౧౫ తనమనంబున. (తి)

౧౧౯ వి త్రగభ్రులాగు లక్షణ. (ఏ)

౧౨౧ ...లించి. (తి)

పద్యసంఖ్య.

౧౩౧ మున్నను ... గనుపట్టె ...
... ఆహ్వదవన్. (తి)

౧౩౨ ఎయ్యెడలన్. (ఏ)

౧౩౭ ప్రథమో త్తగభావము. (తి)

౧౩౮ కృపార్ద్ర. (తి)

౧౪౫ కలంగ కునికి. (ఏ)

౧౪౭ కర్ణిక. (ఏ)

౧౫౧ ఎప్పు డేమిలాభము గల్గె. (తి)

౧౫౮ కూర్చుండుటయో. (ఏ)

౧౬౪ అం... (తి)

౧౬౮ ధరణి...పై...చాంచి. (ఏ)

౧౭౮ ...సానిరాసా. (తి)

౧౮౦ గాని. (ఏ)

౧౮౧ ఏకరూపము. (తి)

౧౮౪ తెలుపడే. (తి)

౧౮౭ భాగంబు భద్రాసనముల్లం
బరిధంవిల్లు... ఇనకిరీటి. (తి)

౧౯౦ ...త్రి. (తి)

,, ...పలు వన. (ఏ)

౧౯౧ ప్రస్తుతింపుచు... అధిరోహణం
బుచేసి. (ఏ)

౧౯౨ పనుపడాటుదము. (మా)

౧౯౫ ఒ ప్పగనటి. (తి)

౧౯౬ అని మటియు ని ట్లనియె. (ఏ)

౧౯౮ ఉన్నధియు. (ఏ)

౧౯౯ కలుగు. (ఏ)

౨౦౧ తేమి (తి)

౨౦౪ విద్యుత్కాధారత (తి ఏ)

౨౦౫ మాహాత్మ్యము. (ఏ)

పద్యసంఖ్య.

౨౧౨ ఆరోగి. (ఏ)

౨౧౬ మణికంఠునివి. (తే)

౨౧౭ మగతెర. (తే)

౨౧౮ ఉజ్జన్మమునవ. (తే)

౨౧౯ మహావినతి. (ఏ)

,, ఆయనవు (తే)

పద్యసంఖ్య.

౨౨౧ [illegible] సేనకు నసు
[illegible] (తే)

౨౨౧ [illegible] (ఏ)

,, [illegible] (తే)

౨౨౭ [illegible] (తే)

౨౨౪ [illegible] (తే)

షష్ఠాశ్వాసము.

౧౨ అనిమేషనిలయులు. (ఏ)

౧౫ భీతులను...భుజాదండహ
దతండు. (ఏ)

౧౭ కన్పట్టుచున్నటి...
శబలకని. (ఏ)

౨౦ చుట్టి ఘనశక్తిన్. (ఏ)

౨౧ పెడశేంచెనో. (ఏ)

౩౩ ఎచ్చిరిలగా. (కూ)

,, అమను (చి)

౩౪ దీనికి...దాక...కంథ. (తే)

౩౯ ఒక్కపురుషుని డింక. (ఏ)

౪౦ ఎట్టివాని. (ఏ)

౪౧ వధియించు. (ఏ)

౪౫ ఎట్టొ. (ఏ)

౪౯ ఎలయించుకొని (చి)

౬౦ నీప్రతిజ్ఞ... అమ్మహాక్షి
చేతికిచ్చి. (ఏ)

౬౨ కలుషుతోడ. (ఏ)

౬౬ నడచెవ నని. (తే)

౬౭ [illegible] (కం)

౬౯ [illegible] (ఏ)

,, [illegible] (తే)

౭౨ [illegible] ... వినయ
[illegible] (ఏ)

,, [illegible] (తే)

౮౬ [illegible] (తే. ఏ)

౮౯ [illegible] (ఏ)

౯౫ [illegible] ... దండ (ఏ)

౯౯ [illegible] (ఏ)

[illegible] (ఏ)

౯౭ [illegible] (కం)

,, [illegible] (తే)

౧౦౧ [illegible] (తే)

౧౦౪ [illegible] (ఏ)

౧౦౫ [illegible] (తే)

౧౦౬ [illegible] (ఏ)

౧౦౭ [illegible] (తే)

౧౧౨ ఒగిగటి. (ఏ)

పద్యసంఖ్య

౧౧౩ ఎ... (పం)
,, ... చూడు
... (ఏ)
౧౧౪ ... (ఏ)
౧౨౧ ... (తిం.ఏ)
,, ... (ఏ)
౧౨౪ ... (తి)
౧౨౫ అనుగు... (తి)
౧౨౬ ... (ఏ)
౧౨౮ ... (ఏ)
౧౨౯ ... (ఏ)
,, ... (చి)
౧౩౦ ... (ఏ)
౧౩౩ ...
... వస్తు
ప్రకట... (ఏ)
౧౩౭ ... (ఏ)
౧౪౨ ... (ఏ)
౧౫౨ ...
...వని. (ఏ)
౧౫౩ ... (ఏ)
౧౫౪ ... (తి)
౧౫౬ ... (ఏ)
౧౫౮ ...
... అడిగిన ...
... కొండనియము. (ఏ)
౧౫౯ ... (ఏ)
౧౬౭ ...
... (ఏ)

పద్యసంఖ్య.

౧౭౦ ప్రహిత. (ఏ)
౧౭౨ అస్పృష్టి... ఫలం బైన... పాత్ర
...కాదె (ఏ)
౧౭౪ ...ంము. (ఏ)
౧౮౩ ... (పూ)
౧౮౬ ఎట్టు... తగిలి... లేదు. (ఏ)
౧౮౭ అగుట... (ఏ)
౧౮౯ ... అలుకుచు. (ఏ)
౧౯౭ ...
పసలగాదు (ఏ)
౨౦౧ ... ఆడ చూసు. (ఏ)
౨౦౨ ...గియు. (ఏ)
౨౦౩ ... (ఏ)
,, ...
... (పూ)
౨౦౪ ... (ఏ)
౨౦౭ సులలిత. (ఏ)
౨౦౮ ... చేర్చి. (ఏ)
౨౧౦ కోమలి. (ఏ)
౨౧౮ ... (శ)
,, ... (ఏ)
౨౨౧ ... (ఏ)
౨౨౩ ... (ఏ)
౨౨౫ ...
... (ఏ)
,, ... (తి)
,, ... పాదలి ...
... ప్రతికూలంబు ...
... నవమాలికల ...

పద్యసంఖ్య.

కని వచ్చుచు ... ఆట ... ...మన్నె...నీవులు...అగుచ రణ... పన్ను ... కదలికపా దలికల...తీగల. (ప)

౨౨౯ చెల్వగు. (ప)

౨౩౨ వెస బెట్టుచును. (ప)

౨౩౩ ఆగతి. (తే)

౨౩౪ కల్కి...సుకన్యక... (కం)

౨౩౫ తోడిచేడియల. (ప)

౨౪౫ ... (ఉ)

౨౪౭ ప...పి. (తే)

౨౫౧ ...వారుండ. (ప)

౨౫౬. ఒక్క...(ప)

౨౬౧ ...ము. (ప)

౨౭౦ ...విన. (సీ)

౨౭౧ ...చిన. (సీ)

౨౭౫ సీస...పూరితం (ప. తే)

౨౭౯ ...న...న (ప)

సప్తమాశ్వాసము.

౧ పుష్పిప్రవయ. (ప)

౨ ఒక కేళివనంబు. (ప)

౧౨ కెరపుగ...తి. (సీ)

౧౬ (క్రొ...గద్యము. తే. ప)

౨౧ పోగి...జీయ... (తే. ప)

౨౩ ఆయమక. (ప)

౨౪ కిల్లాడ వాడ. (ప)

౨౬ తెలియకగాని...

ఉన్నవారికిన. (ప)

౩౧ ఇట్లనియెత్తె (ప)

౪౩ ఎ...గుచె. (ప)

౪౯ మునిపోత. (ప)

౫౦ తపతక. (ప)

౬౧ ఎసగ...గ. (ప)

౬౨ నేర్పు (ప)

౬౫ శీఘ్రము. (తే)

౬౬ ...ము. (ప)

౬౭ లగ ...ము. (ప)

౬౮ నాదం...తేజమ... కంబు...సంగ...లం కోర... పత్త్రి...ఉర్వ సేన...చెలు వాం...తలదండు ...నవ ...తీవ్రబంధు... ...తళ్ళ సమంచ... ...పరి... ...ముంబు...స...తో డ...గవన...కన... ముంచుతుముందుతి...గాంభీర్య గమనంబున. (ప)

పద్యసంఖ్య.
౬౨ ఎందుఁగఁ జిత్ర. (ఏ)
౬౩ దేవుని నిత్యు (తే)
౬౪ భుజగయుగ. (ఏ)
౬౭ అతిని. (ఏ)
౭౧ అంచి (ఏ)
౭౨ పుత్రులు. (ఏ)
,, సోరఁగులు సేవ. (సూ)
,, చెట్టములఁ బట్టుదూరలు
సనుపమంస్ల. (ఏ)
౭౩ (శ్రీ) బద్యము. ఏ)
౭౫ నానఁ గావుల్. (తే. ఏ. చి.)
,, తిరిగి (ఏ)
౭౬ గూడ్రసులస్. (ఏ)
౯౫ ప్రసిద్ధ ...తిరిగస్. (సూ)
౯[illegible] నిర్వ్యగలులు. (ఏ)
౯౬ మగ గుమక్క. (ఏ)
౯౭ గుసగుసలవలన. (ఏ)
౧౦౧ తలఁచుకఁటి. (ఏ)
౧౦౨ సరిఁగాలచేగ్ప వాని (ఏ)
౧౦౩ లసదును. (ఏ)
౧౦౪ [illegible]. (ఏ)
౧౦౫ బిడి తోంకత్రత (ఏ)
౧౦౬ కాముదీప్తిసము. (ఏ)
౧౦౭ తపస్సువిరతిగులు. (ఏ)
౧౧౦ గాఁ టిగఁడా. (ఏ)
౧౧౧ గుబుగొభ. (ఏ)
౧౧౭ ప్రియుఁడట. (ఏ)
౧౨౧ చేర్పఁ గొడుదుక్. (ఏ)
౧౨౨ మెలసి. (ఏ)

పద్యసంఖ్య.
౧౨౪ తిలకంబు. (ఏ)
౧౨౬ పసపలుప. (ఏ)
౧౨౭ జెల్లివాలు. (ఏ)
౧౨౯ అరిగటిల్లాలో. (ఏ)
౧౩౦ సిరిచందంబు. (ఏ)
౧౩౧ మిసిమిసుక...రాజితెడు
...పంచవయస. (ఏ)
౧౩౩ వానికి (ఏ)
౧౩౫ ప్రుగ్బలమా. (తం. ఏ)
౧౩౬ జనునంబు వరసి. (ఏ)
౧౩౭ చిలుబుగ్గలో...పిడికిళ్ళ
నాఁ గవక. (ఏ)
,, పంక్తు లింపా కొడుక్. (తే)
౧౪౦ అంభితఁ బుట్టిన. (ఏ)
౧౪౭ వృష్టి. (తే. ఏ)
,, కొలుచులఁ దలిర్ప. (సూ)
౧౪౯ అతివ...అపుడు. (ఏ)
౧౫౨ అంతి. (ఏ)
౧౫౩ పన్నో దేమొ...ఇదె యని
...పదములఁ దదూరు. (ఏ)
౧౫౪ వెండి కొను...తలంపి
నిఁ తిలకుస్. (ఏ)
౧౫౫ కొ ల్పొదవఁగా. (తే)
,, ఊడ్చి (ఏ)
౧౫౬ బాపక. (ఏ)
౧౫౭ కిగ్గు దలిమి. (ఏ)
౧౫౯ కొరలు...మొగిలులో. (ఏ)
౧౬౩ కనకనియము. (ఏ)

పద్యసంఖ్య.

౧౬౫ గనయుండగాన్. (వ)

౧౬౬ పీఠ. (వ)

౧౬౯ అంత (వ)

౧౭౧ అందు (వ)

౧౭౬ గ్రీష్మధర్మము. (వ)

౧౭౭ పన్నిటితుంపురస్. (వ)

౧౭౯ ఘనసారకమలాలము. (వ)

౧౮౧ నడప. (వ)

౧౮౩ అమరెన్. (వ)

౧౮౪ వఖుర్ఝ్రస. (తం)

,, హెచ్చు వచ్చెన్. (వ)

౧౮౫ తెమ్మెర. (చ)

౧౮౯ మంజిడిగిగి (తం)

౧౯౦ వికసితసిత భూజోద్యలబ్బాల
ప్రవాళ. (వ)

౧౯౧ వాంఛ బెంచి...కోకిలల
బులుకన్. (తే)

౧౯౭ ఔంగాదన. (వ)

౨౦౩ మలుంగు పెట్టు...సంక
వినుండా. (వ)

౨౦౪ ఇట్లాణ...పలికించితి. (వ)

౨౦౭ ప్రక్క బఱటి. (వ)

౨౦౯ పాటుతగులంబు. (వ)

౨౧౦ నీవిభుడు. (చ)

౨౧౧ కాలం...వినతోర్భ్యం. (తే.వ)

పద్యసంఖ్య.

౨౧౩ ... నుడు. (... వ)

౨౧౫ అంబ్య ... గారవించిన
...సనగాయా. (వ)

౨౨౨ ... గారింపి. (వ)

౨౨౫ ... అత్తి (వ)

౨౨౬. ... సాగా...
సనఫి. (౧)

౨౨౭ పతి... (వ)

౨౨౯ ... గన్న...
విరహోంసు. (వ)

౨౨౯ ... ...పీసు. (వ)

౨౩౭ ...సిన్య. (వ)

౨౩౯ పతి గను (వ)

౨౪౨ ... గా...సు. (వ)

౨౫౫ ఏ ... (వ)

౨౫౪ ... (వ)

౨౬౩ గా ద రాగు. (వ)

౨౬౪ నీతిగము (వ)

౨౬౫ ... ములు. (వ)

౨౬౬. ప్ర... గవిగులు. (వ)

౨౬౭ ... (వ)

౨౭౫ శ్రీ... హాదిగ్భ...
బగుమ. (వ)

౨౭౯ నిష్ఠగించిన. (వ)

అష్టమాశ్వాసము.

పద్యసంఖ్య.

౪ చూపాగ్నిదగ్ధాంగంబుల పళింపదుల
...నిపేత్వయమహిమధ్యసల్
బాగ...కడను. (ఏ)

౬ ఠో పెంచ బ్రహ్మాణం బని. (ఏ)

౭ దాయకప ... చైత్యంగాను
భాతె (ఏ)

౯ గండు బాను. (ఏ)

౧౩ పాయుంగ్ని యపసంలో
యుబాగా. (సూ)

౧౯ నీను...కప్పి డాచిన. (ఏ)

౨౧ అబరించుచు. (తి. ఏ)

౨౨ అంత. (తి)

౨౪ ఇడపడగ... పిడుగాడు ...
తలపిడికొన్న...పలక్. (ఏ)

౨౫ కనుచు. (సూ)

౨౭ దాగ నొక్కటు. (ఏ)

౩౩ బాదకని. (ఏ)

౩౫ తోలంచి (సూ)

౩౬ సహోదయుంబు సకల. (ఏ)

౪౧ భాసగు...అడచు. (ఏ)

౪౨ పిల పొందములు (సూ)

౪౪ గట్టిగ.

౫౪ పల్లము. (ఏ)

౫౯ గట్టు. (ఏ)

౬౩ అప్పుడు. (ఏ)

౬౪ చక్కచేసిన. (సూ)

౬౫ ఓటమితో హత. (ఏ)

పద్యసంఖ్య.

౬౬ యాత్రా చంగుడు. (ఏ)

౬౭ తురగారోహణమున భీకరఖడ్గ
ము కేల నొప్పగా నేగి...ప
తి సాదించన్. (ఏ)

౬౮ సన్న. (ఏ)

,, సేరు పాణి...వరణ. (తి)

౭౦ వాలు. (ఏ)

౭౫ గబిబిజి వారించుచు. (ఏ)

౭౬ రసాతిస్ఫారిత. (ఏ)

౭౮ పరువాని గణింపక. (ఏ)

౮౦ ఏనిక పోరు. (ఏ)

౮౧ ఊరువడిని (ఏ)

౮౩ ప్రైన్యంబు. (ఏ)

౮౪ పెవంచు. (ఏ)

౮౬ తలపడుచో. (ఏ)

౮౭ పెడచేత గట్టిన. (ఏ)

౮౯ పోటు. (ఏ)

౯౦ మగుడన్...ఊటకి. (ఏ)

౯౧ కవిసిన. (ఏ)

౯౪ అబింధన. (ఏ)

౯౫ అంత నవ్వాడు. (ఏ)

౯౬ తవర జనిన్...ఘనపథ
మునందు. (ఏ)

౯౭ కళలీన. (తి)

౯౮ కుచస్థలిగ. (ఏ)

౯౯ గిరిశిఖరంబు. (ఏ)

౧౦౦ అత్యంతమోదంబున నతండు. (ఏ)

పద్యసంఖ్య.

౧౦౨ కనిచెదరుటు. (ఏ)

౧౦౩ ఓర్వ సుని (తి)

౧౦౫ అట్టినన్ను ...
అంతరంగుఁడు (ఏ)

౧౧౦ ప్రతిపీనల. (ఏ)

౧౧౨ అస్పచు. (తి)

,, మహోత్సవ...నలు చెసలన్...
విదారి తైక... టెట్టుచ...
పొట్టు. (ఏ)

౧౧౩ అల్కాన్. (ఏ)

౧౧౭ వారిదదత్కాఫలం. (ఏ)

౧౧౯ గర్వస్ఫీతునకు (ఏ)

౧౨౦ (క్రొత్తపద్యము. ఏ)

౧౨౧ (క్రొత్తపద్యము. ఏ)

౧౨౨ (క్రొత్తపద్యము. ఏ)

౧౨౩ (క్రొత్తపద్యము. ఏ)

౧౨౪ కో వన. (నూ)

౧౨౫ వసించినగతి (ఏ)

౧౨౯ భీకరరయంబున. (ఏ)

౧౩౨ బరవసంబు...ధనుర్ధరుండు (ఏ)

౧౩౩ ఒత్తఁగ. (ఏ)

,, ఏపడఁచె. (తి)

౧౩౫ దక్కు. (ఏ)

౧౪౧ అగుచుం డెరవులు. (ఏ)

౧౪౩ సహస్రధావిభిన్నావతరత్స
ఫోహము. (ఏ)

౧౪౫ పటిలెంచె. (ఏ)

,, వలగో నది. (తం)

౧౪౬ రతాస్తనీది. (తం)

పద్యసంఖ్య.

,, దో కు కన్నిటి (ఏ)

౧౪౭ [illegible]. (ఏ)

౧౫౧ [illegible]. (ఏ)

౧౫౬ [illegible]ప్పు [illegible]ట్టు. (ఏ)

౧౫౯ అప్పు. (ఏ)

౧౬౨ అమహాభిపిన...శనితవ్యతా. (ఏ)

౧౬౩ ఏరికి [illegible]గింప. (ఏ)

౧౬౪ కానిశలను. (ఏ)

౧౬౬ కా వనమును. (ఏ)

౧౬౭ అరదిగుప్రు. (ఏ)

౧౭౫ [illegible]ప్పంపు. (తి)

,, సుజ్యాస [illegible]ంప. (ఏ)

౧౭౬ పోసగించు. (ఏ)

౧౭౭ గడ నొక్క (ఏ)

౧౭౯ మలకె (ఏ)

౧౮౫ అగుటు (ఏ)

౧౮౮ పొరుఁబును...కిరంబున కొక్క
... సేగగుచు ...వి సుగంబు
గా...ఆక్రమించి. (ఏ)

౧౯౧ గుస్త హ...ఈదు. (ఏ)

౧౯౩ అట్లాసటగి. (ఏ)

౧౯౫ స్వర్ణసాయక...
భరియించి. (ఏ)

౨౦౦ సుక్రాంతిని. (ఏ)

౨౦౧ వినుకలికి...ఎఱింగించి మాయ
మ్మ...వినిపించ సేకా. (ఏ)

౨౦౪ అప్పు దగ్గసతి. (ఏ)

౨౦౬ అడఁచె పీఁ దని...
విధివిశేష (ఏ)

పద్యసంఖ్య.
౨౧౧ తమి విభ్రాంతిలు. (ప)
౨౧౪ ...స్ఫుటి ... నిగ్రహేతుడౌ
 క్రొవ్వి. (ప)
౨౧౭ ...బుద్ధుగ్ర. (ప)
౨౧౮ తినూవాశిని. (ప)
౨౧౯ ఆసింధు... తము... సంపాదిత...
 మండలిని ...స్మై. (ప)
౨౨౫ అంబోధ్య. (ప. తి)
౨౨౯ మిం ... విరించి... (తి)
౨౩౧ లక్ష్మి ... పద్మ్మలిని. (ప)
౨౩౪ ...ప్రాదములు (తి. ప)
,, ...పుష్పంబునందు... లీల
 నుంచు. (ప)
౨౩౬ ఎవ్వరింపఁగన్. (ప)

పద్యసంఖ్య.
౨౪౦ ప్రాగ్గంగనూత్రధారత... భర్త
 ...తృ...ఊరము దింపక. (ప)
౨౪౧ నానీతి దలిర్ప ని ...నున్. (ప)
౨౪౫ ఆగసి. (ప)
౨౫౧ నీ ...యనుపము. (ప)
౨౫౭ ఉపాయము లగు. (ప)
౨౫౯ క్రేంకమొగిచి నన్ను భజించిన
 వారిని. (ప)
౨౬౧ ధర యతఁడు. (ప)
౨౬౫ తదనురుద్ధిర్గ. (ప)
౨౬౭ ముఖ్య లని. (ప)
౨౭౦ ఆర్తిను (ప)
౨౭౨ శీలవన్భీర (ప)